SERGIU CIOCÂRLAN

CUVIOSUL PĂRINTE NIL DOROBANȚU

CEL NEBUN PENTRU HRISTOS

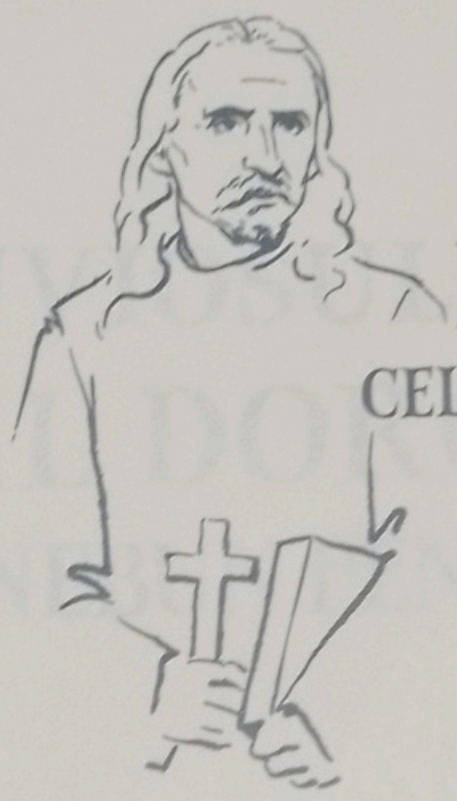

CUVIOSUL PĂRINTE NIL DOROBANȚU

CEL NEBUN PENTRU HRISTOS

SERGIU CIOCÂRLAN

CUVIOSUL PĂRINTE
NIL DOROBANȚU
CEL NEBUN PENTRU HRISTOS

Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului

† SERAFIM

Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei,
Europei Centrale și de Nord

2024

Corectura:
Drd. Nicolae-Toma Posa
Dimitrie Dalidis

Schiță:
Iconarul Andrei Nuțu

ISBN 978-973-0-41261-1

Eu nu pot fără Sfânta Liturghie, orice ar fi.
Părintele Nil Dorobanțu

Cuprins

NOTA AUTORULUI 13
INTRODUCERE 15

VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTE NIL

PARTEA ÎNTÂI
A. 1920-1946

1. Moştenirea duhovnicească 23
2. Familia Cuviosului Părinte Nil 27
3. Copilăria lui Nicolae 31
4. Educaţia timpurie 35
5. Vederea luminii dumnezeieşti 39
6. La liceul militar 43
7. Hotărârea de a renunţa 45
8. Student la Teologie, Drept, Litere şi Filosofie 51
9. Confruntarea 57
10. Influenţa Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful.
Preocuparea pentru teologia Cuvântului întrupat 67
11. Întâlnirea proniatoare cu Părintele Arsenie.
Către rugăciunea inimii. Hotărârea de a se călugări 79
12. Cartea Profetului Ioil.
Nicolae intră ca frate la Mănăstirea Radu Vodă 89
13. „Doamne, ce o să fie cu copilul acesta?".
Un nou povăţuitor duhovnicesc – Părintele Benedict Ghiuş 95

B. 1947-1954

14. Tunderea în monahism 101
15. Împreună cu Preasfinţitul Antim Nica în Eparhia Dunării de Jos 107
16. Cele două dimensiuni: euharistică şi teofanică 115
17. Chipul duhovnicesc al monahului iubitor de Hristos 119
18. Stareţ la Mănăstirea Tarniţa 123
19. Stareţ la Schitul Oancea 131
20. La Schitul Sihastru 137
21. Alte dislocări. Duhovnic la Schitul Brazi 145

22. Din nou Stareţ la Schitul Tarniţa 149
23. Scrisoarea Părintelui Nichifor către exarh 157
24. La Mănăstirile Slatina şi Rarău 167
25. Cu Securitatea tot timpul pe urmele lui 171
26. Din nou la Tarniţa 177
27. Detaşat la Mănăstirea Ciolanu. Ieşirea din Eparhia Buzăului 183
28. La Mănăstirea Tarcău 193
29. La Mănăstirile Secu şi Văratic 201
30. La Schitul Măgura Ocnei. Tunderea în schima mare 207
31. La Mănăstirea Bogdana 215
32. În Eparhia Clujului. Reţinut şi anchetat de Securitate 221
33. La Mănăstirile Sihăstria, Horaiţa, Horăicioara şi Almaş 229
34. În Eparhia Râmnicului şi a Argeşului. În Mitropolia Banatului 233

B. 1954-1956

35. La Schitul Nechit. Prima arestare 239
36. Înlocuitor de stareţ 243
37. Adăpostindu-se la Văratic 249
38. „Prigonita Biserică a Vlahernei" 253
39. Pătimirile Părintelui Nil 269
40. Procesul 277
41. Eliberarea. Dispoziţia de internare la Spitalul de Neuropsihiatrie nr. 7 Iaşi – Socola 285
42. Caterisirea 291
43. Anii 1956-1964 297
44. Părintele Nil solicită reabilitarea 303
45. Planul Securităţii de a-l compromite 309
46. Anunţul din „România liberă". Miliţia îl descoperă în grajdul-şopron din Crainici 313
47. Dispoziţia de compromitere. Portretul unui fericit nebun pentru Hristos 317
48. Ultimii ani ai vieţii. Trecerea la Domnul 327
49. Nu a fost găsit în mormânt. Controversele din jurul Părintelui Nil 337

PARTEA A DOUA
ÎNĂLŢIMEA DUHOVNICEASCĂ
A CUVIOSULUI PĂRINTE NIL

A. VIRTUŢILE

1. Neagoniseala 361
2. Nesaţiul de asceză 371
3. Slujirea zilnică a Sfintei Liturghii 375
4. Iubitor de osteneală 387
5. Bogăţie de smerenie 389

B. HARISMELE

1. Depăşirea legilor firii 393
2. Împrietenirea cu animalele sălbatice 401
3. Întoarcerea sectanţilor şi a stiliştilor la dreapta-credinţă 403
4. Nebunia pentru Hristos 409
5. Tămăduitor 435
6. Văzător cu duhul 439
7. Atragerea tinerilor la monahism 445
8. Rugăciunea inimii 453

C. ALTE FAPTE

1. Cu durere şi dragoste
pentru mărturisitorii temniţelor comuniste. 459
2. Iertarea vrăjmaşilor 459
3. Ridicarea omului de la starea nefirească a păcatului
la starea firească: canoanele „smintite” 465
4. Mărturisitor în faţa autorităţilor de stat 469
5. Lupta împotriva duhurilor necurate 475
6. Evlavia faţă de Sfânta Cruce 479
7. Dragostea faţă de Biserică 485

BIBLIOGRAFIE 497

Nota autorului

Ideea acestei cărţi nu mi-a aparţinut. Ea mi-a fost sugerată, într-un mod proniator, de doi oameni foarte însemnaţi pentru sufletul meu. Acum câţiva ani buni, cineva din ţară mi-a dat telefon să mă întrebe ce părere am despre Părintele Nil Dorobanţu, fiindcă se confruntase cu diferite versiuni. La vremea respectivă abia dacă auzisem ceva despre Părintele Nil. I-am răspuns sincer că nu am nici o părere, întrucât nu cunosc viaţa şi lucrările Părintelui. După mai mult timp de la această întâmplare, în toamna lui 2022, întâlnindu-mă cu duhovnicul meu, mi-a vorbit pentru prima dată despre Părintele Nil şi mi-a spus: „Dacă ai putea scoate la lumină viaţa sfântă a acestui Părinte, atunci şi el va mijloci pentru tine înaintea tronului lui Dumnezeu în ziua Judecăţii". În aceeaşi zi, avusesem deja o convorbire cu Părintele Ignatie, stareţul Chiliei româneşti Sfântul Ipatie din Sfântul Munte. Îmi spusese cât de însemnată ar fi o cercetare care să restituie chipul duhovnicesc al Părintelui Nil, fiindcă ar fi vremea să fim lămuriţi asupra vieţii şi lucrărilor acestui Părinte al Bisericii. Mărturisesc că o vreme mi s-a ascuns modul în care a lucrat Dumnezeu. Într-adevăr, mi-am dat seama, după cum era şi firesc, că am primit acelaşi sfat din ambele părţi, în aceeaşi zi – mai întâi, Stareţul Ignatie, apoi duhovnicul meu, Părintele Dumitru Vâlcu –, însă nu am socotit ca fiind ceva cu totul neobişnuit. Am luat întâmplarea ca atare. Trecând timpul şi apropiindu-mă de un un an încheiat de scris continuu şi ostenitor la această carte, mi s-au descoperit altfel cele petrecute. Mărturisindu-i Părintelui duhovnic cum s-au potrivit cugetele, mi-a spus că aceasta este o potrivire minunată şi m-a dojenit că nu i-am spus la vreme. Abia atunci am înţeles cum a lucrat Dumnezeu prin îndemnul celor doi părinţi duhovniceşti în acelaşi timp. Acest minunat consens în duh a constituit temeiul de la care am pornit, trudind la această carte. Slavă lui Dumnezeu pentru toate, iar celor doi părinţi duhovniceşti mulţămiri şi să le răsplătească Domnul osteneala, căci mult s-au rugat pentru mine, nevrednicul!

ABREVIERI

AARB	Arhiva Arhiepiscopiei Romanului şi Bacăului
ACNSAS	Arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii
APIA	Arhiva Părintelui Ionel Adam

Introducere

Lucrarea de faţă se înscrie în seria proiectelor de restituire a chipului autentic de vieţuire a unor Părinţi duhovniceşti abandonaţi, voit sau nu, în zona mâloasă a controverselor. Fiindcă ei reprezintă axul identitar al neamului românesc, este necesar ca viaţa şi faptele lor să fie cunoscute publicului larg, printr-o cercetare onestă, care vizează nu doar zona biografică, ci şi pe aceea a scrierilor. În contextul actual se impune un astfel de demers de restituire autentică a patrimoniului Bisericii şi al neamului românesc, fiindcă acesta reprezintă chipul rezistenţei noastre în istoria de astăzi.

Ca să nu se întâmple să apreciem mai mult valorile altor neamuri, iar pe ale noastre să le ţinem sub obroc – după cum am şi fost, pe bună dreptate, acuzaţi noi, românii –, am pornit această cercetare asupra vieţii şi lucrărilor Cuviosului Părinte Nil, socotind că a venit vremea să atingem o perspectivă mai adâncă, dincolo de exegeza de suprafaţă la care se opresc cei care nu au răbdarea şi nici instrumentele necesare unei investigaţii pertinente.

Pentru un cercetător onest se impun câteva exigenţe. Pe de o parte, investigăm biografia unui părinte duhovnicesc, dar mai ales biografia lui lăuntrică, pe care nu o putem înţelege numai cu instrumentele istoriografiei. Până în momentul de faţă, cititorul român a putut avea acces la „autobiografia duhovnicească" a Părintelui Nil, prin volumul „Nebun pentru Hristos şi flacără vie a monahismului secolului XX – autobiografie duhovnicească",

primul dintr-o serie cuprinzătoare îngrijită de preotul Dumitru-Ionel Adam.[1] Desigur, diferite aspecte din viaţa şi lucrările Părintelui Nil sunt abordate şi în alte lucrări.[2]

A lipsit însă o investigaţie care să restituie chipul Cuviosului Părinte Nil şi să aducă lumină în multe zone biografice care au stârnit controverse din diverse motive, dar, în principal, din cauză că ne lipseşte experienţa istorico-bisericească a receptării şi a redactării unor biografii speciale, cum sunt cele ale fericiţilor nebuni pentru Hristos. Părintele Nil face parte din această ceată de nevoitori duhovniceşti cu totul deosebiţi, care au fost întotdeauna prezenţi în viaţa Bisericii Ortodoxe, cel puţin din secolul al III-lea până în zilele noastre.[3]

1. Până în prezent sunt 41 de volume publicate, cel dintâi fiind Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos» şi flacără vie a monahismului secolului XX*, Editura Babel, Bacău, 2015.
2. Vezi Nicolae-Toma Posa, „Nebunia pentru Hristos – o provocare pentru societate", în *Îndrumătorul bisericesc*, anul 165, Editura Andreiana, Sibiu, 2016; Idem, „Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, mărturisitor al Evangheliei lui Hristos sub prigoană comunistă", în *La limita rezistenţei. Un martirologiu alternativ*, Editura Agnos, Sibiu, 2017; Petre Guran, „«Biserica din inimi»", în *Dilema Veche*, nr. 726, 18-24 ianuarie 2018; Pr. Conf. Univ. Dr. Picu Ocoleanu, „Teofanie şi revoluţie. Două modele de teologie a istoriei în cultura română: Nicolae Bălcescu (1819-1852) şi ieroschimonahul Nil Dorobanţu (1920-1977)", în *Mitropolia Olteniei*, anul LXXI (849-852), nr. 9-12, septembrie-decembrie 2019; Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, Editura Autograf MJM, Craiova, 2020; Ioan Dumitru Popoiu, *Nebuni pentru Krishna şi nebuni pentru Hristos – o fenomenologie a formelor de devoţiune extremă*, Editura Doxologia, Iaşi, 2020; Pr. Al. Stănciulescu Bârda, „Nil Dorobanţu (1920-1977) şi vocaţia lui profetică (II)", în *Scrisoare pastorală. Foaie periodică gratuită a Parohiei Malovăţ – Mehedinţi*, anul XX, nr. 425, 1-15 iulie 2020. Tot aici menţionăm lucrarea de licenţă a lui Matei-Ion Crăciunescu, „Dimensiunea mărturisitoare reliefată în viaţa şi teologia Părintelui Nil Dorobanţu", Bucureşti, 2021, redactată sub conducerea ştiinţifică a Conf. Dr. Adrian Nicolae Lemeni.
3. O listă cuprinzătoare a sfinţilor nebuni pentru Hristos întâlnim în Jean-Claude

Slujirea Părintelui Nil, fericitul nebun pentru Hristos, este cu totul neobişnuită pentru spaţiul nostru duhovnicesc. Dacă, în Grecia şi în Rusia, istoria consemnează prezenţa continuă a fericiţilor nebuni pentru Hristos, în România îi întâlnim doar în mod excepţional. O astfel de excepţie este şi Părintele Nil, care se înscrie într-o listă foarte scurtă de nume cu o astfel de nevoinţă în locurile acestea: Pustnicul Gherasim cel nebun pentru Hristos, care a vieţuit la Mănăstirea Neamţ în a doua jumătate a secolului al XIX-lea[4], Cuviosul Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos, care s-a nevoit la Chilia Sfântul Tihon din Sfântul Munte în secolul al XX-lea[5], şi Cuviosul Gherontie cel nebun pentru Hristos, care a trecut la Domnul la 13 octombrie 2018.[6] Desigur, unii cercetători cuprind şi alte nume, precum cel al Sfântului Gheorghe Pelerinul sau al pustnicului cu vieţuire sfântă Ioan David din Strungari.[7] Deşi biografia lor duhovnicească are unele elemente asemănătoare, totuşi suntem încredinţaţi că aceştia nu pot fi cuprinşi în ceata sfântă a nebunilor pentru Hristos, fiind dăruiţi de Dumnezeu cu o cu totul altă nevoinţă duhovnicească.

Biografia unui Părinte duhovnicesc care are nevoinţa aceasta aspră presupune o abordare diferită de cea a altor nevoitori duhovniceşti. Părintele Nil a fost un nebun pentru Hristos într-o

Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul cel nebun pentru Hristos*, trad. din lb. franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, Bucureşti, 2016, pp. 63-65.

4. Protosinghel Ioanichie Bălan, *Pateric românesc*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1990, pp. 420-421.
5. Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos: prietenul de taină al Cuviosului Paisie Aghioritul*, Editura Sfântul Siluan, Slatina-Nera, 2010.
6. Pr. Dorin Opriş, Monica Opriş (ed.), *Cuviosul Gherontie cel nebun pentru Hristos*, vol. 1-5, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2019-2022.
7. Nicolae-Toma Posa, „Nebunia pentru Hristos – o provocare pentru societate", în *Îndrumătorul bisericesc*, anul 165, Editura Andreiana, Sibiu, 2016.

România încătuşată de regimul comunist. Manifestările, reacţiile, atitudinile lui erau, evident, altele decât cele recomandate la nivel oficial de către Statul comunist, în tandem cu administraţia Bisericii Ortodoxe Române. Speculând anumite situaţii tensionate, Securitatea a contribuit fundamental la caterisirea, excluderea din monahism şi răspândirea imaginii unui om bolnav psihic, dispunând chiar internarea lui la Spitalul Socola. A fost convenabil să procedeze astfel cu un om „indezirabil", care avea totuşi o „origine socială sănătoasă" şi care nu putea fi acuzat în nici un fel de implicare politică.

La rândul ei, administraţia bisericească l-a considerat „neîncadrabil". Pusă sub presiune politică, administraţia bisericească nu a putut asuma un astfel de „element" care nu intra în cadrele monahismului acceptat oficial, orientat pe principiul *Ora et labora* şi pe cel al reglementărilor disciplinar-administrative. Iar pentru aparatul administrativ-bisericesc a fost convenabil, în acele condiţii, să se dezică de un monah care depăşea limitele normativului, lucrând cu osârdie un uimitor şi aproape cu totul neînţeles monahism paterical.

La o primă vedere, ar fi vorba despre un monah neascultător, care „vagabonda" prin România, susţinând că poartă însăşi Biserica în spate. Interpretată în cheie administrativ-bisericească, personalitatea Părintelui Nil intră şi astăzi în zona obscură a controverselor. Fără îndoială, restituirea chipului autentic al acestui Cuvios nebun pentru Hristos nu suportă îngustimi exegetice şi tinde tot timpul să evadeze dintr-un spaţiu interpretativ insuficient. Până şi aici se vădeşte libertatea absolută a Părintelui Nil, fericitul nebun pentru Hristos.

Chiar dacă manifestările, făptuirile şi cuvintele Părintelui Nil sunt în acelaşi duh cu cele ale marilor Sfinţi nebuni pentru Hristos, totuşi există destul de puţină dispoziţie de a accepta că şi la noi, în România, a existat un om cu viaţă cuvioasă care a fost dăruit de Domnul cu această harismă rară. Îi acceptăm pe

Sfinţii altor neamuri, de pildă, pe Sfântul Gavriil Georgianul, contemporan cu Părintele Nil, şi ne minunăm de curajul său de a arde portretul lui Lenin de pe clădirea Comitetului Central din Tbilisi, la 1 mai 1965, în piaţa centrală a oraşului[8], însă nu ne putem lămuri sub nici un chip cum noi, românii, am putea avea un astfel de Cuvios, care s-a arătat minunat lucrător prin harul Duhului Sfânt. O asemenea valoare poate exista în alte ţări, nu ne îndoim, însă ne vine greu să credem că ar exista şi în ţara noastră.

Pe lângă recentul context istoric, care influenţează şi astăzi percepţia asupra unor părinţi duhovniceşti, nebunia pentru Hristos, la rândul ei, determină, mai ales în spaţiul nostru cultural-bisericesc, o şi mai restrânsă arie a receptării. Nebunia pentru Hristos, în general, n-a fost întotdeauna corect interpretată şi e încă adesea greşit înţeleasă.[9] Mai mult, naraţiunile mistificatoare ale fostei Securităţi, dublate de incapacitatea noastră de a ne recunoaşte valorile, au creat un vid axiologic, resimţit cu atât mai dureros după '90, când am dat credit reticenţelor şi zvonurilor compromiţătoare, mai înainte de a ne apuca temeinic să cercetăm istoria recentă a Bisericii şi să o restituim în chip onest. Aceste trei mari praguri de receptare indică, în mod real, o minimă dispoziţie de a accepta, oficial, că din tradiţia noastră bisericească fac parte şi fericiţii nebuni pentru Hristos.

Dacă Sfântul Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos nu a lăsat în urmă o operă scrisă, în cazul Părintelui Nil lucrurile stau diferit, căci există, la momentul de faţă, câteva mii de file scrise, parte din ele fiind tipărite în câteva zeci de volume. Ei bine, o astfel de operă scrisă aduce lumină în multe zone biografice, însă, totodată, complică receptarea în chip considerabil.

8. Jean-Claude Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, pp. 29-31.
9. Idem, *Terapeutica bolilor mintale: experienţa creştinismului răsăritean al primelor veacuri*, în rom. de Marinela Bojin, Editura Sophia, Bucureşti, 2008, pp. 169-170.

Într-adevăr, modul direct de exprimare întâlnit la Părintele Nil nu este obişnuit în spaţiul nostru bisericesc şi, de aceea, a şi stârnit suficiente critici. Însă tocmai această îndrăzneală de a spune cu glas tare că *împăratul e gol* reprezintă una dintre caracteristicile nebuniei pentru Hristos la Părintele Nil.

Dincolo de toate acestea, o investigaţie biografică de acest tip nu se poate limita doar la unele afirmaţii care, decupate din context, pot da naştere unor nedorite proiecţii falsificatoare. Pentru înţelegerea adecvată a modului în care Cuviosul Părinte Nil a vieţuit şi a scris, este indispensabilă aprofundarea mai multor contexte: al copilăriei, al formării, al nevoinţelor duhovniceşti, al prigoanei comuniste şi, mai ales, cel al nebuniei pentru Hristos. Un cercetător onest nu poate comite imprudenţa de a exprima judecăţi de valoare neluând în calcul toate aceste contexte.

În ultimă instanţă, atragem încă o dată atenţia asupra acestui fel de nevoinţă ascetică, devenită tot mai rară în zilele noastre, dar şi asupra faptului că România a dat, în secolul al XX-lea, trei astfel de fericiţi nebuni pentru Hristos. Dacă socotim la adevărata lor valoare cuvintele Sfântului Paisie Aghioritul, am putea înţelege că aceasta nu a fost o întâmplare, ci lucrarea proniei dumnezeieşti în istoria neamului românesc: „Astăzi oamenii sunt fără frână. Mai demult, când existau şi nebuni pentru Hristos, erau mai puţini nebuni în lume. Nu cumva ar trebui să-i rugăm pe nebunii pentru Hristos să-i facă bine pe cei ce sunt într-adevăr nebuni şi să apară alţi nebuni pentru Hristos?”.[10]

Poate fi socotită ca o iconomie a lui Dumnezeu cu neamul nostru, care, prin cei trei fericiţi nebuni pentru Hristos, a pus frână unei istorii care se ducea vertiginos la vale. Dumnezeu a

10. Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cuvinte duhovniceşti*, vol. I (Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan), trad. ieroschim. Ştefan Nuţescu, ed. a doua, Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2012, p. 292.

rânduit astfel, ca trei români să poarte nevoinţa aceasta aspră a nebuniei pentru Hristos într-un veac *fără frână*, după cum spune Sfântul Paisie Aghioritul, tămăduind pe cei pe care nimeni altcineva nu i-ar fi putut tămădui şi ajutând cumva întreg neamul omenesc să se reaşeze în rosturile cele de Dumnezeu rânduite. Nu este deloc puţin lucru faptul că, într-o perioadă a istoriei când nebunia pentru Hristos aproape a dispărut în sânul altor neamuri, la noi s-a arătat cu multă putere, descoperindu-ne astfel, în timpurile acestea, un destin şi o misiune ale neamului românesc în vremurile din urmă.

PARTEA ÎNTÂI

VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTE NIL

A.
1920–1946

1.
Moştenirea duhovnicească

Banatul Severinului sau *Terra Zeurino*, ţinutul de obârşie a Părintelui Nil Dorobanţu, era, în perioada medievală, un avanpost al voievozilor din Ţara Românească în lupta de apărare contra invadatorilor. El cuprindea Caraşul, cu o parte din Ardeal, ţara Haţegului, ţinutul Amlaşului, Mehedinţi, o parte din Gorj şi Vâlcea, întinzându-se pe ambele laturi ale Carpaţilor Meridionali, în latura lor vestică, între Dunăre şi Olt.

În vremuri străvechi, acolo era pământul dacilor liberi, ale căror urme istorice au dăinuit până la noi. Mai târziu, începând cu secolul al XIII-lea, românii au luptat încrâncenat pentru ieşirea de sub vasalitatea ungurilor, având sădită în fiinţa lor nevoia de libertate, de păstrare a conştiinţei naţionale şi eclesiologice permanent ameninţate de expansiunea catolicismului. Mulţi români au murit eroic în aceste confruntări cu stăpânirea maghiară – printre care şi Voievodul Litovoi – sau cu cea turcească. Din cauza vitregiilor vremii, ţinutul mehedinţean în care s-a născut şi Părintele Nil avea să stea o vreme sub conducerea Banilor Craiovei.

Cu numai un secol înainte de naşterea Părintelui, mehedinţenii au luat parte la revolta lui Tudor Vladimirescu. Cartierul general al domnitorului era la Tismana, la câţiva kilometri de satul natal al Părintelui Nil. Moşia Crainici chiar aparţinuse, în secolele XIV-XV, Mănăstirii Tismana.[11] Dar şi mai târziu, la începutul secolului al XVIII-lea, mănăstirea era amintită în documentele locului. În Proclamaţia revoluţionarilor de la Padeş

11. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, Editura Autograf MJM, Craiova, 2020, pp. 7-8.

(1821), Tudor Vladimirescu revendica drepturi pentru ţărani, în condiţiile împilării din partea boierilor. Discursul lui usturător este îndreptat atât împotriva clasei politice fanariote, cât şi a administraţiei bisericeşti înstrăinate. „Fraţilor lăcuitori ai Ţării Rumâneşti, ori de ce neam veţi fi! Nici o pravilă nu opreşte pre om a întâmpina răul cu rău! Şarpele, când îţi iasă înainte, dai cu ciomagul de-l loveşti, ca să-ţi aperi viiaţa, care mai de multe ori nu să primejduieşte din muşcarea lui. Dar pre balaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre, zic, atât cele bisăriceşti, cât şi cele politiceşti, până când să-i suferim a ne suge sângele din noi? Până când să le fim robi? Dacă răul nu este primit lui Dumnezău, stricătorii făcătorilor de rău bun lucru fac înaintea lui Dumnezău! Că bun este Dumnezău şi ca să ne asămănăm Lui trebuie să facem bine. Iar acesta nu să face până nu să strică răul”.[12] Toată această istorie zbuciumată a românilor va rezona şi în viaţa Părintelui Nil, în atitudinea lui dârză, în spiritul neînfrânt şi în discursul incomod.

Nu întâmplător, în aceste locuri, s-a ridicat un aşezământ monahal având o însemnătate aparte în păstrarea credinţei ortodoxe timp de peste 600 de ani. Ajutat de ucenicii săi, Cuviosul Nicodim cel Sfinţit (†1406) a început, de la Tismana, mişcarea de organizare şi îndrumare a vieţii monahale din Ţara Românească, după modelul bizantino-athonit.[13] Din cauza vremurilor instabile din punct de vedere politic, erau obişnuite atacurile turcilor, tătarilor şi ale ungurilor. Astfel, Mănăstirea Tismana a devenit, mai ales în secolele XVII-XVIII, o adevărată cetate de apărare.

Acest simbol al rezistenţei monahale şi naţionale a dăinuit în conştiinţa românilor strânşi în jurul străvechii vetre monahale

12. *Documente privind Istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, Bucureşti, 1959, p. 207.
13. *Monahismul ortodox românesc: istorie, contribuţii şi repertorizare*, vol. 1, Editura Basilica, Bucureşti, 2014, p. 391.

prin chipul şi lupta voievozilor demni, de la Mircea cel Bătrân până la Tudor Vladimirescu, şi prin jertfa şi slujirea călugărilor cu vieţuire sfântă, începând de la Cuviosul Nicodim Întemeietorul (†1406) şi până la Cuviosul Mucenic Gherasim Iscu (†1951), stareţul Tismanei, martirizat în temniţele comuniste.

Moştenirea duhovnicească pe care Cuviosul Părinte Nil a primit-o – fiind cuprins firesc în tradiţia ascetico-mistică athonită adusă în Ţara Românească, după 1365, de Sfântul Nicodim cel Sfinţit[14] – ilustrează acele manifestări ale harului Duhului Sfânt în oamenii aprinşi de râvna slujirii lui Dumnezeu. Cuviosul Nicodim era dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, iar tradiţia isihastă s-a păstrat până la Stareţul Gherasim Iscu, un monah cu o bogată experienţă mistică, care „a fost un stâlp al rezistenţei sufleteşti în temniţă”.[15]

La jumătatea secolului al XX-lea, Sfântul Mucenic Gherasim Iscu a reprezentat o ultimă sinteză deplină a istoriei din jurul Mănăstirii Tismana, în sensul unei lucrări lăuntrice a harului, care avea să fie simţită intens la Canal şi la Târgu-Ocna de către cei ce l-au întâlnit şi s-au putut hrăni din resursele lui duhovniceşti inepuizabile.[16] Pe de altă parte, Sfântul Gherasim dezvăluie şi dimensiunea rezistenţei împotriva ideologiei comuniste, căci adăpostise în Mănăstirea Tismana mai mulţi partizani din mişcarea naţională de rezistenţă din Oltenia în 1947-1948 şi chiar avusese curajul să înfrunte deschis autorităţile de stat, rostind o predică virulentă la adresa lor la hramul din 15 august 1948.[17]

14. Protos. Ioanichie BĂLAN, *Pateric românesc*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1990, pp. 110, 112.
15. Ioan IANOLIDE, *Întoarcerea la Hristos*, ed. a doua, Editura Bonifaciu, Bacău, 2012, p. 326.
16. *Ibidem*, pp. 282-283.
17. Adrian Nicolae PETCU, *Dicţionarul clericilor şi mirenilor ortodocşi români mărturisitori în detenţia comunistă (1945-1964)*, Editura Basilica, Bucureşti, 2017, p. 172.

Fiind contemporan cu Sfântul Mucenic Gherasim Iscu, Părintele Nil a fost o personalitate cu totul aparte nu doar a istoriei din jurul Mănăstirii Tismana, ci şi a spiritualităţii ortodoxe contemporane, fiind cuprins în ceata fericiţilor nebuni pentru Hristos, o categorie aproape necunoscută nouă, şi, totodată, fiind un mărturisitor al credinţei, un mucenic al prigoanei comuniste şi un mare Părinte duhovnicesc. La moştenirea duhovnicească existentă, pe care Părintele Nil a descoperit-o şi a asumat-o, s-a adăugat un har cu totul aparte, cel al nebuniei pentru Hristos.

2.
Familia Cuviosului Părinte Nil

Vieţuind în acest spaţiu istorico-geografic marcat de tradiţia isihastă şi de lupta de rezistenţă naţională, familia Cuviosului purta acele trăsături specifice ale românilor iubitori de sfinţenie şi de plai strămoşesc liber. Vechiul neam de moşneni olteni avea rădăcini vechi, chiar dacă numele Dorobanţu nu coboară mai jos de veacul al XIX-lea.[18] Era un neam de luptători pentru apărarea ţării şi a credinţei ortodoxe, numele indicând slujirea lui continuă pentru libertate, dreptate şi adevăr.

Părinţii săi erau oameni simpli, cu credinţă în Hristos, creştini cu bună rânduială, cinstiţi şi harnici. Tatăl său, Dumitru Dorobanţu, se născuse în 1897 şi poseda puţin pământ arabil.[19] O vreme îndelungată, începând din 1930 şi până în 1946, a lucrat ca paznic şi servitor în Bucureşti, la blocul inginerilor Pomponiu şi Bronzescu din strada Luigi Cazzavillan, nr. 15.[20] Fără a deţine o proprietate agricolă aparte, mama sa, Ana Dorobanţu, se născuse în 1900 şi era casnică. Dacă mama nu fusese încadrată politic[21], în schimb, tatăl făcuse politică liberală în perioada 1932-1933.[22]

Aceste binecuvântate suflete, Dumitru şi Ana, au dobândit patru copii. Părintele Nil a fost ultimul dintre ei. Ceilalţi fraţi erau: Petrea (n. 1909), căsătorit cu Sonia, având trei copii, cu şase clase comerciale, profesând contabilitatea în Bucureşti. Apoi, Paulina (n. 1911), căsătorită cu Ioan Dorobanţu, casnică, fără copii, având două clase primare. Iar cel de-al treilea, Gheorghe

18. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 47.
19. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0052539, f. 11.
20. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 19.
21. Idem, fond *Penal*, dosar 0052539, f. 11.
22. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 13v.

(n. 1915), căsătorit cu Ilina, având un copil, fiind căpitan la Artilerie până în 1945-1946, apoi inginer topometrist.[23]

Părintele Nil avea doi unchi din partea tatălui: Gheorghe I. Dorobanţu, căsătorit, cu trei copii, şi Elena Orleanu, căsătorită, având doi copii. Din partea mamei mai avea doi unchi, care locuiau în Crainici: Dumitru Morjan, agricultor, căsătorit cu Ana, având şapte copii, şi Ioana Morjan, căsătorită, cu trei copii.[24]

Dintre toţi aceştia, cel care s-a remarcat a fost Gheorghe I. Dorobanţu. Acest unchi, născut la 27 septembrie 1879, era absolvent al Şcolii Militare de Administraţie (1900) şi al Facultăţii de Drept din Iaşi (1905). Participase la Primul Război Mondial, având gradul de maior de intendenţă, iar în 1929 a fost avansat în gradul de general de brigadă. El avea să joace un rol important în formarea militară şi sufletească a tânărului Nicolae, după tradiţia acestui neam de moşneni olteni.

Ceea ce era reprezentativ la românii acelor locuri se arăta şi în comportamentul generalului: demnitatea naţională şi demnitatea creştină. Ambele trăsături se vădeau în chip nedespărţit, alcătuind o singură conştiinţă. Credea mult în Dumnezeu şi-i îndemna pe ai săi să-şi pună nădejdea în Dumnezeu atunci când aveau de depăşit o situaţie dificilă. Această atitudine l-a însoţit pe tot parcursul vieţii, fiindu-i şi testament. Nepoata sa avea să mărturisească mai târziu: „A murit în 1974 şi a fost înmormântat la cimitirul Bellu militar, dar nu a avut parte de onorurile care i se cuveneau, deoarece reprezentanţii armatei din acea vreme au spus că nu au voie să prezinte onorul dacă se face slujbă religioasă. Trebuia să alegem: ori onoruri, ori slujbă, şi bineînţeles că mama mea, o femeie credincioasă, la fel ca bunicul, a ales slujba religioasă, renunţând la onorurile militare”.[25]

23. *Ibidem*, ff. 13v-14.
24. *Ibidem*, ff. 14-14v.
25. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 58.

Atitudinea generalului îi era proprie şi familiei. Aceasta îi fusese conduita pe durata întregii sale vieţi. Prin fiica sa, a renunţat la onorurile lumeşti, chiar dacă militare, pentru a nu-şi renega credinţa. Determinarea şi demnitatea generalului aveau să constituie câteva repere în formarea timpurie a lui Nicolae.

Dumitru şi Ana Dorobanţu, părinţii părintelui Nil.

3.
Copilăria lui Nicolae

Astfel, în ţinutul românesc străvechi din satul Crainici, comuna Comăneşti, sfinţit de nevoinţele ascetice ale monahilor isihaşti strânşi în jurul Mănăstirii Tismana, care la vreme de prigoană se transforma în cetate de apărare, la 1 august 1920, în ziua scoaterii Sfintei Cruci şi a celor 7 Sfinţi Mucenici Macabei, s-a născut Cuviosul Părinte Nil, primind la botez numele Nicolae.[26]

Însăşi naşterea sa a stat sub semnul libertăţii. „La naştere – mărturisea Părintele Nil mai târziu – Ana a avut semn; m-am născut în câmp, că n-am avut pe pământ loc unde să-mi plec capul".[27] Nu era o libertate oarecare, ci libertatea de a urma Fiului lui Dumnezeu, a Cărui viaţă începea, treptat, s-o descopere atât din evlavia părinţilor, cât şi din elementele creaţiei naturale. „Când mama se ducea la muncă pământească, de mic, mă ridicam, rezemat de copaci, porumbi, ierburi, flori etc. spre cerul de lumină".[28]

Micul Nicolae le atingea pe cele de jos, aşa cum i se dezvăluiau, însă ele îi erau doar trepte spre ceva mult mai înalt după care tânjea, căci spunea mai târziu: „(...) am văzut lumina zilei, dornic

26. Cf. Certificat de naştere, seria N.u., nr. 957475, eliberat la 16 august 1964, cu nr. 84, de către Sfatul Popular al Comunei Crainici, Stare Civilă. Vezi AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, f. nenum.; Vezi şi Arhiva Primăriei Crainici, fond *Stare Civilă*, Registrul de născuţi pe anul 1920, nr. 30 din 3 august 1920, f. 9. Aici se menţionează faptul că naşterea copilului s-a petrecut după-amiază, în jurul orei 14.00. Naşterea a fost declarată de Dumitru Dorobanţu, „care ne-au înfăţişat copilul", în prezenţa a doi martori.
27. APIA, *Mistica*, f. 4v.
28. *Ibidem*.

de lumina Adevărului vieţii”.[29] Chipul mamei i-a rămas întipărit adânc în suflet, deoarece mama era centrul gospodăriei şi cea care îl învăţa să crească în ritmul străvechi al familiei creştine româneşti. Firește că pentru ea a avut o neţărmurită dragoste, căci îi era călăuză spre cele râvnite de sufletul său.

Ea l-a învăţat evlavia faţă de cele sfinte. Mergeau împreună la biserică şi se închinau, ascultau cuviincios slujba, se cuminecau cu Trupul şi Sângele Domnului. În mintea copilului se imprimau toate acele cântări bisericeşti şi rugăciuni, iar atunci când colindau dealurile, i se deşteptau înlăuntru frânturi de viaţă liturgică, pe care le lăsa să se realcătuiască în cadrul pastoral, având acea uimire simplă că le redescoperă într-un fel nou în sine însuşi. „Mă duceam cu oile pe poiană şi cântam pe dealul lui mic din muzicuţă, plângând; repetam între turmele de oi ecfonise şi glas din biserica şi liturghia străbună”.[30] De când a învăţat să meargă, i-a însoţit pe cei care duceau oile la păscut pe dealuri, aşa că, la 7 ani, deprinsese bine această îndeletnicire. „De când am intrat în şcoala primară, m-am făcut păstor de oi în satul natal”.[31]

Cu fraţii săi şi cu alţi copii din sat se ducea vara la scăldat sau se aventura prin păduri, descoperindu-le frumuseţea seculară, iar iarna, când zăpezile acopereau dealurile, se întâlneau la săniuş. Datinile îi strângeau iarăşi laolaltă. Toată această desfăşurare ciclică a evenimentelor nu-l lăsa aşa cum fusese, ci-l preschimba, fiind pregătitoare pentru un chip al vieţuirii pe care nu-l cunoştea încă, dar care i se contura treptat. „În «piţărăi» cu steaua şi sorcova, cu sania şi la scăldat; după fragi, mure şi nuci; prin livezi şi printre flori, zburdam urmărind zborul ciocârliei, ciripitul privighetorii, susurul izvoarelor, zumzetul albinelor

29. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
30. APIA, *Mistica*, f. 4v.
31. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.

şi freamătul codrilor etc., care mă înălţau spre sublimul festiv al valorii sacre”.[32]

Micul Nicolae a crescut în atmosfera plină de dragoste a familiei, în ritmul pastoral al satului, în duhul de evlavie cultivat de părinţii săi. Intuia, „vedea ca prin oglindă, în ghicitură” (*1 Co* 13, 12) misiunea la care era chemat de Domnul. Înseta să cunoască deplin, iar râvna lui spre cele sfinte creştea. „Simţeam că va fi ceva cu mine; îmi plăcea la denii şi la nopţi tainice de înviere”.[33]

Vărul său, Ion Dorobanţu, fiind cu cinci ani mai mic şi copilărind alături de Nicolae, îi cunoştea această aplecare spre vieţuirea în Hristos: „El nu a fost un convertit. De mic era foarte credincios. Nu făcea pe evlaviosul, chiar era. Altfel, vorbea cu toată lumea şi era vesel mereu. Iar când se slujea în biserică, nu lipsea pentru nimic în lume. Era foarte corect şi cuviincios. Nu-mi amintesc să fi făcut vreo trăsnaie, aşa cum toţi copiii fac”.[34]

32. APIA, *Mistica*, f. 4v.
33. *Ibidem*.
34. Claudiu Târziu, „«Sfântul desculţ»: Părintele Nil Dorobanţu”, 25 octombrie 2016, vezi la https://claudiutarziu.ro/sfantul-descult-pe-urmele-parintelui-nil-dorobantu/.

4.
Educația timpurie

Credința pe care o avea Nicolae era plină de râvnă pentru un copil. Aşa cum observaseră şi cei din jurul său, avea un chip luminos, cultiva prietenii frumoase şi nu lipsea de la biserică. Mai târziu, însuşi Cuviosul Părinte Nil consemna: „De mic copil am crezut în Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh şi m-am dedicat religiei ortodoxe creştine, în care am şi fost botezat în numele Preasfintei Treimi în mine”.[35] Până la vârsta la care să înceapă şcoala, micul Nicolae se remarca printr-o înclinaţie firească spre vieţuirea creştină şi prin alipirea de sfinţenie. De asemenea, avea „un har deosebit de la Dumnezeu prin comportare”.[36]

Această credinţă a copilăriei nu se va pierde în timpul şcolilor pe care le-a urmat. Primele trei clase le-a făcut în satul natal, la Școala Primară Crainici, începând cu 1927, cu învăţătorii Sebastian Șontea şi Ioan Caşotă. Era un copil plin de veselie, însă cu o rezistenţă fizică plăpândă. „La 10 ani m-am îmbolnăvit de anemie şi am fost luat la Bucureşti de tata”.[37] Astfel, din 1930, s-a înscris în clasa a patra la Școala Primară a sectorului Ateneul Popular, din Calea Griviţei, nr. 123, Bucureşti, lângă Biserica „Sfinţii Arhangheli”. În acea vreme, tatăl său muncea ca paznic în imobilul din strada Luigi Cazzavillan, nr. 15. Nicolae a urmat cursurile până la Sfintele Paşti, când s-a îmbolnăvit de pneumonie, iar anul a fost pierdut, fiind declarat repetent. „Îmbolnăvindu-mă de pleurezie şi reumatism, am continuat clasa a IV-a repetent, în anul următor, tot în satul natal”.[38]

35. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 10.
36. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 19.
37. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
38. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 19.

La îndemnul generalului Gheorghe Dorobanţu, unchiul său, în 1932 a susţinut examen pentru admiterea la Colegiul Naţional „Sfântul Sava" din strada General Berthelot, nr. 23, din Bucureşti. Acolo a fost admis cu media 7,67. Era un copil ostenitor, fiindcă în satul natal fusese dus de mic la munca grea de pe câmp. Observa foarte atent cum tatăl său munceşte atât de umil numai ca să poată să-i întreţină şi să le facă un viitor lui şi fraţilor săi. De aceea nu se limita doar la învăţătura şcolară, ci-şi ajuta tatăl, după putinţă, în slujba lui de servitor.[39] Aşa şi-a împărţit timpul pe tot parcursul anului şcolar 1932-1933, învăţând foarte mult şi lucrând alături de tatăl său, într-o perioadă în care România traversa o profundă criză economică.

Felul său sârguincios de a învăţa, dar şi capacitatea intelectuală pe care o avea ca înzestrare de la Dumnezeu au dat primele rezultate la finalul primului an şcolar. „În 1933, fiind premiant extern, am fost propus din oficiu ca bursier intern, domiciliind la liceu".[40] Postura aceea nouă de bursier intern presupunea o reducere semnificativă a cheltuielilor familiei în legătură cu educaţia lui. Cu toate acestea, avea nevoie de un sprijin, pe care tatăl său prea puţin putea să i-l ofere. Văzând situaţia dificilă a familiei, generalul Gheorghe Dorobanţu şi-a ajutat nepotul, ştiind din proprie experienţă cât de greu este să te ridici la un statut social înalt atunci când eşti sărac. „Tata era sărac, cu trei hectare de pământ arabil, iar unchiul de sărac a fugit la şcoală la Turnu Severin, ca apoi să urce toate treptele sociale şi să ajungă general inspector al Intendenţei. Deci am primit ajutor de întreţinere de la fratele tatei, unchiul meu, General Gheorghe I. Dorobanţu, str. Nifon, nr. 10, Bucureşti".[41]

39. *Ibidem*.
40. *Ibidem*.
41. IDEM, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.

Aşa cum este consemnat în declaraţiile pe care Securitatea i le-a luat mai târziu Părintelui Nil, băiatul înţelegea situaţia socială neîndestulătoare a părinţilor săi şi, în general, a ţăranilor care nu reuşeau să mai trăiască din puţinul pământ pe care-l deţineau. Cumva, revolta sa izbucnea într-un mod firesc, la vârsta adolescenţei, în cadrele unui articol pe care-l publica în revista Colegiului. „În april 1935 am început să scriu în revista liceului despre mizeria ţăranului şi a proletarului sub titlul «Drumul satului»”.[42]

Ar fi vrut dreptate pentru cei de condiţie umilă, care erau folosiţi la slujbele cele mai grele şi care erau plătiţi foarte prost. La aceasta se adăuga şi propria sa experienţă, fiindcă, chiar dacă îşi câştigase prin muncă dreptul de a fi elev bursier al unei instituţii prestigioase, totuşi diferenţele sociale erau scoase în evidenţă atât de colegi, cât şi de conducerea Colegiului, devenind prilej de batjocură şi umilinţă din partea celor mai înstăriţi.

42. *Ibidem*.

5.
Vederea luminii dumnezeieşti

Nicolae revenea în satul natal în perioada vacanţelor. Aici începea să se bucure din ce în ce mai mult de liniştea naturii. Participa, într-adevăr, alături de ceilalţi, la întâlnirile satului, însă, în dese rânduri, se desprindea de toţi şi se retrăgea în locuri în care putea citi sau se putea ruga.

După mărturiile tovarăşilor săi din copilărie, începuse să aibă o aplecare aparte pentru lectură, pregătindu-se parcă pentru negrăita întâlnire cu Dumnezeu. Nu mai era atât de atras de joacă sau de petrecerile obişnuite ale comunităţii. „Mi-aduc aminte că mergeam toţi cu vitele în locul numit Poiană, la marginea satului. Nicolae era mai mare cu vreo câţiva ani ca mine. Avea tot timpul cu el o pătură şi cartea, se retrăgea mai la o parte şi citea în timp ce noi, cei mai mici, ne jucam. Participam împreună cu ocazia sărbătorilor de la Paşti şi Crăciun, când venea şi el acasă şi în vacanţa de vară, când ne duceam şi noi, copiii, să căscăm gura şi să ne jucăm la hora din Poiană. De multe ori se urca prin copaci şi, când îl întrebam de ce se urcă, spunea că vrea să fie mai aproape de cer”.[43]

Chipul în care trăia era o pregătire pentru afierosirea sa lui Dumnezeu. Astfel, la vârsta de 14 ani, după cum însuşi Cuviosul Părinte Nil scria, a avut o experienţă duhovnicească rară, de care puţini se învrednicesc în tot cuprinsul vieţii. „La 14-15 ani am avut prima teofanie în extaz. Am văzut Lumină mare, foc, soare înfricoşat, pogorându-se rostogolit din ceruri peste mine. Mă simţeam singur pe Terra, parcă furat de cerurile înalte,

43. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 77.

ascuns şi topit în lumina aceea înfricoşată. De două ori în casa strămoşilor din Valea Plopului”.[44]

Acest fapt dumnezeiesc a fost resimţit puternic de Nicolae. Ceva s-a schimbat înlăuntrul său, aşa cum numai harul poate schimba. A primit încredinţare că Dumnezeu este lumină şi iubire, după cum scria şi în Sfânta Scriptură: „Şi aceasta este vestirea pe care am auzit-o de la El şi v-o vestim: că Dumnezeu este lumină şi nici un întuneric nu este întru El” (*1 In* 1, 5), iar el nu putea să nu-I urmeze, indiferent cât de grea ar fi fost calea aceea. Fiindcă toate ale lumii i se dezvăluiau mincinoase, în timp ce Domnul i Se descoperea cu atâta iubire ca Dumnezeu adevărat şi Mântuitor al lumii.

În inima tânărului de 14-15 ani se aprinsese o flacără vie, care avea să-i marcheze întreaga viaţă:

> „O, Împărate al cerurilor, cine te-a adus în inima mea, a celui ticălos, sărac şi gol? Iubirea, că eşti Dumnezeu-Iubire. O, Dragoste negrăită! O, Iubire dulce, ce vrei de la mine? Vrei să aprinzi alt foc în jertfelnicul inimii noastre şi orice altă iubire şi toată voinţa noastră să Ţi-o dăm spre miros de bună mireasmă duhovnicească? Aceasta o ceri şi ai cerut-o totdeauna de la noi, că doreşti a fi Tot al nostru şi noi ai Tăi. Aceasta nu se poate până nu ne vom supune, până nu ne vom dezlipi de iubirea egoistă, de planurile noastre, de toată dorinţa şi iubirea de cinste”.[45]

Ca şi Sfântul Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos, care s-a învrednicit la vârsta de 12 ani de două mari descoperiri de la Dumnezeu, întărindu-i credinţa în Hristos şi făcându-l să

44. APIA, *Mistica*, f. 4v.
45. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017, pp. 179-180.

înţeleagă în chip profetic rostul vieţuirii sale în lume[46], Nicolae a fost încredinţat că Dumnezeu îl cheamă la o slujire aleasă. Din acel moment a început să se nevoiască tot mai mult, încercând să descopere felul în care ar putea să-I slujească Domnului pe pământ, şi mai ales în ţarina inimii sale. Căuta isihia, se bucura de clipele de singurătate când mintea i se întorcea la dulceaţa acelei negrăite iubiri şi la comoara luminii dumnezeieşti.

46. Jean-Claude LARCHET, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, pp. 11-12.

6.
La liceul militar

Anii de şcoală la Colegiul Naţional „Sfântul Sava" nu au fost deloc uşori. Nicolae nu era agreat de conducerea instituţiei, care considera că un copil de o condiţie socială joasă nu trebuie să fie încurajat în reuşitele în plan intelectual. Datorită rezultatelor bune la învăţătură, se impusese ca un elev foarte sârguincios al prestigioasei instituţii de învăţământ.

La iniţiativa regelui Carol al II-lea, în toamna anului 1932 se formase Școala Regală sau Clasa Palatină, o clasă specială de elevi, colegi ai Principelui Mihai, care avea titlul de Voievod de Alba Iulia. Clasa aparţinea Colegiului Naţional „Sfântul Sava", studiind în primul trimestru la Sinaia, iar în următoarele două, la Bucureşti. Colegii Principelui Mihai au fost aleşi de la şcolile secundare din Capitală, astfel încât alături de viitorul rege al României erau atât fii de demnitari, cât şi fii de muncitori. Clasa era completată, atunci când era nevoie, cu elevi, care se impunea să aibă o reală valoare intelectuală.

În 1939, Nicolae a trecut selecţia şi urma să facă parte din Clasa Palatină. Calităţile lui intelectuale şi sufleteşti nu puteau fi tăgăduite. Era un adolescent studios, capabil de un mare efort intelectual, sclipitor în reflecţiile sale, fără patimi, având un har aparte în a îmbogăţi relaţia cu ceilalţi, evlavios şi întru totul plăcut la înfăţişare.

Totuşi, înaintea începerii anului şcolar, Nicolae a fost eliminat din şcoală. Planul eliminării fusese premeditat. Conducerea de atunci a instituţiei nu admitea ca un elev precum Nicolae, care avea o condiţie socială umilă, să fie coleg cu Prinţul Mihai. Astfel, Nicolae avea să întâmpine pentru prima dată o nedreptate publică, ivită din invidia şi socoteala greşită a oamenilor. Indiferent de valoarea copilului, conta foarte mult portretul lui social.

A fi odraslă de funcţionar public nu era acelaşi lucru cu a fi fiul unui paznic şi servitor, aşa cum era Nicolae. „În anul 1938/1939 am fost eliminat pentru ură personală a Dir. Antonescu şi secretarului Şerban, fiind eu neam prost şi fecior de slugă, iar liceul fiind de elită”.[47]

Tot unchiul său, generalul Gheorghe Dorobanţu, a găsit cea mai bună soluţie pentru situaţia ivită. L-a încurajat pe Nicolae, trimiţându-l la Iaşi, unde tânărul a susţinut examen la liceul militar. Fiind admis, a fost repartizat la cerere la Liceul Militar „Dimitrie A. Sturdza” din Craiova, mai aproape de satul natal. Trebuia să-şi încheie studiile, în ciuda greutăţilor pe care le întâmpina.

Cariera militară, căreia i se dedicase Nicolae, era un drum aspru, menit să călească atât trupul, cât şi sufletul. La Craiova nădăjduia să găsească un mediu instituţional diferit de cel de la Bucureşti. „În anul 1940, am urmat clasa a VIII-a literară la Liceul Militar Dimitrie A. Sturdza Craiova, scârbit de societatea internatului şi dorind să găsesc baza ridicării sociale spre o fericire”.[48]

„Fericirea” de care aminteşte nu era una egoistă. Nu-şi dorea nimic pentru sine, fiindcă învăţase să se lepede din ce în ce mai mult de cele pământeşti. În schimb, ar fi vrut ca, prin realizarea profesională, să poată ajuta familia care se descurca destul de greu. „Astfel, pentru a ajunge mai repede pe leafă spre a-mi întreţine părinţii săraci, m-am dus la Iaşi (...)”.[49]

Cam de pe-atunci, Nicolae a început să se gândească din ce în ce mai serios dacă nu cumva merge pe o cale nepotrivită cu idealul său. Izbucnise cel de-al Doilea Război Mondial, iar tânărul socotea că sensul vieţii lui nu constă în angajarea militară într-o conflagraţie în care unii ucid, iar alţii sunt ucişi, în care atâţia oameni pier, lăsând în urmă văduve şi orfani. Totuşi, situaţia în care se afla nu-i dădea de ales.

47. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 19.
48. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
49. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 19.

7.
Hotărârea de a renunța

Tânărul Nicolae a absolvit Liceul Militar „Dimitrie A. Sturdza" în 1940 şi, orientat de unchiul său, s-a înscris la Şcoala de Ofiţeri de Infanterie din cadrul Academiei Militare. Se simţea, cumva, împins pe o direcţie care nu-i era proprie, însă acel parcurs formator trebuia dus până la capăt. „În virtutea inerţiei, trebuia să termin: aşa m-am înscris la Academia Militară S.O.I., str. Izvor, lângă A.N.E.F. la Bucureşti, urmând redus un an şi opt luni, considerându-se a 8-a de liceu militar ca an preparator".[50]

În 1942 era repartizat în diferite centre de instrucţie din ţară, la Braşov, Sibiu şi, în cele din urmă, la Predeal, ca elev plutonier stagiar.[51] Făcea instrucţie într-un pluton alpin în care fiecare stagiar trebuia să-şi dezvolte capacitatea de a acţiona în teren muntos împădurit, indiferent de anotimp şi de condiţiile meteorologice. Iarna deprindea tehnici şi proceduri de supravieţuire, construirea de adăposturi, marşuri pe schiuri, schi de tură, dar şi schi alpin.[52]

Acestea au fost etapele formării sale militare. În curând avea să ajungă ofiţer şi, inevitabil, avea să fie aruncat în luptă pe front. Nu se temea de luptă sau de moarte, în schimb, pe măsură ce se apropia de absolvirea şcolii superioare, îşi redefinea priorităţile. Simţea tot mai tare dorul din copilărie de a-I urma lui Hristos.

La 9/10 mai 1942, Nicolae Dorobanţu a devenit ofiţer activ, cu gradul de sublocotenent la arma Vânători de Munte. În aceeaşi zi îi recidiva reumatismul de care suferise cândva, pe care îl va socoti ca pe o iconomisire din partea lui Dumnezeu.

50. *Ibidem*, f. 212.
51. Idem, fond *Penal*, dosar 0052539, f. 12.
52. Idem, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.

Preasfânta Treime m-a pus deoparte pentru vremuri grele, în slujba propovăduirii Împărăţiei cerurilor, căci în aceeaşi zi m-am îmbolnăvit de reumatism acut, anchilozându-mi-se membrele, pentru a nu mai mânui arma morţii, ci armele vieţii sacre monastice. Iată cum m-a scos Dumnezeu din războiul nedrept al lumii deşarte (...).[53]

Se contura astfel înlăuntrul său o cale diferită de cea pe care şcolile militare pe care le urmase i-o puneau înainte. Avea, într-adevăr, profil militar, însă nu în sensul obişnuit, instituţional, ci în chip lăuntric, după modelul asceţilor plini de bărbăţie duhovnicească, aşa cum se va şi descoperi mai târziu. Dacă până atunci nu fusese lămurit în chip deplin la ce anume îl chema Dumnezeu, acum vedea cum, proniator, era călăuzit spre slujirea de care sufletul îi înseta.

Pe de o parte, cariera militară îl împingea spre a fi combatant într-un război în care trebuia şi să ucidă, lucru cu care nu se împăca în nici un fel. Mai mult decât atât, considera că războiul hotărât de puterea politică este nedrept, fiindcă îi trimitea pe soldaţii români să lupte în Uniunea Sovietică, în timp ce Ardealul rămânea sub ocupaţie străină.[54] Era ferm convins că, înaintând pe o astfel de direcţie, România nu va putea avea câştig de cauză. Pe de altă parte, pentru un ofiţer de armată, în condiţii de război, nu era cale de întors. Nu se putea răzgândi, nu putea renunţa la a mai fi militar, fiindcă o decizie de acest fel, ştia şi el, ar fi fost pedepsită de Curtea Marţială ca act de trădare.

Cu toate acestea, tânărul ofiţer Nicolae a luat o hotărâre pe care mulţi n-au înţeles-o. La doar o zi după ce fusese avansat în grad de sublocotenent, şi-a dat demisia din armată. „(...) pe 10/12 mai 1942 am depus demisia categorică la cancelaria Batalionului

53. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 20.
54. Idem, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 10.

IV Vânători de munte Predeal. Acesta fiind însă caz de dezertare sau de refuz, şi fiind şi activ, deci compatibil pentru Curtea Marţială, am invocat: art. I din legea nr. 749/1941; Art. 32 şi 35 din I.P.D.; Art. 38 din R.L.P.O., precum şi decretele legi nr. 3052/5 septembrie şi 3072/7 septembrie 1942, prin care se clasau ofiţerii în timp de pace dacă aveau anevrism, stenoză, schizofrenie sau dromomanie epi-cata-leptică. Neavând decât epi-reumatism acut, am fost clasat în ultima boală, fără a o fi avut".[55]

Hotărârea de a renunţa la cariera militară într-un astfel de mod nu a fost deloc uşoară. Era conştient de consecinţe, însă primise încredinţare lăuntrică pentru o misiune care nu ar fi fost posibilă dacă pleca pe front, acolo unde românii au fost carne de tun în luptele de la Stalingrad, Cotul Donului şi Stepa Calmucă. Previziunile tânărului Nicolae s-au adeverit. În jur de 150.000 de ostaşi români au pierit în campania din Est, în baza promisiunilor germane pentru recuperarea Transilvaniei de Nord, fapt care nu s-a realizat.[56]

Cuviosul Părinte Nil consemna mai târziu: „(...) Am avut descoperirea să fug în munţi, în sihăstrie, după ani de premeditare logică. Aşa m-a condus pe mine Prea Bunul Dumnezeu, de am scăpat de moarte şi de iad, ca să m-aleagă în slujba lui Hristos".[57] Toată frământarea interioară a lui Nicolae era consemnată în amplul său jurnal de front. În primul rând, cu lipsa de caracter nu se putea împăca nicidecum. Gândea că Armata Română este o instituţie unde caracterul este fundamental. Or, experienţa directă îi arăta că realitatea este alta. Exigenţele sale, exprimate în jurnal, se refereau şi la nedreptatea şi la obtuzitatea unor cadre militare, care acţionau în virtutea unor interese meschine sau a

55. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 20.
56. Vasile Şoimaru, *La Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, Editura Balacron SRL, Chişinău, 2013, p. 59.
57. APIA, *Mistica*, f. 4v.

unor idei fixe. La toate acestea se adăuga şi marota „Războiului Sfânt", în numele căreia cădeau victime sute de mii de ostaşi români.[58] Or, Nicolae considera, în primăvara anului 1942, că războiul este pierdut, iar gândul acesta era notat în jurnal, dar şi împărtăşit celorlalţi.[59]

Laolaltă cu scrisoarea de demisie, Nicolae lăsase şi un teanc de caiete care alcătuiau jurnalul. Probabil, nimănui nu i-a păsat de toate acele consemnări care se doreau a fi şi argumente pentru decizia luată. Singurul aspect care a contat a fost părăsirea cazarmei, în timp de război, fără ordin.

Demisia şi plecarea lui din cazarmă au alertat autorităţile. O asemenea situaţie era un caz evident de dezertare. Printre măsurile luate a fost şi aceea a anchetării generalului, unchiul său, în privinţa fugarului ce traversa munţii de câteva săptămâni.

> De la Batalionul IV Vânători de Munte din Predeal am dus bagajul cu lada de campanie la Braşov, şi eu m-am întors în Predeal, de unde am pornit pe jos la gara Timiş, de unde am luat trenul spre Livezeni, după ce am întrerupt pentru ridicarea bagajului din Braşov. În satul Câmpul lui Neag şi Câmpuşelul dintre Jiuri am fost cazat de şeful de post la nişte ciobani cu care, după câteva zile, am urcat cu oile la munte, unde am stat ascuns câteva zile sau săptămâni, până am traversat munţii spre Cloşani, Sohodol, Padeş etc. şi am poposit în Crainici, unde am primit o telegramă de la fratele mai mare, Petru D. Dorobanţu. «Dacă sunt acolo, să mă prezint la Bucureşti». Iar acolo unchiul m-a dat pe mâna Siguranţei generale, unde am fost anchetat şi apoi trimis la Spitalul Regina Elisabeta (...).[60]

58. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
59. Idem, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 10.
60. *Ibidem*.

Nicolae nu a vrut să-l pună pe unchiul său într-o situaţie complicată. Îşi asuma toate consecinţele şi nu dorea ca decizia lui să-i afecteze pe ceilalţi din familie, mai ales că părinţii erau tare îngrijoraţi în această privinţă.[61] Aşa că, după ce a rămas o vreme în Crainici, primind telegrama de la fratele său, a plecat la Bucureşti. „Acasă am stat circa 40 de zile, după care m-am prezentat singur la Divizia I Bucureşti, de care aparţineam, pentru a clarifica demisia mea pe care am depus-o. În acelaşi timp, m-am îmbolnăvit de reumatism. Am fost trimis în faţa comisiei medico-militare a Corpului 5 teritorial, unde am fost clasat, în ziua de 12 decembrie 1942, ca sublocotenent în retragere definitivă din armată. Iar în luna martie 1943, s-a întocmit decretul nr. 609, publicat în Monitorul Oficial, unde am fost oficial definitiv scos din armată pentru boală contractată în timpul, dar nu din cauza serviciului".[62]

Desigur că generalul Gheorghe Dorobanţu a căutat cea mai bună soluţie pentru a-l scoate pe Nicolae de sub acuzaţia de dezertare. Astfel, a apelat la medicul neurolog Vlad Voiculescu, oltean şi el, din Tg. Jiu, care, la vremea aceea, era asistent universitar la Clinica Neurologică din Bucureşti. Diagnosticul pus de celebrul profesor universitar şi academician de mai târziu trebuia să ofere o explicaţie limpede a situaţiei, astfel încât plecarea din unitatea militară să nu fie considerată dezertare. Astfel, Nicolae a rămas o perioadă sub supraveghere medicală la Spitalul Militar Central „Regina Elisabeta". „Fiind bolnav, am stat în Spitalul Elisabeta 2 luni sub observaţia docentului Vlad. Șase luni am fost trecut în disponibilitate şi cercetat de Curtea Marţială".[63]

61. *Ibidem*, f. 19.
62. IDEM, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 15. Vezi şi *M.O.* (Partea I), nr. 58 din 10 martie 1943, decretul 609, art. I, p. 2051.
63. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.

Nicolae a fost trecut în rezervă, fiind retras din activitate pe motivul aşa-zisei boli contractate în timpul serviciului. Înaintea lui se deschidea o altă cale, calea pe care Domnul îl chema pentru o minunată lucrare duhovnicească. „Dorul meu din copilărie s-a împlinit prin aceste circumstanţe atenuante, fiind chemat din armata decadentă *ad militiana Dei Christi* (Sf. Ciprian); căci în toamna aceluiaşi an, când colegii mei erau carne de tun, eu am reuşit la Facultatea de Teologie (...)”.[64]

Din pronie divină, nu fusese condamnat de Curtea Marţială pentru dezertare. Pe de altă parte, diagnosticul pus de medicul neurolog avea să-i fie nu doar o portiţă de ieşire dintr-o situaţie gravă într-un anumit moment al vieţii, ci şi posibilitatea de a face misiune duhovnicească, într-un fel unic în România, într-un context socio-politic extrem de dificil. Nu era vorba despre o rezolvare omenească, ci despre modul în care Dumnezeu aşeza lucrurile pentru a-I descoperi tânărului marea Sa iubire. „Aici am simţit mâna lui Dumnezeu, care m-a scos la loc larg pentru a-I sluji. Și apoi cum să nu slujeşti unui asemenea Dumnezeu care face acestea?”[65]

Desigur, gestul dezertării nu se explică altcumva decât în virtutea chemării către o lucrare a Duhului cu totul şi cu totul uimitoare. Dezertarea este şi primul mare moment al nebuniei pentru Hristos, un moment de început care se va desfăşura în tot cuprinsul vieţii sale.

64. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 21.
65. *Ibidem*, f. 20.

8.
Student la Teologie, Drept, Litere şi Filosofie

Imediat după ce a fost trecut definitiv în rezervă, Nicolae s-a pregătit la algebră, trigonometrie şi botanică şi a dat examen la Facultatea de Silvicultură din cadrul Politehnicii, însă nu a fost admis pe locurile cu bursă.[66] A renunţat la cursurile acelei facultăţi, întrucât nu avea posibilităţi materiale pentru a se întreţine. Bursa ar fi acoperit cheltuielile privind cazarea şi masa.[67] În acelaşi an, 1943, a fost admis la Facultatea de Teologie din Bucureşti, având drept de bursă, adică masă şi cazare la Internatul Teologic de la Mănăstirea Radu Vodă.[68]

Admiterea la Teologie nu fusese o toană de moment, ci o descoperire lăuntrică.[69] Dumnezeu îl călăuzea pe această cale. Anii de studiu l-au format temeinic, cu atât mai mult cu cât Facultatea de Teologie avea atunci o strălucită generaţie de profesori. „(...) am fost foarte influenţat de Episcopul Americii, Policarp Moruşca, şi de Antim Nica, actualul vicar al Patriarhiei din Bucureşti, precum şi, la prelegerile universitare, de Dumitru Stăniloae şi Grigore Pişculescu – Gala Galaction, Ioan G. Savin, Ioan Coman, Teodor M. Popescu, Vasile Ispir, Nicolae Chiţescu, Benedict Ghiuş, Nichifor Crainic, Constantin Micu, Haralambie Rovenţa, la facultate (...)".[70]

Părintele Gala Galaction era foarte apropiat de studenţii care locuiau în Internatul Teologic. Venea, uneori, seara şi le vorbea ca unor copii ai săi. Chipul acesta părintesc blând l-a făcut pe

66. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
67. Idem, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 17.
68. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
69. APIA, *Mistica*, f. 4v.
70. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, ff. 10-11.

Nicolae să-l aleagă ca duhovnic. În ceea ce priveşte nevoia lăuntrică de a studia şi de a dobândi reperele necesare unui autentic teolog, erau profesori a căror competenţă era incontestabilă. Teodor M. Popescu preda Istoria Bisericii şi era supranumit de către studenţi „Stâlpul Ortodoxiei". Pe cât de genial, pe atât de modest se purta. Haralambie Rovenţa era specialist în exegeza nou-testamentară, publicase deja multe cărţi în acest sens şi se purta cu multă bunătate şi delicateţe cu studenţii. Ioan G. Savin trecea drept modelul teologiei luptătoare, un apologet al cunoaşterii şi descoperirii valorilor Ortodoxiei, care-i învăţa pe studenţi să se delimiteze de masonerie, teosofie, spiritism, ocultism şi de alte mode spirituale ale epocii. Părintele Ioan Coman, conferenţiar la catedra de Patrologie în 1943, iar din anul următor, profesor titular, cunoştea la nivel academic greaca şi latina, încât chiar predase timp de şase ani (1936-1942), ca asistent universitar, Limba şi literatura greacă la Facultatea de Litere şi Filosofie.[71]

Un fost coleg din acea perioadă a studenţiei, Părintele Nicolae Bordaşiu, îşi amintea următoarea întâmplare din toamna anului 1943: „Prima impresie despre studentul Nil Dorobanţu mi-am făcut-o la ora de Patrologie, cu Părintele Ioan G. Coman, care a întrebat pe toţi studenţii din an ce cunoştinţe de greacă au. Nicolae Dorobanţu s-a ridicat în picioare, a luat poziţie de drepţi şi trosnind, ca în armată, din călcâie, a zis: «Domnule Părinte, raportez! Din limba greacă nu cunosc decât două cuvinte, primul şi ultimul cuvânt, alfa şi omega!». «Şi atunci cum vrei să urmezi Teologia?». «Domnule Părinte, raportez: voi învăţa greaca!». «Bine, a zis Părintele Coman, ai răgaz până la Crăciun!». Era milităros, fusese ofiţer de gardă (sic!). Înaltul Nicolae Corneanu (care era student în acelaşi an, *n.n.*) l-a ajutat, învăţându-l să

71. Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, *Dicţionarul teologilor români*, ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, p. 156.

citească zilnic din Sfânta Scriptură, care era în limba greacă vorbită".[72]

În toată perioada studenţiei, Părintele Ioan Coman i-a fost director de studii la Internatul Teologic „Radu Vodă". Cultura şi preocupările Părintelui Profesor în zona filosofiei şi a literaturii antice greceşti erau impresionante şi au reprezentat pentru studentul de atunci un model de cercetare polivalentă. Chiar în anul în care Nicolae l-a cunoscut la cursuri, publicase „L'autenticité du Promethée enchaïné". Aceasta era o lucrare dintr-o serie lungă de cercetări, majoritatea în limba franceză, în care erau puse în lumină operele lui Homer, Eschil, Aristofan, filosofia orfică, aristotelică şi platoniciană, mitologia geto-dacică etc.[73] Fără îndoială că acest model cultural de largă deschidere i se potrivea lui Nicolae, care, din anul universitar 1944-1945, a devenit studentul Facultăţii de Litere şi Filosofie.

Nicolae avea o capacitate de muncă ieşită din comun, care se manifesta printr-o dispoziţie continuă de acumulare de cunoştinţe şi printr-o disciplină cazonă, înţelegând că timpul acesta i s-a dat de Domnul pentru a-şi lămuri temeiurile dreptei credinţe din perspectiva Teologiei şi a altor domenii de studiu. Astfel, după încheierea primului an la Teologie, se înscria la încă trei facultăţi:

> În anul 1944, în calitate de cumulard la mai multe facultăţi şi având şi serviciul militar satisfăcut şi Academia Militară, am beneficiat de o lege prin care mă puteam înscrie şi la alte facultăţi, ceea ce am şi obţinut fără examen de admitere. Iar la Facultatea de Drept m-am înscris ca să dau toţi anii în doi-trei ani, ceea ce am şi efectuat, asistând şi la cursuri, şi dând examenele în sesiuni extraordinare.[74]

72. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos» şi flacără vie a monahismului secolului XX*, Editura Babel, Bacău, 2015, pp. 135-136.
73. Vezi Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Dicţionarul teologilor români*, p. 157.
74. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 11.

Tot acest efort intelectual poate fi înţeles numai din perspectiva marii sale căutări, a acelei *quête de Dieu*, pe care Nicolae miza totul în acei ani ai studenţiei. De acolo venea şi hotărârea sa de a urma, pe lângă Teologie, alte trei facultăţi:

> (...) La Litere, secţia Estetică şi Critică literară, cu Tudor Vianu; la Filozofie, secţia Logică şi Epistemologie, cu Mircea Florian; secţia Sociologie şi Etică, cu Dimitrie Gusti; secţia Istoria Filosofiei moderne şi contemporane, cu Alexandru Possescu; secţia Pedagogie socială, cu I.C. Petrescu, având număr matricol 419/1944, şi la Drept, cu număr matricol 749/1944, unde frecventam şi susţineam examenele în sesiuni ordinare şi extraordinare.[75]

Având deplină încredere în pronia divină, socotea, asemenea Sfântului Vasile cel Mare, că toate dobândirile conduc la cunoaşterea lui Dumnezeu. Cultura era doar o treaptă în această înaintare a lui Nicolae, iar nu un scop în sine. Niciodată nu a pierdut din vedere ţinta alergării sale, căci Hristos era Cel Căruia Îi slujea. „Cu cât mă adânceam mai mult în ştiinţă, cu atât Îl găseam mai aproape, mai real, pe Iisus Hristos, Logosul divin. De altfel, Francis Bacon spunea că «multă ştiinţă duce la Dumnezeu». Aveam o putere herculeană de muncă intelectuală şi voinţa iluminată de Hristos, Care mă chemase în slujba-I".[76]

Preocupările sale, în această perioadă, erau mult mai multe. Urma cursurile Școlii Centrale de Stenodactilografie, făcea anchete sociologice pe teren, colindând satele româneşti sărace alături de Mihail Ralea şi de Henry H. Stahl, se iniţia în bibliolo-

75. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 21.
76. *Ibidem*, f. 22. Ideea lui Bacon revine şi în alte scrieri. Vezi, de pildă, Ieroschimonah Nil DOROBANŢU, *Apologetica*, vol. 1, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017, p. 71.

gie şi statistică generală, asista la conferinţe pe teme ştiinţifice sau literare, învăţa limbile clasice, sanscrita şi o serie de limbi moderne, având predilecţie pentru studiul filologic, aprofunda marea cultură, citind autori valoroşi în original.

> Asistam la toată cultura ştiinţifică şi literară a veacului, audiind conferinţe inedite în Sala Negreanu de la Ştiinţe sau experienţe *ad hominem* la Institutul Medico-Legal. Am adâncit filologic semantic limbile clasice şi sanscrite şi am citit operele geniilor mondiali notorii în originalul limbilor moderne respective.[77]

Tot în acea perioadă, îndrumat de profesorii săi, avea primele lecturi de sociologie şi pedagogie socială orientate ideologic: „Iar sub influenţa lui I.C. Petrescu şi Vlădescu-Răcoasa, primul relaţionist al sociologiei gustiene, i-am studiat pe Bückner şi Cuvilliers, şi am ajuns secretar al lui Răcoasa pentru lucrările de seminarii. Sub influenţa lui Tistu Georgescu[78], am fost iniţiat în bibliofilii, biblioteconomie şi statistică generală".[79]

Îşi petrecea timpul în sălile de studiu ale Bibliotecii Academiei şi ale altor biblioteci din Bucureşti, se cufunda în lectură la Internatul Teologic, iar când se întorcea în timpul vacanţelor în satul natal rămânea nedespărţit de cărţi. Doamna Elisabeta Pârvulescu îşi aminteşte că, pentru ceilalţi copii, era un lucru de mirare să fii atât de absorbit de evenimentele unei cărţi şi că îl priveau pe Nicolae ca şi cum ar fi descoperit ceva rar.

77. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, ff. 21-22.
78. Nicolae Georgescu-Tistu (1894-1972) i-a fost profesor la Facultatea de Litere din Bucureşti în perioada 1944-1948. Era specialist în bibliologie, fiind autorul unor volume reprezentative în domeniu: *Organizarea bibliografiei filosofice* (1928), *Studiul şi organizarea cărţii* (1929), *Bibliografia literară română* (1932).
79. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 11.

> Nu mai ţin minte dacă eram la şcoală, când l-am văzut la vite. Că noi, toţi copiii din sat, în vacanţă mergeam cu vitele în Poiană. Ţin minte că atunci l-am văzut pentru prima oară şi era un adolescent cu chip frumos, stătea retras şi citea. Cred că era student în acea vreme, că venea rar acasă, iar pentru noi, cei mici, care alergam şi ne jucam prin Poiană, era o curiozitate să stai mai tot timpul cu nasul în carte.[80]

Fără îndoială, era un timp al limpezirilor. La jumătatea anilor '40, socialismul şi marxism-leninismul îşi făceau tot mai simţită prezenţa în spaţiul universitar românesc. Profesorii săi de Pedagogie socială şi de Sociologie aveau un prestigiu internaţional. Gheorghe Vlădescu-Răcoasa, de pildă, era în acea vreme atât profesor la Universitatea din Bucureşti, unde colabora cu academicianul Dimitrie Gusti, cât şi vicepreşedinte al Institutului Internaţional de Sociologie din Paris. Atât Gheorghe Vlădescu-Răcoasa, cât şi I.C. Petrescu, profesorul de Pedagogie socială, îndeplineau înalte funcţii în stat, fiind implicaţi în noul curent politic. În acel context, intuind capacitatea lui Nicolae, subsecretarul de stat Răcoasa îl lua ca ajutor, dându-i sarcini de secretariat.

80. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu...*, p. 77.

9.
Confruntarea

Având o neobişnuită capacitate de sinteză, citea în original lucrările ştiinţifice care circulau în epocă, delimitând adevărata ştiinţă de teoriile filozofice îmbrăţişate de respectivii autori. Pentru Nicolae, Hristos va reprezenta, în ultimă instanţă, cheia înţelegerii şi a ieşirii din orice cotlon ideologic înspre calea desăvârşirii de care înseta. Totuşi, calea aleasă era una care presupunea multă trudă intelectuală şi capacitate de sinteză. În mod simplu, Părintele Nil spunea aşa: „Am confruntat ştiinţa cu arta, cu economia politică, cu sociologia, cu filozofia şi etica etc. şi le-am depus pe toate la picioarele lui Hristos, intrând în monahism”.[81] Anii aceia de studiu polivalent au reprezentat felul în care Domnul l-a călăuzit pe Nicolae înspre înţelegerea menirii sale pe pământ. Deocamdată, acumulările se adăugau, iar argumentele, tot mai numeroase, erau trepte în parcursul devenirii tânărului.

Confruntarea sintezelor, a imaginilor definitorii şi, în definitiv, a valorilor a fost reală. Odată organizate, „armatele beligerante” aveau să intre într-o serie de bătălii ale argumentelor. Într-o parte a stat Adevărul credinţei creştine, iar în cealaltă parte, feluritele concepţii asupra lumii. Întotdeauna a ieşit biruitoare Ortodoxia, ca singura păstrătoare a Revelaţiei. Astfel, Nicolae s-a lămurit tot mai mult că învăţătura de credinţă a Bisericii Ortodoxe este un autentic tezaur şi că poruncile lui Dumnezeu sunt incomparabil superioare oricărei filosofii sau doctrine politice.

Condiţia sa socială l-a făcut receptiv faţă de comunismul care, până la 23 august 1944, fusese în ilegalitate. Încă din liceu avusese dispoziţia de a răspunde public nedreptăţii sociale prin

81. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 22.

articole, de a lua apărarea celor aflaţi în nevoi în faţa celor mai puternici. Mai mult decât atât, el însuşi fusese victima unui sistem educativ corupt, care îl privase de şansa de a intra în componenţa Clasei Palatine, şi, în consecinţă, s-a apropiat firesc de proiectele care promiteau egalitate şi echitate în societatea românească. În aceste circumstanţe, se pot înţelege, în parte, anumite decizii pe care le-a luat Nicolae. „Iar în 1945 m-am înscris la Universitatea Democratică Liberă cu nr. matricol 593/1945 şi am plătit la «Apărarea Patriotică» o cotizaţie de 500 de lei şi m-am înscris şi-n Frontul Plugarilor”.[82]

Totuşi, la Universitatea Democratică Liberă, Nicolae s-a înscris dintr-un alt motiv. Structura sa intelectuală nu suporta specializarea, oricât de adâncită, într-un singur domeniu. Deschiderea sa către mai multe domenii reprezenta dovada unui enciclopedism creator. Altfel nu ar putea fi explicată nevoia lui continuă şi crescândă de a cuprinde cât mai multă ştiinţă, „audiind Matematici, Astronomia, Fizico-Chimico-Biologia, Filosofia şi Economia politică”.[83] Totodată, avea şi preocupări istorice. În aceeaşi perioadă audia cursurile profesorului Petre Constantinescu-Iaşi, care era specialist în istoria modernă şi contemporană a României.[84]

Influenţa Părintelui Grigore Pişculescu (Gala Galaction), duhovnicul său, care era în acei ani un apropiat al forţelor procomuniste, dar şi a profesorilor săi de la Sociologie, care ocupau portofolii în noua structură guvernamentală, s-a pliat perfect pe năzuinţele sincere ale tânărului Nicolae, care a crezut, cu oarecare naivitate, că schimbarea de paradigmă politică va aduce un beneficiu uriaş ţăranilor, muncitorilor şi tuturor nevoiaşilor ţării. În realitate, atragerea simpatizanţilor făcea parte din stra-

82. Idem, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 11.
83. Idem, fond *Penal*, dosar 0052539, f. 7.
84. *Ibidem*.

tegia comuniştilor de a forma grupuri de susţinere în vederea câştigării alegerilor.

Părintele Pişculescu era şi vicepreşedinte al „Uniunii Preoţilor Democraţi", încă din 27 martie 1945, când se constituise organizaţia. Și el era convins că politica de stânga poate aduce o schimbare în bine pentru ţară şi pentru Biserică. De aceea s-a şi implicat şi, astfel, cumva, i-a insuflat şi lui Nicolae o atitudine asemănătoare. În perioada 1945-1947, speranţa unei autentice schimbări era încă vie. În acei ani, cei doi, Părintele duhovnicesc şi fiul duhovnicesc, se vor convinge, pe căi diferite, că România era departe de a merge într-o direcţie bună.

Nicolae va descoperi, treptat, prin studiu, dar şi prin experienţa acelor ani, că ideologia comunistă nu corespundea năzuinţelor sale. Spre finalul acelei perioade de tranziţie, duhovnicul şi profesorul său se încredinţase că idealurile comuniste măreţe nu sunt decât paravanul unei odioase tiranii şi că „singura doctrină care nu minte, nu dezamăgeşte, nu usucă inima este doctrina Sfintei Evanghelii. Toate celelalte, chiar când sunt excelente, sunt trepte şi surogate spre Evanghelie şi ale Evangheliei".[85]

Aceste idei „dez-vrăjite" vor rezona şi în gândirea lui Nicolae, care a putut vedea limpede că învăţătura de credinţă este Adevărul revelat, în vreme ce doctrina politică comunistă este o sumă de principii sublime şi aspiraţii grandioase care ascund realitatea cumplită a nedreptăţii sociale şi chiar a persecuţiei. În câteva linii demasca formulele ideologice ale comunismului:

> 1) «Spirit revoluţionar materialist». Da! Spirit plin de materie şi noroi.
> 2) «Încrederea în triumful inevitabil al marilor idei ale comunismului». Dar care sunt aceste mari idei, decât minciuni?

85. Gala Galaction, *Jurnal 1947-1952: pagini inedite cenzurate*, ed. a doua, rev., Editura Vestala, Bucureşti, 2007, p. 23.

Că doar neagă pe Dumnezeu, iar Dumnezeu e Adevărul; deci neagă adevărul.
3) «Cauza sfântă a poporului». Dar e contra Sfintelor şi dă război contra sfinţilor şi contra lui Hristos.
4) «Urăsc asuprirea şi nedreptăţile». Dar asupresc şi nedreptăţesc chiar pe Dumnezeu-Adevărul.
5) «Libertate şi fericire», prefăcând hotarele lui antihrist în temniţe şi nefericire comună.
6) «Consfinţirea tuturor forţelor luptei, pentru realizarea nobilelor ţeluri comuniste». Satan şi sfinţenie!
7) «Lupta pentru o viaţă mai bună şi mai fericită». Uniţi cu nebuni pentru nefericirea comunităţii.
8) «Solidaritatea frăţească internaţională cu ateii», contra Ortodoxiei creştine. Dac-ar mai fi diavolii, viperele, antihriştii, fraţi! Doar răutatea nu poate uni. Dar aici e înşelarea! Că ei pun în frunte ideile creştine, pe care se prefac a le apăra, zdrobind pe creştini şi răstignind pe Hristos.
9) «Să întărim prin toate acţiunile noastre cauza păcii» în lumea întreagă. Dar asta-i idee creştină. De ce nu ridică altare lui Hristos şi nu se închină lui Dumnezeu? O, cât ar trebui noi să predicăm cu timp şi fără timp pe Dumnezeu, căci ateii şi pe marginea gropii găsesc ocazie să predice ateismul şi ura.
10) «Să nu slăbim nici o clipă vigilenţa faţă de duşmanii noştri». Şi cât sânge varsă această vigilenţă![86]

Toate deziderateleleor comuniştilor – pacea şi înfrăţirea popoarelor, egalitatea între semeni, chiar progresul omenirii – erau cuprinse în creştinism încă dintru început. Nicolae începuse să gândească potrivit cugetului Bisericii, iar cuvintele sale referitoare la această perioadă a vieţii au rezonanţa unei puternice mărturisiri de credinţă:

86. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Apologetica*, vol. 1, p. 106.

Am descoperit că Ortodoxia creştină este singura credinţă adevărată, pentru că ea, oriunde a pătruns, a fost îmbrăţişată şi a îmblânzit popoarele şi le-a civilizat. Adevărata civilizaţie în lume a venit prin adevărata religie revelată. Toată civilizaţia vechilor popoare păgâne a fost relativă şi mărginită, de aceea n-a durat. Popoarele sălbatice nu se pot împăca decât prin Ortodoxia care aduce vestea cea bună pentru pace. Ortodoxia a luptat şi luptă pentru desfiinţarea sclaviei şi a tiraniei. (...) Ortodoxia a ridicat demnitatea femeii prin monahismul feciorelnic; a recunoscut drepturile şi egalitatea tuturor raselor; a găsit mijloacele cele mai sfinte pentru alinarea tuturor durerilor şi mizeriilor omeneşti. Ortodoxia mi-a arătat că, sacrificând clipa de lut, voi cuceri veşnicia. Cu moartea pământească nu numai că nu se sfârşeşte totul, dar cu ea începe totul. Ortodoxia e cea mai înaltă filozofie şi formă de cunoaştere (*In* 17, 3).[87]

Această concepţie asupra lumii, întemeiată pe Revelaţie, s-a definit în anii de studenţie, când Nicolae, însetat de cunoaştere, a dorit să-şi descopere Idealul. Un căutător de certitudini absolute ca el nu se putea lăsa ispitit de ce-i oferea înţelepciunea lumii. Pe măsură ce i s-au cristalizat convingerile, s-a delimitat de ideologia comunistă care promitea doar o fericire pământească, şi aceea realizabilă prin limitarea drastică a libertăţii.

Dar creştinismul este singura etică ce poate lumina şi lămuri poporul mai mult decât orice constrângere. Dovadă că toate ideile pentru care luptăm sunt ale lui Hristos (pace, lumină etc.).[88]

87. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 22.
88. Idem, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.

Pentru cine dorea să pătrundă realitatea, la obârşia intenţiilor social-umanitariste ale comunismului se afla ceva mult mai înalt – creştinismul.[89] „Datoriile infinite şi nemărginit de serioase ale comuniunii, problema rezolvării inegalităţilor şi distanţelor sociale au fost puse pe tapet de creştinism”.[90] Însă fericirea promisă de comunism era una pământească, în timp ce Domnul, în marea Sa milostivire, Se pogorâse până la trup, făcându-Se om, ca pe om să-l tragă la o fericire neînchipuit de mare – veşnica fericire. Între cele două concepţii, iată, se ivea un conflict ireductibil. De aceea, pentru Nicolae, pe măsură ce descoperea, întruparea Cuvântului avea să însemne acel fundament dogmatic central al concepţiei sale asupra lumii, care s-a cristalizat în anii studenţiei şi care avea să-i fie temei nezdruncinat pentru întreaga viaţă.

Ceea ce atunci se arăta, treptat, la orizontul său lăuntric era, de fapt, o confirmare a descoperirii pe care o avusese la 14 ani şi care, cu timpul, în decursul unui deceniu, nu mai ardea cu aceeaşi intensitate. Acum re-vedea, prin prisma unor criterii înalte, de tip academic, o realitate care i se dezvăluise prin pronie dumnezeiască.

Chiar dacă anii de studiu nu au fost deloc uşori, lămuririle pe care le aduceau au meritat tot acel efort.

La capătul fiecărei ştiinţe, minuţios învăţate zi şi noapte în anii grei de studiu, am găsit Logosul dumnezeiesc şi explicaţia raţională, dogmatică-teologică-reală. Astfel, am descoperit noi investigaţii în Drept: dreptul la proprietate obştească după 30 de ani, pe care l-am aplicat în explicarea dreptului chiar legal-uman al lui Hristos-Dumnezeu asupra cărnii şi sângelui omului, pe care le mântuieşte sinergic (συνεργός τοῦ

89. *Ibidem*.
90. *Ibidem*.

Θεοῦ) teandric. În Logică am înțeles polivalența divină prin răsturnarea celei leibniziene și afirmarea lui *tertium datur* în hegelinismul «teză, antiteză, sinteză», prin logica protoplasmară, microfică, quantică, logistică. «Cele de sus să gândiți!» (*Col* 3, 2). Că filosofii, zicându-se pe sine a fi înțelepți, au înnebunit (*Rm* 1, 22). Trebuie să avem mintea lui Hristos (*1 Co* 2, 16), iar dacă ne-am ieșit din minte (josnică) este pentru Hristos (ἄνω τον νῦν). Iată, s-a surpat sminteala Sfintei Cruci (*Ga* 2, 11). Au doară nu vă cunoașteți (ἐπιστήμη) pe voi, că Iisus Hristos este întru voi (*2 Co* 13, 5)? Cele de sus țintind.[91]

Nicolae a descoperit felul strâmb în care lumea interpreta toate datele științei și ale culturii, refuzând să le vadă în lumina Evangheliei. Odată acceptată, o asemenea evidență ar fi putut schimba întreaga lume, întorcând-o la mintea lui Hristos și la poruncile iubirii dumnezeiești. Numai că filozofia veacului avea o altă socoteală, socotind însăși Revelația o nebunie, o imposibilitate.

Cam de pe atunci, Nicolae începuse să-și asume această concepție de viață, a nebuniei pentru Hristos, considerând că

> Nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă ca înțelepciunea oamenilor, deci nu mai cunosc decât pe Hristos și pe Acela răstignit. «Învățați de la mine (zice Domnul) și dacă-Mi slujește cineva, Mie să-Mi urmeze!» (*In* 12, 26). Hristos este cunoașterea: «Aceasta este viața veșnică, să Te cunoască pe Tine...» (*In* 17, 3).[92]

91. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, p. 23.
92. *Ibidem*. Este grăitor faptul că aceste temeiuri scripturistice sunt și cele invocate, inițial, de Jean-Claude Larchet în cartea sa, *Terapeutica bolilor mintale*, în care dedică un întreg capitol nebuniei pentru Hristos. Vezi Jean-Claude Larchet, *Terapeutica...*, pp. 177-178. Treptat, Nicolae va înainta către modelul descris de Sfântul Apostol Pavel în cele două epistole către Corinteni (*1 Co* 4, 9-13 și *2 Co* 6, 8-10). Vezi *Ibidem*, pp. 181-182.

Desigur că asumarea acestei concepţii asupra lumii presupunea o asceză. Exista deja, aşa cum reiese din mărturisirile ulterioare ale Părintelui Nil, o asceză a învăţăturii. Dumnezeu îl chemase să-I slujească. Deocamdată, ţinta nu se arăta deplin. Nicolae era chemat să o descopere. Conştient că munca sa intelectuală nu este zadarnică şi că nu întâmplător înainta pe această cale, îşi lucra darurile primite de la Domnul, neprecupeţind efortul. Învăţa conştient că astfel Îi urmează lui Hristos. La această asceză se adăuga o alta. Hotărârea lui de a-I urma lui Hristos era întreagă. Nu avea ezitări şi nu voia să piardă timpul încredinţat de Sus.

De aceea, lucrarea sa lăuntrică, adică orientarea sa ca fiinţă slujitoare a Dumnezeului celui viu, începuse a lua un anume chip, care nu era atât de obişnuit pentru studenţii de atunci, fie ei de la Teologie. Citea mult, se ruga neobişnuit de mult, petrecând în sihăstria sa lăuntrică. Bineînţeles că acest mod de viaţă însemna o reducere severă a întâlnirilor cu colegii sau cu oricine altcineva. Văzându-l astfel, mulţi îl percepeau ca pe unul care nu era ca şi ceilalţi, fiindcă, deşi era în societate, cumva trăia în afara ei, neştiut, necunoscut de cei din mediul studenţesc. Unul dintre colegii de atunci, Părintele Nicolae Bordaşiu, îl descria astfel: „Era foarte râvnitor, ager la minte, osârduitor, dar singuratic. Îi plăcea să stea în biserică noaptea, încuiat pe dinăuntru, să se roage. Se ruga nopţi întregi aşa”.[93]

Chipul ascetic în care-şi petrecea timpul Nicolae era liturgic. Ziua, participa la Sfânta Liturghie, se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, era într-o continuă legătură cu povăţuitorul său duhovnicesc, Părintele Gala Galaction. Noaptea, se nevoia rugându-se în biserică, acolo unde rămânea doar el cu Dumnezeu. Mulţimea cunoştinţelor pe care le acumulase îl încredinţa că nu ştiinţa sau cultura pun la îndoială existenţa lui

93. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 136.

Dumnezeu, ci doar mintea neîncăpătoare, care nu poate primi lumina Adevărului.

Şi cu toate că argumentele se acumulau zilnic, alcătuind acea evidenţă teoretică, totuşi Nicolae nu a putut rămâne limitat la o înţelegere raţional-logică. Înseta de cunoaşterea cea vie a Vieţii celei veşnice. Cunoscuse, prin descoperire, pe Dumnezeul cel viu, iar acea experienţă îi era reper. De aceea, a probat toată învăţătura din perspectiva dorului după Dumnezeu pe care-l avusese de copil şi observa că acel dor tot creştea în inimă, aprinzându-l de dumnezeiască râvnă.

> În toate disciplinele universitare, din anii potenţiali şi asidui de studii, am găsit toate argumentele raţionale logice (Hristos e Logosul şi Înţelepciunea şi Cuvântul, *Ioan 1*) pentru existenţa proniatoare, istorico-fizică şi noetică a Dumnezeului întrupat. Având mediu palpabil, experimentabil, liturgic Sfânta Biserică, zi şi noapte, am putut să-mi umplu ochii de lumina lui Hristos, cu care sondam ştiinţa din afară şi înţelepciunea. Ca într-un cuptor electric de înaltă tensiune, s-a topit toată cunoaşterea sub dogoarea divină, ajungând dincolo de concepţia învechită platonică a lui «γνῶθι σαυτόν» (Cunoaşte-te pe tine însuţi) sau socratică, a lui «ἕν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα» (Ştiu că nu ştiu nimic), până la concepţia Noului Testament: «Nu ştiu decât pre Hristos...». Dar trebuia să trec prin epistemologie în realitatea adevărului vieţii. Însă atât realitatea, cât şi adevărul, precum şi viaţa este Hristos-Dumnezeu.[94]

Tot în acei primi ani ai studenţiei, Nicolae a dobândit din ce în ce mai multă cunoaştere a vieţii lăuntrice. Chipul ascetic în care vieţuia îi îngăduia să-şi adune mintea şi să o îndrepte către Hristos. Înţelegea că petrecerea în afară este o risipire a puterilor

94. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 23.

lăuntrice, o deviere de la Cale. De aceea se străduia să-şi adune mintea, alegând calea Pomului Vieţii. „Pomul cunoaşterii este al ieşirii din paradisul inimii şi al împrăştierii diabolice (διαβάλλω), pe când Pomul Vieţii (Hristos e Viaţa şi Sfânta Cruce) te restabileşte în interioritatea tainică, în Trupul tainic al lui Hristos, în Sfânta Biserică Ortodoxă”.[95]

95. *Ibidem*.

10.
Influența Sfântului Iustin Martirul și Filosoful. Preocuparea pentru teologia Cuvântului întrupat

Sistemele filozofice erau atrăgătoare, însă ele nu au reprezentat idealul după care înseta sufletul lui Nicolae. Altceva își dorea, nu înțelepciunea lumii, cu toate că după reperele celor mai de seamă filosofi fusese călăuzit până la poalele „piscului înțelepciunii", care i se descoperise a fi Ortodoxia.[96] În acea perioadă a cunoscut viața Sfântului Iustin Martirul și Filosoful și a rămas uimit de chipul deplin în care acela a ajuns să slujească Adevărului, într-o lume antică în care filosofia era cea mai înaltă cale sau singura prin care un om putea dobândi înțelepciune și cunoașterea adevărului. „Pentru mine, știința și cunoașterea polivalentă au fost pedagog minunat spre Hristos. Astfel, ca filosof studios, am citit cazul Sfântului Iustin Martirul".[97]

Nu fusese deloc o lectură întâmplătoare. Cu numai un an înainte de admiterea sa la Teologie, în 1942, Părintele Profesor Ioan G. Coman publicase un volum intitulat „Teoria Logosului în Apologiile Sfântului Iustin Martirul și Filosoful". Nicolae va fi puternic influențat de această lucrare pe care o va fi descoperit înainte sau, poate, după alegerea temei „Teoria Logosului întrupat în viața duhovnicească" la Patrologie. „În anul II de studii am avut revelație să aleg la Patrologie despre *Teoria Logosului* întrupat; și așa L-am cunoscut pe Hristos, Logos divin, Care avea să-mi vorbească mai târziu".[98] Cert este că titlul și cuprinsul acestei teme se regăsesc în prefața lucrării în care autorul lansa îndemnul redescoperirii cugetării patristice:

96. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 24.
97. *Ibidem*, f. 23.
98. APIA, *Mistica*, f. 4v.

> Ortodoxia înseamnă convingerea şi avântarea entuziastă pe drumul lui Iisus Hristos, înseamnă orientarea spre desăvârşire şi supranatural printr-o naştere nouă a sufletului şi o nouă lumină a minţii renăscută prin har, aşa cum ne învaţă generaţiile glorioase ale Sfinţilor Părinţi.[99]

Sfântul Iustin se formase la şcolile filosofice ale vremii şi cunoscuse principalele direcţii de gândire: stoicismul, peripatetismul, pitagorismul şi platonismul. Descoperind însă Adevărul şi Înţelepciunea dumnezeiască, s-a delimitat de toate acelea, considerând că adevărata filozofie este cea care cinsteşte şi iubeşte Adevărul, nicidecum cea care merge pe alte căi.[100] Nicolae a fost atras foarte tare de antropologia fundamentată hristologic a Sfântului Iustin, pe care a descoperit-o în cartea profesorului său. De pildă, se afirmau următoarele: „Singure cunoaşterea şi ştiinţa creştină erau ireproşabile, pentru că ele deţineau realul în sine, adevărul pur, revelat prin Logosul întrupat".[101] Acest gând va răzbate în multe dintre consemnările de mai târziu ale Părintelui Nil: „Ortodoxia e cea mai înaltă filozofie şi formă de cunoaştere (*In* 17, 3)".[102] Sau: „Hristos este cunoaşterea: «Aceasta este viaţa veşnică, să Te cunoască pe Tine...» (*In* 17, 3)".[103]

Nicolae a înţeles că filosofia autentică este cea care iubeşte întratât Adevărul, încât Îl mărturiseşte chiar cu preţul vieţii. Bine-

99. Ioan G. Coman, *Teoria Logosului în Apologiile Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful*, M.O., Imprimeria Naţională, Bucureşti, 1942, p. 3.
100. Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful, *Apologia I*, vol. II, în *Apologeţi de limbă greacă*, p. 26.
101. Ioan G. Coman, *Teoria Logosului...*, p. 24.
102. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 22. Vezi şi Ioan G. Coman, *Teoria Logosului...*, pp. 31-32: „Cunoaşterea lui Dumnezeu fiind culmea filosofiei (...)". Sau vezi cuvintele Sfântului Iustin la *Ibidem*, p. 60: „Învăţătura creştină este superioară întregii înţelepciuni omeneşti".
103. *Ibidem*, p. 215.

înţeles că Socrate şi Platon erau destul de apropiaţi de gândirea creştină a Părinţilor Bisericii, însă filosofia lor avea limite şi contul apologetic al Sfântului Iustin l-a marcat într-un mod aparte, căci mărturisirea lui curajoasă în faţa lumii păgâne dovedea o evidenţă lăuntrică a existenţei lui Dumnezeu Cuvântul întrupat:

> Mărturisesc, sus şi tare – spunea Sfântul Iustin –, că sunt creştin şi, dorind şi luptându-mă din toate puterile să mă arăt astfel, nu din cauză că învăţăturile lui Platon ar fi străine de cele ale lui Hristos, ci din cauză că ele nu sunt întru totul asemănătoare, după cum se întâmplă şi cu cele ale celorlalţi stoici şi poeţi şi scriitori, m-am deosebit mult de acestea din urmă. Fiecare dintre aceştia, atunci când a văzut, în parte, apropierea lui de Cuvântul dumnezeiesc Cel împrăştiat în lume, a putut să grăiască câte un adevăr parţial; dar cei care au vorbit lucruri contrare unii altora, în chestiunile cele mai importante, se pare că nu au avut nici o ştiinţă vădită şi nici o cunoştinţă neîndoioasă despre Cuvântul. Deci toate acelea care se spun corect de către toţi sunt cele ale noastre, ale creştinilor. Căci, după Dumnezeu, noi ne închinăm şi iubim Cuvântul Cel de la Dumnezeu, Cel nenăscut şi negrăit, pentru că El S-a făcut pentru noi om şi, fiind astfel părtaş suferinţelor noastre, ne-a adus şi vindecarea. Toţi scriitorii, prin sămânţa Cuvântului, care s-a găsit în ei de la natură, au putut vedea, numai slab de tot, adevărul. Dar altceva este a poseda o sămânţă şi o asemănare potrivită cu facultăţile proprii şi altceva obiectul însuşi, a cărui participare şi imitare provin de la harul care vine de la El.[104]

104. Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful, *Apologia I*, vol. II, în *Apologeţi de limbă greacă*, p. 87. Vezi şi pasajul corespondent interpretat de Pr. Prof. Ioan G. Coman în *Teoria Logosului...*, pp. 23-24.

Hotărârea nestrămutată a cuvântului Sfântului Iustin şi-a pus amprenta asupra gândirii tânărului Nicolae, care îşi avea încă propriile căutări. Mărturisirea aceea limpede, fără ezitări, într-o societate impregnată de filosofia veche şi ostilă creştinismului, i-a arătat cum să se poziţioneze faţă de frânturile de adevăr care se cuprindeau în înţelepciunea gânditorilor recunoscuţi ai epocii sale. Sufletul lui nu înseta după fărâme de Adevăr, ci după Adevărul Însuşi. Astfel, asimilând învăţătura bună a filosofiei, Nicolae a înţeles că aceea era doar o treaptă necesară pentru a ajunge la concepţia „omului nou", a cărui cunoaştere este deplină, prin descoperire: „Iar nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Său, fiindcă Duhul toate le cercetează, chiar şi adâncurile lui Dumnezeu" (*1 Co* 2, 10).

Profund impresionat de viaţa plină de căutări a Sfântului Iustin, de întâlnirea sa providenţială cu iudeul Trifon şi de scrierile sale apologetice, Nicolae a înaintat firesc pe urmele modelului său. Şi pentru el a fost o descoperire a unui drum care se arăta ca fiind extrem de anevoios de asumat. Dispoziţia totală la jertfă şi râvna de a purta şi el Crucea lui Hristos într-o societate românească a anilor '40 bulversată de război, de criza valorilor familiei şi ale monahismului şi, în general, de o înţelegere joasă a creştinismului l-au făcut să caute tot mai înflăcărat calea care i se potrivea. Calea Sfântului Iustin îi lămurea multe dintre aspectele sensului vieţii sale, fiindcă era calea cunoaşterii ireproşabile, nu calea unor sisteme filosofice pline de contradicţii.

Pe de o parte, Sfântul Iustin era modelul de filosof creştin la care filosofia cea mai înaltă, culmea cunoaşterii, era Hristos. Adevărul despre care vorbeau în necunoştinţă de cauză filosofii cei mai de seamă era intim cunoscut de către Sfântul Iustin, prin descoperire. Felul convingător în care a înfruntat întreaga lume păgână, pe retorii cei faimoşi ai vremii sale, pleda pentru acea cunoaştere care nu era din înţelepciunea oamenilor, ci din puterea lui Dumnezeu. Cel mai probabil, Sfântul Iustin a exercitat o

mare influenţă asupra tânărului Nicolae, călăuzindu-i paşii dinspre gândirea socratică şi platoniciană către „înţelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră" (*1 Co* 2, 7).

Pe de altă parte, Sfântul Iustin i-a oferit, practic, acel model de bărbăţie duhovnicească, rar întâlnit, o îndrăzneală în duh asemănătoare nebuniei, fiindcă a deschide o şcoală filosofică creştină în care să propovăduieşti pe Hristos Cuvântul şi Adevărul într-o societate ameninţată de persecuţii împotriva creştinilor era ca o ieşire din minţi pentru tot omul nehotărât a urma până la capăt Mântuitorului Iisus Hristos. De la tribuna acelei şcoli, Sfântul Iustin a certat toată filosofia pretins iubitoare de adevăr, dar care era într-atât de supusă patimilor, încât nu putea să vadă Adevărul, unicul Adevăr, singura Cale.

Calea s-a vădit ca descoperire de la Domnul, nu ca o dobândire a minţii omeneşti. Desigur, şi mintea logică avea asceza ei, însă ea, prin smerenie, primea cele ce numai Duhul Sfânt le poate da, anume acea puternică încredinţare lăuntrică a misiunii unui om în lume. Nicolae a putut astfel să înţeleagă că bărbăţia duhovnicească dusă până la capăt înseamnă mucenicie pentru Hristos. Numai acea cunoaştere era demnă de a-ţi da şi viaţa pentru ea, mărturisind-o sus şi tare, care era prinsă în „cuvinte învăţate de la Duhul Sfânt" (*1 Co* 2, 13), iar nu în cuvinte luate din înţelepciunea omenească.

Toate acele repere s-au aşezat în mintea sa, dându-i orientarea lăuntrică necesară pentru a înţelege care era planul lui Dumnezeu cu el. Astfel, avea în faţă un model de căutare şi de descoperire a Adevărului, de mărturisire şi de apărare a Lui cu preţul vieţii. Totodată, la Sfântul Iustin, Nicolae a descoperit elemente importante din teologia Logosului, care l-a atras în mod deosebit. Sfântul Iustin insista în cunoaşterea Cuvântului, teologhisind întruparea Cuvântului, Care, făcându-Se om, a pătimit şi a izbăvit firea omenească din robia diavolului. Iată ce mărturisea mai târziu Părintele Nil:

(...) chiar în axiologia filosofică am găsit noţiunea de infinit. Infinitul întrupat l-am găsit în Logosul întrupat, în Hristos Dumnezeu, Care a plecat cerurile şi S-a pogorât între noi. Deci dacă El este Începutul (Ἄλφα), apoi tot El este şi Sfârşitul (Ὦμέγα), *Causa causarum de nulla causa causata*. De sublimi cauza, cade efectul (*sublata causa tollitur effectus*). Şi dacă întregul e mai mare decât partea (*totum es majus sua parte*), atunci nu se poate lua partea în locul întregului (*pars pro toto*). Nu se cade a ne închina creaturii în locul Creatorului Dumnezeu, Unime în Treime, iar dacă cineva ar nega pe Dumnezeu, ar trebui logic să se nege pe sine însuşi, sinucigându-se. Dar Logosul Dumnezeu este Infinitul ce se pogoară în limitat (σάρξ λόγος) la plinirea (πλήρωμα) vremii (*Ga* 4, 4). Logosul este interior (ἐνδιάθετος), ca şi cuvântul în mintea noastră; devine apoi exterior, verbal (προφορικός) din veşnicie, în sânul Tatălui Celui fără de început; apoi σημαντικός şi σπερματικός; şi, în sfârşit, ὁ πᾶς Λόγος, dar El este Acelaşi cu ο λόγος σάρξ εγένετο (*In* 1, 14), adică cu Iisus Hristos, în faţa Căruia se pleacă tot genunchiul, al celor cereşti şi al celor pământeşti. De aceea şi eu, păcătosul, am plecat ambii genunchi la picioarele Lui, cum şi voi toţi trebuie.[105]

Consemnarea din documentele Securităţii este îndatorată, fără îndoială, lecturii cărţii „Teoria Logosului în Apologiile Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful". Tot în acei ani, Nicolae a înţeles că Hristos cel întrupat n-a părăsit niciodată lumea, ci este permanent prezent în chip euharistic. Această descoperire avea să fie hotărâtoare în conturarea modului său de slujire. „Logosul deci continuă a fi în mijlocul lumii sub forma lui totală prin pâinea şi vinul euharistic. Este o prezenţă neîntreruptă până la

105. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 24.

sfârşitul veacurilor”.[106] Imaginea Logosului întrupat şi prezent în istoria Bisericii până la sfârşit ca realitate euharistică avea să i se întipărească adânc în minte.

În fond, preocuparea lui Nicolae pentru Logosul întrupat în viaţa duhovnicească nu a fost una întâmplătoare, ivindu-se ca o nevoie lăuntrică de descoperire a lui Dumnezeu ca răspuns la toate frământările şi căutările sale. La începutul lui 1943, Părintele Dumitru Stăniloae publicase la Sibiu o carte inedită, intitulată „Iisus Hristos sau restaurarea omului”. Volumul a avut impact în mediul teologic studenţesc şi a venit în completarea preocupării sale. Nicolae a râvnit şi mai mult să-L cunoască pe Dumnezeu-Cuvântul intrat în lume, deoarece „Logosul divin este subiectul cel mai deplin şi aceasta înseamnă că El e cea mai intensivă şi mai pătrunzătoare dragoste”.[107] Până unde mergea acea dragoste? Până la deşertare de sine, „chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor, şi la înfăţişare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, şi încă moarte de cruce” (*Flp* 2, 7-8).

> Cine experiază iubirea lui Iisus Hristos nu poate să nu-L iubească. Însă iubirea lui Iisus este experiată împreună cu autoritatea Lui şi aceasta ne face să ne rezemăm în El cu toată încrederea. Iubirea lui Iisus este o iubire care a mers până la moarte pentru noi. La rândul nostru, iubirea noastră pentru El e în stare să meargă până la moarte pentru El”.[108]

Nu se poate ca toate acestea să nu-l fi impresionat profund pe Nicolae şi să nu-i fi oferit un răspuns la căutările lui. În ultimă

106. Ioan G. Coman, *Teoria Logosului...*, p. 55.
107. Pr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Editura Omniscop, Craiova, 1993, p. 125.
108. *Ibidem*, p. 212.

instanţă, el înseta de experienţa Dumnezeului celui viu. Voia să-L cunoască pe Iisus Hristos, iar profesorul de la Sibiu îl încredinţa că

> În Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, se cuprind toate puterile de refacere ale omului din orice timp şi, implicit, toate comorile de înţelepciune (*Col* 2, 3). În El avem răspunsul la toate problemele care se pun rând pe rând, din interes teoretic sau din aprigă luptă cu greutăţile vieţii, spiritului omenesc. El este pururi actual şi anticipează continuu actualitatea.[109]

Preocupările pe această direcţie practică a vieţii duhovniceşti s-au întins pe toţi acei ani de facultate, în care, treptat, Mântuitorul Iisus Hristos îi devine tot mai apropiat, tot mai cunoscut, descoperindu-i-Se atât prin studiu, cât şi în chip lăuntric duhovnicesc, într-atât de intim, încât i Se face „Tu". „Hristos, prin Întrupare, devine Fiul Omului, un «Tu» al fiecăruia dintre noi".[110] Nicolae rezona astfel cu ideile dezvoltate în cartea publicată la Sibiu.[111] Înainta către un Ideal care i se arăta tot mai limpede, tot mai evident la orizontul căutărilor sale.

Nicolae n-a vrut să umble pe bâjbâite, ci şi-a dorit încredinţare deplină, după cum văzuse la Sfinţii Apostoli, la Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful. A intuit că la capătul tuturor frământărilor se află Adevărul, ca realitate veşnică şi prezentă a Persoanei Fiului

109. *Ibidem*, p. 7.
110. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.
111. Pr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, p. 64: „Astfel, întruparea Fiului lui Dumnezeu se vădeşte ca descoperirea deplină a lui Dumnezeu, ca împlinirea şi ca mântuirea noastră. Raportul de eu-Tu, în care a intrat Dumnezeu cu noi prin faptul că S-a făcut ca unul din noi, arătându-ne totuşi că e Dumnezeu şi dându-ne toate darurile prieteniei Sale dumnezeieşti, este acela de maximă apropiere şi dragoste".

lui Dumnezeu. Mai târziu, după ce a descoperit prin experienţă că Hristos este un „Tu" al său şi al fiecărui om, Părintele Nil spunea:

> Cum s-ar explica certitudinea apostolilor că Dumnezeu e cu ei, dacă nu printr-o experienţă a realităţii divine în imediata lor apropiere? Cum s-ar explica Evangheliile, care, în sensul lor onest, neprefăcut, simplu, zugrăvesc Persoana adevărată divină a lui Iisus, dacă nu prin contactul apostolilor cu o realitate aşa cum o descriu, adică dumnezeiască?[112]

Pe linie universitară, preocupările lui Nicolae în această direcţie aveau să continue şi după absolvirea Facultăţii de Teologie, când s-a înscris la doctorat sub conducerea ştiinţifică a Părintelui Dumitru Stăniloae. „Aici am depus lucrările de seminar la secţia sistematică: 1) Întruparea Logosului în viaţa duhovnicească; 2) Neîntinarea transcendentului de către imanent şi Axiologia religiei. (...) Ca doctorand am luat şi subiectul tezei şi am avut cartea de identitate seria I nr. III.783/10.XII.1947".[113]

Teologia Cuvântului care Trup S-a făcut va răzbate însă în toate declaraţiile date Securităţii şi în scrierile ulterioare, fiind, în gândirea sa, fundamentală în creştinismul trăit. Faţă de înălţimea unei asemenea perspective, afirmaţia lui Lenin că „omul este cel mai nobil capital" rămânea un biet aspect doctrinar. „(...) Iar Dumnezeul-Hristos, întrupat ca om, a pus în lumină însemnătatea capitală a omului. Dacă Însuşi Dumnezeu Se face om şi Se răstigneşte pentru el, trebuie că omul este lucru mare".[114]

Lucrul cel mai de seamă în tot acest periplu al formării şi al devenirii sale lăuntrice este că teologia Cuvântului întrupat nu a rămas la nivelul unui studiu adâncit, ci a trecut dincolo de

112. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.
113. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 25.
114. IDEM, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.

limitele presupuse de o cercetare academică, coagulându-se sub chipul unei evidenţe lăuntrice. Iată ce afirma Cuviosul Părinte Nil, mai târziu, referitor la timpul acela: „Dumnezeu a devenit o persoană istorică şi de atunci realitatea Lui este experimentată cu o intensitate ce depăşeşte orice altă certitudine”.[115]

Într-un anume fel, toţi acei ani au fost pregătitori pentru marile descoperiri lăuntrice pe care avea să le primească ca daruri de la Dumnezeu. Iar calea pe care mergea, cea de sinteză a marilor domenii ale cunoaşterii, îl încredinţa că Hristos este răspunsul absolut la toate întrebările sale.

> Iată ocupaţia mea extraşcolară şi cultura ce m-a adus la picioarele Crucii, urmând nu numai cugetării carteziene *Cogito, ergo sum*, ci continuând zi de zi, noapte de noapte, flămând şi neavând timp de altceva, ajungând la *Servo Deum, laudo Deum, ergo sum*. Deci lăudaţi pe Dumnezeu (*Ps* 146). Lui Hristos I se cuvine toată slava cinstea şi închinăciunea, în vecii vecilor. Amin. Prin multă şi documentată ştiinţă am ajuns eu, păcătosul, la credinţă (*inteligo et servo Deum, ut credam*).[116]

Toate aceste cuvinte consemnate mai târziu de Securitate aveau să rămână un document valoros al vieţuirii lui Nicolae în anii studenţiei. Pentru el nu au fost ani obişnuiţi de studiu, ci un marş în condiţii de război lăuntric. În afară se derula istoria ultimilor ani ai celui de-al Doilea Război Mondial şi, imediat apoi, anii în care comuniştii au preluat, treptat, puterea politică, în timp ce înlăuntru era o permanentă încordare de a atinge Idealul. Între cele două planuri, Nicolae a fost cu totul absorbit de cel lăuntric. Râvna şi hotărârea îi erau neclintite: „zi de zi, noapte de noapte, flămând şi neavând timp de altceva”. În

115. *Ibidem*.
116. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 24.

fond, el înseta de trăirea marilor mistici ai Răsăritului creştin, căci „mistica ortodoxă este centrul teologiei fundamentale şi sistematice”.[117]

117. Ieroschimonah Nil DOROBANŢU, *Mistica*, p. 28. Vezi şi APIA, *Mistica*, f. 27: „Să ştiţi prea bine că centrul Teologiei este Mistica, precum şi ştiinţa cea mai clară, permanentă, veche, bună şi eternă”.

11.
Întâlnirea proniatoare cu Părintele Arsenie. Către rugăciunea inimii. Hotărârea de a se călugări

Atras de mistica creştină răsăriteană, Nicolae a ajuns la Mănăstirea Sâmbăta de Sus în primăvara anului 1945. Era aproape de încheierea anului II de studiu la Teologie şi aflase, din prelegerile lui Nichifor Crainic, care-i era profesor, despre teologia mistică care era „ştiinţa îndumnezeirii omului" sau „ştiinţa sfinţilor".[118] Tot în cursurile acelea a descoperit că „Destinul omului este acela de a ajunge un Hristos prin asemănare, adică un fiu adoptiv al lui Dumnezeu, sau de a ajunge Dumnezeu nu prin identitate, ci prin participarea la natura dumnezeiască".[119]

Nicolae era în căutarea ştiinţei de a deveni hristofor. Mai târziu avea să afirme cu deplină încredinţare: „Numai în Hristos şi în Ortodoxie poate fi cineva ascetic, mistic şi mântuit".[120] Însă, student în anul II fiind, descoperea că a fi următor Logosului înseamnă a merge pe o cale pe care sfinţii au cunoscut-o prin experienţă. Calea aceea a desăvârşirii lăuntrice avea treptele ei: curăţire, luminare, îndumnezeire. Hristos S-a jertfit pentru om şi „prin această jertfă El ne scapă de tirania păcatului şi a morţii şi ne dă putinţa desăvârşirii până la îndumnezeire".[121] Aşa îşi încheia profesorul său, Părintele Ioan G. Coman, cercetarea cu privire la Logosul din scrierile Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful.

118. Nichifor Crainic, *Sfinţenia – împlinirea umanului*, Editura Trinitas, Iaşi, 1993, pp. 14, 23.
119. *Ibidem*, p. 19.
120. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 18.
121. Ioan G. Coman, *Teoria Logosului...*, p. 62.

Acea „putinţă a desăvârşirii până la îndumnezeire" începea cu un drum ascetic, după cum susţinea Nichifor Crainic, pe urmele Sfântului Dionisie Areopagitul. La greci, asceţii erau atleţii şi soldaţii care deprindeau arta războiului.[122] Definiţia aceea îi era proprie lui Nicolae. Renunţase la a sluji în armata propriu-zisă pentru a se înrola ca ofiţer în oastea Dumnezeu-lui celui Preaînalt, aşa cum făcuseră Sfinţii militari pe care-i avea drept pildă vrednică de urmat. „(...) ca militar am înţeles să urmez pe Sf. Ciprian, Sf. Gheorghe, Sf. Teodor Stratilat".[123]

Astfel că, având o structură lăuntrică puternică, a intrat firesc pe calea nevoinţelor duhovniceşti. Nicolae avea o constituţie interioară robustă. Pe cât de plăpând era din punct de vedere al sănătăţii trupeşti, pe atât de rezistentă îi era cetatea dinlăuntru. Astfel, postea des şi aspru şi, aşa cum mărturiseau colegii săi de an, îşi impunea nevoinţa privegherilor, încât nopţile şi le petrecea în rugăciune, închis pe dinăuntru în biserică.

Aceea era prima treaptă a desăvârşirii, după cum dădea mărturie părintele misticii creştine, Sfântul Dionisie Areopagitul. Cu postirea, cu rugăciunea, cu retragerea, severă chiar, din mijlocul societăţii, Nicolae ar fi vrut să petreacă în chipul duhovnicesc în care marii mistici o făcuseră, lucrând cu osârdie lepădarea de sine. Pentru a ajunge la mistică, era necesar exerciţiul nevoinţei. În termenii lui Crainic, care îl prezenta pe Sfântul Dionisie, asceza era partea de colaborare a omului, iar mistica, partea de colaborare a lui Dumnezeu, omenescul şi dumnezeiescul fiind contopite în acelaşi fapt teandric.[124] Aşa că Nicolae, cu hotărâre, înainta pe calea marilor nevoinţe lăuntrice, sub îndrumarea povăţuitorului său duhovnicesc, Părintele Grigore Pişculescu (Gala Galaction), care, văzând râvna duhovnicească

122. Nichifor Crainic, *Sfinţenia – împlinirea umanului*, p. 27.
123. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 23.
124. Nichifor Crainic, *Sfinţenia – împlinirea umanului*, p. 83.

a tânărului, se uimea de modul total asumat în care Nicolae înţelegea vieţuirea ascetică.[125] În curând avea să se dumirească de faptul că fiul său duhovnicesc avea nevoie de un alt povăţuitor, cu experienţă în urcuşul pe calea desăvârşirii.

Din consemnările pe care Cuviosul Părinte Nil le-a făcut după 1956 se poate înţelege felul în care se raporta la Mistică, ca la o ştiinţă deplină: „Iar eu, păcătosul, cel mai mic, prost şi prigonit, încât sunt o vie privelişte pentru îngeri, oameni şi stihii, încerc a ridica mistica la rangul de adevărată ştiinţă, ba încă cea mai înaltă dintre ştiinţe, centru şi baza teologiei fundamentale, împărăteasa ştiinţei aplicată în viaţă, *adaequatio rei et intellectus*".[126]

De ce i se părea Mistica de o atât de mare însemnătate? Fiindcă experienţele ascetice şi mistice ale marilor nevoitori îi arătau că antropologia fundamentată hristologic este concepţia de viaţă cea mai înaltă. De pildă, din prelegerile lui Crainic i se confirma că Sfântul Maxim Mărturisitorul, un mare cugetător al Bisericii, exprimase o perspectivă antropologică în căutarea căreia se afla şi el.

> Centrul gândirii sale – enunţa Nichifor Crainic – e Cuvântul întrupat, care e punctul culminant al Revelaţiei. Din Logos vin lucrurile şi în Logos se vor întoarce. În întruparea Logosului e dată îndumnezeirea omului (θεώσις). Îndumnezeirea e cunoaştere prin contemplaţie mistică.[127]

Nicolae a sorbit toate aceste comori ale vieţii duhovniceşti. I se deschidea o cale uimitoare – calea desăvârşirii –, iar cărţile

125. Ieroschimonahul Nil DOROBANŢU, *«Nebun pentru Hristos»*..., pp. 136-137.
126. IDEM, *Mistica*, p. 15. Se simt aici ecourile audierii prelegerilor lui Nichifor Crainic, dar şi cele ale audierii cursurilor din ultimul an ale Părintelui Dumitru Stăniloae.
127. Nichifor CRAINIC, *Sfinţenia – împlinirea umanului*, p. 43.

şi studiul îi ofereau atâtea pilde de urmat. Cu toate acestea, tânărul ar fi vrut să vadă realitatea omului filocalic, dovada vie a ceea ce descria întreaga literatură patristică. Ori la îndemnul lui Nichifor Crainic, care vedea în Cuviosul Părinte Arsenie „un călugăr de reală valoare spirituală”[128], un om renăscut prin har, parcurgând treptele desăvârşirii, aşa cum le ilustrase prin prelegerile sale de Mistică, ori din descrierea publică pe care Părintele Dumitru Stăniloae i-o făcea în acei ani, Nicolae a plecat în primăvara anului 1945 la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. Voia să vadă tradiţia filocalică vie care, în orice epocă, rodeşte noi chipuri de om îndumnezeit prin har, aşa cum se exprima Părintele Stăniloae.[129]

Cert este că, la jumătatea anilor ’40 ai secolului trecut, Mănăstirea Sâmbăta devenise un vestit loc de pelerinaj, în care sute şi mii de oameni veneau să asculte cuvântul tămăduitor al

128. *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securităţii: opis de documente*, vol. II (Prislop, 1950-1959), Editura Agnos, Sibiu, 2014, p. 436. Nichifor Crainic îl numea, în scrisoarea din 1971, „pictor de suflete după modelul Domnului nostru Iisus Hristos”, confirmând chipul omului restaurat după modelul antropologiei fundamentate hristologic. Vezi Părintele Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei*, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2006, p. 331.

129. Dumitru Stăniloae, *Cultură şi duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1942-1993)*, vol. 3, Editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2012, pp. 436-437. Iniţial, articolul a apărut în „Telegraful Român”, anul XCI, nr. 31-32, 8 august 1943, pp. 1-2: „Despre viaţa părintelui Arsenie nu este necesar să vorbim, căci asprimea ei e cunoscută şi nu vrem să-l supărăm, lăudându-l. Cuvântul său porneşte din neclintirea de stâncă a celui ce nu se târguieşte şi nu se clatină ca trestia bătută de vânt, ci este întreg aşa cum îi este vorba: curat, opus oricărei patimi şi oricărui gând de mândrie. Programul Părintelui Arsenie? Prin ceea ce a făcut din sine şi prin ceea ce propovăduieşte este o vie restaurare a celui mai autentic duh ortodox. La noi credeau mulţi că tradiţia răsăriteană, cu duhul ei de înfrânare, e prin definiţie ceva pasiv, lipsit de forţă. Cine vrea să vadă gâlgâitul vieţii celei mai cuceritoare şi forţa cea mai copleşitoare n-are decât să meargă la Sâmbăta de Sus”.

Cuviosului Părinte Arsenie. Printre colegii săi de la Teologie se tot vorbea despre marele duhovnic de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus şi despre lucrarea sa restauratoare, Părintele Arsenie fiind socotit după chipul lăuntric al unui ascet asemănător celor întâlniţi în scrierile patristice. În contextul acela s-a ivit şi dorinţa lui Nicolae de a pleca timp de o săptămână în pelerinaj, în martie 1945, în săptămâna a doua din Postul Mare.

Întâlnirea lui Nicolae cu Părintele Arsenie a fost una proniatoare. Tot ceea ce aflase din cărţile citite, din cursurile profesorilor săi, adică uimitoarele pilde de urmare a lui Hristos pe pământ, experienţele zguduitoare ale sfinţilor, avea să primească o confirmare puternică în acel pelerinaj. Cuviosul Părinte Arsenie era omul curăţit de patimi şi luminat, având mintea înnoită a celui în care lucrează Duhul Sfânt. Dintre sutele de pelerini, Cuviosul Părinte Arsenie l-a strigat pe Nicolae, iar o asemenea întâmpinare l-a făcut să înţeleagă că Părintele avea harisma străvederii. „(Părintele, *n.n.*) Arsenie era văzător cu duhul, îmi zicea «ortacul» «Robert». M-a chemat la el din mijlocul a mii de oameni. Avusese descoperire despre mine în 1945, acelaşi an al (indescifrabil, *n.n.*), în martie, săptămâna a doua de Păresimi”.[130]

Părintele Arsenie nu-l numea întâmplător „ortac”. Termenul însemna tovarăş de drum sau părtaş. Cumva, Cuviosul Părinte Arsenie descoperea în Nicolae un om care-şi dorea să meargă pe aceeaşi cale a înnoirii lăuntrice, un om de o bărbăţie duhovnicească rară, aşa cum era şi Cuviosul, de altfel, gata la orice lepădare de sine. Probabil, Cuviosul Părinte Arsenie a putut vedea în Nicolae acea putere în plus care se cere monahului, monahismul fiind calea mai presus de fire.

Nicolae avea capacitatea şi înzestrările pentru a lucra în via Domnului, adică avea o putere mai presus de fire de la Dumnezeu şi o capacitate genetică de a rezista patimilor şi de a-şi împlini

130. APIA, *Mistica*, ff. 5-5v.

menirea desăvârşirii. Văzând toate acestea, Cuviosul Părinte Arsenie l-a numit părtaş la calea lui Hristos, purtător de cruce pe drumul anevoios al monahismului, care este calea urmării Mântuitorului, în marginile căreia se poate împlini porunca desăvârşirii.[131]

Mai târziu, Părintele Nil avea să consemneze şi alte experienţe duhovniceşti prilejuite de acel pelerinaj la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. „Pogoram mintea în inimă în faţa lui Dumnezeu şi aplicam ruga respiraţiei. Aceasta am învăţat-o în anii de studenţie de la (Părintele, *n.n.*) Arsenie Boca şi de la Irina Zlatea[132], la Sâmbăta de Sus, unde tot o săptămână am fost în pelerinaj. Acolo, la peştera din munţi de lângă cabană, am avut singur primele lacrimi zguduitoare care au lăsat pe Hristos să mă pătrundă".[133]

Despre interiorizare, viaţă lăuntrică, rugăciunea lui Iisus, treptele desăvârşirii şi calea cea mai presus de fire a monahismului, despre toate acestea i-a vorbit Cuviosul Părinte Arsenie. Aşa cum aflase Nicolae şi din cartea Părintelui Stăniloae, Iisus Hristos era un răspuns. Iar Cuviosul Părinte Arsenie confirma realitatea trăită zilnic a acelui Răspuns.[134] Nu întâmplător, Nicolae a urcat pe Valea Sâmbetei ca să se roage în chilia săpată în stâncă de Cuviosul Părinte Arsenie. A fost trimis acolo, singur, în pustietate, să se nevoiască întru rugăciunea inimii, după metodele Sfântului Simeon Noul Teolog şi a Sfântului Grigorie Sinaitul, pe care Cuviosul Părinte Arsenie le cunoştea, căci „prin rugăciunea numelui Lui, din tot sufletul nostru, ajungem, din

131. Părintele Arsenie Boca, *Practica vieţii monahale*, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2019, p. 93.
132. Irina Zlatea urma Facultatea de Teologie, fiind, în acea perioadă, colega lui Nicolae. Poate chiar la recomandările ei, Nicolae a ajuns la Mănăstirea Sâmbăta de Sus.
133. APIA, *Mistica*, f. 5.
134. Părintele Arsenie Boca, *Practica vieţii monahale*, p. 132.

laturile noastre cele mai din afară ale minţii şi ale inimii, înspre adâncul fiinţei noastre, unde este sălăşluit Iisus în noi".[135]

Experienţa aceea unică îşi va pune amprenta adânc în sufletul lui Nicolae, fiindcă îi va confirma că mistica este o tradiţie vie, iar el era chemat să se înscrie în rândul nevoitorilor care din veac au dorit a se uni cu Domnul.

> Iată de ce noi nu dorim decât pe Dumnezeu, nu dorim să avem altă bucurie, plăcere şi veselie, decât în Dumnezeu, în mod mistic. Că tăcem noi, să vorbească Hristos Cuvânt ceresc, şi atunci împlinim cu adevărat legea mistică, iar Cuvântul Dumnezeu cuvântează cu putere şi cu iubire. Este cea mai reală şi mai adevărată şi vie experienţă, că Însuşi Hristos grăieşte, ni Se revelează în mod tainic, mistic. Mistica ortodoxă e realitate, adevăr viu şi actual, oricând şi oriunde, experimentat mai ales în prigoană şi exil.[136]

Această însemnare mai târzie a Părintelui Nil arată cât de încredinţat avea să fie de Hristos cel viu şi lucrător, Dumnezeu adevărat şi Om adevărat. Părintele Arsenie i-a pus înainte modelul revelat al acelui Om, pe care fiecare este chemat să-L dobândească, în urcuş duhovnicesc, prin curăţire, luminare şi îndumnezeire. Sistemul dionisian al treptelor desăvârşirii cuprindea realitatea vieţii duhovniceşti, care putea fi deprinsă şi trăită pe măsura curăţirii de patimi. Iar Cuviosul Părinte Arsenie era ascetul care, din experienţă, povăţuia pe acea cale a nevoinţelor, în care nu numai omul, ci şi Hristos era prezent.[137]

135. *Ibidem*, p. 55.
136. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 25.
137. Părintele Arsenie Boca, *Practica vieţii monahale*, p. 17: „Asceza are şi un caracter hristologic: în nevoinţe nu e numai omul, e şi Hristos prezent. În sforţările noastre e prezentă şi forţa din firea omenească a lui Hristos. Trupul şi Sângele Lui din Sfânta Împărtăşanie se luptă cu trupul şi sângele nostru împotriva patimilor, sfinţind trupul şi arzând patimile".

Întâlnirea cu Părintele Arsenie, în pelerinajul din martie 1945, a fost hotărâtoare pentru Nicolae. Atunci s-a înfiripat în el gândul lepădării totale de lume pentru a îmbrăţişa crucea monahismului. „Mâncând pâinea cea binecuvântată de (Părintele, *n.n.*) Arsenie, am simţit dorul mănăstirii şi, privindu-l, am simţit un curent mistic ce m-a transformat. Mă simt de atunci, de multe ori, ca transportat deasupra întregului glob pământesc, la picioarele lui Hristos”.[138]

Cuviosul Părinte Arsenie i-a arătat calea. La vremea respectivă, Părintele Arsenie avea experienţa rugăciunii neîncetate. Pentru un tânăr ca Nicolae, apropierea de un monah cu vieţuire sfântă, aşa cum era Cuviosul, care grăia cu autoritate, din experienţă lăuntrică, a reprezentat un moment de cotitură a vieţii sale. A simţit o chemare puternică spre acel front ascetic, unde se dădeau adevărate lupte cu sinele egoist, cu gândurile, cu patimile, întru totul trebuind să se comporte ca un soldat, cu multă bărbăţie şi trezvie, ca un strateg al lui Hristos.

Mai târziu, Cuviosul Părinte Nil va consemna tocmai acea lucrare curăţitoare de patimi a rugăciunii neîncetate, pe care, între timp, o dobândise, socotind mintea şi inima frontul pe care se dau cele mai grele şi istovitoare bătălii pentru a ajunge la unirea cu Hristos:

> Să ne sculăm şi să ieşim pe câmpul de luptă duhovnicesc, pe stadion, în suflet şi în inimă, contra poftei rele; să ne aruncăm în luptă zilnic, cu ajutorul Sfintei Cruci, contra fiecărui păcat, că Hristos luptă pentru noi (*Exod* 14, 14; *Ps* 26,14; *1 In* 2, 14). Hristos are dorinţă mai mare de a ne mântui, decât are satan de a ne nimici. Să luptăm cu încredere, rugă, exerciţii (γύμνασις), cu arma rugăciunii din inimă şi din cuget (καρδιακής καὶ νοεράς προσευχής). Cu numele lui Hristos să bi-

138. APIA, *Mistica*, f. 5v.

ruim pe duşmani, să facem ce-I plăcut Domnului, căci toată Biserica triumfătoare, biruitoare, vede lupta noastră. Dacă dezertăm, orice am face este moarte. Să intrăm în inimă cu mintea, să o cercetăm cu de-amănuntul, să ucidem patimile care ne terorizează şi pe cele mai apropiate care ne atacă. În orice gând, cuvânt, mişcare, dinamică, faptă, când ne loveşte sufleteşte şi trupeşte, să ne adunăm toate gândurile în inimă în faţa lui Hristos, la control şi verificare, să dăm toată vigilenţa minţii spre ferirea de tulburare şi să nu ne tulburăm deloc de patima mândriei.[139]

139. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 73.

NICOL

Înto
Nic
petr
Sfânt –
este Ca

De
neb
ace
Via
Înc
într
«Eu

Ast
realita
s-au pă
1944,
Părint
ces. N
amint
Sa, l-a
Pe de
atâtea

140. AC
141. *Ibid*

12.
Cartea Profetului Ioil.
Nicolae intră ca frate la Mănăstirea Radu Vodă

Întors din pelerinajul de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, Nicolae a simţit nevoia unei hotărâri temeinice. Ceea ce se petrecuse înlăuntrul său – evenimentele harului Duhului Sfânt – l-a făcut să dobândească conştiinţa deplină că Hristos este Calea, Adevărul şi Viaţa.

> Deci dacă viaţa de dincolo este infinită, atunci oare nu suntem nebuni şi nerecunoscători dacă nu ne pregătim încă din viaţa aceasta pentru veşnicie? Care-i Cauza? Cine-i Calea? Dar Viaţa, Adevărul, Lumina, Ştiinţa, Scopul, Temelia, Raţiunea, Începutul, Sfârşitul, Puterea etc.? Hristos răspunde la toate întrebările unde ştiinţa abdică, zicând: «Εἰμαι!» (*In* 18, 6); «Eu sunt...» (*Ieşire* 3, 14-15).[140]

Astfel că, din perspectiva acelei conştiinţe, a putut cunoaşte realitatea veşniciei şi a iubirii dumnezeieşti. Toate celelalte i s-au părut nimicuri. „După aceste studii şi frământări, prin anii 1944, 1945, 1946, am intrat în viaţa Bisericii”.[141] Mărturisirea Părintelui Nil arăta că devenirea sa întru monah a fost un proces. Nu s-a petrecut dintr-o dată. Fiecare dintre evenimentele amintite au reprezentat repere prin care Dumnezeu, în pronia Sa, l-a condus pe calea deplinei cunoaşteri de care înseta Nicolae. Pe de o parte, dispoziţia tânărului de a acumula şi a sintetiza atâtea cunoştinţe, din diferite domenii ale cunoaşterii, a dus,

140. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 25.
141. *Ibidem*.

treptat, la încredinţarea că încununarea înţelepciunii este a vieţui întru Hristos. Pe de altă parte, întâlnirea cu un monah precum Cuviosul Părinte Arsenie, în care văzuse o hotărâre aspră de a înainta pe calea curăţirii, a luminării şi a îndumnezeirii, l-a făcut să înţeleagă că numai luând o astfel de atitudine hotărâtă, curajoasă, putea ajunge la Idealul râvnit, făcându-L comoara inimii sale.

E posibil să fi revenit la Mănăstirea Sâmbăta de Sus în perioada 3 iunie-19 iulie 1946, când a venit prima serie de studenţi din Bucureşti şi din alte centre universitare[142] sau într-un alt răstimp. Cuviosul Părinte Arsenie avea harisma de a ajuta tinerilor să descopere intenţia divină ascunsă în destinul fiecăruia, iar Nicolae a putut să-l mai vadă pe duhovnicul luminat de Dumnezeu înainte a de a lua hotărârea atât de însemnată.

La vremea aceea, Nicolae încheiase anul III la Teologie. Pentru întreţinere, fusese nevoit să muncească încă de la începutul studenţiei ca om de serviciu în Internatul Facultăţii. Pe timpul vacanţelor, găsea câte o slujbă sezonieră. În vara lui 1946, Nicolae lucra ca ajutor de chelner la Restaurantul „Parcul Millea", chiar vizavi de Piaţa Filantropia. Acolo, la restaurantul înconjurat de o adevărată grădină, veneau, pe jos, de prin 1945, notabilităţile comuniste – Gheorghiu Dej, Chivu Stoica, Alexandru Drăghici, Gheorghe Apostol, Teohari Georgescu şi Iosif Chişinevschi – să-i asculte cântând romanţe pe Dorina Drăghici şi Nicu Stoenescu. De la Piaţa Filantropia până la Piaţa Domenii erau multe cinematografe cu grădini de vară şi multe cârciumi unde se strângeau pariorii la cursele de cai de la Hipodrom.[143]

Astfel că multă lume se perinda, iar Nicolae a putut vedea o gamă largă de comportamente ale societăţii bucureştene din

142. Părintele Arsenie Boca, „Notă asupra ediţiei I", în *Cărarea Împărăţiei*, p. 338.
143. Stelian Tănase, „Uşa şi infernul", în *Observator cultural*, nr. 1009, 5-11 martie 2020, p. 15.

acea perioadă. Și experienţa aceasta a contat, deoarece a înţeles că el nu se poate asemăna acelor chipuri desfrânate, robite patimilor de tot felul. „În 1946, urmând toate facultăţile *in corpore* și făcând toate eforturile de a găsi adevărul, am intrat picolo la Parcul Millea în Filantropiei Bucureşti. Văzusem tot putregaiul de atunci al societăţii burgheze ce pierea pe limba ei şi m-am scârbit amarnic (...)".[144]

Scârba aceasta de păcat şi de lumea robită patimilor a fost încă un imbold în hotărârea de a păşi pe o altă cale, lepădându-se cu totul de proiectul omului care doreşte să-şi consolideze poziţia socială. Hristos era o Cale, iar această Cale, în mod proniator, i Se descoperea în felurite chipuri, pentru a-l trage din mijlocul acelei lumi aflate în neorânduială.

> (...) tocmai când am întâlnit pe Iisus în cărţile Lui: Εἰμαι αλήθεια, βίος, φως etc. El dezleagă toate enigmele. În care societate Se găseşte El? În monahism![145]

De unde venea răspunsul acesta hotărât? Nu doar dintr-o singură direcţie, ci din mai multe. În rumoarea lumească a nopţilor petrecute ca ajutor de chelner la faimoasa grădină de vară, Nicolae a simţit mustrarea aspră a Profetului Ioil. La 31 iulie 1946 recolta era compromisă din cauza secetei. Încă de la începutul anului, kilogramul de cartofi ajunsese la 2000 de lei, fiindcă seceta se instalase cu un an înainte. Fiind interesat de propaganda în vederea alegerilor din 19 noiembrie, guvernul Groza nu luase măsurile necesare, iar mulţi dintre românii neputincioşi în a-şi procura hrana simplă, care devenise atât de scumpă, mureau prin înfometare.

144. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 99.
145. *Ibidem*.

Pe fondul acela de strâmtorare adâncă, cuvintele Profetului Ioil deveniseră realitate:

> Câmpul a rămas pustiu, ţarina este plină de jale; grâul nu mai este, mustul ajuns-a de ocară, iar untdelemn n-a rămas nici un strop! Plugarii sunt zăpăciţi, stăpânii de vii se tânguiesc pentru grâu şi pentru orz, căci secerişul din ţarini este pierdut. Viţa-de-vie este fără vlagă, smochinul tânjeşte, rodiile, de asemenea, şi finicii, merii şi toţi copacii de pe câmp s-au uscat; ba mai mult, bucuria ajuns-a ocară pentru fiii oamenilor (*Ioil* 1, 10-12).

Poporul greşalnic era pedepsit cu înfometare, în timp ce alţii petreceau. Prorocia era străvezie: „Căci un popor a năvălit în ţara mea, puternic şi fără de număr; dinţii lui ca dinţii de leu, iar fălcile, ca fălcile de leoaică" (*Ioil* 1, 6). Pentru păcatele poporului, Dumnezeu îngăduise ca peste România să vină urgie. La vremea aceea, trupele sovietice invadatoare numărau 615.000 de militari. Aşa-zisa „eliberare a României de către glorioasa Uniune Sovietică" era o invazie străină în scopul asigurării puterii noului regim comunist. Aşadar, România se afla sub ocupaţie sovietică şi suferea umilinţă, foamete, prigoană.

În mintea lui Nicolae au răsunat limpede cuvintele profetice:

> «Şi acum, zice Domnul, întoarceţi-vă la Mine din toată inima voastră, cu postiri, cu plâns şi cu tânguire». Sfâşiaţi inimile, şi nu hainele voastre, şi întoarceţi-vă către Dumnezeul vostru, căci El este milostiv şi îndurat, încet la mânie şi mult milostiv şi-I pare rău de răul pe care l-a trimis asupra voastră (*Ioil* 2, 12-13).

Soluţia pentru ieşirea din criza în care se zbătea poporul era pocăinţa adâncă. Românii erau chemaţi la pocăinţă cu postire şi tânguire, fiindcă fărădelegile umpluseră paharul.

> Între tindă şi altar să plângă preoţii, slujitorii Domnului, şi să zică: «Milostiveşte-te, Doamne, către poporul Tău şi nu face de ocară moştenirea Ta, ca să-şi bată joc de ea neamurile». Pentru ce să se spună între neamuri: «Unde este Dumnezeul lor?» (*Ioil* 2, 17).

Mai mult decât atât, Nicolae a fost încredinţat – va fi avut, probabil, şi o descoperire în acest sens – de îndemnul profetului, că Domnul este în mijlocul poporului. Însuşi Domnul purta greutatea Crucii, iar cine se încumeta să-şi pună umărul pentru a-I uşura Domnului povara, acela era un viteaz al nevoinţei, un om care-şi punea chiar viaţa pentru popor. Acela era războiul spre care simţea chemare. „Înflăcăraţi vitejii! Toţi bărbaţii buni de luptă să dea fuga şi să se apropie! Faceţi din brăzdarele voastre săbii şi din secerile voastre lănci! Cel slab să zică: «Eu sunt viteaz!»" (*Ioil* 4, 9-10).

Or, pentru Nicolae a consunat cu un îndemn la o hotărâre istorică şi o asumare desăvârşită a pocăinţei în chip monahal. Începutul anului universitar 1946-1947 însemna şi începutul unei noi vieţi. „În anul 1946, în anul IV, am avut revelaţia şi chemarea prin gura lui Ioil (numele profetului cu vedeniile de la sfârşit) să intru ca frate în Mănăstirea Radu Vodă din Bucureşti, odată cu înscrierea în anul respectiv".[146]

146. APIA, *Mistica*, f. 4v. Poate chiar pe 19 octombrie, când este ziua de prăznuire a Sfântului Proroc Ioil.

13.
„Doamne, ce o să fie cu copilul acesta?”. Un nou povățuitor duhovnicesc – Părintele Benedict Ghiuș

Odată primit ca frate la Mănăstirea Radu Vodă, Nicolae n-a mai locuit în Internatul Teologic. La început, i s-a dat o chilie plină de igrasie, în care a vieţuit o vreme, după care a fost mutat într-o altă chilie aflată în clopotniţa mănăstirii. Fiind în ultimul an la Teologie, era hotărât să absolve facultatea. „S-a întors apoi la şcoală – îşi aminteşte Părintele Nicolae Bordaşiu – şi a primit de la Antim Nica o chilie în clopotniţa mănăstirii, o cameră sărăcăcioasă, cu o masă şi un pat vechi. (...) În chilia lui spovedea Părintele Gala Galaction şi, de multe ori, după discuţii lungi cu Părintele Nil, se ţinea cu mâinile de cap, zicând: «Doamne, ce o să fie cu copilul acesta?»”.[147]

Fratele Nicolae avea o râvnă duhovnicească prin care îi surprindea pe mulţi, însă mai ales pe părintele său duhovnicesc. Lucrarea ascetică a fratelui Nicolae şi nevoia lui de a înainta pe calea desăvârşirii cereau un alt îndrumător, care să fie un monah cu experienţă în războiul lăuntric. Părintele Gala Galaction a considerat că misiunea lui s-a încheiat şi că tânărul care voia să îmbrăţişeze monahismul avea nevoie de un dascăl al rugăciunii precum Părintele Benedict Ghiuş, pe care-l cunoştea bine, fiind unul dintre cei mai iubiţi ucenici ai săi.

Părintele Benedict Ghiuş era exact duhovnicul pe care fratele Nicolae îl aştepta în acea nouă vârstă a vieţii. Deşi în mijlocul lumii, vieţuia ca un autentic monah. Discret, retras, interiorizat, aspira către o lucrare lăuntrică hotărâtă. Chiar considera că

147. *Ibidem*, pp. 114-115.

întreaga Biserică ar trebui să fie organizată şi să se conducă din perspectiva misticii.[148] Or, gândirea aceea nu putea decât să-l atragă pe fratele Nicolae, al cărui proiect fundamental era înnoirea lăuntrică.

Fratele Nicolae îl cunoştea pe Părintele Benedict Ghiuş din 1945, de când acela dăduse concurs şi obţinuse postul de asistent universitar la Facultatea de Teologie din Bucureşti, la catedra de Ascetică şi Mistică, unde titular era Nichifor Crainic. „Cu pregătirea sa teologică profundă – îşi aminteşte Părintele Sofian Boghiu, care era atunci student în ultimul an –, cu gândirea şi logica sa clară, cu precizia şi claritatea termenilor, iar pe de altă parte, cu trăirea personală a acestor realităţi pustniceşti, Părintele Benedict era un adevărat izvor de teologie, încât, la orele lui, era o linişte plină de taină în sala de curs şi studenţii, între care mă număram şi eu, ascultau cu bucurie cuvintele pline de har ale vorbitorului. La orele Părintelui Benedict veneau studenţi şi de la alte facultăţi, ca să-l asculte, încât sala mare a facultăţii de Teologie era adesea plină de auditori".[149]

Din 1946, Părintele Benedict Ghiuş a început să participe la întrunirile „Rugului Aprins" de la Mănăstirea Antim, organizate de Părintele Daniil duminica după-masă. Poate că tocmai această legătură care tocmai se înfiripa între părintele şi fiul duhovnicesc a făcut ca şi fratele Nicolae să vină la întâlnirile de la Antim, acolo unde Părintele Ioan Kulîghin, venit din Rusia în 1945, vorbea despre trăirea duhovnicească a stareţilor de la Optina şi povăţuia, din experienţă, întru rugăciunea inimii. Într-o notă informativă, dată de sursa Paulin Lecca la 22 iulie 1958, se menţiona: „În anul 1947, la Mănăstirea Antim, după

148. George Enache, „Părintele Benedict Ghiuş – despre a îndura suferinţa cu blândeţe", în *Rost*, an. V, nr. 47-48, ianuarie-februarie 2007, pp. 19-20.
149. Pr. Sofian Boghiu, *Benedict Ghiuş, duhovnicul inimii*, ediţie îngrijită de Gheorghe Vasilescu, Editura România Creştină, Bucureşti, 1998, p. 4.

arestarea lui Ioan Kulîghin, conferinţele «Rugului Aprins» au continuat, fiind ţinute de Sandu Tudor. (...) La aceste conferinţe participau călugări intelectuali ca: Nil Dorobanţu, Nicodim Bujor, Sofian Boghiu, Felix Dubneac”.[150] Acolo, fratele Nicolae i-a întâlnit pe Părinţii Daniil (Sandu Tudor), Sofian Boghiu, Felix Dubneac, Roman Braga, Mihail Avramescu, Dumitru Stăniloae, pe profesorul Alexandru Mironescu şi pe alţii.

Preocupat de rugăciunea inimii, fratele Nicolae a participat la acele întâlniri, probabil, până în aprilie 1948, când asociaţia a fost interzisă. Pentru el era o mare bucurie sufletească să fie lângă toţi acei oameni aflaţi în căutarea unei trăiri adânci, plină de pace. Era nevoie, şi în monahism, şi în viaţa creştinilor obişnuiţi, de o înnoire autentică. În fond, tăvălugul comunist era o plagă pe care Domnul o îngăduia fiindcă creştinismul nu era trăit la adevărata sa valoare. De aceea se impunea o reaşezare a vieţuirii creştine pe fundament ascetico-mistic. O astfel de lucrare specifică Bisericii sublinia însemnătatea unei culturi care nu putea fi asemănată cu nimic altceva din lume – cultura sfinţeniei şi a omului lăuntric.

Fratele Nicolae venea, probabil, în sala bibliotecii de la Mănăstirea Antim şi în serile din cursul săptămânii, când Părintele Benedict Ghiuş, Părintele Sofian Boghiu şi Părintele Daniil Teodorescu comentau texte filocalice despre Rugăciunea lui Iisus. „Toată viaţa călugărească – spunea Părintele Benedict Ghiuş – este ascultare şi rugăciune, rugăciune şi ascultare. Epocile de criză a monahismului sunt o problemă a rugăciunii şi a ascultării. Prin urmare, restaurarea monahismului stă în reîntoarcerea la temeiul acestor principii ale vieţii monahale”.[151]

150. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 5220, vol. 2, f. 9.
151. Părintele Petroniu Tănase, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Editura Bizantină, Bucureşti, 2003, p. 44.

Fratele Nicolae era convins că atât creştinismul, în general, cât şi monahismul, în special, traversează o perioadă de criză. Era şi acela un motiv pentru care intrase ca frate de mănăstire la Radu Vodă. Nădăjduia că prin restaurarea monahismului va renaşte şi societatea românească, iar Domnul va ridica povara judecăţilor Sale drepte de pe umerii neamului românesc. „Era ultima societate unde explorasem totul în căutarea luminii. Și aceasta e însă putredă. Nu am părăsit-o de dragul lui Iisus-Dumnezeu (...)”.[152]

152. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.

B.
1947-1954

14.
Tunderea în monahism

Aintrând ca frate în Mănăstirea Radu Vodă, Nicolae şi-a continuat studiile. S-a pregătit de susţinerea tezei de licenţă la Teologie, fiind în ultimul an de studiu, însă a mers în paralel şi cu celelalte facultăţi: Drept, Litere şi Filozofie. Pe lângă toate acestea, fratele Nicolae citea în continuare mult, ca autodidact, având conştiinţa că un monah trebuie să fie pregătit să dea răspunsuri unei societăţi în ochii căreia monahismul nu se bucura de consideraţia ce i se cuvenea.[153]

Aşa cum se va vedea şi mai târziu, încă de pe atunci îl durea faptul că monahismul nu era cinstit ca vieţuire mai presus de fire în lume. Astfel că străduinţele sale ascetice şi intelectuale se înscriau în acea mare lucrare de restaurare a omului lăuntric, odată cu care şi monahismul avea să fie ridicat la vrednicia care i se cuvenea.

Către sfârşitul anului universitar, fratele Nicolae a fost tuns în monahism, primind numele Nichifor.

> Astfel, în anul 1947, fiind încă în anul IV de Teologie, anul III la Litere şi Filozofie şi înscris în anul IV la Drept, am depus voturile monahale, ferm convins de atitudinea mea integră; tunderea s-a efectuat în Duminica Floriilor pe seama sfintei monastiri Radu Vodă Bucureşti, dar actul, precum şi cele 40 de zile canonice le-am făcut la sf. monastire Cernica. Apoi m-am retras la Internatul Teologic Radu Vodă, metania mea, unde am continuat studiile, dând licenţa în Teologie, dând doi ani într-un an la Filozofie şi urmând un an la doctoratul în Teologie (...).[154]

153. *Ibidem*, f. 99.
154. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 25.

La vremea aceea, stareţul Mănăstirii Cernica era arhimandritul Partenie Buşcu. Printre vieţuitorii mănăstirii se număra şi Mitropolitul Efrem Enăchescu, retras din funcţie de când Basarabia fusese ocupată de URSS şi considerat un adversar al politicii pro-comuniste, care „grupează elemente duşmănoase antisovietice, fugite din Basarabia, în jurul său, pentru a putea la timpul potrivit să ajute «Biserica şi Statul»”.[155] Mitropolitul Efrem a participat la tunderea întru monah a fratelui Nicolae, devenit Nichifor. Naşi de călugărie i-au fost doi monahi din Mănăstirea Cernica: protosinghelul Augustin Mateescu şi ieroschimonahul Nicodim Bujor.[156]

La vremea tunderii întru monah, unul dintre vieţuitorii mănăstirii, Părintele Damian, a avut o minunată descoperire: „La Florii, monahul Damian... a avut vedenie în timpul călugăriei mele; şi m-a văzut ridicat de la pământ cu ½ de metru şi în lumină”.[157] Această notă, ca şi altele, de altfel, s-a păstrat în însemnările de mai târziu ale Părintelui Nil, doar ca mărturie pentru o altă epocă. Chipul vieţuirii sale era însă ascuns de păruta scrânteală, pe care unii o observau de pe-acum. „De la internat până la facultate – mărturiseşte Părintele Nicolae Bordaşiu – treceam prin piaţa de flori. De fiecare dată îi plăcea să miroasă florile, supărând florăresele”.[158]

155. Radu Ciuceanu, Cristina Păiuşan, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist (1948-1958)*, vol. I, Bucureşti, INST, 2001, doc. 39, p. 103.
156. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 18.
157. APIA, *Mistica*, f. 4v. Este vorba, probabil, despre Părintele Damian Guţea, care avea, la vremea tunderii în monahism a Părintelui Nichifor, 21 de ani de călugărie şi care, fiind „călugăr foarte râvnitor, isihast, tăcut şi ascet, se silea să meargă pe urmele duhovnicului său (Părintele Ghelasie Maloviceanu, *n.n.*). Nu-l interesa nimic din cele pământeşti, se ruga neîncetat, era nelipsit de la slujbele bisericii şi îngrijea de bătrâni şi bolnavi”. Vezi Arhimandritul Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2011, p. 726.
158. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos»...*, p. 136.

Hotărârea sa de a se călugări a fost tăinuită, încât cei mai mulţi nu au ştiut de ea. Când au aflat, colegii săi de la Teologie au vrut să-l vadă. Au venit la Mănăstirea Cernica, însă Părintele Nichifor le-a transmis că nu-i poate primi. Ţinea canonul de 40 de zile de tăcere şi liniştire. „La un moment dat, am auzit că s-a călugărit la Mănăstirea Cernica. Am mers toţi colegii să-l vedem, dar nu ne-a primit. Ne-a trimis răspuns că vrea să stea în tăcere cele 40 de zile după călugărie şi a acceptat să iasă la un copac, să-l vedem în grădină, dar nu ne-a adresat nici un cuvânt".[159]

Astfel, colegii săi au putut cunoaşte hotărârea de nezdruncinat a Părintelui Nichifor, care îşi impunea asceza tăcerii totale, fără nici un fel de pogorământ. În fond, aşa fusese din anul I, când îşi pusese în gând să înveţe limba greacă în câteva luni, din octombrie până la Crăciunul anului 1943. „Tot timpul îl petreceam în sf. Biserică a Preasfintei Treimi, scriind lucrări de seminarii sau licenţe, ori studiind cursuri. La miezul nopţii mă duceam tainic cu cheia lui Antim în biserică".[160]

Încă de la început, Părintele Nichifor a socotit că alegerea sa de a îmbrăţişa calea monahală va fi o luptă continuă şi grea împotriva vrăjmaşului diavol şi împotriva sinelui egoist. De aceea, şi-a pus nădejdea în Hristos, socotindu-se pe sine neputincios a înfrunta de unul singur uneltirile diavoleşti, şi a început a lucra smerenia, lepădarea de sine, lupta contra patimilor, ocuparea minţii cu rugăciunea şi reflecţia duhovnicească:

> Scutul nostru este încrederea şi ferma nădejde în Hristos, iar adăpostul şi apărarea noastră este completa neîncredere în noi înşine, deci smerenia. Povăţuitorul este meditarea suferinţelor lui Hristos, încingătoarea este abţinerea de la pasiunile trupeşti, încălţămintea este umilinţa şi cunoaşterea propriilor

159. *Ibidem*.
160. APIA, *Mistica*, f. 4v.

> noastre neputinţe; pavăza este lupta în ispite, spada este sfânta rugă mintală şi orală, Sfânta Liturghie, cele şapte Laude etc.; suliţa este neînvoirea cu patimile, care luptă contra sufletului, respingerea viciilor cu indignare; hrana este Euharistia, împărtăşirea sacramentală, liturgică, comuniunea spirituală.[161]

Războiul lăuntric al monahului era o adevărată artă care trebuia deprinsă. Părintele Nichifor s-a înarmat cu rugăciunea, cu paza minţii, lucrând cele ale mântuirii cu discernământ duhovnicesc. Consemnările de mai târziu aduc lumină asupra acelui război nevăzut pe care monahul este chemat să-l poarte cu conştiinţa că Hristos Însuşi luptă în inima sa cu patimile, ajutându-l în înaintarea pe calea curăţirii pentru a primi darurile dumnezeieşti ale luminării.

> Deprindeţi-vă cu continua formare a minţii, recunoaşterea faptelor în chip just, dobândiţi liniştea deplină a inimii. Atunci războiul se reduce la pacea în Hristos, vigilenţă, trezvie, bucurie, fericire, în Hristos, pentru că Hristos luptă pentru noi. Monahul este idealul războinicului creştin. În războiul lui Hristos, trebuie să-l apărăm apologetic şi mistic, să meşteşugim lupta, strategiile, artele, pe care imaginaţia perceptibilă a inamicilor le întrebuinţează contra noastră, prin simţuri, imaginaţie, pierderea cucerniciei, prin atacurile credinţei, deznădejdii, transformării demonilor în îngeri ai luminii etc. Trebuie să cunoaştem vicleşugurile demonilor, chiar intenţiile vrăjmaşilor, e necesară lupta în linie tactică, conducere, eroism. Să deprindem arta războiului nevăzut, să ştim a lupta după legea lui Hristos.[162]

161. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 53.
162. *Ibidem*, pp. 53-54.

Părintele Nichifor a fost atras, în chip neobişnuit, în acea perioadă a vieţuirii sale, de rugăciunea inimii. Participa în continuare la întrunirile „Rugului Aprins" şi, sub povăţuirea plină de discernământ a duhovnicului său, Părintele Benedict, îşi aduna mintea în inimă, fiind atent la mişcările lăuntrice. Lucrarea rugăciunii îi era însoţitoare neîncetată, căci ştia că ea este arma pe care monahul este chemat s-o poarte în lupta cu nevăzuţii vrăjmaşi.

> Să adunăm mintea în inimă şi fără a grăi din gură, ci numai să rostim tainic în inimă cu cuvântul lăuntric: «*Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă*!», adică ruga săgetătoare.[163]

Însemnările pe care avea să le facă începând cu jumătatea anilor '50 cuprind mărturii despre acei paşi ai rugăciunii, prin trecerea de la cugetarea adâncă asupra patimilor Mântuitorului Hristos la unirea minţii cu El, despre unificarea puterilor lăuntrice, care pe cât de ostenitoare, pe atât este de necesară. Se înţelege că Părintele Nichifor avea atâta dor de Hristos, încât făcea din chemarea numelui Său o îndeletnicire zilnică şi continuă.

> Prin ruga mintală plinim prima poruncă a iubirii lui Hristos cu toată inima, sufletul, virtutea etc. (Sfântul Grigorie al Tesalonicului, *op. cit.*, 105). Hristos ascultă mai cu iubire strigarea mintală a inimii, decât glasul puternic al gurii, deci să-L chemăm cu osteneală pe Hristos pe nume: «Iisuse!». Să ne rugăm curat, succint, să stăm bărbăteşte în războiul nevăzut. Să aducem mintea în inimă, ca să fie atentă la cuvintele rugăciunii orale sau de taină.[164]

163. *Ibidem*, p. 164.
164. *Ibidem*, p. 165.

Părintele Nichifor primise de la Dumnezeu şi harisma cuvântului viu şi lucrător. Chiar după tunderea în monahism, la a Doua Înviere, de Sfintele Paşti, Patriarhul Nicodim Munteanu şi Mitropolitul Efrem Enăchescu au remarcat puterea cuvântului Părintelui Nichifor la predica „Rămâi cu noi, Doamne".[165] Predica lui a căpătat, treptat, un pronunţat ton profetic-apocaliptic, care vestea, în iureşul schimbărilor istorice, pe Hristos ca singurul Mântuitor şi singura nădejde nemincinoasă a omenirii. Aşa a predicat la bisericile din Bucureşti, după chipul râvnei duhovniceşti pe care o dobândise.

> Stăteam în extaz la fiecare epicleză euharistică, plângeam la cântările: «Sfinte Dumnezeule», «Doamne, miluieşte (3)» şi «Ce vă vom numi pre voi, Sfinţilor»; precum şi: «Sub milostivirea Ta» şi «Unule născut», «Pre Tine Te lăudăm», «Cuvinese» etc. Predicam la Biserica Bucur, Sf. Ilie, Sf. Nicolae etc. La Mănăstirea Pasărea la cele două Magdalene (...).[166]

165. APIA, *Mistica*, f. 4v.
166. *Ibidem*.

15.
Împreună cu Preasfinţitul Antim Nica în Eparhia Dunării de Jos

Preasfinţitul Antim Nica era cu 12 ani mai mare decât Părintele Nichifor şi fusese elevul Părintelui Gala Galaction la Seminarul Teologic, apoi studentul lui la Facultatea de Teologie din Chişinău. Tot la îndemnul Părintelui Gala Galaction avea să fie tuns în monahism în 1935. Din această perspectivă poate fi înţeleasă, în parte, apropierea dintre Părintele Nichifor şi Preasfinţitul Antim, căci amândoi au avut acelaşi dascăl şi duhovnic.

Pe de altă parte, Preasfinţitul Antim avea aplecare spre studiu. Era absolvent de Teologie, Drept, Litere şi Filosofie şi doctor în Teologie din 1940. Nu se putea ca tot acest parcurs universitar să nu-l fi influenţat pe Nicolae, mai ales că ierarhul i-a fost director de studii la Internatul Teologic din Bucureşti din decembrie 1945 până în septembrie 1947. Nu-i doar o simplă coincidenţă că Părintele Nichifor, în 1947, şi-a susţinut licenţa la Teologie, Drept, în primăvara lui 1948, absolvea Litere şi Filosofie, iar din 10 decembrie 1947 era înscris la doctorat la Teologie.

Parcursul lor universitar era asemănător. Mai mult decât atât, Preasfinţitul Antim şi Părintele Nichifor împărtăşeau aceleaşi idei despre misionarism. Ierarhul îşi susţinuse doctoratul tocmai pe această temă a misionarismului în ţările păgâne, iar România tocmai intra cu paşi iuţi sub spectrul ateismului comunist. În acel context se impunea o regândire a proiectului pastoral şi misionar al Bisericii. Poate că puţini au intuit la vremea aceea cum se va contura un astfel de proiect, realist, fără compromis cu puterea politică şi, în consecinţă, fără scăderea conştiinţei eclesiologice. Episcopul Antim Nica a fost unul dintre ei, numai

că libertatea lui de mişcare şi de decizie a fost limitată, încât el însuşi se considera un „invalid”.[167]

La 15 septembrie 1947, Preasfinţitul Antim Nica a fost instalat episcop-locotenent la Galaţi, iar în martie 1950, Patriarhul Justinian îl numea, împotriva voinţei autorităţilor, episcop-vicar cu titlul Târgovişteanul. De-a lungul deceniilor de ocupaţie comunistă, episcopul a regretat incapacitatea Bisericii Ortodoxe Române de a se opune deschis regimului politic.[168] Poate, şi de aceea, în 1948, Preasfinţitul Antim l-a rugat să-l ajute în misiunea sa, iar Părintele Nichifor a ajuns acolo la 12 decembrie.[169]

Avea nevoie de un om de încredere, cu aceeaşi viziune duhovnicească, fiindcă găsirea unei căi necompromiţătoare în relaţia Stat-Biserică nu era câtuşi de puţin simplă. „Terminând aceste studii până în Sâmbăta Floriilor anul 1948, P.S. Locotenent Episcop Antim Nica Târgovişteanul, luându-mă canonarh în Eparhia Dunării de Jos, m-a făcut ierodiacon pe seama Sfintei Episcopii. În intervalul acesta, fusesem numit, prin decizia chiriarhală nr. 618/1948 11.II, profesor onorific, secretar şi pedagog la Şcoala eparhială de cântăreţi bisericeşti «Sf. Ioan Damaschin», pendinte de Sf. Mânăstire Sfânta Treime, Cocoş”.[170]

Venirea Părintelui Nichifor la Dunărea de Jos a însemnat pentru Preasfinţitul Antim Nica o posibilitate de evadare din ţarcul îngrădirilor administrativ-bisericeşti. Desigur, aparenţele de bună colaborare dintre Stat şi Biserică se impunea să fie păstrate, numai că lucrarea râvnitoare a Părintelui Nichifor mergea într-o direcţie care nu putea constitui, cel puţin în principiu, un cap de acuzare directă la adresa episcopului.

167. George Enache, „Episcopul Antim Nica şi poziţia sa faţă de relaţiile Stat-Biserică”, în *Magazin bibliologic* nr. 1-2, 2008, p. 54.
168. *Ibidem*.
169. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 15.
170. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 25. Vezi şi AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 35.

De pe atunci începuse a se contura imaginea unui „zănatic", pe care nimeni nu-l poate controla: nici Biserica, nici Statul. Bineînțeles că era un monah ascultător. Nu i se putea imputa vreo abatere canonică, în schimb, din punct de vedere administrativ, Părintele Nichifor dădea bătăi de cap oricui: episcopului, exarhului, clericilor democrați, personalului din interiorul palatului episcopal, autorităților de stat. Comportamentul său era unul cu care era greu să se obișnuiască cineva. „Și ce credeți că făcea? – își amintește exarhul de atunci, arhimandritul Melchisedec Suparschi. Când nu era nimeni, așa, prin bucătărie, lua cratița cu mâncare și o dădea săracilor. Maicile îi spuneau episcopului: «Preasfințite, nu știm cine a furat mâncarea!». «Nu-i nimic, mâncăm ce a mai rămas!»".[171]

Părintele Nichifor nu a rămas multă vreme la episcopie. După primele zece zile, a fost trimis la Mănăstirea Cocoș, care era în jurisdicția canonică a Episcopiei Dunării de Jos. Preasfințitul Antim venea foarte des la Mănăstirea Cocoș. Când sosea în portul Isaccea, Părintele Nichifor îl lua cu trăsura mănăstirii. Sub directivele lui aveau să se pună și bazele școlii de cântăreți.[172] Părintele a rămas acolo până în februarie 1948, când avea să fie numit profesor onorific, secretar și pedagog la școala de cântăreți care, deși aparținea mănăstirii, funcționa în orașul Galați.[173] Totodată, Părintele Nichifor fusese încadrat și ca om de serviciu clasa a III-a la episcopie[174] „și aveam sarcina de-a ridica de la Poștă corespondența oficială a Episcopiei, cât și a o duce pe cea a Episcopiei la Poștă".[175]

171. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanțu – Ne vorbește Arhimandritul Melchisedec Suparschi", de la 0:36 la 0:56.
172. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 29v.
173. *Ibidem*, f. 15.
174. *Ibidem*.
175. *Ibidem*, f. 48v.

Preasfinţitul Antim luase o decizie bună. Părintele Nichifor era exact omul potrivit să organizeze, atât intelectual, cât şi duhovniceşte, o şcoală. De bună seamă că elevii Școlii de cântăreţi bisericeşti au fost surprinşi de exigenţele acelui monah care, pe lângă faptul că era foarte învăţat, era şi hotărât să predea la un nivel care să ridice prestigiul instituţiei. Mai mult, Părintele Nichifor era şi cel care supraveghea internatul, menţinând disciplina, având responsabilitatea de pedagog.

Ca om de serviciu în cadrul episcopiei, Părintele Nichifor încerca să-şi facă treaba în felul în care gândeşte un monah. Una dintre făgăduinţele călugăreşti era deplina sărăcie. Or, el vedea că la episcopie nimeni nu se plânge de vreo lipsă. În principal, episcopul. Fiindcă atât el, cât şi Preasfinţitul Antim erau călugări, care-şi asumaseră votul sărăciei. Săraci erau mulţi, iar la bucătăria episcopiei era mereu mâncare din belşug. De aceea, Părintele Nichifor lucra cu multă râvnă şi într-ascuns milostenia, ştiind că episcopul n-are de ce şi nici nu trebuie să se supere că săracii sunt hrăniţi din surplusul palatului episcopal. Aşa se întâmpla că episcopul rămânea deseori fără mâncarea gătită, chiar atunci când abia aştepta să se aşeze la masă. Se aprindea, însă îi trecea repede. Mânca ce se găsea, ca să-şi potolească foamea, socotind că Dumnezeu îi amintea prin Părintele Nichifor că el, chiriarhul Dunării de Jos, este până la urmă un monah care trebuie să prăznuiască mai mult cu post şi rugăciune.

La 23 aprilie 1948, de praznicul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Părintele Nichifor a fost hirotonit întru ierodiacon la Zaclău, pe malul drept al Dunării, în Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”. „La Episcopia Dunărea de Jos am stat în cursul lunii aprilie, de sărbători, după care am fost trimis la Școala de cântăreţi bisericeşti din raionul Tulcea, dependentă de Mănăstirea Cocoş. Aici, la Școala de cântăreţi bisericeşti, am stat până la sfârşitul şi începutul anului şcolar al şcolilor de cântăreţi bisericeşti din anul 1948. La această dată am fost transferat cu ordin

ca pedagog la Școala de cântăreţi bisericeşti din Galaţi. Aici am stat din toamnă până la sfârşitul iernii (...)".[176]

Timp de aproape jumătate de an, Părintele Nichifor a stat în preajma Preasfinţitului Antim, în calitate de canonarh, profesor, secretar şi pedagog la Școala de cântăreţi bisericeşti şi om de serviciu clasa a III-a la Episcopie.[177] Canonarh fusese şi la Mănăstirea Radu Vodă, încă de când era frate, şi tot acolo fusese încadrat pentru prima dată ca om de serviciu.[178]

Astfel, în calitate de canonarh, era însărcinat cu orânduirea slujbelor la strană în catedrala episcopală. Preasfinţitul Antim avea reţinerile sale faţă de purtarea lui sucită, chiar dacă simţea că Părintele Nichifor este omul lui Dumnezeu. Aşa se explica şi faptul că, uneori, îi trecea cu vederea multe dintre năzbâtiile sale, care semănau cu cele din Pateric. Fără să ştie ierarhul, lua din lucrurile lui şi le dădea de pomană. La un moment dat, vedea lipsa acelui lucru şi înţelegea că Părintele Nichifor este responsabil. Alteori, se supăra de-a binelea.

Chiar episcopia s-a sesizat asupra „manifestărilor mistice", având să dispună la scurtă vreme trimiterea lui la Schitul Sihastru.[179] Părintele Nichifor, atunci când nimeni nu se aştepta, iar ierarhul său, cu atât mai puţin, ieşea prin pieţele oraşului, în zonele centrale, şi, pocnind dintr-o tigaie, îi chema pe oameni la rugăciune şi pocăinţă.[180] Îndemnul public la pocăinţă, în anii aceia de represiune politică furibundă, era de neînchipuit.

176. *Ibidem*, ff. 29v-30.
177. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 45.
178. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 25.
179. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 41.
180. Mărturie încredinţată de ÎPS Casian Crăciun, arhiepiscopul Dunării de Jos, în convorbirea pe care am avut-o la 3 aprilie 2023. Înaltpreasfinţitul Părinte Casian a rememorat toate aceste întâmplări în contextul în care abia fusese publicat articolul „Părintele Nil – chipul slujirii de Pateric", în *Lumina de Duminică*, 2 aprilie 2023, p. 8.

Bineînţeles că preoţii, exarhul şi toţi consilierii în frunte cu episcopul se speriau. Un astfel de zănatic putea periclita siguranţa tuturor, chiar şi a Bisericii. Presiunea cădea asupra ierarhului. Mulţi l-au îndemnat să-l îndepărteze pe „zănatic", ca să nu mai comită cine ştie ce „fapte", care să compromită „lucrarea Bisericii".

Însă Preasfinţitul Antim, în momentele de răgaz interior, avea înţelepciunea să înţeleagă că, de fapt, lucrarea Bisericii este reprezentată tocmai prin acele acţiuni „nesăbuite" ale neagonisitorului Părinte Nichifor, lucrător neobosit şi misionar în vreme de prigoană asupra creştinilor. De aceea, cu toate că tensiunile iscate cereau urgent un ţap ispăşitor, Preasfinţitul Antim l-a mai păstrat o vreme lângă sine pe Părintele Nichifor. Avea nevoie de un misionar practic ca el, de un om de profundă trăire monahală, care nu se temea de ameninţările politice ateiste, fiindcă avea conştiinţa că Hristos este prezent în chip nevăzut şi poartă Crucea în mijlocul unei societăţi bulversate de schimbarea de paradigmă. Ceea ce nu putea lucra episcopul, prins în chingile administrative şi ale opreliştilor politice, putea săvârşi Părintele Nichifor, care începea să treacă din ce în ce mai mult în ochii celor din jur drept un „zănatic" sau „scrântit".

Cam în acea perioadă, Părintele Nichifor a ajuns pentru prima oară la Mănăstirea Vladimireşti. „Cu (episcopul, *n.n.*) Antim Nica, cu exarhul şi cu protopopul, mereu mă duceam oficial la locul sfânt şi sfinţitor".[181] Părintele Nichifor a fost atras total de modul acela de slujire, pe care unii începuseră să-l acuze făţiş, considerându-l nepotrivit cu noua direcţie a Bisericii. Însă pentru el, care primise încredinţări în chip văzut de la Domnul, lucrarea Bisericii nu putea fi redusă la o exprimare politică, administrativă şi muncitorească.

Mistica, pe care o îndrăgise atât de mult în anii studenţiei, i s-a descoperit prin Cuviosul Părinte Arsenie de la Mănăstirea

181. APIA, *Mistica*, f. 5.

Sâmbăta de Sus, iar mai pe urmă, în 1948, prin Părintele Ioan şi Maica Veronica de la Mănăstirea Tudor Vladimirescu. „Din Niculiţel, unde predicam, m-au dus credincioşii la Sionul ceresc, în 1948. Într-o săptămână am cunoscut toată puterea teofanică a Veronicăi şi a lui Silviu diaconul, actualul preot Ioan. Am simţit Raiul pe pământ şi chemarea mea”.[182]

Unii exprimau serioase reţineri, alţii chiar se întrebau dacă nu e cumva înşelare în vedeniile de la Vladimireşti, însă Părintele Nichifor căuta modele de vieţuire mistică, care să aibă forţa de a restaura monahismul. „Eu căutam Adevărul; şi nu m-am îndoit o clipă. Dar mă gândeam că, de-ar fi şi rătăciţi ei, totuşi pe mine nu mă va lăsa Hristos să mă înşel. Dar, în orice caz, satan nu zideşte mănăstiri”.[183]

La 3 iulie 1949, Părintele Nichifor a fost hirotonit întru ieromonah la Floreşti-Huruieşti, raionul Tecuci[184], iar timpul canonic de preoţie l-a petrecut la Mănăstirea Tudor Vladimirescu. I-a cerut Preasfinţitului Antim să-i îngăduie lucrul acela, iar ierarhul a aprobat să slujească timp de 20 de zile acolo.[185] La Mănăstirea Tudor Vladimirescu, Părintele Nichifor a fost încredinţat încă o dată, după întâlnirea pe care o avusese cu Părintele Arsenie, că Ortodoxia e mistică şi teofanică. Aşa cum avea să afirme mai târziu, Părintele Nichifor avea căutările sale. Iar cea mai însemnată dintre ele era cea care l-a determinat să urmeze cursurile doctorale sub îndrumarea Părintelui Dumitru Stăniloae, anume „Întruparea Logosului în viaţa duhovnicească”.

Calea pe care o căuta Părintele Nichifor era însă cea practică, experimentală, nu o cercetare ştiinţifică, fie ea la nivel academic.

182. *Ibidem*, 4v.
183. *Ibidem*, f. 5.
184. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 22.
185. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 20.

Veniţi, voi toţi, mucenicii, cuvioşii, misticii, şi plângeţi de mila noastră, a bieţilor doctoranzi în teologie de azi. Învaţă-ne, Doamne, Iisuse Hristoase, mistica adevărată şi întrupează-Te din nou, dar de data aceasta în viaţa noastră cea duhovnicească. Voi, doctorilor teologi, n-aţi mai avut de mult un examen şi v-aţi depărtat de adevărata viaţă duhovnicească. Dacă ştiţi totul în teologie, în mod epistemologic, teoretic, totuşi n-aţi experimentat chiar ştiinţa voastră şi nimănui nu v-a vorbit până astăzi Dumnezeu. Cantitativ, aţi acumulat toată ştiinţa obiectivă, dar ce ştiinţă mai mare voiţi decât Însuşi Obiectul ştiinţific să Se transforme în Subiect Viu şi să vă vorbească El Însuşi despre El? Că doar, în fond, aceasta-i adevărata teologie.[186]

186. Ieroschimonah Nil DOROBANŢU, *Veronica de la Vladimireşti: teofanie*, ed. a doua, rev., Editura Floare de april, Zemeş, 2017, pp. 62-63.

16.
Cele două dimensiuni: euharistică şi teofanică

Venirea Părintelui Ioan Iovan la Mănăstirea Tudor Vladimirescu, în 1948, a însemnat asumarea unei slujiri mistic-euharistice, de o efervescenţă nemaiîntâlnită până atunci într-un spaţiu românesc tradiţionalist cum era Moldova. Maica Veronica îl întâlnise pe Silviu Iovan, în 1947, la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, acolo unde se şi spovedea, fiindcă Părintele Arsenie era duhovnicul ei din 1944.[187] Tot Părintele Arsenie îl recomandase pe Părintele Ioan Iovan să fie preot slujitor la Mănăstirea Tudor Vladimirescu. Astfel, Preasfinţitul Antim Nica l-a tuns în monahism, iar la sfârşitul anului 1948 Părintele Ioan slujea în mănăstire.

Părintele Nichifor întâlnea, astfel, slujirea harismatică a stareţei de la Vladimireşti, pe care o socotea chemată de Dumnezeu la lucrarea de restaurare a monahismului românesc şi a vieţuirii creştine, alături de Părintele Ioan Iovan. „Am fost trimis cu protoiereul Galaţilor la sfeştanie şi sfinţirea lacului (care nu s-a mai făcut nici azi). Cu această ocazie predica Veronica: «Eu sunt un netrebnic vas, ales de Dumnezeu, prin care lucrează Hristos...». Mistica învăţată mă atrăgea spre practică. Dar Hristos lucra nevăzut cu mine".[188]

Lucrarea nevăzută a harului era şi urmarea credinţei puternice şi nezdruncinate în faptul că Hristos călăuzea neamul românesc prin istoria zbuciumată a secolului al XX-lea. Chiar dacă

187. *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securităţii: opis de documente*, vol. III (Bucureşti, Drăgănescu, Sinaia. 1960-1989), Editura Agnos, Sibiu, 2016, p. 305. Vezi şi *Ibidem*, p. 355.
188. APIA, *Mistica*, f. 5.

tăvălugul ideologic aducea tot felul de spaime, ba chiar moartea, Părintele Nichifor era încredinţat de pronia lui Dumnezeu. Însă singura cale era Hristos. Iar îndemnul său era unul ascetic: „Pocăiţi-vă, curăţiţi-vă simţirile, ca să-L puteţi vedea pe Hristos”.[189]

Pentru Părintele Nichifor, cuvintele Sfintei Liturghii erau realitate incontestabilă şi el însuşi, din experienţă, confirma că prezenţa lui Dumnezeu nu e doar un concept. „Am văzut lumina cea adevărată” nu era doar o afirmaţie oarecare, ci expresia vederii celei nemincinoase, care este Hristos.

> Cum putem să tăcem despre ceea ce am văzut cu ochii, am auzit cu urechile, am pipăit şi gustat Euharistic, am adulmecat divin despre Logosul şi Cuvântul lui Dumnezeu? Doar cântăm zilnic la utrenie «Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă!».[190]

În conştiinţa sa, omul era chemat a se împărtăşi cu Dumnezeu, a se îndumnezei, şi toată nevoinţa sa ascetică se înscria în acea cale a desăvârşirii. Era încredinţat pe deplin că teologia lucrătoare este teologia contemplării lui Dumnezeu. „Cum să tac mistic, când înseşi ascetica şi mistica (*via purgatio illuminata, unitiva* etc.) duc la teorie (θεωρία), la practică (πραχτική) şi la lucrare în Hristos?”.[191]

Pe de altă parte, predicile Părintelui Ioan, care chemau poporul la Sfântul Potir, l-au influenţat, mai ales că preocupările lui erau orientate de mai multă vreme în sensul naşterii celei duhovniceşti. Acele două direcţii ale lucrării duhovniceşti de la Vladimireşti au mişcat mulţimi de oameni în pelerinaj, iar pe

189. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 27.
190. Idem, *Teofaniile din Pateric*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016, p. 19.
191. Idem, *Mistica*, p. 16.

Părintele Nichifor, care studiase Teologia mistică sub îndrumarea lui Nichifor Crainic şi a Părintelui Dumitru Stăniloae, l-au marcat în chip definitiv.

> O, cât de mult e de cules! O, cât de multă lume e necunecată! Că fără viaţa sângelui şi Hristos nu poate fi nimeni viu. Azi e mântuirea mai aproape ca oricând, e pocăinţa tâlharului într-o clipă. Dar dacă lumina din tine devine întuneric, prin anarhie şi răsturnarea axiologică a valorilor eterne; dacă afirmi că păcatul şi viciul sunt un dar şi o necesitate, atunci, desigur, slujeşti lui mamona, chiar de-ai fi şi în casa Domnului. (...) Hristos ne îndeamnă spre îndumnezeire, nu spre animalitatea în care am căzut vădit. Împărtăşindu-ne cu Hristos, Infinitul, nu putem noi, partea şi limitatul, să înghiţim veşnicia şi nesfârşitul, Infinitul Dumnezeu ne înghite de viaţă şi noi rămânem întru El, pentru că *totus est majus sua parte*. Domnul vrea să se dea spre hrană şi spre băutură, dar omul vede imanent, anarhic şi pe dos din fundătura lui statică, îngheţată. Iisus vrea să avem milă, să dăm tuturor flămânzilor să mănânce din pâinea transformată în Euharistia lui Dumnezeu.[192]

Desigur, Părintele Nichifor a înţeles că lucrarea duhovnicească de la Vladimireşti se ivise din pronia lui Dumnezeu şi reprezenta o şcoală care pregătea România pentru vremuri de mare prigoană.[193] La începutul anilor '40, Cuviosul Părinte Arsenie atrăsese atenţia, într-o conferinţă pastorală de toamnă, din cadrul Protopopiatului Făgăraş, din 26 septembrie 1942, că degenerarea neamului românesc vine din nesocotinţa faţă de

192. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Veronica...*, pp. 24-25.
193. *Ibidem*, p. 34.

Tainele Bisericii, în frunte cu Sfânta Împărtăşanie.[194] Astfel, lucrarea duhovnicească de la Mănăstirea Tudor Vladimirescu se înfăţişa, la sfârşitul anilor '40, sub semnul reconsiderării însemnătăţii Sfintelor Taine, în sensul renaşterii familiei şi a monahismului (înnoirea minţii), adică, în definitiv, a neamului românesc, prin cuvânt şi lucrare euharistică. În chip pedagogic, Dumnezeu chema neamul românesc la redobândirea evlaviei faţă de Jertfa Fiului Său.

Părintele Nichifor a fost cu totul absorbit de această chemare la restaurare a neamului românesc, pe care o vedea împlinindu-se, în chip practic, la Vladimireşti. El însuşi a devenit, din acei ani, un apologet greu de egalat al împărtăşirii euharistice şi un acuzator tenace al celor care ţineau Lumina sub obroc. „Îl au pe Hristos sub monopol. Mielul pascal e înjunghiat zadarnic, dacă nu-i dat spre împărtăşire. E mai mult o crimă tainică proscomidiară, o vânzare mârşavă şi o melodramă în locul adevărului sfânt. Cine se mai împărtăşeşte azi, zilnic sau duminica, când nici măcar în ziua de Paşti nu se cuminecă toţi creştinii botezaţi? Iată Taina Legii dată pe mâna tainei fărădelegii".[195]

194. Vezi AMA, dosar III-26-1942, nr. 11342/9 octombrie 1942, în drd. Sorin-Gabriel Pomană, „Introducere" la Părintele Arsenie Boca, *„Să nu fim păgubaşi la ceasul încercării": cuvânt pentru regenerarea neamului*, Editura Chiliei Sfântului Ipatie, Bucureşti, 2022, p. 45: „(...) degenerarea rasei umane şi, în special, a noastră, a românilor, nu atât provocată de nevoile şi lipsurile materiale, ci de subestimarea valorilor spirituale, rezultă, desigur, din scăderea simţământului religios ca nesocotire a Tainelor Bisericii, în frunte cu Sfânta Împărtăşanie. De câtă vreme şi câţi din fiii naţiunii române, unii nu se împărtăşesc deloc, iar majoritatea celor care se împărtăşesc fac aceasta cu nevrednicie, nesocotind, atât preoţii, cât şi credincioşii, sentinţele Scripturii Sfinte, că cei care se împărtăşesc cu Trupul şi Sângele Mântuitorului, necinstiţi fiind sufleteşte şi necuraţi trupeşte, o fac aceasta spre osândă, câştigându-şi loruşi degenerare, boli, neputinţe sufleteşti şi trupeşti, ba mai grav, moarte trupească şi veşnică pătimire sufletească".

195. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Veronica de la Vladimireşti...*, p. 35.

17.
Chipul duhovnicesc al monahului iubitor de Hristos

În primăvara anului 1949 avea să fie trimis la Mănăstirea Sihastru[196], unde nu a rămas decât 10 zile, fiindcă stareţul Mănăstirii Muşunoaiele, din judeţul Putna, făcuse o solicitare la Episcopie că ar avea mare nevoie de ajutorul Părintelui Nichifor.[197] În realitate, aşa cum se exprima şi Părintele Nichifor, era vorba despre un exil. „Aşa am fost exilat la Muşunoaiele, la (stareţul, *n.n.*) Evghenie Hulea. Am predicat la Trotuşanu, la stareţa Magdalena Petrovici şi Teofil Talpan. Și acolo am simţit fiorul tainic al proniei divine. La Muşunoaiele, păzind oile, cădeam în răpire în mijlocul munţilor, codrilor şi florilor. Predicam la Înjumătăţirea Praznicului înlăcrimat. În Blidari-Popeni a venit o ploaie, în urma rugii ce am înălţat-o cu nevrednicie la faţa locului. Încoronam pe Hristos răstignit cu flori, la vechiul altar din bătrâna biserică. Înălţam cruci şi mă închinam la tot pasul. Pogoram mintea în inimă în faţa lui Dumnezeu şi aplicam ruga respiraţiei”.[198]

Planul Preasfinţitului Antim se suprapunea, în mod previzibil, peste planul autorităţilor comuniste de dislocare a persoanelor indezirabile, în conformitate cu reglementările stipulate în metodologia autorităţilor represive. Într-un timp foarte scurt, iritarea autorităţilor a crescut din ce în ce mai mult.

196. Ordinul de serviciu a venit la 26 martie 1949. Vezi AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 36.
197. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 15.
198. APIA, *Mistica*, f. 5.

În toiul celei mai înverşunate persecuţii împotriva Bisericii, Părintele Nichifor ieşea la propovăduire. Îl propovăduia tuturor pe Hristos, Cel care Se întrupase pentru mântuirea omului, Fiul lui Dumnezeu, Care pătimise batjocură, scuipare, bătăi şi răstignire pe cruce. „Predicam în tot oraşul roşu (Galaţi, *n.n.*), de la o margine la alta, şi liturghiseam zilnic la Biserica Sfântului Ilie (care, după plecarea mea, a ars împreună cu uriaşul diacon Inocenţiu)”.[199]

Priveliştea acelui monah care predica slobod prin tot oraşul a atras atenţia autorităţilor. Îmbrăcat extrem de sărăcăcios, aproape în zdrenţe, cu picioarele goale, a creat o puternică impresie de profet trimis de Dumnezeu în România acelor vremuri grele. Nu punea preţ pe bani sau pe haine. Părintele Nichifor era adânc convins că „adevăratul monahism este în zdrenţe, cu picioare goale, pe când satan e în lux la uşa crâşmei, ca scriitor, împuternicit şi mai mare peste mănăstiri”.[200] Voia doar să-I urmeze lui Hristos şi-i chema pe toţi la pocăinţă. Cuvintele lui aveau lucrarea vie a harului care străpungea inimile. Pe mulţi îi făcea să plângă. Pe lucrătorii Securităţii îi irita, chiar dacă nu vorbea împotriva regimului comunist, ci doar despre întoarcerea la Hristos şi despre unirea cu El.

Și pentru Preasfinţitul Antim devenise îngrijorător să audă tot timpul avertizările celor din jur şi, mai ales, să primească atenţionări din ce în ce mai străvezii din partea Securităţii. În ultima vreme, deşi era frig afară, Părintele Nichifor continua să umble fără încălţăminte, zdrenţuit. Se ruga în paraclisul episcopal. „Mă duceam în paraclisul Episcopiei; aveam toată arhiva de cruci şi icoane vechi în chilie, prinsesem ruga inimii (...)”.[201]

199. *Ibidem*.
200. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 55.
201. APIA, *Mistica*, f. 5.

Preasfinţitul Antim s-a gândit să-l trimită la un schit mai retras, pentru a-l scoate din vizorul Securităţii, fiindcă, în oraş, predicile lui ţineau ore întregi şi începeau să adune tot mai multă lume. Ba încă la urechile ierarhului ajunseseră zvonuri că atunci când Părintele Nichifor fusese hirotonit ierodiacon la Zaclău, poporul îl văzuse înconjurat de o lumină, ca o aură.[202] Iar, mai târziu, când avea să fie hirotonit ieromonah, la Floreşti, oamenii au vrut să-l oprească paroh, căci inima le fusese străpunsă de ectenia şi de predica lui, spunând: „(...) am văzut şi noi adevărat ales de Dumnezeu, nu de om!”.[203]

202. *Ibidem*, 5v.
203. *Ibidem*.

18.
Stareț la Mănăstirea Tarnița

La 20 ianuarie 1949 era numit secretar al Protoieriei I Covurlui[204], iar apoi a fost delegat cu predarea şi ridicarea corespondenţei oficiale a Episcopiei Dunării de Jos.[205] Tot cam atunci, la 2 martie, era numit pedagog la Școala de cântăreţi bisericeşti[206], cu toate că el traversa o perioadă grea, fiindcă se îmbolnăvise. Constituţia lui era fragilă. Suferise de mic de reumatism poliarticular şi pneumonie, rămânând cu o anumită sensibilitate, iar la 28 februarie, în urma examenului medical al doctorului Varnali, fusese diagnosticat cu modificări respiratorii la nivelul plămânului stâng şi debilitate fizică consecutivă, fiindu-i recomandate neapărat odihnă şi aer de munte pentru cel puţin 40 de zile.[207]

Tocmai de aceea, la 1 martie 1949, solicita „un ciclu de 40 de zile canonice, în care timp vreau să văd viaţa chinovitică din schiturile judeţului Putna, munţii Vrancei – aşa cum în 1947 am cercetat viaţa de obşte din Carpaţii Meridionali”.[208] În loc de un răspuns favorabil la solicitarea sa, Părintele primea noi sarcini administrative.

Însă Părintelui Nichifor nu-i erau proprii astfel de sarcini administrativ-bisericeşti. El era un monah de misiune în vremuri în care părea de neînchipuit ca Biserica să facă misiune duhovnicească. De aceea, la 22 martie 1949, Părintele Nichifor renunţa

204. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 53.
205. *Ibidem*, f. 50.
206. *Ibidem*, f. 51.
207. *Ibidem*, f. 33.
208. *Ibidem*, f. 31.

la postul de secretar al Școlii de cântăreți și solicita trimiterea sa ca ierodiacon onorific la un schit pe care Episcopul Antim avea să-l aleagă.[209] Astfel, s-a aprobat trimiterea lui, la 26 martie 1949, la Schitul Sihastru[210], unde nu a rămas decât câteva zile, fiindcă a primit ordin să fie închinoviat la Schitul Mușunoaiele, din comuna Fitionești, județul Putna. „Eu m-am supus orbește, în virtutea votului monahal al ascultării, și m-am dus oriunde am fost solicitat sau trimis, îndeplinindu-mi conștiincios datoria monastică".[211]

Tocmai această conștiință monahală atât de bine definită avea să fie o adevărată piatră de poticnire pentru mulți confrați de-ai săi. Părintele Nichifor era ferm încredințat că Domnul, prin ierarhul său, îl trimite să lucreze duhovnicește acolo unde era neapărat nevoie. De aceea nu putea să nu se îndrepte cu toată energia în misiunea pe care o primise. Însă râvna lui în via Domnului vădea lipsa de lucrare și de roade a celorlalți:

> A intrat un duh rău de necredință în lume, ca în Saul împăratul, o hulă de tot ce-i sfânt, o scârbă de tot ce-i curat. Iubiți mai mult moartea, întunericul și minciuna, decât viața eternă, lumina și adevărul. Iată de ce cele mai veridice teofanii nu sunt crezute. Laicii se miră, fac metanii, se înfricoșează, dar clericii au căzut în rutină, se îndoiesc, leagă, canonesc și ucid. Mântuitorul, azi, nu mai e în biserici cu cei morți de vii, ci a înviat, merge în ascuns în temnițe și catacombe, unde cei vii sunt îngropați de vii.[212]

209. *Ibidem*, f. 37.
210. *Ibidem*, f. 36.
211. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 26.
212. Ieroschimonah Nil Dorobanțu, *Veronica de la Vladimirești*..., pp. 34-35.

Nici la Schitul Muşunoaiele nu a rămas decât pentru un scurt timp, fiind trimis, la 1 iulie 1949, ca secretar la Schitul Tarniţa.[213] Schitul Tarniţa era pe atunci un aşezământ monahal cu puţini vieţuitori. Biserica, având hramul „Adormirea Maicii Domnului", era din lemn şi fusese construită cu aproape trei decenii în urmă, prin 1919-1920, după ce vechea biserică, ridicată de obştea sătească la 1702, arsese.[214] „Am fost trimis ca secretar al Sf. Schit Tarniţa, com. Vităneşti, jud. Putna, apoi, pe ziua de 3 iulie 1949, am fost hirotonisit preot-ieromonah de către Preasfinţitul episcop Antim Nica, în urma cererii soborului în biserică a parohiei Floreşti făcută din nou, pe seama sfintei monastiri Muşunoaiele, jud. Putna, având certificatul nr. 9471/1949".[215] Schitul se afla într-o vădită stare de degradare, iar slujirea în biserică se făcea la săptămână.[216]

Din momentul în care fusese trimis, cu ascultare, la mănăstirile din Vrancea, făcea misiune în tot ţinutul de primprejur, fără teamă de autorităţi, socotind că un monah este dator să scoată la lumină Cuvântul lui Dumnezeu, dacă i s-a şi dat talantul acela. La 31 iulie 1949, informatorul „Dumitriu" relata pe scurt predica ţinută de Părintele Nichifor:

> Susnumitul, printre altele, a spus şi următoarele, că se apropie ceasul când se va împlini Sfânta Scriptură şi mult nu este, că lumea, în majoritate, s-a stricat complet. Dar sunt vieţi de oameni care şi-au pus viaţa pentru biruinţa celor păgâni, sunt vieţi care în rândurile noastre nu trebuie uitate o clipă. În faţa altarului şi-au depus viaţa lor cu jertfă, iar preoţii

213. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1951, f. 62.
214. Aurel Nicodei, „Cercetarea arheologică medievală şi bisericile din zid din Vrancea", în *Cronica Vrancei*, II, Editura DMPress, Focşani, 2001, p. 34.
215. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 26.
216. *Ibidem*.

bisericilor o clipă la sfânta slujbă nu trebuie şi nici nu există să treacă cu vederea de a nu pomeni în gând pe aceia ce şi-au părăsit casele şi copiii, soţiile şi rudele lor şi s-au dus să apere pământul ţării noastre şi au dat cu jertfă viaţa lor şi au depus-o în faţa altarelor. Dar, totuşi, nu au putut birui, dar vor birui în viitor. Ei, astăzi, sunt tot vii între noi şi trebuie să ne sfătuim cu ei şi să-i înţelegem, că tot aşa trebuie să luptăm şi noi împotriva şubreziei care ne este un putregai şi ne îndeamnă la lucruri care duc la ruină. Astea le striga Părintele Nichifor de pe scările bisericii, la a cui faţă, cât şi înăuntru, cred că călca la două mii de oameni, care ascultau cu atenţie, iar alţii, naivi, lăcrămau la rostirea cuvântării.[217]

Din declaraţiile de mai târziu ale Cuviosului Părinte reiese limpede că toată nevoinţa sa avea drept scop restaurarea omului lăuntric, iar lucrările sale arătau cum omul lăuntric poartă durerile oamenilor, suferă şi se roagă pentru ei, trăgându-i dinspre păcat spre starea de curăţire. Încă de când plecase din Bucureşti, alături de Preasfinţitul Antim Nica, socotea că înnoirea lăuntrică este ţinta sa şi „de a-i fi ajutor (episcopului, *n.n.*) la reorganizarea vieţii monahale chinovitice”.[218]

Poate că intenţia ierarhului fusese la început, aşa cum reiese din declaraţiile Părintelui, şi aceea de a-l ridica, la un moment dat, la treapta arhierească[219], considerând că o cale de înnoire a Bisericii nu poate veni decât de la un ierarh jertfitor, aşa cum ar fi putut fi Părintele Nichifor. Preasfinţitul Antim năzuia la acel model de episcop capabil să înfrunte puterea politică ateistă, fără teama că ar putea pierde ceva. Or, în Părintele Nichifor se vădea

217. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 14.
218. Idem, vol. 1, f. 28.
219. *Ibidem*: „Eu, personal, nu cred că m-ar fi luat în alt scop. Mai cred că, poate, în scopul de a mă face episcop după el (...)”.

tocmai acea slujire necondiţionată, dublată de un neobişnuit spirit apologetic.

În această perioadă a fost numit stareţ al Mănăstirii Tarniţa. Părintele Nichifor călca peste toate convenţiile bisericeşti, inclusiv pe aceea de stareţ. Nici un însemn exterior nu arăta că Părintele Nichifor ar putea fi stareţul unei mănăstiri. Înfăţişarea sa era a profetului trimis prin acele locuri pustii pentru a reînnoi viaţa monahală. Desculţ şi sărăcăcios îmbrăcat, era cu totul străin de imaginea unui oficial al Bisericii. De altfel, Părintele Nichifor sfida autoritatea administrativ-bisericească a stăreţiei, contând doar pe lucrarea ei lăuntrică.

> Am fost trimis, în sfârşit, în Tarniţa pustie, unde am simţit singurătatea goală şi sărăcia în faţa lui Dumnezeu! Acolo Tinca şi Ilinca au văzut pe Dumnezeu şi pe Maica Domnului la stupi şi la troiţă. Dormeam sub icoana praznicarului şi a iconostasului, în clopotniţă; şi predicam, cu crucea în mână, desculţ, cu capul gol, încins cu o funie, prin sate şi oraşe. Prima arestare, din Suraia şi din Focşani, m-a călit în drumul calvarului spre Hristos. Citeam şi cântam cu molitfelnicul în mâini, închis ca la Craiova cu acatistierul orologiu în temniţa sec. ateilor. Am defilat de la Biserica Domnească până la protoieria lui Strechie cu Sfântul Chivot crucial şi cu icoana în braţe; am mustrat clerul decadent. Am predicat în Vităneşti, de Adormirea Maicii Domnului, şi în Găgeşti, în Mândreşti, Vânători, Petreşti, Odobeşti, Jariştea, Pădureni, Buluc.[220]

Schitul Tarniţa avea nevoie de o înnoire duhovnicească. Având puţini vieţuitori, stătea sub ameninţarea desfiinţării. Părintele Nichifor a început imediat munca la care a fost chemat, după planul său de restaurare a monahismului românesc. Aşa

220. APIA, *Mistica*, f. 5v.

se explică de ce Stareţul Nichifor a mers prin toate satele care se aflau împrejurul Mănăstirii Tarniţa şi, având cuvânt cu putere de sus, i-a chemat pe cei tineri la viaţa cea îngerească. Iar tinerii îl urmau, fiindcă harul care era în Stareţ îi strângea în jurul lui.

La 20 octombrie 1949, cunoscând lucrarea misionară a Părintelui Nichifor, exarhul Antim Tabacu propunea hirotesirea lui întru duhovnic. „În cursul inspecţiilor făcute pe la Sf. Schit Tarniţa, com. Găgeşti, jud. Putna, am observat că din ce în ce mai mulţi credincioşi din împrejurimi vin la Sf. Schit pentru Sf. Rugăciuni. Odată cu aceasta, am observat că mulţi dintre ei pleacă mâhniţi că n-are cine-i spovedi. Aceasta se întâmplă (din cauză, *n.n.*) că schitul are un singur duhovnic şi acesta cam bolnav".[221] Exarhul îi făcea o scurtă prezentare, aducând ca argumente, studiile, practica preoţească, menţionând că, „pe lângă toate acestea, are o viaţă demnă de pilda multora: asemănătoare unui pustnic".[222]

Securitatea urmărea atent acţiunile Episcopului Antim Nica, pe care-l considera liderul clericilor basarabeni şi bucovineni refugiaţi. Într-o sinteză, din 22 aprilie 1949, printre învinuirile care i se aduceau ierarhului că ar susţine grupurile de preoţi cu orientare antidemocratică, apărea şi aceea că-i acordă sprijin şi-l încurajează pe Părintele Nichifor în acţiunile sale reacţionare.

Antim Nica îl sprijină pe Nichifor Dorobanţu, fost ofiţer legionar, urmărit de autorităţi, îndemnându-l să treacă la monahism şi trimiţându-l la Mănăstirea Cocoşul-Tulcea pentru a-i camufla astfel trecutul. Nichifor Dorobanţu sprijinit astfel continuu, la rândul său să ducă o activitate de sprijinire şi ajutorare a elementelor dubioase şi urmărite de autorităţi, fiind încurajat şi de fostul stareţ al acestei mănăstiri, Antim

221. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 19.
222. *Ibidem*.

> Tabacu, care a fost adus în Transnistria de către Antim Nica (unde s-a purtat ca un zbir) şi adus tot de Nica la Galaţi şi promovat în postul de stareţ, iar recent avansat în funcţia de exarh al mănăstirilor din Reg. Dunărea de Jos.[223]

Se cuvenea ca ierarhul, care primea tot mai multe atenţionări din partea Securităţii, să fie prudent şi să-l scoată pe Părintele Nichifor din vizorul organelor de urmărire. Aşa se explică de ce, la 10 ianuarie 1950, după aproape jumătate de an, Părintele Nichifor primea ordinul episcopal de numire în ascultarea de stareţ al Schitului Oancea din comuna Buciumeni (Tecuci). De-loc întâmplător, cu o zi înainte, Părintele Nichifor fusese chemat într-o anchetă internă la Protoieria Focşani, anchetă condusă de protopopii Streche şi Grosu.[224]

223. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 8.
224. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 25.

19.
Stareț la Schitul Oancea

Părintele Nichifor nu aderase la vreo mişcare sau la vreun partid politic. Această hotărâre venea din convingerea sa că singurul care poate da sens istoriei este Dumnezeu. De aceea considera, în răspăr cu societatea din acel timp, că o soluţie autentică nu poate veni pe filieră politică. Securitatea însă, urmărind atent orice mişcare a Episcopului Antim Nica, construia scenariul unui ierarh cu activitate ostilă, care-i susţinea pe foştii săi colaboratori din Transnistria, catalogaţi în bloc ca legionari.

Astfel, în 12 decembrie 1948, într-o notă informativă primită de la „Negru" se punea tocmai problema corelării acţiunilor celor doi în privinţa sprijinului acordat legionarilor fugari.

> O astfel de atitudine plină de grijă faţă de elementele legionare au vădit-o în ultimele zile la Episcopia Dunării de Jos atât Episcopul Antim Nica, cât şi ierodiaconul Nicolae Nichifor Dorobanţu. Ajutând pe un legionar fugit, Antim Nica a precizat că dă aceste ajutoare pentru a proteja pe cel în cauză de vitregia vremurilor anarhice în care trăim. Ierodiaconul Nicolae Nichifor Dorobanţu, predicator deschis împotriva doctrinelor materialiste, a încredinţat legionarului care i-a cerut sprijin o scrisoare adresată fratelui său, căpitanul activ Gheorghe Dorobanţu din Calea Călăraşi 149, cu serviciul la Institutul Geografic Militar, în care scria între altele: «Solicitantul se trage dintr-o familie onorabilă şi este păcat să sufere în timpul acesta al omenirii parveniţilor. Dă-i, te rog, haine, pantaloni militari, oricum ar fi. Iartă-mă că insist atât de mult în acest sens, dar poate or fi început să te influenţeze vremurile nenorocite şi vei fi pierdut respectul pentru om».[225]

225. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 5.

În acel context tulbure, ajutorul acordat unui legionar sau unuia asupra căruia plana suspiciunea de a fi legionar aducea cu sine riscul de a fi etichetat la fel. Părintele Nichifor nu ţinea cont de acest risc. Mai însemnat era să-l ajute pe un om aflat în suferinţă, decât ameninţarea că ar putea fi acuzat. De altfel, concepţia sa fundamentată hristologic, în conflict declarat cu doctrina materialistă a comuniştilor, era publică.

Părintele Nichifor nu se temea de repercusiuni, chiar dacă ştia că este urmărit. Însuşi Preasfinţitul Antim se comporta prudent şi îi îndemna şi pe cei din jurul său să se comporte la fel. Numai că Părintele Nichifor sărea de cele mai multe ori dincolo de marginile prudenţei, înspăimântându-i de-a dreptul pe cei din aparatul administrativ-bisericesc. Scrisoarea adresată fratelui său şi interceptată de informator exprima clar cât de însemnată era pentru el valoarea omului, încât, pentru omul aflat în suferinţă, îşi asuma orice risc.

O altă scrisoare, interceptată de Securitate prin informatorul „Albu", adresată unei doamne din Bucureşti, căreia îi cere ajutor pentru aceeaşi persoană, dezvăluie chipul milostiv şi jertfelnic al Părintelui Nichifor:

> Fratele Corneliu este o persoană pe care aş vrea s-o primeşti ca pe mine însumi. Este un om necăjit şi călit în cuptorul vâlvătăilor suferinţei. Ba încă a fost un moment de aberaţie în viaţa lui când a încercat să se sinucidă. Continuă. Aţi putea să-i daţi un sfat, o vorbă din suflet, din vasta experienţă ce o aveţi. Și poate o cămaşă pentru el şi o căciulă. El nu cere şi este mândru în a primi ceva de la cineva. Dacă aveţi plăcere să-i daţi ceva, daţi-i în aşa fel ca să nu-l jigniţi.[226]

226. *Ibidem*, ff. 6-7.

Părintele Nichifor, în acord cu ierarhul său, socotea că un astfel de om trebuia ajutat să se ridice. Suferinţa îl adusese în pragul sinuciderii şi, de acolo, din iadul cel mai de jos trebuia salvat. În urma acestei intervenţii, Părintele Nichifor a fost etichetat drept legionar, care ar fi participat la rebeliunea din 1941.[227] Acuzaţia nu avea un suport real. Fără îndoială, autorităţile aveau cunoştinţă că, la 27 noiembrie 1945, Poliţia Municipiului Bucureşti emisese un document în care se menţiona că „Dorobanţu Nicolae nu face parte din nici o organizaţie şi nici nu a participat la vreo acţiune care să tulbure Siguranţa Statului şi se bucură de o corectitudine exemplară".[228]

Lucrarea de rectitorire lăuntrică a Mănăstirii Tarniţa rodise şi în afară. Se ridicaseră corpuri noi de chilii. Viaţa monahală reînviase. Părintele Nichifor însuşi se nevoise mult, asumându-şi o astfel de lucrare de renaştere duhovnicească în vreme de prigoană. Din 25 octombrie 1949 era cerut ca stareţ şi la Schitul Muşunoaiele, a cărui biserică o rezideşte.[229] În condiţiile enunţate a sosit şi ordinul de dislocare. Schitul Oancea se afla la 800 de metri de Mănăstirea Sihastru şi la câţiva kilometri de Mănăstirea Buciumeni. Era, desigur, un schit fără rezonanţă duhovnicească, izolat, cu foarte puţini vieţuitori.

Acolo, Părintele Nichifor s-a confruntat cu multe ispite şi încercări. Lucrarea sa de aşezare în bună rânduială a mănăstirii şi, mai ales, râvna duhovnicească faţă de cele sfinte s-au lovit de starea de inerţie lăuntrică a unora dintre vieţuitori. Nu toţi aveau dispoziţia de a urma lui Hristos, aşa cum noul stareţ le arăta prin pilda vieţuirii sale. De aceea, au căutat să-i submineze autoritatea stăreţească, să-l acuze de închipuite fapte, vrând să-l îndepărteze.

227. *Ibidem*, f. 7.
228. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 15.
229. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 26.

> De acum au început fraţii mei călugări să mă prigonească, crezând că-i dobor. M-au reclamat, pârât, au pus inconsecvenţe şi erori asupra persoanei mele, dându-mă în adunări şi vânzând pe fratele lor, de se mirau şi cei fărădelege de atâta ură. Iar eu le-am răspuns cu iubire şi m-am rugat pentru ei, ca să nu le pună Domnul în socoteală păcatul lor. Călugării credeau că le uzurp postul lor, preoţii de mir credeau că le iau venitul, deşi făceam totul în dar.[230]

Părintele Nichifor a răspuns duhovniceşte la nedreptăţile care i s-au făcut. În fond, la schiturile la care era închinoviat, Părintele renova sau zidea bisericile şi, fără să se limiteze la biserica din zid, înnoia biserica cea nevăzută, chipul lăuntric al vieţuirii monahale. Or, aşa cum se ştie, lucrarea aceasta este tare anevoioasă. Viaţa monahală, după observaţiile Părintelui Nichifor, decăzuse mult în acele locuri şi era nevoie de măsuri duhovniceşti aspre, de mustrare făţişă, de un nevoitor asumat, hotărât, care prin pilda vieţuirii sale să mişte inimile inerte ale celor din obşte. Mulţi au ales să trăiască în continuare un monahism convenabil, de uniformă, neascultându-l pe stareţ, ba chiar luându-l în derâdere atunci când impunea slujirea zilnică a Sfintei Liturghii.

Din ceea ce avea să şi noteze mai târziu Părintele Nichifor reieşea că râvna cea duhovnicească este rău primită printre oamenii care vor să-şi vadă de-ale lor, care nu vor să se schimbe şi să ajungă la „făptura cea nouă”, ci rămân în cele ale omului vechi. Durerea Părintelui răzbate din aceste cuvinte:

> Te iubesc veşnic, Iisuse. Eu mi-am făcut datoria în centrul prigoanei, le-am predicat tuturor pocăinţa şi iertarea păcatelor, dar nu sunt vinovat, de nu au ascultat. Chiar aşa cât sunt de

230. *Ibidem*.

strâmtorat, totuşi nu încetez lucrul în via şi ogorul Tău, cu nădejdea învierii şi a vieţii veşnice. Fiecare a făcut vicleşug, eu m-am purtat sincer ca un prunc inocent, însă m-au batjocorit şi m-au înşelat toţi. Tu, Iisuse, m-ai iubit, ales, condus, totdeauna m-ai ajutat şi m-ai acoperit. Vreau să-Ţi rămân credincios, că ştiu că Tu mă iubeşti.[231]

La Schitul Oancea n-a mai putut rămâne. „Deci, văzând ura lor, eu totdeauna m-am retras ca să-mi găsesc mântuirea în pace".[232] La cerere, Părintele Nichifor a fost degrevat de ascultarea de stareţ, la 27 februarie 1950, şi închinoviat ca slujitor la Schitul Sihastru, căci stareţul pe care-l înlocuise la Oancea nu-l suporta, ba chiar îl prigonea făţiş. În interogatoriul pe care Securitatea din Bacău i l-a luat câţiva ani mai târziu, la 10 noiembrie 1954, Părintele Nichifor avea să mărturisească: „Stareţul de la această mănăstire m-a bătut şi m-a dat afară, după aceasta fiind transferat din nou la Mănăstirea Sihastru, unde am reînfiinţat ciclul II şi am fost utilizat profesor la şcoala monahală".[233]

231. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 102.
232. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 26.
233. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 30.

20.
La Schitul Sihastru

La Schitul Sihastru, Părintele Nichifor a renovat biserica.[234] Starea de degradare a lăcaşului de cult şi a vieţii de obşte erau vizibile. Un fost vieţuitor al schitului, Părintele Valerian Grecu, mărturiseşte:

> M-am dus la Sihastru. Acolo l-am găsit pe Părintele Nil (Nichifor, *n.n.*) Dorobanţu. Asta vreau să vă spun. Doi călugări erau bătrâni acolo, mănăstirea era părăsită, lumină nu (...) Mi-a plăcut pustnicia aceea. (...) Tăiau doi călugări la beşchie. Îl ştiam, că l-am văzut la Vladimireşti. «Ce spune, măi, beşchia asta?»". Părintele Nichifor asocia sunetul beşchiei cu numele lui Iisus, explicându-le monahilor că până şi beşchia spune „Iisus, Iisus, Iisus". „«Voi ziceţi *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi, păcătoşii*?». «Nu». «Ziceţi, măi!».[235]

Părintele Nichifor căuta să apere patrimoniul duhovnicesc al monahismului, orientându-i pe monahi spre slujirea zilnică a Sfintei Liturghii, căci în unele schituri nu se împlinea această nevoinţă, şi spre rostirea neîncetată a rugăciunii lui Iisus. Acest patrimoniu duhovnicesc era ameninţat, pe de o parte, de lenevirea şi delăsarea monahilor, iar pe de altă parte, de accentul pus pe munca fizică, lucru care limita practicarea nevoinţelor

234. *Ibidem.*

235. Vezi înregistrarea „Monahul Valerian Grecu despre ieroschimonahul Nil Dorobanţu", de la 4:14 la 5:04. Vezi şi APIA, *Mistica*, f. 29: „Dar ce aveţi de zis de fierăstrăul automat sau simplu, care strigă de zor şi în sărbători când lucraţi: «Iisus!»".

desăvârşirii. De aceea, oriunde se ducea şi găsea neorânduială în privinţa slujirii euharistice, a rugăciunii inimii, a jurământului preoţesc sau a făgăduinţelor monahale, Părintele Nichifor mustra direct şi aspru.

Alteori, căuta chiar el să plinească ceea ce nu se plinea în obştea călugărească, fapt care stârnea de cele mai multe ori diverse reacţii negative.

> La noi – îşi aminteşte Părintele Valerian Grecu – era stareţ pe timpul acela Dosoftei Mocănaşu. Aţi auzit, poate. Și nu prea făcea Liturghie des. Avea şi el scăderile lui. (...) N-aveam prescuri. Și Părintele Nil (Nichifor, *n.n.*) Dorobanţu a zis aşa: «N-aveţi prescuri?». «Nu». «Bine. Staţi ca nişte trântori acolo, dormiţi?». «Da». Stareţul: «Ce-i cu tine, măi scrântitule?». Și până la urmă ne-am culcat. Am făcut Utrenia, ne-am culcat. Și, la miezul nopţii, se aude dalang, dalang, clopotul. Trăgea clopotele. (...) Au sărit stareţul, economul. «Păi, e nebunul acela acolo». Și a venit cu un clopoţel la fiecare: «Sculaţi, trântorilor, că am adus prescuri!». S-a dus peste munte la Buciumeni, a venit cu prescură şi a făcut Liturghie. Nu prea i-a convenit stareţului (...).[236]

În perioada în care a fost la Schitul Sihastru, Părintele Nichifor se nevoia cu multă râvnă duhovnicească. Iar slujirea euharistică îi era însăşi viaţa. Simţea că ar muri fără Sfânta Liturghie. Numai că nu toţi rezonau cu trăirea aceasta euharistică şi, de aceea, considerau râvna Părintelui un motiv de împotrivire şi chiar de derâdere.

Îşi păstra ascuns chipul ascetic, însă unii monahi au văzut în el un om de o mare dispoziţie la jertfă. Una dintre nevoinţele sale

236. Vezi înregistrarea „Monahul Valerian Grecu despre ieroschimonahul Nil Dorobanţu", de la 5:05 la 6:24.

era aceea că, oriunde se ducea, nu vieţuia într-o chilie obişnuită. De când intrase ca frate de mănăstire, vieţuise în clopotniţă sau într-o cămăruţă insalubră. Chiar şi dintre monahi, erau puţini care înţelegeau de ce Părintele Nichifor dormea ori în clopotniţă, ori în grajd cu animalele. „A stat o perioadă şi la noi, la Sihastru – mărturiseşte Părintele Sebastian Dediu; dar el nu a luat chilie în incinta mănăstirii, ci peste şosea, unde aveam grajdurile cu păsări şi animale. Însă nu l-a văzut nimeni dormind, nu l-a văzut nimeni mâncând”.[237]

Această nevoinţă era o pogorâre, o smerită vieţuire, după pilda Mântuitorului Iisus Hristos, care se născuse într-o iesle, încălzit de suflarea caldă a dobitoacelor. Nu se considera pe sine, sluga, mai vrednic decât Stăpânul său. Felul acesta de nevoinţă, ca şi multe alte fapte, gesturi, reacţii neobişnuite, îi atrăseseră eticheta de „zănatic”. Însuşi stareţul îl numea „scrântit”. Imaginea „monahului scrântit” a căpătat, astfel, o consistenţă din ce în ce mai mare în mediul monahal şi, în general, în cel bisericesc, încât mulţi îl socoteau pe Părintele Nichifor de-a dreptul nebun, cu atât mai mult cu cât nevoinţele lui nu se înscriau în zona normativă a monahismului sau în cercul strâmt al socotelilor lor omeneşti privind monahismul.

Avea o potecă prin pădure la Mănăstirea Buciumeni – poteca lui. Totdeauna, în miez de noapte, mergea la maici şi le făcea moliftele Sfântului Vasile cel Mare, pentru că, spunea el: «Maicile sunt mai ispitite ca noi, călugării!». Le aduna în miezul nopţii şi le citea moliftele. Dar în fiecare miez de noapte! La noi, în mănăstire, mergea pe la atelierul de tâmplărie şi le spunea băieţilor: «Uite fierăstrăul, îl auziţi?». «?!». «El acum zice: Iisus, Iisus, Iisus...!». Celor care băteau

237. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod: din viaţa Părintelui Sebastian Dediu*, Editura Anima Essence, 2022, p. 19.

> cuie la scaune le-a zis: «Dacă nu sunteţi adevăraţi călugări, voi acum îi bateţi cuie lui Iisus!».[238]

Părintele Nichifor era tot timpul atent la mişcările lăuntrice ale inimii şi încerca să transmită şi monahilor din schit această grijă duhovnicească, pentru ca nu cumva monahismul să se confunde cu o alternare între munca fizică abrutizantă şi rânduiala tipiconală, şi aceea intermitentă. Nevoinţa monahului, după cum le dădea de înţeles, era păzirea minţii şi rugăciunea inimii. Orice amănunt al vieţii exterioare putea constitui un argument pentru pogorârea minţii în inimă. De aceea, dacă tăia cu fierăstrăul, monahul trebuia să prindă imediat cu mintea cuvintele rugăciunii după ritmul acelei lucrări. Dacă bătea cu ciocanul, atunci putea rosti rugăciunea inimii în ritmul muncii sale. Fiecare ascultare devenea astfel o ridicare a minţii de la cele de jos, cele materiale, la cele duhovniceşti.

Părintele Nichifor punea accent pe această asceză a minţii, care era, în fond, o osteneală. Iar el chema pe toţi monahii la osteneală, certându-i pentru lene. Căci, dacă se osteneau fizic, cu atât mai mult se cuvenea să se ostenească în duh. Iată cum le grăia:

> Să fugim de lene, de trândăvie, să ne supunem cu uşurinţă lui Hristos şi duhovnicilor, făcând cu râvnă şi fără întârziere cele poruncite, mai ales cele ce ne smeresc şi sunt împotriva voii şi pornirilor fireşti. (...) Să nu cădem în lene, când atâtea lucruri bune am putea face, că lenea striveşte voinţa, orice nevoinţă şi osteneală duhovnicească. Lenea v-a orbit mintea, ca să nu observaţi pe ce gând iraţional rău se întemeiază şi nu vreţi să săvârşiţi nici faptele de care sunteţi datori, nu vă lasă să pliniţi binele şi vă sileşte să-l amânaţi, dar «blestemat este care face lucrurile lui Hristos cu lenevire» (*Ier* 48, 10). Faceţi binele la vreme cuvenită, cu gând hotărâtor, căci o singură înălţare a

238. *Ibidem*.

minţii la Hristos, o umilă metanie şi plecare de genunchi la pământ, spre cinstirea şi slava lui Hristos, sunt mai scumpe decât toate comorile lumii. Şi când lăsăm lenea şi ne silim la cele bune pentru Hristos, Sfinţii Îngeri duc în împărăţia lui Hristos cununa glorioasă a biruinţei. O, leneşilor, a luat Hristos harul şi v-a dezmoştenit de ceruri, ca pe cei chemaţi la nuntă, care n-au venit din cauza ţarinii şi a afacerilor! (*Mt* 22, 16). Împărăţia cerurilor se ia cu năvală şi silitorii pun mâna pe ea (*Mt* 11, 12). Să avem virtutea sârguinţei, să începem ruga ca şi cum ne-am ruga o oră, apoi, prin *habitus*, ne rugăm şi o zi şi toată viaţa; să reluăm ruga după întrerupere, la fel slujba, munca etc., şi să nu aibă inima de-a face cu altceva.[239]

Preocuparea Părintelui Nichifor pentru nevoinţa lăuntrică era o necesitate. Mulţi nu înţelegeau mustrările pe care le făcea public, căci nu se cuvenea monahului să fie leneş întru paza minţii, ci în toată vremea „să se silească", aşa spunea Părintele, după cuvântul Scripturii, să ajungă la rugăciunea neîncetată. „Trebuie să zicem ruga inimii interioară pururi, pretutindeni".[240] Această silă-sârguinţă era un exerciţiu continuu, care făcea nu numai să nu se stingă râvna inimii, ci să se înteţească din ce în ce mai mult dorul după Hristos.

Să ne străduim pentru viaţa veşnică, mişcând gândul, raţiunea, sentimentul, voinţa, credinţa, nădejdea, limba, buzele, organele, celulele, hormonii, marele simpatic vegetativ şi inima, simţurile trupeşti şi psihice în slujba lui Hristos. Purificarea, iluminarea, unirea mistică sunt în Hristos. Noi suntem gata de a face din suflet şi trup altare de jertfă ale lui Hristos.[241]

239. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, pp. 74-76.
240. *Ibidem*, p. 76.
241. *Ibidem*, pp. 77-78.

Toate acele cuvinte transmiteau o vie şi rar întâlnită hotărâre de a fi următor al lui Hristos. Părintele Nichifor nu intrase în monahism dintr-o oarecare toană de moment, ci fiindcă monahismul era calea sfintelor nevoinţe lăuntrice prin care monahul putea sui pe treptele desăvârşirii: curăţire, luminare şi îndumnezeire. Tot acest urcuş duhovnicesc îi era clar Părintelui Nichifor, fiindcă aceasta îi era teologia practică, şi, cu această conştiinţă, căuta să-i tragă pe monahi spre înţelegerea lucrării înalte la care erau chemaţi.

Fiindcă exista multă limitare, blazare, inerţie şi neorânduială în schituri şi mănăstiri, strigătul Părintelui Nichifor de lucru osârdnic al pocăinţei, adică al schimbării minţii, era privit cu reţinere. Atât prejudecăţile din mediul monahal, cât şi contextul politic au conturat, treptat, o anumită percepţie asupra vieţii şi lucrărilor sale. Însă, la adăpostul părutei nebunii, cuvântul său a devenit misionar prin satele din jurul schitului, chemându-i pe tineri la slujirea călugărească, aluat nou, frământătură nouă, spre rectitorirea monahismului românesc. „Venea des la Sihastru – îşi aminteşte Părintele Haralambie Herescu –, şi mult popor din satele învecinate, Homocea, Lespezi, venea să îl asculte. În oraşul Adjud găsea adăpost şi mângâiere la preotul Strat Vasile, ce îl ocrotea şi îl găzduia în casa sa. Predica aspru, reuşea să stoarcă multe lacrimi şi să mângâie sufletele oamenilor”.[242]

Criza monahismului românesc nu putea fi remediată decât prin măsuri aspre. Iar măsura Părintelui Nichifor era pocăinţa, pocăinţa şi iar pocăinţa. El însuşi era măsura acelei pocăinţe, care nu avea deloc înfăţişarea discursului sau a elocvenţei, ci a vieţii celei noi în Hristos asumate întru totul.

> Să fim în suflet ca într-o pustie interioară; să ne umplem de Hristos; să ne curăţim de orice patimi şi cu mintea, şi cu trupul;

242. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., pp. 137-138.

să avem împărăţia cerurilor, veacul, mileniul, măsura, formula, ecuaţia a opta înlăuntrul nostru. (...) Să ne despătimim, să ne curăţim în inspiraţie-expiraţie, răsuflare, ruga respiraţiei.[243]

Fiecare, la măsura lui, putea contribui la renaşterea monahismului românesc. Părintele Nichifor se călăuzea după chipul patristic al vieţuirii călugăreşti, având harismele sale de la Domnul. De aceea era inimitabil. Părinţii duhovniceşti avertizau pe cei care ar fi vrut să urmeze modului său de vieţuire, un mod foarte puţin obişnuit în spaţiul monahal românesc, din cauza chipului ascetic aspru şi, mai ales, a harismei nebuniei în Hristos. „Unul dintre băieţii noştri – mărturiseşte Părintele Sebastian Dediu – voia să-i urmeze viaţa Părintelui Nil (Nichifor). Dar Părintele Ioan (Iovan, *n.n.*), duhovnicul nostru, a transmis să nu încerce nimeni, că nu reuşeşte. A încercat totuşi unul; se nevoia dormind pe o scară, se legase de păr cu o sfoară şi aşa s-a chinuit vreo şase luni băiatul acela. A plecat din mănăstire, ca să apară după şase luni miliţian".[244]

Bineînţeles că toată lucrarea duhovnicească a Părintelui Nichifor a alertat Securitatea. Fiecare mişcare a sa era sub lupa autorităţilor, aşa cum reieşea din referatele întocmite în acea perioadă de Serviciile Judeţene de Securitate din Tecuci şi Focşani către Direcţia Regională Galaţi. Erau raportate numirea sa ca stareţ la Schitul Tarniţa[245], apoi mutarea la Schitul Oancea[246], trecerea la Schitul Sihastru şi apoi la Schitul Brazi[247].

Supravegherea informativă era continuă, întrucât Securitatea Galaţi deţinea informaţii că are puterea de a atrage pe tineri

243. Idem, *Mistica*, p. 80.
244. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 19.
245. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 16.
246. *Ibidem*, f. 18.
247. *Ibidem*, f. 19.

la monahism. Totodată, se propunea strângerea materialului compromițător.[248]

Deşi trimis în locuri pustii, Părintele crea în jurul său o mişcare duhovnicească de neînţeles pentru urmăritorii săi. Un monah atrăgea zeci şi sute de oameni prin cuvântul său de pocăinţă. Fără să poată fi controlat nici de autorităţile de stat, nici de cele bisericeşti întru totul, străbătea satele din jurul schitului şi le propovăduia cuvânt viu cu un adevărat zel apostolic. Oriunde se ducea, în jurul său se strângeau oameni pe care el îi întărea în credinţă.

Se dusese vestea – mărturiseşte acelaşi Părinte Sebastian Dediu – că «Nil răscoleşte lumea», şi atunci a venit comandantul de la Securitatea din Tecuci, împreună cu alţi securişti. El trecea şoseaua şi, încins cum era, cu picioarele goale, securiştii nici pomeneală să se gândească că ar fi tocmai Părintele Nil (Nichifor, *n.n.*). Auziseră de el că este licenţiat în Teologie şi doctor în Filozofie (cunoştea mai multe limbi străine). De aceea nu-şi puteau închipui că tocmai el era! Crezând că e un frate obişnuit de la grajduri, dă mâna cu el. Nu i-a dat drumul comandantului de mână şi i-a zis: «Noi acuma am făcut Crucea, legătura noastră cu Crucea!». Și a început problema Sfintei Cruci; l-a băgat în filozofie, habar nu avea! Până la urmă îi zice: «Haina cum este?». «Păi, făcută de fabrică!», a răspuns securistul. «Nu e ţesută cruce? Și omul e cruce!». Iar la urmă le zice: «Băi, voi sunteţi de paie; dacă vă dă foc, nu se alege nimic de voi!».[249]

248. *Ibidem*, f. 30.
249. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 19.

21.
Alte dislocări. Duhovnic la Schitul Brazi

La 14 martie 1950, Părintele Nichifor pleca, în urma unui ordin de detaşare, de la Schitul Sihastru la Schitul „Sfântul Ioan" din comuna Panciu, judeţul Putna[250]. Cu toate că dislocarea lui se făcea cu un anumit scop, în puţinul timp de câteva luni cât a rămas la acest schit, Părintele Nichifor s-a implicat total în reînnoirea vieţii monahale, căci „am fost ca duhovnic şi reîntemeietor al Mănăstirii Sfântul Ioan şi Brazi".[251]

Părintele ajunsese la un schit sărac material şi împuţinat duhovniceşte. Se impunea reîntemeierea obştii monahale de acolo pe slujirea liturgică şi pe creşterea conştiinţei eclesiologice. O astfel de lucrare nu numai că nu era deloc uşoară, dar cerea un efort neomenesc, adică o lucrare ascetică umbrită de harul Duhului Sfânt. Doar astfel încep să se vadă semnele rectitoririi. Mai târziu, când acuzele au început să vină din toate părţile, în schimbul binelui făcut, Părintele Nichifor avea să-i mărturisească exarhului Melchisedec, care-i era apropiat, durerea sa.

> Cu binecuvântare sinceră, voi face bine celor ce mă hulesc, aşa cum la Brazi aţi văzut cum am adus bani, vacă cu viţel, am spoit cu aur şi argint potire, pe care le ţineau sub zdrenţe, sub săpun şi gunoaie. Am împodobit Sfânta Biserică, iar troiţa de la drum era pregătită încă de anul trecut pentru Tarniţa şi am dat-o tot la Brazi. Până şi toaca Tarniţei am dat-o lor. Și sănătatea mea – aţi văzut unde locuiam – şi viaţa mea şi sufletul meu încercat mi l-am pus pentru ele, ca să se îndrepte

250. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 7.
251. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 30v.

> și încă nu voi înceta de a-l pune, răbdând până la sfârșit, când va birui Iisus Biruitorul.[252]

Cu o parte din obștea Schitului Brazi, Părintele Nichifor avea o apropiere mai mare, deoarece mai multe dintre ele îl ajutaseră încă din 1949 la rectitorirea Schitului Tarnița.

> Ele au fost în septembrie 1949 ctitore ale Schitului Tarnița, când acesta n-avea nici lingură, nici pat, nici scaun. Au muncit cu mâinile lor, tăind tot parchetul afectat pentru lemne, au refăcut toate ruinele și le-au însuflețit, au împodobit biserica. (...) Au transformat viața în duh, ca să scoată din amorțire satele dimprejur, țineau Psaltirea și Liturghia permanentă. Personal, le-am trimis o parte la Brazi și o parte la Trotușanu, până se înființează Tarnița de maici.[253]

Părintele Nichifor ținea la întreaga obște, însă, în mod aparte, prețuia nevoința acelor maici care suferiseră și sufereau în continuare prigoana cea dinăuntru. De multe ori desconsiderate, neprețuite la adevărata lor valoare, nerecunoscându-li-se nevoința, fiindcă rectitorirea Schitului Tarnița avusese ca împotrivitoare însăși inerția duhovnicească a celor care viețuiau acolo, de multe ori în primejdie de moarte, căci maicile erau nevoite, după încheierea lucrului, să traverseze Putna, fie pe vreme bună, fie pe ploaie, amenințate, puse la canon lipsit de sens duhovnicesc, ocărâte și chiar bătute, aflau odihnă în cuvântul ieșit din inima compătimitoare a Părintelui Nichifor. „Chiar în timpul slujbei – spune Părintele Nichifor –, când eu eram acolo, s-au întâmplat aceste lucruri odioase”.[254]

252. Pr. Dumitru-Ionel Adam, *Părintele Nil Dorobanțu – nebun pentru Hristos și flacără vie a monahismului sec. al XX-lea*, Editura Babel, Bacău, 2024, pp. 145-146.
253. *Ibidem*, p. 146.
254. *Ibidem*.

O obşte monahală vie, lucrătoare, se naşte cu multă trudă. Securitatea nu agrea însă o revigorare a monahismului. De aceea propunea dislocările dese. În fond, dislocările făceau parte din planul Securităţii şi, la început, erau impuse aparatului administrativ-bisericesc, iar mai pe urmă, însăşi administraţia bisericească îşi însuşea modul acesta operativ şi acţiona în consecinţă faţă de persoanele care atrăgeau atenţia autorităţilor prin lucrarea lor duhovnicească. Prin aceasta se urmărea ruperea legăturilor duhovniceşti dintre Părintele duhovnicesc şi comunitatea care se forma în jurul lui, oriunde s-ar fi dus. Cu toate că nu era deloc uşor pentru Părintele Nichifor, făcea ascultare şi se ducea acolo unde era detaşat prin ordin episcopal. Îşi dădea seama că Dumnezeu îngăduie astfel de decizii, însă proiectul renaşterii monahismului românesc nu se întrerupea, ci intra într-o nouă etapă.

Timp de două luni, Părintele Nichifor a lucrat la construirea chiliilor, a trapezei, la renovarea bisericii, la cultivarea terenului arabil, fără să nesocotească nevoinţa lăuntrică.[255] La 5 mai 1950, Episcopia Dunării de Jos trimitea o adresă conducerii Schitului „Sfântul Ioan" din comuna Panciu, în care se menţiona că Părintele Nichifor a fost detaşat ca stareţ la Schitul Tarniţa.[256]

255. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 37.
256. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 3.

22.
Din nou Stareț la Schitul Tarnița

La 1 iunie 1950, Părintele Nichifor era numit, prin ordinul episcopal nr. 16879, stareţ la Schitul Tarniţa, în locul ieromonahului Teodosie Stoleru.[257] La foarte scurtă vreme, fiind în pericol de a fi desfiinţat, din cauza numărului mic de vieţuitori, Episcopia a luat decizia ca monahii de acolo să fie mutaţi în alte mănăstiri şi schituri, iar schitul să se transforme în chinovie de maici.[258] „Am fost luat apoi cu ordin şi pus să schimb Mănăstirea Tarniţa din mănăstire de călugări în mănăstire de maici, ceea ce am făcut”.[259]

În plină epocă a persecuţiilor şi a reducerii personalului monahal, în scopul desfiinţării mănăstirilor, Părintele Nichifor a avut curajul de a merge contra acestui curent ideologic, stârnind tot felul de sentimente contradictorii, alertând atât personalul administrativ-bisericesc, cât şi Securitatea. „A răscolit sate întregi în jurul Tarniţei”[260], spunea Părintele Sebastian Dediu. Însă lucrarea sa duhovnicească din schit şi în afara lui era schimbarea vieţii întru omul cel nou. Nu era o rătăcire fără sens, o „dromomanie”, în sens patologic, ci un chip tăinuit, în acel context, spre vestirea pocăinţei. Părintele Nichifor fusese trimis la acest schit aflat la 900 de metri altitudine, unde accesul nu era deloc uşor, tocmai pentru a i se limita aria de influenţă, pentru a nu mai fi în vizorul autorităţilor. Numai că acolo, în acele condiţii, Părintele Nichifor a reînviat viaţa monahală.

257. *Ibidem*, f. 4.
258. *Mănăstirea Tarniţa*, Editura Episcopiei Buzăului şi Vrancei, 2009, p. 8.
259. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 30v.
260. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 19.

Monahismul slăbit din zona Vrancei a renăscut, iar pe el s-a sprijinit credinţa oamenilor simpli, care ar fi slăbit şi ea într-atât, încât s-ar fi pierdut, poate, în cele din urmă, fără un om duhovnicesc de talia Părintelui, care, aşa cum dau mărturie monahii din acea vreme, avea o lucrare pe care Dumnezeu i-o încredinţase.

> Nişte predici – mărturiseşte Monahia Heruvima Petrea, una dintre vieţuitoarele de atunci – ziceai că Iisus Hristos e-n vorbele lui. (...) Vai, venea lumea puhoi! (...) Stătea lumea şi plângea cu hohote. (..) Făcea Sfânta Liturghie zilnic. Unde se trezea, avea Antimisul, Sfântul Antimis, şi făcea Sfânta Liturghie. Unde ajungea, el făcea Sfânta Liturghie, veneau la spovedit mulţi. (...) Avea o viaţă foarte aleasă. Era trăitor de Hristos.[261]

Părintele Nichifor obişnuia să se retragă la cota 1001 a Măgurii Odobeşti, acolo unde se ruga în deplină pustietate. Iar locurile acelea răsunau noaptea de cântări duhovniceşti şi de strigarea numelui lui Iisus. Și nu o dată, ci de multe ori, Părintele striga: „Să mă auzi, Doamne, din nemernicia mea, să-Ţi faci milă cu mine, păcătosul!”.[262]

Vestea despre chipul vieţuirii sale pustniceşti a atras pe mulţi tineri doritori de nevoinţă, care căutau pilde vrednice într-o lume tot mai apăsătoare şi mai potrivnică dreptei credinţe. Aşa că mulţi se îndreptau spre Tarniţa.

> Io-s din Vrancea, îs vrâncean – povesteşte Părintele arhimandrit Serafim Măciucă, vieţuitor al Mănăstirii Nicula. Și am auzit de Mănăstirea Tarniţa, că este un pustnic acolo. (...) şi auzeam o voce prin pădure: «Sfinte Dumnezeule», cântări

261. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima”, de la 5:45 la 7:43.
262. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 116.

din ăstea frumoase. Dar o voce, aşa, nici de bărbat, nici de femeie. Și apoi, eu deja rătăcisem drumul. De la Găgeşti până la Tarniţa îs 14 kilometri. Prin pădure (...), prin hârtoape. Și eram pierdut deja prin spaţiul ăla acolo. Și acuma eu eram disperat, vreo lighioană, fiare sălbatice, ceva. (...) Răspund şi eu. Tot cu «Sfinte Dumnezeule». Una el, una eu, şi ne-am apropiat cu ajutorul ecoului care se-auzea prin pădure. Era noapte, nu se vedea nimic, nici copacii, dădeai cu capul prin copaci. Când ne-am întâlnit, mi-a zis pe nume.[263]

Tânărul s-a speriat atunci, fiindcă Părintele acela nu-l văzuse niciodată. S-a gândit să nu fie, cumva, printre cei care erau pe urmele sale, ştiindu-se supravegheat. Însă realitatea era alta. Aşa cum avea să-şi dea în curând seama, Părintele Nichifor avea harisma străvederii. Împreună, s-au hotărât să vieţuiască în pustia acelor locuri.

> Am stat vreo patru ani. (...) S-adunaseră puhoi de fete acolo, puhoi de fete, şi erau vreo 30 de băieţi. (...) M-a pus să citesc la Psaltire la cota 1001, undeva mai sus. Și apoi eu, unul, trebuia să zic: «Mă cam tem! Dacă dau de vreo fiară sălbatică flămândă – eu fac cum îmi spuneţi – mă mănâncă şi nu-i nici o problemă». (...) Când au început, măi frate, urşii ceia pe-acolo, trosneau crengile pe-acolo, şi-apoi eu la Psaltire (strigând rugăciunea, *n.n.*): «Doamne, auzi rugăciunea mea!». Nu mai ziceam acum din carte, strigam cum mă lua gura, auzeam fiarele sălbatice în jurul meu.[264]

Părintele Nichifor socotea că, dacă Domnul voieşte ca schitul să fie reîntemeiat, aceasta este numai lucrarea de Sus, iar el, doar

263. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 1", de la 0:05 la 2:11.
264. *Ibidem*, de la 3:26 la 6:05.

un umil slujitor. Niciodată nu a manifestat o dorinţă personală de a fi urmat de mulţimi, de a fi înconjurat de oameni. Era harul cel care atrăgea tot timpul tineri la viaţa monahală. El îi numea „copii", căci Domnul îi dăduse lucrarea părinţimii duhovniceşti, în virtutea căreia înainta pe cale, se frământa pentru ei, îi creştea pentru ca fiecare să-şi înţeleagă menirea.

> I-am înţeles pe copii – mărturisea Părintele Nichifor exarhului. Ştiu de ce au venit. I-a trimis Iisus la Biserica Preasfintei Sale Maici. Diavolul nu redeschide mănăstiri, deci redeschiderea Tarniţei, pentru moment, este opera lui Hristos-Iisus. Cine nu le admite gestul lor luptă contra lui Dumnezeu, cum spunea Gamaliel Sinedriului. (...) Au venit copiii să cânte psalmi şi laude Preasfintei Născătoare de Dumnezeu – şi cine vine îşi vinde tot şi urcă spre obştea Tarniţei. (...) De când au venit, vin mereu de peste dealuri şi munţi nesfârşiţi, din oraşe, din sate, vine secerişul singur spre a fi legat snopi pentru prescura euharistică, vin cu duiumul, încât vă solicit încă doi preoţi sau măcar unul, pentru a satisface cererile poporului însetat şi flămând de Iisus. Tarniţa a început să atârne de cer. E atâta entuziasm, că am impresia că, dacă aţi da binecuvântare, am zidi o biserică din cărămidă şi lemn. Chiar trei pictori s-au oferit să ne execute gratuit în frescă pictura eventuală.[265]

Lucrarea duhovnicească a Părintelui Nichifor a cauzat invidie, resentiment şi supraveghere informativă. Harisma Părintelui de a atrage tineri la monahism nu a avut deloc mulţi oameni care să o recunoască. Cu toate că monahismul traversa o perioadă critică, cu toate că vetrele monahale stăteau sub ameninţarea continuă a desfiinţării din lipsă de vieţuitori, cu toate acestea, zecile, apoi sutele de tineri (după mărturia exarhului) care s-au

265. Pr. Dumitru-Ionel Adam, *Părintele Nil Dorobanţu*..., p. 147.

îndreptat spre Tarniţa, dar şi spre alte schituri, revigorându-le duhul şi înnoindu-le obştea, au constituit un motiv suficient pentru o campanie de discreditare în mediul bisericesc.

Faţă de litera regulamentului, modul acela de slujire cădea sub incidenţa unor grave abateri, care cereau şi sancţionări pe măsură. Mulţi s-au grăbit să-l socotească „extremist", „necanonic", însă Părintele Nichifor nu făcea altceva decât să-I urmeze lui Hristos, potrivit talanţilor încredinţaţi. Etichetele care i se tot adăugau în anii aceia se insinuau atât pe filieră ideologică, cât şi pe fondul îngustimii lăuntrice. Însă lucrarea sa duhovnicească de renaştere a monahismului în Vrancea continua.

> Și-s din comuna Garoafa era, şi-acuma satul Ciuşlea (Vrancea, *n.n.*) – mărturiseşte Maica Timoteea Bucur, vieţuitoare în Mănăstirea Recea din Vrancea. (...) Când s-au dus părinţii mei la mănăstire, acolo au auzit de Părintele Nichifor că era tare credincios. Și atunci i-a zis: «Pe cine aveţi?». «Mai am o fată acasă». «S-o daţi la mănăstire!». «Nu pot s-o dau la mănăstire, că am de muncă, că am un hectar de vie». Și zice: «Nu pot». «Uite ce, o aduci aici». De-acolea, ce-a zis tata: «Du-te!». «N-am cu ce s-o întreţin». El a zis că: «Lasă că-i dau eu».[266]

Iar Părintele Nichifor a făcut un gest prin care arăta că nici el nu are nimic, decât rasa monahală, însă nădejdea era la Dumnezeu, fiindcă el se milostiveşte spre tot omul.

> De-acolea s-a dus mama să se mărturisească la el, tot aşa, şi-atunci i-a spus: «Ai o fată acasă?». «Da, am». «S-o dai la mănăstire». «Ce să fac, dacă avem un hectar de vie şi nu are

266. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Timoteia Bucur", de la 0:09 la 0:56.

cin' s-o muncească şi trebuie să steie...». «Nu, nu, nu, o daţi la mănăstire». Și pe urmă, dacă i-a dat canon şi ei, şi lu' tata, la fel, atunci a spus: «Hai la mănăstire!», mi-a zis tata.[267]

Apropierea de el, ca fii duhovniceşti, atrăgea nu de puţine ori o atitudine potrivnică. Părintele Nichifor îndemna totdeauna la răbdare, după cum însuşi înţelegea să se poziţioneze un monah faţă de avalanşa de bârfe, contestări şi de acuze nedrepte. Chipul în care povăţuia era totdeauna patristic.

Și acum dacă m-am dus la mănăstire acolo, erau maicile acelea care (erau venite, *n.n.*) dintru întemeierea mănăstirii de la Trotuşanu. Și erau nişte maici, săracele, ce să mai zici, nu ţineau la Părintele deloc. Și dacă mă vedeau pe mine că... M-a văzut odată că vorbesc. Îmi ziceau ele nu ştiu ce, şi Părintele m-a observat. Ce zice? «Am văzut c-ai stat de vorbă cu acelea. Te duci la mormânt, iei în gură pietre şi stai acolo la mormânt, până ţi-a răspunde». M-am dus la mormânt, am luat pietre în gură, am venit înapoi. Zice acuma: «Știi ceva ? Ce ţi-a răspuns acolo?». «Nu mi-a răspuns nimic». Și-a zis: «Aşa să nu răspunzi nici tu, când îţi zice cineva ceva!».[268]

Părintele însuşi se nevoia în chipul duhovnicesc al răbdării, nerăspunzând potrivnicilor săi, ba chiar rugându-se pentru ei. De pe-atunci începuseră să se adune tot mai mulţi contestatari ai Părintelui Nichifor. În mediul bisericesc, bruiat de o percepţie negativă la adresa lui, se deschideau anchete cu scopul de a-l judeca şi de a-i sancţiona „misticismul". Însă Părintele ieşea de fiecare dată din mijlocul lor, precum Mântuitorul Iisus Hristos ieşise de-atâtea ori din mijlocul iudeilor care voiau să-l ucidă.

267. *Ibidem*, de la 1:05 la 1:33.
268. *Ibidem*, de la 2:34 la 3:22.

„Protopopul Strechie de la Focşani – povesteşte Părintele Sebastian Dediu – şi-a adunat preoţii şi l-a chemat să-l tragă la răspundere, să-l ancheteze, să-l judece. Îl aşteptau, iar între ei erau şi fumători. Când a intrat, le-a zis: «Eu am venit să Îl întâlnesc pe Hristos în fumul ăsta de ţigară?». Nu au plecat unul câte unul? Dar l-au mai chemat vreodată?”.[269]

E adevărat că Părintele Nichifor avea o prezenţă fizică firavă, în care nu se vedea nimic însemnat, la prima vedere. Cu picioarele goale, cu haine uzate, încins la brâu cu o funie, nici măcar cu o curea, trecea în ochii autorităţilor tot mai mult drept „un călugăr vagabond”. Într-o notă informativă a lui „Bahus”, din 30 mai 1949, Părintele Nichifor era prezentat ca un „călugăr vagabond şi nimeni nu ştie de rostul lui”.[270] Nu doar autorităţile de stat exprimau această opinie, ci chiar autorităţile administrativ-bisericeşti. Comportamentul lui atipic, îndrăzneala de a sluji până la capăt lui Hristos, umplând schiturile pustii şi izolate ale Vrancei de tineri monahi, evlavia desăvârşită faţă de sfintele slujbe şi, mai ales, faţă de Sfânta Liturghie completau imaginea unui monah aflat în „neorânduială”, „neascultător”, care cutreieră mănăstirile, fără să poată sta într-un loc. Ca şi în cazul Bătrânului Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos, această nestatornicie i-a nedumerit pe mulţi.[271]

Când supravegherea informativă a Securităţii se înteţea, Părintele se ascundea în casa vreunui creştin evlavios. „Când venea – mărturiseşte doamna Victoria Perişoară din Focşani – se umplea casa de lumină, vă spun. Şi-l vedeam în lumina taborică

269. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 20.
270. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 3.
271. Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul...*, p. 18. În viaţa Bătrânului Irodion întâlnim şi alte asemănări cu Părintele Nichifor. Vezi *Ibidem*, p. 19: „Astfel, se perinda din loc în loc, râzând de lume şi batjocorind pe demoni. A trebuit să îndure ocări, izgoniri şi vorbe rele, pentru a păzi harul ce-i fusese dat de la Dumnezeu”.

pe Părintele. Chiar dacă era aşa (apropiat, *n.n.*) şi cu noi, şi cu copiii, şi «Părinte, Părinte», dar era distanţa, o simţeam, o ştiam şi vedeam: se lumina casa când venea dânsul".[272]

Adeseori se adăpostea în casa binecredincioasei familii Ponea din Petreşti (Vrancea). Acolo Părintele avea camera sa şi o uşă special făcută pentru a putea ieşi prin grajdul de vite în grădină şi, de acolo, în uliţa paralelă, la o posibilă descindere a autorităţilor. „Părintele umbla mai mult noaptea – povesteşte doamna Marta Ponea – pentru că era fugărit de Securitate. Se ferea. Iar când apuca să facă vreo slujbă, mai mult să predice pentru credinţă, se strângea în centrul oraşului Focşani... Lumea venea ca la Maglavit. Ziceai că e sărbătoare. După ce termina, trebuia să fugă imediat. El totdeauna era un fugar. Era hăituit".[273]

Părintele Nichifor însă nu putea sta într-un loc, fiindcă ordinele de dislocare erau date tocmai pentru monahi care ieşeau din litera regulamentului, având îndrăzneala de a merge în răspăr cu linia oficială. Apoi, lucrarea lui duhovnicească a căpătat anvergură prin misiunea neobosită prin satele din jurul schiturilor în căutare de tineri, adică de aluat nou şi bun, pentru monahismul românesc. Ofensiva aceasta duhovnicească era ameninţătoare pentru regim, dar şi pentru administraţia bisericească. Tocmai de aceea protopopul îl chema în anchetă. Numai că, dacă făptura firavă a Părintelui îl arăta atât de neînsemnat, totuşi statura lui duhovnicească impunea respect oricui. Mustrarea lui directă ruşina pe orice funcţionar zelos. Aşa se poate înţelege de ce nu a mai fost chemat într-o anchetă locală. În schimb, administraţia episcopală intra prompt în acţiune la ordinul Securităţii.

272. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 2", de la 3:44 la 4:08.
273. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte familia Ponea 1", de la 1:09 la 1:50.

23.
Scrisoarea Părintelui Nichifor către exarh

Contrar percepţiei care se contura în acea perioadă, Părintele Nichifor era un monah ascultător. Imaginea aceasta reală aveau să o întărească atât simplitatea Părintelui, chipul în care el, ca monah, asculta de tot ceea ce hotăra episcopul, cât şi confirmările altora, precum Isac Borş, stareţul Schitului Muşunoaiele, care era convins că Părintele avea virtutea ascultării.[274]

Totuşi, Părintele Nichifor a suferit mult în acea perioadă, aşa cum numai un Părinte duhovnicesc poate suferi pentru naşterea fiilor duhovniceşti şi, desigur, pentru reînvierea monahismului. Primise o avertizare din partea exarhului, care-i era apropiat. Însă exarhul, oricât de favorabil i-ar fi fost, era un funcţionar sub ascultarea episcopului şi a autorităţilor de stat. Părintele Nichifor i-a trimis o scrisoare lungă, din care reies, fără nici un dubiu, preţuirea pe care i-o purta exarhului şi, totodată, conştiinţa care se călăuzea după poruncile lui Dumnezeu, râvna pentru cele duhovniceşti şi durerea pricinuită de acuzele ce i se aduc:

> Fratele meu scump, am primit avertizarea şi mă conform a vă răspunde, deşi sunt înglodat în lupta cea grea contra păcatului meu şi al altora. E uşor jugul lui Hristos, dar e greu pentru mine care sunt păcătos şi nemernic, că am greşit la cer şi înaintea ta, fratele meu scump şi drag. Te-am supărat cu nebunia mea, cu neregulile ce le-am făcut, tulburând treburile eparhiei, producând zavistie şi împerecheri între mănăstiri. Am greşit ca un rău, un tembel şi un tâmpit, că nu ştiu ce să fac pentru a nu da naştere la supărare. De ce să supăr eu pe fratele meu?

274. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 57.

De ce sunt blestemat să supăr eu tocmai pe cei pe care îi iubesc? De ce tocmai acum, când a venit un exarh după inima mea, cum spunea monahia Neonila Bolea, să fiu atât de mârşav şi să supăr pe fratele, exarhul şi stăpânul meu? De ce nu s-a rupt armonia lumii, decât să supăr pe acela pentru care mă rog, zi şi noapte, cu toată dragostea? De ce n-a pierit ziua aceea când v-am adus în suflet o asemenea supărare, în loc să vă aduc numai bucurii eu, care înţeleg aşa de bine sufletul fratelui şi stăpânului meu blând şi răbdător? (...) Unde voi mai găsi pe cineva să-mi înţeleagă nebunia Crucii, pe care o port disperat spre Golgota mântuirii? Mă simt mai părăsit decât oricând, acum, când mă părăsiţi, nimeni nu mă va mai înţelege, dacă şi cel mai de aproape al meu s-a supărat pe mine. Voi rămâne iarăşi singur, singur, ca bălăria ce creşte pe mormânt. Nimeni nu mă va mai înţelege, aşa cum nu m-a înţeles nici vlădica Antim, nici exarhul Antim Tabac, nici Luciana, nimeni, nimeni. Voi continua, aşadar, dorul meu de a mă retrage să trăiesc cu fiarele, că ele sunt mai bune ca noi. Mă voi retrage, voi suferi de foame şi de sete, ori poate voi fi pus în obezi pentru propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, sau poate mă voi duce cu blagoslovenie la leprozeria Tichileşti, să fiu lepros, ca să nu mai vină nimeni după mine, cum vin copiii aceştia şi lumea aceasta de peste toate coclaurile, cu căruţe şi desagii plini de hrană. (...) Le-am pus în vedere să nu vină, că mai de folos este să ne întâlnim în Ierusalimul ceresc, veşnic, decât aici, în mod temporar. Dacă au venit – «Pe cine vine la Mine nu-l voi scoate afară» (*In* 6, 37). Desigur, e un motiv binecuvântat venirea nu numai a lor, dar a rudelor şi a tuturor satelor lor în pelerinaj spre cota 1001, spre munţi, unde psalmistul spune că e mântuirea. Eu îi primesc pe toţi şi nici nu m-aş putea opune, nici de m-aş bate cu ei. Bineînţeles, toţi sunt temporar în Tarniţa şi eu socotesc şi pe surori ca venite pentru câteva săptămâni pentru spovedania din postul

acesta şi de acumulare de noi forţe pentru lupta cea mare în slujba lui Iisus. Nici nu m-am gândit vreodată că aş putea să primesc pe cineva definitiv, mai cu osebire că nici nu sunt capabil nici măcar de porcar, darămite de stareţ! Tarniţa nu va putea fi niciodată mănăstire de maici. Dar eu voi rămâne totdeauna neînţeles, deci şi de data aceasta nu mă supăr, ci rabd loviturile, aşa cum am răbdat în armată, aşa cum am răbdat la sânge sub vlădica Nica şi sub exarhul Tabac, aşa cum am răbdat în şcoală. În suferinţe, voi suferi mai departe pentru numele lui Hristos.[275]

Era ieşit din comun ceea ce se întâmpla la Tarniţa. Percepţia care circula în mediul bisericesc era aceea că un „monah zănatec" atrăsese sute de tineri în pădurile Tarniţei, la cota 1001, iar acolo slujea în felul lui, unul „nebisericesc". Această lucrare, care nu se încadra în tiparele bisericeşti obişnuite, provoca multă nedumerire, ba chiar indignare. Tinerii care ajungeau la Tarniţa vedeau că Părintele Nichifor este un om duhovnicesc, preocupat doar de cele ale vieţii veşnice. Unii dintre ei îl cunoşteau şi-l însoţeau din 1949. Îi cunoşteau râvna duhului. Despre această râvnă îi mărturisea şi prietenului său, exarhului Melchisedec, în acelaşi fel în care Sfântul Simeon cel nebun pentru Hristos îl lua părtaş la cugetele sale pe diaconul Ioan: „O, dacă m-ai înţelege, scumpul meu frate! O, dacă ai citi în sufletul meu însetat! O, dacă ai putea să te opreşti o clipă, în analiza inimii mele plină de râvnă pentru Iisus şi a minţii mele nebune, de dorul cerului şi de dragul Mirelui! Ce-ar fi!".[276]

În privinţa aceasta, puţini erau cei care înţelegeau chipul râvnitor al Părintelui Nichifor. În contextul de atunci, impregnat de inerţie duhovnicească şi de semnificaţii represive, lucrarea

275. Pr. Dumitru-Ionel Adam, *Părintele Nil Dorobanţu*..., pp. 144-145.
276. *Ibidem*, p. 147.

duhovnicească a Părintelui putea trece uşor drept o „exagerare", ba chiar drept o „practică nebisericească". Mulţi stareţi sau monahi simpli nu erau obişnuiţi cu o slujire zilnică a Sfintei Liturghii. Slujirea liturgică se săvârşea la câteva zile sau la săptămână. De asemenea, privegherea de fiecare noapte nu era cuprinsă în programul obştesc ca o constantă ascetică necesară. Trezvia şi starea de rugăciune neîncetată erau şi ele puţin practicate. Poate, şi de aceea, prezenţa Părintelui Nichifor, cu râvna euharistică zilnică, cu practica rugăciunii minţii însoţitoare pentru orice ascultare, cu ritmul intens al privegherilor, a determinat atâtea reacţii.

Într-un spaţiu monahal cu o dezvoltare firească a vieţii lăuntrice, poate că râvna Părintelui Nichifor n-ar fi stârnit atâtea controverse, iar Părintele însuşi ar fi fost socotit, poate, cel mult, un nevoitor foarte osârduitor, mai ales că osârdia, aşa cum dovedesc şi însemnările sale, i-a fost un element central al vieţuirii duhovniceşti. Însă în acel context de delăsare duhovnicească şi de răspândire a prejudecăţilor, trecerea Părintelui Nichifor pe la schiturile menţionate sau care vor fi viitoarele sale destinaţii a însemnat o tulburare a unei „ordini" existente, a unor automatisme de vieţuire duhovnicească minimă, a unei autosuficienţe lăuntrice, a unor formalisme monahale.

Această „ordine" trebuia apărată cu orice preţ, şi Părintele Nichifor a căzut victimă fraţilor săi. Intrat în forul de judecată al „îngustimilor" unor minţi, Părintele şi-a dat seama că-i va fi cu neputinţă să se justifice. În acel moment, singurul dintre funcţionarii bisericeşti care-i era apropiat şi-l înţelegea era exarhul, pe care-l cunoştea din anii studenţiei. Însă şi în cazul acela prevala îndatorirea administrativ-bisericească.

> Dar ştiu că veţi trece ca şi ceilalţi, călcând în picioare ce am eu mai sfânt. Știu că sunt zadarnice şi rândurile acestea scrise în pripă, între slujbe, van e suspinul sufletului meu înstrăinat. Aş fi avut un sprijin în colegul şi fratele meu, cel de o cultură

şi de o vârstă cu mine, dacă m-ar fi înţeles. Dacă toţi mă vor părăsi şi mă vor doborî, apoi aveam speranţă în exarhul meu la început. Pe mine nu mă va clinti din slujba lui Hristos şi de pe drumul Crucii nimeni cu nici o sminteală. Cine mă va despărţi de dragostea lui Hristos? Din contră, acestea mă întăresc şi mă oţelesc mai mult în lupta contra întunericului şi satanei. Nu mă voi sminti cu ajutorul Domnului de nimic, dar m-ar ameţi neînţelegerea exarhului meu scump. (...) Atâta reazem am găsit în Prea Cuvioşia Voastră, încât ar fi o răsturnare catastrofală pentru mine o mică neînţelegere. Dar fie cum va voi Iisus, eu nu voi încerca să mă mai apăr.[277]

Lucrarea duhovnicească a Părintelui Nichifor începea să ia un anumit chip. Se orientase spre generaţiile tinere, pentru a afla acolo frământătura cea nouă. Aceasta era lucrarea pe care o pusese în practică, avertizând asupra călăuzitorilor orbi cu bine-cunoscuta expresie eminesciană:

S-a întors maşina lumii (subl.n.)? S-a ajuns ca păcatul şi sminteala să fie normalul în Biserica lui Hristos, iar virtutea e socotită nebunie, călcându-se în picioare poruncile Lui? Ce-i de făcut oare? La cine ne vom duce dacă nu mai avem lumină şi sare? Ce ne vom face, Doamne? Cuvintele vieţii Tu le ai! Deci rămân în Hristos. Mort pe altar sau legat în obezi, aşa cum spune maica Luciana lumii, voi rămâne la postul încredinţat mai departe.[278]

Reacţiile faţă de Părintele Nichifor aveau o paletă largă de exprimări. Unii îşi manifestau doar reţinerea şi dezacordul într-un cadru restrâns, fără să influenţeze. Alţii se străduiau să creeze un

277. *Ibidem*, pp. 147-148.
278. *Ibidem*, p. 148.

curent de opinie defavorabil Părintelui. La nivelul cel mai grav, acuzarea se efectua public, înaintea credincioşilor de către o autoritate stăreţească. Astfel, imaginea creată s-a suprapus peste imaginea reală, iar contextul a dat câştig de cauză celei dintâi. Securitatea a girat un astfel de portret al omului bun de „legat în obezi", adică al celui cu neputinţă de controlat, de-a dreptul „nebun". Era convenabilă o percepţie negativă a unui Părinte duhovnicesc, cu atât mai mult cu cât Securitatea nu cheltuise prea mult din propriile resurse pentru a o pune în circulaţie. O altă reacţie, ivită, de asemenea, în mediul monahal din Vrancea, contura chipul unui călugăr care nu face cinste hainei monahale, pentru care ar merita dezbrăcarea, adică excluderea din monahism. Toate aceste „naraţiuni" dospite în acea perioadă şi în acel context aveau să se dezvolte şi să reconfigureze înţelegerea asupra acestui Părinte duhovnicesc, conducând mai târziu la decizii ele însele controversate.

În acele condiţii neprielnice răzbate chipul duhovnicesc al unui Părinte cu adevărat hotărât a înainta pe calea pătimirilor.

> „Eu n-am decât să adăst cu sabia Duhului în mână mereu, cu gura plină de lauda lui Hristos, să slăvesc pe Domnul în necazuri şi bucurii. Orice ar fi, eu sunt stabil şi condescendent cu mine însumi. Pentru ce te mâhneşti, suflete, înlăuntrul meu? Nu te teme, chiar de s-ar zgudui pământul şi s-ar clătina munţii în inima mărilor şi s-ar ridica în crugurile cerului! Cine va răbda până la sfârşit, acela se va mântui! Cei mai de-aproape au stătut departe, dar Hristos e ajutorul meu. Sprijinul Care nu lipseşte niciodată".[279]

Misiunea de înnoire a vieţii duhovniceşti, aşa cum o înţelegea Părintele Nichifor, a alertat autorităţile. Securitatea a pus

279. *Ibidem*.

presiune pe episcopul Antim, iar ierarhul l-a trimis pe exarh să limpezească situaţia. În raportul Securităţii din 27 iulie 1950 se menţiona că, în urma ordinului din 19 iulie, Părintele Nichifor trebuia adus la sediul Securităţii din Focşani la 21 iulie. Numai că plutonierul de Miliţie Găgeşti, care se ducea să-l înştiinţeze, s-a întâlnit pe drumul spre Schitul Tarniţa cu părintele exarh, care i-a prezentat delegaţia 7845, de înlocuire a Părintelui Nichifor. Era în 20 iulie 1950. Exarhul sosise la schit deloc întâmplător la 19 iulie. Această măsură administrativă îl ferea pe Părintele Nichifor de ancheta Securităţii, fiindcă, aşa cum se menţiona în raport, cei doi au plecat pe 21 iulie, la 8.30, cu o căruţă a Schitului Brazi spre gara Panciu cu destinaţia Galaţi.[280] Aşa cum se va observa şi mai târziu, în alte situaţii, „invitaţiile" la anchetă trebuiau făcute discret, fără a cauza vâlvă. Acum, dat fiind că Episcopia intervenise, datele erau schimbate, iar Securitatea nu putea să nu ţină cont de context.

Exarhul mănăstirilor din eparhie, Părintele Melchisedec Suparschi, povesteşte: „În câteva luni de zile, nu numai biserica, dar şi o clădire le-a făcut clădiri noi şi câteva sute de maici a strâns".[281] Astfel, Securitatea a făcut presiune asupra episcopului. „Domnule, luaţi-l pe Nichifor de acolo, pentru că nu se mai poate".[282] Având poruncă arhierească, exarhul plecase spre Tarniţa cu un preot bătrân. Ajuns acolo, la schit, a intrat în biserică, unde se ţinea priveghere. „Și-atuncea eu am înaintat în faţa credincioşilor, m-am închinat la iconostas, şi el mi-a făcut metanie şi mi-a sărutat mâna. Și atunci eu am zis: «Părinte, continuaţi predica!»".[283]

Slujba privegherii a ţinut până dimineaţă.

280. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 7.
281. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Arhimandritul Melchisedec Suparschi", de la 1:57 la 2:07.
282. *Ibidem*, de la 2:22 la 2:27.
283. *Ibidem*, de la 3:20 la 3:40.

> Când am intrat eu atuncea, erau, la biserică, vreo două-trei sute de oameni. Dimineaţa erau câteva mii! (...) Ce se întâmpla? Multe studente lăsaseră facultatea şi se făcuseră călugăriţe, făceau ascultare. Femei care părăseau familia, părăseau soţii şi se internau (închinoviau, *n.n.*) în mănăstire. Şi soţii se rugau şi plângeau, se rugau să vină femeile acasă. Şi nu voiau să vină femeile acasă. Nu mai voiau să vină acasă. Vă închipuiţi ce situaţie era!.[284]

Părintele Nichifor nu a dorit să facă tulburare în popor. Ştia că exarhul venise să-l schimbe şi a găsit o soluţie pentru a-l ajuta.

> Am slujit, eu cu el, a predicat, cutare, şi el a spus: «Eu, să ştii, nu pot să plec. N-o să pot să plec cu sfinţia ta». Eu i-am spus că am venit să-l iau. «N-o să pot să plec cu sfinţia ta, că nu mă lasă lumea». Şi am stat câteva zile acolo şi sigur că, aproape o săptămână, în cursul unei săptămâni, oamenii deja s-au mai plictisit şi au plecat. Dar a fost lume care făcea gardă prin pădure. Pădurea era păzită de securişti şi de miliţieni, care păzeau să nu se întâmple ceva pe-acolo cu oamenii. Şi au venit la mine şi reprezentanţi de Miliţie, ca să mă ajute. (...) Şi ei se plictisiseră că nu voiam să plec. Dar eu nu puteam să plec. Trebuia să plec cu înţelegerea lui (...), că nu-l lăsau oamenii, şi până nu venea şi el. Avantajul era că el ţinea foarte mult la mine. (...) Am răspuns Miliţiei: «Domnule, vă mulţumesc pentru ajutorul pe care mi-l daţi, dar nu vreau să rezolv problemele mănăstirii cu ajutorul Miliţiei. Până la urmă noi o să plecăm». Şi-am mai stat, şi-am mai stat câteva zile, şi-acuma zice el aşa – se mai rărise lumea – şi zice: «Uite ce facem: sfinţia ta pleci înainte, jos, până la Putna, şi m-aştepţi acolo. Eu am să fug. (...) Lumea are să se ţină, cât are să se ţină după mine, şi apoi are să se lase, şi eu am să vin jos, acolo». Şi eu

284. *Ibidem*, de la 3:53 la 4:39.

> am plecat şi am lăsat un bătrân preot acolo. Și am coborât la Putna, am stat jos, m-am aşezat. Cum am spus, Securitatea şi Miliţia erau pe-acolo şi au venit la mine: «Ce faci, domnule, ai plecat şi nu l-ai luat?». «Nu, că vine el singur».[285]

Iar Părintele Nichifor a venit, într-adevăr, de bunăvoie, pentru a pleca împreună cu exarhul la episcopie. Au călătorit cu trenul şi au ajuns noaptea, târziu. Exarhul i-a dat o cameră oficială pentru a se odihni. Cunoscând „nebuniile" pe care Părintele Nichifor obişnuia să le facă, exarhul l-a trezit pe ierarh pentru a-l pune în gardă:

> «S-ar putea ca dimineaţă să se trezească mai dimineaţă, înaintea Preasfinţiei Voastre». Preasfinţitul se trezea pe la 7 şi mergea prin grădină şi făcea câte o plimbare aşa. «S-ar putea să se trezească mai dimineaţă, să se prezinte şi să facă vreo prostie în faţa Preasfinţiei Voastre, dar să-l iertaţi». Eu ştiam. (...) Și Preasfinţitul s-a trezit la 7, s-a dus la birou. Și el s-a sculat şi el mai dimineaţă şi a ajuns la birou. Și când a intrat acolo, abia s-a deschis uşa, a făcut buuuum (trântindu-se la podea în chipul crucii, *n.n.*), s-a răstignit. Atuncea Preasfinţitul, care era prevăzut de mine: «Hai, Părinte Nichifor, hai, Părinte, hai, hai, scoală-te».[286]

Pe toate acestea Preasfinţitul Antim i le-a zis cu bunătate, ca un păstor, nu uzând de autoritatea sa administrativ-bisericească. Până la urmă, atât el, ca ierarh, cât şi Părintele Nichifor, monahul „zănatec", erau în situaţia de a purta povara Bisericii şi a monahismului într-o perioadă extrem de dificilă. Cumva, ierarhul i-a spus că este obligat să-l transfere de la Schitul Tarniţa, fiindcă toată lucrarea lui duhovnicească atrăsese vigilenţa Securităţii.

285. *Ibidem*, de la 4:43 la 7:44.
286. *Ibidem*, de la 8:15 la 9:17.

24.
La Mănăstirile Slatina şi Rarău

Încă mai era duhovnic la Schitul Brazi, când, la 12 mai, adresa o solicitare Preasfinţitului Chesarie. Din aceea reieşea că Părintele Nichifor observa că, în monahismul românesc, reperele duhovniceşti erau relativ puţine şi că ar avea nevoie de a sta pe lângă un stareţ cu adâncă trăire duhovnicească. Îl preocupa fără putinţă de tăgadă chipul autentic al vieţuirii monahale.

> Preasfinţite Stăpâne, Subsemnatul, ieromonah Nichifor D. Dorobanţu, duhovnic secundar la Sf. Schit Sfântul Ioan – Brazi, fiind nebugetar la a mea cerere, doresc din tot sufletul să învăţ tainele adevăratului monahism ortodox sub ascultarea unui stareţ cu viaţa întru Hristos. După blagoslovenia verbală a p.c. protos. Exarh Melchisedec Suparschi, aş vrea să stau un timp sub ascultarea p.c. Visarion Toia din Sf. Schit Lainici, pentru a putea fi util apoi înnoirii duhului din Sf. Eparhie a noastră. (...) Solicit aceasta întrucât mă simt complet nepregătit duhovniceşte, din toate punctele de vedere. Ştiu că doriţi mântuirea tuturor, deci şi eu vreau să mă mântuiesc, pentru că «ce folos de aş aduce lumea întreagă la pocăinţă, dar mi-aş pierde sufletul». Mi-e sete de a urma ordonat şi perfect ortodox pe linia Sfinţilor Părinţi şi a sfintelor canoane. În aceste sentimente, cu smerită metanie, rog a-mi da înalta binecuvântare arhierească pentru această lucrare covârşitor de importantă pentru sufletul meu încercat.[287]

287. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 2.

Nu întâmplător, Părintele Nichifor era preocupat de înnoirea monahismului românesc, înnoire care începea, în primul rând, cu sine însuşi, după cum şi arată prin solicitarea sa. Pe lângă faptul că proiectul renaşterii monahale era o năzuinţă comună a sa şi a Preasfinţitului Antim, Părintele Nichifor înţelegea, din realitatea pe care o cunoştea, că nivelul vieţuirii monahale era unul scăzut.[288]

Radiografia pe care o făcuse Nichifor Crainic, profesorul său, la jumătatea anilor '30, era verificabilă. El îi întărise convingerea Părintelui Arsenie Boca de a pleca în Sfântul Munte, căci numai acolo se putea învăţa din nou calea sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii lăuntrice, câtă vreme monahismul românesc se află într-o vădită stare de decădere.[289]

De asemenea, această convingere o comunicase studenţilor săi, mai ales celor care erau preocupaţi cu adevărat de reînvierea monahismului. Părintele Nichifor, în virtutea preţuirii pe care o avea pentru profesorul său şi pentru disciplina pe care o predase, socotea că datoria sa de monah este aceea de a pune în valoare tezaurul filocalic. De aceea amintea de nevoia de aşezare în cugetul patristic, având conştiinţa înaintării pe aceeaşi cale pe care Sfinţii Părinţi au parcurs-o, însă sub îndrumarea unui mare nevoitor duhovnicesc.

288. Între timp, Preasfinţitul Antim Nica fusese numit vicar patriarhal, iar în locul său venise Episcopul Chesarie Păunescu.

289. În interogatoriul pe care Securitatea i-l face la 11 octombrie 1955, Nichifor Crainic rememora timpul în care l-a cunoscut pe Cuviosul Părinte Arsenie: „L-am cunoscut prin anul 1934 sau 1935, când s-a prezentat el personal la mine după curs, cu care ocazie mi-a spus că intenţionează să meargă la Muntele Athos. Eu l-am sfătuit că face bine, fiindcă mănăstirile noastre din ţară sunt în stare de decadenţă morală şi spirituală şi numai la Athos se mai poate învăţa arta de a ne ridica din nou la nivelul spiritual de altădată". Vezi *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securităţii*, II, p. 436.

Format la Mănăstirea Frăsinei, Părintele Visarion Toia era un nevoitor aspru şi reuşise, din 1929, de când fusese numit stareţ, reînvierea duhovnicească a Schitului Lainici, după modelul marilor isihaşti: Sfântul Ioan Scărarul şi Teodor Studitul. Mai mult decât atât, Cuviosul Părinte Visarion avea o demnitate aparte, nefiind dispus să facă vreun compromis cu puterea politică în ciuda ameninţărilor care planau la momentul respectiv asupra sa.

Astfel, Părintele Nichifor, care avea o vervă apologetică şi un duh mărturisitor, a simţit că stareţul Visarion Toia l-ar putea folosi duhovniceşte. În primul rând, nevoinţa sa aspră şi experienţa în războiul nevăzut i-ar fi fost îndrumătoare. Apoi, atitudinea demnă a stareţului, care, deşi acuzat că sprijină rezistenţa anticomunistă din Munţii Olteniei, nu era dispus să accepte acţiunile evidente ale Securităţii de a distruge mănăstirea, se potrivea cu duhul său de mărturisire a credinţei în vremuri de prigoană. Toate aceste repere însemnate, într-un monahism care părea să şi le piardă, îl determinau pe Părintele Nichifor să întocmească solicitarea către Episcopul Chesarie.

Episcopul Chesarie, care fusese numit la 26 februarie 1950, îi dă un răspuns după două luni şi jumătate. „Sunt de părere să i se aprobe un concediu de 30 de zile, cu începere de la data de 27 iulie 1950, pe care să-l petreacă în Sf. Mănăstire Slatina, unde va învăţa şi regulile vieţii de obşte”.[290] Acea rezoluţie era una care-l aşeza în linia monahismului acceptat oficial. Episcopul Chesarie urmărea prin acest „stagiu de formare” la un adevărat „centru de excelenţă” al monahismului, cum era considerată Mănăstirea Slatina, ca Părintele Nichifor să înveţe, probabil, să nu mai fie acel monah „zănatic” şi „misionar” prin toate satele Vrancei, ci să-şi însuşească valorile vieţii de obşte, după rânduiala stabilită de Părintele Cleopa. „La 25 iulie 1950 mi s-a aprobat un concediu de 30 de zile pentru a-l petrece la Sf.

290. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 2v.

Mănăstire Slatina, com. Mălini. De acolo am fost trimis cu ordin de serviciu nr. 118, pe timp de 9 zile, la Sf. Schit Rarău, jud. Câmpulung Moldovenesc".[291] Însă nimic, deci nici acea hotărâre nu era întâmplătoare, ci proniatoare, lucru care se va lămuri tot mai mult din felul în care aveau să decurgă evenimentele.

La Schitul Rarău, care făcea partea din Obştea „Sfântul Teodor Studitul", aflată sub îndrumarea Părintelui Cleopa, abia fusese numit egumen Părintele Onufrie Frunză, un nevoitor cu vieţuire sfântă, preocupat de paza minţii şi de rugăciunea inimii.[292] Fără îndoială că atât la Părintele Onufrie, cât şi la nevoitorii Mănăstirii Slatina, dintre care cei mai cunoscuţi erau Părinţii Cleopa, Paisie Olaru, Arsenie Papacioc, a descoperit chipul ascetic al unei tradiţii monastice care se păstra chiar şi în contextul acela politic deloc prielnic. Ceea ce a văzut şi a trăit acolo avea să-l determine să ajungă la Mănăstirea Sihăstria nu peste multă vreme, la sfatul duhovnicului său Părintele Benedict Ghiuş.

291. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 26.
292. Părintele Daniel de la Rarău, *Sfânta Mănăstire Rarău*, Editura Panaghia, Vatra Dornei, 2013, pp. 111-112.

25.
Cu Securitatea tot timpul pe urmele lui

Chiar după plecarea la Mănăstirea Slatina, la 30 iulie 1950, Părintele Nichifor fusese înştiinţat că a fost detaşat la Mănăstirea Muşunoaiele.[293] Detaşarea era cumva o reclu-ziune, căci Părintele Nichifor fusese trimis să vieţuiască la moa-ra schitului şi i se interzisese să mai ţină slujbe şi predici ca la Schitul Tarniţa. Totuşi, aşa cum menţionează un informator, „credincioşii din satele din jur vin măcar să-l vadă".[294] Lucra la construirea bisericii noi şi refacerea, pe cât era cu putinţă, a celei vechi, considerând că este o lipsă de evlavie a nu avea grijă de casa Domnului. Biserica era, în fond, centrul vieţii unui monah. Acolo slujea zilnic Sfânta Liturghie şi predica. În rest, având ascultare la păstoritul oilor, se retrăgea pe plaiurile sihăstreşti din împrejurimile schitului şi se ruga.[295]

În octombrie primea un ordin „prin care mi se face cunoscut să mă deplasez la invitaţia parohilor, ajutându-i în opera de îndrumare a poporului, ducând muncă de lămurire şi lumi-nare pe teren – ceea ce am efectuat cu prisosinţă".[296] Era vorba despre ordinul episcopal nr. 11.690 din 22 octombrie 1950 „de a se deplasa, la cererea preoţilor şi poporului din împrejurimi, pentru a ajuta în slujba de apostolat".[297]

Odată cu prezenţa Părintelui Nichifor „ducând muncă de lămurire şi de luminare pe teren", s-au intensificat şi acţiunile operative ale Securităţii. Încă de la 8 martie 1950, Securitatea

293. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 57.
294. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 27.
295. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 38v.
296. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 95.
297. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 57.

primea de la „Ostaşul" o notă informativă în care Părintele Nichifor deplângea starea îngrijorătoare a vieţii duhovniceşti, afirmând că „sunt preoţi care pun sarcini grele pe credincioşii săraci şi îi ţin în întuneric, fără să le arate Adevărul".[298]

Convingerea Părintelui Nichifor era aceea că preotul nu trebuie să se prosterneze idolului de aur, ci să slujească necondiţionat lui Hristos. „Clerul nostru ortodox – spunea el – n-are nici un motiv de îmbogăţire terestră, unde n-are cetate stătătoare".[299] Îmbogăţirea trebuie să fie în Dumnezeu. Procedând în alt mod, alergând după confortul material, slujitorul uită pe Dumnezeul cel gol de pe Sfânta Cruce, iar asupra lui vine ceea ce merită. De aceea, în aceeaşi notă informativă, era consemnat regretul Părintelui Nichifor „că autorităţile de stat îi tolerează (pe preoţi, *n.n.*) să mai speculeze poporul".[300]

La 19 mai 1950, acelaşi informator consemna că Părintele Nichifor a obţinut aprobarea Episcopiei să fie detaşat la Schitul Tarniţa, iar de îndată ce a ajuns acolo, „au şi început a veni credincioşi din tot judeţul".[301] Prin oamenii ei, Securitatea afla că Părintele Nichifor a scos icoanele şi a plecat cu mulţi credincioşi în pelerinaj la cota 1001, că oamenii se duc acolo ca să se tămăduiască de diferite boli şi că are o mare putere de convingere, încât poate schimba mintea unui comunist încredinţat de ideile măreţe ale Partidului într-un fervent slujitor al lui Hristos. Şi notabilităţile comuniste de prin satele din jur erau impresionate de faima Stareţului Nichifor. Astfel, la 1 iulie 1950, Gheorghe Drâmba, preşedintele Comitetului Provizoriu al comunei Ivăneşti, declara: „Iar în ziua de 27 iunie, când am fost la şedinţa de fine de lună, am auzit pe Tov. Secretar de Comitet de la Găgeşti

298. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 103.
299. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Apologetica*, vol. 1, p. 104.
300. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 103.
301. *Ibidem*, f. 101.

că acel Stareţ are vreo patru licenţe şi are o metodă foarte tare de a combate ideea Partidului nostru şi chiar noi, de ne-am duce pe la el, în două ore şi pe noi ne convinge".[302]

Desigur, mulţi preoţi nu erau de acord cu lucrarea duhovnicească a Stareţului Nichifor, din diferite motive. Unii considerau că parohiile rămân fără credincioşi, care se duceau în număr mare, în duminici şi sărbători, la schit. Alţii se temeau de asocierea cu un „mistic", care nu se situa pe linia oficială a Bisericii, sau, pur şi simplu, reacţionau faţă de un monah care le dădea pe faţă scăderile conştiinţei eclesiologice. Astfel, la 18 iulie 1950, unul dintre aceia informa Securitatea:

> Informăm că în Parohia Vânători s-a format un curent mistic, care gravitează în jurul Schitului Tarniţa, al cărui superior este Ieromonahul Nichifor Dorobanţu. Iniţial, acest curent s-a născut, cred, în urma vizitelor pe care, în mod obişnuit, le făceau enoriaşii pe la diferite mănăstiri, printre care şi Tudor Vladimirescu, Tecuci. În urma acestor vizite, cred, s-au ataşat unii dintre enoriaşi şi de Ieromonahul Nichifor Dorobanţu, datorită felului lui specific de a fi mistic, calitate pe care enoriaşii n-o găsesc la subsemnatul. Unele fete din Petreşti s-u dus în vizită la mănăstire (schit) şi au rămas acolo, şi ele declară că nesilite de nimeni. S-a format o adevărată psihoză, căci, la sărbătorile mari, o mare mulţime de enoriaşi se duc la Schitul Tarniţa de se spovedesc, acolo spovedania unui individ lucrând aproape o zi întreagă, asistă la slujbă şi se împărtăşesc.[303]

Nu avea cum să nu se alerteze Securitatea în acele condiţii de mişcare a sute şi uneori mii de oameni către Schitul Tarniţa. Harismele Părintelui Nichifor nu puteau fi înţelese de către

302. *Ibidem*, f. 100.
303. *Ibidem*, f. 99.

informatori decât la nivel de mecanism psihologic: capacitate de persuasiune, psihoza maselor, misticism bolnăvicios. Securitatea aduna pas cu pas noi informaţii referitoare la acel monah care nu se adapta la noua realitate democratică, după model oficial. La 19 iulie 1950, informatorul „13.126", din cadrul Protoieriei Focşani, prezenta o sinteză în care unii preoţi erau alarmaţi, alţii, pur şi simplu, intrigaţi de faptul că oamenii îl urmează în număr aşa de mare. Preotul din Jorăşti „s-a plâns foarte alarmat că Stareţul Schitului Tarniţa, Nichifor Dorobanţu, face o intensă propagandă printre poporenii din parohia sa şi cele vecine, de ex., Vânători, Mirceşti, şi a izbutit, cu metode mistice şi deplasate, să atragă mult popor la acel schit în duminici şi sărbători, convertind şi un număr însemnat de fete la călugărie. Până în prezent ar fi la acel schit 31 de fete, cărora familiile lor le duc mari cantităţi de alimente. Nichifor Dorobanţu le ţine aproape permanent într-o stare de exaltare mistică, pe vârful Titilia, cunoscându-le în tot chipul, iar poporul a început să-l creadă sfânt".[304] Alt preot confirma acea situaţie, afirmând că „mai mulţi poporeni i-au vorbit despre Stareţul Nichifor Dorobanţu ca despre un adevărat sfânt şi că acolo se duce foarte multă lume şi din Focşani".[305]

Pe de o parte, Securitatea vedea în Părintele Nichifor un monah care agita mulţimile, împiedicându-le să se ducă la muncă, prin slujbele lungi pe care le ţinea. Pe de altă parte, oamenii simpli îl simţeau ca pe un om al lui Dumnezeu, cu vieţuire cuviosă şi sfântă, lucrând după poruncile Domnului. Informatorii Securităţii veneau cu o percepţie relativizatoare, propunând imaginea unui impostor care înşeală oamenii şi le converteşte pe fetele naive. De pildă, la 25 august 1950, într-o notă informativă se menţiona că atrage mulţi oameni din întreg judeţul Putna şi,

304. *Ibidem*, f. 98.
305. *Ibidem*.

mai ales, din satele din jurul oraşului Focşani. „S-a lansat zvonul că acest preot zboară ca îngerii şi lumea, auzind acestea, vine ca să vadă. În ziua de 29 iunie a.c., fiind sărbătoare/ Sf. Petru/, a venit o mulţime de persoane ca să vadă cum zboară acest preot, însă s-au convins de adevăr şi au văzut că nu zboară şi că sunt numai versiuni".[306]

Părintele Nichifor rămânea în continuare fidel misiunii sale, anume aceea de reînviere a monahismului românesc. În septembrie 1950 avea în plan reînvierea Schitului Tarniţa. Prin lucrarea sa duhovnicească adusese multe fete care se tunseseră în monahism. Însă, deocamdată, era ţinut departe de Tarniţa, fiind detaşat la Schitul Muşunoaiele. Deşi insistase pe lângă exarhul mănăstirilor pentru a reveni la Schitul Tarniţa, situaţia nu avea să se schimbe prea curând.[307] De altfel, erau şi alte cereri, din partea stareţelor de la Schitul Brazi şi Schitul Trotuşanu, ca Episcopia să-l detaşeze ca duhovnic, după cum menţiona „Ostaşul" în note informative din 15 septembrie şi din 4 octombrie.[308]

Până la o schimbare de plan – iar Părintele Nichifor socotea planul ca fiind pronia lui Dumnezeu –, Părintele îl înlocuia pe parohul din Moviliţa la slujbele duminicale. Desigur că ajungea şi la Schitul Trotuşanu, din apropiere, şi colinda toate satele din jur, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, împlinind întocmai ascultarea pe care i-o dăduse episcopul. Într-o notă informativă din 15 noiembrie 1950, informatorul „Ivan Parohul" relata o discuţie purtată cu preotul Alexandrescu Cristian din comuna Boloteşti, din care se desprindea portretul Părintelui Nichifor la acea vreme. „Preotul Cristian îi aduce laude lui Nichifor, spunând că este foarte bun că antrenează credinţa, fiind foarte bun pentru zilele de astăzi. În acea regiune are un bun renume

306. *Ibidem*, f. 97.
307. *Ibidem*, f. 96.
308. *Ibidem*, f. 94, 93.

acest călugăr, ducându-se la acel schit multă lume să-i asculte slujbele. Mai spune că a auzit de la lume (că atunci, *n.n.*) când umblă Nichifor Dorobanţu, parcă zboară, chiar mergându-i vestea că zboară peste dealuri şi că face minuni".[309]

Informatorul conchidea că lucrarea Părintelui Nichifor este una de propagandă religioasă prin toate satele vrâncene şi că Episcopia îl trimisese în mod special în zonă. Discutând cu protopopul N. Grosu, observa că acela preţuieşte lucrarea duhovnicească a Părintelui Nichifor: „Protoiereul N. Grosu de la Odobeşti se vaită că este multă muncă şi că se bucură că mai este câte un Nichifor Dorobanţu, care înviorează credinţa".[310]

Aşadar, exista şi printre clerici o percepţie favorabilă Părintelui Nichifor, fiind văzut ca un adevărat apostol al vremurilor grele prin care trecea poporul român, propovăduind dezinteresat cuvântul lui Dumnezeu. De asemenea, tot prin mediul preoţesc circula şi o percepţie negativist-relativizatoare asupra Părintelui, considerat „impostor", „exaltat" şi chiar „sărit din minţi". Într-o altă notă informativă din 15 noiembrie, acelaşi „Ivan Parohul" consemna: „Preotul Măgureanu, din com. Mera-Putna, este un mare mistic, care pentru aceasta a invitat pe călugărul Nichifor Dorobanţu, care acesta ştie să joace teatru bine în privinţa misticismului. Acest călugăr este căutat foarte mult de populaţia din jurul Schitului Tarniţa. Venind la această comună cu picioarele goale, a răcit foarte tare, stând la preotul de mai sus trei zile, până când s-a făcut mai bine. Este cam sărit din minţi".[311] Un alt cleric observa că „o parte din credincioşi îl socotesc pe Părintele Nichifor Dorobanţu că este smintit, iar o altă parte îl socotesc pe acesta ca fiind cel mai credincios preot".[312]

309. *Ibidem*, f. 92.
310. *Ibidem*, f. 91.
311. *Ibidem*, f. 90.
312. *Ibidem*, f. 87.

26.
Din nou la Tarniţa

La 30 decembrie 1950, Părintele Nichifor era trimis din nou la Schitul Tarniţa, în urma solicitărilor.[313] După numai două luni, la 6 martie, exarhul punea în vedere conducerii ca Părintele Nichifor să revină la Schitul Muşunoaiele, acolo unde-i era metania.[314] Ieromonahul Isac Borş, stareţul Schitului Muşunoaiele, solicitase, din 14 februarie, detaşarea Părintelui Nichifor, fiindcă slujea singur şi ar fi avut mare nevoie de un înlocuitor.[315]

În această situaţie, monahia Filofteea Ungureanu, stareţa Schitului Tarniţa, adresează episcopului următoarea cerere:

> Sfântul nostru schit, fiind tânăr înfiinţat şi cu personal nou, are nevoie de un duhovnic evlavios care să-l susţină şi să-l formeze. Până acum, Sfânta Episcopie a Galaţilor ne-a dat duhovnic pe Părintele Macarie, care, din cauza bătrâneţilor şi a bolii, slujea foarte rar. Îmbolnăvindu-se rău, a fost înlocuit cu Prea Cuviosul Părinte Teofil Dumbravă, care deja a venit bolnav de la Schitul Buluc. Având nişte răni de natură sifilitică foarte grave, după puţin timp am fost nevoite să-l internăm la spital, cheltuind foarte mult cu întreţinerea şi cu medicamentele. Astăzi, Cuvioşia sa este tot bolnav în satul Scânteia şi a făcut cerere de prelungire a concediului, neputând să slujească. Ar însemna, Preasfinţite Stăpâne, să stăm fără duhovnic tocmai acum, în cea mai importantă parte a

313. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 27.
314. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 55.
315. *Ibidem*, f. 56.

anului, neavând cine să ne slujească, cine să ne spovedească şi să ne dea Sfintele Taine. Schitul Muşunoaiele nu se poate plânge de acest lucru. Pentru aceasta, Preasfinţite Stăpâne, cu lacrimi de adâncă durere cădem în faţa Preasfinţiei Voastre şi vă rugăm nu ne distrugeţi micul nostru schit tocmai acum când a început, spre slava lui Dumnezeu, să se înfiripeze datorită Preacuviosului Părinte Nichifor Dorobanţu. Pe lângă activitatea sa spirituală, întărindu-ne pe noi ca să nu ni se pară greu aici, în pustia asta săracă, şi aducerea în sânul Sfintei noastre Biserici a mulţi eretici, după cum aţi văzut după cererile trimise, Cuvioşia sa este şi profesor la ciclul II, care funcţionează în schitul nostru. (...) Vă rugăm din tot sufletul, nu ne luaţi portarul nostru şi să rămânem ca mieii în gurile lupilor.[316]

Episcopia a aprobat[317], iar Părintele Nichifor a rămas în continuare la Tarniţa, care, la 1 ianuarie 1951, intrase în jurisdicţia canonică a Episcopiei Buzăului, după noua arondare raională a eparhiilor. Astfel, Părintele a mai putut lucra câtva timp, foarte puţin, la întărirea noii obşti.

Nu m-a lăsat mama şi tata (la mănăstire, *n.n.*) – povesteşte Părintele Victorin Oanele, stareţul de mai târziu al Mănăstirii Sihăstria. Și-atuncea era un convoi, pe data de 12 iunie 1951, am pornit 300 de oameni. Am mers pe colina de la cota 1001 spre Odobeşti. Era o iarbă mare, frumos, aşa. Și-acolo a spus: «Staţi în genunchi». Tata şi mama nu mă lăsau. Nu mă lăsau, sigur: «Am muncit, am făcut casă pentru voi. Fiţi gospodari în sat şi oameni de nădejde! Lumină să fiţi voi!». Și acolo zice: «Staţi în genunchi», Părintele Nil Dorobanţu, Nichifor îl chema atunci când..., l-a făcut aici (ieroschimonah,

316. *Ibidem*, ff. 65-65v.
317. *Ibidem*, f. 64.

> la Sihăstria, *n.n.*) Părintele Daniil (Sandu Tudor). «Staţi în genunchi». A citit o rugăciune frumos în faţa a 300 de oameni. Și Părintele Nichifor spune: «Care-s părinţii fratelui Vasîle?». Vasîle mă chema. (...) «Staţi în genunchi, aşa. Zâceţi după mine ce spun eu». (...) «Suntem părinţii fratelui Vasile și dăruim acest băiat Bisericii lui Hristos. Noi dăruim acest băiat lui Hristos! Amin!». Aşa a fost plecarea mea.[318]

Mișcarea duhovnicească din jurul Schitului Tarniţa a determinat o nouă mutare administrativă. Nu mai era timpul favorabil unor lucrări de tip misionar. Biserica era îngrădită politic, iar ierarhii erau avertizaţi să nu îngăduie ivirea unor „fenomene bisericeşti". Iminenta plecare a Părintelui i-a făcut pe credincioşi să scrie o epistolă mişcătoare ierarhului, prin care îi cereau să-l mai lase un timp ca duhovnic la Tarniţa:

> De la primele predici ţinute de Părintele Nichifor în micuţa bisericuţă de lemn din inima munţilor, ecourile au început să se împrăştie departe, străbătând în sate, intrând aproape în fiecare casă. Negurile ochilor noştri au început să dispară şi am început să vedem adevăratele cauze ale nenorocirilor noastre, care nu mai contenesc. Am început să urcăm întâi mai puţini, apoi, îndemnându-ne, mai mulţi, am aruncat muntele păcatelor noastre în mare, care erau cauza multor nenorociri. Mulţi dintre noi au lăsat patimile de care nu credeam că ne vom lipsi: fumatul, beţia, desfrâul şi multe altele, casele noastre sunt tot mai îndestulate, copiii şi soţiile noastre nu mai au ochii roşii de plâns, ci sunt veseli şi sănătoşi, preaslăvesc pe Bunul Dumnezeu că nu ne-a lăsat să pierim.[319]

318. Vezi „Părintele Simeon Zaharia şi Părintele Victorin Oanele", emisiune realizată de pr. Nicolae Dima şi difuzată la Trinitas TV în 2013, de la 52:15 la 54:04.
319. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 63.

Oamenii aceia din satele vrâncene dădeau mărturie despre înnoirea lor lăuntrică, sub povaţa duhovnicească a Părintelui Nichifor. Se înfiripase o obşte monahală tânără şi, totodată, o obşte a credincioşilor care veneau continuu şi în număr mare din satele aflate în împrejurimi, fiindcă Părintele îi înconjura cu multă dragoste. Aflaseră un izvor de apă vie şi se adăpau din el. Tot atunci, două studente, una de la Facultatea de Agronomie, iar cealaltă de la Facultatea de Construcţii, adresau o scrisoare exarhului, prin care defineau chipul duhovnicesc în care Dumnezeu, prin Părintele Nichifor, lucrase cu ele:

> Lăsând deoparte cursurile voluminoase şi urcând drumeagul ce duce spre Tarniţa, ne-a fost dat să vedem adevărata lumină, pe care ştiinţa obscură se ferea să ne-o arate. Pentru noi, Dumnezeul bun şi atotputernic nu exista. Moartea era pentru noi viaţa, iar viaţa adevărată nu ne trecea prin minte. Aici, în mijlocul măreţiei naturii, martora vie a existenţei lui Dumnezeu, ne-a fost dat să-L simţim pe Tatăl, Creatorul cerului şi al pământului, pe Care de atâtea ori l-am negat prin amfiteatrele universităţii. Un sfânt tânăr, dar bătrân în înţelepciune, a şters întunericul de pe ochii noştri şi a ridicat lespezile colosale de pe mormântul inimilor noastre. Ne-a trezit dintr-un somn adânc şi greu, simţind o căldură binefăcătoare, simţind adevărata lumină, simţind o viaţă vie, simţind pe Dumnezeu.[320]

Părintele Nichifor le fusese reper tinerilor care se formau într-o lume academică ateistă. Numai harul care sălăşluia în Părintele putea să le răscumpere sufletele din întunericul pe care-l răspândeau profesorii şi volumele pretins ştiinţifice şi să le facă să vadă îngâmfarea celor care negau existenţa lui Dumnezeu, fie în

320. Pr. Dumitru-Ionel Adam, *Părintele Nil Dorobanţu*..., pp. 142-143.

mediul universitar, fie în cel politic, unde se flutura sloganul „credința este opiumul popoarelor". Părintele Nichifor era un monah tânăr, care nici nu împlinise 30 de ani, însă povața lui avea maturitate duhovnicească. Faptele unui astfel de povățuitor cercat erau de față – născuse o obște monahală tânără într-un loc în care nu era mai nimic, într-un schit aproape pustiu. De aceea insistau pentru păstrarea Părintelui duhovnicesc:

> De la cine vom aprinde făclia, dacă Cuviosul Părinte Nichifor va fi dus de pe aceste meleaguri? Cine ne va arăta calea îngustă și spinoasă, dar totuși dreaptă și fără cotituri, care duce la viața cea vie? Cine ne va pregăti pentru lupta cea sfântă și dreaptă, pentru cauza Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a răstignit pe Sfânta Cruce pentru păcatele noastre? Hohotește de plâns crucea așezată pe «cotă», la răscruce de vânturi, că cel ce a purtat-o pe umeri până acolo sus o va părăsi și cine știe, mâine, poimâine, ce mâini vrăjmașe o vor smulge de pe vârf de munte, la gunoi sau, poate, flăcărilor, iar cenușa ei va fi împrăștiată de vânt în toate colțurile lumii. (...) O, Preacuvioase Părinte, lăsați-l pe Părintele Nichifor încă o lună sau două să sădească, în sufletele tinerelor surori, acea dragoste fără margini pentru Cel ce S-a dat morții pentru viața noastră![321]

321. *Ibidem*, p. 143.

27.
Detaşat la Mănăstirea Ciolanu. Ieşirea din Eparhia Buzăului

Şi de data aceasta mutarea s-a făcut la ordinul autorităţilor de stat. La 10 aprilie 1951, împuternicitul Cultelor pentru Putna, Dumitru Olteanu, furniza o notă informativă Securităţii în care menţiona cum a decurs vizita sa la Schitul Tarniţa, în scopul de a-l întâlni pe Părintele Nichifor:

> I s-a dus vestea că este făcător de minuni şi, pentru aceasta, vine lumea de la zeci de kilometri, pentru care părăsesc locurile de producţie. Într-adevăr, când am ajuns la schit, biserica era arhiplină de cetăţeni, într-o zi de joi. Prin discuţiile avute cu călugărul – cu mult calm –, am fost complet desconsiderat şi jignit, prin expresiile călugărului Nichifor Dorobanţu. Imediat am făcut cunoscut Ministerului de Culte, după care, de acord cu Episcopia Buzăului, s-a ajuns la un acord, şi la care s-a făcut transferarea călugărului de la Schitul de maici Tarniţa-Găgeşti la Schitul de călugări Ciolanu din Regiunea Buzău.[322]

Cu aproape trei săptămâni înainte, împuternicitul Cultelor, alături de protopopul de Panciu, se duseseră în zona Boloteşti-Găgeşti pentru a face o anchetă. Fuseseră sesizaţi de cei din conducerea Sfatului Popular că Părintele Nichifor a slujit în biserica din Boloteşti. Parohul era plecat la cursurile de îndrumare pastorală, iar înlocuitorul său îl solicitase pe Părintele Nichifor, fiindcă nici el nu putea ajunge. Documente existau şi erau semnate de vicepreşedintele Sfatului Popular. Oamenii

322. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 72.

hotărâseră să se slujească la miezul nopţii, ca apoi Părintele să fie prezent la slujbele schitului. Paracliserul însă refuzase să dea cheile bisericii, iar Părintele, văzând situaţia iscată, s-a înapoiat la schit. Ancheta a continuat la Schitul Tarniţa, acolo unde Părintele Nichifor a confirmat cele întâmplate. Cei doi au amintit de regulament şi de faptul că a ieşit din schit fără aprobarea forurilor superioare, deşi cunoşteau situaţia şi faptul că aprobările nu veneau aşa de repede. Acuzat de neascultare administrativ-bisericească şi de faptul că „sustrage populaţia de la muncile agricole" prin slujbele prelungite şi manifestările mistice, Părintele Nichifor le-a răspuns direct oamenilor controlaţi de puterea politică: „Nimeni nu e mai mare şi de nimeni nu ascult decât de Hristos cel răstignit".[323]

Totodată, se semnala, într-un referat din 6 aprilie 1951, faptul că Părintele Nichifor nu doar în Boloteşti duce o astfel de „propagandă religioasă", ci şi în Moviliţa, cu satele ei Diocheţi, Găgeşti şi Ireşti.[324] Supravegherea informativă era tot mai strânsă. Un agent al Securităţii reuşise să se infiltreze şi sugera utilitatea unui misionar precum Părintele Nichifor:

> Am reuşit să mă apropii prietenește de Pr. Nichifor Dorobanţu şi am înţeles că acest om ar fi de mare folos dacă ar fi câştigat să lucreze în legătură politică. Dacă exarhul sau un delegat episcopal i-ar face cuvenita muncă de lămurire, ar fi cel mai bun conferenţiar religios, care ar câştiga politic, fiindcă credincioşii îl ascultă cu mult interes şi mulţi trec prin mâna lui. De asemenea, ar putea pune la punct pe toţi preoţii şi călugării care sunt nişte afacerişti, lichele care speculează şi Statul, şi poporul.[325]

323. *Ibidem*, f. 73.
324. *Ibidem*, f. 79.
325. *Ibidem*, f. 89.

Securitatea avea o reţea bine organizată în interiorul Episcopiei Buzăului. Se ştia, astfel, fiecare mişcare a Părintelui Nichifor. O sursă din interior, „Dogaru", semnala că, la 17 aprilie 1951, Părintele a trecut pe la Episcopie în drum spre Mănăstirea Ciolanu. În câteva tuşe, îl descria ca fiind „foarte cult", triplu licenţiat, cunoscător de limbi străine şi clasice, venit de la Tarniţa,

> unde a dus o viaţă aspră, în post şi rugăciune, făcând slujbe şi prin satele de prin împrejurimi. Lumea l-a luat drept sfânt şi mergeau cu mic cu mare la el şi se spovedeau. S-a produs deci în jurul acestui călugăr o mare mişcare, ceea ce a dat de gândit autorităţilor locale. (...) Din cauză că, în timpul acela, lumea se îmbulzea spre Mănăstirea Tarniţa şi nimeni nu mai putea să se liniştească şi din cauză că Episcopul avea fel şi fel de veşti, de-a dreptul revoltătoare, despre acest călugăr, precum şi pentru faptul că autorităţile locale au cerut, prin protopopul de la Focşani, să se ia măsuri împotriva lui Nichifor Dorobanţu, Episcopul i-a dat ordin să se mute de acolo şi să se mute la Mănăstirea Ciolanu.[326]

Ajuns la Episcopie, Vlădica Antim Angelescu l-a cercetat cu de-amănuntul.[327] Era necesară şi o explicaţie pe care Patriarhia o solicitase şi la care ierarhul a răspuns că măsura administrativă a fost pedepsirea Părintelui Nichifor prin retragerea lui de la Schitul Tarniţa şi transferarea la Mănăstirea Ciolanu, unde a fost dat în supravegherea stareţului Teofil Mocăniţă.[328]

Episcopul Antim dorise personal să-l vadă, fiindcă circulau pe seama Părintelui Nichifor tot felul de zvonuri. Părintele Nichifor le-a explicat. Iar argumentele se regăseau în atitudinea sa faţă

326. *Ibidem*, f. 51.
327. *Ibidem*.
328. *Ibidem*, f. 52.

oameni. Pe cei care veneau la schit fără gând ascuns îi povăţuia într-un anume fel. În schimb, pe cei pe care îi cunoştea că sunt instrumente ale puterii politice îi mustra public, manifesta o anumită atitudine faţă de ei, fapt pentru care nu puţini socoteau că nu este în toate minţile. Însă canoanele „controversate" pe care le dădea uneori aveau un profund temei duhovnicesc: pocăinţa prin conştientizarea veşniciei muncilor din iad, ca pedeapsă pentru păcatele grele săvârşite. Mai târziu, în ancheta Securităţii din 8 noiembrie 1954, Părintele Nichifor avea să descrie detaliat raţiunea epitimiilor.[329] Însă unii, din neputinţă, se scandalizau şi răspândeau zvonuri. Rupte din context, secvenţele povestite de ei provocau indignare faţă de astfel de sfaturi ale unui călugăr „scrântit".

La Mănăstirea Ciolanu, Părintele Nichifor a găsit o viaţă monahală decăzută. Faţă de o asemenea neorânduială, Părintele reacţiona astfel:

> Monahii iubeau neagoniseala şi tăcerea, voi vă îmbogăţiţi cu cele mai deşarte şi vremelnice şi clevetiţi şi pe sfinţi. (...) Schima monahală cere linişte, iar voi, fariseilor, vă desfătaţi în metropole? (...) Monahii nu zăboveau în cetate, dar voi, care de bunăvoie staţi în cetăţi, sunteţi cu fel de fel de demoni în urma voastră, ce vă vorbesc prin minte, după viciile în care sunteţi căzuţi, precum a văzut papa Evsevie al Alexandriei şi Sfântul Daniil (*Pateric Gherontie* 13). (...) Liniştea şi postirea dau ascuţită vedere ochilor interiori, de aceea trebuie să tăiem prieteşugurile şi tovărăşiile rele ale celor mulţi, ca să nu ni se tulbure chipul liniştirii (*Pateric Gherontie* 15, 1-2). Ca să poată să se împărtăşească, nici verdeţuri nu mâncau, nici fiertură, nici nu se întâlneau cu cineva, îşi plângeau păcatele, deşi erau neprihăniţi, iar voi astăzi mâncaţi carne, beţi alcool, fumaţi,

329. IDEM, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, ff. 24v-25.

> desfrânaţi şi huliţi, râdeţi şi judecaţi. Vai vouă! «De nu vă veţi îmbrăca cu îmbrăcămintea cerească, vă veţi afla goi, neavând îmbrăcăminte de nuntă» (*Pateric Dioscor* 1, 2-3).[330]

Securitatea avea un obiectiv clar. La 11 aprilie 1951, Securitatea Putna propusese ca „numitul să fie îndepărtat din călugărie”.[331] Pentru prima dată de când intrase în atenţia sa, Securitatea venea cu o propunere radicală. Din toate datele existente reieşea că aceea ar fi fost cea mai utilă măsură în cazul Părintelui Nichifor, fiindcă era un monah neîncadrabil în „disciplina monahală” agreată de autorităţile de stat şi pentru că avea o influenţă mare asupra oamenilor. Evident că, în scenariile pe care le crea, se folosea de toate nemulţumirile şi conflictele existente. Speculând tensiunile dintre Părintele Nichifor şi unii monahi neosârduitori sau pe cele dintre Părintele şi funcţionarii administraţiei bisericeşti, Securitatea aplica, cu paşi repezi, planul excluderii din monahism a unui „mistic” incomod, care strângea mulţimi şi care ar fi putut declanşa o mişcare de rezistenţă faţă de regimul comunist. Conlucrând, căci interesele Bisericii trebuiau să fie comune cu ale Statului, cele două aparate instituţionale au izbutit, treptat, să-l compromită şi, apoi, să-i aplice măsurile punitive cele mai severe.

La 31 iulie 1951, Părintele Nichifor a cerut ieşirea din Eparhia Buzăului şi intrarea în cea a Romanului şi Huşilor. „Solicit aceasta – scria Părintele –, întrucât în sus-numita mănăstire nu-i climat propriu”.[332] Preasfinţitul Antim cunoştea starea de lucruri din interiorul Mănăstirii Ciolanu. Încerca să schimbe ceva, însă Părintele Nichifor propunea o adevărată revoluţie

330. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Teofaniile din Pateric*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2016, pp. 29-31.
331. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 60.
332. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 67.

duhovnicească. Strategia ierarhului nu se potrivea deloc cu cea a Părintelui Nichifor, considerând că autorităţile erau vigilente şi s-ar fi putut isca mari neînţelegeri, dar şi mari schimbări administrativ-bisericeşti.

Pe de o parte, îşi dorea o revigorare a credinţei, fapt pentru care şi iniţiase, în noiembrie 1948, proiectul catehizării copiilor în biserici, proiect care fusese întrerupt brutal de către autorităţi. Pe de altă parte, un monah precum Părintele Nichifor era tare incomod, fiindcă atrăgea atenţia Securităţii. Practic, odată cu intrarea Schitului Tarniţa în jurisdicţia Eparhiei Buzăului şi, apoi, cu transferul Părintelui la Mănăstirea Ciolanu, Episcopia se afla şi mai mult în vizorul Securităţii. Lucrurile trebuiau cântărite bine. În aceste condiţii, cererea Părintelui Nichifor de ieşire din Eparhie a primit imediat aprobare.

Menţiunea Preasfinţitului Antim pe solicitarea din 31 iulie nu poate fi interpretată doar ca o formalitate administrativă. Evident că trebuia să-i dea o bună recomandare Părintelui Nichifor pentru ca el să poată intra în Eparhia Romanului, însă din document reiese că ierarhul îl preţuia sincer: „Se dă binecuvântarea solicitată cu menţiunea că are preoţie lucrătoare şi o bună comportare de monah distins şi cu mari posibilităţi de-a fi util în gradul cel mai înalt monahismului”.[333]

Preasfinţitul Antim fusese preot de mir. Fiindcă rămăsese văduv şi avea o bogată activitate pastoral-misionară, fusese ales episcop al Buzăului în 1944. Poate că şi de aceea vedea că măsura la care tindea vieţuirea monahală a Părintelui Nichifor era una înaltă. De asemenea, avusese timp să-l observe în diverse situaţii, iar comportamentul lui „zănatic” era doar în slujba lui Hristos.

Nu ştim în ce măsură Preasfinţitul Antim va fi înţeles că Părintele Nichifor, departe de a fi un monah neascultător, este un nevoitor duhovnicesc şi că mustrările lui directe, adresate

333. *Ibidem*.

monahilor şi preoţilor de mir, sub masca nebuniei, sunt cu totul îndreptăţite. În fond, asemenea Sfântului Gavriil Georgianul, el critica duplicitatea, fariseismul, făţărnicia, formalismul, măsura joasă de înţelegere şi trăire a monahismului în mănăstirile din România.

Critica lui făţişă atingea de multe ori chipul funcţionăresc şi administrativ de înţelegere a lucrărilor Bisericii şi chiar Vlădica Antim se pomenea în plin rechizitoriu.

> Acesta (Episcopul Antim, *n.n.*) se ferea de el – povesteşte Părintele Sebastian Dediu –; auzise (de anumite situaţii grave din Mănăstirea Ciolanu, *n.n.*). A stat la pândă şi, când a ieşit episcopul în balcon, la aer, îi zice: «Guşoiule, nu cumva să te ascunzi!». Aşa-i făcea: «guşoi». Din «guşoi» nu-i mai scotea. Dar nu se supărau, căci îl ştiau «zănatic». A intrat la episcop, iar acesta, plângând, şi-a făcut mărturisirea. Urma să-i dea canon. Și canonul care era? Să facă un an de zile Sfânta Liturghie zilnic şi să împărtăşească pe toţi care iau parte. Dar în momentul acela, când să-i dea canonul, a apărut vicarul Gogoi, care-i zice: «Preasfinţite, te leagă şi-ai să alergi după el să te dezlege». Și în felul ăsta a scăpat.[334]

Însă Securitatea era permanent pe urmele lui. Într-o notă informativă furnizată de „Ciudatu", la 16 iunie 1951, se consemna râvna Părintelui Nichifor de a sta de vorbă cu oamenii „pe care-i convinge de credinţa pe care s-o urmeze".[335] Capacitatea lui de convingere era alarmantă, dat fiind că şi în alte situaţii fusese semnalată. Acum, „călugărul Bugan a spus că acest călugăr este foarte deştept. Are trei licenţe şi poate convinge pe oricine. Zilele trecute a fost un medic evreu din Buzău, care a venit de la

334. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 20.
335. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 54.

Sanatoriul Nifon şi pe care aproape l-a convertit".[336] Fiind, totuşi, atât de contestat în interiorul mănăstirii, Părintele Nichifor s-a retras. După propria sa mărturie, scria predici, pastorale şi articole, la solicitarea episcopului. Cel mai mult, în acea perioadă, s-a adâncit în sublinierea importanţei Penticostarului.[337]

Preasfinţitul Antim Angelescu comunica frecvent cu stareţul Mănăstirii Ciolanu. Părintele Nichifor era perceput ca orice monah care propune hotărât nevoinţa lepădării de omul cel vechi şi înaintarea pe calea pocăinţei lăuntrice. Obştea, poate nu în întregime chiar, însă majoritar, nu l-a agreat. Iar lucrul acesta nu este de mirare, mai ales că însuşi Părintele Nichifor avea să se exprime mai târziu că „în acea mănăstire era răutatea învechită, iar mie nepriindu-mi atmosfera aceea viciată, am plecat în Eparhia Roman-Huşi, cu biletul de ieşire nr. 6330/1951".[338]

Nu doar Părintele Nichifor mărturiseşte, ci mai sunt şi alţi monahi care aveau să întărească afirmaţiile sale cu privire la „răutatea învechită" din mănăstire, pe care, desigur, Securitatea o cultiva din interes. Reţeaua informativă din cadrul mănăstirii era destul de activă, Securitatea obţinând informaţii din variate surse. La 21 iunie 1951, „Bucureşteanu" consemna că Părintele Nichifor a obţinut câteva zile de învoire pentru a se duce în Moldova să-şi ridice buletinul. „Se bănuieşte că nu va mai veni înapoi, deoarece este foarte rău văzut de călugării din Mănăstirea Ciolanu şi chiar el şi-a exprimat dorinţa de a pleca din această mănăstire".[339]

Părintele Nichifor observa toate mişcările subterane ale reţelei informative şi, aşa cum documentele o arată, avea o anumită atitudine faţă de agenţi, asemenea fericiţilor nebuni pentru

336. *Ibidem*.
337. IDEM, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 39v.
338. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 27.
339. *Ibidem*, f. 56.

Hristos. Într-un fel se comporta cu cei care se apropiau de el cu dorinţa sinceră de a se folosi duhovniceşte şi o cu totul altă reacţie avea faţă de cei care se infiltrau şi doreau să-l radiografieze. Faţă de primii se descoperea, aşa cum au mărturisit mulţi despre el, ca fiind un dascăl al pocăinţei şi un povăţuitor încercat pe această cale. Lucrarea sa era aceea de a trage la Hristos pe cei ce zăboveau în temniţa omului vechi. De la închisoare către libertate, acesta era drumul cu şi întru Hristos. Faţă de informatorii Securităţii, Părintele Nichifor se arăta nervos, exprimând puncte de vedere contradictorii, ameninţări mai mult sau mai puţin voalate, false profeţii cu nuanţă politică, în fine, un comportament excentric derutant pentru capacitatea obişnuită de înţelegere a omului.

De pildă, la Mănăstirea Răteşti, unde Părintele Nichifor ajunsese, la 17-18 iunie 1951, alături de exarhul Bonifatie Podoreanu, informatoarea „Răzvrătita" îl descrie astfel: „Acest călugăr este considerat ca un sfânt, este foarte nervos şi nu stă de vorbă cu nimeni".[340] Era însă de înţeles de ce nu voia să stea la masa obştească a maicilor, ci se ţinea deoparte. Informatorului „Fili", din cadrul Episcopiei, îi făcea impresia unui „personaj biblic", desculţ şi cugetând permanent la „reforma Bisericii"[341], adică la o revoluţie duhovnicească paralelă cu revoluţia socialistă. „Ardeleanu", un alt informator care activa în interiorul Episcopiei, îl considera, la 2 august 1951, „căzut în misticism bolnăvicios".[342]

Îl cunoştea, fiindcă, „la sfatul" comandatului Miliţiei Vrancea, „Ardeleanu" întocmise un referat pentru a fi mutat de la Mănăstirea Tarniţa. Rotiţele sistemului se mişcau astfel, iar Părintele Nichifor era „mutat", „dat în supravegherea stareţului",

340. *Ibidem*, f. 55.
341. *Ibidem*, f. 58.
342. *Ibidem*, f. 59.

„compromis", în virtutea relaţiilor de colaborare dintre funcţionarii administrativ-bisericeşti, Securitate şi Miliţie.

> Preasfinţitul Episcop l-a mutat la Mănăstirea Ciolanu, Regiunea Buzău. Și aici el este ocupat tot cu aceeaşi manieră, cu predica şi cu punctul extremist şi bolnăvicios. Practică reguli care nu sunt în prevederile dogmei creştine ca: se spovedeşte de două-trei ori pe zi, umblă cu pletele în vânt, numeşte «satana» pe colegii lui de mănăstire şi are întâlniri ziua şi noaptea cu preotul Ion Boboc din Parohia Bărăşti-Scărişoara, Raionul Cislău. La Nichifor Dorobanţu mai vin şi persoane străine de mănăstire. Stareţul reclamă la Episcopie şi spune că nu-şi ia răspunderea asupra purtării lui, totuşi PS Episcop l-a însărcinat expres pe stareţ să-l observe şi să-l raporteze. (...) Episcopul vrea să scape de el.[343]

Punctul de vedere al informatorului era important, deoarece reprezenta o sinteză a percepţiei negative care se formase în mediul bisericesc asupra Părintelui Nichifor: „căzut în misticism bolnăvicios", „extremist", indezirabil la nivel bisericesc înalt, „fanatic religios", capabil de a crea „o stare sectară dăunătoare Statului şi Bisericii". Pe de altă parte, sintezele informative ale Securităţii subliniau „activitatea lentă de subminare a construirii socialismului"[344] dusă de monahi, printre care era amintit şi Părintele Nichifor.

343. *Ibidem.*
344. *Ibidem*, f. 65.

28.
La Mănăstirea Tarcău

Începând cu 1 august 1951, Părintele Nichifor era primit în Eparhia Romanului şi Huşilor. Recomandarea Preasfinţitului Antim Angelescu fusese una favorabilă, având la final o precizare care se va regăsi, mai târziu, şi în portretul făcut de alţi ierarhi, anume că Părintele dispunea de pregătirea cuvenită, de preoţie lucrătoare şi de mari posibilităţi de a fi „un element valoros şi util monahismului nostru", în condiţiile în care va lucra „cu respectul complet al cadrului de disciplină cerut".[345] Vlădica Antim strecura această observaţie, atenţionând cumva pe Preasfinţitul Teofil Herineanu în privinţa monahului pe care-l primea în eparhie.

Părintele Nichifor a fost închinoviat, la cerere, în Schitul Tarcău.[346] La 17 august 1951, stareţul Mănăstirii Bistriţa, Protosinghelul Eftimie Luca, solicita Episcopiei închinovierea Părintelui Nichifor la Schitul Tarcău, care ţinea de mănăstire, „unde avem de gând să ridicăm viaţa duhovnicească şi gospodărească cu elemente cinstite şi dornice de muncă".[347] Părintele Nichifor ajungea iarăşi la un schit fără importanţă, aproape fără vieţuitori, căci nu erau decât un preot slujitor, un monah şi o maică. Obştea era pe punctul de a se destrăma, iar el aducea 16 fraţi dornici de a intra în monahism.

Părintele Nichifor a pus rânduială prin slujirea zilnică, pe care o considera de o însemnătate aparte în renaşterea monahismului.

345. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 68 sau 67v (?). Menţionăm că fila are colţul din dreapta – acolo unde s-a făcut numerotarea – rupt.
346. *Ibidem*, f. 67.
347. *Ibidem*, f. 118.

Aşadar, şi acea obşte monahală destrămată a Schitului Tarcău putea renaşte prin evlavia faţă de slujirea liturgică. Împreună cu fratele Vasile (viitorul stareţ Victorin Oanele) trudea la un proiect, care, poate, multora li s-ar fi părut lipsit de însemnătate. Însă pentru Părintele Nichifor era de o covârşitoare importanţă să aducă un schit de la moarte la viaţă. Se bizuia pe pronia divină şi pe energia sa pe care o cheltuia în slujire zilnică, în practica rugăciunii neîncetate pe care o impunea şi tinerilor, adică fratelui Vasile şi altora care curând aveau să i se alăture. De asemenea, împreună, trudeau la cositul fâneţei, la recoltarea cartofilor şi la repararea utilajului agricol de care se slujeau în cultivarea terenului din preajma schitului.[348]

Părintele Nichifor era, fără îndoială, un „element cinstit şi dornic de muncă", dacă e să ne apropiem de limbajul de lemn al documentelor, numai că stareţul Eftimie nici nu-şi închipuia în ce fel. Părintele Victorin Oanele, stareţul de mai târziu al Mănăstirii Sihăstria, povesteşte:

> Aşa că ne-am dus la Tarcău, iar la Tarcău era Părintele Teofan Crăciun cu încă vreo doi părinţi şi o sărăcie de te durea capul. N-aveam nici măcar pâine, că nu era nimica. Era totuşi o bătrână, sora Ana, care avea două vaci şi nimic altceva. Dar Părintele (Nichifor, *n.n.*), când a început să ţină nişte predici pe acolo, toţi care ascultau au umplut schitul şi veneau să-l vadă. Și-au venit, mă frate, de acolo, o mulţime de lume, alimente, de s-a umplut schitul. Dar ulei acolo nu se găsea, era mare sărăcie. Și ne dădeau, săracii, câte 20 de sticle, ca să ducem şi la Tarniţa.[349]

348. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 40.
349. Vezi „Convorbire cu Părintele Arhimandrit Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria (Neamţ)", în PS Emilian Lovişteanul, *Între Cruce şi Înviere: file din istoria recentă a monahismului românesc*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2017, p. 141.

Părintele Nichifor păstra legătura cu Schitul Tarniţa. Era obştea monahală pe care el o născuse. De aceea, fie trimitea alimente, fie venea el însuşi, la răstimpuri, şi spovedea, povăţuia şi rostea cuvânt de învăţătură. Într-o sinteză a Securităţii Putna se menţiona: „La Schitul Tarniţa, în ziua de 3 august a.c., a făcut slujba preotul Nichifor Dorobanţu, care a fost mutat de la acest schit în urmă cu trei luni pentru abateri grave”.[350] Părintele avea să ţină slujbă şi predică şi în zilele următoare, 4 şi 5 august, dar şi 22, 26 şi 27 august, cu câteva sute de credincioşi, care-l cunoşteau şi-l preţuiau pentru că reînviase viaţa monahală în acele locuri.[351]

La începutul lui septembrie 1951, Părintele Nichifor a ajuns din nou la Tarniţa, unde, timp de 4 zile, cât a stat, a slujit neobosit. Având harisma aceasta, Părintele a plecat spre Tarcău cu cinci tineri din Pufeşti şi Găgeşti, cărora le insuflase dragostea de Hristos, arătându-le că o astfel de dragoste poate fi desăvârşită în monahism.[352] Lucrarea Părintelui Nichifor a fost aceea de restaurare a unui monahism slăbit. În acest organism duhovnicesc bolnav, Părintele infuza sânge curat, tămăduindu-i rănile. Cu adevărat îi păsa de reînvierea monahismului şi, trimis în locuri pustii, năştea obşti micuţe şi tinere, punând acolo unde era atât de mare nevoie un chip nou de vieţuire monahală.

Tot acolo, la Schitul Tarcău, îl adusese şi pe Simion, care, la 30 de ani, dorea să urmeze viaţa monahală. Simion avea să fie tuns în monahism cu numele Spiridon, rămânând în obştea Schitului Tarcău. Și el era din zona Vrancei, din comuna Vrâncioaia, şi îl cunoscuse pe Părintele Nichifor în septembrie 1951, atunci când Părintele ajunsese în împrejurimile Tarniţei. „Când a stat trei luni în Schitul Tarcău, el m-a crescut pe mine”[353], mărturisea

350. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 65.
351. *Ibidem*.
352. *Ibidem*, f. 60.
353. IDEM, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 172.

monahul Spiridon în ianuarie 1956. „Îmi era duhovnic”.[354] Mărturisirile lui în faţa anchetatorilor dovedesc faptul că Părintele Nichifor, prin harismele sale, întemeia obşti micuţe şi tinere pe care le creştea, fiind în legătură strânsă cu acei monahi tineri, chiar şi după ce nu mai era în schitul respectiv. Cu totul altfel se petrecea în cazul monahilor gata formaţi, care aveau o cu totul altă atitudine faţă de Părintele Nichifor.

Într-o conferinţă preoţească de la sfârşitul lui septembrie 1951, Preasfinţitul Antim Angelescu fusese înştiinţat că Părintele Nichifor „apare din când în când în diferite părţi ale regiunii Putna, dar mai ales prin părţile Tarniţei, şi face diferite slujbe şi ţine predici fără să aibă în prealabil învoirea şi aprobarea noastră”.[355] Ierarhul îl ruga pe Preasfinţitul Teofil să ia măsurile cuvenite pentru ca Părintele Nichifor să „intre în disciplina canonică şi mănăstirească”. Desigur, Preasfinţitul Teofil l-a avertizat atunci în privinţa aceasta, dând ordin ca exarhul Eftimie Luca să-l cheme la Mănăstirea Bistriţa şi să-l pună în temă cu riscurile şi pedeapsa la care se expune.[356]

Desigur, isca o serie întreagă de reacţii, prin modul său osârduitor, prin silinţa la care îndemna pe oricine, dar mai ales pe monah, prin propria vieţuire ascetic-euharistică şi prin cuvântul neîndurător faţă de patimi. Nu era chiar simplu de acceptat o astfel de râvnă duhovnicească, în condiţiile unei formări lăuntrice cu totul diferite. Treptat, grupul oponenţilor săi se tot lărgea, însă Părintele Nichifor îşi urma nestingherit calea. Părea habotnic sau nebunesc ceea ce făcea şi cum insista ca tot monahul să preţuiască mai mult Sfânta Liturghie, prin slujirea zilnică. Însă o slujire liturgică zilnică, aşa cum s-a mai spus, nu era normativă în monahismul românesc de la jumătatea secolului al XX-lea.

354. *Ibidem*, f. 171v.
355. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 50/1950, vol. 1, f. 352.
356. *Ibidem*, f. 352v.

De asemenea, existau şi alte motive pentru care obştea monahală păstra rânduiala obişnuită a slujbelor, în timp ce Sfânta Liturghie era săvârşită duminical şi la praznicele sfinţilor. Dacă o obşte monahală avea doar un singur slujitor, atunci era destul de greu ca acela să slujească zilnic. De pildă, stareţul Schitului Muşunoaiele se afla într-o astfel de situaţie. De aceea, solicitase insistent, la începutul lui 1951, întoarcerea Părintelui Nichifor, care l-ar fi putut ajuta foarte mult, slujind alternativ.

Părintele Nichifor mustra însă acolo unde nu se slujea Sfânta Liturghie din cauza delăsării, a inerţiei vieţuirii monahale şi a patimilor. De pildă, atrăgea atenţia monahilor Schitului Sfântul Ioan că nu au nici un cuvânt de îndreptăţire în a nu sluji zilnic Sfânta Liturghie, câtă vreme obştea are trei preoţi care pot sluji prin rotaţie.[357] Însă erau mulţi care aveau reţineri faţă de deasa împărtăşire. Formaţi în tradiţia monahală a Moldovei, erau conservatori, înclinând mai degrabă către spovedania deasă şi descoperirea gândurilor, decât spre deasa împărtăşire, aşa cum începuse, din 1949, să se practice la Vladimireşti, odată cu venirea Părintelui Ioan Iovan. Privind prin lentila monahului conservator, râvna euharistică a Părintelui Nichifor apărea dacă nu cu totul neîntemeiată monahal, atunci măcar ca o tradiţie recentă care trezea serioase suspiciuni.

Pe de altă parte, la începutul anilor '50, administraţia bisericească avea o cu totul altă perspectivă asupra înnoirii vieţii monahale. În acord cu dispoziţiile politice, se impunea categoric rigoarea vieţii de obşte. Rugăciune în comun, muncă în comun, salarii, carnete de sănătate, cartele. Toate acestea erau considerate „măsuri spre binele şi ridicarea monahismului".[358] O altfel

357. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Cuvinte cereşti*, vol. I, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2016, p. 34.
358. Arhimandritul Justinian Florea, „Din viaţa mănăstirilor noastre", în *Glasul Bisericii*, nr. 1-3, 1951, p. 62.

de gândire şi o altfel de comportare erau „rânduieli personale, străine de spiritul adevăratelor aşezăminte monahale”.[359] Prin urmare, era exprimat foarte clar de către autorităţile administrative că monahul care „nu se poate încadra în acest program de disciplină şi de muncă organizată, acela e bine să se gândească că nu va putea să rămână pe mai departe în mănăstire, întrucât mănăstirile trebuie să devină organisme vii în procesul de organizare a Bisericii noastre”.[360]

Părintele Nichifor era, prin fiecare faptă şi decizie, un monah „neîncadrabil”. Analizându-l din perspectiva administrativă a „vieţii noi a mănăstirilor noastre”, el promitea să fie primul candidat la excluderea din monahism. Pentru administraţia bisericească, era o anomalie într-un sistem care abia se stabiliza. Părintele Nichifor nu era disciplinat în sensul în care solicita exarhul de atunci al mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor. Păstra cu acribie disciplina monahală, însă ignora convenţiile administrativ-bisericeşti. Autorităţile administrative aveau ca scop o bună colaborare cu Statul, în timp ce Părintele Nichifor avea ca scop o strânsă colaborare cu Hristos Dumnezeu. Oricâte avertismente i se dădeau, oricât de mult părea că le înţelege şi că va ţine cont de mesajul lor, nimic nu-l putea îngrădi lăuntric, astfel că dădea mult de furcă oricărei conştiinţe funcţionăreşti. „Umbla lumea după el – îşi aminteşte Elena Gârbuleţ din comuna Pângăraţi – cum umbla după Mântuitorul, pe vremea Lui (...) Era foarte iubit de oameni şi căutat”.[361]

Desigur, responsabilii bisericeşti aveau dreptate. Comportamentul atipic şi râvna euharistică a Părintelui Nichifor făceau ca o obşte întreagă să intre în vizorul Securităţii, ba încă şi episcopia.

359. *Ibidem.*
360. *Ibidem.*
361. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Elena Gârbuleţ”, de la 2:20 la 2:30.

Se isca tulburare mare, fiindcă nu puteau să controleze un monah care avea o viziune diferită asupra înnoirii vieţii monahale faţă de ceea ce propunea aparatul administrativ-bisericesc.

Aşadar, privit prin cele două lentile, conservator-monastică şi administrativ-bisericească, Părintele Nichifor întrunea trăsăturile monahului incapabil să se adapteze la principiile vieţii de obşte. Dacă adăugăm şi grila Securităţii, avem imaginea completă a „monahului vagabond", care face tulburare în popor, răspândind o credinţă cvasi-sectară.[362]

362. Numai descriind minuţios tot acest ansamblu de receptare a unui monah atipic, putem înţelege resorturile excluderii lui din monahism la jumătatea anilor '50 ai secolului trecut şi poziţionările reticente sau radicale de astăzi cu privire la reevaluarea vieţii şi scrierilor sale.

29.
La Mănăstirile Secu şi Văratic

Dislocările dese împiedicau ca toate aceste proiecte să fie duse până la capăt. La 15 noiembrie 1951, Părintele Nichifor trebuia să se prezinte la Mănăstirea Secu (Neamţ) pentru reorganizarea Şcolii Monahale. Episcopul Teofil, „văzându-mi activitatea prolifică şi munca plină de abnegaţie pentru viitorul monahismului, m-a recomandat Patriarhului pentru a fi trimis la ridicarea celei mai decăzute mănăstiri, numită Văratic".[363]

Astfel, la 19 noiembrie 1951, Părintele Nichifor era numit de Episcopia Romanului şi Huşilor profesor la Şcoala Monahală de la Mănăstirea Văratic, cerându-i-se să depună „toată stăruinţa pentru ca pregătirea religioasă şi cărturărească din acea şcoală să dea maximum de randament dorit de Noi şi ÎPS Patriarh, accentuând în special la ridicarea nivelului moral-duhovnicesc".[364]

La Mănăstirea Văratic, Părintele Nichifor a venit cu acelaşi proiect de înnoire duhovnicească. Având mai mult timp la dispoziţie, căci nu a mai fost mutat în cele şapte luni care au urmat, a putut avea rezultate concrete, chiar dacă împotriviri au existat. Mai târziu, în ancheta din noiembrie 1954 făcută de Securitatea Bacău, Părintele Nichifor avea să descrie pe scurt faptele sale din perioada petrecută la Mănăstirea Văratic, împrumutând limbajul de lemn al comuniştilor:

> Aici am reuşit cu prisosinţă să ridic mănăstirea din decadenţa etică în care se găsea. Am reorganizat şcoala monahală pe baze sănătoase ortodoxe, precum şi ciclul II. Am selectat şi adus surori (maici) corecte în mănăstire şi muncitoare,

363. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, ff. 40v-41.
364. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 1/1950, f. 61.

am dirijat şi încurajat munca din atelierele de ţesătorie, am înfiinţat masa comună la cantină (înfiinţat cantină), am plătit datoriile mănăstirii către stat. Am ajutat maicile sărace şi bătrâne. Am întors maicile stiliste la Ortodoxie. Am desfiinţat superstiţiile, precum şi misticismul dintre maici. Am reeducat preoţi duhovnici. Am contribuit la lupta pentru pace în satele vecine, prin spovedanie şi predică în biserici.[365]

Din felul în care îi răspunde anchetatorului ar reieşi că, întru totul, Nichifor Dorobanţu se înscria în linia dorită de autorităţile comuniste şi de cele administrativ-bisericeşti, laolaltă. Realitatea era însă cu totul alta. Cu suficientă inteligenţă, Părintele Nichifor răspundea la fiecare întrebare, împrumutând acea exprimare de tip ideologic care-i justifica lucrarea duhovnicească în numele luptei de clasă. Astfel, în urma unei astfel de depoziţii rămânea puternica impresie că, umăr la umăr cu comuniştii, Părintele Nichifor trudea la reorganizarea monahismului în cel mai autentic spirit revoluţionar. În fond, Părintele îşi continua proiectul de înnoire duhovnicească, înaintând pe o zonă de nişă, ca toţi fericiţii nebuni pentru Hristos, dincolo de direcţia trasată la nivel oficial. Cuvintele lui trebuiau citite într-o altă cheie.

În acea perioadă, Părintele Nichifor slujea şi predica, ostenindu-se ziua şi noaptea, aproape neîntrerupt. „Am avut predici de nopţi întregi în judeţul Neamţ, în fiecare noapte, ca la Înviere; plângeau pereţii. Și inima Văraticului tot împietrită şi iernatică a rămas”.[366] Se ascundea, pe cât era posibil, ducând la bun sfârşit, în timpul zilei, sarcinile încredinţate de episcopie, ca apoi, în timpul nopţii, să adune mulţimile şi să propovăduiască fără teamă, având, după cum mărturisesc mulţi, cuvânt cu putere multă.

365. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 41.
366. APIA, *Mistica*, f. 5v. Diferenţa între discursul provocat de anchetă şi cel dintr-o scriere liberă, referitor la aceeaşi perioadă, este evident şi denotă modul subversiv de a acţiona sub paravanul limbajului de lemn.

Şi la Mănăstirea Văratic, Părintele Nichifor a vieţuit smerit, după cum mărturiseşte maica Benedicta Dumitrescu Buşulenga: „Avea o cămăruţă în chilia maicii Tecla, sus, pe deal”.[367] Însă nimeni nu l-a văzut vreodată dormind. Râvna Părintelui era atât de mare şi de puţin înţeleasă, încât era socotit „scrântit”. Doar prin prisma acestei râvne se poate înţelege de ce Părintele Nichifor, fără aprobări superioare, dispărea din mănăstire câte o zi sau două. Ori se ruga în pustietatea din jurul Văraticului, pe care el o numea „Sarepta Văraticului”, ori se ducea în Vrancea, acolo unde găsea aluatul cel bun al monahismului în tinerii din familiile evlavioase.

La 21 decembrie 1951, Părintele Nichifor înainta o cerere către Preasfinţitul Teofil pentru a fi detaşat la Schitul Mălineşti din zona Huşilor. Nu avea decât o lună de când ajunsese la Văratic, însă atmosfera potrivnică îl făcea să creadă că nu poate schimba lucrurile în bine. Fiindcă îl cunoştea pe Părintele Nicodim Grosu din perioada vieţuirii la Schitul Tarcău, Părintele Nichifor ar fi vrut să-l înlocuiască la Mălineşti, după cum căzuseră de acord. Părintele Nicodim fusese profesor universitar de limbi clasice şi avea vocaţie pustnicească. Motivele enunţate de Părintele Nichifor erau următoarele: „1. Vreau să ajut la ridicarea acestei sfinte mănăstiri; 2. Pentru demnitatea preoţiei, vreau să mă sacrific în locul subtilului ieromonah Grosu Nicodim”.[368]

Nu era nici umbră de ironie în exprimarea Părintelui Nichifor. Părintele Nicodim Grosu, pe care-l preţuia, era, pe lângă un rafinat intelectual, şi un om duhovnicesc pe măsură.[369] Bineînţeles

367. Maica Benedicta (Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga), *Oameni şi întâmplări din Văratecul de altădată* (convorbiri cu Fabian Anton), Editura Vremea, Bucureşti, 2019, p. 237.
368. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 50/1950, vol. 1, f. 649.
369. Maria Burlă, „Amintiri despre Părintele Nicodim Grosu”, vezi la https://doxologia.ro/amintiri-despre-parintele-nicodim-grosu.

că ierarhul nu i-a aprobat această neaşteptată cerere, ci i-a transmis „să stea pe loc la M. Văratic”.[370]

În primăvara anului 1952, Securitatea Târgu Neamţ era pe urmele Părintelui, deoarece popularitatea lui cunoscuse cote alarmante. Într-o notă informativă din 14 martie 1952, agentul constata: „Există la Mănăstirea Văratic un preot călugăr cu numele Dorobanţu Nicolae, zis Nichifor, care prin slujbele şi predicile ţinute în biserică poporului a prins o puternică priză în poporul credincios. Astfel că, în ultimul timp, a ajuns să fie cercetat şi căutat la domiciliu de o majoritate de oameni şi în special femei din toate satele comunelor limitrofe şi, în special, în preajma Postului Paştelui, când credincioşii se spovedesc. Cu această ocazie, preotul de mai sus are ocazia de a trezi spiritele oamenilor, sfătuindu-i a-şi menţine vechile tradiţii şi obiceiuri”.[371]

Autorităţile manifestau un interes deosebit pentru starea de spirit a populaţiei, fapt care reiese din rapoartele dese întocmite în acest sens. Prezenţa Părintelui Nichifor la Mănăstirea Văratic şi în satele din proximitate declanşase un aflux de pelerini indezirabil pentru autorităţi. Notele informative relatau şi despre cuvântările pe care Părintele Nichifor le ţinea, cu privire la apropierea vremurilor de pe urmă şi la căderea orânduirilor tiranice şi ateiste.[372] Erau, astfel, suficiente motive de îngrijorare pentru ca Securitatea să pornească o operaţiune informativă mai elaborată, „cu toate că în realitate pare să fie un alienat mintal”.[373]

Informatorul „Oşlobanu” consemna faptul că, la 31 martie 1952, Părintele Nichifor a făcut următorul apel:

> Iubiţi creştini, vă roagă Sfânta Duminică să nu se lucreze în ea, să se ducă la Sfânta Biserică, la Sfânta Liturghie. Cine

370. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 50/1950, vol. 1, f. 649.
371. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 125.
372. *Ibidem*, f. 127.
373. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 64.

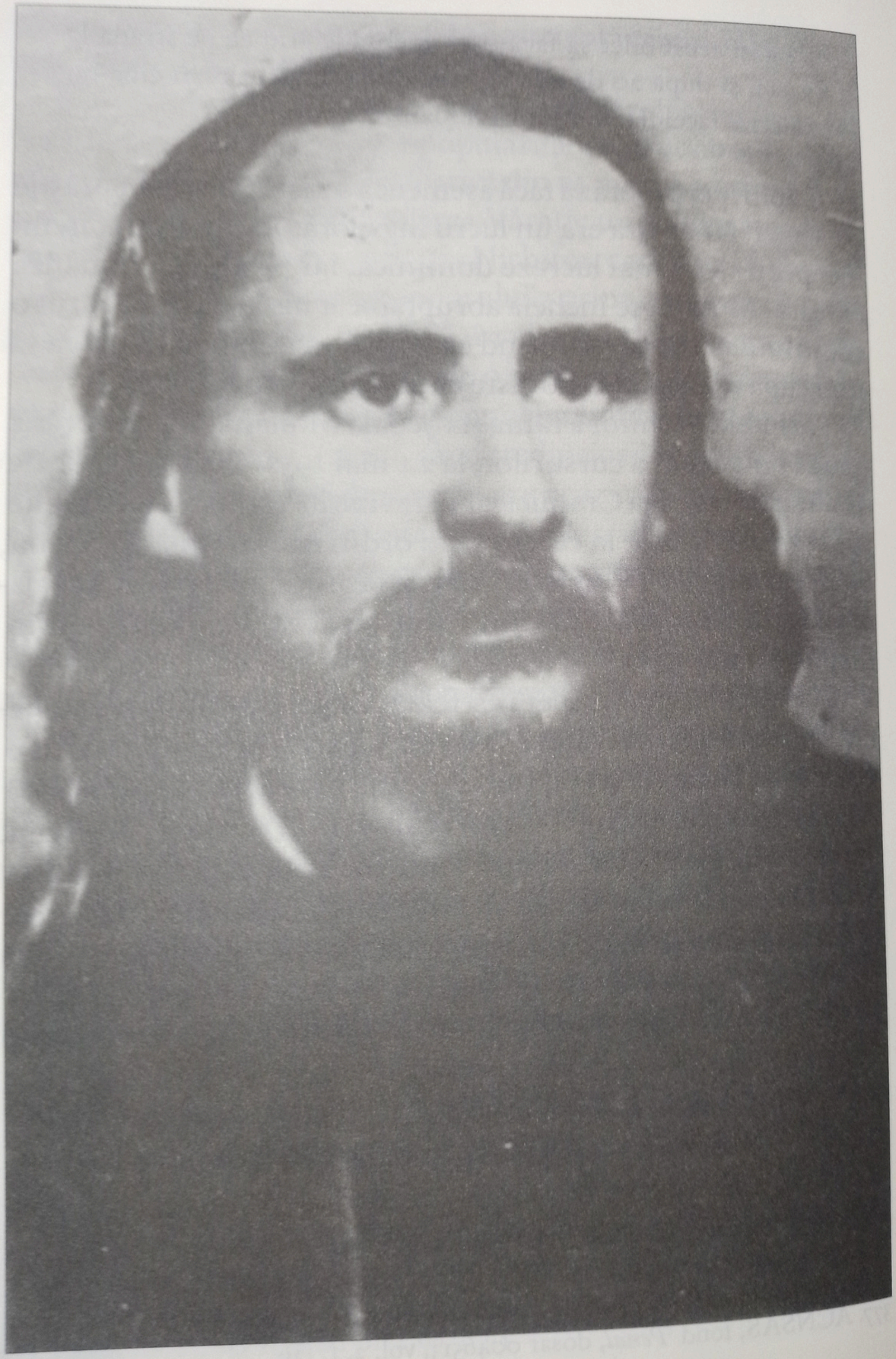

30.
La Schitul Măgura Ocnei.
Tunderea în schima mare

Plecarea Părintelui Nichifor la Schitul Măgura Ocnei a fost determinată şi de reorganizarea eparhiilor. Astfel, de la jumătatea anului 1952, Mănăstirea Văratic nu mai era încadrată în jurisdicţia Eparhiei Romanului şi Huşilor. Această schimbare administrativă a adus cu sine şi detaşarea Părintelui Nichifor la Schitul Măgura Ocnei.[378] „Iar la Măgura se făcuse din mănăstire de călugări mănăstire de maici şi era necesară întemeierea şcolii monahale şi a ciclului II, precum şi administraţia revizuită".[379]

Părintele Nichifor nu a stat mult la Schitul Măgura Ocnei. Ordinul era dat la 1 iulie. Timp de o lună de zile, până avea să plece la Mănăstirea Sihăstria, s-a nevoit într-un chip care s-a dovedit smintitor atât pentru unele vieţuitoare, cât mai ales pentru stareţa Natalia Croitoru. „Cam aşa era, '52 – povesteşte maica Anatolia Dodiţă. Și când a venit Părintele Nil, maicile, care l-au agreat, care nu l-au agreat. Maica stareţă, cel puţin, nu putea să-l vadă, maica Natalia Croitoru. Și era o maică deosebită. Dar cu toate aiestea, nu putea".[380]

Slujirea Sfintei Liturghii era viaţa lui, în timp ce celelalte cădeau în plan secundar. Nici la Măgura Ocnei nu era tradiţia slujirii zilnice a Sfintei Liturghii, iar râvna Părintelui nu era încuviinţată de toţi.

378. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 41v.
379. *Ibidem*.
380. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 0:18 la 0:39.

La mănăstire – mărturiseşte maica Neonila Ursache –, stareţă era maica Natalia Croitoru, iar duhovnic îl aveam pe Părintele Visarion Coman. Ne-am adunat multe fete acolo. Vine un preot foarte-foarte tânăr, Nil Dorobanţu. A cerut o chilie maicii stareţe şi i-a zis că va sta la noi cât va rândui Dumnezeu. Făcea Sfânta Liturghie zilnic. După slujbă, maica stareţă îl chema la masă, dar Părintele nu venea. Nu ştiu cu ce trăia, că nu l-am prea văzut mâncând. Pleca prin munţii Măgurii şi cânta de se auzea toată pădurea: «Mila Ta, Doamne, mă va urma în toate zilele vieţii mele». Se auzea: «Te iubesc, Iisuse! Te iubesc din suflet! Dă-mi înţelepciune, dă-mi pricepere să Te mărturisesc!».[381]

Imaginea de „ciudat" şi chiar de „scrântit" a Părintelui începea să prindă tot mai mult contur. Cum putea fi catalogat un monah care vine cu o rânduială aparte, chiar dacă plină de râvnă, care insistă atât de mult pe deasa împărtăşire, care dispare prin pădure când te aştepţi mai puţin, care se poartă ca un cerşetor, fiindcă haina Părintelui era ruptă şi neîngrijită? „Era ascet – spune maica Ecaterina Iordache –, avea o rasă ponosită. Maica stareţă l-a convins cu greu să-şi facă una nouă. Dar a dat-o de pomană".[382]

În jurul acelui monah tânăr circulau multe prejudecăţi. Desigur, problematica desei împărtăşiri era altfel percepută în spaţiul monahal moldav. Părintele Visarion Coman, Cuviosul şi marele duhovnic, dar şi Părintele Ioanichie, celălalt duhovnic al schitului, se înscriau în tradiţia ascetică a monahismului din acele locuri de nevoinţă, povăţuind la descoperirea gândurilor şi la deasa spovedanie, nicidecum la împărtăşirea zilnică. Venirea

381. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos»...*, p. 374.
382. Ibidem, p. 125.

Părintelui Nichifor împărţise obştea, iar lucrul acesta o îngrijora pe stareţa Natalia Croitoru.

„Stareţa – povesteşte maica Neonila Ursache – nu avea râvnă faţă de împărtăşirea deasă. Se împărtăşea cu maicile de patru ori pe an. Noi însă ne ţineam de Părintele Nil, cum se ţin puii de cloşcă. Ne punea foarte mult să citim la Psaltire cu rândul. În fiecare noapte bătea la geamul nostru şi striga: «Fetele, fetele, la rugăciune!». Maica stareţă ne certa, că avem treabă a doua zi. Dar Părintele îi spunea cu blândeţe: «Maică, lasă copiii să vină la Hristos!»”.[383]

Osârdia Părintelui Nichifor a intrat repede în conflict cu acrivia stareţei. Dreptate era şi la unul, şi la celălalt. Stareţa trebuia să administreze schitul în sensul cerut de vremurile acelea tulburi, crescând producţia atelierelor deţinute. Pentru aceasta, opta pentru pravila obişnuită, fără priveghere, având nevoie de maici odihnite, apte de muncă. De cealaltă parte, Părintele Nichifor insista pentru nevoinţa specific monahală, pentru priveghere, Sfânta Liturghie şi lucrarea lăuntrică a rugăciunii inimii, care nu se cădea să lipsească monahului. Nu-i păsa atâta de „producţia” cerută de autorităţi, fiindcă, pentru el, totul trebuia să fie în Hristos. În condiţiile ameninţării continue care exista, a nu ţine cont de sarcinile trasate în „câmpul muncii” era echivalent cu nebunia. Instinctul de supravieţuire şi, în general, ascultarea de tip administrativ-bisericesc au prevalat.

Părintele era ţinut la schit datorită ordinului episcopal, altfel ar fi fost repede înlăturat, mai ales că predicile şi modul său de a sluji atrăgeau mulţime de oameni, iar aceasta aducea schitul în vizorul Securităţii. „Veneau mulţi la mănăstire după el – mărturiseşte maica Emilia Aron –, din toate satele, Dofteana, Bogata etc.

383. *Ibidem*, p. 375.

Era slab ca o frunză, îi cuprindeai talia cu două mâini. Înalt, cu o rasă largă, încăpeau încă doi în ea. Am văzut mulţi preoţi ridicând mâinile, dar ca el nimeni".[384]

Ordinele venite pe linie administrativ-bisericească erau clare: să nu mai provoace pelerinaje, să nu mai facă misiune în afara schitului şi să se încadreze astfel în disciplina mănăstirească. „Şi Părintele – îşi aminteşte maica Anatolia Dodiţă – ţinea slujbă. Predica toată noaptea. De dimineaţă şi până seara, dacă-l lăsai, el acolo stătea, la biserică".[385] Părintele Nichifor promitea de fiecare dată că aşa va face şi toţi aveau vremelnica impresie că s-a potolit şi se comportă ca un monah obişnuit, până când venea următoarea năzbâtie. Dar îşi cerea iertare faţă de ierarh cu adâncă pocăinţă şi strângere de inimă, încât Preasfinţitul Teofil, socotindu-l vrednic de iertare, îl iconomisea în ciuda insistenţelor împuterniciţilor raionali şi regionali de a lua grabnic măsuri în privinţa lui.

În tot acest interval de timp, Părintele Benedict Ghiuş îi rămăsese duhovnic. Duhovnicul îi spusese că are o harismă, pe care poporul o descoperise. Însemnarea aceasta, care se găseşte într-un caiet de predici la Octoih, trimite la legătura dintre cei doi, Părinte şi fiu duhovnicesc. Măsura înţelegerii Părintelui Benedict Ghiuş este, în fond, măsura la care ar trebui să fie cuprins şi evaluat Părintele Nichifor. Părintele Benedict îi vedea râvna şi harismele şi, cu mult discernământ, îl călăuzea. Aşa se explică de ce îl recomanda pentru a fi tuns în schima cea mare.[386] „Am fost tuns în schimnic de Protos. Ieroschim. Ioil Gheorghiu la 5/6 VIII 1952, având naş pe p.c. Daniil Tudor".[387]

384. *Ibidem*, pp. 128-129.
385. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 3:02 la 13:15.
386. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 27.
387. *Ibidem*.

Cu Părintele Daniil (Sandu Tudor) se cunoştea de ceva vreme. La 5 iulie, aşa cum se relata într-o notă informativă, veniseră amândoi, pe la 9 seara, la Mănăstirea Agapia. Părintele Nichifor dormise în casa maicii Filoftenia Secheră, iar Părintele Daniil, la monahul Teodor Varzarie. A doua zi, Părintele Nil nu a primit din partea stareţei binecuvântare pentru a sluji. Invitat să slujească şi să predice, Părintele Daniil Tudor, din solidaritate cu Părintele Nil, nu a slujit atunci, ci doar a rostit la trapeză un cuvânt despre rugăciune şi despre vieţuirea călugărească.[388]

Primirea schimei mari fusese aprobată de episcopie la 1 august 1952. Părintele Nichifor primise o învoire de două săptămâni, timp pe care avea să-l petreacă la Mănăstirea Sihăstria. Fiind tuns întru ieroschimonah, Părintele a primit numele Nil, naş fiindu-i Părintele Daniil (Sandu Tudor), care primise marea schimă cu câteva luni înainte tot din mâinile Părintelui Ioil Gheorghiu.[389] Timp de şapte zile, Părintele Nil a stat în Biserică, înveşmântat cu mantia şi participând la slujbele specifice.[390]

Legătura sa cu Sihăstria era mai veche. Pe când era duhovnic şi profesor la Mănăstirea Văratic, Părintele Nil venea adesea la Sihăstria, unde era cunoscut şi bine primit. Pentru că mănăstirea avea o însemnată colecţie de cărţi duhovniceşti, obişnuia să stea în bibliotecă şi să se cufunde în lectura lor, atunci când nu slujea. La 3 mai 1952, de pildă, Părintele se afla la Sihăstria.

> Părintele Nichifor (Nil, *n.n.*) – povesteşte Părintele Victorin Oanele – stătea într-o chilie, în care avea o bibliotecă cu cincizeci de cărţi, atât de bogată era biblioteca aceea, şi cum studia acolo, m-a văzut pe geam. El a ieşit numaidecât afară şi vine la mine: «Hai, încoace, hai, măi guşatule, vino

388. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 128.
389. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 37/1952, vol. 1, f. 479.
390. IDEM, dosar 20/1952, vol. 2, f. 438.

la mine!». Şi mă ia dânsul de mână, spunându-mi: «Aicea-i locul tău! Uite, vezi oameni smeriţi, cu frica lui Dumnezeu, Părintele stareţ, cum curăţă cartofi?». Era Părintele stareţ Ioil Gheorghiu. «Hai acuma în biserică să te binecuvântez. Fă trei metanii şi te binecuvântez! Te binecuvântez, ca aici să fie locul tău de azi! Spune 'Amin'!». «Amin!», am răspuns eu.[391]

Părintele Nil avea să revină la Schitul Măgura Ocnei imediat după praznicul Adormirii Maicii Domnului. Aflând de sosirea lui, protopopul Gr. Panait a inspectat schitul. Erau mai multe aspecte care-i fuseseră semnalate din interior, iar episcopul îl desemnase să-l supravegheze îndeaproape pe Părintele Nil. Probabil, protopopul l-a abordat în privinţa întârzierii, însă Părintele nu i-a vorbit, ci doar i-a scris un bileţel. „Voind a-i cere explicaţii ieromonahului N. Dorobanţu, C. Sa a refuzat să-mi vorbească, scriind pe o hârtie că e schimnic şi nu vorbeşte, potrivit votului ce l-a dat în acest sens. Într-adevăr, purta pectoralul de schimnic".[392]

Desigur, protopopului i-a părut de-a dreptul sfidătoare o astfel de atitudine şi a găsit momentul propice pentru a-i sugera chiriarhului locului să-l transfere cât mai repede la o mănăstire de călugări, întrucât Părintele Nil nu mai putea fi duhovnic în noua sa calitate de schimnic. Nemulţumirile faţă de Părintele Nil erau mai vechi şi mai multe.

Fără a mai descrie procedeul său în calitatea de duhovnic, Vă rugăm smerit să binevoiţi a dispune să i se retragă delegaţia de duhovnic, întrucât nu poate îndeplini voturile schimniceşti

391. Vezi „Convorbire cu Părintele Arhimandrit Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria", în PS Emilian LOVIŞTEANUL, *Între Cruce şi Înviere...*, p. 145.
392. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 37/1952, vol. 1, f. 349.

> într-o mănăstire de maici, urmând a se duce la o mănăstire de călugări care veţi binevoi a hotărî. Cultul tăcerii pe care şi l-a impus dă naştere la nedumeriri şi fel de fel de închipuiri între închinători şi nu dorim să se provoace un curent de misticism nepotrivit.[393]

Această propunere a fost primită favorabil de către Preasfinţitul Teofil, care, în şedinţa din 28 august 1952, hotărăşte ca Părintele Nil să fie repartizat ca vieţuitor la Mănăstirea Bogdana. Aşa cum se va vedea în continuare, raţiunile unei astfel de mişcări de personal monahal erau altele. Preasfinţitul Teofil era îngrijorat de faptul că în jurul Părintelui Nil se putea naşte o lucrare duhovnicească însemnată care ar fi atras atenţia autorităţilor. Sub nici un chip, ierarhul nu voia să se expună la aşa ceva, considerând că Biserica traversează o perioadă în care creştinul trebuie să fie nevinovat ca porumbelul şi înţelept ca şarpele. Or, Părintele Nil îndeplinea doar prima condiţie.

393. *Ibidem.*

31.
La Mănăstirea Bogdana

În loc să se întristeze, Părintele Nil s-a bucurat, îşi aminteşte maica Anatolia Dodiţă: „Lasă c-acolo e mai bine, la Bogdana! Că acolo am pădurea, am rânduit toate celea ce-mi trebuie mie!”.[394] Mănăstirea Bogdana avea 50 de vieţuitori şi insuficiente resurse de hrană şi chilii pentru a mai primi alţi monahi. De aceea, trimiterea prin ordin episcopal a Părintelui Nil la Bogdana a determinat reacţia imediată a stareţului Isaia Cotârleţ, care, la începutul lui septembrie, redactează o scrisoare către ierarh, descriindu-i situaţia şi rugându-l smerit „a nu ne mai trimite pe viitor nici un vieţuitor străin, întrucât ne este imposibil a-l întreţine”.[395]

Trimiţându-l la Mănăstirea Bogdana, Episcopia trasa sarcini clare stareţului, punându-i în vedere că Părintele Nil trebuia în permanenţă supravegheat şi îndrumat către principiile disciplinei monahale şi ale vieţii de obşte. Măsurile erau următoarele:

1) Îl veţi supraveghea îndeaproape, nepermiţându-i nici o particularitate de vieţuire decât cea obişnuită în cadrul vieţii de obşte – pe care n-a trăit-o niciodată, deoarece n-a făcut noviciat în vreo mănăstire cu o asemenea vieţuire;
2) Sub nici un motiv nu-i veţi da voie să plece din mănăstire, orice pretext ar aduce; iar dacă, eventual, ar avea nevoie de anumite cumpărături, vor fi făcute de economul instituţiei;

394. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă”, de la 8:15 la 8:23.
395. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 37/1952, vol. 2, f. 400.

3) Nu va avea voie să predice decât când îi vine rândul şi nu va vorbi mai mult de 20-25 de minute, iar conţinutul va fi numai în cadrul pericopei evanghelice a zilei;
4) Va trăi în aceleaşi condiţii de viaţă ca şi ceilalţi convieţuitori, nefăcând nici o deosebire; într-un cuvânt, se va încadra complet în viaţa de obşte – cu toate îndatoririle ce decurg din această orânduială. Veţi observa să nu fie jignit de nimeni spre a nu se produce tulburări şi neplăceri în personal. Din timp în timp, ne veţi informa de întreaga comportare a sus-numitului, cunoscând că în el sălăşluieşte un particularism exagerat care ar putea fi dăunător instituţiei şi chiar societăţii.[396]

„Particularismul" Părintelui Nil fusese o piatră de poticnire şi pentru conducerea Schitului Măgura Ocnei, care nu văzuse deloc cu ochi buni practica slujirii Sfintei Liturghii la miezul nopţii, predica misionară prin toate satele din zona Târgu Ocna, venirea puhoiului de pelerini la schit în căutarea Părintelui şi dezinteresul total al Părintelui Nil pentru toate cele pământeşti, căci tot ce primea, bani sau produse, le dădea de pomană. Părintele Nil nu slujea pentru nici o casierie, nici pentru cea a mănăstirii, nici pentru cea Statului, ci pentru „casieria lui Hristos", aşa cum obişnuia să spună. Din perspectivă administrativă, acea milostenie fără margini a Părintelui Nil nu era uşor de suportat. Adeseori atrăgea măsuri severe. Mănăstirea trebuia să se gospodărească, resursele erau limitate, iar ajutorul pelerinilor era bine-venit. Aşa că pomana absolută a Părintelui Nil devenea prilej de tulburare.

Perspectiva lui era cu totul alta. Monahul nu trebuie să aibă nimic al său. Această convingere şi campania misionară de prin sate au determinat diferite reacţii, atât în interiorul schitului, cât şi în afara lui. „Din păcate – îşi aminteşte maica Ecaterina

396. *Ibidem*, f. 377.

Iordache –, a fost pârât la Securitate şi forţat să plece. Predicile trezeau poporul, mântuirea sufletului era principala sa preocupare".[397] Într-o declaraţie dată ulterior Securităţii, Părintele Nil mărturisea: „Preoţii de mir şi monahii mă urau că eram contra exploatării poporului".[398]

Contextul trimiterii sale la Mănăstirea Bogdana are nuanţele sale. Fiind un om duhovnicesc, Părintele Nil atrăgea oameni în jurul său. Desigur, aceia erau atraşi de harul Duhului Sfânt care era prezent în el. Pe de o parte, lucrarea sa, ca orice lucrare duhovnicească, a stârnit invidia şi resentimentul unora.

> De-acum s-a făcut vâlvă mare în oraş. Părintele Negrea era, culmea, cu el. Parcă-l văd, şi cu părintele Gogu, îl acuzau, aşa, cutare, cutare. Dar el: «Aşa e, aşa e!». Nu zicea nu. Accepta toate celea. La urma urmei, după ce au terminat..., dar se ţineau de capul lui. Trebuia să-l scoată imediat de-aicea. «Acesta trebuie scos de-aicea!», parcă-l văd pe părintele Negrea, Dumnezeu să-l ierte, că e mort cred că demult.[399]

Pe de altă parte, instinctul de supravieţuire într-o perioadă tulbure a făcut ca Părintele Nil să fie considerat un factor de risc. El ar fi fost, desigur, un factor de risc şi într-o perioadă de relativă linişte istorică, fiindcă o mănăstire cu viaţă de obşte reprezintă un cadru prea limitat pentru proiectul duhovnicesc al unui fericit nebun pentru Hristos, iar isprăvile sale neobişnuite produc rumoare, nemulţumire şi chiar tulburare în orice epocă. Totuşi, din pronia lui Dumnezeu, el a vieţuit într-un cadru istoric profund marcat de semnificaţii ideologice, iar comportamentul lui

397. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 126.
398. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 28.
399. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 7:10 la 7:55.

„zănatic" indica faptul că era un om liber, față de mulți alții care erau încorsetați în prejudecăți, îngustimi și temeri. „Părintele, săracu', o venit – își amintește aceeași maică Anatolia , parcă-l văd râzând așa «hăhă», cică: «O dovedit iudeii pe Părintele»".[400]

Era de așteptat, astfel, ca nici la Mănăstirea Bogdana să nu se adapteze „măsurilor" dictate de aparatul administrativ-bisericesc. În mănăstire și în afara ei nu înceta a striga în gura mare: „Pocăiți-vă, măi, că s-a apropiat împărăția cerurilor!". Poate că, inițial, cei care l-au auzit au râs, socotindu-l „scrântit". Însă el nu se oprea, ci „deranjând", „agitând", „tulburând", chema lumea la pocăință. Lumea îl urma, iar Părintele Nil a devenit „o problemă". „La Bogdana – mărturisea Părintele Nil – am pus mereu cruci; și predicam, și dezlegam, și cuminecam în bloc, învățând și monahii tineri".[401]

Asupra episcopului Teofil plana suspiciunea că ar fi exponentul unui „misticism bolnăvicios". Securitatea îl încadrase informativ și-i urmărea atent acțiunile. Poate și de aceea ierarhul încerca din răsputeri să gestioneze cu mare atenție situația Părintelui Nil, care, la bisericuța din cimitirul mănăstirii, slujea noaptea, adunând mulți oameni.

Și noi ne duceam acolo – mărturisește maica Anatolia Dodiță –, și-acolo era o bisericuță la cimitir. La bisericuța aceea ne adunam cu toții, acolo, la slujbă. Le citea Părintele, le citea Părintele, le citea, le spunea: «Măi, pocăiți-vă, măi! Nu vedeți că vine sfârșitul, măi băieți, măi?». Și le zicea așa, parcă te-ajungea până la inimă.[402]

400. *Ibidem*, de la 9:40 la 9:52.
401. APIA, *Mistica*, f. 5v. Aici trebuie înțeles limpede că nu este vorba despre spovedanie colectivă, ci doar că Părintele Nil spovedea individual, dând dezlegare pentru împărtășirea cu Sfintele Taine.
402. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanțu – Ne vorbește Monahia Anatolia Dodiță", de la 12:44 la 13:09.

La începutul lui octombrie 1952, stareţul Isaia Cotârleţ îi scria episcopului Teofil în legătură cu rezultatele „operaţiunii" de supraveghere. Ceea ce consemna stareţul era socotit de-a dreptul îngrijorător. Părintele Nil „a început a ieşi din făgaşul stabilit", invocând acel „particularism" despre care scria şi ierarhul, care se traducea în „abateri" de la ascultarea administrativ-bisericească, de la viaţa de obşte, de la citirea la trapeză, toate acestea vizibile mai ales în săptămâna de slujire în care fusese de rând.

În acest scop, pentru a nu ne pomeni, la un moment dat, atât mănăstirea cu conducerea şi vieţuitorii ei nevinovaţi, cea mai mare parte lesne încrezători în acţiunile sfinţiei sale, cât poate până la urmă chiar şi Preasfinţia Voastră, într-o situaţie penibilă şi neplăcută, în faţa lumii, de la care auzim zilnic diferite zvonuri contra sfinţiei sale, ne-am hotărât din timp să ne adunăm în şedinţa de consiliu în ziua de 6 octombrie 1952, ora 16.30, şi am stabilit a nu se mai face nici o schimbare în plus în rânduiala slujbei, făcându-se slujba cum s-a făcut până acum de ceilalţi preoţi din mănăstire, oprind orice predică din partea sfinţiei sale, până se vor mai potoli spiritele de agitaţie din afara mănăstirii contra sfinţiei sale, să nu se mai facă nimic fără ştirea şi blagoslovenia superiorului, să nu se mai facă slujbe noaptea în biserica cimitirului etc.[403]

Toate aceste aspecte l-au îngrijorat pe Preasfinţitul Teofil. Concepţia sa de viaţă ca ierarh ortodox provenit din clerul greco-catolic era una simplă şi se cuprindea în propria mărturisire: „Fizicește nu sunt deloc robust. Talent oratoric nu am. Din contra, din pricina timidităţii sunt un vorbitor submediocru. Mă simt fericit când nimeni nu mă remarcă, nici în bine, nici în rău".[404]

403. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 37/1952, vol. 2, f. 498.
404. Cf. George Enache, „Episcopul Teofil, cel cu darul rugăciunii" (ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/episcopul-teofil-cel-cu-darul-rugaciunii).

Fiind în permanență sub lupa Securității, ierarhul își dorea ca și preoții și monahii din eparhia pe care o păstorea să nu iasă în evidență cu nimic. De aceea, felul „particular" al Părintelui Nil nu se încadra nici în perspectiva pastoral-misionară pe care o rânduise la nivelul întregii eparhii, nici în aceea mai largă a manifestărilor Bisericii într-o Republică Populară Democrată.

Rezoluția unei astfel de probleme a fost ieșirea din eparhie a Părintelui Nil. La 9 octombrie 1952, Părintele Nil solicita binecuvântarea arhierească pentru ieșirea din Eparhia Romanului și Hușilor, iar în ziua următoare i se aproba un concediu de șase zile pentru a se închinovia la una dintre mănăstirile din Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului.[405]

405. AARB, fond *Mănăstiri și schituri*, dosar 37/1952, vol. 2, ff. 481, 481v.

32.
În Eparhia Clujului.
Reținut și anchetat de Securitate

Plecarea Părintelui Nil în Eparhia Vadului, Feleacului şi Clujului a fost dictată de controlul asiduu pe care autorităţile bisericeşti îl exercitau pe toate căile. Desigur, pentru episcopul Teofil Herineanu a fost cum nu se poate de potrivită această cerere. E posibil, în purtarea sa de grijă, să-i fi sugerat Părintelui Nil că nu-l mai poate ţine într-o mănăstire decât în condiţiile date şi că o soluţie ar fi chiar plecarea în Ardeal, acolo unde era multă nevoie de misiune în rândul greco-catolicilor, pentru consolidarea actului unirii din 1948 cu Biserica Ortodoxă. Într-o anchetă ulterioară a Securităţii Bacău, din 11 noiembrie 1954, Părintele Nil mărturisea: „(...) Episcopul Teofil Herineanu mi-a sugerat să plec în regiunea Cluj, pentru a duce muncă de lămurire între catolici”.[406]

Plecând spre Crainici, căci primise veste că mama şi sora ar fi bolnave, Părintele Nil s-a oprit în Bucureşti, la unchiul său, generalul în rezervă Gheorghe Dorobanţu. Avea câteva zile la dispoziţie pentru a se prezenta la Episcopia Clujului. În acest timp ar fi vrut să rezolve şi situaţia sa universitară neîncheiată. A trecut pe la Institutul Teologic, pentru a se înscrie la continuarea studiilor doctorale. Aflând că-i sunt necesare unele acte, a plecat spre Crainici, însă, la 22 octombrie 1952, autobuzul îl duce spre Peşteana de Jiu în loc de cea de Gorj, iar Părintele Nil este nevoit să se întoarcă pe jos în comuna natală. Întâlnindu-se cu un miliţian, care-l întreabă despre existenţa lui Dumnezeu, Părintele Nil i-a răspuns amplu, academic, pronunţând în mod intenţionat cuvintele cu un vădit accent francez.

406. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 42v.

Pe drum am discutat despre creaţia omului din pământ direct de Dumnezeu, pe care o dovedesc amprenta degetelor, mamelele, lipsa părului, apendicele şi, mai ales, cultura şi civilizaţia pe baza limbajului şi a raţiunii pe care n-o posedă nici un animal. Am discutat despre existenţa lui Dumnezeu, Care, tocmai pentru că nu se vede, există ca şi Cuvântul vorbit şi auzit, ca mirosul florii, ca gustul mâncării, ca pipăitul – care, deşi nu se văd, totuşi există. De asemenea, microbul, electronul, mintea omului, toate sunt fără a se vedea cu ochiul liber definit.[407]

Suspectându-l că este străin, miliţianul Minune Ion a alertat Securitatea, care-l anchetează şi află aceleaşi lucruri, anume că a crede în Dumnezeu are o atât de mare însemnătate, încât Teohari Georgescu, Ana Pauker şi Vasile Luca au căzut politic tocmai pentru că nu credeau în Dumnezeu, iar cei care sunt la conducere se vor prăbuşi şi ei dacă nu vor crede în El. Concluzia Securităţii, după trei zile de anchetă, este că Părintele Nil nu este câtuşi de puţin suspect, în schimb, „este stăpânit de un misticism bolnăvicios şi delirant religios”.[408]

Acel „diagnostic” al Securităţii avea să-l însoţească pe Părintele Nil nu doar în mediul bisericesc al epocii sale, ci şi în recepta-rea mai târzie a personalităţii sale duhovniceşti, când mulţi au preluat imaginea lansată de Securitate şi au creditat-o pe fondul controverselor şi al lipsei unei investigaţii care să scoată la lumină chipul autentic al vieţuirii Părintelui.

Odată ajuns în Eparhia Clujului, Părintele Nil a vrut să se stabilească chiar la Episcopie, însă nu i s-a dat aprobare, ci a fost trimis la Mănăstirea Râmeţ. Stareţul de acolo, Evloghie Oţa, fusese arestat pentru păcate grave. Numai că, în mod surprinzător,

407. IDEM, dosar 0052539, f. 9.
408. *Ibidem*, f. 3v.

deşi trebuia pedepsit de autorităţile civile cu închisoarea pentru faptele deosebit de grave, stareţul este eliberat. Odată întors, stareţul intră în conflict cu Părintele Nil, care ţinea predici străvezii împotriva sodomiei şi pederastiei.

Evident că mustrarea aceea publică a atras şi reacţii. La 18 decembrie 1952, Părintele Nil este bătut şi dat afară din mănăstire.[409] Astfel, de la Râmeţ a ajuns la Mănăstirea Nicula. „M-am ocupat la Nicula cu administrarea parohiilor Bonţ şi Secăloaia, unde am definitivat colectivele Gospodăriei de Stat de aici cu predica şi cu apărarea păcii, cu întoarcerea sectelor prohibite la Ortodoxie (...) şi cu repopularea Mănăstirii Nicula din elemente progresiste sincere (făcând din ei călugări)".[410]

Dincolo de limbajul de lemn al comuniştilor, pe care Părintele Nil îl împrumuta atunci când dădea răspunsuri în anchetele Securităţii, reiese râvna lui neobosită pentru Biserică. Întoarcerea sectanţilor la adevărata credinţă şi reînvierea conştiinţei monahale erau principalele direcţii ale misiunii sale. Unul dintre acei tineri pe care Părintele Nil îi formase la Tarniţa, la cota 1001, arhimandritul Serafim Măciucă, mărturiseşte despre chipul nevoinţei sale: „Am trăit împreună aicea (la Nicula, *n.n.*), mă, da minuni! (...) Le citea rugăciuni (oamenilor, *n.n.*) toată noaptea (...), nu ştia de odihnă. «Da' de unde mai are omul ăsta grai, măi frate?». Când ajungea ora de miezul nopţii (la slujbă, *n.n.*), plângea. (...) Erau momente..., nu-s cuvinte să le spun".[411]

Chipul acesta neobişnuit de nevoinţă, cu slujire şi predică pe tot timpul nopţii, nu a fost deloc pe placul conducerii mănăstirii. Măsurile luate începeau să fie din ce în ce mai aspre. Nu de puţine ori se ajungea la bătaie. Aşa cum avea să mărturisească în

409. *Ibidem*.
410. *Ibidem*, f. 43v.
411. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 1", de la 8:09 la 8:49.

ancheta Securității Bacău din 11 noiembrie 1954, „în mănăstire eram persecutat și urât”.[412] De asemenea, Părintele Nil luase în serios sugestia ierarhului de la Roman și lupta cu tot angajamentul pentru întoarcerea greco-catolicilor la Biserica Ortodoxă, „Campania” sa misionară, chiar dacă eficientă, nu avea susținerea starețului.[413] De aceea, de multe ori era nevoit să plece din mănăstire, acolo unde integritatea fizică îi era amenințată.

Așa s-ar putea explica apariția lui în împrejurimile Schitului Măgura Ocnei, la Dofteana, acolo unde, la 18 ianuarie 1953, Părintele Nil a slujit alături de paroh și de o mulțime de oameni care veniseră să-l asculte. Vigilent, protopopul Ioan Negrea sesiza Episcopia că Părintele Nil a provocat „o avalanșă de credincioși în jurul său”.[414] La 25 ianuarie, parohul Th. Nălboc era chemat la protoierie să dea o declarație despre cum s-au petrecut lucrurile, la finalul căreia a trebuit să adauge: „Pe viitor nu-l voi mai primi. Aceasta va fi prima și ultima vedere cu el”.[415] Preasfințitul Teofil își dorea pace cu autoritățile de stat și de aceea dispunea să se ia cât mai repede măsuri. Problema „schimnicului care vagabondează prin parohii”[416] trebuia gestionată de administrația bisericească, înainte ca Miliția sau Securitatea să se sesizeze. Desigur, s-a dat ordin ca nici un preot să nu mai primească pe cineva să slujească fără învoirea chiriarhului. Fiind căutat, Părintele Nil a fost de negăsit.

Trimițând abia la 18 februarie actele personale ale Părintelui Nil de la Roman la Cluj-Napoca, Preasfințitul Teofil făcea un portret concis monahului ostenitor și râvnitor, căruia îi lipsea prudența într-un context atât de primejdios pentru viața Bisericii.

412. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 43v.
413. *Ibidem*, f. 32.
414. AARB, fond *Mănăstiri și schituri*, dosar 19/1953, f. 59.
415. *Ibidem*, f. 60.
416. *Ibidem*, f. 61.

al Bisericii – dat fiind şi bagajul cultural pe care-l are – într-un timp nepotrivit pentru aşa ceva, nestatornic, luând decizii greu de înţeles pentru logica obişnuită, într-un context în care cuvântul de ordine era „supravieţuirea Bisericii".

Iată, pe scurt, felul în care era perceput Părintele Nil la începutul anilor '50 în mediul bisericesc, la nivel ierarhic superior. O optică asemănătoare, dacă nu luăm în calcul şi paradigma politică, au avut, la jumătatea secolului al XIX-lea, şi Mitropolitul Filaret, şi Egumenul Grigorie asupra Sfântului Teofil cel nebun pentru Hristos. Dacă la început, atunci când s-a stabilit în pustia Goloseev, lângă Kiev, era considerat „la ascultare înzestrat şi sârguitor, în purtare cu bună rânduială, blând şi smerit"[418], în cursul unui singur an avea să fie perceput total diferit: „puţin înzestrat, fără rânduială, plin de părere de sine şi nesupus".[419] Mitropolitul şi conducerea Lavrei hotărăsc oprirea de la slujire şi, apoi, „strămutarea" Sfântului Teofil într-un loc izolat.

În cazul Părintelui Nil s-a aplicat o procedură asemănătoare. Aşadar, Părintele Nil putea fi de un real folos Bisericii prin dobândirile sale academice, însă era necesar un control asiduu din partea aparatului administrativ-bisericesc. Ierarhul spera ca Părintele Nil să fie câştigat pentru o lucrare misionară a Bisericii acceptată de statul comunist, ceea ce era imposibil, ţinând cont de structura lăuntrică a ieroschimonahului care nu înainta pe tabla de şah a epocii după vreo regulă, ci pieziş.

Astfel, se confruntau două paradigme: cea administrativ-bisericească, prudentă până la compromis cu puterea politică în scopul „supravieţuirii Bisericii", care prindea în spectrul ei şi monahismul tradiţional, cu rigorile lui – disciplina monahală şi viaţa de obşte – şi cea a „vagabondului" ce nu ţine cont de rigori

418. Vladimir Znosko, *Sfântul Teofil cel nebun pentru Hristos. Viaţa şi acatistul*, Editura Egumeniţa, Galaţi, p. 36.
419. *Ibidem*.

şi norme, căci existenţa lui culisează tot timpul pe o zonă de nişă, fiind liber şi exprimându-se cu toată libertatea atât faţă de autoritatea administrativ-bisericească, cât şi faţă de puterea politică.

De data aceasta era vorba despre un „ieroschimonah vagabond", pe care superiorii nu-l pot controla, fiindcă dă bătăi de cap prin apariţiile şi dispariţiile lui neaşteptate, prin inaderenţa sa la societatea normativă a monahismului, vieţuind tot timpul la limita criteriilor raţiunii, marginal şi marginalizat în acelaşi timp, o povară pentru orice episcop în asemenea vremuri de restrişte, mutat din loc în loc, hărţuit de Securitate, de împuterniciţi, de protopopi, ameninţat, defăimat, bătut şi alungat. Mănăstirea sa cuprinde întreaga Republică. Slujeşte oriunde. Colindă ţara, căci graniţă nu are, şi nimeni nu-i poate face nimic, fiindcă un astfel de monah nu are absolut nimic al său. Nu ai ce să-i iei, nu ai cum să-l ameninţi, căci el e mort pentru lume. De aceea nici Securitatea, deşi îl încadrează informativ, totuşi nu-l arestează mai mult de trei zile şi nu-l condamnă. Cu un astfel de monah, se pare, nu s-au mai întâlnit vreodată nici autorităţile de stat, nici monahismul românesc din acel veac zbuciumat.[420]

Astfel, la 25 aprilie 1953, fiind bătut şi dat afară de la Nicula, avea să se îndrepte către Mănăstirea Izbuc, din Beiuş.[421] La Mănăstirea Izbuc, Părintele Nil a vieţuit până la sfârşitul lui mai. Ascultările erau cele obişnuite: săparea grădinii, munca la bucătărie, slujirea zilnică a Sfintei Liturghii, predicarea pocăinţei.[422]

Erau mai multe motive pentru care prezenţa Părintelui Nil în obştea monahală de la Izbuc nu era de dorit. În afară de felul său

420. Vezi şi Ioan Dumitru Popoiu, *Nebuni pentru Krishna şi nebuni pentru Hristos – o fenomenologie a formelor de devoţiune extremă*, Editura Doxologia, Iaşi, 2020, p. 241: „(...) Petrece pe la diferite mănăstiri din România, fără a putea să se stabilească undeva şi scandalizând prin comportamentul său care nesocotea regulile mănăstireşti tradiţionale".
421. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 43.
422. *Ibidem*, f. 44.

de a sluji Sfânta Liturghie zilnic şi de a îndemna la împărtăşirea zilnică sau măcar în fiecare duminică, Părintele nu obişnuia să ia banii sau alimentele pe care oamenii, în evlavia lor, le ofereau ca prinoase la încheierea unei slujbe. Slujirea sa era doar în numele Domnului, care spusese: „În dar aţi luat, în dar să daţi" (*Mt* 10, 8). Astfel, când era întrebat de ce refuză răsplata, Părintele Nil se justifica evanghelic.[423] La toate acestea se adăuga şi invidia faţă de nivelul de instruire al unui monah care putea, astfel, oricând să devină un candidat puternic la conducerea mănăstirii.

423. IDEM, dosar 0052539, f. 9.

33.
La mănăstirile Sihăstria, Horaița, Horăicioara și Almaș

Astfel, la începutul lui iunie 1953, Părintele Nil a revenit la Mănăstirea Sihăstria. Stareţul de atunci, Părintele Ioil Gheorghiu, l-a primit, chiar dacă nu avea binecuvântarea arhierească de intrare în eparhie. Îl preţuia mult şi-l socotea un duhovnic sporit, căci uneori apela la el pentru a găsi soluţii în cazuri duhovniceşti complicate.

Totuşi, nici la Mănăstirea Sihăstria nu avea să rămână decât prea puţină vreme. La momentul respectiv, Părintele Nil nu era încadrat canonic în Eparhia Romanului şi Huşilor, de care aparţinea mănăstirea. Acesta nu a fost un motiv suficient pentru ca stareţul Ioil Gheorghiu să nu-l ţină temporar în obşte. Probabil, fiind apropiat de Părintele Nil, acela îi împărtăşise greutăţile prin care trecuse la Râmeţ, Izbuc şi Nicula, cum fusese bătut şi alungat. Numai că Părintele Nil face din nou o năzbâtie.

> De la Mănăstirea Sihăstria – mărturiseşte Părintele în ancheta din 11 noiembrie 1954 – am plecat pe motivul că am fost dat afară de stareţul acestei mănăstiri şi de călugării ce exploatau din mănăstire. De asemenea, pentru faptul că eu am demascat în faţa organelor de stat unele lucruri neadmise de mănăstire.[424]

Ce anume demascase în faţa organelor de stat? La 1 iunie 1953, Părintele Nil se retrăsese la mănăstirea de metanie (cea de schimnic).

424. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 44v.

Într-una din zile a venit la această mănăstire comandantul Securităţii Tg. Neamţ şi încă un civil care era de la Securitate cu numele Niculescu, pentru a-mi cere unele informaţii din această mănăstire. Înainte de a lua legătura cu aceşti ofiţeri de Securitate, au stat de vorbă cu ei stareţul şi alţi preoţi, având o contrazicere despre existenţa lui Dumnezeu. Intrând şi eu în această discuţie, am dovedit ştiinţific şi social existenţa lui Dumnezeu, l-am făcut pe stareţ prost şi exploatator al poporului, zicându-i «Înapoia mea, satană!», spunându-i să iasă afară din cameră. După ce-a plecat stareţul, am rămas în cameră câteva minute cu ofiţerii de la Securitate, lămurindu-i că totuşi este Dumnezeu şi că toţi stareţii sunt nişte exploatatori, pentru că ei duc mai departe starea veche de robie, analfabetism, burghezie, lăcomie şi făţărnicie.[425]

Stareţul Ioil Gheorghiu era un om duhovnicesc, ucenic al stareţului cu vieţuire sfântă Ioanichie Moroi. Ceea ce moştenise de la Bătrânul său, aceea punea în practică: slujirea în biserică şi permanenta prezenţă la slujbe, sfătuirea duhovnicească şi rugăciunea lui Iisus. Întâmplarea povestită de Părintele Nil în faţa anchetatorilor Securităţii n-ar putea fi înţeleasă dacă n-am privi-o prin lentila harismei cu totul neobişnuite cu care fusese dăruit Părintele Nil, cea a nebuniei pentru Hristos.

Părintele Nil avea o formaţie intelectuală apologetică. În faţa autorităţilor, reacţia lui era aceea de apărare a Adevărului, Care este Hristos. Avea toate instrumentele pentru a dovedi oricui, chiar şi comandantului Securităţii, că Dumnezeu există şi că ateismul ştiinţific este o minciună. Având vocaţia mărturisirii, nu-i era frică să facă în faţa oricui o demonstraţie vie şi pertinentă. Dacă atitudinea stareţului şi a celorlalţi va fi fost mai ezitantă în faţa reprezentanţilor puterii represive, în concepţia Părintelui Nil nu încăpea ezitare atunci când era vorba despre Adevăr şi apărarea lui.

425. *Ibidem*, f. 19v.

Unii ar interpreta drept obraznică atitudinea Părintelui Nil faţă de stareţul Ioil. Ruptă din context, reacţia pare deplasată, nemonahală, cu toate că poate nici nu fusese atât de obraznic faţă de stareţ, ci mai degrabă exagerase intenţionat în cele declarate în ancheta Securităţii. Însă contextul era unul destul de tensionat, iar apologia nu putea fi făcută decât în chipul nebuniei pentru Hristos. „Am apărat existenţa şi Învierea lui Hristos, îmbrăcat în veşminte, scos de la Sf. Liturghie la judecata Securităţii din Neamţ".[426] Comandantul Securităţii se arăta pe faţă potrivnic lui Dumnezeu, iar reacţiile monahilor, în frunte cu stareţul, erau temătoare şi lipsite de consistenţă ştiinţifică şi apologetică. În acel context era nevoie de un „zănatic" care să spună lucrurilor pe nume.

Părintele Nil şi-a asumat întreaga răspundere şi toate consecinţele, scoţând din situaţia complicată întreaga obşte, căci în acel caz nu mai puteai avea înţelepciunea şarpelui fără să pierzi nevinovăţia porumbelului. Sub masca obrăzniciei faţă de „stareţul exploatator", proprie „monahului zănatic", Părintele Nil a mărturisit existenţa lui Dumnezeu în faţa reprezentanţilor puterii represive, într-un mod în care stareţul nu o putea face la momentul acela, căci, dacă l-ar fi contrazis pe comandantul Securităţii, ar fi atras măsuri represive, iar dacă n-ar fi făcut-o, ar fi fost vinovat în conştiinţa lui.

Gestul nebunesc al Părintelui Nil, neînţeles în toate resorturile lui, a determinat anumite reacţii din partea obştii, iar conducerea mănăstirii l-a forţat să plece la 30 iunie, adică la o săptămână după cele întâmplate. În acel moment, Părintele Nil se afla într-o situaţie destul de anevoioasă. Forţat să „vagabondeze" prin Eparhia Romanului şi Huşilor, fiindcă la Râmeţ, Izbuc şi Nicula fusese bătut şi alungat, nu mai era primit nici la Sihăstria. Avea să stea aproximativ o lună, cu intermitenţă, la Mănăstirea Horaiţa, apoi la Schitul Horăicioara, mai sus, iar în cele din

426. APIA, *Mistica*, f. 6.

urmă, la Almaş. Era suferind cu dantura. Nu doar răcit, aşa cum afirmă, ci şi cu dinţii rupţi din cauza bătăilor primite.[427]

La fiecare dintre aceste mănăstiri ar fi vrut să rămână şi a şi cerut să fie primit „măcar ca cel din urmă din mănăstire”.[428] Nu i s-a aprobat. În schimb, a reuşit să-şi repare dantura la un medic stomatolog din Piatra Neamţ. Primise bătaie şi de la ai săi, de la monahi, şi de la securiştii care nu suportau să vadă cum îi stropeşte cu agheasmă şi îi unge cu untdelemn sfinţit de la Sfântul Maslu.

Dar Părintele Nichifor – îşi aminteşte Părintele Victorin Oanele – îi bătea pe toţi cu busuiocul în cap şi le zicea: «Înapoia mea, satano!». Iar Daniil Tudor se supăra. Iar Părintele Nichifor îmi spunea: «Tu te gândeşti? Aceştia sunt oamenii! Copiii aceştia să ne înveţe pe noi dreapta credinţă?!». Se supăra foarte tare. (...) El era tare aspru ca duhovnic şi l-au bătut pe Părintele Nichifor, săracu', şi l-au bătut securiştii. Ce minte de om, ce geniu era! L-au bătut de nu i-a mai rămas nici un dinte în gură. (...) Nu aici la mănăstire l-au bătut, ci pe Valea Muntelui, că pe acolo mai predica el. L-au bătut de l-au lăsat fără dinţi, încât s-a îmbolnăvit, nu mai era ce-a fost el.[429]

Preasfinţitul Teofil Herineanu i-a interzis să mai rămână în mănăstirile din Mitropolia Moldovei şi l-a îndemnat să se ducă la Cernica, mănăstirea lui de metanie, după cum se menţiona, mai târziu, într-un raport informativ al Securităţii Bacău din 20 aprilie 1954.[430]

427. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 19v.
428. *Ibidem*, f. 32.
429. Vezi „Convorbire cu Părintele Arhimandrit Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria”, în PS Emilian Lovişteanul, *Între Cruce şi Înviere...*, pp. 146-147.
430. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 33.

34.
În Eparhia Râmnicului şi a Argeşului. În Mitropolia Banatului

În situaţia în care se afla, Părintele Nil s-a îndreptat către Mănăstirea Tudor Vladimirescu, unde a rămas timp de două săptămâni, în perioada 5-20 august 1953. Aflând că mama sa era grav bolnavă, s-a dus la Crainici, unde, vreme de trei săptămâni, a îngrijit-o şi a şindrilit acoperişul casei.[431] Securitatea era pe urmele lui. Trecuse şi pe la Mănăstirea Tismana, însă, la insistenţele stareţei de a se legitima cine este şi în ce scop vizitează mănăstirea, Părintele Nil a refuzat, aşa că i se interzice să intre în mănăstire. Cât a stat în Crainici, Părintele strângea oamenii din sat, slujind şi predicând.[432]

La 15 septembrie 1953, Părintele Nil pleacă din Crainici, fiind trimis de către Episcopie la Mănăstirea Turnu (Călimăneşti). Primise aviz favorabil din partea Episcopiei Râmnicului, astfel că, la 23 septembrie 1953, Părintele Nil ieşea din Eparhia Clujului. La Mănăstirea Turnu nu rămâne decât până la sfârşitul lui octombrie. „Şi atunci am fost trimis cu ordin la Mănăstirea Arnota, raionul Horezu, unde am stat o parte din luna noiembrie 1953. (...) Aici m-am ocupat cu ridicarea morală a unor călugări”.[433]

Şi acolo, slujirea sa fără de arginţi a fost o piatră de poticnire pentru conducerea mănăstirii. Mai mult decât atât, văzând cu duhul înclinaţia pătimaşă a unora, Părintele Nil predica deschis contra „călugărului exploatator”. La scurt timp, a fost nevoit să părăsească mănăstirea. „De aici am plecat să-mi caut loc la Mănăstirea Bogâltin (Almaş, Mehadia), unde am stat de la

431. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 32v.
432. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, ff. 14-14v.
433. Idem, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 46.

18.XII.1953 până în luna aprilie 1954 – în care interval am fost dat afară de două ori şi reprimit".[434]

Părintele Nil îşi continua lucrarea misionară peste tot. Fiind un desăvârşit neagonisitor, el îndemna pe tot omul să scape cât mai degrabă de „sărăcia veşnică". Însă nu toţi au rezonat la această fericită invitaţie. Parohul din Cornereva nu a privit cu ochi buni faptul că Părintele Nil nu lua deloc bani la slujbele pe care le făcea, iar lucrul acesta îl punea pe el într-o lumină defavorabilă înaintea oamenilor. De aceea a încercat să-l determine să plece din schit. „În lunile martie-aprilie a trebuit să plec şi am stat câteva zile în Timişoara, la vărul meu, Drăcea Iulian, care este decan şi prorector al Facultăţii de Agronomie Timişoara".[435]

Vărul său, decanul Facultăţii de Agronomie, văzând situaţia încurcată a Părintelui Nil, a intervenit la Mitropolit.[436] Desigur, Înaltpreasfinţitul Vasile Lăzărescu l-a delegat pe împuternicitul Ministerului Cultelor să cerceteze situaţia, iar acesta, la 24 martie 1954, îl încredinţa pe ierarh că nu e vorba de nici o abatere canonică sau disciplinară, Părintele Nil având tot sprijinul autorităţilor politice şi administrative locale.[437]

Secretarul PMR Bogâltin întocmise un raport favorabil, la 21 martie 1954, menţionând că Părintele Nil slujea fără nici un interes material, fiindcă de multe ori fusese solicitat de parohul din Bogâltin la slujbe de înmormântare şi nu luase nici un ban, fiind de un real ajutor ţăranilor săraci.[438] Chiar ctitorii mănăstirii îl susţineau, după cum era menţionat într-un raport al Securităţii Timişoara, pe acest monah care „desfăşoară activitate mistică religioasă, având o influenţă destul de mare în rândul populaţiei".[439]

434. *Ibidem*.
435. *Ibidem*, ff. 32v-33.
436. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 16.
437. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 3/1954, f.n.
438. *Ibidem*.
439. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 16.

Spre îngrijorarea autorităţilor, Părintele Nil atrăgea tot mai mulţi oameni la Schitul Bogâltin prin rânduiala slujbelor, adică priveghere cu Sfânta Liturghie între 2 şi 6 dimineaţa, plus slujbele obişnuite de seară. Mai mult decât atât, Părintele spovedea, ascultând şi povăţuind o singură persoană chiar şi 4 ore.[440] Ceea ce preciza raportul, în continuare, era faptul că, de la venirea Părintelui Nil, schitul se populase cu mulţi vieţuitori. Cei mai mulţi erau tineri şi veneau de la Mănăstirea Nicula, acolo unde, probabil, îl cunoscuseră pe Părintele Nil. La final, era propusă măsura domiciliului obligatoriu „într-o localitate izolată de elementele cu care în prezent este în contact".[441]

Aşa că, fiind în vizorul Securităţii, conducerea mănăstirii l-a acceptat, dar nu pentru mult timp. „Iarăşi am fost primit în Schitul Bogâltin şi iar m-au dat afară după cca o lună, după care, văzând că nu sunt primit nicăieri, m-am dus la Episcopia Romanului, de care aparţin şi în prezent, rugându-i a mă primi iarăşi".[442]

Episcopia Romanului nu s-a grăbit a-l primi. Trecuse mai bine de un an şi jumătate de când Părintele Nil ieşise din eparhie, însă era considerat un „element anarhic". Administraţia bisericească se opunea întoarcerii lui, cu toate că Părintele Nil ajunsese la Schitul Nechit (Buhuşi), iar stareţul şi soborul mănăstirii fuseseră de acord să-l primească în obşte. Ba încă, într-un document oficial, din 5 aprilie 1954, se scotea în evidenţă bucuria de a-l primi pe un astfel de Părinte duhovnicesc. „(...) Ne-am bucurat de aceasta, întrucât noi de mult am dorit ca P.C. Ieroschim. Nil Dorobanţu să ne fie Părinte duhovnicesc şi am hotărât în unanimitate să fie primit".[443]

Stareţul Zenovie Ghidescu a întocmit un document către Preasfinţitul Teofil în care îi cerea să aprobe primirea Părintelui

440. *Ibidem*, f. 17.
441. *Ibidem*, f. 18.
442. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 33.
443. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 3/1954, f. 366.

Nil în obştea Schitului Nechit, argumentând că Părintele a ajuns în cele din urmă la o înţelegere a regulamentului monahal şi e gata să se încadreze în disciplina vieţii de obşte. „(...) Dacă până în prezent P.C. sa a avut un vădit exces de zel şi o nestatornicie cunoscută şi chiar în slujba bisericească, după cum am observat, o mişcare fantasmă, de acum înainte, sub duhovnicia noastră şi mai ales prin prietenia sinceră şi dragostea creştinească, va începe o viaţă nouă, temperată şi stabilă".[444]

Cu toate aceste „garanţii" din partea stareţului şi cu toate că însuşi Părintele Nil îi adresase o scrisoare în care, cu multă umilinţă, se prihănea pe sine, socotindu-se asemenea fiului risipitor, care vrea să se întoarcă în casa tatălui său, Preasfinţitul Teofil nu a fost înduplecat. Ezita să creadă că Părintele Nil se putea schimba şi să se integreze în ritmul monahal obişnuit şi obştesc, fără să creeze noi „probleme" într-o eparhie pe care el, în mod justificat, o dorea liniştită, fără tulburări şi amestec din partea autorităţilor politice. Scrisoarea era însă sinceră şi convingătoare, arătând starea sufletească în care se afla Părintele:

> (...) Venindu-mi în fire şi în sine-mi ca fiul cel risipitor, mă întorc obosit şi gol la casa părintească pentru a fi primit ca unul din argaţii ce se îndestulează cu pâinea veşnică. Se cuvine să vă bucuraţi, Preasfinţite Stăpâne, că aţi întors un păcătos şi aţi mântuit un suflet de la moarte (*Iac* 5, 18), că mort am fost şi am înviat, pierdut am fost şi m-aţi aflat (*Lc* 15, 32). Iar conform sfaturilor sincere, părinteşti, atât ale PS Voastre, cât şi ale onor. Împuterniciţi raionali şi regionali ai M.C., mă oblig a păzi cu sfinţenie următoarele: I. Să am stabilitate; II. Să nu provoc pelerinaje; III. Să nu mai ies din sf. schit.[445]

444. *Ibidem*, f. 364.
445. *Ibidem*, f. 365.

Mai departe, Părintele Nil îi mulţumea episcopului pentru încrederea acordată şi-l asigura că nu-l va dezamăgi niciodată, „mai ales că v-aţi pus sufletul pentru mine, păcătosul". Însă ierarhul a hotărât că nu e vremea să-şi asume acest risc. Fiind într-o situaţie atât de ingrată, alungat din Schitul Bogâltin, dar şi din mănăstirile de prin Ardeal, şi blocat să se întoarcă într-o mănăstire oarecare din Episcopia Romanului şi Huşilor, Părintele Nil a apelat la o soluţie care i-a luat prin surprindere pe mulţi, dar mai ales pe Preasfinţitul Teofil Herineanu.

Părintele Nil a obţinut o audienţă la Ministrul Cultelor, Petre Constantinescu-Iaşi. Cei doi se cunoşteau din 1945, de când studentul Nicolae (pe atunci) audia cursurile profesorului Petre Constantinescu-Iaşi, care era specialist în istoria modernă şi contemporană a României. Ministrul a fost de acord cu cererea de intrare în Eparhia Romanului şi Huşilor şi închinovierea la Schitul Nechit. Decizia ministerială a fost comunicată prin împuternicitul raional.[446]

Părintele Nil era primit, astfel, în eparhie, „sub rezerva aprobării Onor. Minister al Cultelor", cu ordinul clar de a fi ţinut permanent sub observaţie, fără „prozelitism" şi fără să i se permită să plece decât cu bilet de voie.

446. *Ibidem*, f. 364v.

C.
1954–1956

35.
La Schitul Nechit. Prima arestare

Vreme de aproape trei luni, Părintele Nil s-a comportat după cum promisese, fără să iasă din rânduiala schitului. Raportul stareţului, la sfârşitul lui iulie 1954, arăta cum atitudinea ieroschimonahului primit condiţionat se schimbase cu mult, fiind ascultător, răbdător, muncitor, discret.

În aceste trei luni l-am pus la diferite încercări, umilinţe şi ispitiri canonice, pentru care s-a supărat pe mine, dar nu s-a clătit din vârtute. Atunci când a fost chemat, a lucrat la săpat, la făcut chirpici, la cosit şi la cancelarie, iar când i-a venit rândul, din trei în trei săptămâni, a servit la biserică câte o săptămână. N-a stat în biserică peste ora de slujbă şi n-a făcut ierurgii, în timp, pentru a nu i se crea popularitate. Părintele a păstrat tăcerea schimnicească faţă de credincioşi, în afară de slujbe, pe sine se prihănea şi trimitea pe închinători la mine în mod ierarhic. La început a stat sub supravegherea mea personală şi apoi l-am aşezat în aceeaşi chilie cu pr. ierod. Nicodim Manea pentru a-l smeri. La toate s-a supus fără a cârti. Acum i-am dat şi lui binecuvântarea să-şi cureţe singur chilia în care-i dăm biblioteca sf. schit. A cetit tot timpul la masă şi a mâncat fără amânare. Pe mine, personal, m-a îngrijit, conducându-mă la doctor, la raze şi luându-mi doctorii şi suferind pentru mine toate de la oricine. A înfrumuseţat şi mobilat sf. biserică cu lucruri din propriul lui bagaj, a avut grijă când s-a îmbolnăvit vreunul din fraţii schitului. I-am tămăduit fariseismul şi exteriorizarea prin observaţii şi învăţături. Nu i-am îngăduit să pună cruci fără rânduială prin orice loc. L-am convins să ia pomelnice cu mâna lui şi l-am îndreptat pe cât am putut să intre în rânduiala mănăstirească.

Mi-a fost greu la început şi mi-a agravat chiar boala cât m-am străduit cu el, dar acum pot să vi-l prezint ca pe un om nou, pe care-l veţi iubi mai mult, precum eu l-am iubit fără să-l cunosc. E adevărat că a promis mult şi a făcut puţin, dar azi vede şi el că trebuie a împlini toate cele ce i-aţi pus în vedere, cu ajutorul lui Dumnezeu. Mai are nevoie de sfat, dar mai mult are nevoie de iubire şi milă, precum şi de neprecupeţită încredere din partea noastră a tuturor. El este bine intenţionat, dar n-are încredere decât în Hristos, pentru că n-a găsit nici un prieten sincer şi sever-autoritar, solidar, cum m-a făurit pe mine, ticălosul. Nu prea îmi este totdeauna recunoscător, dar eu sunt fericit că am putut să reabilitez definitiv un frate al nostru scump, spre binele monahismului.[447]

Dacă stareţul Zenovie Ghidescu era convins că în cele trei luni au apărut semne clare de „îndreptare" şi „reabilitare", nu la fel de entuziasmat s-a arătat şi Preasfinţitul Teofil, care, la solicitarea stareţului de a-l închinovia definitiv în Schitul Nechit, a răspuns cu multă rezervă: „Nu pun la îndoială adevărul afirmaţiilor de mai sus. Mă bucur că a putut fi disciplinat mult-capricios sul şi ultra-impulsivul ieroschimonah Nil Dorobanţu. Totuşi, aprobarea de închinoviere definitivă se amână".[448]

În contextul acela al integrării reuşite în viaţa de obşte a Părintelui Nil, Securitatea emitea, la 1 noiembrie 1954, un ordin de arestare, considerând că Părintele, „în complicitate cu alte elemente din cadrul unei mănăstiri, a participat la sustragere de buletine de identitate, cu scopul de a le înmâna elementelor fugare, urmărite de organele de Stat".[449] Era vorba despre un mandat de arestare preventivă. Securitatea nu deţinea suficiente

447. *Ibidem*, f. 525.
448. *Ibidem*, f. 525v.
449. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, ff. 4, 6.

probe şi se dorea ca, în cele 30 de zile, să lămurească lucrurile în anchetă. De unde pornise totul?

Într-o notă informativă a lui „Dorin Teodorescu" din 4 septembrie 1954, era relatată o convorbire cu Părintele Ioan Iovan, care refuza să-i dea informatorului un buletin de identitate, pentru a scăpa de controlul Miliţiei, fiindcă metoda aceasta era riscantă şi se renunţase la ea. Părintele Ioan aducea în discuţie cazul Părintelui Nil, care primise un asemenea buletin, iar la un control al Miliţiei aruncase buletinul într-un şanţ.

Situaţia prezentată avea următoarele nuanţe. La Mănăstirea Vladimireşti veneau foarte mulţi oameni. Unele buletine pierdute au fost o vreme date celor urmăriţi de autorităţi, pentru a-i ajuta să se legitimeze în caz de control. Se renunţase la acest procedeu. Securitatea însă prinsese acest fir şi căuta să împuşte mai mulţi iepuri dintr-un foc. În primul rând, urmărea închiderea mănăstirii care devenise un loc de pelerinaj nemaiîntâlnit. Deja, din mai, Părintelui Ioan Iovan i se interzisese să mai slujească la Vladimireşti, fiind chemat să slujească la Catedrala Patriarhală din Bucureşti. Refuzul acestuia şi opoziţia unitară a obştii monahale adânceau disensiunile în cadrul Bisericii. Pe de altă parte, „problema" mănăstirilor care adăpostesc fugari legionari avea să folosească la arestarea unora dintre vieţuitori şi la închiderea mănăstirii, iar mai târziu va conduce la emiterea Decretului 410/1959.

Pentru că era menţionat într-un referat al Securităţii, din 20 decembrie 1949, ca fiind „căutat în nenumărate rânduri pentru activitate legionară"[450] la Mănăstirea Cocoşul (Tulcea), dar şi pentru că-i scrisese fratelui său să-l ajute pe un legionar, procurându-i îmbrăcăminte, Părintele Nil intra în acest plan al Securităţii de învinuire a Mănăstirii Vladimireşti pentru adăpostire de fugari. De altfel, şi el era suspect că „a favorizat infractori urmăriţi de organele de stat".

450. IDEM, vol. 2, f. 139.

A fost arestat la 2 noiembrie, la ora 9, într-un mod operativ specific, ceea ce a făcut imposibilă percheziţia chiliei. Anchetatorii au primit răspunsuri în legătură cu rudele, cu studiile şi cu activitatea monahală. Părintele Nil a descris tot procesul său de formare intelectuală şi traseul sinuos al mănăstirilor prin care trecuse. Erau atât de multe informaţii, dar care nu puteau fi valorificate în vederea acuzării. Pentru o anchetă completă ar fi trebuit verificate toate mănăstirile prin care trecuse, însă aceasta reprezenta o imposibilitate la nivelul resurselor chiar din partea Securităţii. Vieţuise în 28 de mănăstiri, în decurs de şapte ani. Termenul de arest preventiv se încheia la 30 noiembrie, astfel că locotenentul responsabil de caz propunea o prelungire până la 31 decembrie 1954.[451]

Deşi se aprobase prelungirea termenului de anchetă, la 11 decembrie 1954, Părintele avea să fie eliberat.[452] Din cercetările efectuate de Securitate nu rezulta că Părintele ar fi vinovat de „favorizare de infractori". Se ajunsese la această concluzie şi după ce, la 22 noiembrie 1954, Securitatea Bacău primise un raport referitor la neseriozitatea sursei informative „Negru", care avea obiceiul de a „umfla materialul", pentru care motiv şi fusese abandonată.[453] Tocmai acel informator atenţionase asupra „activităţii legionare", care se dovedea inexistentă în cazul Părintelui Nil.

451. IDEM, vol. 1, f. 8.
452. IDEM, vol. 3, f. 16.
453. IDEM, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 2.

36.
Înlocuitor de stareț

Întors după 38 de zile de arest preventiv şi anchete dure, Părintele Nil intra din nou în ritmul vieţii de obşte a Schitului Nechit. La scurtă vreme, stareţul Zenovie avea să fie internat în spital la Bacău, unde fusese programat pentru operaţie. Astfel, pe perioada cât lipsea, erau delegaţi la conducerea schitului, prin procesul-verbal din 4 ianuarie 1955, ierodiaconul Nicodim Manea, însărcinat cu partea administrativă, şi Părintele Nil, responsabil cu slujirea în biserică şi cu cancelaria.

La o săptămână de la acel moment, văzând sărăcia sătenilor din satele Nechit şi Borleşti, Părintele Nil dă de pomană acestora tot grâul şi uleiul aflate în pivniţele schitului. Cantităţile estimate de stareţ, după externare, erau de trei tone de grâu, 100 de litri de ulei, 60 de litri de vin şi 50 de bucăţi de ţoale de cânepă şi lână. Părintele Nil cunoştea nevoile sătenilor şi dăduse de pomană familiilor sărace, orfanilor, ajutând, de asemenea, încă două schituri sărace, Tarcău şi Valea Neagră. Nu risipise nimic în folos personal, ci, văzând surplusul schitului, care nu avea la acel moment decât şase vieţuitori, a socotit de cuviinţă să aşeze mănăstirea pe rostul ei firesc, anume acela de a fi, în momentele grele ale iernii, sprijinul sărmanilor, neputincioşilor, văduvelor şi orfanilor.

Această faptă „nebunească" era una nemaipomenită în spaţiul monahal. Asemenea Sfântului Simeon cel nebun pentru Hristos, care, fiind angajat de Fuscarie în prăvălia sa, împarte toată marfa la săracii veniţi la dânsul, aşa şi Părintele Nil se arăta un adevărat nebun pentru Hristos, „risipind" agoniseala mănăstirii.[454]

454. *Vieţile Sfinţilor*, vol. XI, iulie, Tipografia Gutenberg, Bucureşti, 1905, pp. 1082-1083.

Știa care aveau să fie consecinţele, însă un astfel de nevoitor îşi asumă ameninţările, bătăile şi chiar moartea. Stareţul Zenovie crezuse că îl va reda obştii monahale ca monah obişnuit, obţinând astfel rezultatele pe care alţii nu le-au avut. Însă tocmai când metodologia părea a fi fără greş, Părintele Nil, în nebunia sa pentru Hristos, a făcut să pară zadarnică toată strădania stareţului.

Întoarcerea stareţului Zenovie de la spital, la începutul lui februarie, a însemnat şi începutul unei mari tulburări. La 12 februarie, a fost sesizată Episcopia că Părintele Nil, în complicitate cu sătenii, „a devastat schitul”.[455] Scrisoarea adresată Preasfinţitului Teofil, redactată cu obidă, cuprindea expresii dure şi o descriere inexactă a situaţiei. Socotind că aceea era o „drăcească ispravă”, îi certase pe săteni chiar în biserică, după slujba din 6 februarie 1955, poruncindu-le să aducă înapoi tot ceea ce Părintele Nil le-a încredinţat ca pomană din partea schitului. Desigur, stareţul se plângea că vieţuitorii schitului nu mai au ce mânca. Deşi nu era adevărat, unii dintre sătenii sărmani, care primiseră de pomană, la ameninţările stareţului, au adus înapoi la schit ceea ce aveau.

Tot în scrisoarea aceea era menţionat faptul că Părintele Nil, care lipsise în momentul externării stareţului, s-a întors la schit, „din vagabondaj”, la 10 februarie, pe la ora 14. Într-un acces de mânie şi de răzbunare pentru faptul că bunurile alimentare ale schitului fuseseră date de pomană, stareţul îngăduie ca Părintele Nil să fie bătut până la sânge de către ierodiaconul Nicodim Manea şi de către fratele Ioan Petrinca. Bineînţeles că acest eveniment nu era cuprins în scrisoare. Stareţul Zenovie dădea de înţeles chiriarhului că Părintele Nil nu a fost bătut de nimeni, ci doar că Părintele s-a dus la învăţătorul din sat, unde, în chip mincinos, „s-a plâns că a fost bătut de fraţi şi alungat din schit”.[456]

455. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, f. 111.
456. *Ibidem*.

Revoltat, satul întreg, în frunte cu învăţătorul, a venit la mănăstire pentru a-i cere socoteală stareţului cu privire la actele de violenţă la care a fost supus Părintele Nil. Din scrisoare reieşea doar imaginea unei tulburări pe care Părintele Nil o iscase nejustificat, din care cauză pătimeşte întreaga obşte a schitului. Dar lucrurile stăteau cu totul altfel. Aşa cum avea să remarce şi consilierul episcopal trimis, la 15 februarie, marţi, să investigheze acel caz, stareţul Zenovie, afectat de boală, îşi pierduse cumpătul şi, cu două zile înainte, după slujirea Sfintei Liturghii, „a avut în cuvântul său ieşiri jignitoare la adresa poporului (...) şi, într-adevăr, poporul nu purta nici o vină".[457]

De asemenea, în raportul său, consilierul Videanu menţiona mai multe aspecte. Unul dintre ele era faptul că, în urma verificărilor efectuate, schitul nu se afla într-un adevărat impas. „În situaţia prezentă, problema alimentară nu poate fi considerată disperată. Schitul posedă două vaci cu lapte, doi porci, câteva păsări, făină, ulei, brânză etc., care sunt, deocamdată, suficiente pentru cei şase vieţuitori".[458] Un alt aspect era legat de rezultatele misionare remarcabile pe care Părintele Nil le avusese printre stilişti, dintre care pe mulţi îi adusese la dreapta şi mântuitoarea credinţă. Oamenii îl preţuiau pe Părintele Nil. Nu aceeaşi preţuire manifestau faţă de ierodiaconul Nicodim Manea şi fratele Ioan Petrinca, pe care poporul îi caracteriza ca oameni violenţi. Unul dintre ei bătuse un copil pentru că trecuse cu oile pe terenul schitului, iar celălalt alungase oamenii din grădină cu securea, fiind, în general, „mult nerespectuos" faţă de oameni, fapt întărit şi de parohul din sat.[459]

Sătenii depuneau şi ei mărturie că stareţul Zenovie îi acuzase că sunt „hoţi", iar Părintele Nil este „Satana" şi, din cauza

457. *Ibidem*, f. 107.
458. *Ibidem*, f. 107v.
459. *Ibidem*.

aceasta, chiar biserica trebuia sfinţită din nou. Acuzele exagerate şi nedrepte curgeau: „(...) mai spunând că Părintele Nil este un hoţ al Partidului, că pe o parte îl arestează, iar pe de altă parte îi dă drumul”.[460] Tot ei mărturiseau despre felul în care ierodiaconul Nicodim şi fratele Ioan Petrinca îl prinseseră în sat pe un frate de mănăstire, ucenic al Părintelui Nil, pe care-l aduseseră la schit în bătaie, lovindu-l cu pumnii şi picioarele. Erau mulţi martori din sat care asistaseră la scena aceea violentă.

Un alt frate, Vasile Mihalache, aducea lumină în acest „caz”. Părintele Nil nu „devastase” schitul, aşa cum era acuzat, fiindcă el însuşi fusese de faţă – iar învăţătorul confirma – că,

> văzând făină multă care începuse a se strica din anumite cauze – şi lumea venea foarte multă, dintre care unii aveau posibilitate să aducă daruri, iar alţii nu –, am hotărât ca acea făină care e de prisos şi untdelemnul să le dăm la cei săraci, cum erau unii oameni din Nechit; am început să-i ajutăm cu ce puteam, necunoscându-se, fiind completat la loc cu ceea ce aducea mulţimea enormă.[461]

Aşadar, făina oricum s-ar fi stricat, iar Părintele Nil a hotărât să o împartă săracilor. Părintele dăduse de pomană şi grâul, sute de kilograme, şi tot untdelemnul, după cum însuşi mărturiseşte.[462] Însă, din cele declarate de fratele Vasile Mihalache, ceea ce dădea de pomană Părintele Nil era completat imediat de prinoasele aduse de pelerini.

Aşa cum mărturiseau martorii, toate acuzele nedrepte aduse Părintelui Nil au fost făcute public, în faţa oamenilor, care au preluat aceste denunţuri şi le-au răspândit. Februarie 1955 a

460. *Ibidem*, f. 109.
461. *Ibidem*, f. 113.
462. APIA, *Mistica*, f. 6v.

reprezentat un moment biografic însemnat în care portretul Părintelui Nil s-a reconfigurat din imaginile compromiţătoare pe care le conţineau denunţurile: „antihrist", „om nebun", „este împotriva monahismului", „nu e adevărat că el a fost la puşcărie, ci se plimba la Bucureşti", „slujind în Biserica Catolică", „semnând contra preoţilor", „la luptă contra călugărilor", „mână-n mână cu Securitatea", „lucrând cu hipnotismul".[463] Toate aceste denunţuri răspândite public în mod repetat au smintit foarte mulţi oameni. Mai mult decât atât, denunţurile compromiţătoare aveau să cântărească mult în deciziile deosebit de importante ale autorităţilor bisericeşti cu privire la Părintele Nil.

Stareţul Zenovie şi ierodiaconul Nicodim l-au trimis pe fratele Ioan Petrinca să sesizeze Miliţia şi Securitatea. Faptele acestea consemnate în documentele Episcopiei[464] aveau să fie confirmate mai târziu de fratele Ioan Petrinca, devenit Părintele Justinian Petrinca, duhovnicul Mănăstirii Văratic. „Părintele Justinian – mărturiseşte maica Benedicta (Zoe Dumitrescu-Buşulenga) – mi-a povestit aşa, ca un soi de spovedanie, spunându-mi cât a avut de suferit Părintele Nil din cauza lui şi mai ales cât de rău îi pare că nu a realizat la vremea aceea ce mare figură duhovnicească avea în faţa lui. (...) Fiindcă din cauza Părintelui Justinian a fost arestat. El l-a denunţat la Miliţie şi la Securitate".[465]

Părintele Justinian Petrinca a regretat toate acele fapte, mărturisindu-i maicii Benedicta „cu durere în suflet şi cu căinţă". „O, cât a mai pătimit bietul Nil din cauza asta – povesteşte în continuare maica Benedicta –, câtă bătaie a luat atunci! Cumplit!

463. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, ff. 113-113v.
464. *Ibidem*, f. 113v.
465. Maica Benedicta (Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga), *Oameni şi întâmplări din Văratecul de altădată* (convorbiri cu Fabian Anton), Editura Vremea, Bucureşti, 2019, p. 235.

Şi Părintele Justinian mi-a mărturisit că l-a lovit".[466] Ierodiaconul Nicodim îl bătuse foarte tare şi-i spusese fratelui Vasile Mihalache că, dacă mai vine, îl va bate şi mai straşnic, mai bine să nu vină, ca să nu-l omoare.[467] Cert era că Părintele Nil fusese „bătut la sânge, atât de părinţi, cât şi de Miliţie, care l-a arestat, în care situaţie se află şi azi".[468]

Raportul consilierului Videanu nu cuprindea toate aceste aspecte, ci doar menţiunea că Părintele Nil nu era în schit şi că nu se ştia de el. Însă realitatea era că Părintele Nil era anchetat de Miliţia Borleşti, în urma denunţului că „a prădat schitul". Consilierul propunea schimbarea stareţului Zenovie, trimiterea celor doi, Nicodim şi Ioan, la altă mănăstire, şi o analiză „sub toate formele" în privinţa întoarcerii Părintelui Nil la schit, ţinând cont că fostul stareţ nu ar putea să-l suporte, iar cel recent numit avea şi el „rezerve". La 23 februarie 1955, stareţul Zenovie fusese înlocuit, iar cei doi fuseseră transferaţi, unul la Mănăstirea Bogdana, iar altul la Schitul Runc.[469]

466. *Ibidem*, p. pp. 235-236. În mediul bisericesc s-a răspândit varianta cosmetizată despre „prăpădul" făcut de Părintele Nil la Nechit. Maica Benedicta a păstrat însă mărturisirea Părintelui Justinian (fratele Ioan Petrinca), încredinţată fiind că faptele Părintelui Nil au fost patericale. De altfel, maica Benedicta, care l-a şi cunoscut, îl socotea „o mare figură teologică şi mai ales un mare martir al Ortodoxiei" (*Ibidem*, p. 232).
467. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, f. 113.
468. *Ibidem*, f. 113v.
469. *Ibidem*, f. 107.

37.
Adăpostindu-se la Văratic

În situaţia dată, Părintele Nil nu se mai putea întoarce la Schitul Nechit, acolo unde vieţuia şi fostul stareţ Zenovie. Eliberat de Miliţie, Părintele a plecat la Mănăstirea Văratic, unde s-a adăpostit în casa maicilor Mitrodora Cojocaru, Nimfodora Popoaie şi Filofteia Munteanu. Chilia aceea avea să constituie, pentru o vreme, un refugiu. Ameninţat de Miliţia Borleşti şi de prezenţa fostului stareţ, nu se putea întoarce la Schitul Nechit. Dar nici nu se putea arăta la Văratic, unde autorităţile ar fi descoperit că nu are mutaţie, fiind doar un „călugăr vagabond". Maica Mitrodora provenea dintr-o familie cu nouă copii, din comuna Hangu (Neamţ), şi fusese primită în Mănăstirea Văratic în 1945. Îl cunoscuse pe Părintele Nil în 1951-1952, când fusese duhovnic şi profesor la şcoala monahală.

Acolo, în chilia pe care maicile i-o dăduseră, Părintele Nil a citit, a redactat predici, începând de la 16 februarie 1955, dar a conceput şi un rechizitoriu aspru la adresa comunismului. Poziţia aceasta era determinată, pe de o parte, de ceea ce îndurase din partea Miliţiei, dar mai ales din partea fraţilor săi, adăugând şi experienţele din acei şapte ani de vieţuire monahală, iar pe de altă parte, de acţiunea represivă a autorităţilor, care, la 30 martie 1955, i-au arestat pe Părintele Ioan Iovan, pe maicile Veronica Gurău şi Mihaela Iordache. Astfel, privite „în lumina neprihănită a sfintelor şi dumnezeieştilor Scripturi", toate curentele politice şi formele de organizare statală nu reprezentau decât nişte himere. Puse pe acelaşi plan, imperialismul, regalismul, oligarhia, aristocraţia, boieria, fascismul, comunismul erau socotite „doctrine ale morţii". „Toţi au transformat ţările în temniţe. (...) Chiar dacă luptă contra bogaţilor capitalişti sau

contra regilor, toţi vor sânge, moarte şi război, chiar dacă zic în mod făţarnic «pace, pace»".[470]

Textul demasca „prigoana şi războiul contra sfinţilor lui Dumnezeu", „închinarea la materie şi pământ". „Desigur că acest duh de înşelăciune şi minciună este îngăduit de Dumnezeu pentru a descoperi pe cei necuraţi şi a alege neghina din grâu în preajma apocalipsului".[471] În tonul acesta eshatologic, deosebit de supărător pentru autorităţi, era redactat întregul text. Căci lepădarea de credinţă, transformarea slujitorilor Bisericii în instrumente ale puterii ateiste, scoaterea religiei şi a icoanelor din şcoli, prigoana împotriva preoţilor şi a monahilor, toate acelea erau semne ale sfârşitului istoriei. Părintele Nil trăgea astfel un semnal de alarmă pentru ca nu cumva să se piardă şi aluatul cel bun în acel veac al înşelăciunii, înfierându-i atât pe comunişti, cât şi pe „marionetele" lor puse în funcţii înalte în administraţia bisericească.

> Sub forma păcii, martirizează pe creştini, sub forma libertăţii religioase, duc cea mai satanică prigoană printre vânduţii şi antihriştii farisei din Biserică, sub formă de progres, au regresat cu 2000 de ani, întrucât ignoră pe Hristos şi iubirea, conducându-se după legea talionului şi ura diabolică. Iată urâciunea pustiirii![472]

Comunismul era, astfel, o răsturnare a întregii axiologii, o anarhie a valorilor. Planul diabolic al reeducării funcţiona de la nivelul educaţiei până la cel al armatei şi al Bisericii. Oamenii de nimic ocupau posturi înalte. Ceea ce deplângea Părintele Nil era întreaga situaţie, dar mai cu seamă situaţia Bisericii, infil-

470. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, f. 1.
471. *Ibidem*, f. 2.
472. *Ibidem*, f. 4.

trată de tot felul de „elemente", în care se instaurase principiul „ascultării". Opoziţia faţă de această mascaradă a „ascultării" însemna moartea, sub orice formă. Era dat ca exemplu cazul otrăvirii Patriarhului Nicodim Munteanu, cel al calomnierii şi ostracizării Mitropolitului Irineu Mihălcescu şi, desigur, cel al exilării Episcopului Nicolae Popovici al Oradiei.

Totodată, Părintele Nil condamna stratagema administrativ-bisericească a adaptabilităţii şi a supravieţuirii în acel „obsedat deceniu", poziţionându-se într-un dezacord absolut cu cei care susţineau că guvernează destinele Bisericii „cu abilitate şi înţelepciune de şerpi sau balauri (mai bine zis fiare şi curve ale Babilonului)".[473] „Iar cine nu se supune acestei ascultări demonice este caterisit, exclus, afurisit de sinoadele, consistoriile, soboarele etc. tâlhăreşti atee".[474]

Acest mod direct de exprimare, pe care Părintele Nil avea să-l utilizeze în toate scrierile lui, nu avea cum să fie agreat nici de autorităţile de stat, nici de cele bisericeşti. Pentru astfel de oameni incomozi şi pentru un asemenea discurs acuzator, atât Partidul, cât şi administraţia bisericească aveau toleranţă zero. O astfel de diatribă la adresa „colaborării" dintre Biserică şi Stat era de natură să înfurie cele două părţi implicate.

Desigur, manuscrisul avea să fie confiscat abia la 5 ianuarie 1956, atunci când Părintele Nil a fost arestat. Până atunci, el a continuat pe o direcţie care nu se potrivea cu cea pe care aparatul administrativ-bisericesc o impusese ca normativă. Securitatea avea tot interesul să adâncească aceste disensiuni. Pe această filieră, reuşea să-i izoleze şi chiar să-i condamne pe cei indezirabili, provocând acuzaţii din interior de „activitate nebisericească".

473. *Ibidem*, f. 5.
474. *Ibidem*.

38.
„Prigonita Biserică a Vlahernei”

Asemenea Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos, căruia Dumnezeu i-a poruncit să iasă din Iordan şi să se ducă în pământul grecesc[475], Părintele Nil a plecat, încredinţat de Dumnezeu, la 9 septembrie 1955, în munţii din apropierea Văraticului, care se întind până la Hangu, pentru a pustnici. În spate purta „Biserica Vlahernei”, după modelul Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos, care era Biserica tuturor prigoniţilor, rugându-se pentru toată lumea, atât pentru vii, cât şi pentru adormiţi.

> De aceea am pornit şi eu în predică, prigonit, cu toată biserica în spinare, la predica cea mare, liturghisind zilnic pe locul indicat de Hristos prin teofanie. Erau locuri curate: piscuri de munte, obârşii de izvoare, copaci, între flori, pe frunze, între tufani, în iesle, în grajduri, în poduri sub ploaie, pe zăpadă şi gheaţă, sub furtuni şi soare; în susur, freamăt, zumzet, ciripit.[476]

„Biserica Vlahernei” este, în fond, Biserica umblătoare şi profetică, în orice epocă a dogmatismului politic şi religios, este Biserica pe care „porţile iadului nu o vor putea birui” (*Mt* 16, 18), în acel context deosebit de încordat şi cu multe interdicţii. Având toate cele trebuitoare la sine, antimis, prescuri, vin, sfinte vase, Părintele Nil a slujit în Munţii Ciungi, în mijlocul naturii, hrănindu-se timp de o săptămână doar cu Sfintele Taine.

475. Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos*, trad. ieroschimonah Ştefan Nuţescu, Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2010, p. 155.
476. APIA, *Mistica*, f. 2.

O săptămână nu m-am hrănit decât cu Sfintele Taine şi veneau ciobani sau călători care se împărtăşeau de cuvânt. În trei săptămâni de predică şi pustnicie şi slujbă, am învăţat să propovăduiesc fiarelor codrilor, păsărilor cerurilor, florilor, plantelor, norilor, cerului şi îngerilor, care mă asistau la fiecare slujbă. La Epicleza Euharistică Se pogora Sfântul Duh, Maica Domnului mă acoperea cu Sfântul Omofor şi cerurile se pogorau peste pământul şi viermele Iacov care eram eu! Când s-au terminat cele 20 de prescuri, am făcut în pâraie, între stânci, prescuri din făina ce-o aveam şi le coceam pe tavă, cu pecete. Cei doi litri de vin le tot reîntregeam cu apă. Tămâia era răşina; lumânări de ceară curată, aveam şi trei sfinte antimise. Desigur, toate sfintele vase, veşminte, Sfântul Marele Mir, Cruce, busuioc, agheasmă mare etc.[477]

Luase această hotărâre de a pleca în pustnicie din cauza prigoanei ce se dezlănţuise asupra sa, dar şi prin încredinţare lăuntrică. Fusese alungat din atâtea mănăstiri, fusese ameninţat, bătut, dat în mâinile Miliţiei.[478] În ancheta Securităţii Bacău din 20 ianuarie 1956, Părintele Nil declara că „Hristos Dumnezeu ne-a poruncit la amândoi să plecăm în pustietate”.[479] Astfel, o vreme au pustnicit separat, iar în noiembrie 1956, fiind întâlnit de maica Mitrodora, au hotărât să caute în Munţii Neamţului locuri sihăstreşti. Fiind în apropiere de satul natal, maica Mitrodora cunoştea împrejurimile comunei Hangu, dealurile, munţii, potecile şi locurile de sihăstrie. Pe lângă slujbele zilnice, Părintele Nil redacta lucrări proprii.[480]

477. *Ibidem*, f. 6v.
478. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 10. Părintele însuşi mărturiseşte acestea în ancheta din 16 ianuarie 1956.
479. *Ibidem*, f. 103.
480. *Ibidem*, f. 34.

Misiunea înaltă a predicii celei mari e sublimă. Am văzut cum lumea însetată priveghea nopţi întregi şi sta cu capul gol sub fulgii de zăpadă sau în genunchi, în apă, sub ger groaznic, pentru a se mărturisi şi a gusta cât de bun este Dumnezeu. Simplitatea mistică a lumii creştine de la ţară te copleşeşte. Ea nu poate fi înşelată atât de uşor de secte sau de profeţi mincinoşi sau de atei. Ci numai cei pervertiţi, cointeresaţi sau răuvoitori necredincioşi apostaţi ar putea fi înşelaţi de lupi îmbrăcaţi în piei de oaie.[481]

Privită prin prisma monahismului conservator, plecarea Părintelui Nil în „predica cea mare” ar putea fi interpretată ca un exemplu tipic de înşelare, cu atât mai mult cu cât, în însemnările sale, Părintele se exprimă, în dese rânduri, direct, adică într-un mod neobişnuit pentru spaţiul nostru cultural-bisericesc. În tradiţia monahală, descoperirile de la Dumnezeu nu sunt împărtăşite celorlalţi, ci ţinute cât mai tăinuit, socotite ca daruri de care monahul nu este vrednic şi păstrate adânc în inima sa, ca nu cumva să pătimească de mândrie şi slavă deşartă. Însă cu totul altele sunt purtarea şi exprimarea unui nebun pentru Hristos. El se poate purta aparent fără noimă şi poate afirma chiar lucruri smintitoare. În ancheta din 19 ianuarie 1956 a Securităţii Bacău, Părintele Nil menţiona, referitor la predici, că „nu m-am folosit de nici un material documentar, ci pe toate le-am scris direct din cuvântul lui Dumnezeu”.[482]

481. APIA, *Mistica*, f. 8.

482. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 20. Însă toate acestea aveau să se descopere la aproape patru decenii de la trecerea la Domnul. Afirmaţiile sale nu sunt mai îndrăzneţe ca ale altor sfinţi nebuni pentru Hristos. Sfântul Gavriil Georgianul, de pildă, afirma: „Sunt întotdeauna acolo unde vreau să fiu. Am fost şi în iad, în locul cel de dedesubt. Nu vă închipuiţi cât de mult suferă cei de acolo!”. Vezi Jean-Claude Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, pp. 120-121.

Părintele Nil are şi el „acoperirea" lui. Asupra sa planează suspiciunea că ar fi „scrântit". Avea şi „documente" în acest sens. El slujea şi propovăduia ca un văzător de Dumnezeu, asemenea Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos, fiind „justificat" prin „nebunia" lui.[483] Aşa că toate consemnările sale nu sunt ale unui monah după modelul tradiţional, ci ale unuia care, „neascultător" fiind, îşi ia libertatea de a pune înaintea contemporanilor săi şi a posterităţii experienţe duhovniceşti, descoperiri, răpiri în duh, fără teama că va fi judecat altfel decât ca un „dromoman epileptic". Pe un nebun pentru Hristos nu-l judeci după grila utilizată în mod curent, fiindcă se situează dincolo de norme. El „îşi permite" să fie „obraznic", să mustre pe tot omul, de la vlădică până la opincă, să fie „neascultător", ba chiar „să sfideze" orice autoritate „în numele lui Hristos cel răstignit şi înviat".

Contextul are şi el însemnătatea lui. Prigonit de autorităţi şi prigonit de ai săi, Părintele Nil se refugiază în munţi. Însă a sluji cu fiarele sălbatice e o „nebunie". Bineînţeles că foarte puţini cred că ar avea chemare de sus şi că Hristos, Maica Domnului, sfinţii şi îngerii îl călăuzesc, cu atât mai mult cu cât lucrarea lui devine din ce în ce mai discutabilă şi chiar primejdioasă. E mai convenabil să te dezici de el. Părintele Nil pune şi el umărul la această campanie de denigrare. Se arată capricios, impulsiv, instituind astfel criterii de selecţie pentru cei ce vor să-l urmeze. Rămân tot mai puţini, iar în final, va rămâne singur. E o cale pe care nimeni nu poate merge, cel puţin în acel context istoric, decât numai el.

483. Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul...*, p. 183: „Atunci când mă vezi bucuros şi vesel, luminat şi înfloritor, să ştii cu siguranţă că Însuşi preadulcele Iisus şi Stăpânul nostru de obşte, din nespusa lui iubire de oameni, mi se arată mai presus de fire. Atunci inima mi se luminează de acea strălucire minunată a acelei lumini dumnezeieşti şi mai presus de lumină şi se umple de veselie şi de harisme duhovniceşti".

Tot acum, în a doua jumătate a anului 1955, răspândeşte zvonul că a murit. Toate datele despre el sunt atât de amestecate, încât nu ştii ce să mai crezi. Umblă prin satele Moldovei, fiind „un fel de nebun pentru Hristos”, însă nimeni nu poate spune cu siguranţă dacă e „pentru Hristos” sau e „de-a binelea”. Este urmat de mult popor de prin sate şi predică pocăinţa, spunând că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor. Învăţat, cu multe şcoli înalte, vorbeşte dintr-o suflare, fără tipicul academic, dând impresia de mare neorânduială, căci, în faţa ţăranilor, expune totul în termeni greceşti şi latini, ameninţând cu muncile iadului pe toţi cei care nu se leapădă de păcate.[484]

Părintele Nil a stat în pustie până în noiembrie 1955, la căderea zăpezii, apoi a slujit şi a predicat în satele din jurul Lacului Bicaz, Audia, Gura Hangului, Buhalniţa, pe Dealul Muncelu, mai precis, în pădurile din proximitatea satelor. „Pe drum, spre predica cea mare, mi-era frig şi nici câinii nu mă primeau să mă încălzească, că fugeau de mine, ca de Simeon cel nebun. Iar eu eram nebun pentru Hristos. Că cine s-ar fi încumetat în crugul iernii să pornească cu toată Biserica în spinare, spre a-L predica şi apăra pe Hristos? În şuri, în păduri, în grajduri, prin beciuri sau pe pivniţe, în fân, în cetină, în noroi, pe gheaţă, pe acoperişuri, pe uliţele cetăţii, noaptea şi ziua, predicam pe Hristos. Dar mai ales celebram Sfânta Liturghie zilnică şi împărtăşeam pe toţi cei ce se învredniceau prin pocăinţa tâlharului. În toate predicile, prin revelaţie, răpire şi inspiraţie, Hristos spunea mereu de «pocăinţa tâlharului», care-i mai primită azi ca oricând”.[485]

Fiind pe urmele lui, la 5 ianuarie 1956, Securitatea propunea arestarea, percheziţionarea şi anchetarea, deoarece, „în complicitate cu alte elemente fugite din mănăstiri, practicând

484. Mitropolitul Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 90.
485. APIA, *Mistica*, f. 9v.

clandestinitatea, a organizat pelerinaje de noapte prin comunele din împrejurimile raionului Ceahlău, cu care ocazie adună sute de cetăţeni şi le propovăduia sfârşitul lumii, având şi unele manifestări duşmănoase".[486]

Într-adevăr, în cursul lunii decembrie, Părintele Nil desfăşurase o amplă campanie de aducere a stiliştilor, care aveau şi biserică în Buhalniţa, la Ortodoxie. Slujea prin casele stiliştilor, propovăduindu-le adevărata credinţă, după care se întorcea în pustietatea munţilor, în pădurile din apropierea comunei Hangu. În scurt timp, „s-au întors toţi stiliştii, din ambele sate, la Ortodoxie".[487] „Oamenii discutau – declara Marian Dumitru (Hangu) Securităţii Bacău, la 4 ianuarie 1956 – că acest pustnic este trimis de Dumnezeu şi că este sfânt".[488]

Fiindcă propovăduia cuvântul lui Dumnezeu în plină epocă a progresului comunist, Părintele Nil sfida îngrădirile puse de autorităţile de stat. Atât miliţienii, cât şi securiştii, pe care Părintele îi numea „ighemoni", îl urmăreau.

> Dacă era prigoană prea mare pe o parte a satului – consemnează Părintele Nil –, fugeam în altă parte. Dacă era persecuţie prea grea şi pândă înfricoşată, atunci dădeam plecarea şi mă ascundeam câteva zile la vreun creştin, tainic, care avea nevoie de mai multe slujbe, predici, lămuriri etc. Iar eu mă odihneam. Dar şi acolo chema Hristos pe vecini, pe oameni depărtaţi sau dornici de mântuire, spre predică. Astupam geamurile şi liturghiseam în taină pentru aceştia.[489]

486. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 1.
487. *Ibidem*, f. 13.
488. *Ibidem*, f. 26v.
489. APIA, *Mistica*, f. 10v.

Aşa cum declarau şi martorii, slujbele începeau la miezul nopţii şi ţineau până la 7-8 dimineaţa. Desigur, în predici, Părintele Nil îi mustra pe comuniştii care scoseseră icoanele din şcoli şi îi învăţau pe militari (*i.e.* „fiii voştri”) să nu creadă în Dumnezeu, iar ancheta a stabilit că astfel de predici aveau un „caracter duşmănos”. Părintele Nil spusese şi cu alte ocazii că, atâta vreme cât comuniştii sunt luptători împotriva lui Dumnezeu, ei grăbesc sfârşitul lumii. Astfel de predici cu caracter eshatologic nu au fost deloc pe placul autorităţilor. Ideea sfârşitului lumii era periculos de apropiată de ideea sfârşitului regimului comunist, de aceea urmăreau atent „starea de spirit a populaţiei”, socotind pe cei ce o răspândeau ca fiind „elemente duşmănoase”.

Securitatea Bacău s-a interesat de situaţia Părintelui Nil. Era un monah închinoviat într-o mănăstire sau doar un „monah vagabond” exclus din monahism? La 21 ianuarie 1956, Părintele Zenovie Ghidescu, păstrat în continuare în funcţia de stareţ, adeverea că Părintele Nil făcuse parte, în mod provizoriu, din obştea monahală de la Nechit, părăsind însă schitul din cauza „neorânduielilor călugăreşti ce le-a săvârşit”.[490] Totodată, stareţul Zenovie menţiona faptul că „Sfânta Episcopie a Romanului ordonă verbal să nu mai fie primit în cazul că se mai întoarce, pe motivul că nu este supus ordinelor celor mai mari ai lui”.[491]

Aşadar, exista un „ordin verbal” al administraţiei episcopale ca Părintele să nu mai fie primit în Schitul Nechit. Oricum n-ar fi putut să se întoarcă, mai ales că stareţul Zenovie fusese păstrat mai departe în funcţie. Dacă, în limbajul puterii represive, acest „scandal” administrativ-bisericesc era numit „săvârşire de ilegalităţi”, „înstrăinare de bunuri”, în limbajul utilizat de stareţul Zenovie era considerat „neorânduială călugărească”. Cât de curând, această nuanţă urma să aibă consecinţe grave.

490. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 67.
491. *Ibidem*.

Părintele Nil fusese reţinut în noaptea de 3 ianuarie 1956. În însemnările sale, Părintele surprinde acel moment:

> Hristos m-a avertizat de vreo 20 de ori că vin ighemonii. Dar prinsesem un curaj nespus şi eram gata pentru jertfă. M-am culcat la cuptor, lângă vreo cinci cuptoare de Sfinte Taine pe care urma să le dau creştinilor. Dar n-a fost când, pentru că, la ora 3[15], în ziua de 3 I (ianuarie, *n.n.*) noaptea am fost dus, ridicat, despistat şi arestat dintre cei vii, în necunoscut. Chiar şi din creştinii care fuseseră la slujbă m-au vândut, iar pe cei care i-am tămăduit i-am văzut cu ciomege clincioase în mâini, ca la un tâlhar venind. În adevăr, eram criminal, că ucisesem mulţi diavoli cu arma Sfintei Cruci şi cu ajutorul lui Hristos.[492]

După cum şi mărturiseşte, Părintele Nil ar fi putut evita arestarea, însă a dorit să sufere pentru Hristos. Momentul venirii Securităţii nu l-a găsit dormind, ci priveghind. Primise îndemn lăuntric, cu puţin înainte, că, dacă ar vrea să scape, ar fi putut s-o facă atunci. Retras în cămăruţa unde dogorea cuptorul, l-au prins, de la distanţă, cu nişte prăjini prevăzute cu cârlig.

> Dar eu m-am retras la Sfintele Taine pe cuptor şi Le-am luat în braţe, aşa în tăvi precum erau, pentru că de-acum cine ştie când le voi mai vedea sau le voi mai gusta! Atunci au năvălit toţi ighemonii în cămară peste mine, iar alţii, care nu mai încăpeau, au înconjurat cuptorul afară. Şi m-au bătut cu pumnii şi cu arme grele, până am leşinat peste Sfintele Taine.[493]

Evenimentul arestării a reprezentat şi un moment de mare încercare. Părintele Nil, aşa cum notează în însemnările ulterioare,

492. APIA, *Mistica*, f. 12v.
493. *Ibidem*, f. 13.

s-a simţit neputincios în faţa atâtor securişti, care se străduiau să-i facă rău. Nu li se putea împotrivi fizic, iar loviturile curgeau continuu.

> M-au luat desculţ şi cu capul gol pe zăpada îngheţată, în ger nespus, în miezul iernii târzii. Nu mai simţeam ceafa, că-mi dădeau cu paturile şi cu fierul armelor la creierul mic şi pe umeri. Dar duceam crucea ca Hristos spre noul calvar. Am început să cânt «Hristos a înviat», «Sfinte Dumnezeule» etc. Am privit spre ceruri, dar Hristos mă părăsise, precum şi Tatăl L-a părăsit pre El în cel mai greu moment al apogeului crucii. Nu mai auzeam nici un cuvânt, nu mai vedeam nimic. Pe cer strălucea luna plină şi stelele scânteiau îngheţate, iar sângele curgea pe albă zăpadă în satul blestemat al Buhalniţei.[494]

Pătimirile însă erau abia la început. Odată ajuns în arestul MAI Bacău, acolo unde mai fusese şi în 1954, Părintele Nil a suferit umilinţe, lipsuri şi bătăi.

> În acelaşi iad unde mai stătusem câteva ore cu câţiva ani în urmă, din nou prigonit, m-au primit în pumni şi în zăvoare grele, tot pe câteva ore, că m-au mutat la ziuă la altă gheenă, mai urâtă şi mai înfricoşătoare. Eu am sărit singur din camion şi mi-am făcut cruce, ca de obicei, binecuvântând şi locul. Dar un călău locatar mi-a dat un pumn groaznic drept în ochiul drept, care m-a durut mult în temniţă şi mi-a lăcrămat mereu. Poate nu trebuia să-mi văd călăii, ci printre lacrimi să privesc pe Hristos. Eu mă închinam în continuu şi mă rugam cu suspine lui Hristos pentru ighemoni, să se convertească şi ei. S-au adunat toţi în jurul meu şi Hristos a vorbit cuvânt ceresc, de s-au cutremurat toţi. Însă împietriţi şi tari de cerbice, au

494. *Ibidem*.

început să persifleze pestilenţial şi peiorativ-ironic. Iar dacă s-au văzut învinşi în cuvânt, au început să dea cu picioarele, cu cizme grele, în mine. M-a durut tot timpul închisorii şoldul drept. Eu am căzut în genunchi după un dulap şi mă închinam mereu strigând: «Învie, Doamne, să se risipească duşmanii Tăi...» şi făcând exorcismele Sfântului Vasilie şi dezlegări pentru toţi, îmi continuam ruga, predica şi slujba în mijlocul păgânilor îngroziţi.[495]

Toate aceste reacţii ale Părintelui Nil, dar şi altele, i-au determinat atât pe anchetatori, cât şi pe cei din personalul administrativ al închisorii să creadă că Părintele Nil nu este în toate facultăţile mintale. Asemenea atitudine era rar întâlnită sau chiar unică în temniţele comuniste. Un monah, chiar încătuşat fiind, propovăduia printre securişti cuvântul lui Dumnezeu, le sfinţea, într-o clipă de neatenţie, apa de băut şi-i stropea cu agheasmă, fără să-i slăbească, până ce totul se încheia cu înjurături şi bătaie.[496]

> M-au dus străjuit în altă temniţă, unde mi-au făcut inventarul tuturor lucrurilor. Dar de unde s-aşteptau să am arme, au găsit cruci, vreo 300, Evanghelii, Potire etc. – toată biserica. Eu mi-am luat sfintele antimise şi potirul şi Sf. Marele Mir, Sf. Taine etc., în sân, sub veşminte. M-au întins la pământ ca pe Hristos pe Cruce şi mi-au rupt veşmintele ca hienele şi mi-au tot întins toate oasele. Am scăpat gol, dar am pus mâna pe potir şi pe Sfintele Taine, să nu le las. M-au maltratat până mi le-au luat vreo 20 de călăi. Nu ştiu de unde aveam atâta putere, că au mai chemat din alte părţi ajutoare. Mi s-a însângerat inima când am văzut că-mi taie sf. antimis şi scot sf. moaşte ca să le analizeze la laboratoare chimice; să vadă

495. *Ibidem*, f. 13v.
496. *Ibidem*, p. 13v.

de n-ar fi farmece cu care înşel poporul de vine după mine. Însă, deşi n-aveam nici o putere, deşi ştiam că Hristos Se lasă pe mâna lor, iar sfinţii mucenici în relicve se lasă a doua oară prigoniţi, totuşi eu am făcut ca Petru şi m-am repezit de mai multe ori să le iau din ghearele lor.[497]

Materialele găsite asupra lui exprimau puncte de vedere „cu conţinut duşmănos” atât la adresa regimului comunist, cât şi la adresa celor ce ocupau înalte funcţii în administraţia bisericească, dar care acceptaseră să devină instrumente ale puterii politice. Securitatea chiar a selectat câteva paragrafe din lucrarea „Comunismul”, în care Părintele Nil puncta tăios, vădind formalismul şi fariseismul din viaţa bisericească:

Urâciunea pustirii nu sunt numai arhiereii şi fariseii tipicari, care închid Împărăţia Cerului şi pentru alţii, şi pentru ei, ci mai cu deosebire aceia care, neintrând niciodată în Sfânta Biserică, se amestecă în treburile Sfintei Biserici, iar aceste urâciuni sunt comuniştii, care, din culise, trag sforile cu marionetele patriarhale, episcopale, protopopiale etc., spre a dărâma tot ce-i sfânt.[498]

Pe lângă această lucrare, pe care Părintele intenţiona să o ducă mai-marilor ţării şi mai-marilor Bisericii, Securitatea găsise şi o serie de predici şi consemnări, care au fost studiate în vederea acuzării. Și pentru acestea a pătimit destule.

Râvna casei lui Hristos şi iubirea m-au făcut să nu mă uit la nimic, ci să merg spre calvar numai pentru Hristos şi pentru Împărăţia Cerurilor. De multe ori m-au întins călăii, de mi-

497. *Ibidem*, f. 14.
498. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 197.

au numărat toate oasele. Aveam teancul de predici pe care voiau să le azvârle pe foc. Dacă ar fi făcut aşa ceva, nu mai sufeream atât. Dar eu n-am vrut pentru că voiam ca predicile să ajungă la mai-marii călăilor şi la ighemoni. Au ajuns şi s-au şi inventariat în dosare procedurale citite de toţi.[499]

De pildă, în predica la săptămâna a opta după Pogorârea Duhului Sfânt (*Mt* 16, 1-6), Părintele Nil acuza de fariseism administraţia bisericească, pe „cărturarii necărturari", în timp ce saducheii din vremea Mântuitorului „sunt acum comuniştii atei al căror aluat dospeşte toată frământătura noroadelor prin înşelăciuni, prorocii mincinoase, mândrie, laudă de sine, ură, putere, tiranie, moarte, închisori, stăpânire a materiei deşarte şi prin negativism: total antihristic. Iată actualitatea Sfintei Evanghelii!".[500]

De ce voia Părintele Nil ca predicile sale să ajungă în mâna acuzatorilor săi? Conţinând un discurs viu, mărturisitor, apologetic, ele puteau lucra în conştiinţa celor care ar fi citit, în sensul descoperit în anii studenţiei la Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful, adică prin acoperirea cuvântului cu propria viaţă. Printre aceste „materiale" confiscate de Securitate în urma percheziţiei s-a aflat şi acest document-mărturisire, din care răzbate limpede înrudirea în duh şi mărturisire cu Sfântul Iustin sau cu Sfântul Apostol Pavel, dar şi alte aspecte lăuntrice, precum iubirea neştirbită de Dumnezeu, jertfelnicia, smerita-cugetare, prihănirea de sine:

Viaţa mea este Hristos: «a via mi-este Hristos...». Ea este o necurmată chemare în slujba Domnului, deşi eu nici până acum nu sunt cu totul curat şi cu băgare de seamă faţă de

499. APIA, *Mistica*, f. 14.
500. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, f. 18.

Darul lui Dumnezeu şi n-am înflăcărat cum se cade Harul care este întru mine, păcătosul. Eu nu-mi pot concepe o clipă din viaţă fără Hristos al meu. Că de când m-a ales din lume şi eu «L-am ales din zeci de mii», m-am îndrăgostit de Dumnezeul meu ca pământul însetat după ape vii. Mi-e sete de Dumnezeu. Aş sorbi pururea nectarul divin al Logosului, aş zbura cu Sfântul Potir în braţe peste cosmos şi aş cânta Numele cel prea Înalt al Domnului meu până m-aş sfârşi. Mi s-a îmbibat viaţa de Viaţa-Hristos şi parcă nu mai trăiesc eu... Dar mă simt totuşi cel mai păcătos! Viaţa mea e un dar nespus de Ceruri, e o scrisoare de iubire cutreierând curţile Casei Domnului, până la porţile Altarului ceresc. Viaţa mea e o prigoană pentru Iubitul sufletului meu trist, o predică între oile cele pierdute, un lung şir de lacrimi şi bucurii, un exil cu Domnul la sân, o biserică umblătoare, un vis de iubire divină, viaţa mea este o nostalgie a paradisului ceresc. Sunt cel mai păcătos din toată lumea, sunt vierme al pământului, şi praf, şi gunoi, şi noroi, şi cenuşă, sunt mâncarea viermilor, împuţiciune şi colb nemernic. Dar îmi simt chemarea-mi şi alegerea-mi în via lui Dumnezeu. Înainte de a mă naşte, părinţii au cerut mângâiere de la Dumnezeu pentru rănile Războiului Mondial şi am venit eu pe lume plângând amar – mai mult întristându-i. Născut într-o zi de Duminică, eram chemat să fac din fiecare zi o sărbătoare pentru Domnul meu, slujindu-I euharistic neprecupeţit. O singură viaţă şi un singur suflet am şi vreau să le pun în slujba lui Dumnezeu Întreit Sfânt. Vreau să-L iubesc veşnic pe Dumnezeu cel veşnic, căci Dumnezeu este Iubire. De aceea n-am putut iubi nimic în lumea asta, pentru ca să iubesc numai lumea cealaltă şi pe Domnul Dumnezeu. Deşi sunt nevrednic şi păcătos, dar am încredere desăvârşită în Dumnezeu şi-n Cuvântul Său”.[501]

501. *Ibidem*, f. 44.

Din toate acestea reieşea că Părintele Nil a vrut „să îmbolnăvească conştiinţa oamenilor din acele comune, dovedindu-se pe faţă ca un duşman de moarte al regimului popular democrat”.[502] La 15 februarie 1956, dosarul de anchetă a fost înaintat Tribunalului Militar Iaşi. Urmau câteva prelungiri ale termenului de anchetă. „Am fost ţinut 120 de zile, fără să fiu judecat sau vinovat”.[503]

Stările sufleteşti prin care a trecut în tot acest timp al întemniţării au fost felurite, clipele de curaj nebunesc alternând cu „frica din Ghetsimani”, dârzenia cu ezitarea şi dorinţa de a fugi, răbdând cu mare greutate claustrarea într-o celulă, din cauza structurii sale lăuntrice care nu suferea îngrădiri. Într-un loc notează că nu a bănuit ce va veni asupra lui, fiind surprins de intensitatea torturilor şi de răutatea ateilor.[504] Dar a îmbrăţişat crucea cu nespusă iubire.

> Într-o celulă mică erau şoareci, şerpi şi murdărie. Ea dădea spre arhiva ighemonilor părăsită. Eu am adormit, zdrobit de bătăi şi dureri, după ce am făcut cu creionul pe pereţi †ISHSNIKA şi sfinţirea din molitfelnic la casă nouă şi a bisericii pe scurt. Le ştiam pe de rost. (...) Sfintele Taine îmi erau luate şi nu aveam nici măcar o coajă de pâine. (...) Îmi era frig şi foame de ceruri şi sete de mântuire. Ningea. Aş fi vrut să fiu aruncat în mijlocul unei păduri, în libertate, pe zăpadă, gol, dar numai să nu mai zac între ziduri. Nu mai puteam suporta temniţa încă din prima zi.[505]

502. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 213v.
503. Idem, fond *Informativ*, dosar 0258318, f. 12.
504. APIA, *Mistica*, f. 14: „Uneori mă cuprindea frica specifică din Ghetsimani. Am vrut să fug şi la depistare, şi la cercetări, şi la anchete, şi dintre zăvoare. Însă Hristos parcă mă încuraja în greutăţile de neînvins şi mă luam din nou de misiunea sfântă şi dumnezeiască. Apucam crucea şi urcam calvarul”.
505. APIA, *Mistica*, f. 14v.

În acest cadru deznădăjduitor, Părintele Nil primeşte de la cineva necunoscut, prin gaura cheii de la uşa celulei, un semn al nădejdii.

> Prin borta cheii uşii m-am pomenit cu o iconiţă a Maicii Domnului şi cu Sfintele Taine într-o batistă. Cu adevărat minune de apocalips. Mi-au ajuns până la a treia întemniţare. Sfânta icoană cu tânguirea Maicii Domnului i-am dat-o lui Constantin, un frate de celulă, care ştia toată psaltirea şi acatistierul pe de rost, şi mai avea şase ani de puşcărie.[506]

506. *Ibidem*, f. 15.

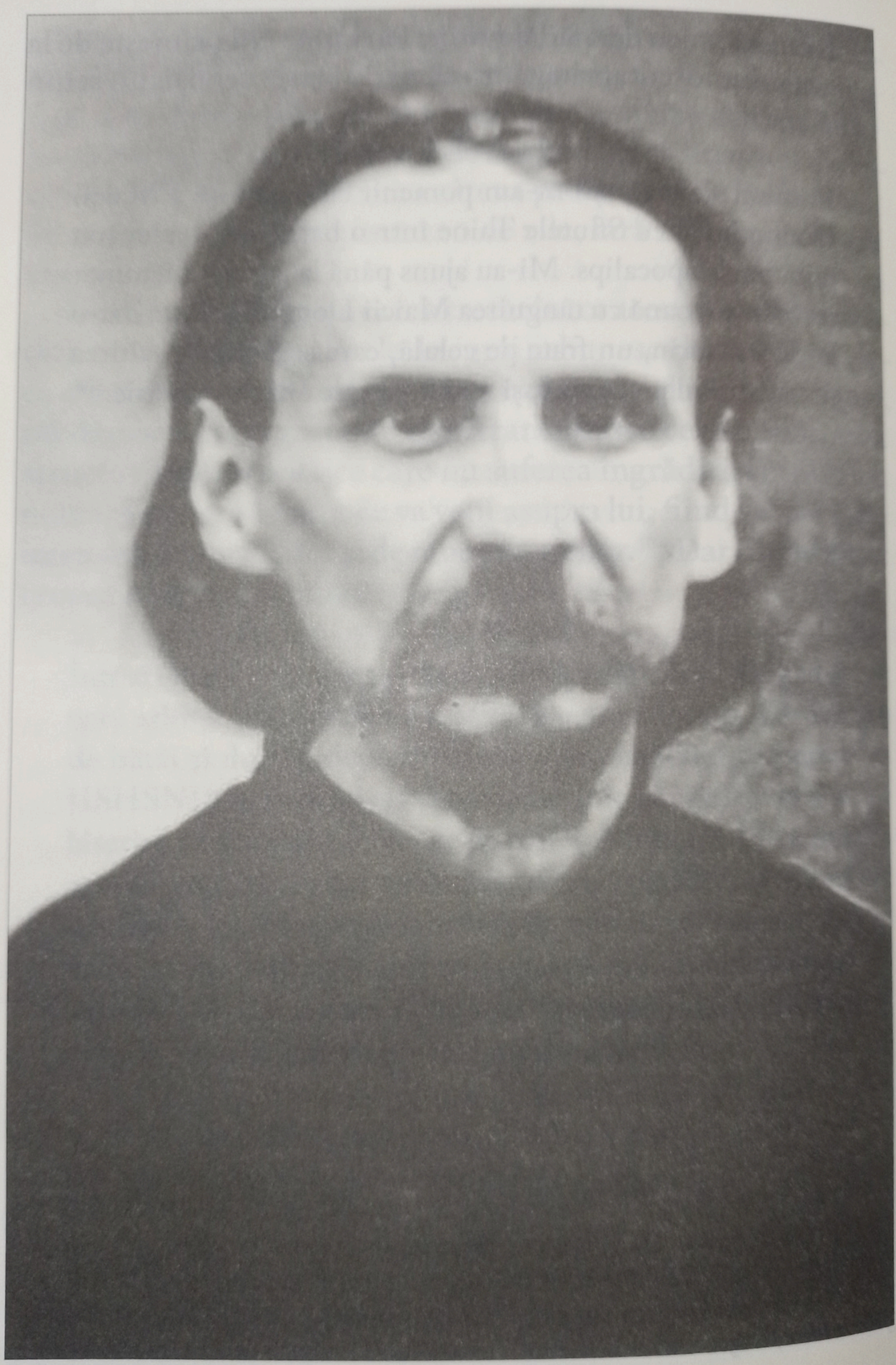

39.
Pătimirile Părintelui Nil

Universul concentraţionar a fost unul traumatizant. Socotelile omeneşti nu au reprezentat pentru Părintele Nil o soluţie de rezistenţă. Ceea ce avea însemnătate pentru un ieroschimonah ca el era, în principal, iertarea vrăjmaşilor. Mulţi l-au bătut, mulţi i-au făcut rău, dar pe toţi i-a iertat. El însuşi a mărturisit că a primit de la Domnul această harismă.[507]

În al doilea rând, iubirea sa nespusă pentru Dumnezeu îi dădea un curaj neobişnuit, aproape nebunesc, ţinând cont că asemenea reacţii erau sancţionate drastic, putând provoca chiar moartea. Însă Părintele Nil, asemenea Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos, dorea mucenicia.[508]

> Eu cântam şi mă bucuram printre lacrimi – notează Părintele Nil în însemnările sale. (...) O, ce dulce-i suferinţa pentru Tine, Doamne! Aveam un curaj nebun. Chiar generali şi colonei cu chip de grăjdari m-au primit şi m-au dezbrăcat de tot. N-aveam altă cămaşă, aşa că mi-au lăsat cămaşa de sac şi două cojocele. Mi-au luat toate hainele monahale şi clericale. La inventariere, ziceau că Sf. Potir e «putinaş», iar în Sf. Disc îşi scrumeau ţigările. Mi se revolta toată fiinţa mea. M-am repezit la ele şi le-am luat din mâinile lor, şi le sărutam şi plângeam: «De-acum nu vă voi mai vedea». Şi, în adevăr, nu le-am mai văzut atâta amar de vreme. Am

507. *Ibidem*.

508. Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul*..., p. 80: „Marele Sava, aşa cum am arătat mai înainte, de multă vreme tânjea după mucenicie şi înseta să bea paharul Stăpânului".

izbutit să iau doar două sfinte agneţe, pe care le-am ascuns bine, precum şi iconiţa. (...) Am intrat ultimul în temniţă, noaptea, târziu, şi am strigat la uşa cuştii: «Hristos a înviat!... Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor...». Dar, cu un ghiont, m-am pomenit trântit în întunericul demonic al celulei nr. 3, unde mai fusesem cu un an şi o lună înainte. Era cea mai friguroasă celulă, cu peretele spart şi cu gheaţă de un deget pe pereţii cei igrasioşi. Se uitau pe vizetă, să vadă ce fac, din minut în minut. Am rămas zăcând la picioarele calvarului nevăzut, între zăbrele şi zăvoare grele, dar simţeam pe Hristos deasupra şi pe Maica Domnului o vedeam plângând pe Sf. Icoană mică, rotundă, făcătoare de minuni. O, cât am plâns peste acea icoană! O, câte suspinuri am mai ridicat spre ceruri![509]

Părintele Nil a suferit cu atât mai mult cu cât firea lui liberă nu putea suporta îngrădirile. Temniţa cu toate ororile ei a constituit acel iad din care Părintele a putut ieşi doar cufundându-se şi mai mult în chemarea numelui lui Iisus. Rugăciunea inimii i-a dat o libertate mai mare decât temnicerii săi i-o puteau da.

Dar cine poate spune clar corelaţia mistică din părăsirea şi uitarea din temniţa rece? O, de-aş fi avut sânge să scriu cu pana, pe cosmosul întreg, durerea mea de dorul lui Hristos! În fundul celei mai grele temniţe, mă simţeam mai liber ca în pustia cea mai înfricoşătoare. Adevărul m-a liberat. Libertatea spirituală e mult superioară celei materiale. Dar doream, totuşi, să mai am o carte sfântă, o cruce, potirul, sf. antimis, sf. Disc, Euharistia, Sf. Taine, biserica, ornate, să mai aud şi eu un clopot, o slujbă, să mai ascult toaca în vecernii, să lucrez pentru Hristos, să predic în via Sa etc. Deci nu-mi

509. *Ibidem*, ff. 15-15v.

mai rămânea decât lumea cea gândită (...). Cu adevărat atunci «lumea cea gândită pentru mine avea fiinţă; din contra, cea aievea îmi părea cu neputinţă».[510]

Întoarcerea Părintelui Nil la versurile eminesciene din „Scrisoarea II" sublinia tocmai lucrarea sa călugărească lăuntrică. Într-adevăr, perspectiva eminesciană i se potrivea, întrucât el a fost un „idealist", adică un fericit nebun care aleargă după Idealul său, care este Hristos. Nu s-a mulţumit cu nici un alt ideal, oricât de înveşmântat cultural sau politic, ci s-a cufundat în lumea nevăzută, care scapă oricărui călău, oricărui torţionar. Doi uriaşi ai neamului românesc, care nu au avut unde să-şi plece capul, au fost prigoniţi, întemniţaţi, aruncaţi în spitale psihiatrice şi martirizaţi, unul pentru neamul său, celălalt pentru Hristos. Strofa din „Scrisoarea II" se încheie astfel: „Iar în lumea cea comună a visa e un pericol./ Căci, de ai cumva iluzii, eşti pierdut şi eşti ridicol", subliniind inaderenţa lumii la genialitate şi sfinţenie.

Eminescu ţintise renaşterea neamului românesc şi a murit martirizat. Părintele Nil trudea la o renaştere a monahismului şi a întregii Biserici, ceea ce era echivalent cu a restaura chipul neamului, după voia lui Dumnezeu. Astfel că avea conştiinţa că drumul pe care apucase era plin de pătimiri.

Deşi am dus-o rău şi era să mor de mii de ori, totuşi detenţiunea, depistarea şi prigonirea de 12 ori mi-au folosit la curăţirea, iluminarea şi unirea mistică. Mai mult însă nu puteam suporta. Dacă nu îmi dădea Hristos libertate, deschizând larg porţile mântuirii, muream, şi încă şi nemântuit, între zăvoare şi zăbrele, între păgâni şi între călăi şi tâlhari. Prin asta am constatat că nu dă Hristos mai mult decât omul poate suporta.

510. *Ibidem*, f. 15v.

Iar eu nu puteam suporta mai mult. Pentru bestii, animale, oameni nesimţitori etc., mai este suportabil; la fel pentru muncitori, pentru inculţi, agramaţi, leneşi, oportunişti etc. Dar pentru creştinul adevărat e greu fără Biserică şi Sfinte; pentru savant e greu fără cărţi; pentru scriitor e greu fără a citi sau a scrie un rând. Că nici cu degetul pre nisip n-aveai unde să scrii; pentru predicator, preot, călugăr, schimnic etc. e şi mai greu fără propovăduire, slujbă, mănăstire, pustnicie, linişte etc. Doar la mine se împlineau toate.[511]

Bătut în ultimul hal, nedormit, nemâncat, anchetat continuu, aruncat în celula îngheţată, Părintele Nil a pierdut socoteala zilelor. În iadul temniţei, cronologia nu mai funcţiona după aceleaşi repere. În mod neaşteptat, văzându-l zăcând, chiar gardienii l-au înştiinţat că se aud clopotele bătând de slujbă.

> Într-o duminică, m-au trezit cu ghionturi ighemonii şi mi-au atras atenţia că bat clopotele de slujbă. Eram bolnav, nu mai ştiam în temniţă socoteala numerelor şi a numelor zilelor şi nici pe ale lunilor. Pentru puşcăriaşul de sub prigoana lui antihrist nu mai e sărbătoare, sfinţenie, zi sau noapte, biserică sau slujbă etc. Că este un întuneric tot timpul. Ci doar un bec electric te luminează în strâmtul spaţiu, ca să fii văzut în orice mişcare. Am plâns atunci cu hohote şi cu lacrimi grele, fără să mă mai feresc de ei.[512]

Durerea provocată de umilinţe şi bătăi s-a adăugat peste marea durere că nu putea sluji Sfânta Liturghie, că nu avea Sfinte Vase, veşminte şi cărţi sfinte. Pentru rostirea slujbelor, Părintele era pedepsit. Pravila sa era motiv de ameninţare şi batjocură.

511. *Ibidem*.
512. *Ibidem*, f. 16.

Gardienii îl luau în râs atunci când făcea metanii. Însă Părintele Nil îi ierta şi se ruga pentru ei.

> (...) râdeau că «fac broasca» şi mă imitau în batjocură demonică. Dar eu trăgeam învăţăminte din toate dimprejur. Faptul că nu trecea minut fără să fiu privit pe vizetă şi mustrat, înjurat, îndreptat etc. – îmi sugera şi mie Atotprezenţa divină, Care mă proniază şi mă mângâie. Că, dacă antihriştii pot să supravegheze pe martiri şi pe victime atât de bine pentru ceva terestru şi trecător, apoi cu atât mai mult vor avea grijă îngerul păzitor, toţi sfinţii, Maica Domnului şi Hristos de aleşii-I! Că doar pentru ceruri şi pentru cele veşnice eram eu depistat.[513]

Părintele Nil era scos o dată pe lună la aer. Vieţuind tot timpul sub cerul liber, într-o lume fără îngrădiri, a răbdat cu greu închisoarea cu limitările ei. El, care „nu avea unde să-şi plece capul", a fost azvârlit într-o celulă şi scos „la plimbare" o dată pe lună. La acest chin se adăuga şi atmosfera viciată din temniţă, cu deţinuţi robiţi patimilor, cu teroarea care se răspândea pretutindeni, în fiecare ungher al închisorii, asupra fiecăruia planând, clipă de clipă, ameninţarea morţii.

> Nu mă mai săturam de a privi câte o pasăre când ne scoteau la aer o dată pe lună. Dar cum mai priveam soarele de iarnă şi cerul albastru sau plumburiu! Din lumina de afară cădeam orb în celula prost luminată dinăuntru. Şi era praf şi fum de tutun (că toţi puşcăriaşii jertfeau lui satan în libaţiuni *nicotiana tabacum*) şi de putoare, ca în iad. Am trăit timpul acesta limitat un colţ de iad. «Doamne, scapă-mă de iadul veşnic pentru acesta vremelnic!». Eram în mâinile duşmanilor care

513. *Ibidem*.

mă puteau ucide şi în timpul somnului, şi când eram întors dinspre vizetă. De n-aş fi pus nădejdea în Hristos, ar fi trebuit să stau mereu cu groaza şi cu teama în suflet. Mi-nchipui ce vor fi făcut ceilalţi.[514]

În însemnările sale, Părintele Nil nu notează tot. Sunt torturi prin care a trecut şi pe care a considerat că nu trebuie să le scoată la lumină. Erau prea întunecate, pur şi simplu demonice, iar astfel de evenimente lăuntrice cutremurătoare nu se pot povesti oamenilor, fiindcă nu sunt din lumea lor, ci dintr-un univers de iad.

> Noi eram cel puţin vii, dar morţi de vii. De nimeni din cei din puşcărie nu ştiau rudele sau prietenii. Nimeni nu primea vreo scrisoare. Nimeni nu mai ştia de e zi sau noapte, de e sfârşitul, sau începutul, sau ce va fi mâine. În atâta nesiguranţă stai, încât poţi să încremeneşti sau să te converteşti şi să te şi converteşti şi să crezi mai mult în Hristos. S-a vorbit mereu de chinurile cu camere de gazare, de bătaie automată cu ciocane, de curent electric etc. Dar, prin ce am trecut eu, refuz a mai spune, pentru că nu vreau să condamn pe nimeni. Pentru păcatele mele, ale penitenţilor dezlegaţi etc., dar mai ales pentru mărturisirea lui Hristos, eram atât de prigonit, încât nu mai puteam într-un rând decât să plâng şi să strig tare că este Dumnezeu![515]

Uneori, suferinţa depăşea marginile putinţei de a răbda. Unii deţinuţi nu mai puteau duce povara fricii şi a torturii şi îşi puneau capăt zilelor. Şi pe Părintele Nil l-a vizitat gândul de a-şi provoca moartea printr-o simulare a fugii. Era evident că

514. *Ibidem*, f. 16v.
515. *Ibidem*, f. 17.

nu avea unde fugi, dar gardienii s-ar fi alertat şi l-ar fi împuşcat. Însă, prin rugăciune, a depăşit această cumpănă.

> Că nu ne ucidea deodată, ci lăsa sânge să curgă; îl regenera; şi iar începeau chinuri ani şi zeci de ani, încât sărmanii creştini înnebuneau. La Socola sau la Central, din puncţii lombare, injecţii, contaminări, înnebuneau mai de-a-ntregul. Apoi, moartea la gunoaiele metropolelor mari. (...) La orice pas, spre anchete sau spre penitenţe, mă duceau ca şi pe toţi cu ochelari orbi de metal la ochi, înghiontindu-mă sau strângându-mă de gât, scuipându-mă etc. Dar eu îmi ridicam ochii cei duhovniceşti spre ceruri şi parcă vedeam pe Hristos legat la ochi, cu cunună de spini pe cap, lângă stâlpul de tortură. O, ce mare şi înfricoşătoare e durerea-I faţă de a mea! (...) Nu vedeam. Mă împingeau să alunec pe scări de gheaţă şi totuşi le răbdam. E adevărat că am tot vrut să fug, ca să mă împuşte, mai bine să mor decât să îndur eu atâtea umilinţe.[516]

Deşi tortura la care a fost supus era la limită, Părintele Nil a suportat-o. Ceea ce-l îndurera în chip absolut nu erau rănile pe care i le făceau prigonitorii săi, ci lipsa bisericii şi a slujirii preoţeşti. El nu putea trăi fără Sfânta Liturghie, după cum a şi mărturisit în dese rânduri.

516. *Ibidem*, f. 17v.

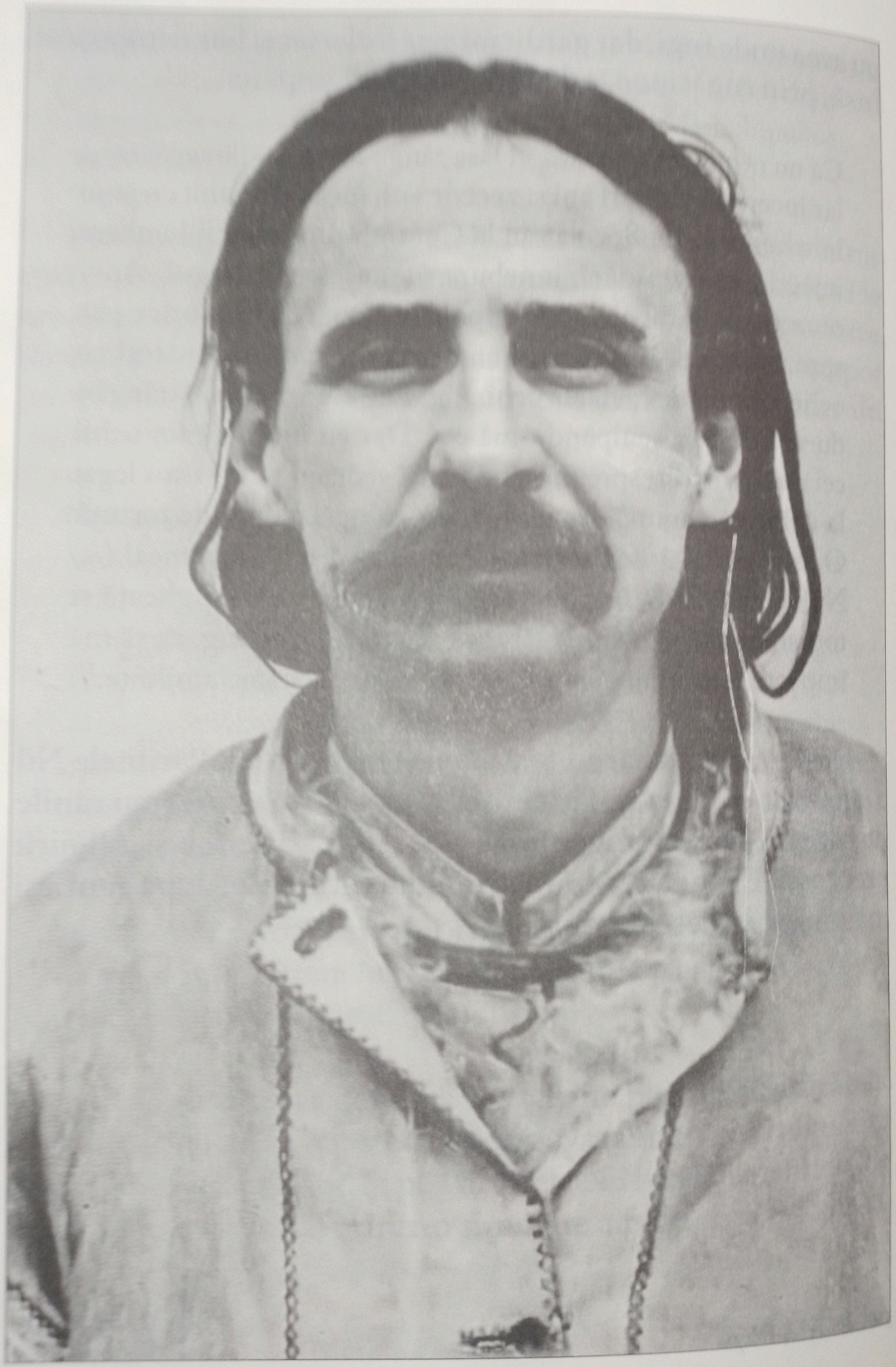

Păr
îi îmbă
Care,
timp p
aminte
transfe

Cu
soar
nu ş

517. *Ibide*

40.
Procesul

Părintele Nil a fost transferat în Penitenciarul Iaşi, la 12 martie 1956, urmând a fi judecat în următoarea zi. Desigur, Părintele a fost anunţat în ultimul moment.

În ziua de 13 martie aveam procesul în capitala-metropolă semită. Dar cine-mi spunea? Că aveau şi au metoda de a te lua prin surprindere de la depistare, până la eliberare. La fel şi pe soldaţii cărora le-a dat eliberarea, desculţi şi goi în gerul iernii, şi s-au îmbolnăvit şi au murit pe drumuri. Eu credeam că mă eliberează şi mă bucuram, dar m-am trezit în altă temniţă, în aşteptare: «Aici ai venit la chin!». Puteam zice ca Alighieri Dante: «*Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate*!». Am fost dus ca pre un miel spre junghiere, care nu-şi deschide gura împotriva celui ce-l tunde pre el.[517]

Părintele Nil nu doar că nu a deznădăjduit, însă şi pe ceilalţi îi îmbărbăta întru răbdarea chinurilor, dând ca pildă pe Hristos, Care, nevinovat fiind, a pătimit pentru tot omul. Despre acel timp pe care Părintele l-a petrecut în închisoarea militară îşi aminteşte Petru C. Baciu (Bacău), care la data respectivă fusese transferat acolo, singur, într-o celulă.

> Cu Părintele Dorobanţu am stat la Iaşi. Probabil era închisoarea militară, că la Iaşi am ajuns noaptea cu ochelari. Şi nu ştiai unde (...) Şi am fost băgat la o cameră de unul singur.

517. *Ibidem*, f. 18.

Și, într-o noapte, am auzit zăngănind la ușă cheile și lacătul. M-am trezit și, deodată, s-a deschis ușa și, înăuntru fiind întuneric, iar pe sală, lumină, apare la ușă un preot, care, datorită contrastului între lumină și întuneric, părea îmbrăcat într-o aureolă dumnezeiască. Părintele Nil s-a oprit mai întâi la ușă, a studiat camera, și, după ce s-a închis ușa, ne-am cunoscut. Sfinţia sa mi-a spus că-i Părintele Nil Dorobanțu și de-aici încolo au început discuţiile între noi. Părintele povestea viaţa sfinţiei sale, eu povesteam viaţa mea. (...) După aceea am trecut la lucruri intime. I-am povestit păcatele vieții mele. Părintele avea asupra sa Împărtășanie, sub formă de anafură. Am primit și eu Sfânta Împărtășanie și am primit și câteva bucăți de Împărtășanie-anafură, pe care a zdrobit-o, a pus-o în nişte petece la pantaloni, ca să nu fie depistată atunci când face percheziţie, că mereu îți făceau percheziţie, și corporală. Și am dus-o la Aiud. Aici, la Aiud, prin TFF, am comunicat cu tot etajul, că erau la etajul 2, parcă. Și era acolo și un preot. Și i-am spus despre ce-i vorba, că am asupra mea Împărtășanie sub formă de anafură și să o preia sfinţia sa. Și a preluat-o. Cum a preluat-o? Când făceam... În fiecare dimineaţă aveam program de WC și toată lumea trecea pe la WC. Ei, și-acolo am pus-o într-o cârpă, într-un loc, am comunicat prin TFF. Părintele a găsit-o (...) și a împărtășit tot așa, dimineaţă (...) Și după ce s-a terminat programul și a primit toată lumea, toate celulele de la etajul nostru au primit Împărtășania. (...) În felul acesta l-am cunoscut pe Părintele Nil. Știu că s-a dezbrăcat, noaptea, după ce a venit în celulă. Avea asupra sa o haină, un anteriu, o cămașă mai mult, din cânepă, cum era înainte cânepa, iar deasupra avea o cruce mare de material negru pe spate. Și el s-a făcut covor, ca să m-așez oleacă în pat, dar n-am dormit. Am stat amândoi pe o scândură până dimineaţa. Fiindcă știam că e o eroare. Nu puneau doi de aceeași credinţă. Și așa s-a întâmplat. Dimi-

neaţă, după ce a făcut numărul, Părintele a fost scos, trimis la alte temniţe.[518]

Acolo, în Penitenciarul Iaşi, Părintele Nil a fost tuns zero. Deşi nu s-a opus, l-au rănit cu foarfecul intenţionat. Capul îi era plin de plăgi deschise, astfel că şi-l acoperea cu o căciulă groasă. L-au mutat într-o celulă în care erau oameni cu ani mulţi de temniţă. Unii dintre ei erau informatori. Îl provocau pe Părintele Nil să vorbească, să povestească despre el şi despre alţii, însă el o ţinea una şi bună că „Nu vreau să cunosc decât pe Hristos şi pe Acela răstignit".[519] Desigur că atitudinea aceasta a stârnit reacţii negative, ba chiar un comportament agresiv.

De aceea m-au prigonit şi ei, ca şi alţi deţinuţi creştini (...). O, cât am avut de suferit de la ei! Erau nervoşi, de zeci de ani în lanţuri grele. Urau pe preoţi. Dar eu îi iubeam. Mă rugam pentru toţi. Eram prigonit şi dinăuntru, şi din afară. O, cum îmi sângera sufletu-mi trudit! Cine putea să spună durerea mea grea? Dar Hristos m-a scos din groapa cu lei a lui Daniil, şi cu gunoi a lui Iosif şi a lui Ieremia. În ultima închisoare mi-a fost înfricoşător de greu. Nu puteam suporta, tuns zero şi slab şi galben, extenuat de foame şi de sete. Mă hrăneam doar cu Euharistia. Dar sufletu-mi era tare cu «Sfinte Tare» Hristos Euharistic.[520]

În starea aceea de slăbiciune, ameninţat şi bătut atât de gardieni, cât şi de unii dintre deţinuţi, Părintele Nil s-a restrâns la ceea ce a considerat că este fundamentul vieţuirii sale de ieroschimonah.

518. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Petru Baciu", de la 0:12 la 6:07.
519. APIA, *Mistica*, f. 18v.
520. *Ibidem*, ff. 18v-19.

Urmărit cu vigilenţă şi dintr-o parte, şi din cealaltă, s-a micşorat pe sine, mai ales în arestul MAI Bacău, unde toată slujirea o săvârşea în şoaptă, abia mişcându-şi buzele, fiindcă vizeta se deschidea des, iar, înăuntrul celulei, deţinuţii nu suportau cuvintele rugăciunii, cântările bisericeşti. În Penitenciarul Iaşi aflase o oarecare libertate, căci putea vorbi mai tare, ba chiar se retrăgea lângă uşa celulei, acolo unde-şi făcea pravila, mătăniile şi unde slujea Sfânta Liturghie. „După luni de zile aveam voie să vorbesc mai tare şi să cânt, dar mai ales să plâng. Aveam loc unde să-mi fac metanie şi slujba, chiar în faţa uşii mi-am ales”.[521]

La 13 martie 1956, a fost dus, sub escortă, cu o dubă la Tribunalul Militar Iaşi, alături de monahul Spiridon, maica Mitrodora şi sora Trifana, fiind consideraţi „grup infracţional”. Era ziua procesului. Comportamentul Părintelui Nil i-a iritat foarte tare pe funcţionarii comunişti. În primul rând, Părintele se închina continuu şi nimeni nu putea să-l oprească. În al doilea rând, atunci când a intrat în sala de aşteptare a Tribunalului, acolo unde erau rude ale deţinuţilor, ba chiar deţinuţi în lanţuri, a strigat tare: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor!”.[522]

Era un deranj mare pentru autorităţi. Socotind că nu e în toate minţile, l-au dus în grefă, în diferite birouri, ca apoi să-i facă interogatoriul. I-au dat un avocat din oficiu, pe Marcu Șmilovici, pe care l-a refuzat, susţinând că n-are nevoie de avocat, fiindcă „am tot cerul care mă apără”.[523] Desigur, procedura trebuia respectată, aşa că Șmilovici a interpretat rolul avocatului. Însă acest fel de a se comporta al Părintelui Nil i-a făcut pe membrii completului de judecată să se îndoiască de deplinătatea facultăţilor mintale ale inculpatului pe care-l aveau în faţă şi care, la intrarea în sala de judecată plină, a făcut semnul crucii

521. *Ibidem*, f. 19.
522. *Ibidem*.
523. *Ibidem*, f. 19v.

asupra preşedintelui Tribunalului, căpitanul de justiţie Fechete Augustin. Procesul începuse de ceva timp, însă Părintele Nil a fost adus târziu din cauza comportamentului său imprevizibil: se închina continuu şi ar fi putut spune în gura mare şi de faţă cu toată lumea cine ştie ce „nebunie". În însemnările Părintelui Nil se păstrează şi acest moment:

> Preşedintelui Fechete Augustin i-am făcut cruce şi am vrut să spun «Pace casei acesteia!», dar m-am intimidat, că toţi erau cu privirile aţintite spre mine. Într-adevăr, eram într-o stare deplorabilă, cu haine rupte vărgate de puşcăriaş, cu căciula în cap miţoasă şi dus spre judecată într-o aşa instanţă. Erau încă alte procese. Iar al meu începuse de mult, dar pe mine, pesemne, mă consideraseră nebun, de nu mă mai aduseseră la timp. Procurorul depusese, martorii falşi prezentaseră declaraţii de acuzare compuse de ighemonii din satele pe unde predicasem etc. Deci eram gata condamnat. Mi-au spus să scot căciula din cap, dar n-am vrut. Au vrut să mă dea afară. Dar tot n-am vrut. Nici cu forţa soldaţilor n-au putut. Am spus că mi-e frig şi-s tuns. Când mai târziu mi-am scos căciula din capul plin de răni şi de sânge, toţi s-au înduioşat. M-au rugat s-o pun în cap. Dar n-am vrut nici aşa.[524]

Atât preşedintele Tribunalului Militar, cât şi asesorii populari, procurorul militar, grefiera, soldaţii şi oamenii din sală au rămas înmărmuriţi de evenimentele care au urmat. Atunci când au fost întrebaţi, martorii aleşi nu l-au recunoscut iniţial pe Părintele Nil. Lunile petrecute în temniţă, îmbrăcămintea de puşcăriaş şi capul tuns zero cu răni şi sânge îl făceau un străin. Părintele le-a făcut semnul crucii, apoi aceia au înţeles cine este înaintea lor şi au început să mărturisească despre cum au fost

524. *Ibidem*.

siliţi să scrie în declaraţii. Acolo, în faţa completului de judecată, martorii au spus cum s-au vindecat trupeşte şi sufleteşte, cum şi-au îndreptat viaţa, lăsând păcatele şi patimile beţiei, fumatului, curviei, ca într-o mărturisire publică prin care să-şi răscumpere greşeala faţă de Părintele Nil. Părintele, la rândul său, îi dezlega public. „Îi dezlegam aşa cum eram: gol, singur, trădat, rănit, flămând şi exilat”.[525]

Atât completul de judecată, cât şi cei care asistau la proces au fost bulversaţi de „cazul special”. Pe de o parte, aveau de-a face cu un inculpat care, oricât s-ar fi dezvinovăţit, trebuia să fie condamnat. Aşa decurgea „procedura”. Numai că inculpatul avea nişte „manifestări” care-l făceau susceptibil de serioase probleme neuropsihice: închinatul continuu. Pe de altă parte, modul în care pleda nevinovat, preluând rolul avocatului Marcu Șmilovici şi adresând întrebări martorilor, în cunoştinţă de cauză şi întemeiat pe ştiinţele juridice (căci, într-adevăr, nu absolvise Facultatea de Drept, însă ajunsese în anul terminal), a determinat o stupoare generală.

> Ighemonii aduseseră în sală pe muncitori şi pe studenţii agitatori, ca să facă atmosferă nefavorabilă. Dar s-au înşelat, că vulgul nu poate rezista în faţa Adevărului. De aceea sunt şi nevoiţi ateii sub apanajul Adevărului să facă predica lor ucigaşă. Că, deşi ei în fiecare ţară fac ură, revoluţie şi război între fraţi, totuşi se ascund sub cuvântul de «pace». De data aceasta, oamenii cinstiţi au remarcat de partea cui e dreptatea şi, când m-au întrebat şi pe mine, le-am vorbit două ore, după ce au citit acuzarea înfricoşătoare în care-i făceam antihrişti, balauri etc.[526]

525. *Ibidem*.
526. *Ibidem*, f. 20.

Confuzia a sporit în momentul în care acuzarea a început să citească public documentul „Comunismul", scris de Părintele Nil. Exprimările fruste, limbajul dur, care nu menaja nici autorităţile de stat, nici pe cele administrativ-bisericeşti, tonul sentenţios-rechizitorial au creat în sală o stare de spirit pe care procurorul acuzator n-a prevăzut-o. Lectura publică s-a dovedit a fi o eroare de strategie din partea acuzării.

> Cei care mai intrau în acest timp în sală credeau că s-a schimbat conducerea ateistă, de se vorbeşte aşa contra lor chiar în incinta-le supremă. Unii au bătut şi din palme. Era babilonie. Ei nu mai ştiau ce să înţeleagă. Pe mine mă îngrozea atâta acuzare.[527]

Din însemnările sale reiese că, înconjurat de atâţia oameni care erau prezenţi în acea sală de Tribunal, în toiul acuzărilor, Părintele Nil avea o neîntreruptă rugăciune lăuntrică. Atitudinea sa, reacţiile, răspunsurile date procurorului, toate se întemeiau pe această rugăciune neîncetată. Astfel, după citirea documentului, Părintele Nil a putut vorbi. Cuvântul său propovăduitor în numele Sfintei Treimi a stârnit dezaprobare.

> Procurorul acuzator mi-a pus două întrebări ca să mă încurce: 1) Cu cine am avut legături?; 2) Ce am mâncat în acest interval de timp al misiunii? Am răspuns prompt:
> 1) Cu Hristos; 2) Pe Hristos, Euharistia, Pâinea vie. În adevăr, aşa era şi este. Pentru că nu vreau să mănânc decât Euharistia şi să fiu numai cu Hristos în legătură. Hristos mă va apăra, precum m-a apărat mereu. De aceea, cum voi mulţumi Domnului pentru toate câte a făcut pentru noi toţi?[528]

527. *Ibidem*.
528. *Ibidem*, ff. 20-20v.

A urmat o adevărată pledoarie pentru Hristos şi Sfânta Cruce, în urma căreia completul de judecată a dispus amânarea cauzei până la 3 aprilie, interval în care inculpatul avea să efectueze un examen medical de specialitate. Pentru acelaşi termen se aprobase şi probatoriul cu martori şi acte.[529]

529. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 250.

41.
Eliberarea.
Dispoziția de internare la Spitalul de Neuropsihiatrie nr. 7 Iași – Socola

Dacă monahul Spiridon Iuvene (Tarcău) şi sora de mănăstire Trifana Focşa (Valea Neagră) fuseseră eliberaţi la 13 martie, Tribunalul Militar nu dispusese aceeaşi măsură şi pentru ceilalţi doi din „grupul infracţional". Referitor la monahia Mitrodora Acojocăriţei, a fost solicitat un certificat medical de la Spitalul Socola din Iaşi, din care să rezulte perioada internării (martie-aprilie 1951) şi diagnosticul. În ceea ce-l privea pe Părintele Nil, Tribunalului i-ar fi fost la îndemână un certificat medical care să dovedească faptul că a fost internat într-un spital de boli nervoase. Chiar se solicitase apărării (avocatului Marcu Șmilovici) acest document.[530]

Termenul s-a amânat în câteva rânduri din cauza reorganizării administrative a Tribunalului Militar. Astfel, la 23 aprilie 1956, dimineaţa, la sediul Tribunalului, a fost întrunită o comisie de specialitate pentru examinarea celor doi inculpaţi. Comisia era alcătuită din dr. Brânzei Petre, medic consultant principal la Spitalul de Neuro-Psihiatrie Socola, dr. Barbă Petre, inspector medico-judiciar al Regiunii Iaşi, şi dr. Sveigher Carol, medicul Penitenciarului Iaşi. În urma expertizei medicale, comisia a decis următoarele:

> Numitul Dorobanţu Nicolae prezintă o structură mentală psihopatică constituţională, caracterizată printr-o interpretare falsă a lumii reale cu o convingere ireductibilă. Datorită acestei stări anormale, bolnavul nu se poate încadra în mod util

530. *Ibidem*, f. 253.

în mediul social, fără un control şi o îndrumare permanente. Bolnavul Dorobanţu Nicolae consideră şi interpretează totul în mod naiv teologic, deşi foloseşte un mare bagaj de cunoştinţe disparate, însă real însuşite. Delirul mistic sistematizat pe care-l prezintă numitul Dorobanţu Nicolae s-a dezvoltat pe un fond epileptic şi se pare că în urma acestei boli a fost reformat din armată prin anul 1942-1943.[531]

Raportul medico-judiciar indica, în fond, ceea ce şi completul de judecată intuia, anume că era vorba despre un „caz". Viaţa monahală „favorizase" acea „interpretare falsă a lumii reale". Fără îndoială că Părintele Nil făcuse în faţa comisiei de specialitate o adevărată mărturisire de credinţă, le făcuse semnul Sfintei Cruci, aşa cum procedase şi în cadrul şedinţei publice, dar şi în atâtea alte situaţii, când închina şi ciorile de pe câmp. Medicii s-au minunat că există diavoli în preajma lor, pe care Părintele Nil îi vede şi îi alungă făcând cruci. S-au minunat, desigur, şi de existenţa lumii nevăzute, de care ei nu aveau cunoştinţă. Părintele Nil i-a catehizat minuţios. La final, toţi trei au fost în unanimitate de acord că Părintele Nil este un „psihopat" şi că

> boala sa are un caracter cronic şi necesită internarea într-un spital de psihiatrie pentru tratamentul fondului epileptic. În cazul persistenţei delirului mistic după tratament, opinăm ca ulterior să fie îndrumat într-o unitate supravegheată sau sub supravegherea unei persoane conştiente, care să-şi asume îndrumarea activităţii sale.[532]

Bineînţeles că se constata cum că „manifestările psihopatice" luaseră amploare prin întâlnirea Părintelui Nil cu monahia

531. *Ibidem*, f. 290.
532. *Ibidem*.

Diagnosticul este uimitor de asemănător cu cel pus Sfântului Gavriil Georgianul de către comisia Spitalului de psiho-neurologie din Tbilisi nouă ani mai târziu. Şi Sfântul Gavriil a fost considerat o „persoană psihopată, subiect al unor accese de psihoză schizofrenică", amintindu-se chiar de „viziunea delirantă" din copilărie.[537] În cazul Părintelui Nil se aplica aceeaşi metodă „stalinistă", prin evaluarea şi internarea într-un spital de boli mintale.

Astfel, la 5 mai 1956, Părintele Nil a fost eliberat.[538] Până atunci însă a fost ţinut în celulă, fără să i se mai comunice, nimic, încât tensiunea se acumula, cu atât mai mult cu cât era Săptămâna Patimilor. Zilnic vorbea celorlalţi deţinuţi despre însemnătatea pătimirii lui Hristos din acele momente şi cum, astfel, purta povara păcatelor întregii omeniri. Unii chiar nu suportau să li se tot vorbească despre Patimile lui Hristos şi-l scuipau, îl ameninţau şi-l băteau. Părintele Nil purta o parte din Crucea Stăpânului său.

> După darea sentinţei m-au mai ţinut ighemonii peste timp şi m-au tot persecutat de moarte, încât nu credeam că mai scap vreodată din ghearele lor. A început Săptămâna Patimilor. Zilnic spusu-le-am celor ce voiau să mă asculte, după ce mă scuipau, despre Patimile lui Hristos şi însemnătatea fiecăreia din zile. Dar, când am văzut că soseşte Sfânta Vineri Mare, atunci îmi pierdusem toată puterea. Urcam încet spre Calvar împreună cu Hristos. Mă simţeam răstignit pe Cruce. În Sâmbăta Patimilor, cel puţin, nu mai puteam. N-am vorbit cu nimeni dintre robi, ci am adăstat în rugă şi în dureri adânci, până la amiază. Dar, deodată, vine un ighemon şi-mi spune să ies afară la el. Dar eu m-am întors cu spatele şi m-am dus

537. Jean-Claude Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, p. 33.
538. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 4, f. 9.

în fundul închisorii, mai adânc. A venit după mine şi mi-a spus să-l urmez. N-am vrut cu nici un preţ, decât târât. Eram decis să merg până la capăt, cu riscul de a fi ucis. Dreptatea era de partea mea, dar acum eram prea nedreptăţit. Afară mi-a spus: «Eşti pus în libertate. Ia-ţi totul!». Am dat hainele, cojocul, căciula, tot, şi am ieşit în zdrenţe. Le-am făcut tuturor dezlegare, am dat mâna cu toţi şi am ieşit prin zeci de uşi, până am ajuns să mă îmbrac în haina sfântă. Mi-am pus tot, întâi Sfânta Cruce la gât, şi sfintele, şi schima, şi analavurile, şi metaniile, şi antimisele, mi le-am luat în sân, şi Sf. Marele Mir şi Sf. Moaşte! O, cum le sărutam pe toate, pe rând, şi plângeam! Or fi crezând aceia că sunt nebun. Dar eu nu mai ţineam socoteală de nimic. Apoi săltam de fericire. Cu adevărat poţi să arăţi a scos din minţi când ai o bucurie sau un necaz mare.[539]

Urma să fie transportat cu duba Penitenciarului la Spitalul Socola. Au încercat un tertip pentru a-l face să semneze un angajament de colaborare cu Securitatea, însă Părintele Nil, deşi îşi dorea foarte tare să iasă din temniţă şi să nu fie internat la Neuropsihiatrie în Sâmbăta Mare, totuşi nu a intrat în jocul lor, ci a ripostat ferm, atrăgându-le atenţia că un „nebun" nu poate fi niciodată un colaborator de încredere. L-au ţinut până la lăsatul serii, apoi i-au dat drumul spre gară, recomandându-i să ia trenul spre Bacău.

539. APIA, *Mistica*, f. 23.

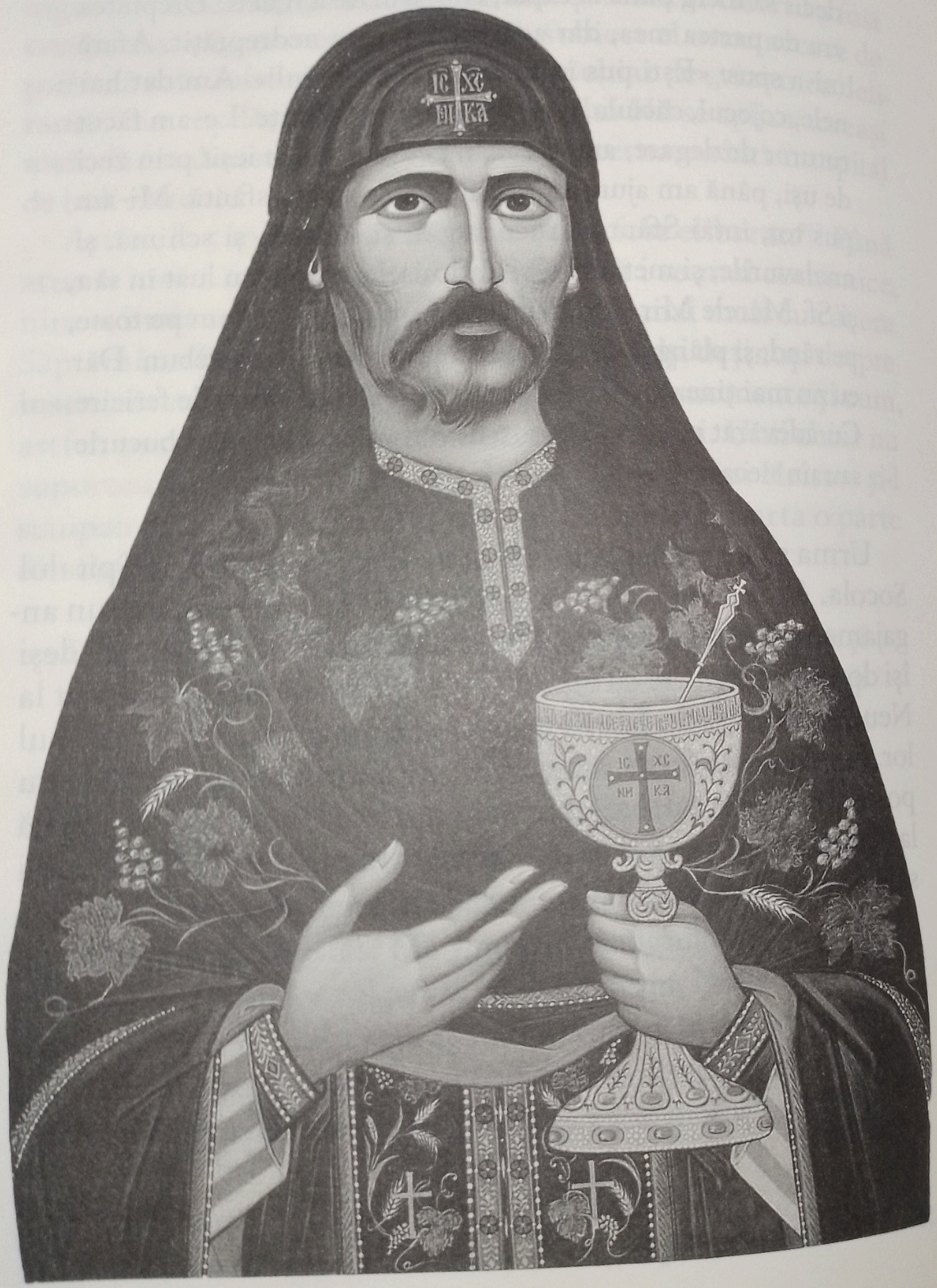

Lo
ţinute
Totoda
Moldo
alertat
Părint
„care a
nifest
este al
explic
priviţ
sunt c
Ne
tea un
aproa
prin p
„Pocă
aceas
decer
astfel
ascul
le loc

540. A
3
541. *Ib*

42.
Caterisirea

La 19 decembrie 1955, Protoieria Ceahlău înştiinţase Eparhia Romanului şi Huşilor despre prezenţa Părintelui Nil în zona satului Audia, despre slujbele neconvenţionale ţinute în pădure, despre puternica legătură cu credincioşii.[540] Totodată, fusese trimis un raport asemănător către Mitropolia Moldovei. Chiar şi autorităţile raionale şi de partid fuseseră alertate, la 15 decembrie, de către Protoierie, în scopul reţinerii Părintelui Nil, care „a creat o atmosferă religioasă suspectă", „care a rupt legătura cu autoritatea bisericească" şi care are „manifestări necanonice". Tot aici se sublinia că „linia Bisericii" este alta şi că parohului i s-a făcut „instructajul" că trebuie să le explice credincioşilor care este această „linie" şi „cum trebuie priviţi cei care ies de sub ascultarea ei, utilizând metode care sunt condamnate şi de Biserică, şi de autoritatea de stat".[541]

Necunoscând contextul, oricine ar fi tentat de superficialitatea unei exegeze de acest gen: un monah neascultător, care de aproape un an nu mai vieţuieşte în mănăstire, slujeşte necanonic prin păduri, producând „agitaţie", prin îndemnul său radical: „Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor!". Bineînţeles că aceasta nu este „linia Bisericii", mai ales în anii „obsedantului deceniu". Administraţia bisericească trebuie să se dezică de astfel de „elemente necontrolabile", care nu sunt în „ordine şi ascultare", propovăduind şi slujind în cele mai neconvenţionale locuri. Când descoperă astfel de „manifestări necanonice",

540. AARB, fond *Consistoriul Eparhial Monahal – Nil Dorobanţu*, dosar nr. 3/1956, f. 16.
541. *Ibidem*, f. 13.

administraţia bisericească este datoare să sesizeze autorităţile de stat şi de partid, să aducă la cunoştinţă episcopului, care, în acord cu autorităţile raionale, să condamne astfel de „fapte". Aşa că rezoluţia Mitropolitului Sebastian Rusan de pe raport este previzibilă: „Se vor lua măsuri drastice cu acest călugăr vagabond".

La 19 martie, arhimandritul Ioil Babaca, exarhul Episcopiei Romanului şi Huşilor, explica într-un raport cum Părintele Nil „a părăsit eparhia cu actele personale", dar, pentru că nu i s-a acordat ieşirea din eparhie, a rămas în continuare fiu duhovnicesc al Episcopiei Romanului şi Huşilor. Exarhul încearcă să-l găsească, pentru a fi „povăţuit la îndreptare", în satul natal, trimiţând o scrisoare mamei Părintelui, Ana Dorobanţu, care nu-i răspunde, şi o altă scrisoare către Schitul Brazi, la care, de asemenea, nu primeşte răspuns.[542]

Exarhul îl cunoştea pe Părintele Nil din timpul studiilor, când amândoi au stat la Internatul Teologic Radu-Vodă, acolo unde-i întâlnise şi familia. Cu toate că înţelegea raţiunile raportului 86/1956 întocmit de protopopul de Ceahlău care cerea „un act de caterisire" referitor la Părintele Nil, „pe care să-l pună la dispoziţia Securităţii prin tov. împuternicit raional Ion Ciucanu"[543], totuşi, în propriul său raport, arată că „Nil Dorobanţu este cleric, neapăsând asupra lui nici o osândă de caterisire".[544]

542. *Ibidem*, f. 9.

543. La vremea respectivă, deşi protopopul de Ceahlău nu mai avea un agajament de colaborare cu Securitatea, totuşi el executa ordinele sosite pe această linie, fiindcă aşa cum îl caracteriza ofiţerul operativ, pentru a-şi menţine postul pe care-l deţine este gata să îndeplinească orice sarcină i s-ar da. Vezi ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0105965, vol 1, f. 208 bis. Ceva mai târziu, el va fi reactivat cu numele „Burduja" sau „Stan". Vezi ACNSAS, fond *MFR*, dosar 0017752_SV, p. 8.

544. *Ibidem*, f. 8.

La vremea aceea (19 martie 1956), Părintele Nil era deţinut în Penitenciarul Iaşi. Fiind informat în acest sens, exarhul arată că Părintele Nil nu poate fi judecat, deoarece, conform reglementărilor bisericeşti, nu poate fi judecat cineva privat de libertate. Astfel „s-a aşteptat eliberarea pentru a compara la procesul intenţionat de Consistoriul eparhial monahal pentru îndreptare sau sancţiune legală”.[545] Totuşi, este imposibil de trecut cu vederea, în tot acest curs al evenimentelor, amestecul Securităţii, care solicita un act de caterisire în privinţa Părintelui Nil.

Problema avea să fie discutată într-o şedinţă urgentă a Permanenţei Consiliului Eparhial Roman, unde urma să se ia şi o hotărâre. La 19 octombrie 1956, consilierul administrativ al Episcopiei Romanului şi Huşilor, preotul Constantin Popa, propunea, prin referatul nr. 8059, trimiterea Părintelui Nil în judecata Consistoriului eparhial monahal pentru următoarele „delicte”: părăsirea mănăstirii, călcarea votului ascultării, vagabondaj. Tot aici se considera că Părintele Nil „a produs daune vieţii monahiceşti, în particular, şi vieţii religioase, în general, prezentând monahismul ca pe o factură anarhică în Biserică şi societate”.[546]

Situaţia Părintelui Nil se încadra perfect în standardele procedurale. De aproape doi ani nu mai vieţuia într-o mănăstire, slujea „în locuri neliturgice, prin păduri”, săvârşea „slujbe religioase nepotrivite în vremuri nepermise, noaptea”. Toate acestea pot fi explicate astăzi atât prin prisma contextului care a condus la toate aceste fapte, cât şi prin restituirea personalităţii autentice a unui Părinte duhovnicesc care nu poate fi încadrat într-o categorie comună, ci în ceata fericiţilor nebuni pentru Hristos, care calcă peste convenţii şi norme administrativ-bisericeşti, atunci când acestea devin îngrăditoare preaplinului iubirii.

545. *Ibidem*.
546. *Ibidem*, f. 18.

Manifestările unei astfel de iubiri covârşitoare sunt şi mărturisiri de credinţă în orice epocă. Bineînţeles că, la jumătatea anilor '50, o asemenea atitudine mărturisitoare a putut fi etichetată drept „neascultare" şi „vagabondaj". Însă, astăzi, dintr-o perspectivă limpezită, chipul Părintelui Nil se înfăţişează într-un mod eclesiologic, dacă nu limităm unghiul receptării prin acelaşi dogmatism administrativ-bisericesc de epocă, eludând contextul specific şi trăsăturile definitorii ale unui ieroschimonah nebun pentru Hristos.

Părintele Nil nu se întorsese în Schitul Nechit după eliberarea din temniţă. Era de înţeles de ce. Unii au socotit că ar fi putut să se întoarcă la orice altă mănăstire, dar n-a făcut-o. La vremea respectivă, Părintele Nil era într-un lung pelerinaj prin ţară, asemenea Părintelui Teofilact Avdeev.[547] A colindat ţara de la Cuvioasa Parascheva până la Sfântul Iosif de la Partoş, de la Sfinţii Mucenici Serghie şi Vah până la icoana Maicii Domnului de la Nicula, după cum şi mărturiseşte într-o declaraţie dată Securităţii.[548] În condiţiile unei asemenea vieţuiri ieşite din comun, era puţin probabil ca Părintele să afle o obşte monahală care să-l integreze. Experienţele din atâţia ani de monahism dovedeau o persecuţie constantă şi un deficit evident de înţelegere faţă de un monah cu un astfel de profil. Nu numai contextul ideologic determina o asemenea atitudine, ci şi limitele de receptare ale contemporanilor. Probabil chiar într-un cadru istoric obişnuit, Părintele Nil ar fi suferit destul de multe din partea alor săi.

Având dispoziţie episcopală în acest sens, stareţul Zenovie Ghidescu a delegat pe monahul Emilian Panait să-l caute pe Părintele Nil şi să-l aducă la Schitul Nechit. Delegatul nu l-a găsit. Nici stareţul Zenovie nu l-ar fi dorit în mănăstire. În raportul nr. 152/20 noiembrie 1956, stareţul Zenovie Ghidescu arăta că,

547. Fericitul Părinte Teofilact Nikitin cel nebun pentru Hristos (1779-1841).
548. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 7.

în pofida „vinovăţiilor", Părintele Nil nu trebuia caterisit, ci doar sancţionat cu transferul la o altă mănăstire, „unde stareţul respectiv îl va pune la ascultare. În concluzie – nu sunt de acord cu excluderea sau caterisirea C.S. Ieroschim. Nil Dorobanţu, potrivit sfatului Sfântului Pahomie, care arată că călugărul vinovat să fie sfătuit până la zece ori, după asta să fie internat la infirmerie".[549]

„Neascultarea" şi „vagabondajul" erau puse pe seama „facultăţilor mintale bolnave". Primul termen al judecării cazului a fost stabilit la 1 noiembrie 1956, iar următorul, la 27 noiembrie. Părintele Nil nu s-a prezentat. Citaţia îi fusese lipită pe uşa chiliei sale de la Schitul Nechit. În şedinţa din 27 noiembrie 1956, Consistoriul eparhial monahal a judecat cazul Părintelui Nil, care lipsea din mănăstire de 22 de luni. În final, „Acuzarea cere caterisirea şi excluderea din monahism a ieroschimonahului Nil Dorobanţu".[550]

Componenţa comisiei consistoriale ar putea explica, într-o anumită măsură, deciziile care s-au luat. Fără îndoială că, şi în cazul unei comisii cu o componenţă diferită, lucrurile nu ar fi stat cu mult diferit. Însă, atunci când preşedintele comisiei (protosinghelul Isaia Cotârleţ) şi unul dintre judecători (protosinghelul Zenovie Ghidescu) se dovediseră în trecutul deloc îndepărtat prigonitori direcţi ai Părintelui, era evident că judecata nu putea înainta în favoarea acuzatului. Desigur, dispoziţia episcopală era ca „starea de ilegalitate" să fie „pecetluită" cu „caterisirea şi excluderea urmată de delictul portului ilegal de uniformă".[551]

549. AARB, fond *Consistoriul Eparhial Monahal – Nil Dorobanţu*, dosar nr. 3/1956, f. 37.
550. *Ibidem*, f. 38v.
551. *Ibidem*, f. 6. Ar mai fi de adăugat şi faptul că atât Iachint Ciobanu, membru consistorial, cât şi Ioil Babaca, acuzatorul consistorial, executau ordinele sosite pe filieră represivă. La scurtă vreme, amândoi vor fi recrutaţi de Securitate. Vezi ACNSAS, fond *Reţea*, dosar 0428760, ff. 8-9 şi ACNSAS, fond *Reţea*, dosar 0398678, ff. 22-23.

Astfel, prin sentinţa nr. 1/27 noiembrie 1956 a Consistoriului eparhial monahal al Episcopiei Romanului şi Huşilor, Părintele Nil a fost caterisit şi exclus din monahism. Sentinţa nu a amintit de vreo abatere de la învăţătura de credinţă ortodoxă, ci doar de abateri disciplinare („indisciplină canonică”).

43.
Anii 1956-1964

În această perioadă apar mai puţine repere din viaţa Părintelui Nil. După mărturia doamnei Victoria Perişoară din Focşani, Părintele ar fi mărturisit că a stat timp de şapte ani într-o peşteră din munţii Tarcăului. Neştiut de nimeni, decât de un cioban din zonă, Părintele s-a nevoit tot timpul acesta în pustnicie. O vreme a stat acolo în condiţii grele, căci peştera s-a crăpat şi a început să curgă un şuvoi de apă prin ea. Umezeala aceea i-a afectat serios sănătatea.[552]

După mărturia proprie, dată Securităţii, Părintele a tot peregrinat prin ţară, trecând pe la diferite mănăstiri şi schituri, locuind la familii de oameni credincioşi. El însuşi consemnează acest pelerinaj, care se încheie în preajma anului 1959, atunci când se emite Decretul 410, cu dispoziţia de alungare a monahilor din mănăstiri şi de desfiinţare a unor obşti monahale. „Apoi, văzând că sfintele mănăstiri s-au desfiinţat, m-am retras acasă la moştenirea părintească din Crainici – Mehedinţi, unde am stat neştiut de nimeni, decât de mama, Ana Dorobanţu, până-n 23 august 1964, când s-au eliberat mulţi la aniversarea celor 20 de ani de la eliberare”.[553]

Probabil, nu s-a retras imediat, ci, o vreme, a vieţuit pustniceşte, prin Munţii Neamţului, după cum mărturiseşte şi maica Teodolita Oancea, care l-a însoţit în prigoană, după Decretul 410/1959, când a fost nevoită să plece din Schitul Tarniţa. În pustietatea aceea a munţilor, Părintele Nil a slujit zilnic Sfânta

552. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1”, de la 6:48 la 7:30.
553. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 7.

Liturghie, de multe ori asistat în tăcere de animale sălbatice, care nu le făceau nimic rău.[554]

Eliberat din închisoare, Părintele Nil a slujit Sfânta Liturghie a Sfintelor Paşti din 1956 în Iaşi, la Biserica Buna Vestire. Apoi s-a îndreptat spre Schitul Graşi, Sihla, Horăicioara şi, în continuare, peregrinând prin ţară, a plecat către Suceava, la Sfântul Ioan cel Nou. Probabil că atunci l-a întâlnit Părintele Ioan Larion Neagoe (stareţul actual al Mănăstirii Sihăstria Rarăului):

Am mers la Suceava, la Sfântul Ioan, la 24 iunie. Și, cum mergea trenul pe-atunci, a oprit la Iţcani, gara Iţcani. Și, acolo, începea să plouă. Toată lumea se ducea în gară. Nu trăgea să iasă afară, că ploua. Și când am intrat acolo, eu, care am fost la mănăstire, mă uitam, nu cumva văd vreo faţă duhovnicească. Cineva m-a îndemnat să mă duc la Teologie, să intru la Teologie. Și am văzut un călugăr foarte smerit, într-un colţ. Era spre seară, cum ajunsese trenul. M-am dus la el şi i-am spus: «Blagosloviţi, preacuvioase!». «Domnul!». «Preacuvioase, de unde sunteţi?». «De la Hristos!». «Unde mergeţi?». «La Hristos!». «Nu cumva sunteţi Nil Dorobanţu?». «Eu, eu, păcătosul!». «Preacuvioase, vreau să vă întreb – ştiam puterea lui, minunile lui, tămăduia boli, că poporul tot vorbea (...) –, vreau să mă înscriu la Teologie la Sibiu...». Eu aveam meningită cronică, m-am îmbolnăvit de meningită cronică. «E de la Dumnezeu să fac Teologia sau nu?». «Da, de la Dumnezeu». «Dacă-i de la Dumnezeu, faceţi o binecuvântare pe cap, ca să reuşesc. Nu vreau nici primul, nici ultimul, dar să intru. Ăsta să fie un semn că Dumnezeu vrea să fac Teologia, să fiu preot». «Stai jos!». M-a pus în genunchi. N-am văzut la el epitrahil, probabil îl avea pe sub haină. (...) Cu binecuvântarea aceea, vă spun, deşi eram bolnav de meningită cronică şi mă durea

554. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 132.

capul, am intrat al doilea la Institut. Și 4 ani de Teologie, cât am făcut, tot al doilea am fost la școală.[555]

Toată această perioadă, dar şi întreaga viaţă a Părintelui Nil, trebuie aşezată într-o anumită paradigmă, fiindcă, în caz contrar, orice exegeză sau istoriografie se expune riscului de a nu cuprinde chipul autentic al vieţuirii sale. Paradigma în care poate fi cuprins Părintele nu este una la îndemâna noastră, aşa cum nu a fost nici la îndemâna autorităţilor administrativ-bisericeşti sau a celor politice de atunci. Nici astăzi receptarea nu este mai simplă, cu atât mai mult cu cât timpul a adăugat straturi noi de prejudecăţi şi îngustimi.

Paradigma adecvată înţelegerii vieţuirii şi lucrărilor Părintelui Nil poate fi conturată prin repere similare. O astfel de perioadă, în care Părintele Nil lipseşte 22 de luni din mănăstire – sau chiar pelerinajul său etern prin mănăstiri, schituri şi satele dimprejurul lor –, pune înaintea noastră un comportament neobişnuit în spaţiul monahal. În mod curent, e o încălcare a Regulamentului monahal. Însă toată această receptare este justificată în cadrele unui monahism normativ şi ale unui aparat administrativ-bisericesc aflat sub controlul puterii politice. Dacă schimbăm unghiul de receptare, interpretarea diferă. Cu mult.

Un prim reper similar din această paradigmă inedită de receptare este viaţa Părintelui Teofilact, fericitul nebun pentru Hristos care a trăit în secolul al XIX-lea în Rusia. „Preotul Teofilact Avdeev, locuitor al satului Hitrovşcino, judeţul Epifanovo, gubernia Tula, şi-a părăsit pe neaşteptate slujba preoţească, soţia şi fiica nevârstnică, făcându-se pelerin rătăcitor. Luând asupra sa această nevoinţă, nu de la sine, ci din voia lui Dumnezeu, ajunsese să nu aibă unde să-şi plece capul, urmărit pretutindeni

555. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ieroschimonahul Ioan Larion Neagoe", de la 13:48 la 16:52.

de batjocura şi răutăţile lumii, care nu era în stare să înţeleagă rostul acestei nevoinţe creştine”.[556]

Dintr-o perspectivă normativă, fericitul Părinte Teofilact cel nebun pentru Hristos ar aduna multe capete de acuzare. În primul rând, şi-a părăsit parohia, fără binecuvântarea ierarhului lui. Apoi, şi-a părăsit familia, adică soţia şi fiica pe care trebuia s-o crească. Iar în cele din urmă, a început să „vagabondeze” prin ţară. Raportându-ne la situaţiile celor doi, observăm şi la Părintele Nil lucruri asemănătoare. Fusese acuzat de „părăsirea mănăstirii” şi de „vagabondaj”. Dar pot fi, oare, acuzaţi aceşti doi fericiţi nebuni pentru Hristos de „vagabondaj” sau de „neascultare”?

Din punctul de vedere al administraţiei bisericeşti sunt justificate măsurile disciplinare, nici nu-i cazul să le contestăm. Din punctul de vedere al monahului care şi-a luat asupra sa nevoinţa nebuniei pentru Hristos, nu de la sine, ci din voia lui Dumnezeu, hotărârile asumate sunt de neclătinat. În contextul specific al anilor ’50, caterisirea şi excluderea din monahism ale Părintelui Nil au suficiente circumstanţe. Însă astăzi, proiectând personalitatea Părintelui în paradigma adecvată, este absolut necesară restituirea chipului autentic al fericitului nebun pentru Hristos, adică a unei figuri duhovniceşti proeminente, neîncadrabilă şi atât de rar întâlnită în spaţiul nostru monahal.

Lovindu-se în mod brutal de neînţelegerea oamenilor, Părintele Nil a suferit enorm. Este perioada în care percepţia greşită asupra vieţii lui se tot amplifică, căci unii îl socotesc nebun de-a binelea, după diagnosticul medicilor solicitaţi de Tribunalul Militar Iaşi, iar alţii îl privesc ca pe un „monah vagabond”, care pe bună dreptate merita caterisit şi exclus din monahism. La

556. Serghei Nilus, *Fericiţii nebuni pentru Hristos: Părintele Teofilact Avdeev şi Serafim ieroschimonahul*, Editura Sophia, Bucureşti/ Editura Siluana, Făurei, 2020, p. 34.

acestea se vor adăuga, în timp, alte etichete: „şarlatan”, „ratat”, „întemeietor de sectă” sau „imoral”. Dacă până atunci chipul adevărat al vieţuirii Părintelui Nil fusese destul de puţin cunoscut, din 1956 înainte, acest chip va fi aproape cu totul inaccesibil înţelegerii comune, din cauza percepţiei negative care se interpune şi se substituie adevărului.

Părintele Nil a înaintat hotărât pe calea celor care îşi asumaseră, în diferite epoci, marea nevoinţă a nebuniei pentru Hristos. Trăind în societate, rămâneau tot atât de singuri ca şi cei ce vieţuiau în cele mai sălbatice pustietăţi. Sufletul lor, animat de cele mai înalte gânduri şi simţiri sfinte, rămânea, în cea mai mare parte, pecetluit pentru alţii din pricina «votului» dat nebuniei întru Hristos. În condiţiile unei asemenea vieţi ieşite din comun, probabil că nu multora le-a fost dat, cât timp au trăit, să găsească un om faţă de care să-şi deschidă sufletul, să-şi destăinuie simţămintele, să mai schimbe un gând şi prin aceasta să arate că nu sunt aşa cum îi vede şi îi consideră lumea, că Îl cunosc pe Dumnezeu, că îşi cunosc fraţii întru Hristos şi se roagă pentru ei.[557]

S-au păstrat în însemnările Părintelui Nil secvenţe în care se simte durerea pricinuită de acest zid de care s-a lovit constant: neînţelegerea oamenilor. Într-un anumit fel, Părintele a compensat prin scris tot acest uriaş deficit de înţelegere din partea contemporanilor săi. De aceea, în timpul detenţiei i-a venit

557. *Ibidem*, p. 16. Iată, pentru comparaţie, însemnările Părintelui Nil din această perioadă: „Mereu sunt călcat în picioare şi de duşmani, şi de prieteni. Și cei mai de-aproape ai mei departe de mine stau, iar eu, ticălosul, sunt praf, pulbere, ocara tuturor şi mă zbat ca Tine, Iisuse scump, pe cruce, şi sunt îndurerat până la moarte şi hulit, mă simt la capătul puterilor şi obosit şi plin de dor de ceruri”. Vezi Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Rugăciuni în prigoană*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2016, p. 71.

foarte greu, lipsit fiind şi de această mângâiere sufletească. A protestat împotriva acelei măsuri de confiscare a tuturor scrierilor găsite asupra lui, însă a răbdat şi această caznă. Iată ce mărturiseşte el însuşi:

> E adevărat că rabd nespus, cu icoane prigonite, cu cărţi sacre rupte, arse şi persecutate, cu cruci ruginite, cu potire în catacombe, cu 10 antimise în crăpăturile pământului şi ale zidurilor sacre, cu ornate (vase sfinte, *n.n.*) la sac şi în cenuşă, în întuneric, bâjbâind, prigonit din toate părţile, urât de toată lumea, înlăcrămat, flămând, bolnav, însetat după dreptate, hulit de cei mai de aproape, pârât şi condamnat de arhiereii apostaţi simoniaci, încât nici mort n-aş mai avea loc... Dar e vorba că Acelaşi Dumnezeu lucrează cu viaţă şi cu Mână Tare şi cu Braţ Înalt, mă conduce spre tainele dumnezeieşti.[558]

558. APIA, *Mistica*, f. 23v. Aşa cum şi Sfântul Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos „se făcuse părtaş al răpirii celei mai presus de fire şi al tainelor dumnezeieşti". Vezi Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul...*, p. 120.

44.
Părintele Nil solicită reabilitarea

După o lungă perioadă de pustnicie şi peregrinare, Părintele s-a retras în satul natal. „Aici (acasă, *n.n.*) am stat fără să mă arăt, fără să fac propagandă religioasă, fără nici un elementar confort, fără asistenţă medicală, ca un câine de pripas”.[559]

Anii aceştia de prigoană au constituit pentru Părintele Nil o adevărată „şcoală”, o „universitate”, căci, prin suferinţă, Domnul l-a învăţat ceea ce altfel nu se putea învăţa, aprinzându-i şi mai mult râvna. A citit mult, a studiat, a scris în condiţii grele, bolnav, fără căldură iarna, şi-a făcut pravila, ţinându-şi mintea în continuă rugăciune.

Odată cu amnistia generală din 1964, Părintele Nil a nădăjduit că schimbarea generală de paradigmă politică anunţată îl va ajuta şi pe el să fie repus în drepturi. „În acest scop, am bătut la uşile episcopilor şi sf. mănăstiri, dar a fost zadarnic, întrucât am fost respins”.[560] Într-o altă declaraţie dată Miliţiei, la 2 aprilie 1970, Părintele Nil explica felul în care a căutat soluţii pentru a fi reprimit în mănăstire.

> Atunci am ieşit pe faţă şi, la 16 august, mi-am scos certificatul de naştere şi am făcut 2 duplicate la Galaţi şi 10 fotografii la Maksay Galaţi pentru buletin. Dar am încercat la sf. Episcopie a Clujului, Vadului şi Feleacului, la episcopul meu, Teofil Herineanu, să mă primească, să-mi dea drepturile conform studiilor, şi m-a alungat zicând că fac Maglavit la el.[561]

559. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 13.
560. *Ibidem*.
561. *Ibidem*, f. 7.

Între timp, la 22 decembrie 1957, episcopul Teofil Herineanu fusese instalat la Episcopia Clujului. Părintele Nil s-a dus special la Episcopul Teofil, căci el fusese cel care aprobase măsurile aspre luate de Consistoriul eparhial monahal. Însă, după experiențele anterioare, ierarhul nu a dorit să-l reabiliteze, chiar dacă se produsese o relaxare în plan politic. Părintele Nil s-a dus, de asemenea, și la Roman, la Episcopul Partenie Ciopron, căruia i-a prezentat situația sa, rugându-l să-l primească înapoi în monahism și în preoție.[562] Însă și aici s-a lovit de un refuz categoric. De asemenea, a bătut la porțile Mănăstirii Cernica, acolo unde fusese tuns în monahism și unde se aflau nașii săi de călugărie, Părinții Nicodim Bujor și Augustin Mateescu, însă nici acolo nu a fost primit.[563]

Atunci când ușile au rămas încuiate pentru el, i s-a oferit o altă posibilitate. „M-au rugat verii mei buni, Iulian I. Drăcea, rectorul Institutului Agronomic Timișoara, și Valerian Popescu, rectorul Stomatologiei București, să predau la facultățile lor, în cadrul respectiv, sau să continui studiile sub oblăduirea lor, și i-am refuzat, întrucât sunt hotărât să rămân creștin ortodox".[564]

Părintele Nil nu putea accepta o schimbare de statut. El era ieroschimonah și nu era dispus să trăiască altfel. Era limpede că, odată intrat în mediul academic, pătimaș, ateu, riguros controlat de Securitate, întreaga structură a minții se schimbă. Or, Părintele Nil luase hotărârea de a fi monah pe viață. „Oricât aș încerca, este imposibil să rezist, să mă conformez moralei lumești. Prefer să fiu cu Tine, Iisuse, dar Tu ajută-mi întru toate, că sunt lipsit și n-am loc și timp și prieten pe Terra".[565] Chiar dacă acum traversa o cumpănă grea, era hotărât să pustnicească dacă nu în condi-

562. *Ibidem*, f. 20.
563. *Ibidem*, f. 13.
564. *Ibidem*, f. 7.
565. Ieroschimonah Nil Dorobanțu, *Rugăciuni în prigoană*, p. 77.

ţiile unui monahism normativ, fiindcă era respins, atunci în condiţiile unui monahism *sui-generis*, după mila lui Dumnezeu.

Quo vadis, Domine? Va apuca într-acolo unde Însuşi Domnul îl va duce.

> Te iubesc veşnic, Iisuse dulce! Plânge cerul peste pământul însetat şi gol şi-l îmbracă în flori şi hrană. E soare şi sunt flori înlăcrimate. Au venit păsări străine şi au înverzit grădina şi codrul. Cât de slăvit eşti, Doamne, pentru toate câte lucrezi. A tunat. Se desfac peceţile tunetului. Te iubesc, Iisuse! Ai milă de mine, Doamne, nu mă lăsa! Că sunt considerat nebun pentru iubirea Ta eternă. Slavă Ţie! E toată lumea la Sfânta Biserică, dar numai eu zac ascuns în dureri.[566]

Părintele Nil a trăit starea de însingurare la limita omenescului. „Eu n-am pe nimeni în cosmos, am murit pentru lume”.[567] În însemnările sale din toată această perioadă apare frecvent legătura aceasta strânsă între prigoană şi har. Deşi poartă canonul singurătăţii, Hristos este alături de el. „Sunt singur, dar Tu, Iisuse, eşti alături de mine”.[568] Simte durerea întregului organism duhovnicesc, pătimeşte alături de toţi cei prigoniţi, se roagă pentru ei, el însuşi îmbrăţişând crucea pentru Hristos.

> Odată ce semenii nu mă pot suferi şi sunt ca o ciumă pentru fraţi, trebuie să plec mai departe spre Calvar. Măcar silit duc Crucea şi predic din demnitate din loc în loc, dacă de voie sau din comoditate n-aş vrea. Slavă Ţie, Iisuse dulce! Fiind pustnic, trebuie să fiu supus şi în pustnicie, aşa că n-am unde să-mi plec capul între voi, oamenii. (...) Şi păsările pot

566. *Ibidem*, p. 15.
567. *Ibidem*, p. 18.
568. *Ibidem*, p. 17.

sta libere pe cer, eu sunt prigonit, dar sunt fericit pentru că nu sunt din lumea aceasta. Patria mea este sus, în ceruri, de aceea nu am loc pe Terra.[569]

Părintele Nil a resimţit şi duhul societăţii aşa-zis libere, după ce a ieşit din temniţă. Pur şi simplu nu s-a putut adapta la acea viaţă care nu avea reperele veşniciei şi nici la un monahism normativ ţintuit definitiv fie în cătuşa limitărilor administrativ-bisericeşti dictate politic, fie în acea tradiţie duhovnicească în care chipul nebuniei pentru Hristos a rămas necunoscut. Avea nostalgia păsărilor care pluteau pe cer, a celor care plecau în ţările calde – echivalentul harului în concepţia sa. Observase atent comportamentul deţinuţilor şi al temnicerilor, sesizase la ei un început de schizofrenie şi un duh de răzbunare. „Dar în libertate e nebunie colectivă, încât nu poţi scăpa decât în pustnicie".[570]

Condiţiile vieţuirii sale în acest timp de restrişte au fost grele, poate chiar neînchipuit de grele. Frigul pătrunsese adânc în oasele sale în celulele îngheţate, dar şi în locurile în care a tot pribegit, încât, atunci când sosea primăvara şi era cald, Părintele încă pătimea.

> Trecut-a iarna şi mi-e tot frig. Ce voi face, oare, în cealaltă şi în alta? Mereu în catacombe şi temniţă şi dureri. Slavă Ţie, Iisuse, pentru toate! Primeşte-mi lacrimile şi suferinţa spre mântuire! Ce slab sunt, dar Te iubesc cu credinţă statornică şi nădejdea-i neclintită.[571]

Singura sa mângâiere era Hristos. Ascunzându-se permanent, fiindcă acum era doar un „fost ieroschimonah", adică un

569. *Ibidem*, pp. 24-25.
570. *Ibidem*, p. 25.
571. *Ibidem*, pp. 27-28.

„vagabond" care putea fi oricând reţinut de autorităţi pentru „activităţi ilegale", Părintele Nil observa trecerea timpului pe care o suporta doar datorită harului, fiindcă neputinţele sale trupeşti erau din ce în ce mai mari. Trupul, firav din copilărie, ducea tot mai greu povara frigului. Bolnav din clasa a IV-a de reumatism şi sensibil cu plămânii, Părintele Nil resimţea de fiecare dată venirea iernii.

> E frig din nou, dar în Biserica Vlahernei prigonite e căldura credinţei Sfântului Duh mereu şi ne întărim, în har şi în dar, spre slava lui Hristos. Te simt cu mine, Iisuse, priveghez lângă Tine şi cu Tine. Eşti în Chivot, în Potir, în viaţa mea pribeagă. Ce scump eşti, Iisuse![572]

Părintele Nil nu a ţinut un jurnal propriu-zis. Timpul nu este menţionat aproape deloc. Pentru el, exista doar distincţia clară între vremelnicie şi veşnicie. Alipit cu toată fiinţa de Iisus cel veşnic, dimensiunea spaţio-temporală cădea în efemer. Nu se cuveneau menţionate date, ani, ci doar reperele vagi ale înşiruirii zilelor. „E cerul de plumb şi vânt rece, se clatină crengi. Te iubesc veşnic! Sunt în surghiun, faţă în faţă cu lupta mea".[573] Iar în altă parte: „E seară. Trec locomotive şi muncitori vremelnici".[574] Pus în lumina Schimbării la Faţă a Mântuitorului, aşa cum procedează Părintele Nil, orice detaliu de timp sau spaţiu devine searbăd, lipsit de însemnătate. Tot acest jurnal neconvenţional notează numai evenimente lăuntrice. „Eu stau singur, neştiut, în mijlocul târgului lumii deşarte, împlinesc iubirea şi datoria faţă de făgăduinţe, în sărăcie, feciorie şi ascultare".[575]

572. *Ibidem*, p. 29.
573. *Ibidem*, p. 41.
574. *Ibidem*, p. 56.
575. *Ibidem*.

Este o perioadă de prigoană care abundă în revărsarea de har, altfel nu se explică o atât de îndesită mărturisire de iubire în paginile acestui jurnal, care nicidecum nu este un jurnal al prigoanei, ci unul al iubirii lui Hristos Dumnezeu. „Te iubesc veşnic, Iisuse dulce!”[576] Spus în diferite variante, devine un laitmotiv al întregului corp de însemnări, fiind, totodată, şi refrenul unui acatist al iubirii negrăite pentru Domnul şi al slavosloviei neîncetate.

> Slavă Ţie, blând Iisus, Dumnezeu de sus! Slavă Ţie, scump Odor, Dumnezeule atotputernic, pentru că tot ce lucrezi este cu adevărat preasfânt şi înalt şi divin, mă iubeşti şi mă acoperi în mijlocul a mii de primejdii, dureri şi prigoane, în groapa cu lei! Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu etern eşti şi toate le proniezi cu providenţa Ta atotputernică![577]

Părintele Nil a avut o suferinţă asumată. Nu era uşoară calea crucii, însă acela a fost singurul drum pe care, mergând, cu orice risc, putea să-I urmeze lui Hristos. A avut tot timpul conştiinţa aceasta. „Trebuia să trec şi prin şcoala asta, ca să ajung la limanul mântuirii”.[578]

576. *Ibidem*, p. 60.
577. *Ibidem*, pp. 61-62.
578. *Ibidem*, p. 83.

45.
Planul Securității de a-l compromite

În baza materialelor informative adunate în 1964, Securitatea Tg. Neamţ iniţiază un plan de măsuri, printre care şi infiltrarea unui agent în Mănăstirea Neamţ, pentru a afla informaţii despre Părintele Nil Dorobanţu. Cea desemnată de Securitate era agenta „Ileana Constantinescu", care furnizase „în mai multe rânduri aspecte despre Nil Dorobanţu, în care arată comportarea lui din toate punctele de vedere şi chiar locul unde s-ar găsi ascuns în Tg. Neamţ".[579]

Planul Securităţii era, în fond, compromiterea Părintelui Nil prin asocierea sa cu gruparea „Domnul de viaţă" condusă de Vasile Bârsan până în 1957 şi prin răspândirea unor naraţiuni legate de „imoralitatea sa". Din firul cercetărilor rezulta că Securitatea avea doar nişte informaţii neverificate pe care căuta să le probeze cu ajutorul agentei „Ileana Constantinescu".

Într-adevăr, Părintele Nil fusese semnalat de reţeaua informativă în diferite părţi ale ţării: în mai multe rânduri în satul Văratic (1962), în Tg. Neamţ (până în 1964), Galaţi, în satele din Valea Bistriţei etc. Însă din 1964, Părintele Nil dispăruse cu totul din vizorul Securităţii. Aceasta este perioada în care, retras la Crainici, Părintele a scris mii de file. Totodată a şi citit enorm. „Mă trimitea la biblioteci, în sat, prin oraş, după cărţi – îşi aminteşte preotul Dumitru Ionescu din comuna Jariştea (Vrancea). Aduceam cu braţul, le citea, făcând conspecte, apoi mă trimitea după altele noi".[580]

579. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 301134, vol. 1, f. 15.
580. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 132.

Viețuia într-un fel de chilie, care era, de fapt, o încăpere dintr-un șopron de 1,5/2 metri, construită din scândură și lipită cu lut, unde avea un pat simplu, două cruci mari din lemn, o candelă, mai multe cărți bisericești, odăjdii și un patrafir. Acolo și-a scris cea mai mare parte din însemnările sale apologetice, mistice, sociologice, etice, estetice și literare. Probabil, tot în această perioadă a notat și câteva aspecte referitoare la rătăcirile grupării Bârsan-Munteanu. „La fel și-n această erezie antropomorfică Bârsan-Munteanu, ei Îl defaimă pe Hristos Dumnezeu, confundându-L cu oamenii. Ei se închină creaturilor făpturi, căzând în idolatrie, în josnicie, în loc să se închine Creatorului Hristos Dumnezeu”.[581] Așezate în lumina Ortodoxiei, mincinoasele învățături își arată înrudirea cu alte erezii. Părintele Nil atrăgea atenția asupra acestor profeți înșelați, numindu-i „prorocii mincinoși de pe Bistrița, Bicaz, Brateș”.[582]

Doar o „axiologie inversată” putea duce la „bârsanismul demonic” și la concepția că unii se pot substitui Mântuitorului Hristos sau Maicii Domnului. Părintele Nil îi numea acolo pe toți aceia care practicau o astfel de rătăcire, delimitându-se clar. Reacțiile și delimitările sale vin dintr-o conștiință eclesiologică care nu suportă o asemenea răsturnare a valorilor. Intenția de asociere a Părintelui Nil cu astfel de rătăciri a figurat în planul de măsuri al Securității în scopul compromiterii sale în acea epocă și dincolo de marginile acelui context, dacă ținem cont de interpretările radicale pe care unele cercetări recente le propun, bazându-se doar pe documentele compromițătoare ale instituției represive.

În mod justificat, în toți anii aceștia, Părintele Nil a insistat pentru reabilitare, însă drumul i-a fost blocat. Regimul crease o societate bolnăvicioasă, încât Părintele considera, pe urmele

581. APIA, *File apologetice*, f. 1.
582. *Ibidem*, f. 2.

lui Alexis Carrel, cel din „Omul, fiinţă necunoscută", că singura posibilitate de a te sustrage vătămărilor lăuntrice pe care un astfel de mediu le produce ar fi izolarea şi fuga. Acel mediu avusese o mare înrâurire asupra vieţii duhovniceşti, înlocuind-o cu o „morală slabă", propovăduită până şi în Biserică.

> Nu scapă nimeni de mediu, decât prin izolare sau prin fugă. Unii oameni se refugiază în ei înşişi şi găsesc astfel singurătatea în mijlocul mulţimii. Azi nimeni nu-i în stare de atâta energie etică, nu mai putem lupta cu tărie împotriva mediului nostru social (Carrel, *op. cit.*, pp. 163-164). Iată rolul monastirii, pustniciei, Bisericii vii, purtării Euharistiei la sân, al cumineCării zilnice, al teofaniei, al Logosului divin, al propovăduirii Împărăţiei Cerurilor, rolul taumaturgic sacru al prigoanei şi al catacombelor, al rugăciunii interioare şi al împlinirii cuvintelor Sfintei Scripturi.[583]

Însemnările din această perioadă sunt pătrunse de ideea că Hristos este temelia reconstruirii omului[584] şi că „restaurarea omului nu poate fi decât prin Sfânta Euharistie, în Ortodoxia creştină. Deci să clocotească în noi Sângele Dumnezeului celui viu, al lui Hristos, Împăratul slavei!"[585] O uriaşă energie se converteşte acum în mii de file scrise mărunt, toate având o puternică amprentă apologetică. Referitor la opera lui Alexis Carel, Părintele Nil propune o „revizuire" a investigaţiei sale din perspectiva Adevărului Întrupat.[586] În aceeaşi lumină a Revelaţiei este analizată şi opera lui Camille Flammarion. „Flammarion

583. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, «*Omul – fiinţă necunoscută*» *de Alexis Carrel: exegeză*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016, p. 106.
584. *Ibidem*, p. 158.
585. *Ibidem*, p. 160.
586. *Ibidem*, p. 157.

a greşit atacând religia creştină, monahismul şi chiar pe Hristos Întrupat. Cine-i antihristul, decât acela care nu crede că Hristos a venit în trup?”.[587] Atunci când întreprinde acel studiu exegetic pornind de la „Faust” al lui Goethe, Părintele Nil observă atent planul providenţei, delimitându-l de cel al raţiunii care neagă Revelaţia. Îndemnul său este grăitor: „Ridicaţi-vă spre frumoasa clipă de când se numără anii şi S-a întrupat Hristos!”.[588] Comparat cu Iov, Faust este o parodiere[589], aşa că, fiind „vândut satanei, nu poate fi model sau dreptar pentru societate şi nici pentru om”.[590]

Părintele Nil mizează pe cartea lui Iov ca fiind chiar o cale pe care el însuşi o urma. Aruncat în „groapa de gunoi” a lumii, îşi asuma condiţia urgisită, socotind că aceasta este voia lui Dumnezeu pentru el. Într-un anume fel, fiind prigonit şi nevoit astfel să-şi ţină harismele sub obroc, Părintele Nil a urmat această cale a propovăduirii prin scris. Nu mai aparţinea epocii sale, fiindcă epoca sa îl proiectase într-o periferie a istoriei. Însă înaintea lui se deschidea, proniator, o perspectivă mult mai largă, anume cea a propovăduirii pentru o epocă viitoare, cu alte generaţii având dispoziţia de a primi cuvântul său profetic.

Aşadar, anii aceştia care au urmat au fost ani ascetici. Retras din societatea care nu-l mai primea, Părintele şi-a continuat misiunea într-un alt mod. Aşa cum Părintele Arsenie, în cam aceeaşi perioadă, pictează Biserica Drăgănescu, predicând profetic prin iconografie, în aşa fel Părintele Nil introduce în istoria monahismului prigonit un însemnat capitol apologetic scris.

587. Idem, *«Dumnezeu în natură» de Camille Flammarion: exegeză*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016, p. 21.
588. Idem, *«Faust», ateul mântuit – de J.W.Goethe: exegeză*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016, p. 19.
589. *Ibidem*, p. 20.
590. *Ibidem*, p. 99.

46.
Anunțul din „România liberă”. Miliția îl descoperă în grajdul-șopron din Crainici

Retragerea Părintelui Nil a însemnat şi o ştergere treptată a identităţii sale sociale. După eliberarea din Penitenciarul Iaşi, Părintele nu-şi mai ridicase buletinul care fusese reţinut de autorităţi. Astfel, o lungă perioadă, din mai 1956 până în 1964, el a trăit într-o republică în care nu mai figura în evidenţa populaţiei. Bineînţeles că aceasta era încă o „nebunie”, fiindcă cine ar fi putut trăi în statul comunist fără acte de identitate? Dacă, la jumătatea lui 1964, Părintele Nil îşi clarifică situaţia identităţii, o face doar pentru că a sperat în reabilitarea ca monah şi ca preot. Însă atunci când înţelege că nu va fi reabilitat, ci că va fi abandonat pe o linie moartă, revine la „nebunia” de dinainte.

Acest refuz al legitimării ca cetăţean al republicii-temniţă a culminat cu următorul gest. La începutul anului 1967, Părintele Nil îl roagă pe unchiul său, generalul pensionat Gheorghe I. Dorobanţu, să publice în ziar anunţul morţii sale. Astfel, la 10 februarie 1967, în „România liberă” apărea următorul anunţ la rubrica Decese: „Colegii de la Facultatea de Teologie transmit sincere condoleanţe familiei preotului Nil Dorobanţu”.[591]

În aceste condiţii, Părintele Nil proba încă o dată totala neadaptare la realitatea socialistă. Fără un domiciliu stabil, fără a fi „încadrat în câmpul muncii”, fugar, ascuns, fără acte în regulă şi fără căpătâi, Părintele se dovedea a fi mort pentru societate. Fără îndoială, un astfel de anunţ era menit să-l scoată, cel puţin pentru o vreme, din vizorul autorităţilor, care începuseră să-i

591. Cf. *România liberă*, nr. 6941/10 februarie 1967, p. 4. Vezi ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 63.

ia urma. Însă, dincolo de acest aspect, anunţul consfinţea o realitate, anume că Părintele Nil trăia la marginea societăţii.

Securitatea avea să descopere la începutul lui 1970 în ce mod trăia Părintele Nil. Încercase să formeze o obşte monahală, convingându-l pe Ianuarie Georgescu – pe care-l cunoscuse în Focşani de pe vremea când slujea la Schitul Tarniţa – să vină din Timişoara la Crainici. Astfel, în perioada 1967-1968, cei doi vieţuiesc în şopronul casei părinteşti a Părintelui Nil, în condiţiile unei obşti monahale clandestine. Ianuarie Georgescu fusese apoi nevoit să se întoarcă la Timişoara, pentru a îngriji de nepotul său. În acelaşi timp, chemate de Părintele Nil, au venit pe rând Aglaia Radu, învăţătoare pensionară şi fostă directoare de şcoală la Galaţi, şi sora ei, învăţătoarea Alexandrina Macedon, care şi-au făcut mutaţie în Crainici. În 1969, a venit şi nepoata lor, Anişoara Popescu, pensionată pe caz de boală. Împreună alcătuiau o obşte după model monahal. De altfel, Părintele Nil le-a şi tuns în monahism pe cele două surori, pe care le cunoştea de când fusese duhovnic la Schitul Măgura Ocnei. Aglaia a fost tunsă în monahism cu numele Agata, iar Alexandrina, cu numele Laurenţia.[592] Astfel, în chipul unei obşti monahale neconvenţionale, însă desăvârşit eclesiologice, aceşti monahi slujeau zilnic Sfânta Liturghie, se spovedeau, se cuminecau, îşi făceau pravila monahală, instituind o rânduială a vieţii de obşte în condiţii de catacombe.

În tot timpul acesta, Părintele Nil nu s-a arătat, ci a vieţuit ascuns în chilia din grajdul-şopron. Totuşi, prezenţa celor două surori în casa bătrânei Ana Dorobanţu a activat reţeaua informativă din comună. La 29 octombrie 1968, Securitatea Mehedinţi solicita informaţii complete despre Părintele Nil din judeţele

592. Tunderea în monahism a celor două monahii a fost recunoscută de Biserica Ortodoxă Română. Mai târziu, ele au fost primite în obşti monahale. Maica Agata a vieţuit la Mănăstirea Bogdana, unde e îngropată, iar maica Laurenţia a vieţuit la Mănăstirea Măgura Ocnei.

Iaşi şi Neamţ, supravegherea locuinţei bătrânei, controlul corespondenţei celor ce locuiau acolo: Ana Dorobanţu, Aglaia Radu, Alexandrina Macedon şi Ianuarie Georgescu.[593] Din informaţiile pe care le deţinea Securitatea Neamţ, Părintele Nil era „un element afemeiat", însă fără „activitate duşmănoasă".[594] Desigur, acest denunţ mincinos le era cel mai la îndemână celor din Securitate, în lipsa unor alte materiale care să declanşeze o investigaţie.

Ceea ce nu înţelegeau funcţionarii aparatului represiv era atitudinea Părintelui Nil de a sta ascuns. A sta ascuns era echivalent cu a te declara „fugar". Or, neavând cunoştinţă de „faptele ilicite care-l determină să stea în poziţia de fugar", încercau să le descopere pentru a lua măsurile necesare. Asemenea „fapte" nici nu existau, însă Părintele, prin anunţul decesului publicat în „România liberă" şi prin atitudinea sa, stârnea mari suspiciuni.

La 1 aprilie 1970, ofiţerii Miliţiei au descins la locuinţa Anei Dorobanţu, sub pretextul unei percheziţii la domiciliul ei, suspectată că ar poseda unele obiecte provenite din furt. Acolo l-au găsit, într-adevăr, pe Părintele Nil, care le face impresia unui om „ţăcănit". Părintele refuzase să se legitimeze, apoi recunoscuse că nu are acte de identitate, refuzase să se lase prins, iar atunci când puseseră mâna pe el, le-a strigat ofiţerilor, care s-au simţit „insultaţi": „Pieriţi, satanelor!".[595] În cele din urmă a convenit să se ducă la Miliţie cu maşina autorităţilor, să fie audiat şi să-şi facă documentele de identitate corespunzătoare. Percheziţia locuinţei nu a descoperit nimic compromiţător.

În consecinţă, Părintele Nil nu a fost reţinut. Măsurile luate au fost de supraveghere informativă prin reţeaua creată la nivelul comunei pentru a se stabili „comportarea după punerea în legalitate şi relaţiile care le creează".[596]

593. *Ibidem*, f. 33.
594. *Ibidem*, f. 41.
595. *Ibidem*, f. 2.
596. *Ibidem*, f. IV.

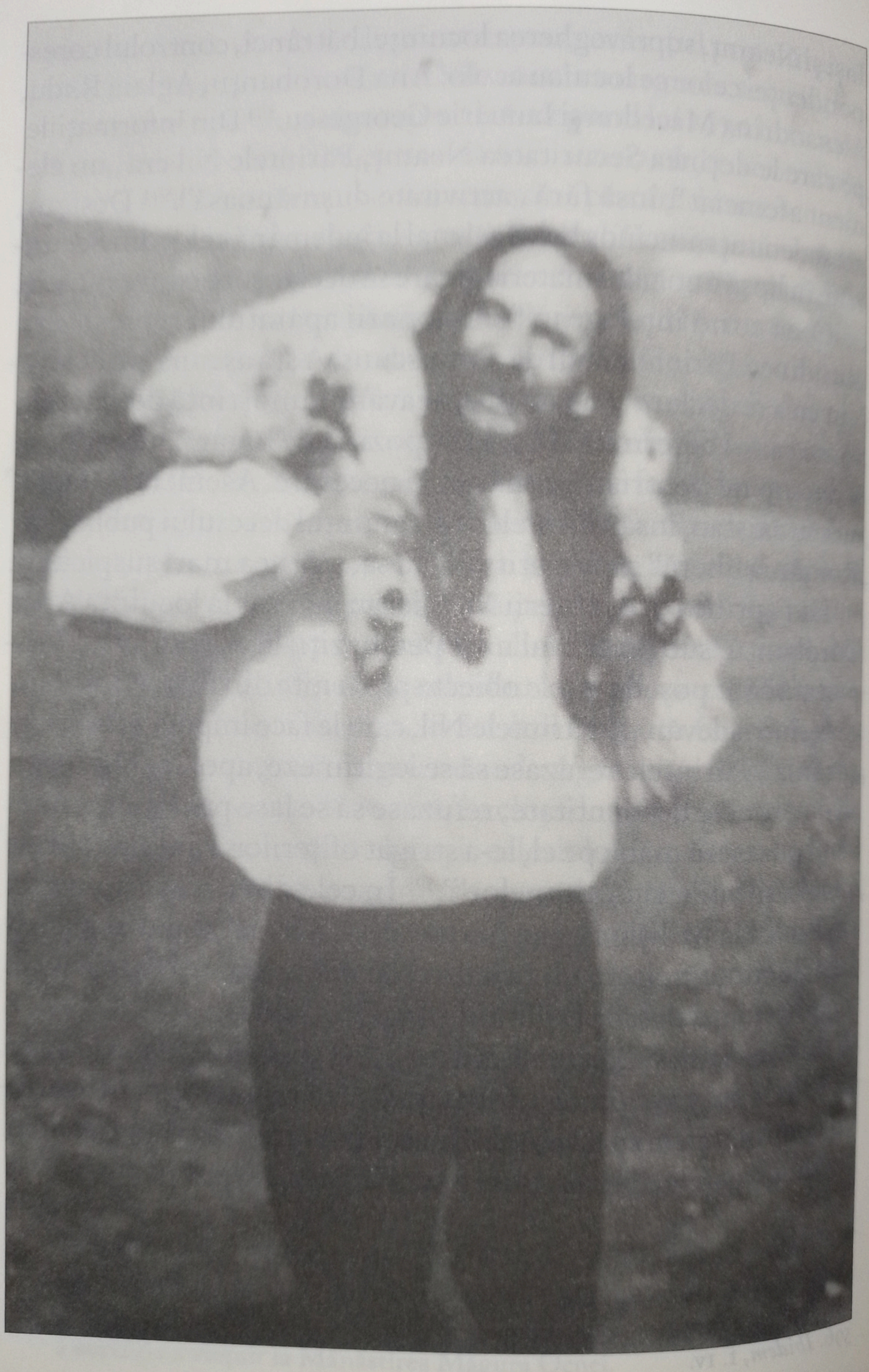

47.
Dispoziția de compromitere. Portretul unui fericit nebun pentru Hristos

Pentru a declanşa o acţiune operativă, Securitatea avea nevoie de argumente. În cazul Părintelui Nil, nu găsiseră nimic de la care să pornească o astfel de acţiune şi de aceea se limitau să-l supravegheze. Totuşi constatau cu stupoare că acţiunea lor anterioară i-a redat statutul social (limitat, desigur) unui om pierdut pentru societate. Într-o notă informativă din 21 mai 1970 se menţiona: „În sat, sătenii nu discută despre călugăr decât că Securitatea l-a făcut om în rândul oamenilor şi nu mai stă ascuns ca până acum".[597]

Securitatea nu putea controla oameni care nu aveau ce pierde, aşa cum era Părintele Nil. Cătuşa pe care şi-o asumase Părintele era mai strânsă decât cătuşa comunismului, astfel că era necesară, pentru început, „punerea în legalitate". Un om care supravieţuise fără buletin de identitate era luat în evidenţa populaţiei, un om al cărui deces fusese anunţat public, la nivel naţional, acum era declarat viu. Sistemul totalitarist avea nevoie de oameni vii, cu un statut social în Republica Socialistă România, oricare ar fi fost nivelul, nu de oameni retraşi aproape într-o lume paralelă, care în context socio-politic însemna o neangajare absolută în sistem.

După un an de urmărire informativă (aprilie 1970-martie 1971), Securitatea îi contura profilul. „Din urmărirea informativă s-a stabilit că este un element dezechilibrat mintal, fără prestanţă în comună. Și-a creat surse de venituri prin aducerea la locuinţa sa a trei femei pensionare pe care le-a îndoctrinat

597. *Ibidem*, f. 46.

şi fanatizat religios. Este puternic îndoctrinat mistic, dar nu rezultă ca sub această mască să desfăşoare activitate ostilă".[598] Totodată, era dată dispoziţia de „compromitere a sa faţă de credincioşi" prin „menţinerea în baza de lucru şi contact".

De prin 1968-1969, prin sat se răspândea zvonul că una dintre femeile care locuiesc în casa Anei Dorobanţu ar fi fost soţia Părintelui Nil.[599] Zvonul se plia perfect pe naraţiunea Securităţii Neamţ că Părintele ar fi „un element afemeiat". La începutul lui noiembrie 1972, „Munteanu Ion" menţiona că ar fi plecat prin Moldova, unde ar avea „o fată cu care trăieşte".[600]

Securitatea îi pierduse urma de prin aprilie-mai 1971. După moartea mamei sale, bătrâna Ana Dorobanţu, observând cât de strânsă este urmărirea informativă, Părintele Nil a hotărât să plece o perioadă din sat. Locuia o vreme prin Bucureşti sau prin Moldova, după care se întorcea în Crainici, încercând să mai slăbească astfel vigilenţa Securităţii asupra sa şi asupra monahiilor. Astfel, la 15 noiembrie 1971, fusese văzut cum a plecat alături de cele două monahii, fără să fi spus cuiva unde se duce.

Când nu se aştepta nimeni, apărea în comună, comportându-se atât de simplu, încât mulţi râdeau de el ca de un „scrântit" care „a dat în mintea copiilor". „În comună, când apare, Nicolae Dorobanţu umblă de unul singur, se distrează ca un copil cu schiurile prin pădure, având nişte schiuri scumpe provenite din străinătate".[601]

Bineînţeles că o asemenea apariţie era un „eveniment" pentru satul Crainici, în care se tot purta vorba despre „călugărul zănatic" care face tot felul de lucruri neobişnuite. Unii spuneau că face plajă în curte, alţii pe acoperişul casei, pe partea dinspre

598. *Ibidem*, f. IV.
599. *Ibidem*, f. 3.
600. IDEM, vol. 2, f. 21.
601. *Ibidem*, f. 25.

deal, unde nu-l poate vedea lumea. Desculţ, propovăduind, tot timpul cât rămânea în Crainici, credinţa în Mântuitorul Iisus Hristos oricui se nimerea pe uliţele satului, făcea o puternică impresie de om „dezechilibrat mintal", aşa cum îl percepuse şi Securitatea. Informatorii îl tot întrebau cu ce se ocupă, iar el le spunea că se duce la Universitate ca să-şi susţină doctoratul şi să-şi ia un post important în Minister la Bucureşti.[602]

Toţi erau nedumeriţi de prezenţa unor „femei necunoscute" în casa Părintelui Nil. Veneau, stăteau o perioadă, apoi plecau, aşa cum proceda şi Părintele Nil. „Ciudăţeniile" erau însă multe. Informatorul „Nicşulescu" se întâlneşte cu el în aprilie 1971 şi, întrebându-l unde se duce, îi spune că se duce să facă băi la Băile Bala. Îi ajuta pe diferiţi săteni la prăşit de porumb sau cartofi, fără să ceară bani.[603] Muncea alături de monahiile Agata şi Laurenţia şi, „în timp ce lucrau, cântau diferite cântece religioase şi în felul în care se comporta îţi făcea impresia unui iraţional", după cum menţionează „Vasile" într-o notă informativă din 14 noiembrie 1970.[604] De asemenea, Părintele Nil şi „femeile străine" se plimbau pe hotarul satului, apoi se aşezau la umbra copacilor şi cântau cântece bisericeşti.

Toate acestea stârneau nedumerirea sătenilor, dar mai ales pe cea a Securităţii, care-i cere parohului o descriere amănunţită a Părintelui şi a celor care-l însoţeau. Parohul îl descria ca

> fiind o fire slăbuţă, cu faţa şatenă, având păr pe barbă, obrajii aproape în întregime fără peri, dând impresia mai mult a unui spân, guraliv, de atâtea ori, până la ridicol, şi cucernic, plin de misticism când vede o cruce, făcându-ţi impresia că joacă teatru, râde cu hohote de propriile lui glume – aşa se

602. *Ibidem*, f. 26.
603. *Ibidem*, f. 29v.
604. *Ibidem*, f. 31.

manifestă în prezent în convorbirile pe care le are cu cetăţenii şi, în special, cu tineretul. Locuieşte împreună cu fratele său Gheorghe într-un conac al cumnatului său Dorobanţu Ion, conac situat între satele Crainici şi Lăturoasa, pe şoseaua Crăgoeşti-Baia, circa 500 de metri de Crainici şi 1000 de Lăturoasa – conac amenajat chiar în primăvara aceasta cu două camere la etaj, la parter având sălaş de vite. (...) Lumea intelectuală din sat îl socoteşte neserios, ba chiar ţăcănit, cea de rând, că trăieşte cu mai multe femei, 'geaba zice el că-i sfânt. Părerea mea este că-i un şarlatan religios care a sucit capul unor femei mistice, femei cu pensii frumoase din care el să-şi asigure traiul de trândav şi să viseze un scaun episcopal sau o ruptură în sânul Bisericii noastre Ortodoxe.[605]

Portretul pe care-l face parohul era, în fond, percepţia societăţii asupra unui „fost călugăr", o percepţie plină de paradoxuri. Parohul însuşi primise „circulara" din 1957, în care era înştiinţat că Părintele Nil a fost exclus din monahism şi caterisit. După 1959, odată cu Decretul 410, imaginea aceasta a călugărului dat afară din mănăstire nu a mai fost atât de apăsătoare, întrucât mulţi călugări fuseseră alungaţi din mănăstiri şi se stabiliseră prin diferite sate. Ceea ce nedumerea la el erau contradicţiile şi seria întreagă de prejudecăţi ale consătenilor pe care nu încerca să le anuleze, ba le şi alimenta.

Pentru lumea normativă a satului, a locui în casă cu încă trei „femei necunoscute" era scandalizator, cu atât mai mult cu cât eşti sau ai fost „călugăr". Satul era curios ce anume se întâmplă în casa Dorobanţilor, însă ferestrele erau acoperite cu folie sau cu carton, ceea ce sporea şi mai tare indignarea. Cumva, Părintele se retrăsese în „conacul" cumnatului său, a cărui renovare atrăsese atenţia societăţii satului. „Acolo îşi amenajase o încăpere

605. *Ibidem*, ff. 33-33v.

mică – îşi aminteşte domnul profesor Romulus Popescu din Crainici – prin care îşi dădea drumul direct prin pod. Deasupra era fân şi o cărioară (şaretă) pe unde cobora direct în cămăruţă. Înăuntru avea lumânări, cărţi şi citea. De la casă mergea pe lângă un gard de nuiele până la grajd ca să nu fie văzut".[606] Chiar dacă Părintele vieţuia foarte simplu şi chiar în preajma adăpostului de vite, totuşi în mintea oamenilor rămânea, aşa cum rămăsese şi în gândul parohului, imaginea traiului bun pe care-l are „călugărul". Fără să fie angajat în vreun loc de muncă, „trândav", mizează pe pensia frumoasă a celor trei femei. Dacă munceşte câteva ore, munceşte fără să ia bani.

Părintele Nil era socotit un ins „neserios, ba chiar ţăcănit", fiindcă povestea vieţii lui era foarte încurcată. Între statutul de nepot al generalului Gheorghe I. Dorobanţu, ba chiar el însuşi ofiţer militar, şi până la acela de „om fără căpătâi", care se poartă desculţ pe uliţe, era o distanţă enormă. Eterna sa preocupare pentru „examenul de doctorat" era încă o dovadă, pentru săteni, în frunte cu parohul, că „fostul ieroschimonah" nu are simţul realităţii. Cu toate acestea, Părintele Nil insista că asta face, „se pregăteşte pentru examenul de doctorat" şi de aceea stă mai mult în casă. La aceasta se adăugau şi „pretenţiile" sale la un „scaun episcopal" sau la un portofoliu în cadrul vreunui minister, care erau considerate, pe bună dreptate, fabulaţiile unui „om iraţional".

Parohul adăuga că joacă fotbal cu copiii satului, iar atitudinea aceasta îl scădea şi mai mult în ochii sătenilor. Însă Părintele Nil chiar avea un suflet de copil şi simţea mai multă comuniune cu copiii decât cu adulţii. Copiii interpretau bine „copilăriile" Părintelui, în timp ce adulţii îl contestau, judecându-l ca fiind „guraliv". Părintele „se acoperea" de fiecare dată. Spunea o glumă doar pentru a-i anula imediat efectul prin faptul că

606. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, pp. 78-79.

izbucnea în râs înaintea celorlalţi. Faptul acesta îi făcea pe toţi circumspecţi. Nici parohul nu ştia deplin dacă e „cucernic" sau e „teatral" atunci când se închina. Însă copiii interpretau altfel aceste date. Uneori şi adulţii. „Era tare glumeţ şi deschis când venea la noi (la Turnu Severin, *n.n.*), un om de mare bunătate sufletească – îşi aminteşte doamna învăţătoare Livia Cârmaciu (Morjan). Ţin minte că a venit de Bobotează şi zicea că vrea să vadă Dunărea, iar taică-meu, care era şef de unitate în port, a vorbit cu grănicerii şi a aranjat să-l ducă acolo s-o vadă cu ochii lui. Când s-a întors acasă sărea în sus de bucurie ca un copil".[607] După mărturia completată în altă parte, Părintele Nil a dorit să ajungă atunci la Dunăre pentru a-i sfinţi apele, socotind că din acele ape sfinţite vor fi atâţia oameni care se vor umple de har.[608]

Pentru unii era un „sălbatic", slab, numai piele şi os, îmbrăcat sumar, cu părul lung şi vâlvoi, care locuia în afara satului, în timp ce pentru cei mici era un om bun şi modest.

> Ţin minte – povesteşte doamna Marcela Grădinaru, care era copil la începutul anilor '70 –, zicea că era o sfântă care se numea Marcela, şi-mi aducea câte o iconiţă şi două-trei portocale, iar eu mă bucuram că portocalele nu prea se găseau pe atunci. Purta o cămaşă albă lungă şi avea părul lung peste umeri. Era un om modest căruia nu-i plăceau laudele, dar unii oameni din sat îl considerau nebun.[609]

Aflat sub tirul prejudecăţilor sătenilor, Părintele Nil se comporta cum nu se poate mai liber, asemenea Sfântului Simeon cel

607. *Ibidem*, p. 78.
608. Vezi documentarul realizat de Carmen Avram „Dorobanţul lui Dumnezeu – Nil Dorobanţu: a dezlegat lanţurile doar cu puterea credinţei", de la 22:39 la 23:05.
609. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 82.

nebun pentru Hristos.[610] Uneori juca table, alteori şah cu unii dintre oameni, de fiecare dată propovăduind cuvântul lui Dumnezeu. Într-un fel anume, Părintele Nil înţelesese că reabilitarea lui nu se va concretiza, că reprimirea lui în monahism şi ridicarea caterisirii sunt blocate pe termen nelimitat. În noua perspectivă deschisă de providenţa divină, el era „nebunul" care juca tenis pe deal cu nepoata învăţătoarei Aglaia (monahia Agata)[611], sfinţea apele Dunării, monta un hamac în curtea casei, acolo unde veneau copiii, care se minunau de un astfel de pat-leagăn suspendat. Acolo îi învăţa pe copiii vecinilor tenis şi şah.[612]

> Eram elevă prin clasa a V-a – îşi aminteşte doamna Rodica Cioculescu – şi ţin minte că făceam limba franceză cu domnul profesor Nistoran de la Zegujani. Noi, copiii de la ţară, ne descurcam greu şi Părintele ne ajuta. Avea un fel de balansoar legat de doi pomi din curte şi toţi stăteam în jurul lui, că era foarte apropiat şi iubit de copii. La sărbătorile de iarnă venea cu o măicuţă şi ne cânta colinde şi împărţea icoane prin sat.[613]

Respins de societatea sătenilor, Părintele Nil fusese „integrat" în societatea celor mici care aveau suflete atât de mari. „Merge şi joacă mingea cu copiii", preciza informatorul „Răureanu Ion" într-o notă informativă din 8 septembrie 1970.[614] Se împăca foarte bine cu cei mici şi se juca mai mereu cu ei, făcând cu ei un fel de şcoală neconvenţională, în aer liber, fără alte urechi prin preajmă, o autentică oră de religie desfăşurată simultan cu alergătura după minge. Părintele Nil deplângea de câteva

610. *Vieţile Sfinţilor*, vol. XI, iulie, Tipografia Gutenberg, Bucureşti, 1905, p. 1102.
611. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 80.
612. *Ibidem*, p. 85.
613. *Ibidem*, p. 86.
614. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 34.

decenii situaţia cumplită din România, unde icoanele şi cruci-le fuseseră date jos de pe pereţii claselor, ora de religie fusese eliminată din programa şcolară, iar copiii şi tinerii creşteau în spiritul ateismului materialist.

Înţelegând cât de neajutate sunt generaţiile tinere spre a-L descoperi pe Dumnezeu, Părintele organiza „şcoala credinţei" oriunde. Știa, din copilărie, că cei mici se duc cu vitele în locul numit „Poiană" şi pleca într-acolo, coborându-se la nivelul fiecă-ruia şi învăţându-i despre naşterea, viaţa, pătimirile, moartea şi învierea Domnului nostru Iisus Hristos fără a da impresia nici măcar o clipă că ar ţine vreo lecţie.[615]

> Unchiul Nil era o fire veselă, deschisă, un om care iubea co-piii – povesteşte doamna Mariana Gabor, fiica învăţătorului Tudor Șontea. Ţin minte că venea în Poiană şi juca fotbal cu noi. Intram şi noi, fetele, când nu erau suficienţi băieţi pentru a forma două echipe. Într-un rând, m-a luat cu el la Pădurea de liliac. Am urcat pe Brateş şi am ajuns la Brânzeni. A fost un drum de neuitat. (...) Mă trimitea la bibliotecă să-i aduc cărţi, că eu aveam o cheie, şi, când am văzut că citeşte tot, îi aduceam cu braţul.[616]

Pentru cei mari, de fapt, pentru toţi oamenii din sat sau din vecinătăţi, făcea încă un lucru considerat ieşit din comun. Retras la conacul cumnatului său, între sate, Părintele Nil organiza un soi de „recepţie" cu „invitaţi surpriză". „Acolo – după cum consemna informatorul „Răureanu Ion" –, la umbra pomilor, întinde masă cu mâncare şi vin şi pe orice trecător ce merge pe drum (între satele Brateş şi Crainici) îl invită să mănânce şi să bea".[617] O astfel de „recepţie" era socotită încă o „nebunie" a

615. *Ibidem*, f. 35.
616. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, pp. 152-153.
617. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 35.

„călugărului", căci cine mai „organiza" asemenea „evenimente" gratuite pentru cine se nimerea?

Securitatea Mehedinți observase faptul că, atunci când își făcea apariția în Crainici, nu stătea de vorbă cu oamenii decât convențional. „Nu întreține legături cu nici o persoană din comună. Evită discuțiile cu cetățenii, iar când îl întreabă cineva de unde vine și ce face, răspunde fugitiv că *vine de la Hristos și merge la Dumnezeu*. Și în prezent, când șade în localitatea Crainici, nu iese din casă și se ferește de cetățenii din sat".[618] Un astfel de om care răspunde atât de laconic: „Vin de la Hristos și merg la Dumnezeu" nu putea decât să confirme „ciudățeniile" sale, pe care Securitatea le cataloga drept „fanatismul religios" al unui om care trebuie supravegheat continuu.

În pofida contextului tensionat și impregnat de prejudecăți, Părintele Nil și-a păstrat seninătatea, pacea lăuntrică. Avea o blândețe pe care i-au remarcat-o cei care l-au întâlnit în această perioadă. De pildă, schimonahia Modesta Bujor (Schitul Izvorul Berheciului, Bacău) povestește cum l-a întâlnit la începutul anilor '70 la Schitul Tarcău.

> M-a chemat Părintele Teofan (Crăciun, *n.n.*), care și el era un părinte foarte mare pustnic, ultima dată la Schitul Tarcău. L-am cunoscut pe Părintele Nil acolo. A venit la 11 noaptea, pentru că era urmărit de Securitate, s-a întâlnit cu Părintele Spiridon, s-au îmbrățișat amândoi și au zis: «Hristos în mijlocul nostru!». Și atunci am văzut și eu ce fel de Părinte era. Era un Părinte foarte senin, cu multă bunătate și dragoste. În față parcă îți apărea un sfânt. Când îl vedeai, nu te mai săturai să privești la el și să stai de vorbă cu el. Era minunat.[619]

618. *Ibidem*, f. 37.
619. Vezi înregistrarea „Părintele Nil Dorobanțu – Nebun pentru Hristos", de la 5:05 la 5:46.

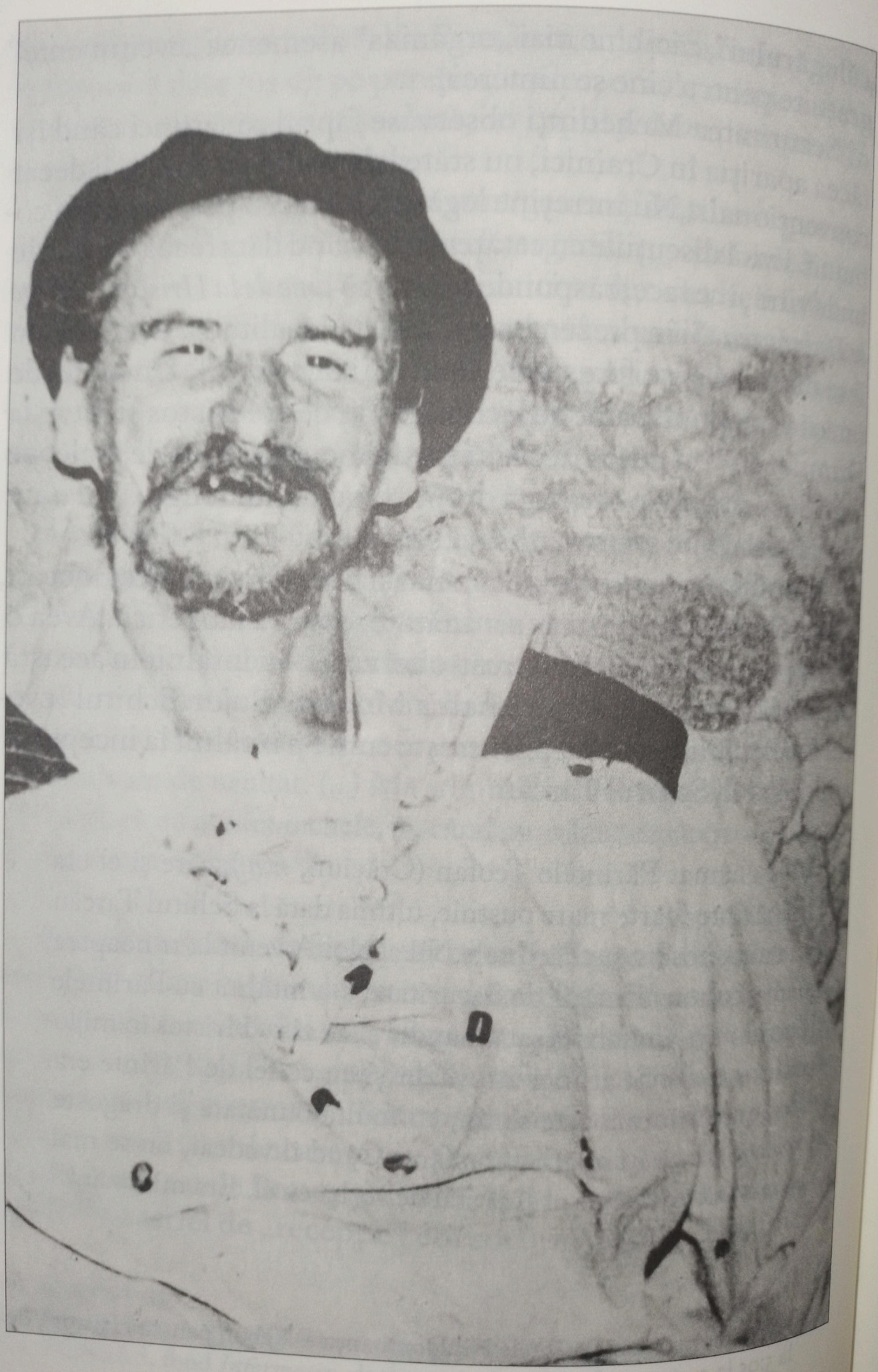

48.
Ultimii ani ai vieții. Trecerea la Domnul

În ultimii ani ai vieţii, Părintele Nil a fost continuu în atenţia Securităţii. Ca să scape de încercuirea informativă, adeseori pleca din Crainici prin ţară, unde întârzia câteva luni, după care se întorcea. De pildă, informatorul „Nicşulescu Ion" menţiona, la 18 februarie 1975, că Părintele Nil n-a mai venit în satul natal din noiembrie 1974.[620] Îl îngrijise o vreme pe unchiul său, generalul pensionar Gheorghe I. Dorobanţu, care se afla la o vârstă înaintată şi era bolnav, după care plecase spre Bacău.[621]

Continua să se comporte ca mai înainte, fiindcă, aşa cum preciza informatorul „Vasilescu Ion", la 8 mai 1974, în mijlocul discuţiei purtate în casa aceluia, Părintele Nil s-a aşezat în genunchi şi a început să se roage, încât vreme de jumătate de oră n-a mai putut fi urnit din loc.[622] În luna iunie 1973 fusese plecat din Crainici, după cum informa „Munteanu Ion".[623] Autorităţile se tot interesau de o „sacoşă de armament" pe care ar avea-o Părintele Nil, însă de peste tot primeau infirmări. Vecinii nu ştiau nici ei mai nimic despre Părintele. Când, la 3 februarie 1973, este întrebată o vecină, ea răspunde: „Nu cunoaşte nimeni despre urma lui, întrucât văd că umblă ca un sălbatic".[624]

Aceasta este o perioadă în care Securitatea îi cam pierde urma.[625] Părintele Nil nu are nici o mutaţie, ci vieţuieşte pe ici, pe

620. *Ibidem*, f. 10.
621. *Ibidem*, f. 11.
622. *Ibidem*, f. 14v.
623. *Ibidem*, f. 15.
624. *Ibidem*, f. 18.
625. Cel puţin, aşa reiese din cercetarea documentelor existente în arhivele CNSAS.

colo, după rânduiala sa schimonahală pe care a ţinut-o până la sfârşitul vieţii. Nici informatorii nu reuşesc să afle în ce localităţi se deplasează, căci Părintele nu precizează, ci doar aminteşte vag de Bucureşti şi Moldova. În evidenţele Securităţii apar semnale tot mai disparate: 1974, 1975, 1976. Părintele nu stătea într-un loc anume, ci doar se adăpostea pentru o zi sau pentru câteva zile în casa unor familii credincioase, apoi pleca. Nu voia să atragă vigilenţa Securităţii. Se ferea tot timpul, ca nu cumva prezenţa lui, odată remarcată, să-i facă pe unii oamenii să sufere.

> În 1976 – îşi aminteşte Părintele Haralambie Herescu –, m-am urcat în tren şi, stând în vagon, l-am văzut în faţa mea, era civil. Mergea la Bucureşti, am depănat amintiri. În Bucureşti, când am coborât, l-au aşteptat doi generali de armată, l-au salutat şi i-au arătat un profund respect. La plecare, mi-a făcut închinăciune mie, deşi eram mai tânăr mult faţă de el. Imediat i-am sărutat mâna şi i-am făcut şi eu închinăciune. Ne-am despărţit cu ochii în lacrimi. De atunci nu l-am mai văzut. Îl păstrez mereu în inima mea, chipul adevăratului monah.[626]

Câtă vreme a putut merge pe picioare, a fost un misionar „cu întreaga Biserică în spate", aşa cum obişnuia să spună. Însă, în ultima parte a vieţii, neputinţele sale trupeşti îl împiedicau tot mai tare în lucrarea sa duhovnicească atât de tăinuită. Se agrava reumatismul şi simţea nevoia să-şi încălzească mâinile la sobă, aşa cum a făcut atunci când, în ajunul Bobotezei din 1977, a intrat în Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul", unde slujea părintele Dumbravă. De asemenea, contractase, probabil, un TBC, pe fondul sensibilităţii sale pulmonare. Din copilărie fusese suferind, iar condiţiile în care vieţuise îi şubrezise organismul.

626. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 138.

În ultimul an al vieţii sale pământeşti, Părintele Nil s-a retras în locurile în care făcuse multă misiune cu mai bine de două decenii în urmă. Acolo, în Vrancea, mai poposea, când şi când, prin 1976-1977, în casa unei familii evlavioase. Sora preotului Turculeţ Ionel din satul Poiana, comuna Vrâncioaia, îl cunoştea de mică, de la Schitul Tarniţa.

> Inima dânsului erau poienarii – mărturiseşte doamna Victoria Perişoară din Focşani. (...) Le dădea sfinţenie şi le zicea: «Acum plecaţi: unul încolo, unul încolo. Nu plecaţi o ceată-ntreagă în aceeaşi direcţie, dacă vreţi să mă mai vedeţi!».[627]

Câtă vreme s-a putut mişca, venea în casa familiei Perişoară rareori. De altfel, doamna Victoria Perişoară l-a întâlnit mai întâi, după 20 de ani, în casa unei alte familii de creştini, unde fusese chemată special de Părintele printr-o maică. Acolo, în casa aceea din Focşani, Părintele, stând întins din cauza suferinţelor sale, a stropit-o cu agheasmă. Aflându-i adresa, avea să vină şi în apartamentul familiei Perişoară.[628] Ajungând acolo, apartamentul devenea neîncăpător. Părintele Nil slujea Sfânta Liturghie, folosind un potir de lemn, şi veneau foarte mulţi să participe, încât nu mai încăpeau în apartamentul aflat la parter, iar gazda deschidea geamurile celor care veneau pe după bloc, îi binecuvânta şi le dădea sfinţenie.[629]

Pentru a nu atrage vigilenţa Securităţii asupra acelei familii, Părintele Nil venea rar, fiindcă, în cele din urmă, el era Biserica umblătoare. Iar această Biserică itinerantă nu putea zăbovi într-un singur loc. Însă, la un moment dat, când neputinţele sale s-au accentuat, a rămas, pentru scurt timp, în grija familiei

627. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1", de la 1:56 la 2:23.
628. *Ibidem*, de la 4:30 la 5:15.
629. Vezi documentarul „Dorobanţul lui Dumnezeu...", de la 15:52 la 16:16.

evlavioase. Ceea ce s-a întâmplat cu Părintele, ei n-au înţeles la momentul acela. Părintele Nil îşi ascundea foarte bine suferinţa. Deşi pătimise răni grele, nu şi le arăta şi nici nu a cerut îngrijire.

Era foarte bolnav şi tot mai slăbit, încât, pentru a se ridica din pat, era ajutat de cei doi soţi. Atunci când cei doi lipseau, fiind plecaţi la serviciu, îl ajutau cei trei copii ai familiei Perişoară.

> Și i se umflase piciorul stâng şi o amigdală aici, se vedea şi în exterior. Și era şi înăuntru. Și mi-a zis să-i dau cu gaz, un tampon cu gaz să-i dau în gât. Și eu m-am uitat în gât şi am zis că-i rana mare. «Dacă dau, se face rana şi mai mare şi vă doare». Și a zis: «Aşa ne făceau părinţii noştri. Fă aşa cum zic eu». Luam sticla cu gaz, înmuiam şi-i dădeam în gât. Era aşa de umflat. Nu era alb, era roşu, roşu. Aşa... Și tuşea, tuşea, şi expectora. Avea un vas şi expectora. Și eu am zis să chemăm o asistentă, care-i fiica preotului Dumbravă. (...) Nu dormea nici noaptea, nici ziua. (...) Și n-a vrut. A zis să-l chem pe părintele Dumbravă. Și l-am chemat a doua zi pe părinte. A venit părintele aicea şi a insistat şi dânsul. «E fiica mea asistentă, să vă dea – că el tuşea, nici nu putea să vorbească –, să vă dea ceva». Și a zis părintelui: «Părinte, eu, dacă iau o pastilă, l-am negat pe Dumnezeu la sfârşitul vieţii mele». Aşa i-a spus. Și pe urmă a zis: «Dacă Dumnezeu mă cheamă la El, eu să mă împotrivesc?». Și a refuzat, n-a vrut. Pe urmă, a cerut să-l spovedească şi să-l împărtăşească. L-a spovedit părintele, l-a împărtăşit. Pe urmă s-a aşezat în pat, că nu putea să stea mult.[630]

Având încredere neţărmurită în Dumnezeu, Părintele Nil nu căuta să se trateze. Se pregătise de plecarea în veşnicie. După

630. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1", de la 9:17 la 11:11.

felul în care au decurs evenimentele, Părintele cunoştea atât ziua morţii, cât şi chipul în care va muri. Iniţial, a anunţat-o pe gazda sa credincioasă ca, atunci când va muri, să-l cheme pe părintele Dumbravă, care va şti ce să facă.

> Și, a doua zi, zicea că să-l chem pe părintele Dumbravă. Eu când am vrut să mă duc să-l chem pe părintele, a doua zi, că făceam pregătiri, dânsul se pregătise aşa, a zis: «Nu te mai duce la părintele!». S-a schimbat. Cică: «Dacă se-ntâmplă asta aici la voi, se face zarvă mare». Că era pe timpul lui Ceauşescu. (...) Și zice: «Du-te şi caută-l pe Toma, Toma Alexandru». El a făcut liceul la noi, la Liceul Agricol, şi lucra la un depozit de legume.[631]

Atât de mare dragoste avea faţă de ai săi, încât nu-i putea pune în pericol nici măcar cu moartea sa. Era conştient că la înmormântarea sa se vor strânge foarte mulţi vrânceni, dar şi mulţi dintre monahii şi monahiile care-l cunoşteau, iar familia Perişoară, ca şi ceilalţi vor suporta consecinţele. Pentru a-i scăpa şi de data aceasta, ultima dată, de vigilenţa Securităţii, Părintele Nil a hotărât să se întoarcă la Crainici. Întoarcerea Părintelui în satul natal avea însă o strânsă legătură şi cu evenimentele anteri-oare care-i determinaseră neputinţele şi-i vor determina sfârşitul.

Părintele Nil nu a stat mult la familia Perişoară. Lucrarea sa misionară nu-i îngăduia nici un răgaz. Cu toate neputinţele sale, reuşea să se slujească singur şi să stea întreaga zi, ba chiar şi nopţile pe drumuri, înnoptând acolo unde era primit, cel mai adesea într-o biserică unde se ruga toată noaptea. Atunci când era în Focşani, era întotdeauna primit la Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul". Probabil, într-una dintre acele nopţi ale în-ceputului de primăvară din 1977, Părintele Nil a fost prins de

631. *Ibidem*, de la 12:07 la 13:00.

Securitate şi bătut metodic. N-am avansa această primă ipoteză dacă semnele torturii remarcate ulterior de către martori nu ar trăda un mod specific de lucru al autorităţilor represive de atunci.

Atunci când a ajuns în casa familiei Perişoară, Părintele Nil nu a spus nimic din cele ce i se întâmplaseră. Nu avea obiceiul de a vorbi despre suferinţele sale. Nici măcar în însemnări nu menţionează decât generalităţi, cu toate că a suferit multe bătăi de la autorităţile represive (în perioadele de detenţie şi nu numai) şi de la călugări (în mănăstire). Aşadar, nici acelor soţi evlavioşi nu le-a spus despre ultimele sale pătimiri. După cum menţionează martorii care au văzut pieptul şi spatele Părintelui Nil după trecerea sa la Domnul, Părintele va fi fost supus unor torturi, fără de care nu se explică faptul că pieptul şi spatele îi erau negre de lovituri.[632]

Bineînţeles, chiar şi în aceste condiţii, am putea presupune, absolut raţional, că Părintele Nil, din cauza neputinţei tot mai mari cauzate de bolile sale trupeşti, s-a prăbuşit în repetate rânduri şi, astfel, prezenţa vânătăilor ar fi explicabilă. Numai că martorii direcţi, care i-au văzut trupul după moarte, infirmă ipoteza unei morţi provocate de boala de plămâni sau de vătămările produse de simple căzături.

Evlavioasa gazdă a plecat să-l caute pe Toma Alexandru, care lucra la ILF (Întreprinderea de Legume-Fructe).

> A treia oară l-am găsit. Era pe la 9 seara. L-am găsit şi i-am spus că «te cheamă Părintele, nu ştiu de ce». «Păi – zice – să termin de descărcat şi vin». Eu am venit acasă şi i-am zis că l-am găsit. Aşa era de bucuros! (...) Când a venit aicea el, i-a spus (Părintele, *n.n.*): «Măi, să pregăteşti maşina şi să mă duci la casa părinţilor mei». Aşa i-a spus. (...) Ne-a binecuvântat pe noi pe toţi şi ne-a spus: «Mâine, dacă nu suntem

632. Vezi documentarul „Dorobanţul lui Dumnezeu...", de la 24:31 la 24:40.

aici, vine Toma şi mă ia şi mă duce la casa părinţilor». Aşa a fost. «Uite ce este, n-ai de ce să plângi – a zis odată aşa –, uite, fă bagajul. Ia veşmântul de-acolo, împachetează-l aşa...». Aveam hârtii albe, le-am împachetat. «Pune-le pe masă». Am pus acolo. «Ia cămaşa aia albă de-acolo – ştiam unde sunt –, împacheteaz-o». Am pus aici. «Lumânările!». Avea multe lumânări de ceară curată.[633]

Părintele Nil a fost transportat la Crainici în această stare gravă. Văzându-l cum era, sora sa, Paulina, a reacţionat imediat, acuzând că moartea iminentă îi fusese provocată de cauze clare. Chiar la o minimă cercetare, era vizibil faptul că fusese bătut violent. „Când l-a dus acolo şi l-a lăsat, tanti Paulina a spus că e bătut, numai vânătăi. «De unde-l aduci acuma? De la ce oameni? Din ce casă? Că sunt rănile, bătăile recente. Sunt de-acuma. Acuma l-a bătut cineva»".[634]

Desigur, şoferul va fi spus că familia Perişoară a avut grijă de Părintele şi că alţii erau responsabili de rănile sale recente, în nici un caz binefăcătorii săi. Sau, mai degrabă, nu va fi spus nimic. Mai târziu, doamna Victoria Perişoară avea să mărturisească:

> Nici noi nu ştim de unde. Poate că era bătut cu dureri mari şi noi nu ştiam de asta. Numai atât că am văzut că tuşea, cu fleg-me, dar restul, trupul cu bătăi, nu ştiam, nu ne dădeam seama de durerea mare şi câte avea dânsul. Nu ne dădeam seama că a venit de la altul, de la adventişti, de pe unde se ducea dânsul, cred că pe acolo, că se ducea pe la ăştia ca să-i îndrepte.[635]

633. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1", de la 13:49 la 15:52.
634. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 2", de la 5:30 la 5:51.
635. *Ibidem*, de la 6:53 la 7:30.

Aşadar, cele două ipoteze ale morţii Părintelui Nil sunt sublimate de martorii direcţi. Pe de o parte, unii au considerat că astfel de lovituri numai Securitatea le-a putut aplica Părintelui, încât pieptul, spatele, dar şi părţile de jos erau negre de atâta bătaie.

> Când a murit, imediat după cutremurul din 1977 – mărturiseşte părintele Ion Nistoran, paroh la vremea respectivă în Crainici –, l-au adus din Moldova (pentru că ştiau c-o să moară) şi l-am înmormântat la Crainici. Eu cu socru-meu ne-am ocupat de înmormântare. Noi l-am dezbrăcat, i-am uns trupul cu ulei şi l-am îmbrăcat cu hainele bune. De la brâu în jos era negru. Cred că l-au bătut cu saci cu nisip, că altfel n-ar fi murit. (...) Când l-am văzut în halul acela de suferinţă, m-a podidit plânsul.[636]

Părintele Ion Nistoran, care era la vremea aceea tânăr paroh în locul socrului său, preotul Vrapcea, discutase cu Părintele Nil în câteva rânduri şi simţise că în el este lucrarea lui Dumnezeu. Aceasta se petrecea în anumite cazuri în care Părintele Nil se descoperea în parte oamenilor curaţi şi sinceri.

> Când vorbea de Dumnezeu, (Părintele, *n.n.*) Nil părea că zboară. Avea cuvânt de foc. Nu mi s-a plâns niciodată de câte a pătimit, dar se vedea pe chipul lui că suferise mult. A fost de mai multe ori bătut de Securitate, judecat şi eliberat până la urmă. Eu cred că tot Securitatea l-a omorât (...).[637]

Fiind prezent în locul în care a fost primenit Părintele Nil, parohul Ion Nistoran a putut vedea chipul cumplit în care fusese

636. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, pp. 166-167.
637. *Ibidem*, p. 162.

bătut. „«Era negru cum e haina mea. De unde am dedus eu că a fost bătut». «Și de la rănile ălea a murit?», a întrebat reporterul. «Da»”.[638]

Pe de altă parte, aşa cum afirmă chiar doamna Victoria Perişoară, insistenţa misionară a Părintelui în rândul sectelor a putut atrage aversiunea acestora. Ca şi în alte cazuri, Securitatea se putea folosi de astfel de situaţii, scoţând castanele din foc cu mâna altora.

> Într-o dimineaţă, pe la ora 4 – mărturiseşte doamna Paraschiva Miloşescu, vecina Dorobanţilor –, ne-am trezit la poartă cu Polina să ne ducem până la ea s-o ajutăm să-l primenească pe frate-su că şi-a dat duhul. M-am dus cu Petrică cu tot şi l-am îmbrăcat. Atunci am văzut că era tot negru pe spate şi la burtă. Îl bătuseră de l-au nenorocit. Noi i-am dat cămaşă nouă, flanel, pantalonii şi haina, că le avea pregătite, iar eu ţin minte că l-am încălţat cu bocanci în picioare.[639]

Părintele Nil a trecut la cele veşnice la 27 martie 1977. Ca să nu se işte alte tulburări, Părintele ar fi explicat, după cum susţine una dintre nepoatele lui, că rănile i-au fost provocate la cutremur.

> În 1977, după marele cutremur – mărturiseşte doamna Anda Ioan, fiica generalului Gheorghe I. Dorobanţu –, la scurt timp am fost anunţaţi de verişoara mamei mele (sora lui, Paulina) că Bilae a decedat la vârsta de 57 de ani, după o grea suferinţă în urma unor răni foarte grave pe care el a declarat că le-a dobândit în timpul cutremurului, când se afla la Bucureşti, în vizită la nişte cunoştinţe. Vestea ne-a pus pe gânduri, fiind convinşi că, pentru a nu ştiu câta oară, a fost de fapt victima

638. Vezi documentarul „Dorobanţul lui Dumnezeu...”, de la 24:31 la 24:40.
639. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 166.

autorităţilor comuniste. El nu recunoştea niciodată pentru a nu ne crea nouă probleme (...).[640]

Lucrurile aveau să se lămurească într-un fel atunci când, sosită la înmormântarea Părintelui, Victoria Perişoară avea să confirme faptul că, în ziua cutremurului, Părintele Nil era în casa lor, certând stihiile şi liniştindu-i pe copii.[641] Paulina Dorobanţu a fost convinsă că securiştii au fost cei care l-au bătut pe Părintele, după cum mărturiseşte verişoara Părintelui Nil, însă, de teamă, a motivat cu totul altfel. Şoferul care l-a adus nu le-a dat nici o explicaţie[642] – şi poate că nici nu avea vreuna –, fapt care a sporit încredinţarea într-o intervenţie a Securităţii.

Însă măsurile represive nu aveau nevoie de o explicaţie din partea şoferului căruia Părintele Nil nu-i spusese nimic, aşa cum nu le spusese nici celor din familia Perişoară. Intervenţia brutală a Securităţii era înscrisă în carnea tumefiată şi în oasele zdrobite ale Părintelui, iar cei apropiaţi au citit atent semnele martirice, lăsând pe seama unei alte generaţii misiunea descoperirii adevărului şi a scoaterii la lumină a personalităţii acestui uriaş nevoitor duhovnicesc.

640. *Ibidem*, p. 165.
641. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 2", de la 2:53 la 3:44.
642. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 164.

49.
Nu a fost găsit în mormânt. Controversele din jurul Părintelui Nil

La 28-29 septembrie 2015, cu binecuvântarea ierarhului locului, s-au făcut săpături la mormântul Părintelui Nil, însă nu i s-au găsit osemintele, după cum se menţionează în referatul IJP Mehedinţi.[643] Faptul a dat naştere la o serie de speculaţii asupra cărora nu ne oprim, întrucât nu constituie obiectul cercetării de faţă.[644]

Există, desigur, ipoteza unei intervenţii a Securităţii, care, ca şi în alte cazuri, de pildă, cel al Părintelui martir Constantin Sârbu, în 1975, a sigilat mormântul prin turnarea unor plăci de beton peste sicriu. În procesul-verbal de deshumare a Părintelui Nil, din 29 septembrie 2015, se menţionează: „De asemenea, subliniem faptul că pătrunderea în interiorul cavoului a fost anevoioasă, deoarece în partea din faţă au fost găsite blocuri de beton".[645] Mai mult, în acelaşi proces-verbal este menţionat faptul că deasupra sicriului fuseseră turnate aproximativ cinci plăci de beton cu armătură de fier.[646]

Cine a avut interesul ca peste sicriu să fie turnate plăcile de beton? Inevitabil, ne vin în minte cuvintele pe care Părintele Nil le-a strigat, în aprilie 1970, colonelului Toma Popescu: „Vreţi

643. Vezi Referat cu propunere de clasare al Serviciului de investigaţii criminale IJP Mehedinţi, nr. 1533/20.11.2017, p. 2.
644. Trebuie menţionat că investigaţiile de deshumare au fost efectuate de către o echipă neprofesionistă. De aceea nici nu putem exprima un punct de vedere limpede asupra acestei situaţii, câtă vreme, până astăzi, lipseşte o expertiză atât de necesară cu oameni calificaţi.
645. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 169.
646. *Ibidem*, p. 172.

să mă omorâţi, aşa cum l-aţi omorât pe Foriş sau pe Lucreţiu Pătrăşcanu!".[647] Procedura Securităţii era una standard. Ştefan Foriş fusese, timp de patru ani (1940–1944), şeful comuniştilor din România, apoi a fost înlăturat pentru a-i face loc lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. În 1967–1968, PCR îl reabilitează pe Ştefan Foriş, demarând o investigaţie asupra felului în care a murit.

Din declaraţia dată de Teohari Georgescu, la 17 ianuarie 1968, reiese că fusese lichidat din ordinul lui Gheorghiu-Dej. I se aplicaseră câteva lovituri de rangă în cap, apoi fusese aruncat într-o groapă peste care se turnase o placă de beton.[648] Asemănarea este izbitoare. Procedura era utilizată pentru a împiedica găsirea persoanei omorâte şi o eventuală investigare a cauzelor morţii. Chipul în care Părintele Nil a pătimit în ultimele zile ale vieţii sale pământeşti, mărturiile celor care i-au văzut urmele de lovituri, apoi găsirea celor cinci plăci de beton armat deasupra mormântului său, toate acestea dau o rezonanţă profetică spuselor Părintelui din aprilie 1970. Nu a fost deloc întâmplător că i-a strigat colonelului Toma Popescu: „Vreţi să mă omorâţi, aşa cum l-aţi omorât pe Foriş sau pe Lucreţiu Pătrăşcanu!".

Pe de altă parte, nu putem scoate din calcul, de asemenea, ipoteza unei rânduieli dumnezeieşti cu aceşti fericiţi nebuni pentru Hristos, ale căror sfinte moaşte sunt strămutate în loc neştiut de oameni, după cum s-a întâmplat şi în cazul Sfinţilor Simeon şi Andrei.

Negăsirea Părintelui Nil în mormânt a reprezentat încă o necunoscută care se adăuga la atâtea alte necunoscute. Acest fapt a determinat şi un interes deosebit din partea media, care a fost atrasă de „fenomen", cu atât mai mult cu cât în acea perioadă pelerinajele la mormântul Părintelui Arsenie Boca atinseseră o cotă nemaiîntâlnită, iar rumoarea pietistă susţinută de exageră-

647. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 2.
648. Idem, fond *Documentar*, dosar 000019, vol. 14, f. 174.

rile mediatice evidenţiau tot mai bine coordonatele neeclesiale ale „fenomenului" Arsenie Boca. Un „fenomen" emergent pe seama Părintelui Nil ar fi fost profitabil, mai ales că existau argumente ale legăturii dintre cei doi Părinţi contemporani. „Misterul", „enigma" şi „senzaţionalul" au reprezentat punctele de maxim interes pentru actorii mediatici. Desigur, această „reclamă" coroborată cu editarea manuscriselor Părintelui Nil a stârnit reacţii de împotrivire şi contestare. Toate acestea s-au dezvoltat pe fondul absenţei unei cercetări temeinice cu privire la chipul autentic al vieţuirii şi al scrierilor Părintelui Nil.

Dincolo de cele menţionate, reacţiile de contestare s-au constituit şi ca urmare a unor libertăţi de exprimare pe care nu le întâlnim, în mod obişnuit, la alţi Părinţi duhovniceşti. Bineînţeles că aceasta nu înseamnă numaidecât că alţi Părinţi duhovniceşti nu s-au exprimat cu aceeaşi îndrăzneală cu care s-a exprimat Părintele Nil, scandalizându-i pe mulţi dintre cei care s-au format într-un mediu duhovnicesc distinct. Dintre denunţurile care s-au ivit referitor la Părintele Nil, amintim aici câteva:

1. Se identifică pe sine cu Prorocul Ilie

În urma editării şi publicării însemnărilor Părintelui Nil, au ieşit la lumină o serie de aspecte legate de vieţuirea şi de lucrările sale. Unul dintre acestea, după cum consideră contestatarii, este şi cel al felului în care Părintele Nil s-ar substitui Sfântului Proroc Ilie. Textele invocate sunt secvenţe din volumele: „«Nebun pentru Hristos» şi flacără vie a monahismului secolului XX: autobiografie duhovnicească" (2021), „Tâlcuiri la Molitfelnic" (2019), precum şi din caietele confiscate de Securitate în 1956.

Ceea ce aflăm din o parte însemnată a secvenţelor este imaginea care se desprinde din aşa-numitele descoperiri pe care le are monahia Mitrodora de la Mănăstirea Văratic (şi, probabil,

nu numai ea). Este cu totul altceva faptul că aceste note au fost consemnate de Părintele Nil sau de alţii (probabil monahiile Zamfira Iacob, Nimfodora, Filofteea Munteanu ş.a.). Redactarea acestor caiete a fost făcută la mai multe mâini. Atât monahia Mitrodora, cât şi Părintele Nil, dar şi alţii sunt redactorii acestor caiete.

În acest context, e mai uşor de înţeles că nu toate afirmaţiile de acolo pot fi puse în seama Părintelui Nil. De altfel, atunci când se fac astfel de referiri la el, anume că ar purta mitră de arhiereu în chip nevăzut, Părintele Nil reacţionează prompt, interzicând strict maicii să-i mai spună astfel de lucruri.[649]

De asemenea, redactarea acestor caiete a fost realizată într-un context anume. Textele sunt marcate ca un jurnal duhovnicesc pentru perioada iulie-decembrie 1955. Nu putem scoate din ecuaţie vocaţia Părintelui Nil, un nebun pentru Hristos, într-o epocă în care prigoana atingea cote maxime. În acest context, Părintele Nil a avut o lucrare duhovnicească pe care numai el, care avea această harismă a nebuniei pentru Hristos, a putut-o lucra. Părintele nu s-a simţit niciodată vrednic de vreo harismă. El se numea pe sine păcătos, având tot timpul această conştiinţă a omului păcătos înaintea lui Dumnezeu.[650]

De altfel, cu toate că Părintele avea anumite descoperiri şi considera că şi alţii le pot avea, în speţă, maica Mitrodora, totuşi, adeseori o certa cu cuvinte aspre, ba chiar o înfricoşa, vorbindu-i de căderi şi rătăciri mari.[651] Având în vedere toate acestea şi analizând cu atenţie documentele, se cuvine să se facă o delimitare clară şi fără ezitări între spusele consemnate ale maicii sau ale

649. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, f. 206. Apoi, în câteva rânduri, este exprimată reţinerea Părintelui Nil cu privire la sine ca arhiereu sau ca vocaţie profetească asemenea Sfântului Ilie. Vezi *Ibidem*, f. 378.
650. *Ibidem*.
651. *Ibidem*, f. 379.

maicilor şi cele ale Părintelui Nil, iar nu să se considere un singur text din care s-ar putea extrage acuzaţii la adresa lui.

Într-adevăr, Părintele Nil avea încredinţarea că Dumnezeu poate vorbi omului chiar şi în zilele noastre. Poate cu atât mai mult într-o epocă de prigoană. Cu toate că socotea că sunt oameni care au primit de la Dumnezeu harisma aceasta, totuşi avea o lucrare plină de discernământ.

Cumva, Părintele Nil avea un prag temeinic de dreaptă-socoteală referitor la tot ceea ce i s-a indus referitor la identificarea cu Sfântul Proroc Ilie. Dincolo de tot ceea ce îi este atribuit, rămâne cuvântul său curat referitor la râvna de a-i urma prin vieţuire aspră şi pustnicească Sfântului Ilie. „Dacă până acum n-am ştiut şi am păcătuit, apoi azi ştiu că trebuie să fiu la înălţimea Sfântului Ilie. Sfinte Prorocule al lui Dumnezeu Ilie, ajută-mi!”.[652]

De aici reiese cât se poate de limpede că nu este vorba despre identificare, ci doar despre un model de vieţuire duhovnicească pe care Părintele l-a urmat cu acribie. Într-o altă însemnare, Părintele Nil pomeneşte, în modul său direct, despre misiunea primită prin descoperirile din 9 şi 20 iulie 1955: „Misiunea Sfântului Ilie, cu Duhul lui Ilie, e cea mai înfricoşătoare şi cutremurătoare! E suferinţă mare, dar şi bucurii mari şi nesfârşite”.[653] Redactează această notă, conştient fiind de însemnătatea lucrării profetice, după modelul râvnei marelui Proroc, într-un context foarte primejdios.

În perioada septembrie-decembrie 1955, purta la sine un caiet cu pomelnice, confiscat ulterior de Securitate. Printre atâtea nume, întâlnim şi numele său, în câteva locuri, ca ieroschimonah Nil, nicidecum cu vreo altă titulatură.[654] Având în vedere faptul că Părintele citea zilnic pomelnicele acelea, putem deduce

652. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, f. 378.
653. APIA, *Mistica*, f. 4.
654. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, ff. 585, 588.

că, într-o perioadă în care apar cele mai multe referinţe la descoperiri, statutul Părintelui Nil nu se modifică. El a rămas să fie pomenit în continuare la Sfânta Liturghie ca ieroschimonahul Nil.

Ni se pare deosebit de însemnată, în acest context, observaţia editorului care apare înspre finalul primei ediţii a volumului autobiografic dedicat Părintelui Nil:

> Având în vedere încercarea unor grupări schismatice, rupte din Trupul Bisericii, sau mişcări de extremă dreapta de a şi-l impropria, ca fiind păstorul sau mentorul lor duhovnicesc, am căutat să fac lumină şi în această problemă. A fost caterisit, dar a ales să se retragă în satul natal, să studieze şi să se roage în tăcere. Este adevărat, mustra pe faţă autorităţile ateiste şi chiar bisericeşti, dar nu poate fi considerat un întemeietor de «pseudobiserici» sau «structuri ierarhice paralele», cum afirmă unii ce «răpesc» personalităţi ale Ortodoxiei româneşti, punându-le în alipire falsă cu grupările lor.[655]

2. Respingerea, nerecunoaşterea şi nesupunerea faţă de ierarhia bisericească superioară din România acelor vremuri

Şi aici trebuie restituit contextul, altfel vom avea imaginea unui rechizitoriu aspru şi neîntemeiat la adresa ierarhiei. Asemenea Sfinţilor 7 Mucenici Macabei, de ziua cărora se născuse, Părintele Nil nu a fost de acord niciodată cu compromisul, oricât de mărunt, făcut de administraţia bisericească superioară în scopul

655. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., pp. 154-155. Observaţia aceasta atât de pertinentă, care a lipsit din ediţia din 2021, a fost reintrodusă în ultima ediţie, cea din 2024. Ea dobândeşte o rezonanţă aparte în contextul actual. Într-adevăr, Părintele Nil n-are nevoie de astfel de „revendicări". Chipul său duhovnicesc autentic trebuie scos la lumină curat, aşa cum este, nu filtrat prin tot felul de îngustimi paraecleziale.

supravieţuirii Bisericii. Cu aşa ceva el nu s-a împăcat niciodată, nu a acceptat şi, în consecinţă, a criticat în termeni duri toată viermuiala ideologic-duplicitară din sânul Bisericii. Aspectul acesta l-a notat şi Preasfinţitul Teofil Herineanu, episcopul Romanului şi Huşilor, care vedea la Părintele Nil nevinovăţia porumbelului, însă nu şi înţelepciunea şarpelui.

Or, Părintele Nil a susţinut mereu că a sluji Biserica înseamnă a muri pentru Hristos. Din această perspectivă curajoasă şi jertfitoare, realitatea eclesiologică se vedea total diferit. Ca şi la Kostas cel nebun pentru Hristos, în conştiinţa Părintelui Nil nu încăpeau calcule, stratageme administrative etc., ci doar o atitudine dârză, hotărâtă de a urma Patimilor Mântuitorului Iisus Hristos. Iată atitudinea lui Kostas cel nebun pentru Hristos, într-un context diferit, dar care scoate în evidenţă verticalitatea Bisericii în relaţia cu politicul.

> În ziua în care s-a votat noul statut al Sfântului Munte, Kostas, tânăr pe atunci şi aflându-se la începutul nebuniei sale pentru Hristos, a urcat în clopotniţa Bisericii Protaton şi a tras clopotele în semn de doliu. Mai târziu a povestit întâmplarea şi motivul care l-au îndemnat să facă aceasta. Bătrânului Damaschin de la Schitul Sfântului Vasilie i-a spus următoarele: «(...) când a fost votat de obşte noul Statut, am simţit că drepturile inalienabile ale acestui Sfânt Loc erau vândute şi vedeam Sfântul Munte mort şi lipsit de conducere din pricina noului Statut. Pentru aceasta m-am urcat în clopotniţa Bisericii Protaton şi am tras clopotele în semn de doliu, având nezdruncinata încredinţare că Sfântul Munte, ca un organism ce se administrează singur, a murit astăzi. Lovirea clopotelor în semn de doliu a revoltat întreaga Sinaxă Dublă a celor douăzeci de Mănăstiri şi a trimis un funcţionar să afle cine a murit. Când a venit funcţionarul, a întrebat cine a murit, iar eu i-am răspuns: «Sfântul Munte», şi am continuat să sun

clopotele. Însă purtarea violentă a funcţionarului m-a silit să mă opresc şi am cerut să mă înfăţişez înaintea Sinaxei Duble, pentru a se face un proces-verbal pentru «înmormântarea» dreptului de auto-administrare a Sfântului Munte. Dar cu obişnuitele ocări şi batjocoriri m-au alungat, iar eu am plecat întristat».[656]

După cum Kostas cel nebun pentru Hristos considera că proestoşii de la vremea aceea au încălcat şi au schimbat statutul privilegiat al Sfântului Munte, care i-a permis să rămână nestăpânit şi nerobit de către stăpânirea duhovnicească şi politică, tot astfel Părintele Nil socotea că un segment însemnat din ierarhia superioară a fost numit în funcţie pe criteriu politic şi că toate concesiile, compromisurile şi trădările au schimbat soarta Bisericii, deturnând-o de la vocaţia ei martirică la obiectivul trist al supravieţuirii unei nave aflate în derivă. Ca şi Kostas, Părintele Nil a bătut clopotele în semn de mare doliu într-o Biserică în care mai-marii au renunţat la statutul auto-dinamic.

Perspectiva Părintelui Nil a rămas inflexibilă şi în privinţa monahismului: „Dacă voi, monahii şi monahiile, aţi fi murit la porţile sfintelor altare şi mănăstiri, nedespărţindu-vă de Hristos şi de Casa Sa, aţi fi fost martirii şi sfinţii de la urmă”.[657] Aşa cum s-a şi subliniat, toată critica aceasta nu este făcută „în spirit duşmănos, răzbunător”, ci se iveşte din „conştiinţa Bisericii întregi martirizate atât de puterea politică, cât şi de oameni oportunişti, nepotriviţi pentru vremurile ce le traversau”.[658]

656. *Din tradiţia ascetică şi isihastă a Sfântului Munte*, pp. 57-58.
657. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 30.
658. Pr. Al. Stănciulescu Bârda, „Nil Dorobanţu (1920-1977) şi vocaţia lui profetică (II)”, în *Scrisoare pastorală. Foaie periodică gratuită a Parohiei Malovăţ – Mehedinţi*, anul XX, nr. 425, 1-15 iulie 2020.

Or, din 1948, administraţia bisericească s-a reconfigurat sub o paradigmă politică necruţătoare cu toţi potenţialii adversari. În mod logic, Părintele Nil nu a putut fi integrat în această nouă ordine, fiindcă structura lui interioară era incapabilă de a face astfel de schimbări bruşte de direcţie. La nivel administrativ-bisericesc, incapacitatea Părintelui Nil de a se plia după vremurile ideologice a fost percepută ca o lipsă de ascultare.

Dar dacă încadrăm situaţia Părintelui Nil printre repere deja cunoscute, înţelegem cu mult mai bine ce este cu acea „lipsă de ascultare" faţă de ierarhia superioară din România acelor vremuri. În Rusia anilor '60, deci cam în aceeaşi perioadă în care Părintele Nil era caterisit şi prigonit, se nevoia stareţul Alipie, marele egumen al Mănăstirii Pecerska din Pskov, care s-a aflat la un moment dat în faţa unui decret de închidere a peşterilor în care se aflau Sfintele Moaşte şi, bineînţeles, a mănăstirii. Autorităţile au vrut să verifice dacă egumenul a primit decretul semnat de arhiereu, iar el a confirmat. „Atunci de ce nu-l respectaţi?". Părintele Alipie a răspuns: „Eu nu ascult de cei slabi cu duhul. Eu ascult numai de cei tari cu duhul".[659]

Cam în felul „nebunesc" în care stareţul Alipie nu asculta de arhiereul care dăduse ordin doar dintr-o slăbiciune a duhului, ţinând astfel în continuare mănăstirea deschisă, tot aşa şi Părintele Nil, în nebunia sa pentru Hristos, nu se supunea celor slabi cu duhul, ale căror decizii erau date de frica regimului comunist şi dintr-o autocenzură penetrantă. De asemenea, nu se supunea nici stareţilor care, din lipsă de virtute şi dintr-o înţelegere greşită a monahismului, cochetau cu puterea lumească sau, aşa cum au observat şi alţii, se acomodau cu regimul: „În primul plan al criticii sale apare episcopatul, clerul de mir şi cinul monahal. Din predicaţia lui se desprinde portretul unui monahism foarte lax, foarte lumesc şi dispus la compromisuri cu puternicii zilei,

659. Arhimandrit Tihon Șevkunov, *Nesfinţii sfinţi şi alte povestiri*, p. 177.

în care se evidenţiază figura odioasă a împuternicitului pentru culte, format în şcolile teologice pentru a controla mai bine preoţimea".[660]

În final, este cu neputinţă să impui vreo normă unui nebun pentru Hristos. Însăşi ideea de ascultare este sublimată, indiferent de contextul socio-politic. Adică este o absurditate să pretindem unui nebun pentru Hristos să se conformeze normelor societăţii, printre care se numără şi ascultarea normativă. Niciodată nu ar putea constitui un cap de acuzare faptul că Părintele Nil avea astfel de purtări care şocau de-a dreptul obişnuinţele unei vieţi duhovniceşti formaliste şi convenţiile ascultării. Să nu uităm că el nu este un monah obişnuit, ci unul căruia i s-a dăruit de la Domnul o harismă aparte.

Aşadar, prin prisma nebuniei pentru Hristos, Părintele Nil are un comportament atipic, scandalizând orice om, fie el de bună-credinţă. A-l acuza pe Părintele Nil de lipsă de ascultare este ca şi cum am pretinde ca un nebun pentru Hristos să se comporte după un anumit tipar sau măcar asemenea Părinţilor cărora noi le cunoaştem viaţa duhovnicească şi care nu au fost nebuni pentru Hristos. Ei bine, nu-i deloc aşa. E o pretenţie absurdă. Părintele Nil a călcat în picioare toate aceste convenţii, norme, iar asta a părut cu atât mai revoltător în acea perioadă de restricţii şi de îngrămădire a lucrărilor eclesiologice doar pe o direcţie acceptată de regimul comunist.

Totuşi astăzi, când avem posibilitatea proiectării unei perspective mai cuprinzătoare şi chiar înnoitoare asupra contextului respectiv, putem recupera chipul autentic al Părintelui Nil fără nici o teamă că el ar putea fi acuzat de neascultare. Aşa cum nici pe fericitul Teofilact cel nebun pentru Hristos nu l-ar putea acuza nimeni în prezent că şi-a părăsit, pe neaşteptate, familia

660. Petre Guran, „«Biserica din inimi»", în *Dilema Veche*, nr. 726, 18-24 ianuarie 2018, p. 11.

şi parohia, ca să slujească Domnului în modul acela harismatic, aşa nici pe Părintele Nil. Aşa cum pe Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos nimeni nu l-ar putea acuza astăzi de înşelare şi de îndrăcire, cum era acuzat în epoca sa, tot aşa nici pe Părintele Nil nu l-ar putea acuza cineva astăzi de mustrările pe care le făcea clerului, stareţilor şi monahilor, ba chiar ierarhilor vremii. Dacă un nebun pentru Hristos n-ar fi făcut-o, cine ar fi putut să mustre făţiş şi fără teamă compromisul şi stratagema supravieţuirii Bisericii în vremuri de prigoană?

I se poate, oare, imputa unui nebun pentru Hristos mustrările aspre pe care le-a făcut ierarhilor pentru „alianţa" cu ateii? Poate cam tot atâta cât i se poate reproşa Sfântului Nil izvorâtorul de mir, care-i mustră aspru pe monahi[661] şi pe ierarhi[662].

Părintele Nil a prevăzut toate consecinţele rele ale deciziilor politice luate de administraţia bisericească, anume desfiinţarea mănăstirilor, alungarea monahilor din mănăstiri, decăderea vieţii monahale, în special, şi a vieţii duhovniceşti, în general. De aceea a şi fost aspru cu ierarhii şi stareţii „slabi cu duhul", acuzându-i că nu sunt adevăraţi ierarhi şi adevăraţi stareţi atâta timp cât se comportă ca nişte marionete în slujba autorităţilor represive, pretinzând că sunt în slujba lui Hristos. Într-adevăr, Părintele Nil a fost neascultător, fiindcă a tot căutat să asculte de cei tari cu duhul, dar nu i-a aflat. De aceea nici nu s-a adaptat la epoca sa.

3. Conştiința propriei sfințenii

Părintele Nil a fost copilăros, dar nu naiv. Avea un suflet curat de copil. Aşa cum copiii comit imprudenţa de a fi sinceri, fără teama că vor fi judecaţi greşit de cei mari, tot aşa şi Părintele

661. Sfântul Nil, *Minunile, vedeniile şi cuvintele Preacuviosului Părintelui nostru Nil izvorâtorul de mir, Cavsocalivitul*, Editura Sophia, Bucureşti, 2011, p. 255.
662. *Ibidem*, p. 132.

Nil a avut o libertate de exprimare care a atras reacţii negative. Însă de aici şi până la a afirma că Părintele Nil s-a făcut pe sine sfânt este o distanţă nejustificată. Conştiinţa sa era mereu cercetătoare, ca nu cumva să lase păcatul să intre în minte. Iată, de pildă, cum se exprimă aici: „Să ne adunăm gândurile şi să ne smerim, recunoscând că nu suntem nimic şi nu putem nimic, şi să alergăm la Hristos (*Ps* 34, 1-3)”.[663]

Acesta este chipul în care stătea înaintea lui Dumnezeu – ca o făptură a mâinilor lui Dumnezeu, aşteptând mila Lui în toate zilele vieţii sale. „Mare milă are Hristos ca să ne ierte marile noastre păcate şi o mulţime de îndurări trebuiesc pentru înfricoşătoarele noastre fărădelegi”.[664] Iar aceasta nu este doar o simplă consideraţie generală, ci şi o perspectivă asumată. Părintele Nil se prihănea pe sine, se considera greşalnic şi păcătos, iar referinţe sunt multe în acest sens. Cum ar putea un om cu conştiinţa permanent trează a propriei nimicnicii şi a greşalelor înaintea lui Dumnezeu să se considere pe sine sfânt? „Că, în fond, toţi suntem greşiţi înaintea lui Hristos şi nu suntem nici unul bun, decât numai Singur Dumnezeu”.[665]

Chipul nevoinţei Părintelui Nil era acela al psalmistului. „Dar noi, care zi şi noapte strigăm din temniţe şi din catacombe «Miluieşte-mă, Dumnezeule», aşteptăm cu dor nespus şi cu răbdare mântuirea şi mila nemăsurată divină”.[666] În acest fel se nevoia Părintele, socotind că numai cei ce vor fi ca pruncii vor intra în Împărăţia Cerurilor. De aceea avea să şi dobândească, prin lucrarea lui Dumnezeu, acea stare de nevinovăţie a celor mici.

De pe această treaptă duhovnicească putea vedea limpede starea întunecată a celor din jur, mustrându-i deseori pentru

663. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 70.
664. Idem, *Tâlcuiri la Tatăl nostru şi la Psalmul 50*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2016, p. 64.
665. *Ibidem*, p. 53.
666. *Ibidem*, p. 67.

păcatele şi împietrirea inimii lor, fără a se socoti pe sine vrednic înaintea Domnului. „Dar cine poate fi curat fără Dumnezeul cel Preacurat?”.[667]

Totuşi, aşa cum vedem în vieţile celor care s-au nevoit cu nepreţuita nebunie pentru Hristos, Părintele Nil, cu fiecare clipă petrecută pe pământ, a dobândit mai multă lepădare de sine. El însuşi a călcat hotărât pe această cale a omorârii patimilor mândriei şi a slavei deşarte, sfărâmând imaginea propriei sfinţenii. În umilinţă, în sărăcie, în frig, în foame, bătut mai mereu, alungat, prigonit, chinuit în anchete, luat în batjocură de către monahi şi de mireni, dat afară din monahism, caterisit, era „ca un câine de pripas”, după cum însuşi se descria.

Iată, de pildă, cât de bine i se potriveşte această descriere:

> Toate nevoinţele ascetice sunt grele şi se fac cu osteneală, dar mai ales ascultarea, căci aşa cum spun Sfinţii Părinţi, ea este lepădare de sine şi mărturisire. Dar şi mai grea este nebunia pentru Hristos, fiindcă nebunul pentru Hristos se face «lepădătură tuturor», «se smereşte foarte» şi calcă cu desăvârşire peste mândrie. Nebunia pentru Hristos cere o chemare deosebită de la Dumnezeu. Iar nebunii pentru Hristos sunt iubiţi de Dumnezeu, fiindcă pentru dragostea Sa ridică această cruce grea, iar Dumnezeu, pentru multa lor smerenie, le descoperă tainele Sale.[668]

4. Respingerea canoanelor bisericeşti

Părintele nu a fost împotriva canoanelor bisericeşti. El însuşi a descris o lucrare de tâlcuire a canoanelor. Însă, ca şi celelalte denunţuri, şi acesta se fundamentează pe scoaterea din context

667. *Ibidem*, p. 73.
668. *Din tradiţia ascetică şi isihastă a Sfântului Munte*, p. 55.

a unor paragrafe. Deseori, Părintele Nil a criticat dur intenţia unora de a folosi canoanele ca paravan pentru oprirea credincioşilor de la Sfintele Taine. Acesta este, de fapt, fondul contestării – deasa împărtăşire. Părintele însuşi dădea canoane atunci când oamenii veneau la spovedanie, însă canonul era întotdeauna un ajutor pentru îndreptarea vieţii aceluia, iar nu o povară de neurnit.

Fiindcă Euharistia a fost viaţa lui, reacţiona de fiecare dată împotriva celor care „încuiau Sfântul Potir", justificându-se prin canoane. Într-un context socio-politic obişnuit, ar fi avut, poate, o altă abordare a lucrurilor. Însă în situaţia în care persecuţia era făţişă şi continuă, împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Mântuitorului devenea o necesitate permanentă. Prigonitorii ameninţau cu moartea pe creştini, iar creştinii trebuiau să se alipească cu toată fiinţa lor de Viaţa euharistică. Desigur, aceasta însemna multă atenţie şi cercetare, spovedanie şi bună povăţuire duhovnicească. Însă *zilele erau rele*, iar Părintele Nil încerca *să răscumpere vremea* prin unirea euharistică.

Aşa cum vom sublinia şi mai târziu, în locul potrivit, Părintele considera că temniţa, ameninţarea morţii, teroarea dezlănţuită de autorităţile represive, frica zilnică, nesiguranţa zilei de mâine, lipsa acută de hrană duhovnicească, toate acestea constituiau canonul românilor. Era un canon greu, nespus de greu, îngăduit de Dumnezeu asupra neamului nostru. De aceea, pentru Sfânta Împărtăşanie, Părintele Nil punea două condiţii doar: spovedania individuală şi pocăinţa tâlharului.[669]

Aşa cum s-a mai scos în evidenţă şi după cum se va vedea şi în cele ce vor urma, Părintele Nil dădea şi canoane şi chiar oprea de la împărtăşire. Acestea sunt câteva linii de demarcaţie necesare în întâmpinarea denunţului. În epoca noastră, când beneficiem de un cu totul alt context, perspectiva se schimbă semnificativ.

669. APIA, *Mistica*, f. 9v.

Dacă comitem imprudenţa de a lua contextul actual drept măsură pentru interpretarea faptelor din acel context istoric, atunci vom ajunge cu siguranţă la nişte judecăţi de valoare discutabile.

În concluzie, Părintele Nil a avertizat continuu asupra pericolului de transformare a canoanelor în tradiţie osificată a Bisericii. În multe rânduri, el aminteşte de „canoane", referindu-se la prejudecăţi, idei fixe, proiecţii false.[670] Aşadar, el a mustrat duhul „iudaic" (*i.e.* vetero-testamentar) al aplicării canoanelor, iar nu canoanele în sine. A fost împotriva „învechiturii literei", şi nicidecum contra terapeuticii prin canoane.

5. Accentul pus pe „teofanii" şi „vedenii" şi considerarea acestora ca semn al adevăratei vieţuiri creştine

Aici perspectiva se deschide prin cadrul general al acelei epoci şi cu mediul duhovnicesc în care Părintele Nil se formează. Reperele acestea au tot fost atinse pe parcursul cercetării noastre. Rămâne să delimităm, aşa cum vedem că unii o şi fac, cu discernământ, scoţând în evidenţă nevoia de restituire a unor lucrări duhovniceşti care au fost posibile în lagărul comunist din România.

> (...) Biserica oficială din anii totalitarismului a fost dublată de Biserica din inimi a zecilor şi poate sutelor de mii de oameni, a căror viaţă duhovnicească nu a fost înregistrată de cărţile de istorie şi, uneori, nici măcar de arhivele Securităţii. Fenomenul practicării unui creştinism integral şi harismatic, cunoscut în Rusia drept Biserica catacombelor, iese cu mare dificultate din conul de umbră al prejudecăţilor moderne despre ortodoxie şi al fricilor nevindecate. Şi tot aşa cum ochii trupului se războiesc cu ochii sufletului pentru a-i împiedica

670. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Apologetica*, vol. I, p. 60.

să vadă nevăzutele, şi Biserica din inimi a fost împinsă spre marginalitate şi uitare.[671]

Într-adevăr, este anevoios să restituim acele chipuri atipice de nevoinţă care s-au conturat în perioada de represiune instituită de regimul comunist. Aşa cum opresorii au lucrat cu tenacitate pentru a ucide Duhul, pentru a stinge credinţa, pentru a înăbuşi flacăra vie a monahismului, tot aşa şi Dumnezeu, în pronia Sa, a ales oameni duhovniceşti capabili de jertfă în diferite şi chiar uimitoare moduri, care au părut a se situa în afara Bisericii. Nu e cazul să ne referim aici la toţi acei nevoitori asupra cărora planează şi astăzi controverse, deşi ei au reprezentat *Biserica din inimi*, ci doar la Părintele Nil, care este cu totul special, prin harisma nebuniei pentru Hristos.

Atitudinea de neîncredere şi reţinere faţă de un nebun pentru Hristos, aşa cum este Părintele, nu este singulară. Şi în alte epoci, în alte locuri, oameni duhovniceşti au manifestat dezacord şi chiar împotrivire faţă de cei care, sub acoperământul nebuniei pentru Hristos, ascundeau mari daruri de la Dumnezeu. Un caz foarte asemănător, de pildă, este cel al Sfântului Maxim Cavsocalivitul (†1365), fericitul nebun pentru Hristos, care stârnea, printre călugării athoniţi, multă suspiciune în legătură cu harismele sale de a comunica cu Maica Domnului şi de a izgoni demoni.[672]

Într-o epocă în care monahismul era slăbit, iar autorităţile politice doreau impunerea unui creştinism arid, golit de conţinuturile sale specifice, Părintele Nil a pus în valoare acest „creştinism integral şi harismatic". Aşa cum am amintit la momentul biografic respectiv, Părintele a pornit cu multă râvnă în misiunea de reînviere a credinţei şi de renaştere a monahismului românesc.

671. Petre Guran, „«Biserica din inimi»", p. 11.
672. Serghei A. Ivanov, *Sfinţii nebuni întru Hristos*, Editura Doxologia, Iaşi, 2019, p. 204.

Luminat de Dumnezeu, el a înţeles că singura cale de urmat este cea descoperită de Dumnezeu prin Profesorul Nichifor Crainic, care a ilustrat în prelegerile lui calea desăvârşirii, după modelul dionisian, parcurgând treapta ascetică, cea a luminării şi ajungând la îndumnezeire.

Părintele Nil a îmbrăţişat această cale, dobândind în timp experienţa vederii lui Dumnezeu. Desigur, în mod obişnuit, un monah care a ajuns la experienţa aceasta nu vorbeşte despre ea în chip străveziu, ci acoperit, mai degrabă rareori sau niciodată, spre a nu se păgubi duhovniceşte. Nu este cazul unui nebun pentru Hristos care, prin insistenţa şi ostentaţia cu care aduce în discuţie descoperirile de la Dumnezeu, ca mod curent de trăire monahală şi, în general, creştină, generează multe bănuieli că ar bate câmpii, că şi-a ieşit din minţi, că nu mai este în duhul Bisericii, ci a rătăcit.

Mai toate afirmaţiile Părintelui Nil alimentează această suspiciune. „Noi nu ne mirăm de teofanie, ci de lipsa vedeniei. Oare cum Hristos, Care pe toate le umple, nu umple şi ochii voştri, a celor care huliţi teofania? Cum nu aveţi urechi de auzit cuvântul Dumnezeului Cuvânt?”.[673] Susţinând că este teofanie la fiece pas, că Dumnezeu Se revelează şi în acel prezent, iar el este martor, fiindcă a văzut, a auzit, a pipăit şi a gustat euharistic, şi nu poate tăcea în privinţa aceasta, Părintele Nil a determinat multe reacţii de împotrivire.

Este adevărat că în epocă s-a tot vorbit despre descoperiri de la Dumnezeu şi era de răsunet ceea ce se petrecuse la Maglavit sau la Vladimireşti, însă, din perspectiva tradiţiei monahale moldave, toată această emulaţie era întâmpinată cu reticenţă. La un moment dat, la începutul anilor ’50, prudenţa s-a preschimbat în poziţii acuzatoare, luându-se atitudine faţă de „vise şi vedenii”, vorbindu-se tot mai apăsat despre înşelare, rătăcire.

673. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Teofania*, pp. 17–18.

Pe această direcţie s-a situat şi Biserica, în înţelesul ei instituţional, cu atât mai mult în condiţiile în care autorităţile represive înfierau „misticismul".

În contextul unei receptări defavorabile, Părintele Nil avea să fie perceput tot mai mult ca un „om ieşit din minţi" care insistă pentru realitatea suprafirească a descoperirilor de la Dumnezeu într-un cadru restricţionat ideologic, provocând vigilenţa autorităţilor represive. Procesul receptării sale ca „înşelat" a fost unul de durată şi a beneficiat de situaţia caterisirii şi a excluderii din monahism, de anii îndelungaţi în care Părintele a pustnicit „în peşteri şi în crăpăturile pământului".

Bineînţeles că trebuie să manifestăm prudenţă atunci când vine vorba despre „vedenii". Însă Părintele Nil propovăduia cu totul altceva, în nici un caz deschiderea noastră necondiţionată spre tot felul de „vederi". Părintele Nil propovăduia pocăinţa. Toţi au mărturisit unanim această râvnă a lui pentru pocăinţă. Pocăinţa însemna schimbarea vieţii. Din această schimbare a vieţii, numai prin ea, se putea ajunge la chipul viu şi trăitor al unui creştinism restaurat.[674] Aşadar, curăţindu-se, luminându-se, omul poate fi tras la sfinţenie. Părintele Nil nu era un propovăduitor al „vedeniilor", ci unul al înnoirii minţii. El deplângea faptul că monahismul a cam delăsat înaintarea pe calea sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, încât nici nu mai crede că Dumnezeu ar putea interveni direct în istorie şi în viaţa omului prin descoperiri sfinte.

674. Aceasta este şi una dintre explicaţiile receptării anevoioase a Părintelui Nil în spaţiul cultural-bisericesc românesc, unde schimbarea vieţii a rămas principala piatră de poticnire. Oricine se încumetă să predice pocăinţa cu însăşi viaţa lui este trecut prin lentila deformatoare a prejudecăţilor societăţii, care nicidecum nu vrea schimbare, înnoire, renaştere, ci să fie lăsată în aceeaşi lâncezeală lăuntrică, în aceeaşi moleşeală istorică. Vezi şi Nicolae-Toma Posa, „Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, mărturisitor al Evangheliei lui Hristos sub prigoană comunistă", în *La limita rezistenţei. Un martirologiu alternativ*, Editura Agnos, Sibiu, 2017, p. 174.

În concluzie, o receptare potrivită ar fi aceea că Părintele Nil a fost dăruit de Dumnezeu cu o astfel de harismă a vederilor duhovniceşti, iar chipul uneori perfect ştiinţific, alteori aparent deşănţat în care vorbea despre astfel de realităţi nevăzute, repetat şi ostentativ, a creat un prag de neîncredere. Condus de nebunia sa pentru Hristos, Părintele a dat mărturie despre experienţa vederii lui Dumnezeu în a doua jumătate a veacului al XX-lea. Sub acest acoperământ a putut vorbi şi scrie ca un nesocotit, ca un ieşit din minţi. Deşi vorbea şi scria din propria experienţă a teofaniilor, ca o mărturie aparte a felului în care un om condus de Duhul Sfânt traversează o epocă totalitaristă, el nu a putut fi luat în serios din cauza felului său „scrântit" de a fi.

Acesta este cel mai însemnat lucru din tot acest argument, anume că mărturia aceasta a vederii lui Dumnezeu a ajuns până la noi, iar astăzi, în lumina unei cercetări atente, descoperim personalitatea duhovnicească autentică a unui nevoitor atipic ale cărui harisme au intrat sub incidenţa controverselor din cauza nebuniei pentru Hristos. Astfel, a fost posibil ca Părintele Nil să vorbească direct despre aceste experienţe lăuntrice excepţionale, aruncând totodată multe umbre de îndoială asupra propriilor afirmaţii. Permanent s-a autodiscreditat prin „scrântelile" sale. Un asemenea paradox a fost posibil numai în cazul acesta ieşit din comun al unui autentic nebun pentru Hristos. Autodiscreditarea a funcţionat continuu, încât mulţi nu au putut şi nu pot să-l cunoască, oscilând permanent între a-l considera nebun pentru Hristos sau nebun de-a binelea.

Ţinând cont de faptul că Părintele Nil a scris mii de file care nu au fost publicate decât în parte şi la aproape cinci decenii de la trecerea sa la Domnul, putem considera că toată această mărturie despre experienţa vederii lui Dumnezeu este pentru epoca noastră, pentru generaţiile de astăzi care, iată, descoperă trecutul recent, restituind patrimoniului Bisericii valorile autentice.

6. Susţinerea spovedaniei generale, în masă. Oferirea Împărtăşaniei credincioşilor la casele lor

Părintele Nil nu a susţinut spovedania generală, în masă, după modelul Părintelui Ioan Iovan. El spovedea individual şi sunt suficiente mărturii în acest sens, atât proprii, în însemnări[675] şi în anchetele făcute de Securitate[676], cât şi din partea celor care-l cunoşteau.[677]

În ceea ce priveşte modul în care a considerat să-i împărtăşească pe oameni cu Trupul şi Sângele Mântuitorului, va trebui să facem iarăşi referire la contextul total diferit faţă de cel în care ne aflăm astăzi. În acest sens, destul de lămuritoare este mărturia părintelui prof. univ. Ionel Ene, care l-a cunoscut pe Părintele Nil, prin 1974, în Biserica „Sfântul Gheorghe"-Nord din Focşani, în care slujea părintele Gheorghe Dumbravă:

> La suprafaţă era un om oarecum exclus din societate, dar în subteran era căutat de oameni şi era dorit de oameni. Ei, atunci am înţeles că oamenii, uneori, îl urmau şi îl căutau şi pentru faptul că reuşea – pentru mine a fost atunci o provocare – să-i împărtăşească în drumurile lui pe care le avea pe ici, pe colo. Stătea la unul sau la altul, poposea, ştiu eu, într-o localitate sau în alta, exact ca în perioada primară creştină, când creştinii erau urmăriţi, sau unii dintre ei erau urmăriţi, preoţi sau oameni deosebiţi, cum era Părintele Nil. Îşi permitea să

675. APIA, *Mistica*, f. 11v: „Acolo le-am predicat în fapt de ziuă până la prânz, i-am mărturisit individual şi i-am împărtăşit cu Euharistia caldă".
676. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 18: „La această mănăstire m-am ocupat cu spovedania individuală, predica, Sfântul Maslu, parastasul, Laudele şi Sfânta Liturghie".
677. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima", de la 13:50 la 14:08: „Spovedit des. (...) Nu era ca la Vladimireşti (...) Fiecare în parte".

meargă pe furiş la unul sau la altul, oamenii auzeau de el şi se strângeau acolo, se rugau împreună, săvârşeau frângerea Pâinii şi îi împărtăşea pe oameni. Vedeţi, Părintele Nil îi învăţa pe oameni – eu sunt convins, ulterior, am aflat că unora dintre creştini le dădea împărtăşania să se împărtăşească ei singuri. E adevărat că, pentru noi, în lumea de astăzi, poate cineva să ne sancţioneze, poate să spună că e o erezie, poate să spună orice. Dar, dacă stăm şi cercetăm începuturile creştinismului, vom vedea – şi trebuie să recunoaştem acest adevăr –, creştinismul n-a fost întru totul aşa cum este astăzi, la începuturi. Creştinismul era, prin excelenţă... vă daţi seama de zelul apostolic pe care l-au avut Apostolii? Era dorinţa lor de a spune tuturor că a înviat Hristos şi că istoria se schimbă, că omul, viaţa nu se mai sfârşeşte în mormânt, ci se sfârşeşte în cer. Să poţi să înţelegi că zelul apostolic a fost cel care a caracterizat primele veacuri. Fără acest zel apostolic prezent în sufletele creştinilor în epoca primară şi în epoca persecuţiilor, creştinismul n-ar fi biruit. Or, noi, vreau să cred, ceea ce am surprins şi la Părintele Nil era tocmai acest zel apostolic. Dumnealui voia să-i facă pe oameni să-L primească permanent pe Hristos, să-i facă cât mai mult după chipul lui Hristos.[678]

Astfel, într-un timp al prigoanei, când creştinii erau nevoiţi să stea multă vreme departe de Sfintele Taine, Părintele Nil săvârşea Sfânta Liturghie şi-i împărtăşea, iar unora le dădea acasă părticele din Trupul şi Sângele Domnului, pentru a avea în vreme de mare lipsă. Încercând astăzi să interpretăm o astfel de faptă, am putea numi-o „nebunie". În realitatea acelui context însă, „nebunia" Părintelui a ţinut vie comunitatea euharistică a creştinilor de prin locurile prin care a trecut având în spate *Biserica Vlahernei prigonite*.

678. Vezi înregistrarea „Părintele Nil Dorobanţu – nebun pentru Hristos", de la 26:00 la 28:15.

Aceasta nu era, evident, o biserică anume, deşi urmăritorii săi au crezut o vreme acest lucru, ci orice loc în care se slujea în Duh şi în adevăr. Numele de Vlaherne trimite la miracolul petrecut în Biserica Vlaherne din Constantinopol, în care Sfântul Andrei Nebunul întru Hristos a văzut-o pe Maica Domnului întinzându-şi vălul asupra credincioşilor în semn de protecţie şi rugându-se împreună cu ei.[679]

Purtând cu scumpătate modelul de vieţuire al Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos, Părintele Nil a vieţuit într-o societate dogmatizată atât politic, cât şi religios. Cele două perspective dogmatizante, ateismul ştiinţific şi tradiţia bisericească osificată, care excludeau orice experienţă a vederii lui Dumnezeu ca evidenţă interioară, l-au marginalizat pe ieroschimonahul care a dat mărturie despre realitatea harului dumnezeiesc viu şi lucrător în om în orice epocă, chiar şi în acel prezent încătuşat în totalitarism şi dogmatism.

679. Petre Guran, „«Biserica din inimi»", p. 11.

PARTEA A DOUA

ÎNĂLȚIMEA DUHOVNICEASCĂ A CUVIOSULUI PĂRINTE NIL

A.
VIRTUȚILE

pe
mu
sal
de
de
ne
înc
M
a p
mu
gh
cu

lal
clo

1.
Neagoniseala

„Chilia" Părintelui

Părintele Nil era cu totul neagonisitor, ca toţi fericiţii nebuni pentru Hristos.[680] Atât din propriile consemnări, dar şi din multele mărturii despre el reiese că Hristos era comoara inimii sale, în timp ce toate celelalte erau considerate trecătoare şi fără de folos. În primul rând, nu avea o chilie propriu-zisă, ci întotdeauna îşi alegea locul cel mai de ocară, după pilda fericiţilor nebuni pentru Hristos, vieţuind în clopotniţe şi grajduri, în încăperi pe care alţii nu le primeau, în locuri umile, asemenea Mântuitorului care Se născuse într-o peşteră de dobitoace. Nu a primit nimic-nimic din bogăţiile lumii, fiindcă a dorit atât de mult să se îmbogăţească în Dumnezeu. Asemenea pildei evanghelice, aflând *Comoara bunătăţilor*, a vândut tot ce a avut şi a cumpărat ţarina aceea, arătându-se în ochii tuturor „nebun".

După ce a fost tuns în monahism, nu a mai locuit cu ceilalţi colegi în internatul Facultăţii de Teologie, ci în chilia din clopotniţa mănăstirii Radu Vodă, acolo unde era o încăpere

680. Sunt multe asemănări în privinţa aceasta cu alţi sfinţi nebuni pentru Hristos. Vezi Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, pp. 197-198: „În starea pe care şi-au ales-o, cei nebuni pentru Hristos trăiesc în cea mai mare sărăcie şi lepădare de sine. Fecioara Isidora poartă pe cap o cârpă în chip de culion şi se hrăneşte cu firimiturile strânse de pe mesele pe care le spală. Sfântul Marcu cel nebun pentru Hristos are drept veşmânt o simplă pânză, iar noaptea doarme pe băncile de pe stradă. Călugăriţa cu nume neştiut din mănăstirea lui avva Ieremia se îmbracă în zdrenţe. Sfântul Simeon îşi petrece noaptea într-o colibă, în care nu se află nimic altceva decât nişte curmeie de viţă. Sfântul Andrei Salos se îmbracă şi el în zdrenţe, hoinărind din loc în loc".

sărăcăcioasă, cu o masă şi cu un pat vechi. La Schitul Sihastru „locuia" peste drum de mănăstire, adică nu în corpul de chilii al mănăstirii, ci acolo unde erau grajdurile cu animale şi coteţele cu păsări. La Schitul Tarniţa, cât a fost duhovnic, era adeseori în lucrare misionară. Părintele Serafim Măciucă îşi aminteşte că, atunci când îi prindea noaptea prin împrejurimile Tarniţei şi nu aveau unde dormi, „câinii îl conduceau la culcuşul lor. Au venit câinii şi l-au dus la culcuşul lor; câinii s-au culcat în jurul lui şi i-au oferit locul. Zic: «Preacuvioase, da', păi, unde...?». Zice: «Uite, măi, ucenicii mei. Ăştia sunt»".[681]

La 30 iulie 1950 a fost mutat disciplinar la Schitul Muşunoaiele. Acolo a fost trimis să vieţuiască la moara schitului. Părintele Nil însă avea vocaţie de anahoret şi iubea sihăstria morii. El fugea de cinstea chiliei şi alegea ocara clopotniţei şi a grajdului. La Mănăstirea Slatina – îşi aminteşte Părintele Proclu Nicău –, vreme de o lună cât vieţuise, cu puţină vreme înainte, „Părintele Cleopa l-a primit acolo la stăreţie şi, dimineaţa, l-a găsit acolo unde trage clopotul".[682]

La 16 septembrie 1951, Securitatea primeşte o notă informativă în care se menţiona că „Nichifor Dorobanţu, călugăr la Schitul Tarcău, doarme într-o ladă".[683] Câtă vreme a fost la Mănăstirea Văratic, a vieţuit fie într-o chilie din casa din deal a maicii Tecla, fie, de cele mai multe ori, în „Sarepta Văraticului", aşa cum obişnuia să spună, adică în pustia din împrejurimile mănăstirii.

Aceasta a fost nevoinţa pe care şi-a asumat-o întreaga viaţă. La Schitul Măgura Ocnei – povesteşte maica Ecaterina Iordache –, „Maica stareţă mi-a zis să-i dau chilie, dar Părintele a observat

681. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 1", de la 10:55 la 11:15.
682. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu", de la 1:24 la 1:37.
683. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 92.

la biserica veche, care a fost dărâmată de comunişti, că are o cameră sus pe nişte scări şi a cerut chilie acolo. O cameră sărăcăcioasă, cu o masă şi nimic pe jos. Părintele a mers în pădure, a adus cetină de brad şi s-a culcat pe ea".[684]

Părintele Nil era aproape imposibil de cazat, ca toţi fericiţii nebuni pentru Hristos.[685] Pur şi simplu nu aveai pe cine găzdui, fiindcă el era în tot ceasul veghetor, slujitor, propovăduitor, încât nu putea fi găsit vreodată la chilie. Chilia era de formă, mai mult o convenţie căreia Părintele îi dovedea, în cazul său, lipsa de însemnătate. Chilia sa era pretutindeni, dar mai ales înlăuntru. Purta cu sine chilia, acolo se nevoia neştiut de nimeni, şi atât de mare preţ punea pe nevăzuta chilie, încât cea văzută îşi pierdea sensul. Puţini au înţeles acest fel total de nevoinţă, această ieşire cu toată libertatea din buna rânduială monahală, căci a avea o chilie este firesc pentru orice monah. Părintele Nil însă nu era orice fel de monah, ci unul vieţuind dincolo de marginile obişnuinţelor noastre de înţelegere, un monah atât de osârduitor, încât nu putea deveni model de vieţuire monahală într-o obşte, ci doar pildă de râvnă duhovnicească. Având harisma nebuniei pentru Hristos, Părintele nu era normativ. Vieţuind dincolo de norme, dincolo de organizarea monahală, era cât se poate de monahal. Tocmai aici e paradoxul. „În biserica veche, care era monument istoric – îşi aminteşte maica Anatolia Dodiţă –, era un pridvor, deasupra, un veşmântar, deasupra sfântului altar, cu uşuliţă pe-afară. Dar el îşi găsise cuibar acolo. Şi-acolo era răstignirea Mântuitorului".[686]

684. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 125.
685. Cum este cazul Părintelui Teofilact cel nebun pentru Hristos, care umbla din chilie în chilie, dar i se treceau cu vederea anumite abateri de la rânduielile mănăstireşti. Vezi Serghei Nilus, *Fericiţii nebuni pentru Hristos*..., p. 19.
686. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 6:03 la 6:24.

Iubea mult isihia. Petrecea mult în marea chilie a codrilor. Când a fost mutat disciplinar la Mănăstirea Bogdana, s-a bucurat că-i mai aproape de pădure. Părintele Haralambie Herescu, care vieţuia la Mănăstirea Bogdana în anii aceia, îşi aminteşte: „Dormea în coteţe, cu animalele, şi în clopotniţa mănăstirii”.[687]

Chiar după ce s-a întors în comuna natală, a locuit într-un grajd. Securitatea, care era pe urmele lui, l-a descoperit acolo şi aşa s-au păstrat fotografii şi documente-mărturii cu felul aspru al nevoinţei şi neagoniselii şi în acei ultimi ani ai vieţii sale. Avea „amenajată” câte o „chilie” atât în grajdul-şopron din gospodăria părinţilor, cât şi în cel supranumit „conacul” cumnatului său, aflat la ieşire din Crainici spre Lăturoasa.

Cum se îmbrăca

În privinţa îmbrăcămintei pe care o purta, Părintele Nil se arăta cât se poate de simplu, având o rasă ponosită de atâta purtare. Când maica Natalia Croitoru, stareţa Schitului Măgura Ocnei, l-a convins cu greu s-o schimbe (iunie 1952), atrăgându-i atenţia că statutul unui duhovnic al mănăstirii impune o îmbrăcăminte decentă, Părintele a acceptat, în primă instanţă, ca, imediat ce a primit rasa cea nouă, să o şi dea de pomană.

Desigur că această minunată farsă, pe care o juca în faţa tuturor celor care voiau să-l aşeze în tiparul monahului obişnuit, îi determina pe mulţi să renunţe la a-l mai îmbrăca şi încălţa. Nimeni n-ar fi putut să-l îmbrace şi să-l încalţe la nesfârşit. De aceea, şi Părintele Ioan Iovan atrăgea atenţia să i se dea pantofi doar atunci când intră în biserică. Iată ce povesteşte Părintele Sebastian Dediu: „Pe urmă, altădată, eu mi-am făcut rasa la Vladimireşti şi m-am dus de am luat-o. Era o soră de înălţimea mea şi îmi făcuseră probele pe ea (sora Ortansa, de la sat). Aşa

687. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 137.

că m-am dus s-o iau gata făcută. I-au dat şi Părintelui Nil o rasă nouă. (...) Şi unde ne-am întâlnit? La gară, dar rasa n-o mai avea. Parcă-l văd: cu o dulamă maro, încins cu o sfoară, cu picioarele goale şi cu capul gol, chiar dacă era iarnă".[688]

Părintele Nil purta o cămaşă de cânepă, din care erau făcuţi sacii pentru cereale, asemenea Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos.[689] Era un mod al lui de a se nevoi, căci, fiind atât de aspră, îi provoca înţepături şi răni, amintindu-i continuu de pătimirile Mântuitorului Hristos pentru neamul omenesc. „Avea o cămăşoaică de cânepă cu tot cu ţepii ceia pe dânsa – îşi aminteşte maica Anatolia Dodiţă. Şi eu am zis: «Doamne, Preacuvioase, dar cum îmbrăcaţi cămaşa asta, că-i numai ţepi toată puzderia aceea de cânepă?». «Ei, maică, dar Mântuitorul cât era de..., ce fel de cămaşă avea oare?»".[690]

În 1964, Părintele Nil a ajuns la Timişoara, la vărul său, Iulian Drăcea, decanul Facultăţii de Agronomie, pentru a-i cere un sfat sau chiar pentru a interveni în favoarea reabilitării sale. Acela, când l-a văzut atât de sărăcăcios îmbrăcat, a vrut să-i schimbe imaginea aceea de „călugăr cerşetor" cu una de „domn". Părintele nu s-a opus. „S-a dus la Timişoara şi acolo l-a primit văru-său, Iulică Drăcea – îşi aminteşte doamna Livia Cârmaciu (Morjan). Când a văzut că era îmbrăcat cu o cămaşă lungă de in şi legat cu un brâu pe deasupra, l-a luat acasă, i-a dat un costum nou de haine şi o pereche de pantofi şi s-a oferit să-i

688. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 20.

689. *Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos*, trad. din lb. greacă de Ieroschim. Ştefan Nuţescu, Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2005, p. 41: „Au adus sacul, i-au făcut o deschizătură în mijloc, i l-au trecut pe umeri şi l-au izgonit din locuinţa lor. Acela (Sfântul Andrei, *n.n.*) a mers în piaţă şi, purtând sacul, alerga şi juca".

690. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 1:21 la 1:46.

caute loc de muncă. Dar, după ce a plecat de la văru-său, a dat costumul şi pantofii de pomană şi a rămas tot cu cămaşa de in”.[691]

Slujitor fără de arginţi

„De nenumărate ori îi vedem pe aceşti nebuni pentru Hristos refuzând pomenile sau dându-le îndată altora”.[692] Asemenea acelora, Părintele Nil nu lua niciodată bani sau vreo plată anume pentru slujirea pe care o făcea oamenilor în numele Domnului. Încă de la început, de când era frate la Antim, apoi monah la Cernica, Părintele a avut o atitudine faţă de cei care ar fi vrut să-i răsplătească într-un fel osteneala care i-a scandalizat pe mulţi. Este chiar patericală imaginea monahului de 27 de ani, locuind în chilia din clopotniţa Mănăstirii Radu Vodă şi având la uşă o găleată plină de bani, la care se uita ca la un gunoi. „Lângă uşă avea o găleată plină de bani – îşi aminteşte Părintele Nicolae Bordaşiu – şi ne îndemna să luăm din ea, dacă avem nevoie. Nu ţinea niciodată bani la el, nu îi suporta. Avea o vorbă: «Piară banii tăi împreună cu tine!»”.[693]

Mulţi stareţi şi stareţe s-au supărat pe el şi chiar l-au amenin-ţat sau l-au izgonit din mănăstire din această cauză, căci el slu-jea numai pentru „casieria lui Hristos”, aşa cum şi obişnuia să spună. „Umblă desculţ şi nu primeşte bani pentru nici un serviciu religios”[694], se spune într-o notă informativă din 16 septembrie 1951. La Schitul Măgura Ocnei, felul acesta de a sluji total dezinteresat de cele materiale nu a fost deloc pe placul conducerii, care a şi încercat să scape de el.[695] „L-au prigonit –

691. Cornel Boteanu, *Nil Dorobanţu, pustnicul din Crainici*, p. 79.
692. Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 198.
693. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos»...*, p. 136.
694. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 92.
695. Idem, vol. 1, f. 30.

povesteşte maica Anatolia Dodiţă. Toţi erau împotriva lui. Adică aducea lumea bani, dar el nu primea. Aşa, cu piciorul îi arunca, nu punea mâna pe ei”.[696]

Aşa a pătimit şi în alte părţi. La Mănăstirea Bogdana, de pildă, veneau mulţi pelerini care-l solicitau pe Părintele Nil, iar acesta nu primea nici un ban pentru ceea ce slujea. „Poporul solicita prea multe slujbe la mine, iar eu făceam în mod gratuit, ceea ce era în detrimentul casieriei mănăstirii”.[697] Aceasta a determinat, întrucâtva, şi ieşirea lui din eparhia Romanului şi Huşilor. Într-o declaraţie dată Securităţii, Părintele Nil menţiona: „Preoţii de mir şi monahii mă urau pentru că eram contra exploatării poporului”.[698] Nici în Ardeal lucrurile nu au stat diferit. „La 25 aprilie 1953 am fost dat afară cu bătaie din Mănăstirea Nicula pentru că nu luam bani (...)”.[699]

La 25 ianuarie 1953, preotul Th. Nălboc, din comuna Dofteana, declara în ancheta protoieriei că Părintele Nil „nu primeşte bani şi nimic”.[700] La rândul său, Preasfinţitul Teofil Herineanu observa chipul monahului neagonisitor într-o scrisoare către Nicolae Colan, chiriarhul Vadului, Feleacului şi al Clujului, din 18 februarie 1953: „Sub raport material, este complet şi pururi dezinteresat. (...) Dinspre latura banului, a vinului şi a trupeştilor desfătări n-ar putea fi ispitit”.[701]

Slujirea sa era doar în numele Domnului, care spune: „În dar aţi luat, în dar să daţi” (*Mt* 10, 8). Astfel, când era întrebat de ce refuză răsplata, Părintele Nil se justifica evanghelic.[702]

696. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă”, la de la 14:10 la 14:25.
697. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 42v.
698. Idem, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 28.
699. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 31v.
700. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 19/1953, f. 60.
701. *Ibidem*, p. 85v.
702. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0052539, f. 9.

La Mănăstirea Izbuc, după nici o lună, „am fost dat afară de stareţul Simon Drahnea pentru că nu luam bani la înmormântări şi parastase”.[703] Şi la Schitul Bogâltin a întâmpinat probleme din această cauză. A fost reclamat de preotul din sat şi a trebuit să plece. „(...) Eu nu luam bani pe plata serviciilor pe slujbe, iar el lua în mod exagerat”.[704] Mai mult decât atât, nici stareţul de la Bogâltin, nici preoţii de prin împrejurimi nu erau bucuroşi de lucrarea misionară dezinteresată a Părintelui Nil, care-i mai şi îndemna pe oameni să nu mai dea bani şi alimente, să nu mai presteze munci şi clăci.[705]

La Schitul Nechit spovedea fără bani.[706] În pădurile din apropierea satului Audia – declara Toader Iftinoae Securităţii la 4 ianuarie 1956 – mulţi oameni „aşteptau pe pustnic să-i mai dea şi pomelnice, aceasta însă fără bani”.[707] Cu adevărat a fost un desăvârşit slujitor fără de arginţi, ca şi Părintele Teofilact, fericitul nebun pentru Hristos.[708]

Ajutătorul sărmanilor

Nici un sărman nu pleca nemiluit. Dar Părintele nu doar îl ajuta, ci îl şi îndemna să scape de „mizeria veşnică”, aşa cum obişnuia să se exprime. În ancheta Securităţii Bacău din 1954, Părintele Nil spunea că el miluieşte, fiindcă aşa a poruncit Hristos. „Eu, în acest sens, mi-am dat şi încălţămintea din picioare, cămaşa

703. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 32.
704. *Ibidem*, f. 32v.
705. *Ibidem*, f. 46v.
706. *Ibidem*.
707. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 153v.
708. Serghei Nilus, *Fericiţii nebuni pentru Hristos...*, p. 30: „Veneau la el mulţi mireni, unii îi ofereau bani sau îi aduceau de mâncare sau batiste sau prosoape; într-un cuvânt, tot ce şi-ar fi putut dori, dar nu reţinea nimic pentru sine, lăsa totul în chilia în care se nimerea să se afle atunci”.

de pe mine şi căciula din cap, rămânând într-o singură rasă călugărească pentru Hristos-Dumnezeu".[709]

Munteanu Paraschiv din comuna Mera (Vrancea) declara în februarie 1955: „(...) Cunoscându-l de mai mulţi ani de zile din Mănăstirea Tarniţa, şi, prin el, şi pe Dumnezeu, şi cunoscându-i şi viaţa, era în stare să împartă la săraci până şi haina de pe el".[710]

În iarna acelui an 1955, Părintele Nil, fiind provizoriu în ascultarea de stareţ la Nechit, a fost într-atât de mişcat de suferinţa oamenilor nevoiaşi, încât le-a dat de pomană din bunurile schitului. Unui sărman care murise şi care nu avea nimic pentru a i se face înmormântarea, pomana, Părintele Nil i-a dat toate cele trebuincioase, săvârşind rânduiala creştinească. Unor orfani care nu aveau cu ce se întreţine, Părintele Nil le-a asigurat hrana şi îmbrăcămintea din cele ale schitului. A ajutat multă lume care era necăjită şi flămândă în toiul iernii. Pentru aceasta şi-a atras ura stareţului, care, la întoarcerea sa, l-a numit „hoţ", „antihrist", „bandit", „unealtă a Partidului" etc. „Aşternuturile pe care le avea le ducea la oamenii necăjiţi din Nechit – mărturiseşte Constantin Mitroi din Săvineşti. El tot ce avea nu ţinea nimic pentru el, frate. Tot dădea la cei care n-aveau".[711]

Toate aceste fapte de milostenie le făcea din iubirea neasemuită pe care o avea faţă de cei aflaţi în mare nevoie. Părintele Nil n-a putut trece niciodată indiferent pe lângă aproapele aflat în suferinţă, ci de fiecare dată a încercat să-l ajute, chiar dacă aceasta a însemnat ca el însuşi să îndure reproşuri, mustrări, pedepse, bătăi şi izgonire din mănăstire. Puţini au fost cei care au înţeles rostul adânc al faptelor sucite şi nebuneşti ale Părintelui Nil. „Sub masca nebuniei, sfinţii nesocotesc rânduielile lumeşti,

709. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 50v.
710. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, f. 112.
711. Vezi înregistrarea video „Mărturii despre Părintele Nil Dorobanţu: Mitroi Constantin – Săvineşti", de la 12:04 la 12:17.

răpind, de pildă, din avutul unora – faptă rea şi urâtă în ochii oamenilor –, cu rostul însă de a-i pleca pe aceia spre milostivire sau de a-i milui ei înşişi pe săraci".[712]

„Sunt sărac până şi de mănăstire"

Părintele Nil a căutat un loc al său printre oameni, dar nu l-a aflat. Lumea l-a izgonit. Chiar dacă el căuta ceea ce era mai umil, nici aceea nu i-a mai fost dat. De aceea vieţuirea sa era la marginea acestei societăţi, care nu-l mai primea. Nici epoca sa nu-i mai aparţinea, căci trăia în afara timpului, după cum însuşi mărturiseşte. Cu ai săi a vrut să stea, dar ai săi nu l-au primit. Dorul său nespus pentru Hristos, prea-plinul dragostei sale, toate au fost răstălmăcite, privite printr-o grilă îngustă.

> „Iar eu sunt sărac şi de Dumnezeu, şi de Biserică, şi de lume, şi de rude, şi de prieteni, şi de averi trupeşti şi sufleteşti, eu n-am loc unde să-mi plec capul obosit de atâta prigoană. O, cine mă poate înţelege! Eu sunt în afara timpului, pentru că nu-i vremea mea. (...) Că eu sunt sărac până şi de mănăstire, că, dacă am bătut la fiecare poartă, am fost alungat (...)".[713]

712. Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 203.
713. APIA, *Mistica*, f. 24.

2.
Nesațiul de asceză

Părintele Nil era un mare ascet. Nu mânca aproape deloc. A trăit mult timp hrănindu-se doar cu Sfânta Împărtășanie. Aproape toți care l-au cunoscut vorbesc ori despre faptul că nu l-au văzut vreodată mâncând, ori că mânca foarte-foarte puțin, aproape neomenesc de puțin.

În pustia Tarniței, la cota 1001

Oricine îl însoţea trebuia să ţină aceeaşi rânduială a pustnicului. În anii 1949-1951, când Părintele Nil a vieţuit la Schitul Tarnița sau la schiturile din împrejurimi, locul de nevoinţă era pădurea nesfârşită a Măgurii Odobeşti, mai ales în apropiere de cota 1001. Părintele Serafim Măciucă mărturiseşte: „Ne-a impresionat foarte mult asceza lui. Era postitor, rugător, râvnitor. Sora mea, maica Pantelimona de la Vladimireşti, ne-a spus să nu ne mai ţinem de el, că nu putem să îl urmăm, atât din punct de vedere intelectual, cât şi din punct de vedere duhovnicesc. (...) M-a ţinut 3 săptămâni cu doar 2-3 cartofi făcuţi în sobă pe zi. El îi mânca cu tot cu coajă. Îmi zicea: «Guşoiule, iar mănânci?»”.[714]

Doar anafură şi agheasmă

Părintele Nil mânca foarte puţin. De cele mai multe ori nu mânca deloc, căci nimeni nu l-a văzut mâncând, ci petrecând asemenea Sfintei Isidora cea nebună pentru Hristos.[715] Adeseori, se prefăcea. La Mănăstirea Răteşti, aflat în vizită alături de exarh,

714. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., pp. 138-139.
715. Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 205.

nu a mâncat la masa de obște, ci a cerut separat o bucățică de brânză. În astfel de situații nu voia în nici un chip să se descopere pe sine, ci se prefăcea că mănâncă. Însă în 1952, când a viețuit la Schitul Măgura Ocnei, așa cum a dat mărturie maica Ecaterina Iordache, Părintele nu mânca mai nimic. „În fiecare zi îi duceam la ora 15 o prescură și o cană de agheasmă, și mi-a poruncit să îi spun maicii starețe că mănâncă, dar el nu mânca mai nimic”.[716]

Cum „prăznuia” Părintele Nil

La 18 ianuarie 1953, Părintele Nil a slujit alături de Părintele Th. Nălboc, parohul de la Dofteana, o comună din apropiere de Schitul Măgura Ocnei. La final, după câteva ore bune de slujire și predică, parohul i-a invitat pe toți la masă, să prăznuiască. Veniseră mulți credincioși de prin împrejurimi și se strânseseră multe bucate, iar parohul era bucuros să-l aibă pe Părintele Nil la o asemenea masă îmbelșugată. Numai că Părintele Nil „prăznuia” în felul lui pustnicesc. „La Dofteana – își amintește maica Emilia Aron – l-a invitat preotul Nălboc și a făcut masă mare, dar el scotea din buzunar rădăcini de morcov și pătrunjel și mânca”.[717] Desigur, pentru toți mesenii și, mai ales, pentru paroh, a devenit destul de incomod să se mai avânte după bucate. Cu toții vor fi mâncat mai reținut și cu conștiința că și Domnul stă la masă cu ei. Doar cu rost duhovnicesc făcea toate acele nebunii și fapte care contrariau.

Hrănindu-se doar cu Sfintele Taine

În ancheta Securității Bacău din 18 ianuarie 1956, când a fost întrebat cum s-a hrănit în perioada de pustnicie, Părintele

716. Ieroschimonahul Nil Dorobanțu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 125.
717. *Ibidem*, p. 129.

Nil a răspuns: „În toată perioada cât am stat ca pustnic, de la 9 septembrie 1955 și până la data la care am fost arestat (3 ianuarie 1956, *n.n.*), nu am fost alimentat de nimeni, atât eu, cât și maica Maria Cojocaru, zisă Acojocăriței, hrănindu-ne doar cu Sfintele Taine ce le aveam asupra noastră”.[718]

Chiar la judecata Tribunalului Militar din 13 martie 1956, Părintele Nil afirma: „(De) când am plecat cu maica Acojocăriței, la 9 septembrie, ora 8 seara, ne-am hrănit tot timpul numai cu Sfintele Taine; și chiar acuma s-a crezut că fac greva foamei, dar eu nu pot mânca”.[719]

Și cei care l-au cunoscut mărturisesc uimirea lor pentru felul ascetic în care trăia Părintele Nil. „Eu nu știu cu ce trăia – povestește Constantin Mitroi din Săvinești –, că și la Vladimirești nu mânca, măi frate, nu mânca. Și nici nu primea ceva de mâncare. Dumnezeu îl ținea cu Sfintele Taine. Asta pot s-o spun”.[720]

„Gata, am cinat”

În anii în care când Părintele Nil se retrăsese la Crainici, nu mânca sau nu mânca aproape nimic. Vărul său, Ion Dorobanțu, l-a găzduit la Drobeta Turnu Severin pentru câteva zile. Se nimerise în Postul Mare, iar Părintele nu punea nimic în gură. „L-am întrebat de câteva ori dacă nu-i e foame. Spunea că nu. Odată mi-a cerut, totuși, puțină apă caldă cu sare și mi-a zis: «Gata, am cinat». În fiecare seară pleca la o biserică unde se ruga toată noaptea”.[721]

718. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 17v.
719. *Ibidem*, f. 233v.
720. Vezi înregistrarea video „Mărturii despre Părintele Nil Dorobanțu: Mitroi Constantin – Săvinești”, de la 12:18 la 12:35.
721. Cornel Boteanu, *Nil DOROBANȚU, pustnicul din Crainici*, p. 134.

„Numai jos dormea”

Ca şi alţi mari asceţi, Părintele Nil se dezlipise de orice confort, de orice înlesnire a vieţii. Umbla desculţ, dormea pe jos, oriunde se afla, fie în pădure, fie în chilie. „Numai jos dormea – mărturiseşte maica Heruvima Petrea. Și zice: «Să nu spui cum găseşti!». Numai pe mine mă chema ca să-i fac patul acolo. «Dar să nu spui la cineva cum găseşti!»”.[722] Lucrarea sa ascetică era totuşi timpul acoperită. Fără îndoială că deranja patul, astfel încât să pară că acolo a dormit cineva. În realitate, Părintele se nevoia aspru, iar maica Heruvima păstra cu sfinţenie canonul tăcerii în privinţa aceasta.

722. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima”, de la 11:49 la 11:59.

3.
Slujirea zilnică a Sfintei Liturghii

Părintele Nil a slujit zilnic Sfânta Liturghie. Era atât de îndrăgostit de slujirea euharistică, încât nu putea trăi fără ea. „Eu fără Sfânta Liturghie nu pot, orice ar fi". Încă de la început, pe toţi i-a îndemnat la slujirea zilnică a Sfintei Liturghii. O făcea din dragoste, din prea-plinul dragostei, și de aceea, uneori, insistenţa lui deranja și stârnea tensiuni, așa cum s-a întâmplat la Schitul Sihastru, unde stareţul l-a numit „scrântit", fiindcă trezise obștea în miez de noapte, după ce adusese prescurile de la Mănăstirea Buciumeni.

De multe ori a exprimat faptul că Hristos este „urgisit", „închis în potir", „nesocotit", iar el voia să i se arate cinstea cuvenită unui aşa mare Dumnezeu, Care zilnic ni se dă spre „mâncare cu mulţămire". Nu a fost deloc uşor pentru el să propovăduiască întoarcerea la cinstirea cu evlavie a Sfintei Euharistii, în condiţiile în care monahismul românesc nu era obişnuit cu un astfel de ritm. În Moldova conservatoare, tradiţia era cea pe care Părintele Cleopa o păstra de la marele Stareţ Ioanichie Moroi, adică bolnavii şi schimnicii se împărtăşeau o dată pe săptămână, iar ceilalţi monahi, la trei săptămâni. Oricât de râvnitor ar fi fost Părintele Nil, tradiţia aceasta monahală a constituit o barieră de care s-a ciocnit adesea în încercarea sa de a recupera ethosul Bisericii primare prin deasa împărtăşire şi martiriu.

Părintele Nil a slujit Sfânta Liturghie zilnic atât în perioadele de relativă linişte, cât şi în perioadele de prigoană. De pildă, după alungarea din Schitul Nechit, când a fost bătut şi de miliţieni, şi de ai săi, Părintele avea să slujească zilnic, „cu întreaga Biserică în spinare", aşa cum obişnuia să se exprime. „În fiecare zi am săvârşit Sfânta Liturghie, afară de două zile: una în pustie,

sub ploaie torenţială, şi una în ziua arestării pe 3 ianuarie 1956. Iar alta în sâmbăta prigoanei (...), în pădurea ighemonilor, sub zăpadă. Restul, n-a lipsit nici o zi, oricât de târziu sau în boală, bătaie, zăbrele, zăvoare, lipsuri etc., să nu fac Sf. Liturghie în lacrimi, dureri şi nostalgie cerească".[723]

Timp de patru luni, cât a fost arestat, a slujit neîncetat. „Că doar în temniţa cea rece am slujit Sf. Liturghie zilnic, fără nimic, decât o coajă de pâine neagră. Dar Hristos a albit păcatele tuturor prin acele Sf. Liturghii, după cum ne-a descoperit, că doar mă rugam pentru întregul cosmos".[724]

Deasa împărtăşire

Părintele Nil îndemna pe toţi la deasa împărtăşire. Îl cunoscuse îndeaproape pe Părintele Ioan Iovan şi învăţase de la el acea râvnă euharistică, pe care avea să o propovăduiască neîncetat până la sfârşitul vieţii pământeşti. Aşa cum au remarcat unii monahi care l-au cunoscut, Părintele Nil nu împărtăşea pe oricine şi oricum.[725] Condiţiile erau clare: spovedania individuală şi pocăinţa tâlharului. Deşi, în dese rânduri, vorbea despre împărtăşirea întregului popor, aceasta se întâmpla în limitele celor două condiţii.

Apoi, trebuie luat în considerare şi contextul. În vremuri de prigoană, de răstignire pe cruce, oamenii aveau nevoie de Hristos mai mult decât oricând.

> „De aceea se dă şi dezlegarea tâlharului azi; precum şi Euharistia chiar de pe Cruce, amestecată cu sudoare, cu lacrimi şi cu

723. APIA, *Mistica*, f. IV.
724. *Ibidem*, f. 2.
725. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 2", de la 3:48 la 4:01.

noroi; între călăi, tâlhari, farisei şi caiale. Iată de ce Hristos Se lasă azi să fie slujit între zăbrele, în catacombe, în crăpăturile pământului, între mii de primejdii grele. Cuvintele tâlharului: «Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta!» au răspunsul direct al lui Hristos: «Azi vei fi cu Mine în Rai!». De aceea nu-i de mirare că au ajuns preţioase pentru noi, păcătoşii, azi. Strigătul tâlharului din dreapta cuprinde o cheie a uşilor Raiului. Şi cu adevărat ele sunt cheia Împărăţiei Cerurilor. Că noi, tâlharii cei de pe urmă, care ne zbatem cu Hristos pe Cruce, credem în Hristos aşa precum nici ucenicii lui Hristos nu mai cred azi. Că Petru din nou s-a lepădat, Iuda a vândut, Natanael a zis că nu-i nimic bun în Nazaret, Toma n-a crezut până n-a văzut, şi ceilalţi au fugit. Azi însă e mai rău, că sunt cu Hristos şi în casa Sa falşi ucenici simoniaci şi nicolaiţi. Dar noi, tâlharii de pe urmă, Îl apărăm pe acest Hristos, lepădat de toţi; pe Acest torturat Îl iubim; pe acest Străin Îl purtăm la sânul nostru, Cel ce ne poartă cu întreg cosmosul pre palme; pe acest Răstignit Îl îmbrăţişăm şi-L dăm la toţi spre împărtăşit, pogorându-L de pe Sfânta Cruce şi scoţându-I spinii şi piroanele; Îl punem în giulgiu nou şi în mormintele inimilor noastre împilate, ca să învie printre strejarii simţurilor, la miezul nopţii păcatului; pre acest Pironit între făcătorii de rele noi Îl predicăm ca Cel mai bun: «gustaţi şi vedeţi, că bun e Hristos!». Pre acest Lepădat până şi de Tatăl: «Eli, Eli, lama sabachtani!», noi Îl luăm ca pe o comoară dumnezeiască. Îl recunoaştem nevinovat pre Cel acuzat şi înjurat de toţi; Îl numim Dumnezeu şi Stăpân pre Cel alungat de stăpânirile lumii acesteia deşarte. Ne rugăm Aceluia Care Se roagă la uşa noastră: «Iată Eu stau la uşă şi bat... N-aveţi ceva de mâncare?... Mi-e sete... Fiul Omului n-are unde să-Şi plece capul». Pe Cel Care nu-i azi primit în nici o împărăţie Îl rugăm să ne pomenească şi să ne primească în Împărăţia Sa. Iată de ce ne punem viaţa în

joc pentru Hristos: pentru că ştim precis că El e Dumnezeu. Îl auzim vorbind, Îl vedem, Îl simţim, Îl gustăm şi Îl iubim cu frenezie. Amin. Vino, Doamne Iisuse".[726]

Împărtăşirea cu Sfintele Taine la vreme de prigoană

Părintele Nil socotea că într-un anumit fel se canonişeşte omul în vreme de relativă linişte, în timp ce atunci când este prigoană trebuie să aibă mai mare apropiere de Sfintele Taine. Cum ţara noastră traversa valuri succesive de represiune din partea puterii politice, Părintele Nil a fost încredinţat că, din perspectivă istorică, instaurarea comunismului în România, cu toate ororile pe care le comiteau autorităţile, reprezenta canonul nespus de greu pentru neamul nostru. Astfel că, în virtutea acelui canon istoric, pe care întreg neamul îl făcea vrând-nevrând, Părintele chema pe tot omul la Sfântul Potir. Într-o predică dintr-o zi de vineri, săptămâna a şaseaa după Pogorârea Sfântului Duh (*Mt* 13, 44-54), redactată în timpul prigoanei, Părintele Nil nota:

> „În timpul de prigoană, robie, restrişte şi moarte de obşte se ridică toate canoanele (că destul canon obştesc le-a dat Dumnezeu) şi nu se mai depărtează nimeni prea mult de la Sfintele Taine (pentru că destul s-au depărtat singuri prin apostazie, griji, frică, boală, temniţă, prigoană etc.). Ba încă e cazul a da ca singur canon să se lepede de satan, să iubească pe Dumnezeu şi să se împărtăşească cu Sfintele Taine".[727]

726. APIA, *Mistica*, f. 9v.
727. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, f. 39.

„Eu nu pot fără Sfânta Liturghie, orice ar fi”

Slujirea Sfintei Liturghii a fost o lucrare pe care Dumnezeu i-a dat-o. A sluji zilnic era pentru Părintele Nil un mod de a vieţui, adică sensul înalt al vieţuirii sale pe acest pământ. De aceea, indiferent de condiţii, Părintele s-a ostenit întru această slujire. În 1956, fiind întemniţat vreme de 4 luni, a făcut din celulă Biserică.

„Eram ca pasărea în colivie. Nu puteam să mă împac cu ideea că nu mai pot lucra pentru Hristos. De aceea strigam tare: «Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor!», ca şi la celelalte temniţe, precum şi la tribunalul judecăţii. Sau cântam «Hristos a înviat», «Sfinte Dumnezeule», «Cu noi este Dumnezeu», «Doamne al puterilor» etc. Mă chinuiau, dar le spuneam că eu nu pot fără slujba celor 7 Laude şi fără Euharistie, veşminte etc. Însă, drept răspuns, mi-au luat şi haina monahală. În ziua de 3 ianuarie n-am putut face Sfânta Liturghie de zdrobit ce eram. Dar restul de 120 de zile n-am mai încetat de a oficia serviciul divin mereu în cele mai grele circumstanţe atenuante”.[728]

„Nu ştiu cum o fi pentru alţii”

Una dintre marile suferinţe ale Părintelui Nil a fost lipsirea de slujirea sa zilnică şi râvnitoare. De la bun început a avut mulţi împotrivitori. Apoi prigoana s-a înteţit. Alungat din mănăstire, a slujit în mod atipic, făcând altar acolo unde afla loc curat Domnului. Îngrădirile suferite în temniţă şi hotărârea consistoriului monahal l-au lovit în punctul cel mai vulnerabil, anume dragostea neprecupeţită pentru Hristos şi pentru slujirea Sfintei Liturghii. Hristos euharistic îi era bătaie a inimii, suflare, Viaţă.

728. APIA, *Mistica*, ff. 14v–15.

De aceea în însemnările sale întâlnim următoarea declaraţie de dragoste faţă de Hristos Domnul, fără de care nu se putea închipui pe lume, şi faţă de Sfânta Lui Biserică.

„Nu ştiu cum o fi pentru alţii. Dar, deşi cred în viaţa veşnică şi în învierea morţilor, totuşi pentru mine-i atât de greu fără slujbă, fără Sf. Biserică, fără Potir şi Euharistie, fără Biblie şi fără creion şi hârtie, încât nu mi-e cu putinţă a descrie. Eu nu pot fără Iisus! «Daţi-mi pe Dumnezeu! Unde L-aţi pus, tâlharilor? Să învie Dumnezeu!». Nici azi n-aud clopote, decât rar, din catacombe. Am şi uitat cum mai e catapeteasma şi bolta Pantocratorului; mi-e dor de o proscomidie şi de un altar cu Sfânta Masă! Mi-e dor de iconostas, de absidă şi de solee! Mi-e dor să mai deschid Sfintele Uşi şi să strig: «Lumina lui Hristos luminează tuturor!». Mi-e dor de strane, de pronaos, naos, de tindă! Măcar în tinda vreunei Sf. Biserici de m-ar lăsa ca pre vameş. Dar azi fariseii au umplut Sf. Biserică din altar până-n tindă. «Lăsaţi-mă măcar la uşa Sf. Biserici ca un cerşetor, acolit, genuflectences, fatizomen, catehumen, păgân; să mă lăsaţi măcar în ţintirimul străbunilor creştini, ca să stau măcar cu morţii. Să predic celor adormiţi... etc.».[729]

Era grea lipsa de libertate, împovărătoare, starea de iad din temniţă, însă, mult mai mult decât acestea, neputinţa de a săvârşi Sfânta Liturghie îi provoca durere.

„Dar nu erau chinurile, cât era faptul că n-aveam biserică, ornate, cruce etc. De ce mi-L ţineau pe Hristos întemniţat în magazia lor, dacă e El şi aşa în temniţa chivotelor? «Mi-au luat pre Domnul meu şi nu ştiu unde L-au pus». În puşcăria de sub antihrist însă, ţi se limitează orizontul material sub toate

729. APIA, *Mistica*, f. 16.

aspectele. Că nu mai vezi, nu mai auzi, nu ai voie să vorbeşti nimic, nici să mai adulmeci parfum de livezi sau de flori; nici să guşti vreo mâncare aleasă, pământească, vremelnică, ori cerească, veşnică; nici să pipăi sf. cruce, sf. relicve etc. Materialiştii consideră asta ca un iad. Dar noi, creştinii, mai avem o altă lume: cea spirituală; şi o altă viaţă: cea veşnică. Însă mai e lipsa esenţială a bisericii şi a slujbei complete. Eu nu pot fără Sfânta Liturghie, orice ar fi".[730]

„De o vreme trăiesc numai cu Sfintele Taine"

Arestat la 3 ianuarie 1956, Părintele Nil a fost dus în arestul MAI Bacău. Acolo, fiindu-i confiscate vasele, veşmintele, antimisele, prescurile şi vinul, a refuzat să mai mănânce. Era forma de protest cea mai dură, care i-a neliniştit pe anchetatori. Însă Părintele Nil chiar trăia de ceva timp numai cu Sfintele Taine. La 7 ianuarie 1956, anchetatorii Securităţii i-au luat o declaraţie, în care Părintele explica limpede ceea ce l-a determinat să recurgă la această atitudine.

„1. De o vreme trăiesc numai cu Sfintele Taine, care sunt singura hrană a sufletului nemuritor, căruia îi trebuie hrană veşnică;
2. Mi s-au luat veşmintele, vasele şi sfintele;
3. Munca mea este să slujesc lui Hristos şi, deci, neprestând aceasta, nu sunt vrednic să mănânc fără muncă;
4. Mântuitorul Însuşi porunceşte să mâncăm Hrana veşnică;
5. Mâncarea mea este să fac voia Domnului;
6. Nu numai cu pâine se hrăneşte omul, ci cu Cuvântul Hristos. Toţi iubitorii de Dumnezeu au postit, ca: Moise, Sf. Trei Tineri în Babilon, Iudita, la Olofern, a mâncat numai sfinţit, cei 7 tineri Macabei, Solomon şi Eleazar, dar n-au mâncat

730. *Ibidem*, f. 17v.

carne contrar legii. De altfel, şi viermele care mănâncă carne este mai slab ca elefantul ce mănâncă ierburi.
7. Sf. Proroc Ilie a postit în Horeb şi toţi profeţii şi sfinţii aşa au vorbit cu Dumnezeu şi I-au plăcut;
8. Sfântul Ioan Botezătorul nu s-a hrănit toată viaţa decât cu acride şi miere sălbatică. Însuşi Hristos Dumnezeu a postit 40 de zile şi n-a băut decât oţet şi fiere pentru noi;
9. Sf. Maria Egipteanca s-a hrănit 47 de ani cu 3 $^{1}/_{2}$ pâini;
10. Sf. Marcu din Atena din Muntele Francisc n-a mâncat 90 de ani;
11. Sf. Paisie cel Mare n-a mâncat 70 de ani decât Sfinte Taine;
12. Cu post şi rugă se scot diavolii şi ateismul;
13. Înfrânarea şi puterea intelectuală e prin post;
14. Sufletul meu e viu şi sănătos, de aceea vrea Hrana sa, pe când ale celor ce dau numai trupului mâncare pentru viermi sunt bolnave sau chiar moarte, de aceea nu simt necesitatea Sfintei Împărtăşanii. Aşa se explică şi că aţi vărsat a doua oară Sf. Sânge al lui Hristos;
15. Hristos-Dumnezeu are o lege a Iubirii şi El mi-a vorbit, poruncindu-mi să nu o calc, ci să iau să mănânc Trupul Său dumnezeiesc şi să beau Sfântul Sânge zilnic după modelul de rugă din Tatăl nostru: «pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi»";
16. Mi-aţi întrerupt slujba şi misiunea de a sluji lui Hristos şi m-aţi privat tocmai în aceste mari sărbători ale Arătării lui Dumnezeu ca să fac voia lui Hristos;
17. Vă rog să mă iertaţi, dar refuz a mânca până nu mi se face dreptate şi să mi se dea Sfânta Euharistie (Împărtăşanie) ca zilnic s-o iau înainte de masă. Nu vă supăraţi, dar prefer să-mi vărs sângele pentru Hristos, Care Și-a vărsat Sf. Sânge şi (a purtat, *n.n.*) Sf. Cruce pentru toţi".[731]

731. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 3, f. 21.

Din această declaraţie reiese atât de clar că Părintele Nil trăia pur şi simplu pentru Hristos şi nu putea concepe lipsirea de Sfintele Taine nici măcar o zi. De aceea prefera înfometarea, ba chiar moartea, în pofida tuturor ameninţărilor.

Minunea din timpul Sfintei Liturghii

Era în decembrie 1955, când Părintele Nil, hăituit de Securitate, se ascunsese într-un fânar. Creştinul, care avea grajdul cu fânar deasupra, a tot luat fân pentru animale, până când l-a descoperit pe Părintele, care i-a catehizat întreaga familie, întorcând-o la Hristos. Acolo, în fânar, a şi slujit Sfânta Liturghie pe un ger năprasnic, cu vinul îngheţat pe toată durata slujbei. Când a ajuns la momentul epiclezei, s-a petrecut un fapt minunat, care l-a întărit duhovniceşte într-o perioadă atât de grea. „Era atât de frig în fân şi îmi îngheţase vinul, însă, la epicleză, se dezgheţa şi se transforma în Sângele Domnului cald, viu şi lucrător, care îmi dădea putere în mijlocul prigoanei”.[732]

„Împărtăşindu-ne şi liturghisind mereu cu dor nespus”

Lucrarea Părintelui Nil nu a constat într-un activism euharistic sau într-o chemare generală şi fără discernământ la împărtăşirea cu Sfintele Taine. Părintele însuşi socotea că misiunea sa propovăduitoare nu a fost pentru mireni, ci pentru clerici şi monahi. În acest sens, el s-a făcut pe sine pildă de iubire neţărmurită faţă de Domnul. Ajunsese la măsura aceea patericală, încât aşa cum îi erau cuvintele, aşa îi era şi viaţa. Fără să cuprindem aici celelalte laturi ale lucrării sale, notăm doar felul în care viaţa sa a devenit o liturghisire continuă. Totul pentru Sfânta Jertfă! Totul pentru Hristos şi nimic pentru sine! Această râvnă care nu s-a

732. *Ibidem*, p. 43.

stins pe durata întregii sale vieţi a rămas ca pildă vrednică de slujire tuturor preoţilor şi monahilor. Chipul autentic al vieţuirii sale liturghisitoare determină întrebări fundamentale pentru orice slujitor al Bisericii, pentru orice monah: Oare cum a putut dobândi şi păstra acel „dor nespus" al săvârşirii Sfintei Liturghii în fiecare zi? Oare cum a putut, timp de aproape trei decenii, să slujească neîntrerupt, indiferent de condiţii? În lumina acestei realităţi cereşti care i s-a descoperit – „în ceruri ni se pare a sta, împărtăşindu-ne şi liturghisind mereu cu dor nespus" –, nimic din cele pământeşti nu-l mai mişca, căci „ce zadarnică ni se pare lumea şi toată zdroaba voastră deşartă pe pământ".[733]

„Iată tragedia!"

Chipul rezistenţei a fost diferit pentru cei aflaţi în temniţele comuniste. Unii au rezistat prin cultură, alţii prin mistică. Părintele Nil a avut ca fundament al rezistenţei slujirea Sfintei Liturghii. Însă cum poţi sluji într-un loc infect, în care toţi cei din jur te ameninţă, şi fără cele necesare slujirii?

„Dar în puşcărie este şi locul cel mai spurcat din lume azi, eram înconjurat numai de tâlhari răi şi de călăi. N-aveam măcar pe Dismas, bunul tâlhar în dreapta. Dar, mai ales, n-aveam nici antimis, nici Sf. Moaşte, nici ornate, nici Potir, nici Evanghelie. Iată tragedia!".[734]

„Vrednic şi demn de preoția luptătoare"

Oriunde era trimis, Părintele Nil li se descoperea monahilor şi mirenilor a fi un mare iubitor al Sfintei Liturghii. Niciodată

733. APIA, *Mistica*, f. 29v.
734. *Ibidem*, ff. 16-16v.

nu-i scădea râvna slujirii, fiindcă un pruncă îndrăgostit are mereu în sine un dor nestins şi caută neîncetat dragostea lui Hristos, Căruia vrea a-I sluji continuu, jertfindu-se, ostenindu-se, împrăştiindu-I Crucea. De aceea, la 5 aprilie 1954, conducerea Schitului Bogâltin îl deseria astfel: „A slujit Sfânta Liturghie fără oboseală, fără a avea nevoie de co-liturghisitor aproape tot timpul de la venirea la noi. Este vrednic şi demn de preoţia luptătoare ce-i este încredinţată şi plin de râvnă ca iconom al Tainelor dumnezeieşti, necesar Ortodoxiei noastre sfinte îndeosebi”.[735]

735. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 3/1954, f.n.

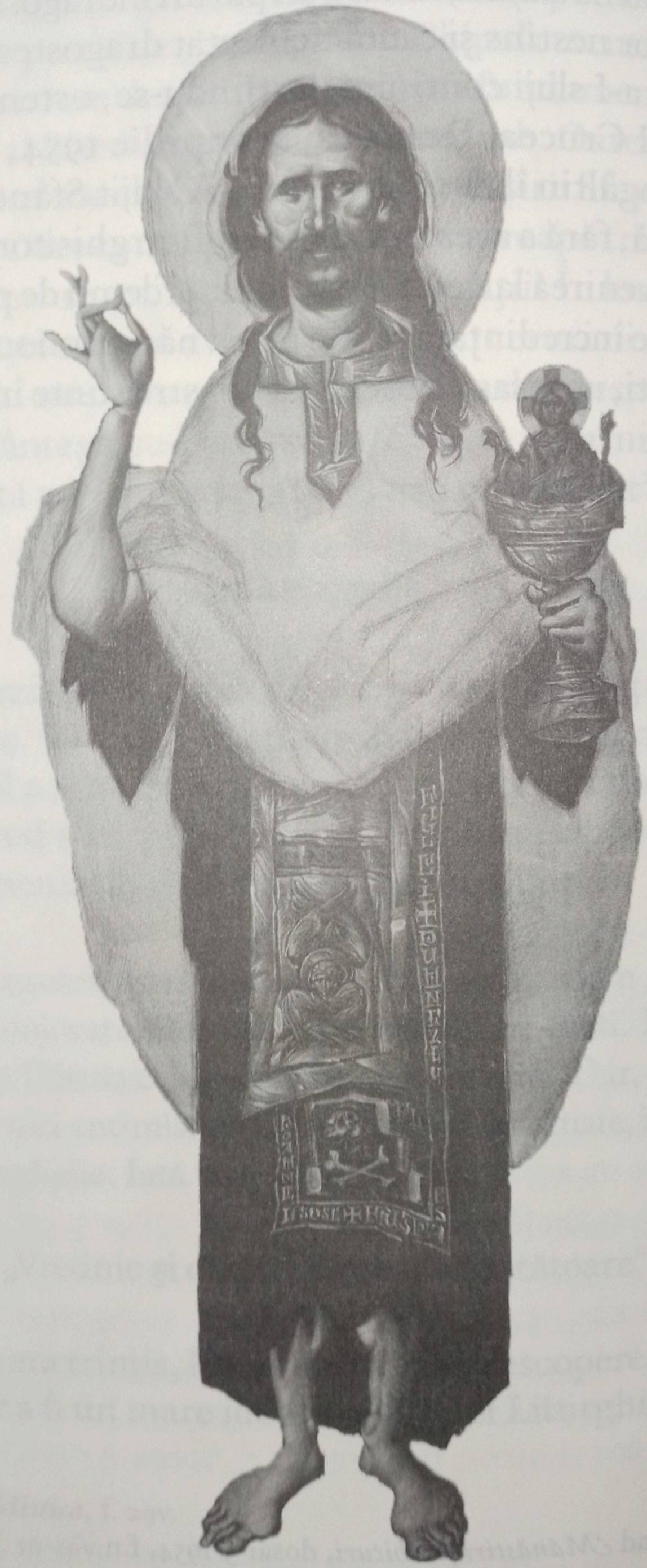
IESVS HERSON

4.
Iubitor de osteneală

„Râvna Casei Tale m-a mâncat”

Părintele Nil aproape că nu dormea, asemenea Sfântului Simeon cel nebun pentru Hristos.[736] Râvna lui pentru Hristos îl ţinea permanent treaz. Părea că spune prin asta că nu pentru a dormi a fost el trimis pe pământ, ci pentru a propovădui cuvântul lui Dumnezeu. Cât a fost plecat în pustia Munţilor Neamţ, între Văratic şi Ceahlău, timp de patru luni, Părintele a dormit foarte puţin. „Nu dormeam decât o oră pe noapte, fiindcă noi citeam pomelnicele şi ne rugam tot timpul”.[737]

„Atâta se ruga!...”

Mulţi dau mărturie despre felul în care, la Părintele Nil, timpul devenea rugăciune, aerul din piept, duh sfinţitor. Foarte mult timp îl dedica rugăciunii, arătând, cu fapta, că rugăciunea era esenţa vieţuirii lui monahale. Desigur, nu toţi puteau susţine acel ritm intens de rugăciune, însă Părintele Nil avea o râvnă duhovnicească prin care îi trăgea atât pe monahi, cât şi pe mireni către convorbirea cu Domnul, într-o epocă de mare prigoană. A rămas memorabilă uimirea Părintelui Proclu Nicău referitor la chipul de rugător autentic al Părintelui Nil: „Şi cum îi? Când venea în Mănăstirea Slatina..., măi băiete! Atâta se ruga!...”.[738]

736. Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 206.
737. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 234.
738. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu”, de la 1:09 la 1:20.

Pomelnicul

Părintele Nil slujea zilnic Sfânta Liturghie cu conştiinţa adâncă a misiunii de a ajuta pe tot omul la mântuirea sufletului. Nu era o lucrare uşoară să slujească zilnic şi să pomenească mii de nume ale celor vii şi ale celor adormiţi. Părintele se angajase la o lucrare duhovnicească practică cu toată hotărârea, socotind că prin Sfânta Jertfă se pot scoate suflete până şi din iad. Atât de mare-i era dragostea faţă de tot omul, încât, fără nici o răsplată, fără nici un alt interes decât duhovnicesc, se nevoia în această lucrare euharistică zilnică. Atunci când a fost arestat de Securitate, la începutul lui ianuarie 1956, i s-a confiscat şi caietul cu pomelnice, care conţinea peste 25.000 de nume.[739] Zilnic, cu multă osârdie, Părintele Nil îi pomenea pe toţi aceştia şi, nu o dată, a fost încredinţat că Jertfa euharistică spală mulţime de păcate.

Umblând desculţ

Mulţi s-au minunat de el văzându-l cum umblă desculţ chiar şi în timp de iarnă. Era una dintre ostenelile lui dragi. Bineînţeles că suferea din această cauză. Cu atât mai mult nu ar fi trebuit să umble desculţ, dat fiind că sănătatea lui era firavă. De mic suferea de reumatism poliarticular, iar nevoinţa aceasta nu făcea decât să-i agraveze starea de sănătate precară. Acesta era un comportament considerat „nesănătos" chiar şi de către monahi.

739. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, ff. 486-523, 580-591.

5.
Bogăție de smerenie

Părintele Nil a fost, cu adevărat, un vas ales al lui Dumnezeu în care se păstra comoara inimii smerite. Cu toate că avea o cultură profundă, se micșora continuu în ochii oamenilor prin vorbele sale „scrântite" și prin „nebuniile" sale. Era greu de prins în categoriile raţiunii și, de aceea, unii l-au interpretat după o grilă îngustă.

Fiind un autentic nebun pentru Hristos, curajul smereniei sale era tot timpul acoperit, încât în afară nu răzbătea decât imaginea unui monah încercat de patima mândriei, după portretul administrativ-bisericesc schiţat de Preasfinţitul Teofil Herineanu, în anii '50. Dovezile erau nenumărate, aşa cum îi erau şi „neascultările". Însă toate acestea le făcea pentru a-şi agonisi smerenia cea mult dorită, pentru a se face „lepădătura tuturor" (1 *Co* 4, 13). Din prea-plinul dragostei pentru Hristos, Părintele Nil şi-a permis şi nebunia neascultării, care l-a condus pe calea cea mai strâmtă cu putinţă, aceea a sfărâmării cu totul a mândriei şi a slavei deşarte, după chipul marilor sfinţi nebuni pentru Hristos. Căci neascultarea îi atrăgea şi multă mustrare, bătaie şi izgonire, pe care le răbda desăvârşit.[740]

Cine ar fi fost în stare să rabde fără să murmure toate batjocurile, bătăile, izgonirile? Părintele Nil întotdeauna punea gândul cel bun, făţărind în continuare nebunia. Atunci când a fost mutat disciplinar de la Schitul Măgura Ocnei la Mănăstirea Bogdana, s-a bucurat, socotind că e mai aproape de pădure.

740. „Prin îndurarea necinstei, a umilinţelor şi chinurilor, *salos*-ul (nebunul pentru Hristos, *n.n.*) caută mai întâi de toate să dobândească adâncul smereniei". Vezi Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 187.

Smerenia lui nu ţine doar de un moment anume, ci de întreaga sa vieţuire. Din 1947 până în 1956, Părintele Nil a fost un peregrin, un monah alungat de prin schituri şi mănăstiri. În 1956 a fost scos în afara slujirii şi a monahismului. A vieţuit în continuare, purtând această cruce grea, nesocotit de oameni. De aceea, pentru multa sa smerenie, Dumnezeu i-a descoperit tainele Sale.

Spre sfârşitul vieţii a petrecut împreună cu copiii, pe care îi povăţuia cu o pedagogie aparte, cunoscând sufletele lor curate. Desăvârşit smerit şi curat la inimă ca un copil, Părintele Nil peregrina pe la jumătatea anilor '70 ca un cerşetor, cu o glugă trasă pe cap şi cu traista în băţ, asemenea Sfântului Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos, trecând prin lume ca şi cum nu era din lume. Şi cu adevărat nu era din lumea aceea, fiindcă mintea îi era unită cu Hristos, Cel Care spusese: „Dacă aţi fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar, pentru că nu sunteţi din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăşte" (*In* 15, 19). Cine l-a văzut atunci nu l-a înţeles. Abia mult mai târziu, cei care l-au întâlnit atunci, precum Pr. Prof. Ionel Ene, aveau să afirme cât de discret şi de smerit era. Intra în Biserica „Sf. Gheorghe"-Nord din Focşani, îşi încălzea mâinile la godinul cald, apoi pleca în chipul unui sărac uitat chiar şi de Dumnezeu. Impresia de cerşetor era cea care se lipea imediat de retina minţii. „Însă smerenia îi era mai mare decât cultura".[741]

Dacă parcurgem astăzi scrierile sale fără să aprofundăm contextul, am avea o perspectivă falsă asupra personalităţii sale, socotind că mustra cu asprime, că-i critica pe clerici şi pe monahi etc. De aceea unii îl şi percep acum ca pe un monah

741. Din mărturiile oferite de Pr. Prof. Ionel Ene în convorbirea pe care am avut la 1 noiembrie 2023. Părintele Ionel Ene era elev la Seminarul Teologic atunci când l-a cunoscut pe Părintele Nil în Biserica „Sf. Gheorghe"-Nord din Focşani.

lipsit de măsură, care, fără a menaja câtuşi de puţin ierarhia superioară, biciuieşte şi înfierează compromisul Bisericii cu puterea politică. Şi, într-adevăr, prin prisma relaţiilor actuale dintre Biserică şi Stat, a tradiţiei duhovniceşti în care ne-am format, a cutumelor şi a reperelor cultural-bisericeşti pe care le avem, o personalitate duhovnicească de talia Părintelui Nil Dorobanţu pare greu de scuturat de tot siajul controverselor. Cu toate acestea, evitând capcana de a proiecta chipul Părintelui într-un context actual impropriu, putem descoperi un model neobişnuit de înaltă vieţuire duhovnicească, asemenea fericiţilor nebuni pentru Hristos.

Smerenia Părintelui Nil a fost de un chip cu totul aparte decât smerenia nevoitorilor duhovniceşti obişnuiţi. Simulând nebunia, a ajuns să fie de ocară şi de necinste pentru toţi. Şi mai-marii Securităţii au fost încredinţaţi că nici nu mai e cazul să-l internezе într-un spital de boli mintale pe un om pe care-l considerau deja nebun, cu toate că, iniţial, hotărâseră internarea forţată.

Până la finalul vieţii, Părintele Nil a tot dobândit bogăţie de smerenie, căci până şi unii dintre foştii săi ucenici îl compătimeau, considerându-l cu mintea vătămată.

> Smerenia dobândită astfel de cel nebun pentru Hristos este una cu adevărat trainică şi nesmintită, căci e necontenit călită de întâlnirea cu ceilalţi, şi la ea se ajunge mai cu greu şi se păstrează mai cu trudă decât smerenia inimii.[742]

742. *Ibidem*, p. 189.

B.
HARISMELE

1.
Depășirea legilor firii

Înaintea Părintelui Nil, uneori stihiile naturii se plecau, dar și el acționa depășind și anulând legile naturale. Toate acestea se întâmplau fără ca Părintele să creeze un fapt senzațional, ci cu multă grijă în a-și acoperi harismele. Numai că Dumnezeu îngăduia ca, de multe ori, să li se descopere oamenilor înălțimea lui duhovnicească.

Trecând neudat pe deasupra apelor

Atunci când pleca în călătoriile sale misionare, în satele aflate împrejurul mănăstirilor şi schiturilor, Părintele Nil umbla desculţ şi se ostenea în mersul său ca şi ceilalţi oameni. Uneori, traversa apele ca şi cum ar păşi pe uscat. Ceilalţi îl vedeau cum a ajuns pe celălalt mal al apei, fără să fi folosit vreo ambarcaţiune şi fără să înoate. Păşea de-a dreptul pe deasupra apelor, fără să se scufunde.

Eram tânără – povesteşte maica Paula Robu, vieţuitoare în Mănăstirea Suzana – şi auzisem de Părintele Nil, era la Mănăstirea Sihastru. Când venea la noi, seara, la Pufeşti, mergeam pe malul Siretului, căci mănăstirea era peste apă, şi luam binecuvântare de la dânsul. Deodată dispărea şi îl vedeam pe malul celălalt, de unde ne făcea cu mâna. Totul se petrecea aşa de repede, ne miram cum de a ajuns dincolo de Siret fără să-l vedem. Ne uitam la rasa lui, dar nu era udă.[743]

743. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 124.

Când a plecat în pustnicie prin Munţii Neamţului, Părintele Nil a fost călăuzit de harul Duhului Sfânt. Cea ce-i dădea Duhul a grăi şi a face, aceea săvârşea. Astfel că, uneori, avea de umblat drum lung şi, dacă în calea lui se aflau întinderi mari de ape, cum era cazul Lacului Bicaz, Părintele trecea pe deasupra apelor, fără să ocolească pe drum obişnuit. „Am trecut apele cele mari ca pe uscat, căci n-au putut să-mi mai stingă focul cel mare al iubirii de Hristos".[744]

Parcurgând distanțe mari într-o clipă

Uneori, Părintele Nil trecea dincolo de limitele de timp şi spaţiu, parcurgând distanţe de câteva ore într-o clipă. Un episod memorabil este povestit de Părintele Ioan Larion Neagoe, de la Mănăstirea Sihăstria Rarăului:

> Și ceea ce încă ştiu eu, în mod deosebit, de la Ieroschimonahul Daniil Tudor, care mi-a fost stareţ (...). Preacuviosul, odată, (venea, *n.n.*) de la Rarău, de la schit, la Slatina, împreună cu Părintele Cleopa Ilie şi cu Părintele Nil Dorobanţu. Au coborât peste munţi, prin Slătioara, prin Stulpicani, şi-au luat-o înspre Slatina. Și-au mers, discutând despre una, alta. După aceea Părintele Nil a zis: «Părinţilor, eu mă grăbesc!». Și nu l-au mai văzut. «Părinte Nil! Părinte Nil!». Nu-i! Și când au ajuns ei acolo la Mănăstirea Slatina, au mai fost cam vreo 20-30 de kilometri, cât au mai avut de mers, el de două ore sosise.[745]

744. APIA, *Mistica*, f. 9.
745. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ieroschimonahul Ioan Larion Neagoe", de la 17:30 la 18:42.

Apare şi dispare

Într-o notă informativă din 4 mai 1954, Securitatea constata, printre altele, faptul că apare şi dispare pe neaşteptate. Multe dintre încercările de a-l prinde eşuaseră tocmai din acest motiv. Deşi îl urmăriseră în dese rânduri, totuşi Părintele Nil dispărea fără urmă chiar din preajma lor. În nota informativă erau menţionate următoarele:

Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – înainte Preotul Nichifor – şi-a făcut apariţia la Vladimireşti. Nu are un loc stabil, o mănăstire de care să aparţină, este socotit un ascet şi umblă din mănăstire în mănăstire, apărând şi dispărând ca un meteor. În mănăstire, unde apare şi face slujbă, predică fulminant, stă o zi sau două ascuns prin chilii, apoi pleacă, răspunzând la întrebarea «Unde se duce?»: «Eu, la Hristos!» – neîmpărtăşind nimănui ţinta călătoriei sale. Majoritatea oamenilor îl cunosc şi îl DIVINIZEAZĂ.[746]

Se face nevăzut în biserică

Nimic nu se făptuieşte jos decât dacă sunt rânduite de Sus. Şi în cazul Părintelui Nil, Dumnezeu nu a îngăduit să fie prins atunci când prigonitorii săi voiau cu tot dinadinsul să-l dea pe mâna autorităţilor. De aceea, Părintele, chiar atunci când oamenii considerau că au pus mâna pe el şi l-au prins, tocmai atunci se făcea nevăzut, lăsându-i cu totul nedumeriţi. „Când s-o dus pe Tarcău, în Mănăstire, la Brateş – îşi aminteşte Elena Gârbuleţ din Pângăraţi (Neamţ) –, l-au încuiat oamenii, tot oamenii, preoţii, să aducă Poliţia, ca să-l prindă. Când au descuiat,

746. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 234104, f. 165.

a venit Poliţia şi a descuiat, mai ia-l de unde să-l iei pe Părintele. Părintele nu era nicăieri".[747]

Stropindu-i pe „ighemoni" cu agheasmă fără să fie văzut

În decembrie 1955, fiind urmărit de oamenii Securităţii, Părintele Nil se ascundea pe unde putea. Ori pleca în altă parte a satului Audia (Hangu), ori se adăpostea în casa vreunui creştin câteva zile. Desigur, Părintele căuta oameni de încredere, fiindcă, printre ei, erau şi vânzători. În mod proniator, Dumnezeu îl înştiinţa atunci când era pe punctul de a fi dat pe mâna autorităţilor, iar el părăsea imediat casa respectivă. Deşi se ascundea în şuri, în poduri, la moară, securiştii treceau pe lângă el fără să-l vadă. Mai mult decât atât, din ascunzişul său foarte expus, Părintele arunca peste ei cu agheasmă, ca să fugă diavolii care-i însoţeau. „Treceau ighemonii pe lângă mine şi nu mă vedeau. Îi stropeam pe sub acoperiş cu agheasmă şi credeau că îi plouă în plin gerul iernii".[748]

La un metru deasupra pământului

Nu mai ţin minte ce an a fost atuncea când venea Părintele pe-aicea – povesteşte Ion Barbu din satul Petreşti (Vrancea). Și l-am văzut cum a plecat de la noi din curte, pe sus, la un metru aproape de pământ. (...) Alde tata, cu unu', Stan Lupu, unu', Mitu Vizitiu, erau cu toţii în casă, acolo, că tata avea atelier de mare în care lucra lemnărie. Acolo stăteau de vorbă, se adunau mulţi acolo, noi eram copii, nu prea ne băga pe noi în seamă. Și ce spune: «Hai să mergem la cumătrul

747. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Elena Gârbuleţ", de la 1:44 la 1:59.
748. APIA, *Mistica*, f. 10v.

Mitu Vizitiu!». «Hai să mergem!». Și au plecat. Părintele, ce spune? «Luaţi-o înainte, că viu şi eu!». Ei au plecat cu toţii, șapte-opt oameni câţi erau acolo, au plecat cu toţii pe drum, și el, după ce-au plecat ăia, s-au depărtat, a plecat pe prispă, la poartă, şi-a ieşit pe poartă. Și când s-au dus acolo, l-au găsit acolo (...) înaintea lor.[749]

„A zburat peste poartă"

Apărea şi dispărea – povesteşte doamna Marta Ponea. Efectiv era ceva inexplicabil. Într-o seară, mi-a povestit mama soacră că i s-a părut ceva ciudat, dar a dat câinele. Și în momentul acela a zburat efectiv peste poartă Părintele. Nu a atins pământul. Se cutremura (mama soacră) când îl vedea cum apărea şi dispărea. Că voia să-l întrebe dacă..., şi, deodată, nu mai era. (...) Ceva inexplicabil. Era ca un înger.[750]

Se dezleagă lanțurile cu care este legat de Miliție

În mod repetat, autorităţile represive au vrut să-l prindă pe Părintele Nil, însă n-au reuşit. Inexplicabil pentru ei, le scăpa din mâini, chiar atunci când erau convinşi că nu mai are ce face. Părintele se lăsa întotdeauna în voia lui Dumnezeu, care era alta decât socoteala miliţienilor, de pildă.

Și când l-a arestat – povesteşte domnul Nicolae Văraru, fost paznic al Mănăstirii Tarniţa –, am fost acolo. Doi miliţieni au venit şi l-au legat cu lanţul. S-a dezlegat lanţul şi l-au

749. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ion Barbu", de la 0:05 la 1:52.
750. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte familia Ponea 2", de la 0:06 la 1:39.

scăpat, doamnă! (...) Păi, au fost mulți. Se uita toată lumea să vadă ce-i face.[751]

Zboară de pe un mal pe altul

Sora Costanda a stat cu el acolo la Crainici – mărturisește doamna Ioana Soare. Și, la un moment dat, i-a anunțat cineva că vine Securitatea iar. Și a fugit, și securiștii veneau după dânșii. Acuma, au ajuns într-o margine, cum ar fi o prăpastie așa în jos. Și, în momentul ăsta, se apropiau securiștii, să puie mâna pe dânsul. I-a zis dânsul lu' sora Costanda: «Alătură-te de mine!». Și s-a alăturat de el și au zburat pe malul celălalt.[752]

Păzind în chip minunat lucrarea de rugăciune neîncetată a fraților

Pe când era stareț la Schitul Tarcău, Părintele Nil îi învăța pe frați să se nevoiască întru rugăciune neîncetată. Fiecăruia îi dădea câte un canon de rugăciune la măsura lui. Dacă nu puteau rugăciunea inimii, atunci îi punea să spună Psalmul 50. Astfel, în tot timpul cât lucrau, frații aveau ascultare să rostească Psalmul 50. Câteodată, văzând că starețul lipsește, unii întrerupeau rugăciunea și sporovăiau. Însă Părintele Nil apărea lângă ei într-un chip pe care frații nu și-l puteau explica și-i mustra.

Se duceau la câmp, la adunat fân – povestește schimonahia Modesta Bujor. Și punea pe fiecare să zică «Miluiește-mă, Dumnezeule». Ei, și imediat cum un frate da să vorbească o deșertăciune, Părintele Nil apărea, dar nu se vedea de unde apare. Era lângă dânșii. Deci putea să apară nevăzut. Apă-

751. Vezi documentarul „Dorobanțul lui Dumnezeu...", de la 17:15 la 17:32.
752. *Ibidem*, de la 17:42 la 18:11.

rea acolo. Și atunci îi spunea: «Care frate n-a zis? Care n-a zis *Miluiește-mă, Dumnezeule*?». «Eu, Părinte!». «Bine. O sută de metanii pe bucată». Ei ziceau tare «Miluieşte-mă, Dumnezeule» şi auzeau toţi.[753]

Poruncind stihiilor

La 4 martie 1977, în seara marelui cutremur, Părintele Nil se afla în casa familiei Perişoară din Focşani. La primele zgâlţâituri, Părintele a îndemnat-o pe femeie să-i aşeze pe cei trei copii ai ei sub tocul uşii, iar el s-a dus într-o cameră alăturată.

> Eu, de frică, de spaimă, n-am văzut prea bine ce-a făcut Părintele, dar atât ştiu că dânsul era aicea, a deschis uşa şi zic: «Veniţi aici!». Și a venit aici şi stăteam în tocul uşii, cu copiii. El (soţul, *n.n.*) nu era, că mai mult era plecat. Am stat în tocul uşii şi atât de frică, de spaimă, am auzit când a strigat dânsul. A zis: «Taci!». O dată tare. A strigat. Dar fata spune acum că ea a văzut când Părintele a luat crucea, era cu crucea de lemn în mână, şi a ridicat-o în sus când a strigat «Taci!». Și a zis că: «Nimic nu se va întâmpla în casa asta!». Adică de la cutremur. «Taci!», că a strigat o dată aşa de tare, că parcă a răsunat aicea.[754]

Ridicat în aer la rugăciune

Asemenea Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos, care, rugându-se pentru cei trei tineri, s-a ridicat în aer, fiind văzut în

753. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Maica Modesta", de la 1:03 la 1:34.
754. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 2", de la 2:54 la 3:42.

cârciuma goală doar de Părintele Nichifor, care stătea ascuns, la intrare[755], Părintele Nil avea darul rugăciunii arzătoare, încât, prin harul lui Dumnezeu, se ridica de la pământ atunci când se ruga. Pe când se afla la Schitul Tarniţa, la începutul anilor '50, din iconomie divină, o maică, stând ascunsă, l-a văzut rugându-se în acest chip minunat.

> Pleca – îşi aminteşte maica Anatolia Dodiţă –, pleca prin livadă. Aici era o livadă în locul cimitirului nostru. Era o livadă de pruni. Şi erau numai pruni acolo. Şi acolo mergea, în livada aceea. Dar eu mergând, stai să mă duc şi să-l urmăresc, să vedem unde se duce Părintele ista, de el pleacă şi nu mai vine. Când merg eu, tiptil-tiptil, să nu mă simtă, şi l-am văzut ridicat de la pământ, eu, cu ochii mei, de la pământ, nu atingea pământul cu picioarele. Să vedeţi ce se ruga... Îi curgeau lacrimile, şiroi de lacrimi îi curgea din ochi.[756]

755. *Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos*, pp. 44-45.
756. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", de la 3:34 la 4:22.

2.
ÎMPRIETENIREA CU ANIMALELE SĂLBATICE

Slujind cu animalele sălbatice

Părintelui Nil i s-a dăruit harisma de a petrece cu animalele sălbatice, fără a fi vătămat de ele. Apropiindu-se de el, animalele simţeau că, prin vieţuirea sa sfântă, Părintele este „omul cel nou", acel Adam înnoit, pus de Domnul ca stăpân peste toată creaţia văzută. Din anii 1948-1949, Părintele Nil străbătea locurile împădurite dintre Sihastru, Buciumeni, Vladimireşti, Oancea, Muşunoaiele, Tarniţa, Brazi. Tot acest areal avea o faună impresionantă. Părintele Nil străbătea singur, de multe ori noaptea, toate aceste distanţe, întâlnind în cale nenumărate lighioane, care nu-l vătămau, ci îi arătau supunere.

În perioada în care Părintele a vieţuit în pustnicie, slujea Sfânta Liturghie în locuri care deveneau Biserică. Atunci, animalele se strângeau în jurul său şi participau la slujbă.

> Maica (Teodolita Oancea, *n.n.*) îmi povestea – mărturiseşte Părintele Dumitru Ionescu (Jariştea, Vrancea) – că, în anii '50, au stat în Munţii Neamţului prigoniţi, făceau Sfânta Liturghie în păduri, pe vârfuri de munte, în peşteri ştiute numai de ei. Animalele sălbatice, lupi, urşi, vulpi, veneau cu botul pe labe şi stăteau la slujbă în tăcere, nu le făceau nimic.[757]

Păsărelele şi anafura pentru deţinuţi

Fiind în Penitenciarul Iaşi, din 12 martie 1956, Părintele Nil era închis într-o celulă prevăzută cu fereastră cu gratii. Acolo

757. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 132.

veneau, când şi când, păsărelele în căutare de hrană. Părintele Nil n-avea cu ce să le hrănească şi de aceea le dădea anafură. Păsărelele luau firimiturile de anafură de la fereastra celulei şi nu le mâncau, ci le duceau la ferestrele altor celule, acolo unde se aflau deţinuţi bolnavi. „Veneau ciripind trist, dar eu n-aveam ce să le dau de mâncare. Le-am dat anafură. Şi ele o luau în cioc şi o depuneau pe ferestrele sparte ale altor prigoniţi bolnavi tuberculoşi".[758]

Animalele i se pleacă

Dobândind „mintea lui Hristos", Părintele Nil avea autoritatea lui Adam cel nou asupra întregii creaţii. Astfel, animalele, văzându-l, se închinau din cap.

> Tata, după ce l-a condus pe Părintele – îşi aminteşte Părintele Ghelasie Ţepeş –, cum că doi oameni de acolo din sat l-au condus până la Ţigmandru, că-s cinci kilometri. Când a ajuns înapoi, tata era cu lacrimi în ochi şi plângea. Îi spunea lu' mama: «Vai, tu, femeie, ce-am văzut eu astăzi!». «Păi, ce-ai văzut?». «Eu am văzut un om sfânt, un om al lui Dumnezeu».

Şi-i povesteşte soţiei cum, trecând pe lângă o turmă de căprioare, „s-au aliniat căprioarele ca soldaţii, ca ostaşii, şi cu capul în jos parcă se-nchinau, dădeau aşa cu capul cumva. Părintele a făcut cruce pe ele şi a spus: «Puturoşii lu' tata!»". Situaţia s-a repetat cu o turmă de cerbi pe care Părintele Nil şi însoţitorii lui au întâlnit-o mai la vale, spre Ţigmandru.[759]

758. APIA, *Mistica*, f. 19.
759. Vezi „Mărturii incredibile despre preotul considerat sfânt, povestite de Părintele Ghelasie", de la 6:52 la 8:45.

3.
ÎNTOARCEREA SECTANȚILOR ȘI A STILIȘTILOR LA DREAPTA-CREDINȚĂ

Convertirea sectanților din împrejurimile Mănăstirii Văratic

Într-o anchetă din noiembrie 1954 a Securităţii Bacău, când i s-a cerut să vorbească despre faptele sale în perioada vieţuirii la Mănăstirea Văratic, Părintele Nil amintea şi de întoarcerea sectanţilor la Ortodoxie. Chipul în care făcea afirmaţia aceea era sucit şi amuzant. „Am fost utilizat de Securitate – spunea el – pentru întoarcerea sectelor prohibite în cadrul Bisericii Ortodoxe”.[760] Numai că Părintele Nil era departe de orice colaborare cu Statul şi cu instrumentele sale.

Cunoscându-i concepţia din fapte şi din scrieri, Părintele Nil era într-o ofensivă totală împotriva ideologiei comuniste. Nu ar fi acceptat nici un compromis cu puterea politică, cu atât mai puţin să se lase utilizat de Securitate sau să dea informaţii Securităţii, el, care, atunci când era întrebat de legăturile pe care le-a avut în mănăstirile prin care trecuse, nu dădea nici un nume, în afară de cel al episcopului, care trecea când şi când pe acolo, în vizită canonică. De pildă, deşi a stat vreme de şapte luni la Mănăstirea Văratic, la anchetă mărturisea că, în afară de Episcopul Teofil Herineanu, care venea în inspecţie, nu a avut legături cu nimeni.[761]

Tot în anchetele Securităţii, Părintele Nil spunea: „De altfel, de când sunt în monahism n-am cunoscut pe nimeni în afară de Hristos”.[762] Deşi avea o memorie greu de egalat şi detalia cu

760. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 41.
761. *Ibidem*, f. 41v.
762. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 53.

multe date şi referinţe lucruri ce-l priveau, când venea vorba de alţii, „nu-şi amintea" nici un nume.[763] Toate aceste răspunsuri îi încredinţau pe lucrătorii Securităţii că Părintele nu este chiar în toate minţile. De pildă, atunci când a fost întrebat cu cine a avut legături la Mănăstirea Sihăstria, Părintele Nil a răspuns: „Aici am avut legături de colaborare cu Securitatea. Cu altcineva nu am avut legături de nici un fel".[764] „Colaborarea" cu Securitatea era un mod al Părintelui de a râde de anchetă şi de neputinţa securiştilor de a prinde în răspunsuri logice vreo afirmaţie compromiţătoare.[765]

Cert este că-şi acoperea lucrarea misionară, de întoarcere a multor sectanţi la Ortodoxie, pretinzând că nu era o lucrare personală, ci o misiune a statului comunist, la care participase şi el, aducându-şi aportul după putere. Afirmaţiile Părintelui Nil erau menite nu să trezească vigilenţa autorităţilor, ci să o adoarmă. Cunoscând foarte bine că activitatea sectelor era interzisă din 1948, propunea Securităţii imaginea monahului devotat deziderateIor regimului comunist. În realitate, Părintele nu avea nevoie de nici un cadru favorabil pentru a lucra potrivit harismelor sale. Lucrarea misionară de întoarcere a celor rătăciţi la adevărata Biserică s-a întins pe durata întregii sale vieţi şi a avut rezultate remarcabile pentru acea epocă.

În toamna lui 1952 şi în primăvara lui 1953, Părintele Nil a făcut misiune, fără ordin episcopal, aşa cum numai el putea face într-o asemenea epocă tulbure, în Eparhia Vadului, Feleacului şi Clujului. „La Bonţ, Secălaia, Nicula, Gherla, Cluj, Unguraşul, Coasta, Sic, Iclod etc., am slujit şi am sfinţit altarele catolice, i-am adus pe protestanţi, reformaţi, catolici etc. la Ortodoxie prin mirungere".[766]

763. *Ibidem*, f. 57.
764. *Ibidem*, f. 44v.
765. De altfel, am şi lămurit la vremea respectivă ce a însemnat „colaborarea" cu Securitatea în iunie 1953.
766. APIA, *Mistica*, f. 6.

Convertirea stiliştilor din împrejurimile Schitului Nechit

În prima parte a vieţuirii la Schitul Nechit, Părintele Nil s-a aflat sub supravegherea strictă a stareţului Zenovie Ghidescu. Aşa cum i s-a cerut, nu a părăsit mănăstirea şi nu a făcut „prozelitism". Apoi a fost arestat timp de mai bine de o lună. Odată întors din anchetele Securităţii Bacău şi investit ca stareţ, Părintele Nil a început o lucrare misionară tenace de aducere a stiliştilor la dreapta şi mântuitoarea credinţă. Astfel, la 18 februarie 1955, unul dintre consilierii Episcopiei Romanului şi Huşilor nota, într-un raport, că Părintele Nil „reuşise să atragă o parte dintre stilişti".[767]

Sătenii înşişi mărturiseau despre el că Părintele adusese pe mulţi dintre ei la dreapta şi mântuitoarea credinţă. „Cât a stat la noi, multă lume venea pentru rugăciune, din satele vecine şi chiar îndepărtate, încât a ajuns în stare să aducă mult popor la cunoştinţa de a părăsi stilul vechi şi a urma Biserica după noul calendar. Chiar comuna Zărneşti, în care majoritatea locuitorilor era pe stil vechi, şi alte sate, şi chiar satul Nechit, au fost aduse la cunoştinţa de a părăsi stilul vechi şi a urma Biserica după noul calendar".[768]

În 1963, Părintele Nil redacta un întreg volum apologetic îndreptat „contra schismei stilului vechi iulian", în care afirma: „Calendarul nu este dogmă, taină, ierurgie, slujbă, tipic, pravilă, canon, ci e timp încadrat în spaţiu, supus schimbării şi vremelniciei".[769] Îndemnul său era unul duhovnicesc, limpede:

> În loc să ne mâncăm între noi, precum câinii, mai degrabă acum să fim una în Hristos şi să luptăm lupta cea bună

767. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, dosar 3/1954, f. 107v.
768. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, ff. 108-109.
769. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Stil. Contra schismei stilului vechi iulian*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2017, p. 35.

contra schismei şi a viciului pierzător. «Cine mă va despărţi de iubirea lui Hristos?» Dar pe voi vă desparte un calendar greşit, adică vremea, timpul, spaţiul, Soarele, Luna, epatând prin înşelăciunea Lunii de pe cer şi a luminii sale trecătoare pieritoare, acum când noi ne pregătim pentru veşnicie. (...) Noi aşteptăm cer nou şi pământ nou, căci toate cele vechi, rele şi cele din urmă au trecut şi trebuie să tindem spre cele dinainte, căci ţinta e Hristos. Silitorii vor câştiga Împărăţia cerurilor. Să ne silim, să priveghem, să lucrăm pentru Hristos cu iubire.[770]

Convertirea stiliştilor din Audia şi Buhalnița

Conducătorul stiliştilor din zona Audia-Gura Hangului-Buhalniţa era Vasile Ignat. Deşi mulţi stilişti trecuseră la Ortodoxie prin predicile Părintelui Nil, el a fost cel care s-a împotrivit şi a rezistat cel mai mult.

> Iar în ziua de 2 ianuarie (1956, *n.n.*) – consemnează Părintele Nil în scrierile sale – am ţinut slujba şi potirul plin 16 ore. Creştinii au postit până a înserat şi au plâns şi s-au pocăit. Stiliştii iuliani s-au întors. Iar pe cel care a rămas împietrit l-am îmbăiat cu multă aghiasmă, l-am dezlegat şi l-am uns cu ulei de la Sfântul Maslu, cu sila l-am îngenuncheat şi i-am pus în cap epitrahilul. El avea epistola patriarhului Ieremia, apocrifă, pe care mi-a cerut s-o citesc norodului. Însă eu am tâlcuit-o ortodox; şi, astfel, toţi stiliştii vechi s-au întors în Ortodoxie, în afară de Vasile acela. Însă fiind ca martor al acuzării la proces, totuşi acel stilist, plângând, m-a apărat şi a afirmat că a găsit mângâiere în adevărata Ortodoxie creştină şi s-a convertit în urma predicii mele. Toată Scriptura

770. *Ibidem*, pp. 101-102.

am răscolit-o în faţa lor şi am tâlcuit-o. (...) Mi-era milă de creştinii pierduţi ca oile care n-au păstori. Mi-am pus sufletul pentru ei şi viaţa mi-am pus-o în joc.[771]

La 19 decembrie 1955, Protoieria Ceahlău îl înştiinţa pe Episcopul Teofil Herineanu de prezenţa Părintelui Nil în zonă. Documentul reprezintă o certă mărturie a harismei Părintelui. „Menţionăm că sus-numitul ieromonah exercită o puternică influenţă asupra credincioşilor. Unii spun că are puterea de a fascina. În caz că Sfânta Episcopie l-ar putea aduce la ordine şi ascultare, el ar putea fi folosit ca excelent misionar. În parohia Audia a readus la Biserica mamă pe unul dintre cei mai înverşunaţi stilişti cu întreaga lui familie".[772]

Convertirea unui paznic sectant în temniță

Orice loc devenea un mediu propice pentru propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu. În ianuarie 1956, fiind arestat de Securitatea Bacău, Părintele Nil a intrat într-o nouă etapă misionară. Bătut, înfometat, suferind permanent de frig în celulele îngheţate, s-a lăsat pe sine, încercând să arunce sămânţa cuvântului lui Dumnezeu în inimile temnicerilor săi. Astfel, un paznic, care făcea parte dintr-o sectă, ascultându-l pe Părintele, a vrut să treacă la credinţa cea adevărată, lucru care s-a şi întâmplat, în condiţiile speciale ale temniţelor comuniste.[773]

771. APIA, *Mistica*, p. 12.
772. AARB, fond *Consistoriul Eparhial Monahal – Nil DOROBANŢU*, dosar nr. 3/1956, f. 16.
773. APIA, *Mistica*, f. 14v.

Convertirea protestantului Emil în temniță

În temniţă, Părintele Nil a întâlnit fel şi fel de oameni. Unii erau într-o stare deznădăjduitoare. Pe aceştia a încercat din răsputeri să-i încurajeze, să poată duce calvarul până la capăt. Alţii se remarcau prin dârzenie. Toţi erau epuizaţi din cauza foamei, a frigului, a nesomnului, a anchetelor lungi şi a bătăilor. Aşa era şi Emil, un protestant, pe care Părintele l-a întâlnit atunci când a fost mutat din celula nr. 5.

Într-o zi mi-au spus să îmi iau batista şi să ies. M-au dus la altă celulă, la nr. 9 sau 10, nu ştiu, că doar nu vedeam. Însă numărat-am ca orbii, faţă de celula 8, unde mai fusesem la penultima depistare. Acolo am găsit un protestant, Emil, pe care l-am botezat prin stropire şi l-am miruns, l-am împărtăşit şi l-am dezlegat cu spovedanie detailată, făcându-i intrarea în cultul Ortodoxiei creştine. Ca de obicei, pe toţi pereţii am făcut cruci, icoane, chipul antimisului etc. El era condamnat pe nevinovate, dar pus la înaltă trădare. Sărmanul om! Nouă ani de dureri la Aiud+Zarca etc. îl epuizaseră. Era o epavă, ca şi toţi ceilalţi. Dar avea suflet oţelit. Satan s-a păcălit fără să vrea, că s-au realizat în temniţe caractere mari şi firi titanice spirituale. I-am spus de Patimile lui Hristos nevinovat. Noi suntem vinovaţi, păcătoşi şi meritäm mai mult.[774]

774. *Ibidem*, f. 18.

4.
Nebunia pentru Hristos

Părintelui Nil i s-a dăruit harisma nebuniei pentru Hristos. Harisma aceasta rară, cu atât mai mult în spaţiul nostru cultural-bisericesc, a constituit o piatră de poticnire pentru mulţi. În consecinţă, neexistând o cercetare temeinică asupra chipului și învăţăturilor Părintelui Nil, au prins contur prejudecăţile și reticenţele cu privire la acest monah care nu se încadra în vreuna dintre tipologiile obișnuite ale vieţii bisericești. Astfel că a fost mult mai convenabil, din perspectiva receptării, să fie catalogat drept un autentic nebun sau chiar un înșelat.

În primul rând, controversele s-au ivit pe fondul unei slabe receptări, nebunia pentru Hristos fiind o temă cvasi-necunoscută la noi. Apoi, unii Părinţi duhovniceşti au fost trecuţi prin „filtrele" Securităţii. Această instituţie represivă a instituit „grile de interpretare" care au funcţionat decenii de-a rândul şi au produs imagini false care s-au întipărit în conştiinţa românilor. Astfel se explică faptul că Sfântul Gavriil Georgianul, de pildă, care a mai trăit câţiva ani după căderea comunismului, trecând la Domnul în 1995, a beneficiat de o altfel de receptare. La fel de adevărat este şi că în acel spaţiu cultural-bisericesc exista deja o tradiţie care a favorizat, la scurtă vreme, chiar şi canonizarea fericitului Părinte Gavriil.

Vremea nebuniei pentru Hristos

După caterisire şi a doua arestare, Părintele Nil a avut timp să se retragă şi să cugete adânc la contextul istoric represiv şi la modul în care Dumnezeu alege să lucreze în această istorie răscolită de prigoană şi moarte. Din însemnările sale înţelegem

că Părintele avea conştiinţa misiunii care-i fusese încredinţată în asemenea vremuri tulburi, când era imposibilă lucrarea pe care Biserica o făcea în vremuri de relativă linişte.

> Ne găsiţi cusururi, în orice ipostază şi situaţie ar fi, cum i-aţi găsit lui Ioan Botezătorul că postea, lui Hristos că mânca şi bea cu vameşii şi păcătoşii, că se dă spre hrană şi băutură eternă. Întru toate vă smintiţi.
>
> De aceea nu vă trimite astăzi Hristos decât nebuni pentru numele Său, că tot sunteţi smintiţi şi căzuţi, încât nu mai aveţi de unde să cădeţi, din cât sunteţi. Nu aveţi decât să râdeţi pentru nebunia noastră, ce o facem pentru Hristos şi Împărăţia cerurilor. Voi rămâneţi cu râsul şi cu batjocura, noi lucrăm chiar în mijlocul nopţii, al prigoanei celei amare, până în sfârşit, ne împlinim misiunea drept făcând cărările spre Hristos, ca să nu vină mânia divină peste cosmos. Voi sunteţi nebuni pentru satan şi pentru lume, noi suntem nebuni pentru Hristos şi pentru ceruri.
>
> Aşa că este ceva modern şi actual a fi nebun azi. Dar cât de înţeleaptă şi fericită este nebunia pentru Hristos! Mai înţeleaptă decât toate ştiinţele şi înţelepciunile tuturor veacurilor.[775]

Lipsa de receptivitate a contemporanilor şi chiar percepţia defavorabilă a oamenilor Bisericii au decis condiţia de proscris a Părintelui Nil. În acea paradigmă a inversării valorilor, chipul autentic al Părintelui avea să fie pus sub semnul întrebării, avansându-se imaginea unui om cu mintea zdruncinată, asemenea unei „biblioteci răvăşite", după cum exprima Mitropolitul Antonie Plămădeală într-un volum.[776]

775. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, pp. 39-40.
776. Mitropolitul Antonie Plămădeală, *Tradiţie şi libertate...*, p. 90.

Părintele Nil a fost conştient că nu are cum să scape din cuşca aceea a prejudecăţilor şi a îngustimii receptării, iar această realitate se reflectă în însemnările sale:

> M-aţi făcut să devin nebun, ca să mă laud singur, să propovăduiesc ce am suferit pentru Dumnezeul meu, în timp ce voi mă huliţi şi mă consideraţi ca o ciumă. Dar eu mă laud, întru dureri şi suferinţe, pentru Dumnezeul Care pentru mine a suferit atât de mult şi încă mai rabdă până în sfârşit. În fiecare zi mor pentru Hristos şi urc calvarul departe de altarele Tale, Doamne, pe care atât de mult le-am iubit.[777]

„Nebunul pentru Hristos îndreaptă lucrurile"

În perioada în care a vieţuit la Mănăstirea Ciolanu, Părintele Nil a avut mulţi împotrivitori. Aceasta se datora predicilor sale directe pentru lepădarea de sine şi înnoirea minţii. Or, se ştie că această predică este asemenea unui bici usturător care plesneşte spinarea omului vechi gârbovită de povara patimilor. Mulţi l-au contestat şi au răspândit despre el acuze şi vorbe mincinoase, însă au fost şi oameni care l-au înţeles. Unul dintre aceştia a fost Părintele Ghervasie.

> Prin 1948-1949 (1951, *n.n.*), episcopul de Buzău a trimis la Ciolanu pentru instruire în adevărata tradiţie monahală pe un călugăr de prin Vrancea, Nichifor Dorobanţu. (...) Modest, călugăros, ascultător, dar de multe ori precum vrea el, gata de a lua la rost pe cei din mănăstire care i se părea lui că nu umblă bine în calea Domnului. Și asta cam deranja pe mulţi. Aceştia îl socoteau scrântit, nebun, la nelocul lui. Se-ntreţinea mult şi cu Părintele Ghervasie. L-am întrebat pe acest mode-

777. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 42.

rat schimnic ce părere are despre el, că mulţi din mănăstire îl socotesc nebun. Părintele mi-a spus clar şi răspicat: «Măi Părinte Ioasaf, dacă nu aveam şi nebuni de-ăştia, nu mai existau mulţi creştini şi călugări în ziua de azi. Că, de! Toţi suntem oameni şi ne facem că suntem buni cu cei din jur, păsuindu-le cusururile şi stricând aşa Trupul lui Hristos, care în mănăstire suntem noi, călugării, iar în lume, mirenii. Or, ăştia nebuni pentru Hristos mai îndreaptă lucrurile. Am citit la Sfântul Antonie o prorocire care spunea că spre sfârşitul veacurilor vor înnebuni cei mai mulţi. Dar tocmai ăştia vor spune celui bun că-i nebun, pentru că nu-i ca ei».[778]

Atitudini diferite. Schimbarea bruscă a dispoziţiei

Părintele Nil se comporta într-un anumit fel cu oamenii evlavioşi şi cu monahii cei iubitori de nevoinţă lăuntrică şi într-alt fel cu cei care, fără sfială, călcau poruncile lui Dumnezeu, sau cu cei care îl supravegheau la ordin.

De pildă, izbucnea atunci când un stareţ pus să-l ţină „sub control", aşa cum s-a întâmplat la Mănăstirea Bogdana, îi aducea la cunoştinţă hotărârile aspre ale consiliului mănăstirii, se înfăţişa mânios, pleca în grabă fără să mai asculte, dispărea în pădure, dând impresia unui om ieşit din minţi, cu care nu ai ce să vorbeşti şi care nici n-ar mai avea ce să caute în vreo mănăstire, căci locul lui nu era acolo.

Se arăta îmbufnat, supărat, ursuz, imposibil de abordat când se găsea în vreo obşte monahală infiltrată de informatori. Toţi mâncau la masa de obşte, iar el stătea mai departe de ei, refuzând „comuniunea". Aşa s-a întâmplat la Mănăstirea Răteşti, unde, trecând în vizită alături de exarhul Bonifatie Podoreanu,

778. Arhimandrit Dr. Ioasaf Popa, *Patericul Mănăstirii Ciolanu (adică viețile unor monahi îmbunătățiți)*, Editura Valahia, Bucureşti, 2000, p. 98.

informatorii îl descriau ca fiind „foarte nervos", izolat, făcându-i să se îndoiască de faima lui de monah cu viaţă sfântă, aşa cum îl descriau oamenii simpli şi monahii tineri.

Predicile lui erau aprinse de dorul urmării lui Hristos şi mulţi au dat mărturie în acest sens. „Cuvântul lui era Duh, nu mai era cuvânt", după cum mărturisea Părintele Serafim Măciucă.[779] Însă atunci când era în vizorul cuiva, care voia să-i dezlege taina, să descopere chipul autentic al vieţuirii sale, Părintele Nil „devia", adică intra pe „o linie" pe care nu mai „circula" nimeni. Astfel că nimeni nu-l putea descoperi până la capăt. În aceasta constă harisma pe care o avea de la Dumnezeu, fiindcă nici un om nu poate purta o mască la nesfârşit, ci la un moment dat este dat în vileag. Or, pentru Părintele Nil, acesta era modul firesc al vieţuirii sale.

În ancheta din 18 ianuarie 1956, Părintele Nil declara Securităţii Bacău că îşi doreşte sincer şi din tot sufletul ca icoana şi crucea „proletarului" Hristos Dumnezeu să fie puse şi la Securitate, şi la Miliţie, şi la închisoare, şi în tot locul, zăpăcindu-i pe anchetatori. Marian Dumitru, locuitor din Hangu, anchetat şi el, reproducea afirmaţiile Părintelui: „Adevăraţii comunişti sunt în ceruri, ăştia (care conduc, *n.n.*) nu sunt credincioşi".[780]

Părintele Nil şi informatorul „Popa Ionel"

Părintele Nil îi cunoştea pe cei care erau „curelele de transmisie" ale Securităţii şi le „servea" de fiecare dată nişte enormităţi. Îl cunoştea, desigur, şi pe „Popa Ionel" din Baia, la care chiar a venit să înnopteze la 8 februarie 1971, pretinzând că a doua zi va lua rata spre Mitropolia Olteniei, unde avea programată o

779. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 1", de la 9:43 la 9:46.
780. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 26.

audienţă. La momentul acela, Părintele Nil era un „fost ieroschimonah", care încă mai bătea pe la porţile episcopilor pentru a fi reprimit în vreo mănăstire ca monah şi ca preot. E posibil ca unchiul său, generalul pensionat Gheorghe I. Dorobanţu, să fi intervenit, prin cunoştinţele sale, pentru o audienţă. Dar la fel de posibil era ca Părintele să folosească „argumentul" acesta într-un alt scop.

Cert este că Părintele Nil a plecat cu rata de 9 dimineaţa şi s-a întors seara. Deoarece „Popa Ionel" era nerăbdător să afle ce a rezolvat la Mitropolie, Părintele Nil l-a „servit" cu „informaţii" despre felul în care a vorbit cu Mitropolitul, care „i-a promis" că va fi numit nici mai mult, nici mai puţin decât episcop într-unul dintre cele opt locuri vacantate prin scoaterea unor episcopi la pensie. Evident că „Popa Ionel" a şi înhăţat „informaţia" şi a transmis-o, printr-o notă informativă, Securităţii.[781]

Părintele Nil mai înnopta şi la alte persoane din Baia. Vigilent, „Popa Ionel" a aflat. S-a interesat de conţinutul discuţiilor din care a reieşit că ideea numirii în funcţia de episcop se confirma. Părintele Nil îi spusese „serios" profesorului din comună că „preferă să fie numit în funcţii de episcop, întrucât, ca mitropolit, are răspunderi mari".[782]

Evident că ofiţerii de Securitate aveau o cu totul altă arie de selecţie a informaţiilor şi-i atenţionau şi pe subordonaţi să reţină doar „ceea ce prezintă importanţă", nu să ia de bune toate enormităţile povestite detaliat de Părintele Nil, care proceda în felul smintit al Bătrânului Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos atunci când îi spunea unui frate: „Eu sunt vlădică".[783]

781. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 4.
782. *Ibidem*, f. 5.
783. Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul...*, p. 73.

Comportamentul față de autorități

Cu autorităţile, Părintele se comporta într-un anume fel, răspunzând detaliat, uneori atât de detaliat, cu date dintre cele mai greu de reţinut, cu termeni sofisticaţi, într-un limbaj bombastic care îi făcea pe lucrătorii Securităţii să-l privească din ce în ce mai suspicios, întrebându-se dacă nu cumva stau faţă-n faţă cu un nebun, care delirează la nesfârşit. La acestea se adăuga şi liniştea cu care Părintele Nil răspundea, în acord cu autorităţile de stat, împrumutând limbajul de lemn al comuniştilor şi mergând pe firul „Revoluţiei celei mari" pe care numai Domnul Iisus Hristos a putut-o face. Desigur că el, ca slujitor al lui Hristos cel răstignit şi înviat, era, la rându-l său, un „revoluţionar", care purta stindardul „progresului duhovnicesc" peste tot prin mănăstiri şi nu numai, răscolind satele din împrejurimile schiturilor şi luptând împotriva „exploatării" (a se citi împotriva patimilor lăcomiei şi a arghirofiliei).

Adeseori, lăsa „urme", încurajându-i pe securişti şi pe agenţii lor să creadă că este aşa cum îl consideră ei, adică un „dromoman epileptic". De pildă, în ancheta din 11 noiembrie 1954 a Securităţii Bacău, întrebat fiind cu ce se ocupa la Mănăstirea Izbuc, pe lângă alte activităţii, Părintele Nil menţiona: „Mă scăldam în izvorul Izbuc unde se vindeca de reumatism şi epilepsie".[784] Era adevărat că suferise de tânăr de reumatism, însă deloc întâmplător menţiona vindecarea de epilepsie, dând apă la moară bănuielilor Securităţii că ar avea de-a face cu un om „stăpânit de un misticism bolnăvicios şi delirant religios".

Declaraţiile olografe, pe care Securitatea i le solicita, erau uneori atât de amănunţite şi tehnice, încât erau greu, dar greu de înţeles pentru un om al Securităţii, fie el şi ofiţer, care este sensul acelor texte lungi, academic-apologetice, în care era mărturisit

784. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 44.

Hristos ca Om și Dumnezeu adevărat. Teologia Logosului întrupat revenea constant în declarațiile Părintelui Nil, iar expunerea era înțesată de cuvinte redactate în alfabet grecesc, descurajându-i pe cei ce voiau să descopere în el un „dușman al poporului". În fond, dosarul lui era curat. Părintele Nil era un fiu al poporului, sărac, nefăcând parte din nici o organizație înainte de 1948, propovăduind fără încetare pocăința.

Uneori, vorbea cu câte un șef de post de Miliție despre existența lui Dumnezeu, cum s-a întâmplat în 1952, și pronunța cuvintele intenționat cu accent francez, iar miliția nul alerta imediat Securitatea, spunând că a întâlnit un „element suspect", un „străin". Securitatea îl reținea pe „străin" și, după două-trei zile de anchetă, ofițerul înțelegea că și-a deconspirat oamenii degeaba, fiindcă aveau în față un monah neobișnuit de dispus să „colaboreze" la „elucidarea problemei". Îl eliberau, după ce îl amenințau că, dacă va deconspira ceva din cele văzute sau auzite, va fi aspru pedepsit. Părintele Nil îi asigura că așa va face, iar ei aveau încredere în asigurările lui cam cât puteau avea într-un „zănatec".

„Corespondența" cu Hristos

În toamna anului 1954, fiind arestat de Securitatea Bacău, Părintele Nil era supus anchetelor aproape zilnic. Anchetatorii tot cercetau trecutul Părintelui, doar-doar vor găsi ceva compromițător. Încercaseră să găsească tot felul de legături ascunse, pe filieră politică, între Părintele Nil și Episcopul Antim Nica, dar eșuaseră. La un moment dat, au ajuns la sarcinile încredințate de Episcopie. Părintele Nil fusese însărcinat cu corespondența. Ridica zilnic corespondența Episcopiei de la Poștă și, totodată, ducea acolo corespondența care urma să fie expediată. Anchetatorul îl întreabă dacă, pe lângă corespondența oficială, mai ducea și alte scrisori, ale prietenilor, ale monahilor, dacă el însuși

coresponda, cum lua legătura cu mama, oficial, prin Poştă, sau printr-o persoană de încredere. La toate acestea Părintele Nil răspunde: „Eu nu am trimis corespondenţă prin nici o persoană şi arăt că, din timpul de când am intrat în monahism, nu purtam corespondenţă cu nimeni decât cu Hristos şi Acela răstignit şi înviat”.[785]

Manifestând la 23 august

Asemenea Sfântului Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos, care, la 1 mai 1965, a dat foc portretului lui Lenin atârnat pe clădirea Comitetului Central din Tbilisi, Părintele Nil „manifesta” şi el la marile „sărbători” comuniste. „Manifestarea” lui era o mărturisire a credinţei celei adevărate în mijlocul unei mari adunări de oameni care aplaudau şi scandau sloganuri comuniste. Desigur că atitudinea lui era de-a dreptul o nebunie, fiindcă oricând putea fi linşat.

Părintele Melchisedec Suparschi îşi aminteşte:

> A fost o manifestaţie, 23 august, să zicem. Și lumea manifesta. El... Ce credeţi că a făcut Părintele Nil? A coborât de la Negru-Vodă, de acolo, în urmă de la episcopie, a luat o icoană, s-a aşezat în faţa manifestanţilor şi manifesta şi el. Ăia cu Gheorghiu Dej, cu Teohari Georgescu, cu Ana Pauker, cutare, el cu icoana. Și aşa i-a dus până la capăt. Și la capăt, acolo, ăilalţi aveau un camion care-i aştepta şi aruncau panourile aşa (de-a valma, *n.n.*). El, frumos, s-a dus înapoi cu icoana, a intrat în biserică, a repus-o în biserică. Și, după ce a ieşit de acolo, un securist zice: «Părinte, hai cu noi! Spune-ne de ce-ai făcut asta!». «Ca să le arăt şi să vă arăt că nu-s comunişti adevăraţi! Păi, dacă ai plecat cu Gheorghiu Dej, ai strigat

785. *Ibidem*, f. 49v.

Trăiască Gheorghiu Dej, cutare, şi acolo, la maşină, îi arunci aşa (de-a valma, *n.n.*)...».[786]

Astfel, chiar cu riscul bătăilor pe care le lua des de la autorităţile represive, Părintele Nil le dădea încă o lecţie prin care demasca falsitatea preţuirii manifestate de cetăţeni faţă de liderii comunişti. Puse faţă-n faţă, evlavia curată şi sinceră a Părintelui Nil faţă de chipul lui Hristos şi nepăsarea plină de resentiment a manifestanţilor faţă de puternicii zilei devoalau, dincolo de sloganuri, imaginea unui sistem totalitarist bazat pe represivitate.

„Frânghia cu care s-a spânzurat fata"

Părintele Nil cunoştea cu duhul pe oamenii care se apropiau de el. Atunci când se apropia un informator, el se comporta şi vorbea într-un anumit fel. De pildă, informatorului „CIB", Părintele Nil îi spune că „şi-a început cariera de călugăr" din cauza unei tragedii. O fată se îndrăgostise de el şi, simţindu-se părăsită, s-a spânzurat. Detaliile pe care Părintele i le oferă informatorului sunt halucinante şi credibile, în acelaşi timp, cu obsesia covârşitoare a păcatului şi a morţii, dar şi cu cea a înfiinţării unei mănăstiri de fecioare ca preţ de răscumpărare de la osânda veşnică, îngrozindu-l pe acela şi făcându-l să creadă că de aici provine toată „nebunia".

> În urma acestui fapt el a intrat în monahism, având credinţa că numai în felul acesta va scăpa de păcatul pe care l-a făcut, afirmând că Maica Domnului i-a poruncit să intre în monahism şi că nu va scăpa de păcat până nu va înfiinţa un schit de maici recrutate din fecioare. Intrând în monahism,

786. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Arhimandritul Melchisedec Suparschi", de la 10:21 la 11:38.

Nil Nichifor Dorobanţu este urmărit de această idee fixă şi începe să se preocupe de realizarea planului său, umblând îmbrăcat în haine monahale, fiind încins cu o frânghie care, spunea el, este frânghia cu care s-a spânzurat fata.[787]

La 30 aprilie 1954, Securitatea Bârlad credita relatarea informatorului, considerând că are de-a face cu un om zdruncinat la minte de moartea iubitei, ale cărui fapte sunt doar consecinţele obsesiei care-i bântuie gândurile sleite. În realitate, Părintele Nil inventase încă un scenariu, alimentând suspiciunile Securităţii în privinţa „nebuniei" sale.

Icoana şi crucea „proletarului" Hristos Dumnezeu

În ancheta Securităţii Bacău din 19 ianuarie 1959, Părintele Nil răspunde cu privire la conţinutul predicilor, adăugând aspecte descumpănitoare pentru orice anchetator: „De asemenea, menţionez că doresc din tot sufletul şi ca stăpânirea să pună icoana şi crucea «proletarului» Hristos Dumnezeu, întâia dată, la Securitate, al doilea, la Miliţie, al treilea, la puşcărie, şi, al patrulea, pe toate străzile, gardurile, pădurile şi în tot locul stăpânirii lui Hristos, care e pretutindeni".[788]

Desigur că o astfel de declaraţie nu putea fi socotită a unui om în toate minţile. Iar Părintele Nil o spunea anchetatorului cu atâta sinceritate şi durere, ca unui frate, căruia putea să-i mărturisească fără ezitare toată suferinţa sa. Toate aceste „răspunsuri" i-au determinat pe securişti să ceară o investigaţie medicală de specialitate.

787. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 30.
788. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 1, f. 21.

Săvârşind Sfânta Liturghie şi sfinţirea apei în faţa securiştilor

La începutul lui ianuarie 1956, Părintele Nil a fost arestat de Securitatea Bacău. Dus la închisoare, cu tot ce-i confiscaseră, Părintele a fost întrebat ce sunt toate acelea. Reacţiile lui i-au uluit pe securişti. Când Părintele a văzut că unul dintre ei a luat în mână Sfântul Agneţ, a sărit din scaunul de anchetă şi s-a repezit la el, a luat Sfintele cu forţa, stârnind furia aceluia şi nedumerirea tuturor. S-a îmbrăcat în faţa lor cu veşmintele preoţeşti, în timp ce le explica ce sunt, apoi a rostit rugăciunile de sfinţire euharistică.

> M-au întrebat ce sunt prescurile şi vinul. Le-am spus că este Hristos. Am sărit ca ars, să nu se atingă de Ele. Am luat cu forţa Sfântul Agneţ din mâna unui călău. M-a bătut, m-a calomniat, m-a ameninţat. Eu atunci aveam toate veşmintele acolo; şi pe rând ce mă tot întrebau cum le cheamă, m-am îmbrăcat complet în toate veşmintele şi am luat rasa peste ele. Ei nu se pricepeau la acestea. Atunci am făcut şi sfinţirea cu Epicleză Euharistică a restului de prescuri şi de vin nesfinţite. Le-am făcut tuturor dezlegarea şi am sfinţit apa care o beau ei, ca aghiasmă mică, şi am stropit. Răcneau unii, mă înjurau şi mă băteau alţii, dar eu prestam oficiul sfânt chiar în iadul lor.[789]

„Lăsaţi pe Hristos să domnească în inima, viaţa şi ţara voastră!"

Din prea-plinul iubirii de Hristos, Părintele Nil nu se oprea din predică nici în temniţele comuniste. Îşi asuma orice risc. Nu-i închideau gura decât cu bătaie. După o vreme, văzând că nu

789. APIA, *Mistica*, p. 13v.

se opreşte, au considerat că e „scrântit" şi nu l-au mai oprit din predică, ci doar îl ascultau neîncrezători, ironici, batjocoritori.

> Iar Hristos era cu mine, că, rănit şi schingiuit, nu simţeam decât o bucurie nespusă de a predica pe Hristos. «Puneţi pe Hristos răstignit proletar deasupra urâciunilor pustiirii şi zidiţi altare Dumnezeului, Care v-a ridicat din săraci şi goniţi, în bogaţi! Dar ce aveţi cu Hristos? Bateţi-mă pre mine, că sunt păcătos şi vierme, dar lăsaţi pe Hristos să domnească în inima, viaţa şi ţara voastră...».[790]

„Orele de nebunie pentru Hristos"

Fiind arestat, Părintele Nil a intrat în iadul temniţelor comuniste. Acolo a întâlnit oameni căzuţi într-o cumplită deznădejde. Ar fi vrut să-i ajute pe toţi, să le insufle nădejde, să-i încredinţeze că nu sunt singuri, ci că Însuşi Domnul suferă cu ei în celulă, în anchete, în torturi. Supravegherea era strictă, iar Părintele era slăbit şi aproape neputincios din cauza multelor pătimiri. Însă erau momente în care Domnul îi dădea putere, şi atunci, în mijlocul iadului dezlănţuit, ieşea la propovăduire. El însuşi numea acele momente „orele nebuniei pentru Hristos".

> În celula de vizavi, la un pas, se auzea un plânset lugubru disperat de femeie, mai încolo altul şi altul... Erau zvonuri propedeutice de vaiuri ale iadului. Aş fi vrut să le predic tuturor despre Hristos. Dar numai în orele de nebunie pentru Hristos puteam să mai ridic glasul reţinut.[791]

790. *Ibidem*, ff. 13v-14.
791. *Ibidem*, f. 18.

„Am intrat cu toată catedrala în mijlocul iadului"

În anecdota povestită de Sfântul Sofronie de la Essex, un om ajunsese în iad. Cu toate că era păcătos, şi-ar fi dorit să fie şi acolo Biserică pentru a se ruga lui Dumnezeu. A început a măsura locul pentru proiectul său, iar un diavol l-a întrebat ce face. Omul i-a spus că vrea să zidească o Biserică lui Dumnezeu, iar diavolii s-au neliniştit. Neputându-l împiedica, în ciuda mai multor încercări, obştea iadului a hotărât să-l arunce afară, ca nu cumva să zidească Biserica.[792]

Ajuns în Penitenciarul din Iaşi, Părintele Nil observa acelaşi lucru ca şi omul din anecdotă. Temniţa era, indiscutabil, un iad din care doar Dumnezeu te mai putea scăpa. Dar oriunde întorcea privirea, Părintele nu vedea nici un semn al prezenţei lui Dumnezeu. Aşa că s-a hotărât să pună început bun de ridicare a Bisericii acolo, în iadul temniţei comuniste.

> M-au dus ca pre un miel spre înjunghiere, care nu-şi deschide gura împotriva celui ce-l tunde pe el. Am trecut prin multe zăvoare, arme, santinele, ziduri etc. Mă înfioram de atâta durere. Se auzeau plânsete, bătăi, prigoane groaznice; O, ce dureri mari sunt pe lume! Dar Hristos a vrut să plinesc încă o poruncă a milei trupeşti: «Închis în temniţă am fost...». Hristos nu era deloc în nici o temniţă, în teofanii sau în Euharistie, icoană etc. Eu însă am intrat cu toată catedrala în mijlocul iadului. Am făcut şi acolo Liturghie zilnică, am împărtăşit pe toţi văzut şi nevăzut, ca şi dincolo, prin sfinţire. Eu n-am venit la Hristos acolo, deşi El e pretutindeni. Ci

792. Mitropolitul Ierótheos Vlachos, *Știu un om întru Hristos: Starețul Sofronie isihastul și teologul*, Editura Sophia, Bucureşti, 2013. Vezi şi varianta românească în povestea „Dănilă Prepeleac" de Ion Creangă.

Hristos a venit acolo pe asin. Iar eu eram măgarul cu crucea pe spinarea felonului.[793]

„Hristos ne va scăpa şi pre mine, şi pre voi"

La 23 aprilie 1956, Părintele Nil a fost examinat de o echipă medicală de specialitate, condusă de dr. Brânzei Petre, medic consultant principal la Spitalul de Neuropsihiatrie Socola. Medicii l-au provocat la discuţii, i-au pus întrebări, în fine, au aplicat procedura obişnuită în astfel de „cazuri". La final, afişând compasiunea convenţională, i-au spus că ei ar vrea să-l salveze, însă dosarul conţine prea multe dovezi acuzatoare ca să poate face ceva. Părintele Nil însă le-a răspuns cu o compasiune sinceră: „N-am nevoie de salvarea voastră, că Hristos ne va scăpa şi pre mine, şi pre voi, căci sunteţi în mai grea situaţie".[794]

Cum reacționează un nebun pentru Hristos
când i se propune colaborarea cu Securitatea

După ce a fost dată decizia de eliberare la 25 aprilie 1956, Părintele Nil nu a fost eliberat imediat din Penitenciarul Central Iaşi. A fost ţinut încă 10 zile în condiţii grele, încât nu mai nădăjduia să mai scape. Securitatea a speculat contextul tensionat, fiindcă Părintele nădăjduia să slujească Sfintele Paşti în libertate, iar lucrurile nu se mişcau. În Sâmbăta Patimilor i s-a spus că va fi eliberat şi că va fi transportat cu duba la Spitalul Socola pentru a fi internat. A fost scos din celulă, i s-au restituit toate cele ce i se confiscaseră, în afară de scrieri, iar, după aceea, intuind momentul de maximă încărcătură şi aşteptare, Securitatea i-a întins cursa – trebuia să dea o declaraţie prin care să se arate de acord

793. APIA, *Mistica*, ff. 18-18v.
794. *Ibidem*, f. 22v.

cu furnizarea de informaţii. A părut un moment de cumpănă, în care trebuia să aleagă între libertate, dacă va colabora, şi temniţă, dacă va refuza. Părintele Nil a reacţionat imediat, mustrându-i că au pretenţia de la un „nebun" să le dea „informaţii".

> Era Sâmbăta Mare. Se auzeau clopote undeva departe. Însă mai erau destule piedici ca să scap. Trebuia să fiu dus cu duba morţii la nebuni. Însă Hristos a făcut şi de data aceasta minuni, că niciodată nu m-a mai părăsit pe mine Hristos, ci m-a dus la alţi ighemoni, care să mă mai dăscălească sau să mă pună să dau cine ştie ce declaraţii. Însă şi eu aş fi ripostat, că doar ce-ar putea să dea un nebun![795]

„Sunt nebun de dragostea şi de credința Ta"

În însemnările care s-au păstrat din anii de prigoană, Părintele a notat şi următoarele stihuri, care au valoarea unei mărturisiri de credinţă şi de iubire desăvârşită faţă de Cel Căruia I-a slujit întreaga viaţă:

> Iisuse, Îţi predau inima şi viaţa mea,/ Sunt nebun de dragostea şi de credinţa Ta,/ O, Doamne, cum Te-aş apăra!/ O, cum pe braţe Te-aş purta!/ Dar astăzi nu e vremea mea/ Ci zac sub chenoza şi smerenia Ta./ Învie, Doamne, nu mă lăsa![796]

„Am mai umblat şi prin alte țări"

După moartea mamei sale, Părintele Nil a stat tot mai puţin acasă, în satul Crainici. Știa, desigur, şi despre faptul că acolo Securitatea crease o reţea informativă prin care căuta să-l „înca-

795. *Ibidem*, f. 23.
796. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Rugăciuni în prigoană*, p. 106.

dreze". Din când în când, revenea în satul natal, şi atunci era interpelat de informatori. Părintele le răspundea la întrebări prin tot felul de „scrânteli" exprimate serios.

De pildă, la 20 aprilie 1972, „Munteanu" îl întreabă pe unde a mai fost în timpul în care a lipsit, iar Părintele Nil îi spune că pe la Bucureşti, la unchiul său, dar că „ a mai umblat şi prin alte ţări".[797] Ofiţerul de Securitate a subliniat cu roşu „prin alte ţări" şi pune două semne de întrebare, socotind că este vorba despre încă o „scrânteală" a călugărului.

Într-adevăr, Părintele Nil călătorea „prin alte ţări", mai ales prin „ţara" Duhului Sfânt, acolo unde nu erau cătuşe, prigoană, supraveghere informativă, ci doar lucrarea harului în inima omului. Era o formă de evadare din lagărul comunist, pe care Securitatea n-o înţelegea cu nici un chip.

„Examenul de doctorat"

Atunci când Părintele Nil voia să se retragă, motiva că o face pentru că „se pregăteşte pentru examenul de doctorat". Dacă nu ieşea multă vreme din casă şi era întrebat ce a făcut, Părintele răspundea că „s-a pregătit ca autodidact". Pentru turnătorii de serviciu ai Securităţii nu era, poate, nimic suspect. Părintele Nil era un om învăţat, suprainstruit, înscris la cursurile doctorale. Aşadar, era normal ca el să vorbească despre „pregătirea pentru examenul de doctorat". Nimeni nu se întreba despre ce este vorba, ce citeşte, ce învaţă, ce anume scrie, fiindcă nici nu era de competenţa lor.

Cu toate că Părintele Nil avea, în mod real, capacitatea aceasta, totuşi el nu se pregătea pentru un examen doctoral propriu-zis. Nu-l mai interesa. „Examenul de doctorat" de care tot pomenea era mai degrabă o justificare a sa în faţa informatorilor care-i

797. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 23.

dădeau târcoale. De asemenea, „examenul de doctorat" însemna toate scrierile sale din acea perioadă, miile de file cu însemnări, pravila de schimnic, slujirea euharistică zilnică, rugăciunea minţii şi primirea tuturor insultelor, a oprobiului public, întru deplină iertare a vrăjmaşilor. Aceasta îi era „pregătirea" despre care informatorul povestea la 21 mai 1970: „Continuă să stea în casă, spunând că se pregăteşte pentru examenul de doctorat pe care nu se lasă până nu-l ia".[798]

„Mulțumiri" Securității, Miliției şi informatorilor

La 1 aprilie 1970, Miliţia Mehedinţi descinsese în casa părintească din Crainici şi-l descoperiseră pe Părintele Nil în „chilia" din grajdul-şopron. Autorităţile discută cu el, îl conving să-şi facă buletin de identitate, căci Părintele trăia de câţiva ani fără acte, ca să devină astfel cetăţean al unei Republici Socialiste în care paradigma se schimbase odată cu venirea noului secretar general al Partidului. După ani întregi de „zăvorâre", Părintele Nil ieşea liber pe uliţele satului. Când se întâlnea cu cineva, îi spunea: „Mulţumesc Securităţii şi Miliţiei pentru că m-au scos la lumină şi am ajuns şi eu în rândul oamenilor! Și mulţumesc şi acelora pe care nu-i cunosc, dar au dat informaţii despre mine!".[799]

Aceste cuvinte de „mulţumire" erau şi ele interpretabile. Oamenii din sat le-au luat drept sincere mulţumiri, considerând că, aşa cum sugera şi el, a fost ţinut în „pustnicie" ca într-o temniţă cu concursul rudelor. Iar Părintele tot repeta „mulţumirile" la adresa Securităţii, Miliţiei şi informatorilor, mai ales în faţa celor care erau „antenele" Securităţii, pentru a „asigura" pe toţi funcţionarii acestor instituţii că, în final, a devenit şi el cetăţean şi îşi dă seama de „beneficiile" traiului în noua eră socialistă. În

798. *Ibidem*, f. 46.
799. *Ibidem*, f. 34.

realitate, Părintele Nil redacta, în acelaşi timp, mii de pagini contra ateismului, a statului represiv şi a unei „etici" lipsite de virtuţile teologice.[800]

„Situaţia internaţională"

Securitatea era interesată de poziţia unor „elemente suspecte" faţă de tot ceea ce se întâmpla pe plan internaţional, acolo unde se confruntau cele două republici vietnameze, cea democrată susţinută de URSS şi China, iar cea de Sud susţinută de Statele Unite. În 1970, Vietnamul de Nord invadase Cambodgia, la cererea liderului Khmerilor Roşii. Aparatul represiv dorea să ştie „starea de spirit" a populaţiei şi de aceea cerea informatorilor să provoace discuţii despre „situaţia internaţională" pentru a stabili mai ales „poziţia" unor „elemente antidemocratice".

Părintele Nil, care cunoştea gândurile oamenilor, răspundea în felul următor: „Îţi promit că vom discuta mai târziu «situaţia internaţională», când mă voi convinge că nu eşti un om răufăcător din punct de vedere public".[801] Şi apoi pleca, lăsându-l pe informator nedumerit.

„Pieriţi, satanelor!"

Când Părintele a fost „interceptat" de Miliţie, la 1 aprilie 1970, a încercat să se ascundă în propriul grajd-şopron. Ofiţerii de Miliţie s-au simţit insultaţi, fiindcă Părintele Nil, încercând să scape din mâinile lor, le strigase: „Pieriţi, satanelor!". Însă Părintele vedea şi ceea ce alţii nu vedeau. Îi era milă de oameni când vedea cum erau chinuiţi de duhurile necurate.

800. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Etica*, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017, p. 43.
801. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 34.

De la prima vedere, Părintele Nil le-a făcut ofițerilor impresia că au de-a face cu un om care nu-i în toate mințile. Manifestând teamă, refuzând să se legitimeze, îmbrăcat într-o cămașă lungă de monton, cu picioarele goale și părul lung, Părintele confirma toate prejudecățile. În primul rând, „adoptase poziția de fugar", când nici o acuzație gravă nu apăsa asupra sa. În al doilea rând, atunci când colonelul Toma Popescu îl îndeamnă să explice starea de „ilegalitate", Părintele îi răspunde: „Vreți să mă omorâți, așa cum l-ați omorât pe Foriș sau pe Lucrețiu Pătrășcanu!".[802]

În anii '70, aparatul represiv se redefinise în spiritul noii paradigme naționalist-ceaușiste, astfel că Securitatea nu mai acționa ca în cazul jurnalistului Ștefan Foriș, asasinat în 1946, sau ca în cel al lui Lucrețiu Pătrășcanu, executat la Jilava în 1954. Bineînțeles că teama pe care o aducea în discuție Părintele Nil părea supradimensionată și în afara chestiunii. Cei doi comuniști asasinați ocupaseră portofolii importante în stat și făceau parte din conducerea PCR, ceea ce nu era nici pe departe cazul Părintelui.

Părintele Nil nu s-ar fi putut ascunde în nici un caz pe motivul acesta, dar îl invoca, ca și cum ar fi fost „un mare comunist", adică „unul de-al lor", spre nedumerirea și mai mare a colonelului. Enunțul în sine era subversiv. Astfel de cuvinte: „Vreți să mă omorâți, așa cum l-ați omorât pe Foriș sau pe Lucrețiu Pătrășcanu!" indicau nu teama Părintelui, care era pregătit de moarte, ci un rechizitoriu aspru la adresa comunismului care își închidea și ucidea proprii oameni, dar care vorbea despre libertate, dreptate și adevăr. Pe de altă parte, așa cum am și amintit, acele cuvinte au astăzi o rezonanță profetică.

802. IDEM, vol. 1, f. 2.

„Am poftă să petrec cu lăutari"

În iulie 1970, Părintele Nil a avut o „pretenţie", care multora li s-a părut „ciudată". Familia Dorobanţu înfiase o fată, căreia îi dăduse numele Rodica. Aceasta se căsătorise civil cu 12-13 ani în urmă, dar nu făcuse cununie religioasă. Acum, Părintele a avut pretenţia să-i fie naş de cununie. Lucrurile s-au mişcat repede în direcţia asta şi cununia s-a celebrat. Părintele Nil, după cum notează informatorul „Răureanu Ion", mergea în fruntea alaiului, alături de învăţătorul Tudorică Şontea, apoi mireasa cu ginerele şi, în urma lor, nuntaşii cu lăutarii. Bucuria acestei cununii îl face pe Părintele Nil să exclame: „După ani îndelungaţi, am poftă să petrec cu lăutari".[803] Bineînţeles că, în public, Părintele Nil afişa în mod voit o purtare de om lumesc, nepostitor, ba chiar băutor, arătând celor care-l priveau că n-au de ce să-l preţuiască sau să-l considere om cu viaţă cuvioasă.

„M-am săturat şi eu de-atâtea verdeţuri"

Adăugăm aici o mărturie a sorei Mia Rădulescu. Cândva, prin anii '70, când Părintele Nicodim (Bujor, *n.n.*) a fost găzduit la Ploieşti câteva zile, pentru îngrijirea sănătăţii, finul său i-a făcut o scurtă vizită. Domnişoara Mia nu avea pregătite alimente de post şi l-a întrebat dacă îl poate servi cu sarmale, chiftele etc. Părintele Nil a dat un răspuns neaşteptat, dovedind smerenia şi discernământul său: «Desigur! Pe unde mă duc, toată lumea mă ţine de sfânt şi nu-mi dă să mănânc decât de post, ştiind că sunt schimnic. M-am săturat şi eu de-atâtea verdeţuri...».[804]

803. IDEM, vol. 2, f. 34v.
804. Daniel ROLEA, *Părintele Nicodim Bujor*, Editura Bizantină, Bucureşti, 2019, p. 153.

E necesar să adăugăm, la consideraţiile din text, faptul că, prin „răspunsul neaşteptat", în nebunia sa pentru Hristos, Părintele Nil arunca asupră-şi un uriaş semn de îndoială, aşa cum proceda şi Bătrânul Irodion Kapsaliotul în ultimii ani ai vieţii, atunci când s-a mutat în chilia Părintelui Meletie, mâncând cu lăcomie înaintea celor ce veneau să-l vadă.[805]

Este imposibil ca măcar unii dintre cei prezenţi, dacă nu chiar toţi, să nu se fi întrebat cum se poate ca un schimnic să se fi schimbat într-atât, încât să renunţe la pravila sa de postire aspră. Era încă un comportament „smintitor" prin care spărgea el însuşi convenţia sfinţeniei sau a schimniciei în lume. În faţa tuturor, a gazdei, a Părintelui Nicodim Bujor şi a altor invitaţi arăta că el nu este nici pe departe omul cu vieţuire sfântă, aşa cum cred unii, ci un om obişnuit, cu neajunsuri ca toţi oamenii.

„Fabrica de bani"

Prin anii 1968-1969, Părintele Nil strângea obştea micuţă de la Crainici – cele două maici, Agata şi Laurenţia, nepoata pensionată, şi Ianuarie Georgescu. Având ferestrele camuflate, nimeni nu ştia ce se petrece în casa Dorobanţilor. Unii susţineau chiar că l-ar fi văzut pe „călugărul Nilă", că nu e mort, aşa cum s-a scris. Una dintre maici făcea cumpărături frecvent la cooperativă, iar suspiciunile se înteţesc, fiindcă vedea toată lumea bancnotele de 100 de lei noi, neşifonate. Unii dintre săteni credeau că, în casă, „călugărul Nilă" stă ascuns şi „fabrică bani"[806], fiindcă bătrâna Ana Dorobanţu avea o stare materială proastă, iar cheltuielile depăşeau veniturile ei.

Părintele Nil, într-adevăr, stătea ascuns şi chiar avea câteva „fabrici", însă tocmai pe aceea de care vorbeau sătenii n-o avea.

805. Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul...*, p. 80.
806. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 62.

El coordona mai ales „fabrica rugăciunii neîncetate", „fabrica euharistică", „fabrica pravilei schimonahale" şi „fabrica cititului şi a scrisului la lumina lămpii".

„Călugărul zis Nilă"

Atât securiştii, cât şi informatorii lor erau nedumeriţi de cele trei nume ale Părintelui. Sătenii din Crainici îl ştiau ca fiind Nicolae. Însă, într-o vreme, era cunoscut sub numele Nichifor. Dacă unii înţelegeau că, la tunderea în monahism, i s-a dat acel nume, mai departe nu înţelegeau de ce şi-a schimbat iar numele în Nil. Nici Securitatea, nici sătenii nu prea reuşeau să-i spună Nil, ci Nilă. „În esenţă, ar fi vorba despre călugărul D.N. zis Nilă".[807]

„Mănăstirea Vlaherna"

Fiindcă nu reuşise să afle unde se stabilise după eliberarea din închisoare, Securitatea Bacău încerca să-i dea de urmă în fel şi chip. Deoarece ultimul domiciliu fusese la Schitul Nechit, au trimis adresă la Raionul MAI Buhuşi. După logica securiştilor de la Buhuşi, Părintele Nil plecase de la Schitul Nechit şi se închinoviase în „Mănăstirea Vlaherna" din Mitropolia Sibiului. Auziseră cumva de „prigonita Biserică a Vlahernei" şi au socotit că Părintele Nil este unul dintre vieţuitorii acelei „mănăstiri". Astfel, la 13 septembrie 1956, Securitatea Bacău trimitea o adresă Securităţii Braşov, menţionând că Părintele Nil, „din investigaţiile făcute de noi, în prezent se află la Mănăstirea Vlaherna, Mitropolia Sibiului".[808] Desigur, verificările făcute de cei din Braşov au durat. Nu era atât de simplu să caute „Mănăstirea Vlaherna". Securitatea Bacău le-a mai trimis o atenţionare la

807. *Ibidem*, f. 49.
808. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 3, f. 14.

începutul lui ianuarie. Abia la 1 aprilie 1957, Securitatea Braşov a răspuns: „În Raionul Sibiu nu există Mănăstirea Vlaherna”.[809] Într-un anumit fel, Părintele cel „nebun” le făcuse o farsă. Îl căutaseră la o „mănăstire” care nu exista în evidenţele lor.

Stârnind supărarea ierarhilor

Unii ierarhi se supărau din cauza „scrântelilor” sale. Aşa a fost şi cazul Preasfinţitului Chesarie Păunescu, Episcopul Tomisului şi al Dunării de Jos, care, în 1950-1951, dăduse poruncă de pregătire a mesei de protocol pentru primirea inspecţiei patriarhale.

> Preasfinţitul – mărturiseşte Părintele Sebastian Dediu –, care era atunci la Buzău (sic!), Chesarie, l-a luat la episcopie să-l supravegheze şi să-l pună la punct. A venit o inspecţie de la Patriarhie, şi maicile de la bucătărie s-au pregătit. Ce să vezi? Cratiţa cu felul doi a luat-o, fără să ştie nimeni, şi a dat-o cu totul de pomană. Până la urmă l-au descoperit şi el a recunoscut. I-au dat canon să facă 100 de metanii, el a făcut 1000![810]

Încă o faptă aparent fără noimă

Părintele Nil se comporta deseori aparent fără noimă, aşa cum fac îndeobşte fericiţii nebuni pentru Hristos. Din mărturia Părintelui Serafim Măciucă reiese că Părintele Nil avea momente în care comportarea lui se sucea. Cu toate că îndemna tot timpul la deasa împărtăşire cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos, totuşi nu de fiecare dată îi şi împărtăşea pe oameni,

809. *Ibidem*, f. 16.
810. Ionel Baciu, *Monahul de la Corod...*, p. 20.

ca şi cum avea socotelile sale neştiute de toată lumea. Aceste rânduieli ce păreau de-a dreptul scrântite aveau însă un rost duhovnicesc adânc. De pildă, a venit un creştin cucernic să primească Sfintele Taine, iar Părintele Nil nu a fost de acord. „Nu-i vrednic!", spunea Părintele Nil, atunci când ucenicul lui insista. „Şi era om care era socotit cel mai rău om. Şi mi-l arăta Părintele Nil pe ăla: «Ăla-i vrednic!»".[811]

Prin aceasta, Părintele Nil călăuzea pe cei care-l auzeau către pocăinţa cea adevărată şi sinceră, pocăinţa tâlharului pe care el punea mare preţ, socotind-o temei desăvârşit al desei împărtăşiri. Deşi decizia lui părea o nebunie, un îndemn lipsit de noimă, în esenţă, Părintele dădea de înţeles că nu-i de ajuns să fii un bun creştin, înţepenit în ritualuri şi autosuficient, ci e necesar ca din inima creştinului să ţâşnească pocăinţa pentru a se apropia de Trupul şi Sângele Domnului.

Părintele Nil şi piesa de teatru jucată sub ochii informatorului

La 4 mai 1954, Securitatea primea o notă informativă în care erau implicaţi mai mulţi protagonişti: Părintele Arsenie Boca, supranumit „gigantul" de agenţii Securităţii, maica Mihaela Iordache şi Părintele Nil. Referitor la Părintele Nil, informatorul Securităţii îl văzuse de două ori în perioada şederii sale la Vladimireşti. Ultima dată când îl văzuse, fusese în ziua de Paşti.[812] Apoi Părintele Nil dispăruse, căci pe urmele lui era un împuternicit al Cultelor. În ziua aceea, Părintele Nil, la vedere, în mulţime, avea un carneţel şi nota pe el ideile predicii Părintelui Ioan Iovan, parodiindu-l pe informator, care, culmea, avea să consemneze exact ideile predicii „contrarevoluţionare" a

811. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 2", la de la 4:20 la 4:39.
812. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 234104, ff. 165-166.

Părintelui Ioan Iovan. Părintele Nil n-avea nevoie să noteze ideile predicii, pe care oricum le cunoştea, ci doar interpreta într-o minipiesă de teatru ceea ce securistul lucra într-ascuns. Era ca şi cum i-ar fi spus: „Iată ce faci tu: asculţi predica, apoi te duci şi-i transcrii ideile pe un carneţel, rupi foile, te duci într-o casă conspirativă şi le predai ofiţerului de Securitate care este legătura ta".

„Sub îndrumarea directă a lui Hristos"

Se înţelege că a fi nebun pentru Hristos nu-i pentru oricine, ci pentru foarte-foarte puţini oameni. Nebunia pentru Hristos este o harismă excepţională. Sfântul Simeon cel nebun pentru Hristos spunea: „Nu-i de la mine lucrul acesta, ci Dumnezeu mi-o porunceşte".[813] Şi nu-i un fapt comun ca Dumnezeu să poruncească direct unui om. Sfântul Simeon primise încredinţare de la Dumnezeu că lucrarea sa este bineplăcută. Şi Părintele Nil a amintit în câteva rânduri, în consemnările sale, despre nevoinţa sa „sub conducerea directă a lui Hristos". Pentru cei mai mulţi au rămas şi astăzi smintitoare astfel de afirmaţii. Alţii le-au primit cu multă reţinere. În condiţiile unei insuficiente cercetări biografice, astfel de poziţii au fost de înţeles.

813. Jean-Claude Larchet, *Terapia bolilor mintale*, p. 205.

5.
TĂMĂDUITOR

Rugăciunea tămăduitoare

În anul 1953, Părintele Nil a stat la Vladimireşti timp de două săptămâni, în perioada 5-20 august, ca preot slujitor ajutător. Casa de oaspeţi a mănăstirii, numită „metoc", era administrată de o familie din comuna Tudor Vladimirescu, familie care avea două fete maici. Într-una din acele zile, îmbolnăvindu-se soţia „metocarului", a fost adusă la mănăstire pentru a i se face rugăciuni. Părintele Nil a fost cel care a slujit la capul bolnavei. În urma rugăciunilor, femeia s-a vindecat şi, apoi, întreaga familie a venit la Părintele Nil pentru a-i mulţumi.[814]

Tămăduind cu puterea Sfintei Cruci

> Nu puteam să respir, să vorbesc, să mănânc – mărturiseşte doamna Cecilia Hîrnea, învăţătoare. Cu aceasta (Sfânta Cruce, *n.n.*) m-a tămăduit, de nu m-am mai operat. Mă dădea pe aicea (pe la gât, *n.n.*) şi eu ştiu ce mai spunea dumnealui.[815]

Vindecând un copil de 6 ani

> Aveam vreo şase ani şi am avut aici un «colţ de lup», cum îi spuneau bătrânii înainte – mărturiseşte domnul Nicuşor Grosu. Și nu-mi trecea deloc, deloc. Și era rău tare, dacă aşa era de mare! Și a venit preotul într-o zi, Părintele Nil,

814. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 23v.
815. Vezi şi documentarul „Dorobanţul lui Dumnezeu...", de la 12:57 la 24:40.

şi mi-a citit dintr-o carte, m-a uns cu crucea aşa şi, după o săptămână, mi-a trecut ca şi cum n-ar fi fost nimic. Și mi-a rămas semnul acesta aici. M-a vindecat complet.[816]

Tămăduind sufletele şi trupurile

Lucrarea duhovnicească a Părintelui Nil era una care cuprindea atât mintea vătămată a oamenilor, cât şi trupurile lor slăbănogite. Astfel, propovăduindu-le oamenilor Adevărul, le tămăduia mintea, ca apoi să-i tămăduiască şi trupeşte de bolile cele de multe feluri. Despre mulţimea tămăduirilor dă mărturie chiar Părintele Proclu Nicău: „A fost un om de mare valoare şi vorbea Adevăr. Și multă lume a făcut sănătoasă".[817]

Doctor al sufletelor rănite

Părintele Nil era un priceput tămăduitor de suflete rănite, însă harisma sa era ascunsă sub chipul monahului „zănatic". Totuşi, unii părinţi îmbunătăţiţi erau încredinţaţi că are mare dar de la Dumnezeu. Aşa cum, în situaţii critice, Sfântul Paisie Aghioritul trimitea câte un monah la Bătrânul Irodion Kapsaliotul cele nebun pentru Hristos să facă rugăciune[818], tot astfel unii mari duhovnici considerau că anumite cazuri duhovniceşti grave pot fi limpezite doar de Părintele Nil. La 6 martie 1952, Părintele Ioil Gheorghiu, stareţul Mănăstirii Sihăstria, îi trimitea Părintelui Nil doi monahi, scriindu-i următoarele:

816. *Ibidem*, de la 13:06 la 13:40.
817. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu", de la 1:53 la 2:10.
818. Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul...*, p. 45.

Vă rog să-mi faceţi un bine, şi anume să mărturisiţi pe aceşti doi părinţi de data aceasta, că au multe pe care numai P.C. Voastră i-aţi putea vindeca. Dacă nu puteţi mai mult, măcar de data aceasta, şi ce canon le veţi da, îl voi ţine în seamă. Vă sărut mâna şi vă rog să mă iertaţi.[819]

819. AARB, fond *Mănăstiri şi schituri*, f. nenum.

6.
Văzător cu duhul

Scăpând din încercuirile Miliției şi Securității

Părintele Nil vedea dincolo de înfăţişarea obişnuită a omului, în sensul că răzbătea cu vederea în adâncimea gândurilor celor pe care-i avea înainte. Chiar dacă Securitatea şi Miliţia, în câteva rânduri, a încercat să-şi infiltreze oamenii deghizaţi pentru a-l prinde, Părintele Nil a cunoscut intenţia lor şi s-a ascuns în pădure. Aşa s-a întâmplat în 1950-1951, pe când era la Schitul Tarniţa.

> Au venit nişte tineri – îşi aminteşte maica Timoteia Bucur –, au zis că-s de la Episcopie ei, studenţi, nu ştiu ce, dar Părintele i-a ştiut şi el s-a dus. S-a dus în pădure. Avea el acolo loc de închinat. Și zic să stea să doarmă la mănăstire. Căuta ca să-l găsească, să-l prindă. Și nu l-a putut, că a plecat de-acolo. Și ei erau miliţieni îmbrăcaţi civil. Și, de-acolea, au plecat a doua zi.[820]

În altă situaţie, Părintele Nil, firav cum era, s-a îmbrăcat în veşminte de maică şi i-a păcălit pe securiştii care veniseră să-l prindă la Schitul Tarniţa. Era foarte greu de găsit, petrecând mult timp în pustie, prin păduri, prin peşteri şi crăpăturile pământului, la cota 1001 şi prin împrejurimi, astfel că nu era deloc simplu să-l afle într-un anume loc. De aceea, Securitatea organiza, uneori, operaţiuni de încercuire a mănăstirii, atunci când primea informaţii că s-ar afla acolo.

820. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Timoteia Bucur", de la 1:58 la 2:33.

Când au venit într-un timp să-l ridice – povesteşte maica Heruvima Petrea –, ce credeţi, a dat binecuvântare (...), s-a făcut slujbă şi, pe urmă... Ăia erau în biserică. Părintele a cunoscut c-au venit să-l ridice. (...) S-a îmbrobodit ca maicile, aşa, a dat binecuvântare, a rămas lumea în biserică, la slujbă, şi el a ieşit printre lume, îmbrobodit ca maicile şi a plecat în pădure. Ei aşteptau să iasă Părintele din sfântul altar. Părintele nu mai ieşea din sfântul altar. Întreabă: «Unde-i Părintele? Unde-i Părintele?». «Păi, a plecat.» Ei aşteptau ca să iasă Părintele din sfântul altar să puie mâna pe el şi să-l ridice. Părintele cunoştea cu duhul, preacuvioase, să ştiţi, vă spun![821]

Descoperind gândurile oamenilor

Părintele Nil primise dar de la Dumnezeu să vadă gândurile oamenilor. Nu de puţine ori, atunci când cineva se spovedea la el, înţelegea că Părintele vede direct în inima lui. Unuia îi vedea smerenia, pocăinţa, chipul îndreptării, şi-l povăţuia duhovniceşte. Monahii care se apropiau cu sfială faţă de Taina Sfintei Spovedanii au simţit că au înainte un Părinte căruia nu-i pot ascunde vreun gând. Alţii, care se poticneau, ascunzând anumite patimi, erau mustraţi de Părintele Nil, care le descoperea gândul lor ascuns, adică tocmai ceea ce-i împiedica să înainteze pe calea pocăinţei lăuntrice. „Veneau unii, aicea-n pădure – îşi aminteşte maica Heruvima Petrea. Şi era aicea o cruce, şi veneau la spovedit. Şi intra lumea la spovedit. Dar zice: «Dar să nu-mi spui c-ai lăsat tabachera în marginea pădurii?». (...) Şi el cunoştea cu duhul”.[822]

De departe văzându-i, îi cunoştea pe oameni cât de împovăraţi erau de păcate. Ba chiar nevăzându-i încă şi apropiindu-se,

821. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima”, de la 0:00 la 1:20.

822. *Ibidem*, de la 7:07 la 7:32.

Părintele Nil cunoştea rănile lor sufleteşti. „La mănăstire veneau femei multe – mărturiseşte maica Paula Robu de la Mănăstirea Suzana. Pe cele cu avorturi, Părintele le vedea în vedenie, pline de sânge, de departe”.[823]

„Maică, dă cădelnița...”

Chipul său nevoitor şi harismele sale îi ajutau pe oameni să se lepede de patimile lor. Astfel că mulţi îl socoteau ca om trimis de Dumnezeu, care vede şi cele ce nu se văd.

Ce spunea el – mărturiseşte Ion Barbu din Petreşti, comuna Vânători – îţi spunea dinainte ce gândeşti, ce vrei să faci, ce vrei să spui. El spunea dinainte. S-a dus unul – era Părintele la Tarniţa... Și s-a dus unul de la noi din sat la mănăstire, că fuma şi zicea că – înjura, fuma, era păcătos – şi zicea să se ducă acolo, că auzise care se duce acolo nu mai fumează. Și el zice: «Mă duc şi eu!». Și s-a dus acolo. Când aproape să ajungă la mănăstire, nu mai putea s-ajungă. Și Părintele era în Vecernie, seara. Cică: «Maică, maică, dă cădelniţa, că vine un om la noi la mănăstire şi-l târăsc înapoi 150 de diavoli!». Și-a luat cădelniţa Părintele şi a fugit înaintea lui şi l-a găsit acolo. Era jos, la un copac, ascundea pachetul de ţigări.[824]

Alungarea demonilor

Fiindcă era dăruit cu vederea celor care, în chip obişnuit, sunt nevăzute, Părintele Nil putea vedea lumina sau întunericul din oameni. I se descoperea dacă sunt călăuziţi de lumina harului dumnezeiesc sau de vrăjmaşul diavol. Mulţi n-au înţeles de ce

823. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 124.
824. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ion Barbu”, de la 1:53 la 2:44.

dura atât de mult predica sa, însă, insuflat de Duhul Sfânt, cuvântul propovăduitor risipea întunericul minţii şi izgonea făpturile necurate care-i însoţea pe unii dintre oameni.

> De aceea, nu terminam cuvântul propovăduitor până nu pierea satan din toţi. Cuvântul fugărea pe diavol, că era cuvânt ceresc în trezvie, în picioare, cu început şi sfârşit bine determinat, clar. Se transformau toţi sub ochii mei. Îi mărturiseam individual, şi-i dezlegam, şi-i cuminecam. Făceam exorcismele şi blestemele contra demonilor, făceam Sf. Maslu, îi stropeam cu agheasmă etc. Nu rămânea nici unul cu diavoli sau cu întuneric.[825]

„Vin de la Hristos şi merg la Dumnezeu"

Pentru a nu intra în convorbiri nefolositoare duhovniceşte, atunci când era întrebat de unde vine şi încotro merge, Părintele Nil răspundea: „Vin de la Hristos şi merg la Dumnezeu". Cu un astfel de răspuns preîntâmpina orice curiozitate sau discuţie deşartă. De altfel, Părintele cunoştea că cei care întrebau erau informatori ai Securităţii şi le răspundea în felul acesta, care nu dădea posibilitatea de a înfiripa vreun dialog. Mai ales în ultimii ani ai vieţii, când Securitatea îl avea în vizor, prin informatorii din Crainici, Părintele s-a retras tot mai mult. Cunoştea cu duhul pe oamenii care-l interpelau şi se punea la adăpostul numelui lui Dumnezeu: „Vin de la Hristos şi merg la Dumnezeu".[826] Informatorii îl considerau ori „ţăcănit", ori „îndoctrinat mistic", însă el vedea duhul care îi mână.

825. APIA, *Mistica*, f. 10.
826. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 2, f. 37.

„Merg, dar vreau să alung un diavol”

Atâta îndrăzneală duhovnicească avea, încât le spunea celor veniţi să-l aresteze că li se va supune şi va merge în temniţă, însă nu mai înainte de a-i elibera din robia diavolului. „Şi-acolo, în Mănăstirea Slatina – mărturiseşte Părintele Proclu Nicău –, s-a întâmplat aşa. A venit Miliţia şi l-a arestat pe Nil. Şi a spus aşa (Părintele Nil, *n.n.*): «Merg acolo unde zici. Merg. Te ascult, te înţeleg, dar eu vreau să scot un diavol. (...) A făcut rugăciune şi nu l-a mai închis»”.[827]

827. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu”, de la 0:04 la 0:50.

7.
Atragerea tinerilor la monahism

Părintele Nil avea un dar aparte de la Dumnezeu de a atrage tinerii la monahism într-o perioadă zbuciumată a istoriei României, în general, și a monahismului, în special. Regimul comunist se străduia din răsputeri să limiteze manifestările „mistice" și, pe măsură ce numărul de vieţuitori scădea, desfiinţau mănăstirea respectivă. Părintele Nil a răspuns la acest asalt ideologic prin „contraofensiva" Duhului Sfânt, ostenindu-se într-un chip greu de imaginat pentru noi, astăzi, dar nu numai pentru noi, ci și pentru orice monah obișnuit din vremea respectivă. Mulţi s-au minunat de faptele sale și de minunea strângerii atâtor tineri în jurul său, dornici de a urma viaţa monahală.

Restaurator al monahismului

Chiar mai înainte de a fi tuns în monahism, Părintele Nil avea gândul „reformării" monahismului românesc. În fond, el se îndreptase către mănăstire cu gândul că acolo va găsi acea societate organizată după voia lui Dumnezeu, însă avea să găsească multă neorânduială, ba chiar o „societate putredă".[828] Ţinta sa a fost de atunci şi până la sfârşit înnoirea vieţii monahale, după modelul Sfântului Dionisie Areopagitul, pe care-l descoperise în prelegerile de Mistică ale lui Nichifor Crainic. Calea de urmat era înaintarea pe treptele desăvârşirii: curăţire, iluminare, îndumnezeire, o cale pe care monahismul românesc trebuia să o redescopere. „Se cere omului însă unirea cu Hristos, după despătimire şi după iluminare".[829]

828. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 100.
829. APIA, *Mistica*, f. 7v.

Și cum ar fi putut monahii să ajungă la această cale decât în mod practic, având un model viu, cunoscând un monah curăţit şi luminat, înaintând hotărât spre desăvârşire? De aceea şi lucrarea lui Dumnezeu cu el a fost aceea de a îngădui pelerinajul lui prin atâtea mănăstiri, dintr-o parte în alta a ţării. Iar socoteala lui Dumnezeu a fost alta decât cea a oamenilor care l-au socotit „vagabond" şi „scrântit", fiindcă misiunea Părintelui Nil a fost, aşa cum dau mărturie mulţi, aceea de renaştere a monahismului. De altfel, chiar naşul său de călugărie, Părintele Nicodim Bujor, cu care împărtăşea „un anumit mod neconvenţional de a sfida obtuzitatea fariseică" din mediul bisericesc, îi dăduse ascultare în acest sens. „Printre altele, ieroschimonahul Nil Dorobanţu a primit de la naşul său ascultarea de a cutreiera ţara, pentru a se ruga la locurile încărcate de istorie, pentru sufletele marilor oameni din trecutul României".[830]

Lucrarea sa misionară

Părintele Haralambie Herescu mărturiseşte: „De două-trei ori l-am auzit predicând la Vladimireşti, pot să spun că intrarea mea în monahism se datorează şi Sfinţiei sale".[831] Predica peste tot cuvântul lui Dumnezeu şi în această mreajă a cuvântului se prindea mulţime mare de oameni şi mai ales tineri, în care aprindea râvna urmării lui Hristos pe pământ. Nu stătea într-un loc, după cum mărturisesc mulţi, ci propovăduia pretutindeni. Și-a început lucrarea la bisericile şi mănăstirile din Bucureşti în 1946-1947. După venirea la Dunărea de Jos, predica în văzul autorităţilor de stat.

Într-un raport al Securităţii Bârlad, din 30 aprilie 1954, se menţiona cum îşi făcuse apariţia în zona Focşani în 1949,

830. Daniel Rolea, *Părintele Nicodim Bujor*, p. 153.
831. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, *«Nebun pentru Hristos»...*, p. 137.

ducând această activitate mistică a sa în mai multe comune, în special în comunele Ciuşlea, Vânători, Mircești, precum și în raza raionului Tecuci, cu scopul de a convinge părinții diferitelor fete pentru a le lăsa să se ducă la mănăstire. Datorită felului în care el slujea, transfigurat de misticism, cu figura sa slabă, încadrată de părul lung şi barba mare, cu ochii îndreptaţi mereu spre cer, a atras de partea sa mulţi cetăţeni. Astfel, el a determinat o serie de tinere să intre în monahism, îndemnându-le să se ducă la schitul de maici Tarniţa.[832]

Mulţi au văzut în el, dincolo de denunţurile mincinoase ale celor care au vrut să-l compromită în faţa oamenilor, pe monahul autentic, a cărui ţintă este Hristos, păstorul în stare să-şi pună viaţa pentru oile sale. „Îl ştiam un om desăvârşit – declara fratele Vasile Mihalache –, cu adevărat nebun din prea-plinul credinţei, şi un om de aur care-şi făcea conştiincios sarcina misionară de păstor”.[833]

Făcea misiune prin slujire zilnică, prin cuvânt şi prin fapte. Altfel nu poate fi explicat felul în care schituri retrase şi cu puţini vieţuitori ajungeau să fie asaltate de pelerini, în timp ce obştile se măreau, decât prin aceea că un om înnoit prin har, curăţit şi luminat, urca treptele desăvârşirii şi, cu iubire, lua neputinţele poporului asupra sa. Iubirea aceea părintească îi făcea pe toţi să vină, să-l caute, să asculte cuvântul lui, să se spovedească şi să înceapă o viaţă nouă în Hristos. „Din toate împrejurimile acelei mănăstiri – mărturiseşte Munteanu Paraschiv din comuna Mera – şi chiar şi persoanele din acea mănăstire, adică Tarniţa, am fi fost în stare să ne sacrificăm chiar viaţa pentru Dumnezeu şi pentru acest preot (...)”.[834]

832. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, ff. 30-31.
833. AARB, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955, f. 113v.
834. *Ibidem*, f. 112.

Mărturia Părintelui Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria

„*Stareţul Victorin*:

Când am fost la Schitul Tarniţa, în Munţii Vrancei, erau 42 de maici şi tot acolo era şi duhovnicul meu, Părintele Nil Nichifor Dorobanţu. El a fost cel care m-a convins să vin la mănăstire, el mi-a fost sfătuitorul, preotul, duhovnicul. Deci el m-a adus la mănăstire, că nu m-a lăsat nici tata şi nici mama, pentru că aşa mai este câte o ispită.

Pr. Dumitru Păduraru:

Însă de ce nu vă dădeau voie?

Stareţul Victorin:

Părinţii ziceau că «i-am făcut casă», şi mi-am făcut şi mie două case, ce să caut eu la mănăstire? «Nu te duce, băiete, n-ai ce căuta!», mi-au spus părinţii.

Pr. Dumitru Păduraru:

Vă îndemnau să vă căsătoriţi, probabil!

Stareţul Victorin:

Sigur că da, mă îndemnau să mă căsătoresc, ca să fiu cu ei, acolo în sat. Şi mă duceam şi-i spuneam şi părintelui duhovnic: «Nu mă lasă mama şi tata, nu vor să mă lase să intru în monahism!». Dar Părintele mi-a zis: «Lasă-i, Vasile, adu-i încoace la mine!». I-am dus odată şi s-au mărturisit, apoi am mai fost o dată.

Preasfinţitul Emilian:

Ce le-a zis părinţilor?

Stareţul Victorin:

Ziceau: «Măi, lasă!». Aveam şi eu un cioc aicea în barbă, şi nu erau de acord, însă eu le-am spus că «am canon de la Părintele!». Era un mijloc prin care eu puteam să trec mai departe, că nu mă lăsau să plec. M-am dus o dată acolo, era prin luna iunie, la 11 iunie ne-am dus la Schitul Tarniţa. De

la noi până acolo era un ocol de vreo 30 km. Am ajuns la cota 1001, unde era un schit, care acum a ars. Și am zis să mergem, să ajutăm şi noi cu câte ceva acolo.

Pr. Dumitru Păduraru:

În ce an a fost, părinte stareţ? În 1951?

Starețul Victorin:

Păi, tot în anul acela. În 1951 a fost asta. Și pe data de 12 iunie îmi spune Părintele: «Măi, au venit tată-tău şi cu maică-ta? Unde sunt?». «Bun, haideţi cu mine!». Și a plecat spre Ciolanu, iar noi ne-am ţinut după dânsul. Am mers aşa vreo 3 km, şi era o iarbă aşa de frumoasă pe Obcina asta a Odobeştiului, pe care puteai merge cale de o zi, şi era aer curat. Ne-am oprit într-un loc şi Părintele zice: «Ei, acum staţi în genunchi să vă citesc o rugăciune şi după asta o să plecaţi înapoi». Am stat în genunchi, dar Părintele a întrebat: «Care sunt părinţii fratelui Vasile?». Și ei au răspuns: «Noi suntem». «Staţi în genunchi, aici!». Aşa... Și citeşte Părintele o rugăciune, dar le-a zis părinţilor mei: «Ziceţi după mine! Noi, Toader şi Safta, părinţii fratelui Vasile, dăruim acest băiat lui Hristos. Noi dăruim acest băiat lui Hristos. Amin». Și aşa a fost plecarea mea la mănăstire".[835]

Anchetat pe tema „propagandei"

Aşa numea Securitatea Bacău lucrarea sa de atragere a tinerilor la monahism. Dacă ei foloseau această terminologie, Părintele Nil, la rândul său, se dovedea un foarte bun cunoscător al limbajului de lemn, pe care-l folosea cu succes, motivând toate acţiunile de „propagandă mistică". Astfel, în faţa anchetatorilor,

835. Vezi „Convorbire cu Părintele Arhimandrit Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria", în PS Emilian Lovişteanul, *Între Cruce şi Înviere...*, pp. 139-140.

el aducea în discuţie nevoia Bisericii de a „popula" mănăstirile cu „elemente proaspete, progresiste", pe care le descoperea în satele şi comunele prin care trecea şi predica, sfătuindu-i pe părinţi să-i dea pe acei copii la mănăstire, fiindcă nu se mai putea continua cu „cadrele bătrâne" şi cu „elemente exploatatoare", care trebuiau înlocuite în vederea îmbrăţişării unei „vieţi sincere şi noi". Bineînţeles că „acest lucru de propagandă" nu-l făcea din dispoziţia cuiva, ci „din legea lui Hristos şi a ultimelor dispoziţii ale Regulamentului monahal, prin care se prevedea crearea de ateliere, viaţa colectivă, prin reînnoirea elementelor (...)".[836]

„A adus mii de oameni la credința cea adevărată"

În perioada în care Părintele Nil a fost arestat şi judecat, mama sa, Ana Dorobanţu, a suferit foarte tare. Ajunseseră la ea veşti că Părintele, fiul ei, era mort. Prin pronie dumnezeiască, „o necunoscută", care nu cunoştea situaţia Părintelui Nil la momentul respectiv, i-a scris bătrânei o scrisoare de încurajare. „Deci acesta este adevărul, că fiul iubit, Părintele nostru drag, cel ce a restaurat monahismul în Moldova şi a adus mii de oameni la credinţa cea adevărată, e viu. Aveţi toată încrederea că e viu şi mărturiseşte la fel pe Iisus Hristos cu aceeaşi dragoste. (...) Rămâneţi în Hristos şi bucuraţi-vă că aţi născut un asemenea fiu. Fericită sunteţi între mame şi de mii de ori fericită!".[837]

Frumusețea omului lăuntric

Părintele Nil ajunsese la o măsură înaltă a vieţuirii lăuntrice, încât harul lucra în el cu toată libertatea. Păruta scrânteală adăpostea chipul unui mare nevoitor pe calea desăvârşirii. Nici

836. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, f. 51.
837. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, ff. 22v-22bisv.

Securitatea, nici administraţia bisericească nu-şi puteau explica ce anume atrage atâţia oameni la acel monah „zănatic”, însă cu adevărat harul era cel care făcea ca norodul să-l urmeze. Dincolo de obişnuitele sale „nebunii”, care-i acopereau vieţuirea sfântă, oamenii au văzut în el frumuseţea omului lăuntric, curăţit şi luminat, păşind hotărât spre asemănarea cu Hristos. Aceasta îi atrăgea în chip deosebit. „Şi nu te-ai mai fi despărţit – mărturiseşte maica Zorica Manea –, nu-ţi mai venea să pleci ca să te desparţi de el. Nu. Avea un magnet, ceva, lucrare dumnezeiască era”.[838]

838. Vezi înregistrarea „Mărturia maicii Zorica Manea despre Părintele Nil Dorobanţu”, de la 0:15 la 0:25.

8.
Rugăciunea inimii

Rugăciunea inimii îi era lucrare neîncetată. Din primii ani de facultate fusese atras de *Logosul întrupat în viaţa duhovnicească*. Această preocupare nu era una teoretică, căci, în acelaşi timp, participa şi la întâlnirile „Rugului Aprins", acolo unde lucrarea rugăciunii lui Iisus era aceea care-i unea pe toţi.

Rugăciunea în prigoană

Alungat şi bătut fiind, Părintele Nil a sporit în rugăciune neîncetată. Experienţa temniţei i-a confirmat faptul că, fără această rugăciune („rugă interioară întemeiată"), nimeni nu poate rezista ororilor.

> Şi noi plângem de iubire, purtând pe Hristos la sân şi toată Biserica Ortodoxă în spinare, pe umeri, pe creştet, pe braţe; şi, târâş, printre spini şi piroane, urcăm calvarul tot mai sus, chemând pururi numele preadulcelui Iisus: «*Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!*». Îl strigăm cu toată fiinţa, cu toată respiraţia, în toate zvâcniturile inimii, cu ochii înlăcrimaţi şi seci de plâns, cu urechile pline de auzul cel bun al Cuvântului ceresc, cu mâinile întinse în extaz, cu toate organele flămânde şi însetate, ca un pământ uscat şi fără de apă.[839]

[839]. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, pp. 18-19.

Silire în unirea puterilor lăuntrice

„Să adunăm mintea în inimă şi fără a grăi din gură, ci numai să rostim tainic în inimă cu cuvântul lăuntric: «*Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!*», adică ruga săgetătoare".[840] Părintele Nil sublinia însemnătatea unirii puterilor sufleteşti în rugăciune, lucru care nu este deloc uşor, ci necesită multă nevoinţă şi silire.

> Această unire, a celor trei facultăţi mintale în rugă, e mai ostenitoare decât orice altă osteneală a virtuţii şi naşte tainele negrăite şi descoperirile lui Hristos, dacă ne îndeletnicim cu această lucrare mult timp. (...) Hristos ascultă mai cu iubire strigarea mintală a inimii, decât glasul puternic al gurii, deci să-L chemăm cu osteneală pe Hristos pe nume: « Iisuse!».[841]

„Aia este rugăciunea!"

Părintele Nil învăţase rugăciunea inimii de la Părintele Arsenie Boca şi de la Irina Zlatea. Pe temei patristic, filocalic, Părintele Arsenie îl învaţă în acelaşi mod, probabil, în care a făcut-o cu Părintele Teofil Părăian.[842] Însuşindu-şi rugăciunea

840. *Ibidem*, p. 164.

841. *Ibidem*, pp. 164-165.

842. Vezi Părintele Teofil PĂRĂIAN, *Prescuri pentru cuminecături*, Editura Arhiepiscopiei Timişoarei, Timişoara, 2000, pp. 330-331: „Despre rugăciunea aceasta de toată vremea am aflat pentru prima dată în 1942 de la Părintele Arsenie (...). Când m-am dus eu la Sâmbăta, am vorbit cu Părintele Arsenie despre rugăciunea de toată vremea. Respectiv n-aş putea zice că am vorbit, dar Părintele Arsenie, care avea un dar de intuiţie şi un dar de a înţelege esenţialul în toate chestiunile, mi-a pus în faţă rugăciunea de toată vremea, mi-a pus în faţă metoda de angajare prin rugăciunea «*Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul*». Şi

neîncetată, Părintele Nil, la rândul său, a predat mai departe, fraţilor şi monahilor mai tineri, această tradiţie filocalică.

> Şi aerul din piept era rugăciune (la Părintele Nil, *n.n.*) – mărturiseşte Părintele Serafim Măciucă. Cică: «Rugaţi-vă neîncetat!», ne spunea nouă. Ei, cum? Se mai poate aşa ceva? «Ei, cum, Preacuvioase, *Rugaţi-vă neîncetat*?». «Măi, ai aer în piept? Bagi în tine aer, aşa, dai afară bioxid de carbon şi-ţi ţii viaţa, mă! Aia este rugăciunea!». «Preacuvioase, dar n-am să reuşesc». Mă lua de ureche, mă scutura de păr, n-aveam barbă pe vremea aia...[843]

„Cu numele lui Hristos să biruim pe duşmani"

Părintele Nil propovăduia o implicare totală în războiul nevăzut, pe care-l considera un război pentru întreaga viaţă, căci el „trebuie dus neîntrerupt, cu curaj, pe tot frontul duhovnicesc, până la moarte".[844] În acest război nevăzut, un rol fundamental îl are pomenirea neîncetată a numelui Mântuitorului Iisus Hristos.

> Cu numele lui Hristos să biruim pe duşmani, să facem ce-i plăcut Domnului, căci toată Biserica triumfătoare, biruitoare, vede lupta noastră. Dacă dezertăm, orice am face, este moarte.
>
> m-a învăţat s-o zic la nivelul gândului, de la început mi-a spus s-o zic la nivelul gândului, cu gândul. Mi-a spus să zic între respiraţii, deci fără să inspir, fără să expir, cuvântul «*Doamne*». Trăgând aerul în piept, odată cu aceasta să zic «*Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu*». Şi dând aerul afară, odată cu aceasta să zic «*miluieşte-mă pe mine, păcătosul*». Mai mult nu mi-a spus nimic în privinţa aceasta. Rugăciunea o numea Părintele «rugăciunea cu care se mântuiesc călugării»".

843. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 2", de la 5:44 la 6:25.

844. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Mistica*, p. 71.

Să intrăm în inimă cu mintea, să o cercetăm cu de-amănuntul, să ucidem patimile care ne terorizează şi pe cele mai apropiate care ne atacă. În orice gând, cuvânt, mişcare, dinamică, faptă, când ne loveşte sufleteşte şi trupeşte, să ne adunăm toate gândurile în inimă în faţa lui Hristos, la control şi verificare, să dăm toată vigilenţa minţii spre ferirea de tulburare (...).[845]

„Să ne despătimim"

Părintele Nil a legat totdeauna rostirea rugăciunii lui Iisus de lucrarea ascetică, socotind că nu este altă cale a desăvârşirii decât cea care începe prin curăţire, ajunge la luminare, iar în cele din urmă atinge îndumnezeirea. În acest cadru a fost situată şi rugăciunea neîncetată.

Să ne despătimim, să ne curăţim în inspiraţie, expiraţie, răsuflare, ruga respiraţiei. (...) Aşa devenim monahi vii, îngeri în trup şi ne curăţim prin numele lui Hristos de slavă, învingând lumea (Imnul Rugul aprins al Maicii Domnului, Condac 3, Icos 3). Să stăruim în necurmată rugă (*1 Tes* 5, 17-21).[846]

„Să-L pomenim lin pe Hristos"

Cu fiecare inspiraţie şi expiraţie, zvâcnire de inimă şi dinamică intelectuală, să chemăm numele lui Hristos, să-L strigăm în Sfântul Duh, să ne închinăm în adevărul care ne eliberează în har; să-L pomenim lin pe Hristos în chemare smerită, ca să străpungem piatra inimii noastre împietrite, prin picurul lacrimii şi al apei vii.[847]

845. *Ibidem*, p. 72.
846. *Ibidem*, pp. 80-81.
847. *Ibidem*, p. 82.

„Împărăția cerurilor din mijlocul (lăuntrul, n.n.) nostru"

Părintele Nil a alergat de tânăr după înţelegerea cea duhovnicească, căutând chipul în care Logosul divin se întrupează în viaţa cea duhovnicească. Văzându-i râvna nespusă, Dumnezeu l-a îndrumat spre calea sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, pe care înaintează doar cei plini de bărbăţie duhovnicească. În însemnările sale, Părintele înfăţişează îmbrăţişarea sfintelor nevoinţe şi, implicit, a rugăciunii neîncetate ca pe o ieşire din mijlocul lumii.

În lucrarea tainică de rugă, să mergem la locul lui Hristos cel din temeiul inimii somatice şi psihice, în împărăţia cerurilor din mijlocul nostru. Să zicem necurmat ruga, să ieşim din cugetul de lut al cugetului egoist, să avem mintea lui Hristos.[848]

Părintele Nil şi Sfântul Paisie Velicicovski

Preocuparea Părintelui Nil pentru nevoinţa isihastă era una adâncă şi de fond. În caietele confiscate de Securitate în 1956 erau consemnate pe pagini întregi învăţătura Sfântului Paisie Velicicovski despre rugăciunea inimii şi viaţa Sfântului Paisie.[849] Nu erau doar nişte simple rescrieri, ci o tradiţie duhovnicească în care se regăsea prin nevoinţele sale isihaste şi pe care o purta pretutindeni, înscrisă atât pe pagini vechi, cât şi înlăuntru, pe file nepieritoare. Încă din anii studenţiei cunoscuse învăţătura paisiană în cadrul întâlnirilor „Rugului Aprins". Cu siguranţă, şi Părintele Benedict Ghiuş, duhovnicul său, îl îndrumase în acest sens. Și nu-i nimic întâmplător în faptul că, atunci când a fost tuns întru schimnic, naş i-a fost Părintele Daniil (Sandu Tudor).

848. *Ibidem*, p. 86.
849. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0022170, vol. 2, ff. 444-483.

C.
ALTE FAPTE

1.
Cu durere și dragoste pentru mărturisitorii temnițelor comuniste. Iertarea vrăjmașilor

Purtarea de grijă

Faţă de cei prigoniţi, Părintele Nil a avut tot timpul grija unui adevărat Părinte care se frământă pentru copiii săi aflaţi în suferinţă. Se ruga pentru ei, plângea înaintea Domnului şi, aşa cum spun cei care l-au cunoscut, nu-i uita niciodată. În 1952, pe când era duhovnic la Schitul Măgura Ocnei, Părintele Nil trimitea sfinţenie deţinuţilor din Penitenciarul sanatoriu de la Târgu Ocna. „Mi-a dat canon – mărturiseşte maica Ecaterina Iordache –, în fiecare duminică, să duc anaforă şi agheasmă la deţinuţi la penitenciar (Târgu Ocna, *n.n.*)”.[850]

Conştiința că neamul românesc are ca menire jertfa

Pătimirile Părintelui Nil au fost multe şi grele. Le-a primit pe toate ca fiind din iconomia lui Dumnezeu. Avea conştiinţa că neamul românesc a pătimit dintru început şi va pătimi până la sfârşit, căci aceasta îi şi este menirea: „(...) neamul nostru e ales prin martiraj, credinţă şi suferinţă”.[851] De aceea, râvna lui pentru Dumnezeu şi pentru Biserică era, în fond, înscrierea în această istorie a pătimirilor neamului. Arestat la începutul lui ianuarie 1956, Părintele Nil consemna: „Mi-au rupt sf. cruce de la gât, dar am izbutit să iau o mică cruciuliţă pe care mi-au

850. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., pp. 125-126.
851. APIA, *Mistica*, f. 3.

găsit-o ulterior. Dar eu duceam o cruce spirituală spre Golgota veşniciei, împreună cu tot neamul românesc prigonit de 2000 de ani, de sub Traian".[852]

Într-adevăr, Părintele Nil a purtat această cruce a neamului pe umerii săi, căci a fost continuu prigonit şi răstălmăcit din cauza prea-plinului iubirii sale de Dumnezeu. Nu şi-a ostoit acest dor niciodată, cu toate că deceniile de suferinţă au lăsat urme adânci în trupul şi sufletul său. A considerat că a meritat toată această cumplită nevoinţă pentru Hristos şi neam. Menirea neamului românesc, încredinţată de Domnul, a fost şi menirea sa pe acest pământ. „Nici o ţară din lume n-a fost mai prigonită şi mai împărţită ca România. Mereu ne-au luat Dobrogea, Basarabia, Bucovina (care şi azi sunt ciopârţite) şi Ardealul".[853]

Iertarea vrăjmaşilor

Pătimirile din temniţele comuniste au fost greu de purtat pentru toţi cei care au trăit această experienţă. Ca un adevărat următor al lui Hristos, Părintele Nil s-a străduit să-i ierte şi să-i iubească pe vrăjmaşii săi. El însuşi considera că Domnul îi dăruise această harismă de a-i ierta pe prigonitori. Multe bătăi a primit în perioadele de arestare. Însă Părintele îi ierta. „Simţeam că-mi tot iubesc vrăjmaşii. Chiar pe ighemonii anchetatori i-am întâlnit cu bucurie. Şi custodiile, parcă îmi erau prieteni de când lumea. Cât de bun este Dumnezeu şi ce minuni face El întru toate Tainele Sale! Îmi dădea mângâierea iubirii de duşmani".[854]

852. *Ibidem*, f. 15.
853. *Ibidem*, f. 3.
854. *Ibidem*, f. 15. Vezi şi Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Rugăciuni în prigoană*, p. 78: „Te iubesc veşnic, Iisuse dulce! Mi-ai dat atâta iubire, ca să-mi iubesc şi duşmanii şi să mă sacrific pentru semeni".

îi compătimea pentru ororile pe care le comiteau. Torţionarii închisorilor comuniste se transformaseră în nişte instrumente ale forţelor întunecate şi acţionau în consecinţă. Suferind mult din partea lor, Părintele Nil îi întâmpina cu milă, ca pe nişte bolnavi – bolnavi de frică, bolnavi de putere, bolnavi de necredinţă.

> Dar ce vor face ighemonii când, la rândul lor, vor fi în locul nostru! Că doar ei nu mai au altă nădejde decât numai în viaţa vremelnică de viermi. De aceea ţin şi cu dinţii de puterea politică, pentru că n-au nădejde în viaţa veşnică. Starea lor psihologică este ca a lui Leiba Zibal, când ucide pe Gheorghe ca pe o făclie de Paşti. Ei ucid de frica noastră. Dar noi nu le facem nimic. Că eu îi iertam şi îi dezlegam, ca şi azi, şi mereu.[855]

„Ei aşteptau pe americani, dar eu aşteptam pe Hristos"

Părintele Nil îi preţuia în mod deosebit pe sfinţii închisorilor. Chiar aşa îi numea: „sfinţi", „martiri", „mucenici". Totuşi făcea o diferenţă clară între cei care pătimeau pentru Hristos – şi nu abdicau de la valorile înalte ale creştinismului, ţinând tot timpul flacăra vie a credinţei şi neacceptând chipurile amăgitoare ale nădejdilor pământeşti – şi cei care, în temniţă fiind, căutau satisfacerea unor patimi şi nădejdi trecătoare. Neavând inima lipită de cele ale lumii, Părintele Nil avea alte aşteptări decât cele ale deţinuţilor care aşteptau eliberarea din partea puterilor vestice.

> Dar ei plângeau bogăţii pierdute, pământ, aur, mâncare, băutură, odihnă, anturaj, păcate etc., ci eu plângeam de dorul Sfintei Biserici şi al lui Hristos. (...) Ei aşteptau pe americani, dar eu aşteptam pe Hristos.[856]

855. APIA, *Mistica*, f. 16v.
856. *Ibidem*, f. 21v.

Împreună-pătimirea cu cei din temnițele comuniste

În rugăciunile sale nu lipseau toţi cei întemniţaţi. În însemnările sale apar în mod frecvent aceste referinţe. „Ai milă de toţi cei ce zac în lanţuri!”.[857] Spectrul robiei plutea în întreaga societate. Într-un fel sau altul, toţi erau întemniţaţi. Însă *temniţa cea mică* era înfiorătoare. Părintele Nil trecuse prin această experienţă şi n-ar fi vrut s-o mai repete. *Temniţa cea mare* era, într-adevăr, o permanentă prigoană. Ascuns în chilia sa „imposibilă”, Părintele Nil se ruga: „Ai milă de cei din robie, de cei din spitale şi apăsare, de cei din închisori”.[858]

„Eu sunt ca un simbol pentru vremea ce va să fie”

Cuviosul Părinte Nil a trăit efectiv în catacombe. Într-adevăr, s-a tot retras din societatea sistematic îndoctrinată şi controlată şi a adus Biserica în catacombe. Cuvintele sale sună profetic în epoca noastră: „Ce frumoasă-i candela Ta, Doamne, a altarelor din catacombe! Eu sunt ca un simbol pentru vremea ce va să fie, avangarda de sacrificiu, iar voi veţi veni de silă. Suim din greu Calvarul”.[859] Desigur, Părintele vorbeşte despre sine („Suntem pentru sacrificiu, ne aşteaptă multe prigoane.”), însă şi pentru noi, cei de astăzi, care descoperim un autentic model duhovnicesc practic. Acest model eclesiologic ar putea constitui o soluţie (una dintre ele) la vremurile care vin.

„Cu cât mă prigoniți mai mult, cu atât vă iubesc şi mai mult”

Părintele Nil considera că iubirea este lucrarea fundamentală a vieţii omului, iar modelul absolut este Hristos. După această

857. Ieroschimonah Nil Dorobanţu, *Rugăciuni în prigoană*, p. 30.
858. *Ibidem*, p. 42.
859. *Ibidem*, p. 55.

pildă înaltă se purta şi el, îndemnându-i şi pe alţii să o facă. Deşi trecuse prin chinuri mari, pătimind multe de la asupritorii săi, care n-au fost deloc puţini, totuşi Părintele Nil înainta pe singura cale care i se descoperea a fi mântuitoare: iubirea vrăjmaşilor. Însemnările sale sunt marcate adesea de astfel de referiri la iertarea şi chiar iubirea vrăjmaşilor.

> Hristos, pe Golgota, a murit din iubire pentru noi, chemându-ne pe calea iubirii fără margini faţă de vrăjmaşi. Iubirea de cei ce ne urăsc o facem din dragoste pentru Hristos, Care pe Sfânta Cruce S-a rugat, zicând: «Tată, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac!». Iată de ce şi eu v-am predicat în faţă şi v-am iertat, deşi m-aţi chinuit, iar acum vă propovăduiesc şi vă strig cu lacrimi de iubire, ca să vă întoarceţi la Hristos şi să nu muriţi, să fiţi vii şi adevăraţi creştini. Vă strig din pustie, din catacombe şi dintre zăbrele: «Veniţi la Hristos!». Cu cât mă prigoniţi mai mult, cu atât vă iubesc şi mai mult, că şi voi aveţi şansă la pocăinţă şi la mântuire.[860]

Cuvintele Părintelui Nil sunt uluitor de asemănătoare cu cele ale Sfântului Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos, care, atunci când a fost întrebat dacă îi mai iubeşte pe cei care îi răspund iubirii sale cu răutate şi cu batjocură, a răspuns: „Îi iubesc încă şi mai mult şi-mi pare rău pentru ei”.[861]

Rugându-se pentru vrăjmaşi

Din însemnările sale reiese că Părintele Nil nu doar că i-a iertat pe prigonitorii săi, care nu au fost deloc puţini, ci chiar şi i-a asumat ca semeni pentru care are datoria să se roage.

860. Idem, *Etica*, p. 47.
861. Jean-Claude Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, p. 124.

Nu este câtuşi de puţin simplu să te rogi pentru cei ce te scuipă, te bat, te ameninţă, îţi doresc moartea, te vorbesc de rău, te alungă etc. Umbrit de harul Duhului Sfânt, Părintele Nil şi-a iubit vrăjmaşii şi s-a rugat pentru ei. „Dar tot timpul am fost prigonit pentru Dumnezeu. Și iată că s-a îndelungat nemernicia mea. În tot acest interval, mi s-a descoperit să mă rog pentru duşmani şi chiar pentru prigonitorii clerici sau laici”.[862]

Sărutând mâna care-l lovea

În noaptea de 3 ianuarie 1956, Părintele Nil a fost arestat în Buhalniţa. Securiştii şi miliţienii l-au bătut cumplit până a leşinat. La lumina unei lanterne, loviturile curgeau precis în cap, ceafă şi umeri. Părintele Nil a sucit degetul celui ce ţinea lanterna, reuşind să stingă lumina, altfel fiind în pericol de a fi omorât. În întuneric, era în continuare bătut, însă loviturile nu mai aveau ţinta precisă. Aceia dădeau cu paturile armelor şi cu pumnii pe unde nimereau, iar Părintele Nil se agăţa de mâinile lor şi le săruta.[863]

862. APIA, *Mistica*, f. 3v.
863. *Ibidem*, f. 13.

2.
Ridicarea omului de la starea nefirească a păcatului la starea firească: canoanele „smintite”

Pe unii i-au scandalizat canoanele date de Părintele Nil. Oamenii Securităţii nu puteau pricepe scopul unui canon. Însă nici oamenii Bisericii nu au văzut cu ochi buni acele canoane greu de deslușit și chiar smintitoare. La începutul anilor '50, Securitatea a intrat în posesia unor note informative care descriau canoane neobișnuite în spaţiul bisericesc, ca numărătul firelor de iarbă, a frunzelor dintr-un copac sau a picăturilor de ploaie. Neexplicate, aceste canoane scandalizează și atrag chiar măsuri disciplinare. Securitatea s-a folosit de acest fapt, accentuând ideea de deviere de la linia normativă a vieţii bisericești, pentru a-l putea exclude din monahism prin procedura cunoscută. Pus sub presiune, aparatul administrativ-bisericesc se vedea nevoit a lua măsuri.

De aceea, Episcopia l-a şi mutat la Mănăstirea Ciolanu şi l-a pus sub supraveghere. Înştiinţat de canoanele „smintite” şi de alte „devieri”, la 17 aprilie 1951, Episcopul Antim Angelescu îl chema la Episcopie pentru explicaţii. Probabil că şi lui, ca şi anchetatorului Securităţii Bacău, din 8 noiembrie 1954, Părintele Nil i-a răspuns astfel:

> În calitate de preot duhovnic şi având sarcina de a spovedi credincioşii, dădeam următoarele canoane: acei care înjurau erau opriţi un an de-a se împărtăşi şi să facă 20 de metanii pe zi. Acei care furau trebuia să dea înapoi împătrit şi să dea milostenie la văduve şi orfani; acei care erau certaţi cu alte persoane nu veneau la biserică până nu făceau pace cu duşmanii lor, posteau vinerea şi făceau 25 de metanii pe zi. Acelora

care fumau şi beau le dădeam canon pentru a lua apă în gură şi să facă cruce cu limba, zicând: «Mă lepăd de tine, satana!». Acelora care aveau servitori şi nu plăteau le spuneam să facă 50 de metanii pe zi, să citească Noul Testament, să dea înapoi remuneraţia (plata) servitorului de şapte ori şi să facă milostenie. Acelor femei care avortau le dădeam canon să crească atâţia copii orfani câţi au avortat, să facă 100 de metanii pe zi şi să nu se împărtăşească şapte ani. Acelora care se fereau de a face copii le dădeam canon să facă 25 de metanii pe zi, să facă milostenie, să citească acatistul Sfântului Stelian, ocrotitorul copiilor, să postească miercurea până la amiază, iar copiii pe care-i nasc să-i dea la creşă, dacă n-au cu ce-i întreţine, şi să citească capitolele 5-6-7 din Evanghelia Sfântului Matei, unde scrie despre copii. Acei oameni care voiau să se omoare şi veneau la mine pentru a se spovedi primeau canonul de a posti luni, miercuri şi vineri până la ceasul al IX-lea din zi, să muncească în aceste zile la săraci, gratuit, să nu bea ţuică, să gândească la ororile morţii, la judecata lui Dumnezeu şi la chinurile iadului, să numere firele de iarbă pe o distanţă de o palmă pentru a-şi da seama de veşnicia pedepselor în iad. Acei care făceau păcate strigătoare la cer, adică sodomie, gomorie, pederastie şi căderea cu animale, luau canonul de a posti vineri toată ziua, a număra picăturile de apă din pahar sau frunzele dintr-un copac, iar când erau greşalele mai grave trebuia să numere picăturile de ploaie timp de cinci minute şi firele de iarbă pe un metru pătrat, ca să-şi dea seama de eternitatea muncilor gheenei şi tartarului veşnic.[864]

Răspunsurile Părintelui Nil arată lupta duhovnicului pentru ca greşalnicul să conştientizeze starea de păcat şi să se îndrepteze. Părintele nu împărtăşea oricum şi pe oricine. Era necesară mai

864. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, ff. 24v-25.

întâi intrarea în rânduiala Bisericii şi lucrarea curăţitoare a harului Spovedaniei. Din cauza unora care, în văzul tuturor, au început să numere firele de iarbă sau a altora care au povestit scandalizaţi celor din jur că trebuie să numere picăturile de ploaie, aşadar, din cauza acestei puţinătăţi de gândire, Părintele Nil a fost judecat. Dar, ca şi în cazul Sfântului Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos, ţelul său era întoarcerea minţii omului de la cele de jos la cele duhovniceşti. „Dădeam aceste canoane arătate mai sus (celor, *n.n.*) care se spovedeau la mine pentru ca fiecare om să se îndrepte de la starea nefirească la starea firească – conform naturii”.[865]

865. *Ibidem*, f. 25. Iată, de pildă, un canon „smintitor” dat de Sfântul Gavriil Georgianul cel nebun pentru Hristos: „Otar Nikolaişvili îşi aminteşte că Părintele l-a pus odată, în public, într-o situaţie umilitoare: «M-a pus odată, în piaţă, să stau în genunchi, cu capul plecat, pe o grămadă de coji de pepene, până ce îmi va da binecuvântare să mă ridic. Vedeam picioarele trecătorilor şi mă gândeam că mă privesc ca pe un nebun îngenuncheat în gunoi». Dar a înţeles că Părintele Gavriil voia în felul acesta să-l înveţe smerenia”. Vezi Jean-Claude Larchet, *Sfântul Gavriil Ivireanul...*, p. 82.

3.
Mărturisitor în fața autorităților de stat

Părintele Victorin Oanele, care îl avea ca duhovnic pe Părintele Nil, îl văzuse în diferite împrejurări în care, cu tărie, fără a ezita, dăduse mărturie în faţa securiștilor și a împuterniciţilor despre existenţa lui Dumnezeu. Pentru aceasta fusese bătut în repetate rânduri, încât îi rupseseră toţi dinţii. Iar Părintele îi stropea cu apă sfinţită și cu untdelemn de la Sfântul Maslu ca să fugă diavolii din ei. „(...) Întotdeauna îi pomenesc pe el (*i.e.* Părintele Daniil Sandu Tudor) și pe Părintele Nichifor. Da, săracii, erau oameni iubitori și mărturisitori de Hristos, care au suferit pentru asta”.[866]

Răspunsurile Părintelui Nil în faţa anchetatorilor erau adevărate mărturisiri de credinţă. De fiecare dată se întâmpla aşa. Acolo, în faţa ateilor, trebuia mărturisit Hristos.

Reacția anchetatorilor de la Securitate

Părintele Nil inspira o anumită atitudine autorităţilor. Pe de o parte, prezenţa sa duhovnicească impunea. Pe de altă parte, şi felul în care se exprima, de cele mai multe ori la un nivel foarte înalt, ca un veritabil intelectual, îi determina pe anchetatori să-şi schimbe modul de adresare faţă de un asemenea om. Unii anchetatori începeau adresându-i-se cu „tu” şi sfârşeau cu „dumneata”. Alţii începeau cu „tu” şi încheiau cu „dumneavoastră”.

De pildă, în interogatoriul din 10 noiembrie 1954 pe care i-l face Securitatea Bacău, anchetatorul începe astfel:

866. Vezi „Convorbire cu Părintele Arhimandrit Victorin Oanele, stareţul Mănăstirii Sihăstria”, în PS Emilian Lovişteanul, *Între Cruce şi Înviere...*, p. 157.

„Să ne spui nouă cum ai ajuns la călugărie". Răspunsul Părintelui Nil a fost următorul:

> În anul 1947 am terminat studiile (Universitatea) care m-au determinat şi îndreptăţit conform adevărului lor să intru în monahism. Teologia mi-a dat indicaţia, din cercetarea personală pe care am făcut-o, că Logosul sau Cuvântul este Dumnezeu-Hristos. Filozofia mi-a dovedit că Înţelepciunea sau Sophia este Hristos. Matematica mi-a indicat unitatea în multiplicitate. 1 nu rezultă din nimic, de asemenea, nici pe Dumnezeu nu L-a făcut nimeni, deci El a creat toate. Geometria mi-a arătat baza existenţei ei logice începătoare numai în semnul sfintei cruci, rezultat ca întretăiere a două drepte, formând 4 unghiuri a câte 90°. Algebra mi-a dat noţiunea de plus infinit, care determină ziua a 8-a a duminicii Învierii, iar semnul = indică vinerea patimilor. Trigonometria, prin axa X-ilor şi Y-ilor şi a abciselor, mi-a arătat logic acelaşi semn al sfintei cruci fără de care nu poate exista ca ştiinţă matematică. Calculul infinitezimal mi-a dat noţiunea căutării în mod matematic a Infinitului Dumnezeu. Teoria ansamblurilor matematice mi-a arătat în mod ştiinţific existenţa unei alte vieţi fără de care nu se poate dovedi viaţa noastră, după cum ansamblul Alfa nu se poate pricepe fără existenţa ansamblului Beta.[867]

Răspunsul acesta elaborat, cuprinzând şi geografia, şi geologia, cu argumentele lor specifice, i-a uluit pe anchetatori, care la următoarea întrebare i s-au adresat cu o condescendenţă neobişnuită în spaţiul carceral: „Cât timp aţi stat aici (la Mănăstirea Radu Vodă, *n.n.*)?". Trecerea de la „tu" la „dumneavoastră" reprezintă un salt calitativ nemaipomenit. Și toate întrebările

867. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 1, ff. 26-26v.

continuă la nivelul pronumelui personal de politeţe, într-o anchetă în care, pentru Securitate, orice anchetat era un „bandit".

„S-au închinat şi ei"

Părintele Nil avea o iconiţă cu Maica Domnului pe care o primise prin gaura cheii din celula nr. 5. Se agăţase de ea aşa cum se agaţă omul aflat în primejdie de sfinţenia care-i poate salva sufletul din iadul cel mai de jos. Nu se dezlipea de ea şi o tăinuia, căci vigilenţa gardienilor îl putea lipsi de acea mângâiere dătătoare de viaţă. În celule, se făceau percheziţii inopinat, dar Părintele o ascundea cu străşnicie. De data aceasta o ţinea strâns în mâna dreaptă cu care se închina continuu. Deşi l-au dezbrăcat şi l-au controlat atent, singurul loc în care n-au căutat a fost mâna cu care se închina.

> Eu n-am fost vrednic, dar Hristos m-a ales. Iar eu Îl iubesc veşnic. Mi-au văzut icoana care mi se întipărise pe obraz, că aşa o ţineam de strâns şi când dormeam. Mă deşteptam şi o sărutam. Nu ceream altceva decât mântuire şi libertate. M-au căutat riguros. Dar eu, închinându-mă mereu, nu cutezau să-mi controleze mâna dreaptă. Când căutau pe jos sau la picioare, eu le făceam cruce şi dezlegare pe deasupra lor. S-au închinat şi ei când n-au găsit-o. Era încă o minune, din milioanele pe care le făcuse Hristos cu mine în scurta-mi viaţă.[868]

Părintele Nil şi avocatul Marcu Șmilovici

La 13 martie 1956, în ziua procesului de la Iaşi, Părintele Nil a primit, din oficiu, un avocat care avea un rezonant nume evreiesc. Avocatul Marcu Șmilovici s-a înfăţişat în dimineaţa

868. APIA, *Mistica*, ff. 17v-18.

aceea la Tribunal şi, ducându-se la Părintele, i-a spus că el este cel desemnat să-l apere la proces. Părintele Nil i-a răspuns:

> Tu nu te poţi apăra singur, darămite să mă aperi pe mine! De mine să te rogi să te apăr în faţa lui Hristos, la nemitarnica Judecată a Dumnezeului Celui viu... Şi tu, Şmilovici fiind, cum vei fi în stare să aperi creştinismul, când şi creştinii falşi, şi clerul, şi cinul monahal fariseic mă condamnă? Eu n-am nevoie de avocat.[869]

Avocatul a rămas interzis. La fel şi procurorul. Era vorba ori de un nebun, ori de un om cu un curaj nemaiîntâlnit. Părintele Nil a continuat:

> Eu sunt preot al Dumnezeului Celui viu şi am tot cerul care mă apără; dar dacă Hristos vrea să merg spre calvar mai departe, mă lasă, precum şi Tatăl ceresc L-a lăsat pe Crucea grea.[870]

Cuvântul Părintelui Nil în faţa completului de judecată

Considerându-l nebun, preşedintele Tribunalului Militar Iaşi, Augustin Fechete, care avea gradul de căpitan, l-a lăsat pe Părintele Nil să se exprime liber, iar ceea ce a auzit l-a făcut să treacă, pe rând, de la uimire la consternare:

> «Dar, spuneţi, ce aţi găsit la mine care vă face să mă prigoniţi? Ce arme, decât Sfânta Cruce? Ce bombe, decât Sfintele Evanghelii? Ce manifeste, decât predicile dumnezeirii? Cu ce vă supără Hristos al meu? Nu vă speriaţi, că nu vă dărâm

869. *Ibidem*, ff. 19-19v.
870. *Ibidem*, f. 19v.

împărăţia voastră eu, ci Dumnezeu. Că împărăţia mea nu-i din lumea asta. Dar de ce voi Îl urâţi pe Dumnezeul meu? Cu ce v-a supărat Hristos când v-a scos din temniţe şi din sărăcie şi v-a pus la conducere şi la bogăţie, în locul bogaţilor care au sărăcit şi au flămânzit? Ar trebui să-I ridicaţi altare şi să-L puneţi în icoane deasupra acestor idoli de pe pereţi. Dar chiar dacă nu vreţi voi să-L respectaţi, totuşi, iată, Hristos şi Crucea Sa inundă chiar incinta aceasta lugubră: pe jos, pe parchet, aveţi pictate sfinte cruci, ferestrele au cercevelele la fel şi uşa e făcută din bucăţi ca în forma Sfintei Cruci. Voi înşivă, întinzând braţele, sunteţi în forma Sfintei Cruci. Scoateţi Sfânta Cruce de sub masă şi puneţi sus pe Hristos! Lăsaţi-L măcar răstignit! De ce L-aţi scos din şcoală, din cazarmă, din penitenciare, din instituţii etc.? Lăsaţi măcar pe copii să vină la Hristos!». Mi-au răspuns: «Dar Hristos e numai iubire, iar noi avem o altă concepţie, revoluţionară...». Atunci le-am spus: «Înapoia mea, satană, că voi aveţi ura, dacă refuzaţi Iubirea veşnică. Dar ura şi răzbunarea nu vă vor aduce pace şi fericire, ci război şi veşnică moarte, în iad...».[871]

Părintele Nil şi ofiţerii de Miliţie

Atunci când, la 1 aprilie 1970, Miliţia din Mehedinţi a descins la casa părintească a Părintelui Nil, l-au găsit într-un şopron, acolo unde avea o cameră-chilie de 1,5x2 metri. Într-o primă declaraţie pe care i-au luat-o, Părintele a făcut o adevărată mărturisire de credinţă în faţa ofiţerilor:

> Am citit, am făcut canon, pravila, metanii, rugăciuni şi toată regula pustnicească după pilda Sfântului Pavel, Antonie etc., care s-au dedicat vieţii creştineşti de pace, de linişte, de

871. *Ibidem*, f. 20v.

cugetare ortodoxă şi canon şi pravilă monastirească eremită şi anahoretică, conform cinului monahal pe care-l port şi analavului şi micului şi marelui chip îngeresc, în care-s dator să-I slujesc direct numai Dumnezeului celui viu, Preasfintei Treimi în Unime, căci profesiunea de credinţă ortodoxă o mărturisesc şi o plinesc conform Sfintei Scripturi, Sfintei Tradiţii ortodoxe ecumenice. Și doresc să fiu martirizat, ucis pentru credinţa, nădejdea-nvierii şi vieţii celei veşnice şi pentru profesiunea de credinţă.[872]

În cea de-a doua declaraţie, Părintele Nil făcea încă o mărturisire de credinţă. Aceste mărturisiri pe care Părintele le dezvolta în multe rânduri scrise aveau ca scop catehizarea ofiţerilor de Miliţie. Fiind încredinţat că ei vor citi cu atenţie cele pe care el le declara, îi alfabetiza în învăţătura de credinţă, predându-le lecţiile introductive la adăpostul unei proceduri:

> Vreau să dobândesc adevărata viaţă veşnică şi învierea de obşte, să câştig Raiul triumfător şi să fac totul pentru Iisus Hristos Dumnezeu, pentru mântuirea sufletului, pentru binele semenilor şi pentru alinarea aproapelui. Că Dumnezeu Însuşi S-a întrupat la anul I al erei creştineşti ortodoxe şi S-a dat spre jertfă benevolă pe Sf. Cruce şi ne-a izbăvit din robia dracilor şi a morţii şi a iadului, învingându-le pe toate prin Sf. Înviere, după cum ne va învia de obşte. Pe când oamenii nu pot să se dezrobească nici de semenii lor exploatatori sau de spectrul foamei, analfabetismului, superstiţiei (...).[873]

872. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 9. Aşa cum şi Sfântul Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos „înseta şi dorea să plece cât mai repede din această viaţă prin mucenicie". Vezi Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul...*, p. 253.
873. ACNSAS, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1, f. 14.

4.
LUPTA ÎMPOTRIVA DUHURILOR NECURATE

Ce a văzut tovarăşul Botez în peştera Sfintei Teodora de la Sihla

În viaţa Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos apare o întâmplare minunată, căci, pe când se nevoia într-o peşteră neştiută din jurul Muntelui Sinai, a fost atacat de un balaur, iar el, preaînţeleptul, prin rugăciune stăruitoare, l-a biruit.[874] Și în viaţa Părintelui Nil se găseşte o astfel de întâmplare consemnată chiar în documentele Securităţii.

În martie 1952, tovarăşului Botez, care era membru de partid, i se încredinţase sarcina să anunţe pe toţi membrii de partid să vină la şedinţă. Numai că tovarăşul Botez nu a anunţat pe nimeni, fiindcă a fost plecat cu Părintele Nil în pelerinaj de la Văratic la Sihla, în peştera Sfintei Teodora, unde au stat o noapte. Bineînţeles că şedinţa nu a mai avut loc. Mai mult decât atât, atunci când s-a întors, tovarăşul Botez stătea la poarta Mănăstirii Văratic, chemând lumea cu toaca în mână şi strigând: „Săveniţi cu toţii la Biserică, că se întoarce Părintele Nichifor de la Sihla. (...) Am văzut eu, oameni buni, cum Părintele Nichifor se bătea noaptea cu dracii în peşteră, eu am văzut cum se bătea cu balaurul”.[875]

874. Sfântul Filothei Kokkinos, *Viaţa Sfântului Sava Vatopedinul*..., pp. 100-105.
875. ACNSAS, fond *Penal*, dosar 0046513, vol. 2, f. 113.

Războiul nevăzut din chilie

Lupta aceasta cu duhurile necurate era o realitate nevăzută, care, din când în când, se descoperea oamenilor ce stăteau în preajma Părintelui Nil. Aşa cum îl văzuse tovarăşul Botez pe Părintele luptându-se cu dracii şi cu balaurul, aşa l-au văzut şi alţii. Modul său de nevoinţă era supărător pentru vrăjmaşul diavol şi, adeseori, se străduia să-l înfricoşeze şi să-l alunge din locurile umile pe care şi le alegea. Aşa s-a întâmplat la Schitul Măgura Ocnei. „Maica Ecaterina Iordache – îşi aminteşte maica Emilia Aron – ce l-a cunoscut şi ea, a încercat să doarmă în chilia lui (a Părintelui Nil, *n.n.*) pe cetină de brad. Ce să vezi? A venit un diavol în chip de om şi i-a zis: «Ce cauţi aici? Dă-mi cinci lei dacă vrei să dormi aici!». Maica a fugit de frică”.[876]

Nu oricine putea să se ridice la înălţimea nevoinţei Părintelui. De aceea şi diavolul ruşina pe tot acela care îndrăznea să calce pe urmele unui atlet nevoitor fără să aibă însemnele lăuntrice ale chemării pustniceşti.

Alungând diavolii cu tot cu securişti

În iunie 1953, Securitatea Târgu Neamţ a descins la Mănăstirea Sihăstria, acolo unde se afla şi Părintele Nil, provizoriu, fiindcă fusese alungat din mănăstirile Eparhiei Clujului. Echipa era condusă de comandantul Securităţii, care, intrând în biserică, în timpul slujbei, s-a arătat pe faţă potrivnic Învierii lui Hristos. Monahii în frunte cu stareţul au avut un moment de ezitare în faţa unei astfel de provocări şi demonstraţii de forţă represivă. Părintele Nil a avut atunci o reacţie neaşteptată. Scos afară în veşminte preoţeşti, Părintele Nil i-a înfruntat, vorbindu-le argumentat despre existenţa lui Dumnezeu şi

876. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 129.

despre însemnătatea covârşitoare a Învierii lui Hristos. Mai mult, luând agheasmă i-a stropit ca să-i alunge pe diavoli din ei. Stupefiaţi, securiştii priveau cum Părintele Nil îi unge pe fiecare cu untdelemn sfinţit de la Sfântul Maslu.

> Am apărat existenţa şi Învierea lui Hristos îmbrăcat în veşminte, scos de la Sf. Liturghie la judecata Securităţii din Neamţ. Am dat cu agheasmă şi cu ulei de la sf. maslu pe atei. Au fugit, cu diavoli cu tot.[877]

[877]. APIA, *Mistica*, f. 6.

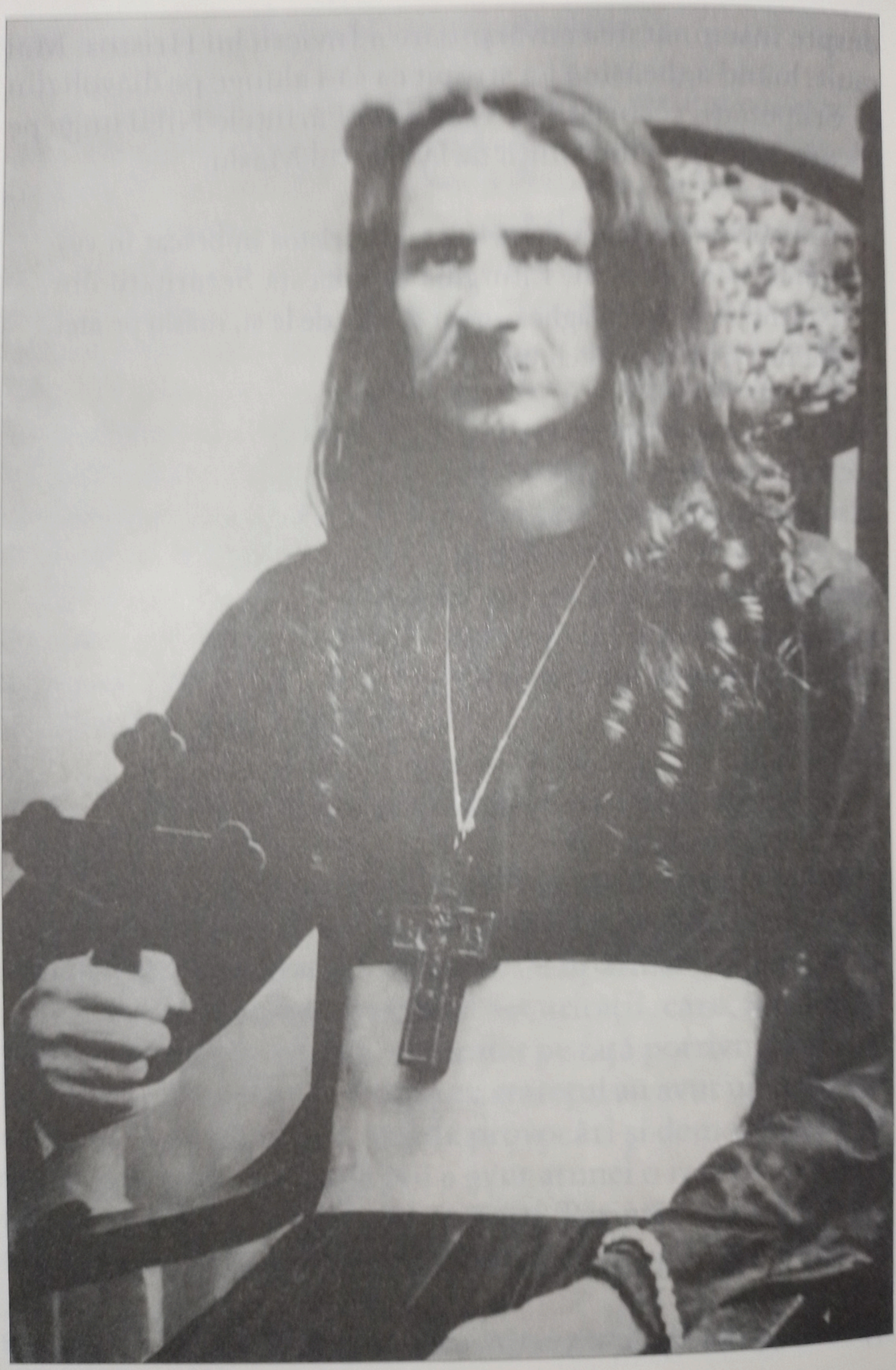

5.
Evlavia față de Sfânta Cruce

Crucile din vârful brazilor

Pe oriunde se ducea, Părintele Nil ridica cruci. Deşi în multe părţi nu era privit cu ochi buni obiceiul acesta, evlavia lui faţă de Sfânta Cruce îl îndemna să pună tot timpul cruce de lemn în locuri în care oamenii puteau atinge şi se puteau închina, dar şi în locuri inaccesibile. Cel mai adesea înălţa cruci pe vârful brazilor. „Mergea prin munţi – îşi aminteşte Elena Gârbuleţ din satul Pângăraţi (Neamţ) –, se urca prin brazi, punea cruci mari prin vârful brazilor, ca să vadă cei care-l urmăreau că uite pe-aici a trecut Nil. Și niciodată nu-l găseau. Nu l-au prins. La noi, prin Munţii Tarcăului, nu l-au prins”.[878]

De mic se cățărase în brazi sau în pomi pentru a fi mai aproape de cer. Unii l-au văzut ridicând mâinile şi înălţându-se ca o pasăre până în vârful brazilor, acolo unde aşeza o Sfântă Cruce. Pentru mulţi, modul acesta de a se comporta al Părintelui i-a făcut să-l considere „scrântit”. Poţi ridica o cruce, două, dar nu atâtea cruci. De aceea stareţul Schitului Nechit mărturisea Preasfinţitului Teofil, într-o scrisoare din 24 iulie 1954, că l-a oprit de la a mai înălţa cruci.

Născut în ziua scoaterii Sfintei Cruci

Părintele Nil socotea că a înălţa cruci era o lucrare şi o datorie a sa, că nu se născuse întâmplător la 1 august, când se prăznuieşte scoaterea Cinstitului Lemn. Aşa cum în cetatea

878. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Elena Gârbuleţ”, de la 2:00 la 2:16.

Constantinopolului era scoasă Sfânta Cruce, la 1 august, din Palatul Imperial şi dusă în procesiune până la Catedrala Sfânta Sofia, apoi zilnic făcându-se procesiuni prin cetate, spre apărare de boli şi molime, tot aşa Părintele Nil aducea crucea în viaţa cetăţii într-un mod neoficial şi într-o perioadă în care Sfânta Cruce era hulită de autorităţile ateiste.

Având atâta evlavie la Sfânta Cruce, Părintele Nil le propovăduia până şi securiştilor despre însemnătatea şi taina ei, înălţând în faţa minţii lor înţelesul ei mântuitor. Aceasta s-a întâmplat şi când a venit Securitatea din Tecuci după el, în 1950-1951, şi în ancheta din noiembrie 1954 a Securităţii Bacău. El însemna tot cu Sfânta Cruce: apă, alimente, pământ, cer, lighioane, ciorile de pe câmp.

Crucile de canon din pădure

La Schitul Tarniţa obişnuia să ridice cruci în pădure, ca fiecare maică, lăsând alte preocupări şi ţinându-şi mintea cât mai mult în cuvintele rugăciunii, să sporească lăuntric. Căci ca spre un mormânt se îndreptau, propriul mormânt, acolo unde trebuiau să priceapă nimicnicia vieţii pământeşti, cu cleveteli, răutăţi, trădări etc. şi măreţia veşniciei la care omul, în general, şi monahul, în special, erau chemaţi. „Pe-aici prin pădure ne pusese cruci – mărturiseşte maica Heruvima Petrea –, la fiecare maică, aşa, aicea într-o parte, într-o parte colo, într-o parte colo. De ce? Ca maicile să se ducă să-şi facă acolo aşa (canonul, *n.n.*). (...) Că aicea era lume multă. (...) Poate, alteori, noi ieşeam de prin chilii şi băgam lumea la adăpost. Şi el ne făcea cruci pe-acolo”.[879]

Crucea era preocuparea centrală a vieţii sale. Se închina enervant de des şi vorbea neobosit despre valoarea Crucii în viaţa

879. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima”, de la 14:20 la 14:56.

omului. Și în perioada în care vieţuia la Schitul Măgura Ocnei, Crucea îi era îndrumătoare. „Și acum ţin minte o predică a sa – mărturiseşte Părintele Haralambie Herescu –, la Înălţarea Sfintei Cruci, când a vorbit aproape trei ore despre Sfânta Cruce”.[880]

„Nebunia” Crucii

Când a fost aruncat în temniţă, şi în 1954, şi în 1956, Părintele Nil însemna cu Sfânta Cruce pereţii celulei, făcea sfinţirea casei noi şi a Bisericii pe scurt. Închinându-se de atâtea ori şi închinând absolut orice, chiar şi pe călăii săi, provoca reacţii violente din partea lor sau, pur şi simplu, îi făcea să creadă că are un soi de nebunie. „Ighemonii mă ameninţau că mă trimit la minele de plumb, ca să fac toată ziua cruci, să-mi satisfac nebunia Crucii”.[881]

Crucea ca mod de supravieţuire în celulă

Părintele Nil s-a lovit de realitatea demonică a închisorilor comuniste. Acolo, în celulă, era foarte greu pentru un om să reziste, fiindcă becul acela aprins continuu, pentru supraveghere, îţi sfredelea mintea şi-ţi îndrepta gândul într-o singură direcţie, cea a iadului experimental în care ai fost azvârlit. Părintele a putut evada din acea cătuşă nevăzută, care se adăuga la cătuşele grele de la mâini, mutând gândul din planul acela psihologic infernal către planul duhovnicesc. Astfel, becurile puternice din anchete şi din celulă îl făceau să-şi mute mintea către lumina proniatoare a lui Hristos, supravegherea drăcească, obsesivă îl mişca spre lucrarea lăuntrică de cercetare a conştiinţei, frica pe care o răspândeau locul, oamenii, situaţiile tragice şi strigătele

880. Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, «*Nebun pentru Hristos*»..., p. 137.
881. APIA, *Mistica*, f. 14v.

de disperare îl întorcea către frica cea plină de nădejde în Domnul. Nu mai privea celula în sumbrul ei veşmânt, ci, abia crăpând pleoapele, filtra lumina în chipul Crucii.

> În puşcărie îţi e interzisă chiar libertatea gândirii şi a conştiinţei. Că fiind sub atâta control riguros, neavând icoană sau Biblie sau ruga interioară întemeiată, nu poţi nici măcar să mai gândeşti decât la groaznica realitate prozaică, notorie, din detenţiune. Însă, prin ochii somnoroşi, întredeschişi, lumina lui Hristos venea crucial în patru fascicule prin becul uzinei; şi cele două fire de platină în interferenţa incandescentă erau în forma Sfintei Cruci. Gratiile şi sârma ghimpată, uşa şi fiarele de la paturi aveau forma Sfintei Cruci. Chiar ighemonii, fiind tot zidirea lui Dumnezeu, erau în forma Crucii.[882]

„«Tu eşti criminalul...?». «Da. Eu sunt!»”

În timpul petrecut în Penitenciarul Iaşi, Părintele Nil a fost ameninţat în fel şi chip. Gardianul îi striga, în auzul tuturor, că este un „criminal”. Îl întreba ostentativ dacă el este cel care „a ucis”. Reacţia Părintelui Nil a fost memorabilă. El nu a negat acest fapt, ci chiar l-a confirmat.

> Santinela m-a întâmpinat de sus de pe baricade: «Tu eşti criminalul care a ucis (sic!)?». «Da. Eu sunt! Că am ucis pe satan cu Sfânta Cruce...», i-am răspuns. Am făcut cruce tuturor, am făcut dezlegări (...).[883]

882. APIA, *Mistica*, f. 16v.
883. *Ibidem*, f. 18v.

Suflând spre ei în chipul Crucii

Când a fost luat din penitenciar şi dus la tribunal, Părintele Nil se închina continuu, fapt care a fost socotit încă o nebunie. Toţi, gardieni, avocaţi, judecători, grefieri, erau deranjaţi de această „închinăciune" care nu se mai sfârşea, mai ales că în sala de aşteptare, dar şi în sala de judecată erau mulţi civili. Au încercat să-l oprească. L-au scos din sală şi l-au dus în biroul preşedintelui Tribunalului, în alte camere, dar pentru că se închina continuu l-au dat afară. Procurorul şi anchetatorii erau vizibil iritaţi.

> Mi-au spus răstit să nu-mi mai fac Sf. Cruce, dar eu le făceam şi lor; şi le suflam peste faţă în forma Sf. Cruci, zicând tare exorcismele contra demonilor. Şi pesemne că legheon era acolo.[884]

Pledoarie pentru Sfânta Cruce

În faţa completului de judecată, Părintele a vorbit cu îndrăzneală despre Sfânta Cruce şi despre Hristos cel răstignit. Pentru că Hristos îngăduise comuniştilor să vină la putere, spunea Părintele Nil, ar trebui ca şi ei, comuniştii, să-I fie recunoscători şi să aşeze Sfânta Cruce şi icoana Mântuitorului deasupra idolilor Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Petru Groza. Oriunde ar privi cineva, chiar în sala de judecată, totul este „inundat" de Hristos şi Sfânta Lui Cruce. Numai că ochii lor nefiind pregătiţi să vadă, el le va arăta cum Sfânta Cruce era, de fapt, matricea tuturor tipurilor şi formelor, chiar omul putând deveni cruce atunci când îşi întinde braţele.

884. *Ibidem*, f. 19.

Desigur, pledoaria aceasta a fost receptată ca fiind o manifestare a nebuniei Părintelui Nil, iar acest fapt i-a determinat să solicite un examen medical pentru inculpatul care le vorbea cu atâta convingere despre realitatea nevăzută ca şi când ar fi văzut-o.

> Crucea Sfântă, departe de a mă face de râs, mă salvase, mă ridicase şi mă apăra contra întunericului veacului acestuia. Cât de bun şi îndurător este Dumnezeu![885]

Părintele Nil şi cei doi milițieni

Părintele Nil a trecut prin multe cumpene ale vieţii, însă pe toate le depăşea cu nădejdea în Dumnezeu. Sfânta Cruce îi era tot timpul armă asupra diavolului şi a instrumentelor sale. Fiind urmărit de Securitate, Părintele se însemna cu semnul Sfintei Cruci cu aceeaşi puternică credinţă cu care numai un luptător pentru Hristos o poate face, neclintit că astfel va birui pe tot protivnicul. Și Dumnezeu îl călăuzea pe drumul anevoios al Crucii.

> Pe mine m-a luat odată... Și erau doi poliţai: unul-n stânga, unu-n dreapta – mai spunea câte ceva – şi m-afumau cu ţigările. Eu eram cu Dumnezeu. Și, la un moment dat, ei au adormit. Și, pe urmă, au zis: «Cum de n-ai fugit?». Și am zis: «Unde să fug dacă Dumnezeu e aici şi e peste tot?». Când i-am răspuns, a luat patul armei, mi-a dat peste... mi-au sărit dinţii din gură şi mi-au dat şi peste ureche – că era urechea, aşa, deformată.[886]

885. *Ibidem*, f. 20v.
886. Vezi „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1", de la 5:30 la 6:01.

6.
Dragostea față de Biserică

„Eu am iubit atât de mult Biserica”

Cu adevărat neînchipuit de mare a fost dragostea Părintelui Nil pentru Biserică. De la început. A iubit Biserica mai presus de înţelegerea noastră obişnuită, cu dor nespus. Oriunde a fost trimis, Părintele a îngrijit Biserica, a renovat-o, a rectitorit-o, s-a apropiat de ea cu multă evlavie, a intrat în Sfântul Altar cu inima înfrântă şi smerită, socotind că acolo este Comoara bunătăţilor, Mântuitorul Hristos, Jertfa cea vie. Tot timpul a mustrat pe cei care nu cinsteau Biserica, Sfântul Jertfelnic, Sfintele Vase, lăsându-le de izbelişte. Tot timpul s-a îngrijit ca Mireasa lui Hristos să fie curată, înmiresmată, fără prihană, iar aceasta i-a atras multe pătimiri. Dintre toate acestea, cea mai grea a fost ordinul de îndepărtare a lui de Biserică, de slujirea euharistică. Pribeag fiind, din dorul nespus, se apropia noaptea de sfintele altare şi le săruta zidurile. Acolo, în afară fiind, plângea şi se tânguia.

> Dacă în libertate n-aveam biserică, totuşi mă duceam noaptea măcar şi sărutam zidurile altarelor şi pragurile Miresei lui Hristos. Eu am iubit atât de mult biserica de zid, încât nu pot fără Ea.[887]

„Eu nu mai pot fără Iisus al meu!”

În momentul eliberării din Penitenciarul Central Iaşi, la 5 mai 1956, Părintele Nil a primit înapoi veşmintele, vasele, antimisele, Sfintele etc. Căpitanul Popa lipsea, iar subalternii jucau nepăsători table. Zarurile zornăiau lemnul cutiei, iar aşteptarea

887. APIA, *Mistica*, f. 16.

devenise apăsătoare. Ordinul era să fie eliberat spre seară, iar Părintele îmbrățișa toate acele lucruri sfinte ca pe Însăși Biserica. Dorul său nespus și prea-plinul dragostei sale față de Hristos și față de Biserica Sa reies din însemnările pe care le-a făcut ulterior, căci nu întâmplător s-a păstrat această uluitoare declarație de dragoste:

> Mi se frângea inima că voi pierde sfintele, ornatele, toate cele sacre. Mă gândeam că-mi vor lua iar pe Scumpul meu Dumnezeu Euharistic. Dar sfințenia se va ridica de la ei. Și nici sufletul nu mi-l poate lua. O, cum se zbătea inima în pieptumi! O, cum strângeam chivotul cu sfinte și cu antimise! «Să nu mi le mai luați! Eu nu mai pot fără Iisus al meu! Eu vreau să slujesc zilnic! Lăsați-mi-L pe Hristos măcar răstignit precum voia Pavel!». «Doamne, nu pleca de la mine, că nu mai pot de dorul Tău! Ia-mă mai bine la Tine, că tare sunt străin și nemernicia mea s-a îndelungat! Lucrează, Doamne, că eu nu știu ce să fac!».[888]

„M-am luat la luptă dreaptă cu toată lumea pentru cauza lui Iisus Hristos Biruitorul”

Părintele considera că Domnul i-a dăruit anumite înzestrări pentru a-I sluji. Una dintre acestea a fost îndrăzneala de a înfrunta pe oricine pentru a-L apăra pe Hristos. Nimic nu-l putea face să se rușineze sau să dea înapoi, atunci când se ivea situația de a mărturisi că Hristos este Dumnezeu adevărat, Care „este negat de un miliard de nebuni atei”.[889] Mărturisea cu orice preț Adevărul, aducând argumente pertinente, potrivit acumulărilor sale universitare.

888. *Ibidem*, f. 23.
889. *Ibidem*, f. 23v.

M-am luat la luptă dreaptă cu toată lumea pentru cauza lui Iisus Hristos Biruitorul. I-am scos lui Hristos spinii, piroanele, suliţele, ca să-mi răscumpăr cât L-am supărat cu păcatele, cu ura, neştiinţa etc. Dar vede oricine că atâta luptă pentru Hristos nu putea duce nimeni şi să mai poată fi încă viu şi liber. Ci numai Hristos a luptat în locul meu şi înaintea mea cu toţi duşmanii, de i-a biruit.[890]

Pe cine „susținea" Părintele Nil

Părintele Nil nu a fost nici pentru „supravieţuirea" Bisericii, nici pentru „înţelepciunea şarpelui", nici pentru vechea ordine politică, nici pentru cea „democratică", ci a mers pe o cale atât de strâmtă şi neînţeleasă, pe cât îndeamnă Sfânta Scriptură (*Mt* 7, 13-14). De aceea, nici nu prea a avut pe mulţi „de partea lui". Mai mult, nici pe sine însuşi nu „se baza". Căci cum ar putea cineva să se încreadă în sinele de care zilnic se leapădă? Pentru iubirea lui Hristos Dumnezeu renunţase la orice altă iubire pieritoare – de mamă sau de propria viaţă, de „politica efemeră" sau de „puterea neputincioasă a magnaţilor".

Eu nu susţin nici pe bogaţi, nici pe farisei, nici pe scribi, făţarnici, nicolaiţi, simoniaci, apostaţi, exploatatori, imperialişti, colonialişti, rasişti, discriminatori etc. Nici pre mine însumi nu mă tot susţin, ci doar pe Hristos răstignit, înviat şi înălţat, proniator şi Judecător, precum mi Se şi revelează.[891]

⁜ ⁜ ⁜

890. *Ibidem*, f. 24.
891. *Ibidem*.

Alte fapte

Părintele Nil şi cei trei criminali

În timpul în care a fost deţinut în Penitenciarul Central Iaşi, Părintele Nil a suferit mult atât de la gardieni, cât şi de la deţinuţi. Cu toate acestea, el îi ierta şi îşi urma programul său zilnic de rugăciune, cântare şi săvârşirea Sfintei Liturghii. Autorităţile au hotărât să aducă în celula Părintelui trei criminali. În mod normal, aceştia trebuiau izolaţi, fiind deosebit de periculoşi. Cu toate acestea, au fost aduşi în celula Părintelui şi puţin a lipsit ca unul dintre ei, pe nume Constantin, să nu-l omoare. Doar Dumnezeu l-a păzit de mânia ucigătoare a aceluia.[892]

Când omul tace şi Domnul grăieşte

Încă din vremea anilor de studiu, Părintele Nil a fost preocupat de întruparea Logosului în viaţa duhovnicească. Mai târziu, avea să cunoască, din experienţă, cum Hristos Cuvântul a lucrat înlăuntrul său, născând om ceresc acolo unde odinioară era om pământesc. În însemnările sale, Părintele Nil notează că omul lăuntric tace, în timp ce Dumnezeu vorbeşte. Această realitate, foarte asemănătoare cu cea descrisă de Sfântul Siluan Athonitul, este prezentată în felul următor:

> Moare şi omul cel vechi din noi, înviind cel nou, creştin. Omul lui Hristos trebuie să se hrănească cu Hristos, să-L vadă, să-L audă, să vieze în Hristos. Şi cum, oare, n-am via în viaţa veşnică, dacă Hristos e Infinitul şi Eternitatea? Taci, trupule muritor, stai cu frică şi cu cutremur! Încetează, cugete pământesc, că Hristos Logosul divin vorbeşte azi! Adevărata mistică creştină pură e să vorbească Dumnezeu şi să tăcem noi.

892. *Ibidem*, f. 21v.

De aceea a orânduit Hristos această etapă de ascundere şi de taină, de rugă şi de prigoană, ca să stăm de vorbă cu Cerurile, că prea ne-am extins în exterior – *res extensa* – prin maşinism şi am uitat pre cele interioare – *res cogitans* – *disciplina arcani.* Şi iată, tocmai azi, chiar mistica este prigonită ca disciplină şi religia toată e scoasă din cultură. Hristos ne vorbeşte, ne învaţă în şcoală divină şi ne dă mistica Cerurilor.[893]

Mulţi l-au judecat pentru modul direct în care alege să se exprime, socotind că e lipsă de smerenie. Însă aceasta a fost încă o „nebunie" a unui Părinte care trăia prea-plinul iubirii dumnezeieşti şi ar fi vrut să încredinţeze pe tot omul că Dom-nul grăieşte omului, încă mai grăieşte omului, iar aceasta este şi rămâne „ştiinţa ştiinţelor" sau, cum mai obişnuia să spună, „prinţesa ştiinţelor".

> Metoda ştiinţifică în acest caz e Iubirea, care nu piere şi nicio-dată nu cade şi transcende spaţiul şi timpul, fiind valabilă nu numai în teandrie, ci chiar în perihoreza Preasfintei Treimi. Obiectul, ca şi Subiectul, e Dumnezeul infinit şi veşnic, Care vorbit-a cu Adam şi încă azi ne grăieşte pre limba noastră.[894]

Părintele socotea că, dacă Mistica a fost scoasă din programa universitară a Facultăţii de Teologie, ea nu poate fi pusă sub obroc, deoarece Dumnezeu alege cum să Se descopere omului în orice veac. Văzându-L pe Domnul, Părintele Nil a propovăduit pe Cel ce este Lumina lumii, în pofida contestărilor pe care ştia că le va stârni. Însă mărturia trebuia dată:

893. *Ibidem*, f. 25.
894. *Ibidem*, f. 27.

Dumnezeu Se descoperă mereu şi ne dă îndemn spre curăţire, iluminare şi unire divină ca să putem să ne mântuim. De altfel, mistica înseamnă a tăcea omul şi a grăi Domnul.[895]

„Ca să pot fi portar între două lumi"

Părintele Nil studiase în perioada universitară Teologia, Dreptul, Literele şi Filosofia. Pe lângă acestea, fusese preocupat de matematici, astronomie, istorie, statistică, economie etc. De asemenea, era cunoscător a multe limbi străine, clasice şi moderne. Acumulările au fost permanente. În însemnările sale, notează că „studiez din plin ca autodidact, de zeci de ani, fără întrerupere, toată ştiinţa profană".[896] Pe de altă parte, Părintele dobândise cunoaşterea cea nemincinoasă a vieţii celei nestricăcioase în Hristos şi devenise „martorul ocular, auditiv, duhovnicesc al acestui fapt mistic". Astfel, având autoritatea celui ce stăpâneşte cele două mari domenii ale cunoaşterii, Părintele se numea pe sine „portar între cele două lumi", un fel de paznic al valorilor, un păstrător desăvârşit al autenticei axiologii, cea fundamentată hristologic, întemeiată pe Revelaţie.

„(...) încât nici mort n-aş avea loc"

Prigoana dezlănţuită asupra Părintelui Nil s-a derulat pe mai multe planuri. În general, a suferit de la ai săi, de la monahii care îl considerau „scrântit", îl defăimau, îl ameninţau sau chiar îl băteau, mai ales că Părintele nu se opunea, ci primea toate loviturile în numele lui Hristos. Alungat de colo-colo, Părintele Nil a fost, în final, pedepsit şi de administraţia bisericească prin caterisire şi excludere din monahism. La acestea, s-au adăugat

895. *Ibidem*, f. 28.
896. *Ibidem*, f. 27v.

peste două decenii de supraveghere informativă, de avertismente, anchete, arestări din partea Securităţii. Însemnările sale au o semnificaţie profetică, fiindcă Părintele consemnează că atât de mare e prigoana, „încât nici mort n-aş mai avea loc”.[897] Şi, într-adevăr, odată cu moartea sa, multe decenii, lucrurile nu au fost limpezite. Ba chiar controversele s-au amplificat, împotrivirile s-au radicalizat, confirmând faptul că întotdeauna, chiar şi după moartea sa, un fericit nebun pentru Hristos rămâne incomod, iar înţelegerea vieţii sale se dovedeşte a fi o piatră de poticnire pentru mulţi.

Frumusețea vieții în Hristos a Părintelui Nil

Mulţi s-au minunat de petrecerea duhovnicească a Părintelui Nil, fiindcă Dumnezeu l-a dăruit cu atâtea harisme, dar mai ales cu această rară harismă a nebuniei pentru Hristos într-o vreme de mare strâmtorare pentru monahism şi pentru întreaga Biserică. De aceea şi Părintele Proclu s-a uimit de vieţuirea duhovnicească a acestui fericit nebun pentru Hristos. „Doar atâta spun. Dumnezeu face minuni: (Părintele Nil, *n.n.*) a ajuns om sfânt”.[898]

Nu altfel se exprimă Părintele Ioan Larion Neagoe, stareţul Mănăstirii Sihăstria Rarăului, care a cunoscut vieţuirea sfântă a Părintelui Nil: „Este o mare bucurie şi un prilej neîntâlnit în viaţa aceasta să poţi vorbi de sfinţi pe care i-ai văzut pe pământ. Unul dintre ei este şi Nil Dorobanţu, pe lângă Arsenie Boca şi alţi sfinţi cu care Dumnezeu a colaborat şi colaborează permanent”.[899]

897. *Ibidem*, f. 23v.
898. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu”, de la 0:51 la 1:00.
899. Vezi înregistrarea „Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ieroschimonahul Ioan Larion Neagoe”, de la 0:17 la 0:38.

Părintele Nil şi Părintele Ioan Boboc

La 25 iunie 1951, Părintele Nil, care era închinoviat la Mănăstirea Ciolanu, trecând pe la Episcopia Buzăului, era trimis de Episcopul Antim Angelescu „la pr. Boboc, să-l sfătuiască să se cumințească şi să intre în ordine".[900] Bineînţeles că a acceptat. Aceasta a fost încă una dintre nebuniile Părintelui Nil, care a jucat rolul delegatului episcopal, tocmai el, care de puţină vreme fusese mutat disciplinar de la Tarniţa la Ciolanu.

Dar în loc de rezultatul aşteptat, inspectorul Negulescu şi protopopul Dobrescu se trezesc cu Părintele Nil la conferinţa preoţească de la Cislău, unde insista să apere cauza Părintelui Ioan Boboc. O asemenea îndrăzneală era nemaipomenită. Nu i-au dat voie să intre. Astfel că Părintele Nil a plecat, putând fi văzut în preajma Părintelui Boboc „ziua şi noaptea", umblând amândoi desculţi, cu pletele în vânt, şi săpând un bordei în malul muntelui. „Au săpat amândoi acolo – povesteşte informatorul Securităţii –, ca să-şi facă loc unde să se retragă şi să cugete la reforma Bisericii, pe care aceştia doi o vestesc poporului".[901]

Părintele Ioan Boboc era un preot râvnitor şi misionar, ceea ce, în anii '50, era socotit ca o adevărată ameninţare la adresa regimului comunist. De aceea, la scurtă vreme, în 1952, avea să fie arestat pentru 2 ani, apoi arestat şi eliberat de mai multe ori pentru „propagandă religioasă", numărând 17 detenţii până în 1970, când va fi internat forţat la Spitalul de Psihiatrie Săpoca, de unde avea să fie eliberat abia în toamna anului 1972, atunci când autorităţile au considerat că a fost transformat într-un „element inofensiv".[902]

900. ACNSAS, fond *MFI*, dosar 0174798, f. 58.
901. *Ibidem*.
902. Pr. Nicolae Necula, „Părintele Ioan Boboc: «Dragostea de Hristos şi de săraci: atât am înţeles din preoţie»", în *Glasul Adevărului*, nr. 224, 7 octombrie, 2017, p. 19.

Nu a fost deloc întâmplătoare atitudinea Părintelui Nil de a pleda în favoarea unui slujitor al Bisericii în care a văzut jertfelnicia şi dispoziţia totală de a răbda multele pătimiri ce aveau să se abată asupra lui. Părintele Nil era apărătorul celor urgisiţi de regimul comunist şi de administraţia bisericească. De Părintele Ioan Boboc îl legau mai multe: înclinaţia mistică, retragerea săptămânală în pădure pentru asceză şi rugăciune, chipul deosebit de milostiv, slujirea fără de arginţi, lucrarea sa misionară de a atrage un număr mare de tineri spre Taina Preoţiei, insistând pe curăţia inimii, spovedanie deasă şi împărtăşire măcar la trei săptămâni.[903] Nici cei din parohie nu-i înţelegeau întru totul lucrarea duhovnicească, socotindu-l „habotnic", „exagerat", „deplasat".

După eliberarea de la neuropsihiatrie, Părintele Ioan Boboc a avut domiciliul obligatoriu la Lopătari. Anchetat până în ultima clipă, avea să treacă la cele veşnice în acelaşi an cu Părintele Nil. Cele două biografii au în ele ceva comun şi ne descoperă chipul în care autorităţile comuniste eliminau orice lucrare vie a Bisericii. Părintele Nil, fericitul nebun pentru Hristos, avea să fie socotit „inofensiv" după examenul medical de specialitate din aprilie 1956 şi, astfel, prin pronie divină, nu a mai fost internat cu forţa la Socola. Aveau să urmeze mai bine de două decenii de lucrare duhovnicească în chipul nebuniei pentru Hristos. În cazul în care Părintele Nil ar fi fost internat la Socola pentru o perioadă nedeterminată, putem intui că ar fi putut ieşi de acolo în modul în care Părintele Ioan Boboc a făcut-o, cu o sănătate psihică definitiv zdruncinată.

903. *Ibidem*, pp. 16-17.

Bibliografie

Sergiu Ciocârlan (n. 1979, Brăila) este un scriitor român. Are articole publicate în *Cultura*, *Cuvântul*, *Familia ortodoxă*, *Luceafărul*, *Lumina*, *Ortodoxia*, *Telegraful Român*, *Tribuna*.

Scrieri: *Jertfa unui preot mucenic: Miercurea Patimilor* (Editura Areopag, București, 2013); *Fără frică: despre curajul mărturisirii lui Hristos* (Editura Areopag, București, 2013); *România furată. Raportul comisarului european Samuel Scheib* (Editura Areopag, București, 2014; ed. a doua, Egumeniţa, Galaţi, 2019); *Literatura în lumina Ortodoxiei* (Editura Renaşterea, Cluj-Napoca; Areopag, Bucureşti, 2014; ed. a doua, Editura Coresi, Bucureşti, 2017); *Mărturisitorul de care vă temeţi* (Fundaţia Justin Pârvu, Petru Vodă, 2014); *Minunatele întâmplări ale inimii & alte povestiri* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2014); *Poemul iubirii veşnice* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2014); *De ce sunt un elev impertinent* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2015); *Clonele învăţământului românesc – un experiment al urii faţă de valori* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2016); *Un procuror acuză* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2017); *Protocoalele evadaţilor din lagărul experimental ZION* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2017); *Frumuseţea Sfinţilor* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2018); *Cronica trăirilor de la capătul lumii* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2019); *„Numai aşa ne vom putea păstra credinţa în aceste vremuri": Părintele Radu Stanciu în dosarele Securităţii* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2019); *SCRUM* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2020); *Un misionar prigonit al Bisericii Ortodoxe Române – Părintele Visarion Iugulescu* (Editura Art Soleil, Braşov, 2020); *Chipul Cuviosului Părinte Arsenie Boca. Premisele unei dezbateri pentru canonizare* (Editura Andreiana, Sibiu, 2021); *Menirea poporului român* (Editura Icona, Arad, 2022); *Părintele Sorin Paul Grecu – mărturisire şi jertfă* (Editura Egumeniţa, Galaţi, 2022); *Calea pocăinţei lăuntrice în viaţa şi scrierile Cuviosului Părinte Arsenie Boca* (Editura Doxologia, Iaşi, 2022); *Sfântul Sfinţit Mucenic Ipatie – tămăduitorul cel preaminunat* (Editura Chilia Sfântului Ipatie, Bucureşti, 2023); *Renaşterea familiei şi a neamului românesc în învăţătura Părintelui Arsenie Boca* (Editura Chilia Sfântului Ipatie, Bucureşti, 2023); *Fiţi şi voi înşivă desăvârşiţi în toată petrecerea vieţii"* (Editura Chilia Sfântului Ipatie, Bucureşti, 2024).

Cuviosul Părinte Nil Dorobanţu cel nebun pentru Hristos este un volum de restituire a unei personalităţi duhovniceşti de talia Sfântului Gavriil Georgianul, mai puţin întâlnită în spaţiul nostru bisericesc, având o harismă cu totul aparte care a stârnit multe controverse. Cuprins în ceata fericiţilor nebuni pentru Hristos, Părintele Nil a reprezentat, într-o epocă de mari constrângeri, vocea conştiinţei neamului românesc, fiind mărturisitor al dreptei credinţe şi mucenic al prigoanei comuniste, un uriaş ascet dăruit de Dumnezeu cu mari daruri pe care le-a pus în slujba iubiriii de aproapele.

I. DOCUMENTE INEDITE

AARB, fond *Consistoriul Eparhial Monahal – Nil Dorobanțu*, dosar nr. 3/1956;
——, fond *Mănăstiri*, dosar 6/1955;
——, fond *Mănăstiri și schituri*, dosar 1/1950; dosar 1/1951; dosar 50/1950, vol. 1; dosar 37/1952, vol. 1-2; dosar 20/1952, vol. 2; dosar 19/1953; dosar 3/1954.
ACNSAS, fond *Documentar*, dosar 000019, vol. 14;
——, fond *Informativ*, dosar 0258318, vol. 1-2; dosar 5220, vol. 2; dosar 301134, vol. 1;
——, fond *MFI*, dosar 0174798;
——, fond *Penal*, dosar 0052539; dosar 0046513, vol. 1-3; dosar 0022170, vol. 1-4;
——, fond *Rețea*, dosar 0428760; dosar 0398678.
Arhiva Chiliei Românești „Sfântul Ipatie" din Muntele Athos, fond *Corespondență*.
APIA (Arhiva Părintelui Ionel Adam), *Mistica*; *File apologetice*;

II. DOCUMENTE EDITE

Ciuceanu, Radu, Păiușan, Cristina, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist (1948-1958)*, vol. I, București, INST, 2001.
Bichir, Florian, Petrașciuc, Romeo, Toderel, Raluca (coord.), *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității: opis de documente*, vol. II (Prislop, 1950-1959), Editura Agnos, Sibiu, 2014.
——, *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității: opis de documente*, vol. III (București, Drăgănescu, Sinaia 1960-1989), Editura Agnos, Sibiu, 2016.
Documente privind Istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.

III. STUDII ȘI ARTICOLE

Bârda, Pr. Al. Stănciulescu, „Nil Dorobanțu (1920-1977) și vocația lui profetică (II)", în *Scrisoare pastorală. Foaie periodică gratuită a Parohiei Malovăț – Mehedinți*, anul XX, nr. 425, 1-15 iulie 2020.
Enache, George, „Părintele Benedict Ghiuș – despre a îndura suferința cu blândețe", în *Rost*, an V, nr. 47-48, ianuarie-februarie 2007.
——, „Episcopul Antim Nica și poziția sa față de relațiile Stat-Biserică", în *Magazin bibliologic* nr. 1-2, 2008.
——, „Episcopul Teofil, cel cu darul rugăciunii", în *Lumina*, 11 noiembrie 2009.
Florea, Arhimandritul Justinian, „Din viața mănăstirilor noastre", în *Glasul Bisericii*, nr. 1-3, 1951.

GURAN, Petre, „«Biserica din inimi»", în *Dilema Veche* nr. 726, 18-24 ianuarie 2018.

NECULA, Pr. Nicolae, „Părintele Ioan Boboc: «Dragostea de Hristos şi de săraci: atât am înţeles din preoţie»", în *Glasul Adevărului* nr. 224, 7 octombrie, 2017.

POPA, Ierom. Ioasaf, „Regulamentul pentru organizarea vieţii monahale", în *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXXI, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1953, pp. 1159-1185.

POSA, Nicolae-Toma, „Nebunia pentru Hristos – o provocare pentru societate", în Îndrumătorul bisericesc, Editura Andreiana, Sibiu, 2016.

——, „Ieroschimonahul Nil Dorobanţu, mărturisitor al Evangheliei lui Hristos sub prigoană comunistă", în *La limita rezistenţei. Un martirologiu alternativ*, Editura Agnos, Sibiu, 2017.

TĂNASE, Stelian, „Uşa şi infernul", în *Observator cultural* nr. 1009, 5-11 martie 2020.

IV. DICŢIONARE

PĂCURARIU, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Dicţionarul teologilor români*, ediţia a III-a revăzută şi adăugită, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.

PETCU, Adrian Nicolae, *Dicţionarul clericilor şi mirenilor ortodocşi români mărturisitori în detenţia comunistă (1945-1964)*, Editura Basilica, Bucureşti, 2017.

V. JURNALE ŞI MEMORII

GALACTION, Gala, *Jurnal 1947-1952: pagini inedite cenzurate*, Ed. a doua rev., Editura Vestala, Bucureşti, 2007.

IANOLIDE, Ioan, Întoarcerea la Hristos, ed. a doua, Editura Bonifaciu, Bacău, 2012.

VI. LUCRĂRI GENERALE

AGHIORITUL, Cuviosul Paisie, *Cuvinte duhovniceşti*, vol. I (Cu durere şi dragoste pentru omul contemporan), trad. ieroschim. Ştefan Nuţescu, ed. a doua, Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2012.

BACIU, Ionel, *Monahul de la Corod: din viaţa Părintelui Sebastian Dediu*, *Editura Anima Essence*, 2022.

BĂLAN, Protosinghel Ioanichie, *Pateric românesc*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1990.

——, *Patericul românesc*, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2011.

Benedicta Maica (Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga), *Oameni şi întâmplări din Vărateculde altădată* (convorbiri cu Fabian Anton), Editura Vremea, Bucureşti, 2019.

Boca, Părintele Arsenie, *Cărarea Împărăţiei*, Editura Charisma – Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2006.

——, *Practica vieţii monahale*, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2019.

Boghiu, Pr. Sofian, *Benedict Ghiuş, duhovnicul inimii*, ediţie îngrijită de Gheorghe Vasilescu, Editura România Creştină, Bucureşti, 1998.

Coman, Ioan G., *Teoria Logosului în Apologiile Sfântului Iustin Martirul şi Filosoful*", M.O., Imprimeria Naţională, Bucureşti, 1942.

Crainic, Nichifor, *Sfinţenia – împlinirea umanului*, Editura Trinitas, Iaşi, 1993.

De la Rarău, Părintele Daniel, *Sfânta Mănăstire Rarău*, Editura Panaghia, Vatra Dornei, 2013.

Din tradiţia ascetică şi isihastă a Sfântului Munte, Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2016.

Ilarion Monahul, *Bătrânul Irodion Kapsaliotul cel nebun pentru Hristos: prietenul de taină al Cuviosului Paisie Aghioritul*, Editura Sfântul Siluan, Slatina-Nera, 2010.

Ivanov, Serghei A., *Sfinţii nebuni întru Hristos*, Editura Doxologia, Iaşi, 20XX.

Larchet, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor mintale: experienţa creştinismului răsăritean al primelor veacuri*, în rom. de Marinela Bojin, Editura Sophia, Bucureşti, 2008.

——, *Sfântul Gavriil Ivireanul cel nebun pentru Hristos*, trad. din lb. franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, Bucureşti, 2016.

Mănăstirea Tarniţa, Editura Episcopiei Buzăului şi Vrancei, 2009.

Minunile, vedeniile şi cuvintele Preacuviosului Părintelui nostru Nil izvorâtorul de mir, Cavsocalivitul, Editura Sophia, Bucureşti, 2011.

Monahismul ortodox românesc: istorie, contribuţii şi repertorizare, vol. 1: Istoria monahismului ortodox românesc de la începuturi până în prezent, Editura Basilica, Bucureşti, 2014.

Nicodei, Aurel, „Cercetarea arheologică medievală şi bisericile din zid din Vrancea", în *Cronica Vrancei*, II, Editura DMPress, Focşani, 2001.

Nilus, Serghei, *Fericiţii nebuni pentru Hristos: Părintele Teofilact Avdeev şi Serafim ieroschimonahul*, Editura Sophia, Bucureşti/ Editura Siluana, Făurei, 2020.

Opriş, Pr. Dorin, Opriş, Monica (ed.), *Cuviosul Gherontie cel nebun pentru Hristos*, vol. 1-5, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2019-2022.

Părăian, Părintele Teofil, *Prescuri pentru cuminecături*, Editura Arhiepiscopiei Timişoarei, Timişoara, 2000.

PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Antonie, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2009.

POMANĂ, Drd. Sorin-Gabriel, „Introducere" la Părintele Arsenie BOCA, *„Să nu fim păgubași la ceasul încercării": cuvânt pentru regenerarea neamului*, Editura Chiliei Sfântului Ipatie, București, 2022.

POPA, Arhimandrit Dr. Ioasaf, *Patericul Mănăstirii Ciolanu (adică viețile unor monahi îmbunătățiți)*, Editura Valahia, București, 2000.

POPOIU, Ioan Dumitru, *Nebuni pentru Krishna și nebuni pentru Hristos – o fenomenologie a formelor de devoțiune extremă*, Editura Doxologia, Iași, 2020.

PS EMILIAN Lovișteanul, *Între Cruce și Înviere: file din istoria recentă a monahismului românesc*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2017.

ROLEA, Daniel, *Părintele Nicodim Bujor*, Editura Bizantină, București, 2019.

SAHAROV, Arhimandrit Sofronie, *Cuvântări duhovnicești*, I, trad. din limba rusă de Ierom. Rafail (Noica), ed. a II-a revăzută, Editura Accent Print, Suceava, 2013.

Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos, trad. din lb. greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelismos, București, 2005.

SFÂNTUL FILOTHEI Kokkinos, *Viața Sfântului Sava Vatopedinul cel nebun pentru Hristos*, trad. ieroschimonah Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelismos, București, 2010.

SFÂNTUL IUSTIN Martirul și Filosoful, *Apologia I*, vol. II, în *Apologeți de limbă greacă*, EIBMBOR, București, 1980.

STĂNILOAE, Dumitru, *Cultură și duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1942-1993)*, vol. 3, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012.

——, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Editura Omniscop, Craiova, 1993.

ȘEVKUNOV, Arhimandrit Tihon, *Nesfinții sfinți și alte povestiri*, trad. Cristea Florentina Editura Egumenița, Galați, 2012.

ȘOIMARU Vasile, *La Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, Editura Balacron SRL, Chișinău, 2013.

TĂNASE, Părintele Petroniu, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Editura Bizantină, București, 2003.

Viețile Sfinților, vol. XI, iulie, Tipografia Gutenberg, București, 1905.

VLACHOS, Mitropolitul Ierótheos, Știu un om întru Hristos: Starețul Sofronie isihastul și teologul, Editura Sophia, București, 2013.

ZNOSKO, Vladimir, *Viața și Acatistul celui întru Sfinți Părintelui nostru Teofil cel nebun pentru Hristos*, Editura Egumenița, Galați.

VII. LUCRĂRI SPECIALE

BOTEANU, Cornel, *Nil Dorobanțu, pustnicul din Crainici*, Editura Autograf MJM, Craiova, 2020.

VIII. TEXTE

ADAM, Pr. Dumitru-Ionel, *Părintele Nil Dorobanţu - nebun pentru Hristos şi flacără vie a monahismului sec. al XX-lea*, Editura Babel, Bacău, 2024.

DOROBANŢU, Ieroschimonahul Nil, «Nebun pentru Hristos» şi flacără vie a monahismului secolului XX, Editura Babel, Bacău, 2015.

DOROBANŢU, Ieroschimonah Nil, *Cuvinte cereşti*, vol. 1, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2016.

——, «Dumnezeu în natură» de Camille Flammarion: exegeză, Editura Floare de april, Zemeş, 2016.

——, «Faust», ateul mântuit – de J.W.Goethe: exegeză, Editura Floare de april, Zemeş, 2016.

——, «*Omul – fiinţă necunoscută*» *de Alexis Carrel: exegeză*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016.

——, *Rugăciuni în prigoană*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2016.

——, *Tâlcuiri la Tatăl nostru şi la Psalmul 50*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2016.

——, *Teofania*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016.

——, *Teofaniile din Pateric*, Editura Floare de april, Zemeş, 2016.

——, *Apologetica*, vol. 1, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017.

——, *Etica*, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017.

——, *Mistica*, Editura Floarea de aprilie, Zemeş, 2017.

——, *Stil. Contra schismei stilului vechi iulian*, Editura Floarea de april, Zemeş, 2017.

——, *Veronica de la Vladimireşti: teofanie*, Ed. a doua rev., Editura Floare de april, Zemeş, 2017.

IX. ÎNREGISTRĂRI

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Arhimandritul Melchisedec Suparschi", la https://youtu.be/m66VDwo_-iU.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 1", la https://youtu.be/rS1URM4kAr8.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte dna Victoria Perişoară 2", la https://youtu.be/H1wvMwjwQKk.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Elena Gârbuleţ", la https://youtu.be/Fu48N-wviZc.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte familia Ponea 1", la https://youtu.be/rbSqdTSGBo.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte familia Ponea 2", la https://youtu.be/WeKvou6UB6w?si=RG7AG8dbuUyLXg5Z.

„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ieroschimonahul Ioan Larion Neagoe", la https://youtu.be/d4XMaDsWVZk.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Ion Barbu", la https://youtu.be/oQAIAThbXBo?si=SFyt_nt4wMIz78Xf.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 1", la https://youtu.be/uiH441Eslzg.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – ne vorbeşte Ieroschimonahul Serafim Măciucă 2", la https://youtu.be/Qoli4AdG1ds?si=_2m-F1M4tnm76DR8.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Maica Modesta", la https://youtu.be/FM_Nczkn5ts?si=1al-zm57bwW7vaTA.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Anatolia Dodiţă", la https://youtu.be/Nzcl6gEKsw4.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Heruvima", la https://youtu.be/ChZNjFA9aTo.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Monahia Timoteia Bucur", la https://youtu.be/BY3gUb_oWGc.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Părintele Proclu", la https://youtu.be/K7pKcDvN794?si=lwE8Ve_CMDkNBs1c.
„Despre Ieroschimonahul Nil Dorobanţu – Ne vorbeşte Petru Baciu", la https://youtu.be/Xq6Lhma6Dzk.
„Dorobanţul lui Dumnezeu – Nil Dorobanţu: a dezlegat lanţurile doar cu puterea credinţei" (documentar realizat de Carmen Avram), la https://youtu.be/petZiQozZnU.
„Mărturia maicii Zorica Manea despre Părintele Nil Dorobanţu", la https://youtu.be/wiqcl_yllpg?si=i_BuTcZLnpyjqupw.
„Mărturii despre Părintele Nil Dorobanţu: Mitroi Constantin – Săvineşti", la https://youtu.be/jeHPBSku4vU?si=iM4mP1xfDlIuIrrx.
„Mărturii incredibile despre preotul considerat sfânt, povestite de Părintele Ghelasie", la https://youtu.be/K6JiHF580Uo?si=hEwOrr5EXUeX-CRcw.
„Monahul Valerian Grecu despre ieroschimonahul Nil Dorobanţu", la https://youtu.be/h8vOJDYSQS4.
„Părintele Nil Dorobanţu – Nebun pentru Hristos", la https://youtu.be/q_NwQpDTDx4.
„Părintele Simeon Zaharia şi Părintele Victorin Oanele", emisiune realizată de pr. Nicolae Dima şi difuzată la Trinitas TV în 2013.

X. REFERINŢE ELECTRONICE

Burlă, Maria, „Amintiri despre Părintele Nicodim Grosu", vezi la https://doxologia.ro/amintiri-despre-parintele-nicodim-grosu.

TÂRZIU, Claudiu, „«Sfântul desculț»: Părintele Nil Dorobanțu”, 25 octombrie 2016, vezi la https://claudiutarziu.ro/sfantul-descult-pe-urmele-parintelui-nil-dorobantu.